

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Über dieses Buch

Dies ist ein digitales Exemplar eines Buches, das seit Generationen in den Regalen der Bibliotheken aufbewahrt wurde, bevor es von Google im Rahmen eines Projekts, mit dem die Bücher dieser Welt online verfügbar gemacht werden sollen, sorgfältig gescannt wurde.

Das Buch hat das Urheberrecht überdauert und kann nun öffentlich zugänglich gemacht werden. Ein öffentlich zugängliches Buch ist ein Buch, das niemals Urheberrechten unterlag oder bei dem die Schutzfrist des Urheberrechts abgelaufen ist. Ob ein Buch öffentlich zugänglich ist, kann von Land zu Land unterschiedlich sein. Öffentlich zugängliche Bücher sind unser Tor zur Vergangenheit und stellen ein geschichtliches, kulturelles und wissenschaftliches Vermögen dar, das häufig nur schwierig zu entdecken ist.

Gebrauchsspuren, Anmerkungen und andere Randbemerkungen, die im Originalband enthalten sind, finden sich auch in dieser Datei – eine Erinnerung an die lange Reise, die das Buch vom Verleger zu einer Bibliothek und weiter zu Ihnen hinter sich gebracht hat.

Nutzungsrichtlinien

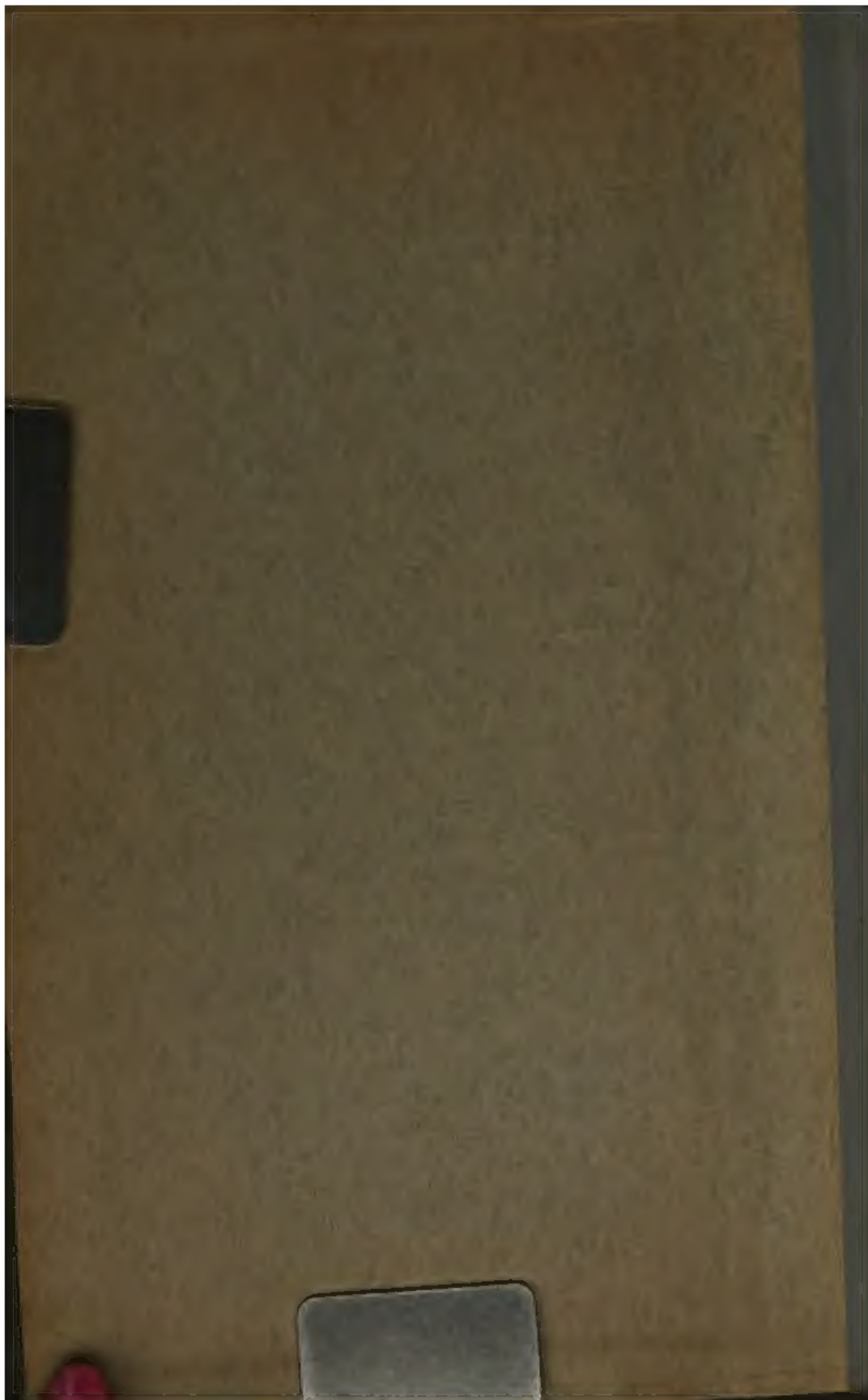
Google ist stolz, mit Bibliotheken in partnerschaftlicher Zusammenarbeit öffentlich zugängliches Material zu digitalisieren und einer breiten Masse zugänglich zu machen. Öffentlich zugängliche Bücher gehören der Öffentlichkeit, und wir sind nur ihre Hüter. Nichtsdestotrotz ist diese Arbeit kostspielig. Um diese Ressource weiterhin zur Verfügung stellen zu können, haben wir Schritte unternommen, um den Missbrauch durch kommerzielle Parteien zu verhindern. Dazu gehören technische Einschränkungen für automatisierte Abfragen.

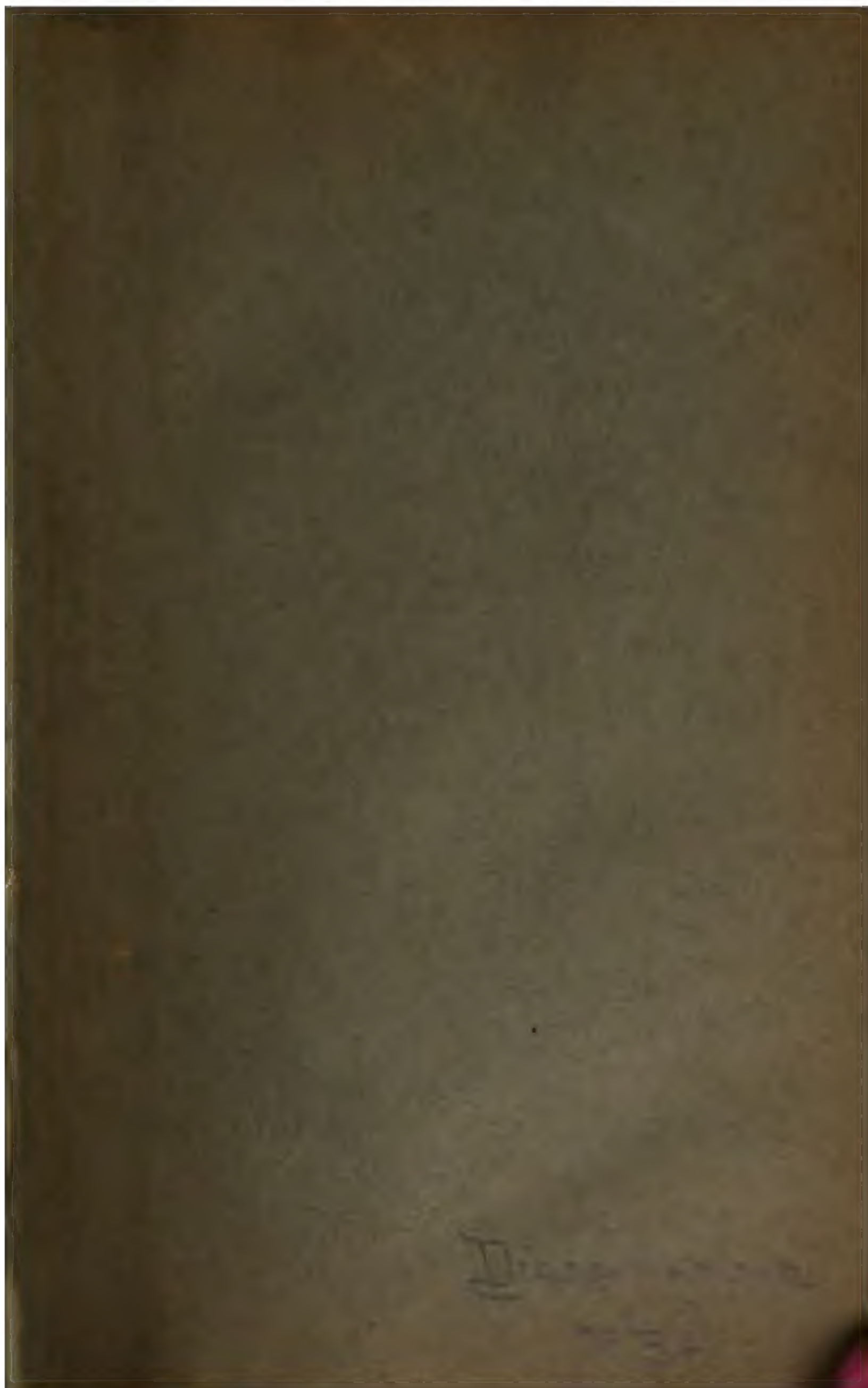
Wir bitten Sie um Einhaltung folgender Richtlinien:

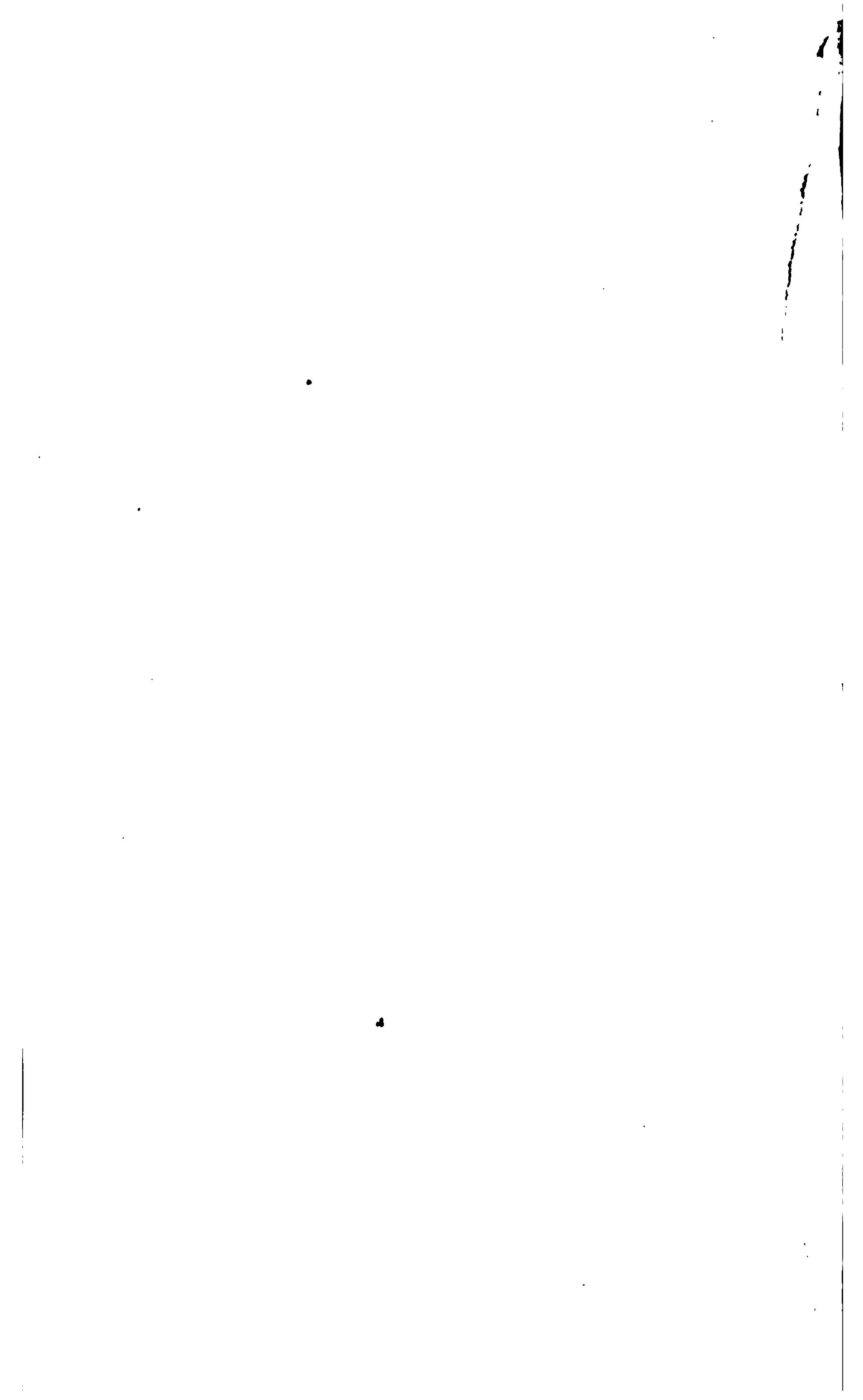
- + *Nutzung der Dateien zu nichtkommerziellen Zwecken* Wir haben Google Buchsuche für Endanwender konzipiert und möchten, dass Sie diese Dateien nur für persönliche, nichtkommerzielle Zwecke verwenden.
- + *Keine automatisierten Abfragen* Senden Sie keine automatisierten Abfragen irgendwelcher Art an das Google-System. Wenn Sie Recherchen über maschinelle Übersetzung, optische Zeichenerkennung oder andere Bereiche durchführen, in denen der Zugang zu Text in großen Mengen nützlich ist, wenden Sie sich bitte an uns. Wir fördern die Nutzung des öffentlich zugänglichen Materials für diese Zwecke und können Ihnen unter Umständen helfen.
- + *Beibehaltung von Google-Markenelementen* Das "Wasserzeichen" von Google, das Sie in jeder Datei finden, ist wichtig zur Information über dieses Projekt und hilft den Anwendern weiteres Material über Google Buchsuche zu finden. Bitte entfernen Sie das Wasserzeichen nicht.
- + *Bewegen Sie sich innerhalb der Legalität* Unabhängig von Ihrem Verwendungszweck müssen Sie sich Ihrer Verantwortung bewusst sein, sicherzustellen, dass Ihre Nutzung legal ist. Gehen Sie nicht davon aus, dass ein Buch, das nach unserem Dafürhalten für Nutzer in den USA öffentlich zugänglich ist, auch für Nutzer in anderen Ländern öffentlich zugänglich ist. Ob ein Buch noch dem Urheberrecht unterliegt, ist von Land zu Land verschieden. Wir können keine Beratung leisten, ob eine bestimmte Nutzung eines bestimmten Buches gesetzlich zulässig ist. Gehen Sie nicht davon aus, dass das Erscheinen eines Buchs in Google Buchsuche bedeutet, dass es in jeder Form und überall auf der Welt verwendet werden kann. Eine Urheberrechtsverletzung kann schwerwiegende Folgen haben.

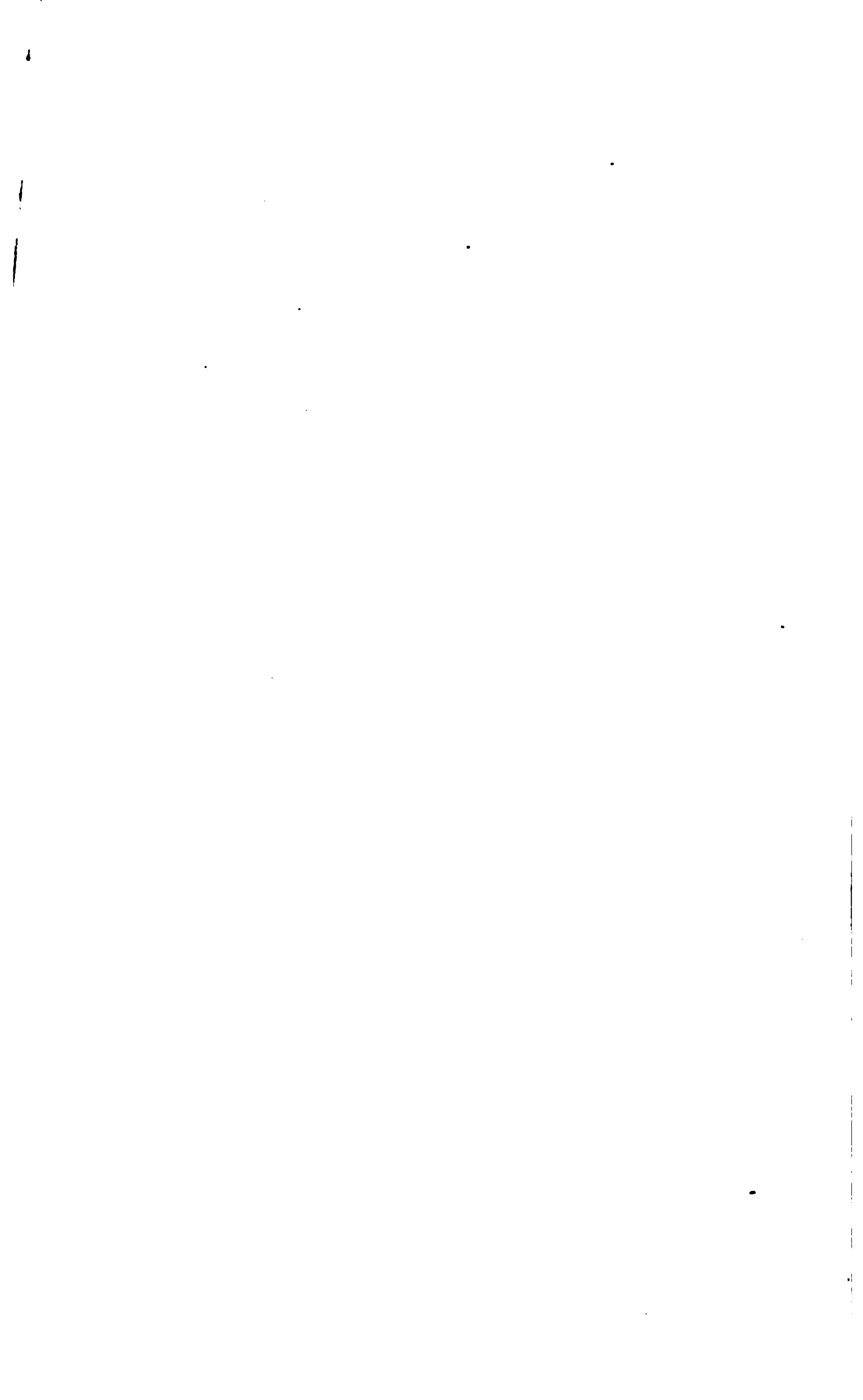
Über Google Buchsuche

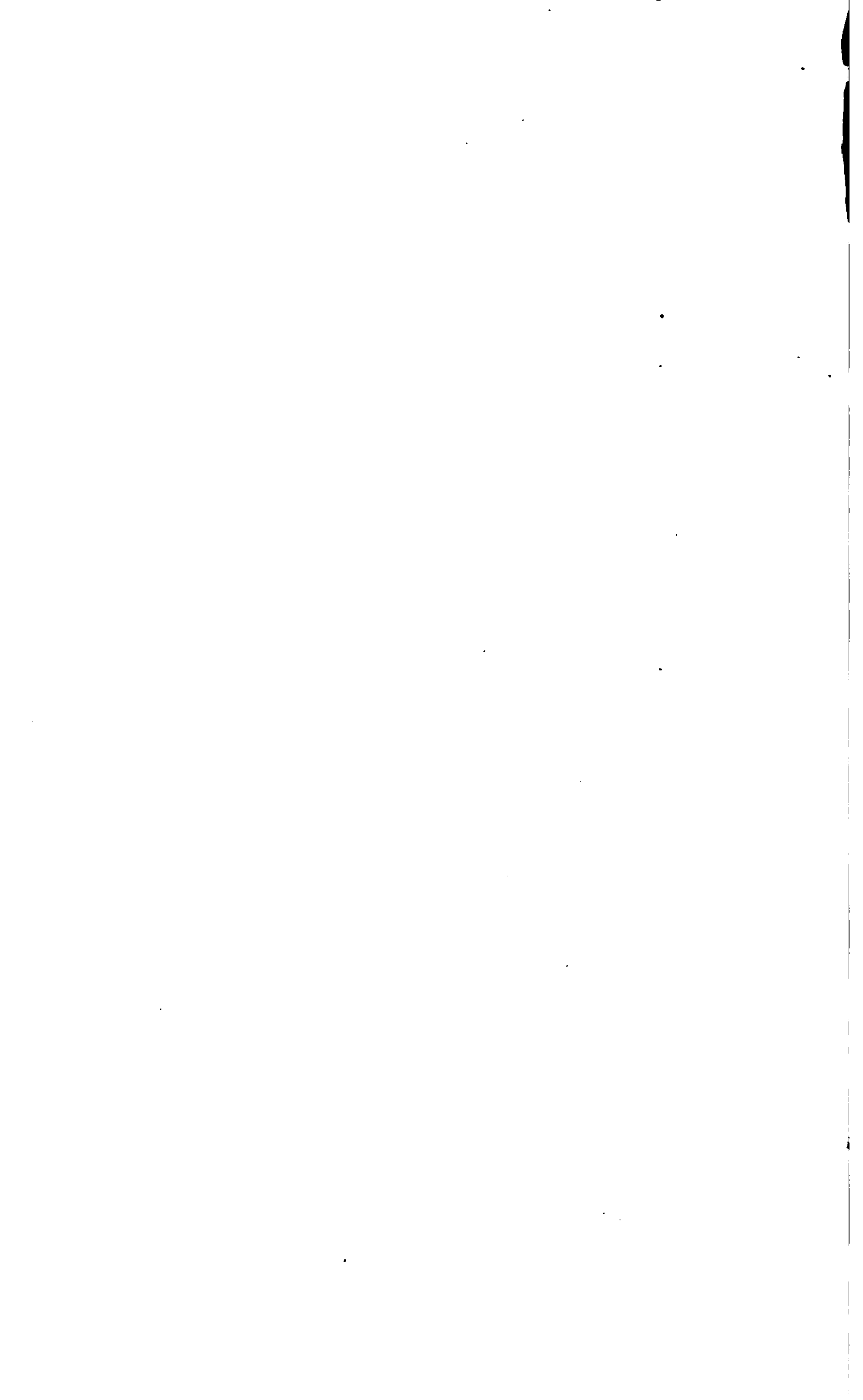
Das Ziel von Google besteht darin, die weltweiten Informationen zu organisieren und allgemein nutzbar und zugänglich zu machen. Google Buchsuche hilft Lesern dabei, die Bücher dieser Welt zu entdecken, und unterstützt Autoren und Verleger dabei, neue Zielgruppen zu erreichen. Den gesamten Buchtext können Sie im Internet unter <http://books.google.com> durchsuchen.

DISSERTATIONES

PHILOLOGICAE HALENSES

VOL. XVII

NEW YORK
PUBLIC
LIBRARY

HALIS SAXONUM

MAX NIEMEYER

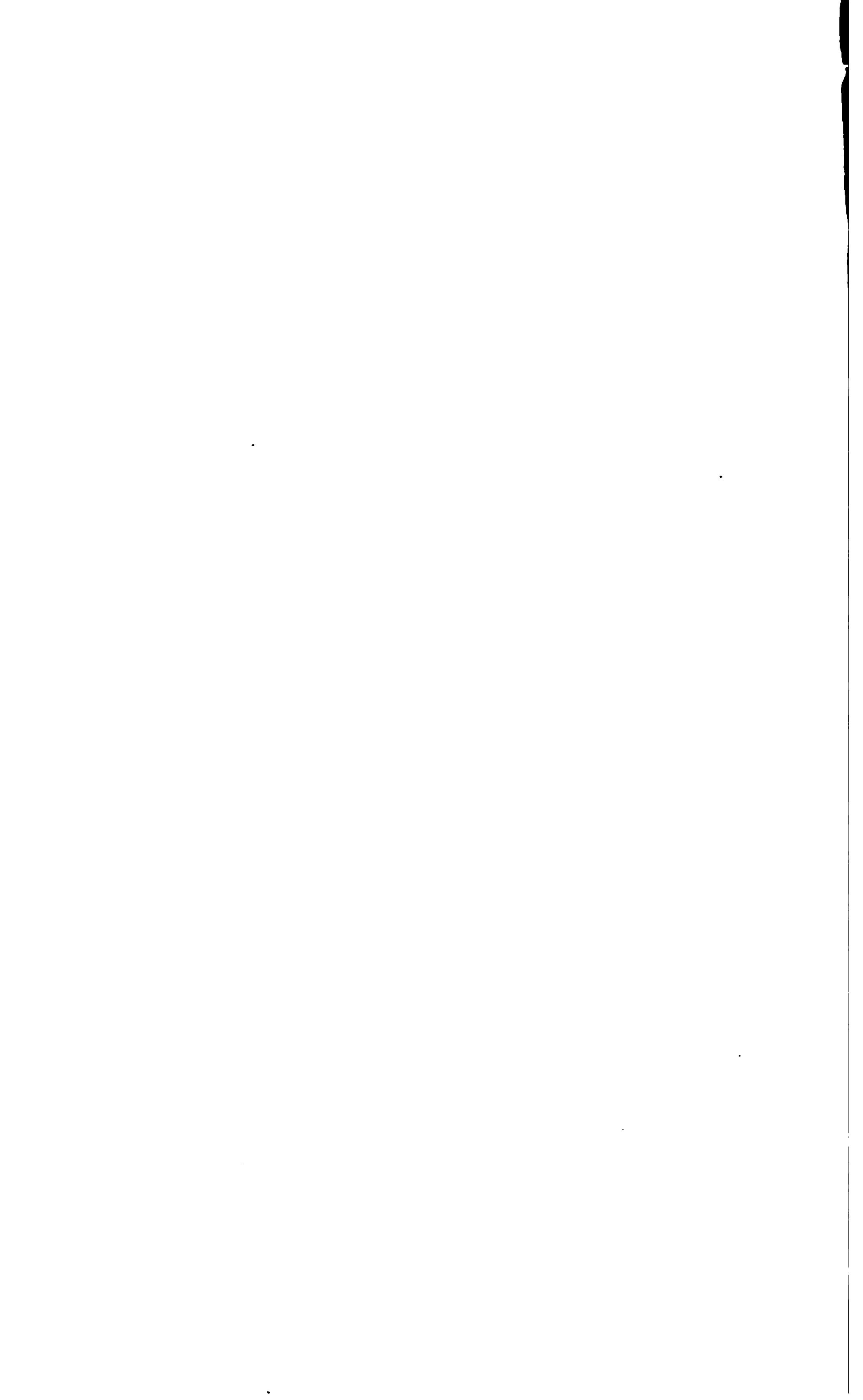
MCMVII

THE NEW YORK
PUBLIC LIBRARY
ASTOR, LENOX AND
TILDEN FOUNDATIONS.
R 1909 L

NOV 10 1909

INDEX DISSERTATIONUM.

	pag.
Melcher, Paulus, De sermone Epicteteo quibus rebus ab attica regula discedat	1
Bertheau, Ioannes, De Platonis epistula septima	115
Schamberger, Maximilianus, De P. Papinio Statio verborum novatore	231
Loercher, Adolphus, De compositione et fonte libri Ciceronis, qui est de fato	337

ADOLPHUS LOERCHER

DE COMPOSITIONE ET FONTE LIBRI
CICERONIS, QUI EST DE FATO

E. E. P.

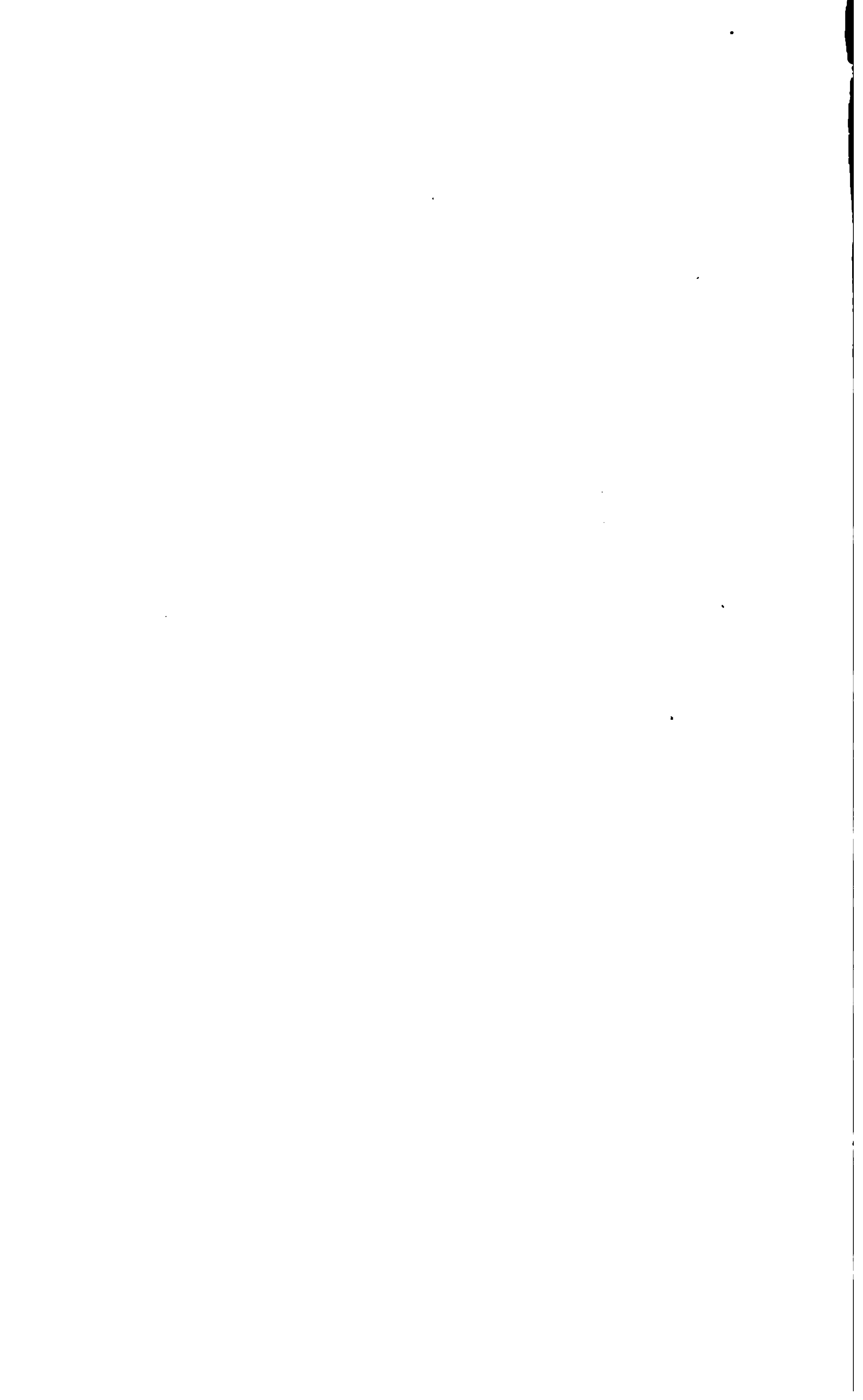
MEMORIAE

FRIDERICI BLASS

ET

GUILELMI DITTENBERGER

SACRUM

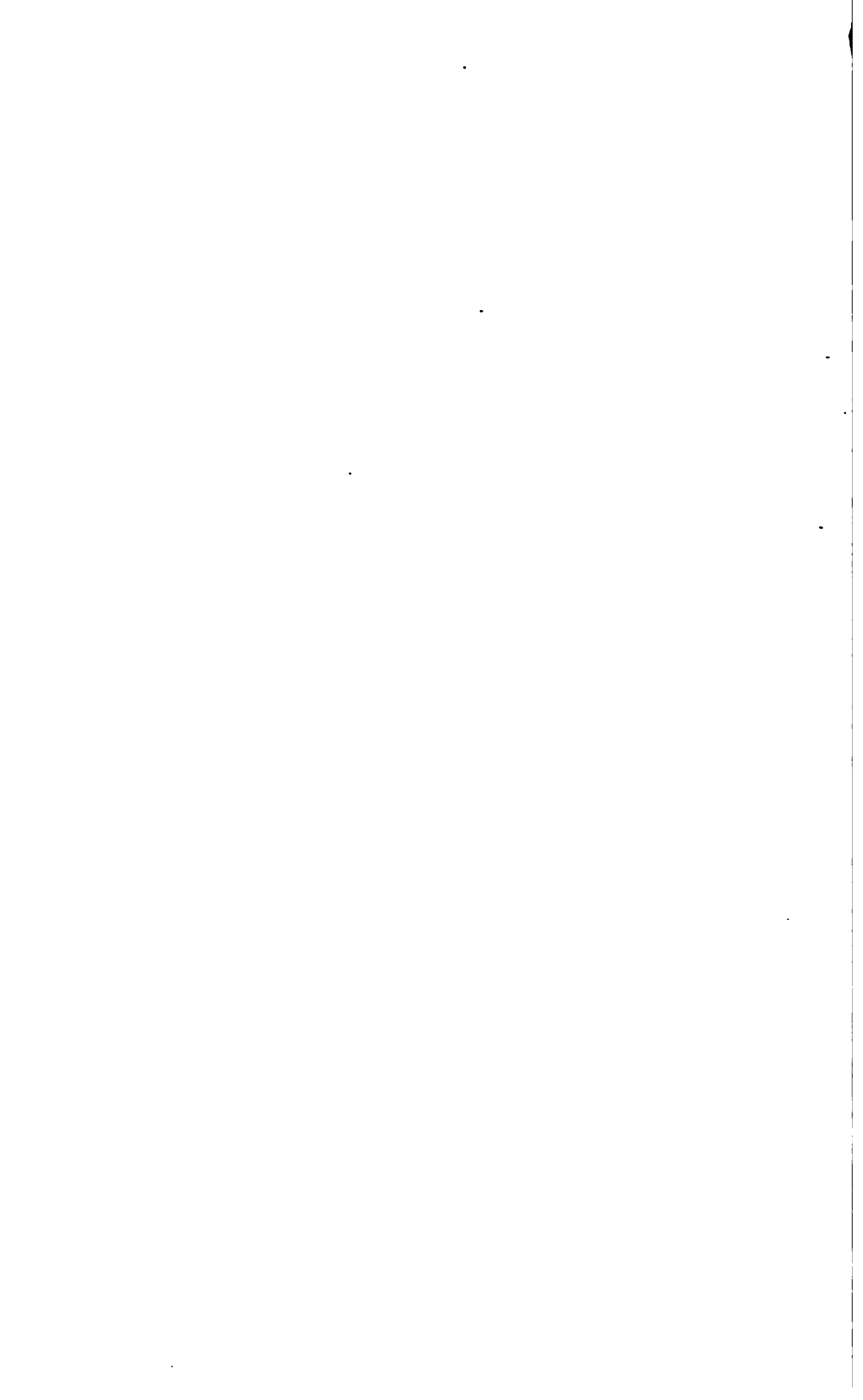
PAULUS MELCHER:

**DE SERMONE EPICETEO QUIBUS REBUS
AB ATTICA REGULA DISCEDAT**

FRIDERICO ALY
FRIDERICO BLASS

SACRUM

Praefatio.

„Πάροδος ἐστὶ καὶ ἕως τὸ πλοῖον μισθούμεθα, δυνάμεθα καὶ Ἐπίκτητον ἰδεῖν· ἴδωμεν, τίποτε λέγει.“ εἴτ' ἐξελθὼν „οὐδὲν ἦν ὁ Ἐπίκτητος.“ τίνος γὰρ ἄλλου κριταὶ εἰσέρχεσθε;

His verbis Epictetus eos reprehendit,¹⁾ qui quasi in transitu philosophi clarissimi orationem acutam ac politam veniebant audituri, non suos mores correcturi. Sed illi in hoc certe non erraverunt, quod sermonem Epicteteum ut minus elegantem neque arte compositum reprehenderunt. Et quamquam dubium est, utrum illi in eo offenderint, quod usum elegantem illius aetatis, an in eo, quod Atthidem non imitaretur, nos, quibus non nisi Atticus sermo penitus notus est, hac norma usi Epicteteam consuetudinem cognoscere debemus. Et ab hoc quibus rebus discesserit, singillatim definire et in lucem proferre mihi proposui. Sed antea generaliter de hac re disseram.

Ac primum quidem plane Atticorum in modum flectuntur nomina minutiis quibusdam exceptis; neque aliter iudicandum est de numeralibus et in universum de pronomibus; neque enim amplius pluralis reflexivorum priscus legitur, sed in omnibus personis comparet forma *ἑαυτῶν*, *ἑαυτοῖς* etc., atque ut ὅδε rarius exstat quam οὗτος, ita minime obsolevit. Tum eo Epictetus ab usu N. T. alienus ac Atticis similior videtur esse, quod gradus superlativus frequenter invenitur nec ubique pro elativo habendus est; et frustra quaeritur locus, quo comparativus pro superlativo positus sit; quin etiam interdum sunt formae graduum comparationis,

¹⁾ Epict. diss. III 9, 14.

quas a philosopho fictas esse verisimile est.¹⁾ Numerosissimae vero sunt mutationes in verbis declinandis. Quod ad particulas attinet, duabus rebus Epicteti ab Attico sermone aequalium in modum discedit; primum minutus est particularum, quae olim erant in usu, numerus; tum paucis illis, quas retinuit, multo rarius utitur; sed contra nonnulla vocabula in lingua huius aetatis vim particularum acceperunt, cuius translationis etiam in Epicteto complura exempla sunt. Similiter occurrunt quaedam adverbia, quorum nulla existunt exemplaria Attica. Iam pluribus disserendum erit de denominativis, atque de vocabulis compositis; quibus ex capitibus maxime, quantum sermo Epicteti philosophi Stoici differat a Novi Testamenti consuetudine, apparebit. Neque aliter res se habet in iis vocibus, quarum vis a philosophis mutata est, cum ceterae notiones, quae ab Athide abhorrent, communi vel vulgari debeantur linguae. Vocabula quoque non pauca ab ea ex variis dialectis Graecis, vel etiam barbaris linguis maxime Romana recepta esse constat eaque ne in his quidem scriptis desunt.

Deinde in verborum constructione totaque eloquendi ratione illa aetate Graecae linguae et vim et acumen deminuta esse e duabus rebus intellegitur. Primum enim, cum praesertim Attici scriptores et participiis et infinitivis membra artius coagmentare soleant, Epicteti consuetudo contraria est, qui sententias primarias secundariis hasque participiis praeferre et pro casu simplici vocabulum cum praepositione adhibere consueverit. Tum praepositiones frequenter confunduntur et scribuntur pro ἐν εἰς, pro εἰς ἐν, pro ἐξ et ὑπό et παρά; similia fiunt in particulis; ἵνα saepius vim coniunctionum ὅπως, ὥστε, ἐφ' ᾧτε, tum πῶς coniunctionis ὅτι exhibent; deinde μὴ crebrius occurrit, quam in libris Atticis; nam indicativo tantum subiungitur οὐ, exempla autem, quibus ceteri modi non μὴ asciscant, rariora sunt; sed etiam ὅτι μὴ, ἐπεὶ μὴ scripsit Arrianus; vice versa interdum εἰ οὐ legitur: itemque in enuntiatis relativis, in quibus Attici μὴ usurpabant, οὐ comparet. In usu modorum verbi Arrianum non ubique dialectum vulgarem, sed crebro Atticam secutum esse

¹⁾ φευκτότερος, ἀναποτευκτότερον, ἀπεριπτώτερον, περιεκτικώτατον.

vidimus; inde optativus modo per plura capita frustra quaeritur, modo legitur cumulate plerumque ἄν addito. Indicativus futuri et subiunctivus aoristi, quorum formae activae medialesque paulum inter se differunt, in omnibus verbi generibus confunduntur, cuius tamen usus pauca sunt exempla.

Iam postquam structuram sermonis Epictetei, quibus rebus ab Attico discesserit, in universum consideravimus, quaestio oritur, quam rationem habuerit ad consuetudinem illius aetatis. Ac inde, quod Epictetus servus ex plebe ortus erat, vulgari lingua eum usum esse colligi potest. Cui omnia ea tribuere poterimus, quae aliunde fluxisse non verisimile sit. Duo vero externi fontes indagari possunt, scriptores Attici et schola Stoica.

Ac primum quidem sermonis Attici vestigia inesse dissertationibus multa, vel propterea verisimile non videtur, quod orationem expolire minime studuit; sed accedunt res duae. Etenim accusat rhetores, qui verba Xenophontea corrigere cupiant, summam dictorum neglegant.¹⁾ Deinde si quis sententias Platonis Xenophontisque ab Epicteto laudatas comparaverit cum verbis genuinis, quantopere commutatae sint, videbit, ut saepe ab Attico sermone plane alienae sint. Et ne ut legeret quidem omnes libros Atticos operam dedit; sed qui ei erant noti, tum omnium erant in manibus.²⁾ Eodem modo scripta Stoicorum fere omnia neglexisse videtur, cum verba, quae Zenonem, Chrysippum, Socratem dicentes facit, nihil inter se differre soleant. Et Stoicorum recentiorum, Panaetii Posidoniique ne nomina quidem ei nota erant. Quare quod tamen multis Stoicorum appellationibus, quamquam non satis distincte, utitur, id magis Rufi praeceptoris institutioni, quam libris Stoicorum principum deberi videtur.

Sed Epictetus ipse dissertationes non conscripsit. Itaque considerari oportet, num Arrianus ad verbum praeceptoris tradiderit sermones. Is, cum scholam Epicteti adiit, annum vigesimum agebat; invenem nobilem elegantiore sermone uti debuisse quam servum negari non potest; inde ut non ex industria interdum verba magistri mutaret, fieri potuit; neque vero perpolivit,

¹⁾ III 23, 20.

²⁾ Plat. Ap., Crit., Alcib. I., Phaedon, Soph., Resp., Prot., Gorg., Theaet.; Xen. Comm., Inst. Cyr., Hell.

quod ex epistula ad Lucium Gellium data apparet; qua se ipsum dissertationes publici iuris non fecisse, sed se invito eas editas esse dicit. Librum vero manualementem ab Arriano diligenter conscriptum esse Schenklius nuper contendit, qui comparavit c. 29 enchiridii cum diss. III 15.¹⁾ Et, quamquam de verbis genuinis enchiridii nihil certe diiudicari potest, quod adhuc „iusta recensione caret“ atque „Arrianum consulto multa in enchiridio aliter atque in dissertationibus scripsisse vel tardissimus quisque intellet“, tamen Epictetum in enchiridio non Attici, sed usus elegantis suae aetatis imitatore fuisse constat ex plurimis rebus. Atticum sermonem sequi Arrianus multo serius coepit.²⁾

Iam omnia puto esse enumerata, quibus effectum est, ut sermo Epictetus paulum abhorreret a lingua volgari.

¹⁾ Praef. editionis 1894, p. LV sqq.

²⁾ Omnia, quae praeter dissertationes earumque fragmenta et enchiridion tradita habemus quasi Epictetea, alienam exhibent dicendi rationem; quare uncinis inclusi, quae ex gnomologia Stobaeana etc. repetivi, ne obscura fierent, quae de consuetudine Epictetea certa haberi possunt.

§ 1.

De nominum et adiectivorum declinatione quae pauca sunt commemoranda, in unam congeSSI paragraphum.

Formae numeri dualis nusquam in Arriani scriptis Epicteteis comparent.

Propriorum nominum Romanorum Doricae dialecti modo in $-\bar{\alpha}$ effertur genitivus singularis: *Γάλβα* III 15, 14, *Σούρα* III 17, 4.

Accusativum pluralis *ιχθύας*, qui inde a saeculo quarto legitur, habes IV 1, 31.

Pro τὸ ζυγὸν inde a Polybio ὁ ζυγός legitur; ideoque, cum novies vel decies in dissertationibus tradita sit forma ὁ ζυγός, Schenklio dubitare licebat,¹⁾ an II 11, 22 pro τὸ ζυγὸν deminutivum τὸ ζυγίον scriptum esse ab Arriano existimemus. Idem vero quod II 1, 15—18 saepius Platonis vocabulὸ τὰ μορμολύκεια dicit, fortasse scribarum error est.

Attica vox ἡ ἄσβολος [Ar. Thesm. 254, cf. Lob. ad Phryn. 113] III 16, 3 in ἡ ἀσβόλη mutata est, quam formam communis esse linguae, quam vocant κοινήν, Moeris [p. 11] docet. [Comparet vocabulum praeterea apud Al. Aphr., Dioscor., Geop. etc.]

Adiectivum παραπλήσιος femininam formam peculiarem non praebet I 6, 18; idem fit prisca aetate apud Herodotum, recentiore apud Polybium et Strabonem.

Vocalium correptioni, quae saeculis inferioribus in substantivis bisyllabis, quae in $-\mu\alpha$ exeunt, orta est, debetur: πόμα pro πῶμα I 16, 1 E 33, 2.7; inde etiam κρίμα pro κριμα IV 12, 10 II 15, 8 [S. κριμα.] scribendum est.

¹⁾ in ind. s. v. ζυγόν.

Υγεία invenitur I 22, 12 II 17, 24; 19, 13 et 32 [III 21, 16] IV 8, 29 [A 2]; scripturam recentiorem *ύγεία* sive rectius *ύγεία* littera *ι* ante diphthongum *ει* sublata habes I 15, 3 II 9, 15; 17, 12; 19, 13 (?) III 20, 4 IV 1, 76.

Scriptura vocabuli *θριγκός* et a Suida aliisque scriptt. rec. et ab Epicteto III 26, 15 ita novata est, ut litterae *κ* loco *χ* fungatur, unde litteram primam in *τ* mutari oportebat.

Ούθεις pro *ουδεις* comparet E 32, 2; 39 I 9, 28 IV 1, 169; *μηθεις* pro *μηδεις* II 17, 28 [s et Schenkl *μηδέν*]. Haec orthographia, quae inde a quarto saeculo comparet, inde est nata, quod spiritus asper numeralis *εις* litteram mediam *δ* vocabulorum *ουδ[ε]* *μηδ[ε]* in aspiratam *θ* transmutavit.

Denique Epictetum aliquando in adiectivorum atque adverbiorum collationibus a prisco sermone discessisse neglegi non potest.

Cum Attici scriptores *δ*, *ή τὸ ἀνωτέρω* dicerent, Epictetus Aristotelis Polybiique modo formam adiectivam *ἀνώτερος* non aspernatus est I 18, 4. Et pro *ἐγγύτερος* et *ἐγγυτέρω* Epicteto IV 6, 11 magis placuit *ἐγγίω* [adverbium *ἐγγιον* apud Hippocr., Aristot., Pol.]. Vice versa maluit formam in *-τερον* IV 7, 27, ubi comparet *ταχύτερον* pro *θᾶττον* [Her., scriptt. Ion.; *θᾶττον* II 15, 9; 18, 9 IV 1, 80; 8, 37].

§ 2.

De pronomibus reflexivis.

Plane contra Atticam consuetudinem Epictetus in modum scriptorum recentiorum nusquam adhibuit pronomina reflexiva Attica:

ἡμῶν αὐτῶν, *ἡμῖν αὐτοῖς*, *ἡμᾶς αὐτούς*, *ύμῶν αὐτῶν* etc., *σφῶν αὐτῶν* etc.

— haec enim in lingua communi omnino obsoleverant — sed formis communibus utebatur

ἐαυτῶν, *ἐαυτοῖς*, *-αῖς*, *ἐαυτούς*, *-άς*.

Quae etsi paene unice inveniuntur in lapidibus recentioris aetatis, quin codicis Bodleiani fidei, qui modo *αὐτῶν* modo *ἐαυτῶν* exhibet, confidi possit, non dubito, quod multis locis probari potest Arrianum nequaquam, ubi licebat, formas trisyllabas

praetulisse; nam, ut exemplum afferam, et $\acute{\epsilon}\acute{\alpha}\nu$ et $\acute{\alpha}\nu$ scripsisse videtur neque tamen umquam particulam $\acute{\alpha}\nu$ cum coniunctione $\acute{\epsilon}\acute{\alpha}\nu$ confudit, quae res in N. T. saepius inveniri potest.

Iam locos singulos enumerabo:

I. prima plur. pers.

a) genitivus.

I 6, 15 οὐκέτι τοῦ τέλους τευξόμεθα τοῦ ἑαυτῶν.

ἑαυτῶν praeterea comparet IV 13, 1 E 5, 6, αὐτῶν I 12, 17; 16, 3 III 13, 8.

b) dativus.

III 13, 7 . . . οὕτως καὶ ἡμᾶς δύνασθαι αὐτοὺς ἑαυτοῖς λαλεῖν. Praeterea I 16, 6.

c) accusativus.

I 25, 28 ὅτι ἑαυτοὺς θλιβομεν, ἑαυτοὺς στενοχωροῦμεν.

I 1, 14 III 13, 3. 18; 24, 9 E 5, 6. αὐτοὺς II 4, 3; 14, 16 III 19, 3.

II. secunda plur. pers.

III 24, 112 τὰ ἀγαθὰ . . . ἐν ἑαυτοῖς ζητεῖτε.

gen. I 9, 10 III 23, 35.

acc. II 19, 20 III 20, 8; 22, 39 IV 8, 1.

Quod ad singularem pronominis reflexivi attinet, apud Epicetum quidem complura existunt exempla, quibus ἑαυτοῦ, ἑαυτῶ, ἑαυτὸν, ut non pro ἑμαυτοῦ, -τῶ, -τὸν, ita pro σεαυτοῦ, -τῶ, -τὸν, -τὴν positum est.

a) genitivus.

IV 3, 11 τήρει τὸ ἀγαθὸν τὸ ἑαυτοῦ ἐν παντί . . .

E 33, 14 ἐν ταῖς ὁμιλίαις ἀπέστω τὸ ἑαυτοῦ τινων ἔργων . . . μεμνησθαι.

b) dativus.

II 26, 7 αὐτὸς ἑαυτῶ μᾶλλον ἐγκάλει ἢ τῶ μὴ πειθομένῳ [σαύτῶ, σαύτῳ].

IV 1, 110 σὺ αὐτὰ ἑαυτῶ μὴ εἰπῆς ἀναγκαῖα [σαύτῳ, corr. s].

e) accusativus.

III 12, 10 ἵνα ... εἶπης αὐτὸς πρὸς αὐτόν, ὅτι ...
codd. αὐτόν.

E 10 μέμνησο ἐπιστρέφων ἐπὶ σεαυτὸν ζητεῖν, sed
codd. A et C un. πρὸς ἑαυτόν.

[E 24 cod. Par. in verbis inter §§ 3 et 4 interpositis: οὐδὲ
γὰρ εἰς τοῦτο ἔταξας ἑαυτόν.]

E 33, 13 μηδέποτε εἶπης αὐτὸς πρὸς ἑαυτόν.

E 49 λέγε αὐτὸς πρὸς ἑαυτόν.

§ 3.

De verborum temporibus modisque ab Epicteto adhibitis.

Uniuscuiusque generis verbi, etiam passivi, singulae modo futuri formae existunt;¹⁾ futurum passivum ubique ducitur ab aoristo passivo, nusquam a praesente.

Deinde dualis numerus nullo loco legitur; neque quod optativus futuri et imperativus perf. pass. non occurrit, est cur miremur.

§ 4.

De ratione verborum formas fingendi Epictetea.

1. De augmento.

Augmentum syllabicum sive temporale plusquamperfecti activi omittebatur fere aetate inferiore, cuius consuetudinis vestigia in dissertationibus invenis haec:

πεπράκει I 19, 22.

ἀπ-ολώλει I 28, 13.

ἐπι-κεκρίκει I 29, 51.

μεμελετήκει II 13, 24.

ἀπο-βεβλήκει IV 1, 152.

πεποιήκει IV 3, 10.

πεπιστεύκει IV 11, 17.

¹⁾ Excepto verbo ὀρέγομαι, cuius futura ὀρέξομαι II 24, 19, ὀρεχθήσομαι III 13, 21 comparent.

2. De verbis puris.

In verbis *διψάω*, *πεινάω* contra morem Atticorum, qui *αι(ι)*, *αη* in *η* contrahebant, *α* in formis contractis adhibetur [sicut apud alios recentiores]:¹⁾

III 10, 8. 9 *δίψα*, *δίψᾶν*, *πείνα*, *πεινᾶν*, III 5, 18 *ἐπεινᾶτε*. Sed quod IV 4, 20 S perperam exhibet *διψειν*, recte corrector codicis Bodleiani S_b scripsisse videtur *διψῆν*, quam formam Atticam ab Arriano, iuvene urbano, usurpatam esse verisimile est.

Σ, quod vocant passivum, habes in

κέκλεισται III 22, 34

[II 6, 6 *κέκλειται* ut Att.].

ἀπεληλασμένα IV 11, 31

[Att.: *ἐλήλαμαι*].

Nonnumquam *χέ-ω* stirpis vocalem *ε* in aoristo et futuro passivis conservat:

ἐξ-εχέθη IV 1, 141.

ἐκ-χεθήσεται IV 10, 26

[Galen.; Att.: *ἐχύθην*].

Ex altera parte *γαμέω* ter *ε* in *η* productam in futuro et aoristo activis habet:

γαμήσω III 22, 81.

ἐγάμησα III 1, 35; 21, 5.

Atticae formae *γαμῶ*, *ἔγημα* totidem fere locis comparent.

Verbi *αίρέω* futurum Epictetus quater a stirpe *έλ-* format:

ἄφ-ελῶ I 2, 29.

ἄφ-ελεῖ I 18, 17 bis.

ἐξ-ελοῦσι II 16, 40.

Futurum passivi *ἐπιφνήσονται*²⁾ inferioribus saeculis usurpabatur pro Atticorum *φύσομαι*.

Ἐγρηγορέω „vigilo“ IV 1, 47 ductum est a perfecto *ἐγρήγορα* [*γρηγορέω* N. T. et scriptt. rec.].

¹⁾ Cf. Blass, *Grammatik d. Neutestam. Griech.* 249.

²⁾ IV 5, 23 „vituperabunt“.

3. De verbis mutis.

Verborum, quae in -ζω cadunt, ἀρπάζω et παίζω aoristus passivus ἠρπάγη III 22, 36, futurum activum παίζω I 24, 20, aoristus activus ἔπαιξα I 25, 10 IV 12, 4 praebent postremam stirpis consonam gutturalem pro Atticorum dentali.

Verbum νίπτω I 19, 5 ex verbi νίζω futuro νίψω et aoristo ἐνίψα, πήσσω I 19, 4 ex formis πήξω, ἔπηξα ad analogiam verborum velut τάσσω, τάξω, ἔταξα; πράσσω, πράξω, ἔπραξα ficta sunt.

4. De nonnullis futuri formis.

Futurum mediale activo submotum videmus in

θαυμάσω I 9, 20 III 1, 29 E 22 [v. l. pro θαυμάσονται],
παίζω I 24, 20 [Att. παίσομαι],
συμπλεύσετε II 22, 37 [Att. πλεύσομαι, πλευσοῦμαι],
cf. ὁμόσετε I 14, 15. 16 [Att. ὁμοῦμαι].

Contra formam medialem pro activa habes in λησόμεθα „latebimus“ III 7, 13, τεθνήξομαι I 1, 32, quae forma recentiore aetate tantum legitur.

5. De quibusdam aoristi formis.

Valde ab Atticorum consuetudine dissentit

ἀπ-ελογήθην III 18, 6. 8,
μαχέσθητι IV 9, 11.

Athenienses enim omnium saeculorum malebant ἀπελογησάμην, ἐμαχεσάμην.

Deinde nonnumquam, cum Atticis scriptoribus aoristus primus passivus fuerit in usu, praeferebant recentiores alterum; ita Epicetetus in his exemplis:

ἀπ-ηγγέλην I 1, 28 [Att. paene ubique ἠγγέλθην],
ἠρπάγη III 22, 36 [ἠρπάσθην],
θλιβῆναι III 10, 13 [ἐθλίφθην],
κατ-ορυγῆναι IV 8, 36 [ἀρύχθην],
quater ἐτάγην [ἐτάχθην],
bis ἐψύγην [ἐψύχθην et ἀπ-εψύγην].

6. De verbis in -μι.

Instans et imperfectum activa verborum in -μι passim transire ad volgarem declinandi modum in -ω atque saepius recentiore aetate quam Attica satis notum est. Memoria digna sunt *ἰσάνω* = *ἰστημι*, *ἰστανον* = *ἰστην*.¹⁾ De forma *καθ-ιστᾶς* cf. indicem verborum s. v. *ἰστημι*.

Verbi *εἶμι* non nisi prima singularis persona imperfecti *ἦμην* II 12, 25; 20, 29 III 1, 13 mediali terminatione instructa est; altera *ἦς*, quae pro *ἦσθα* primum in Axiocho legitur et temporibus inferioribus tritissima est, exstat II 10, 13 IV 10, 32.

Verbum simplex *εἶμι* nusquam [nisi A 13 (H 9)], quippe cuius officio *ἔρχομαι* fungatur, composita raro comparent. *Προ-ἦεις* habes IV 9, 8 pro *προ-ἦεισθα*. [*ἦεις* inde a scriptoribus recentioris Atthidis.]

Verbi *οἶδα* altera singularis persona crebrius *οἶδας* [scriptt. Ion.] quam *οἶσθα*, pluralis prima partim *οἶδαμεν* [scriptt. Ion.] partim *ἴσμεν*, qua forma Arrianus Atticos sequitur, inveniuntur.

§ 5.

Enumerantur verborum formae ab Attico usu alienae.

ἀγγέλλω: I 1, 28 *ἀπηγγέλην* aor. II. pass., quae forma apud Atticos rara est; traditum tamen est in omnibus codicibus *ἠγγέλης* Eur. I. T. 932 et in inscriptione C. I. A. IV 276, 19 *ἐπαγγελῆ*.

αἰρέω: Futura verborum compositorum a stirpe aoristi *ἐλ-* descendencia exstant Inscr. Ther. 2448 VI 19 neque raro apud scriptores recentiores; Epicteti dissertationes exhibent *ἀφελῶ* I 2, 29; 18, 17 (bis), *ἐξ-ελῶ* II 16, 40 [sed futura media *ἀν-αιρήσομαι* III 26, 25, *ἀφ-αιρήσομαι* II 7, 8 ducuntur a praesente].

ἀπολογέομαι: III 18, 6. 8 *ἀπολογηθῆναι* [Attici malebant *ἀπελογησάμην*].

ἀρπάζω: III 22, 36 aor. II. pass. *ἠρπάγη*. [Att. *ἠρπάσθην*].

¹⁾ Cf. indicem verborum s. v. *ἰστημι*.

βαρέω Epictetus ubique pro **βαρύνω** usurpat: I 9, 14 **βαρύντων**, II 16, 24 **βαρύντα**, I 1, 15 **βαρούμεθα**, I 25, 17 **βαρούμενος**, II 22, 19 **κατα-βαρούμενα**. Hoc verbo iam Sappho usa est, cf. Hermes XXXVII, p. 472, 17.

βιβρώσκω, cuius verbi vis eadem est atque **ἔσθλειν** [N. T.], comparet II 9, 18: **τὸ βρωθέν**. [aor. pass. simpl. Hipp. V 322 L.; **κατ-εβρώθην** Her. III 16].

βιόω: Formae praesentis Epicteteae, quod tempus Atticis inusitatum erat, hae sunt:

βιοῦν III 23, 17 IV 1, 49. 63; 4, 11 E 51, 2,
[**βιοῖ** A 25 (H 17, 4)],
[**συμ-βιοῦντας** A 72 (Stob. 37)].

βλέπω = **ὄραω**: I (2, 8;) 7, 20; 12, 31; 18, 4; 30, 1 II 5, 23; 10, 25 (**βλέπε, μὴ** = **ὄρα, μὴ**) 11, 22 (**β., μὴ**) 16, 32. 36; (21, 17;) 23, 47; 24, 26 III 1, 12. 14; 2, 10 (**βλέπεται** = **ὄραται**) 13; 4, 2; 13, 16; (17, 3;) 20, 16 (bis: **β., μὴ**); 22, 28. 52; (23, 21;) 24, 4. 5. 77; 26, 5 IV 1, (57.) 106; 3, 8 bis; 4, 10 (**βλέπεται**) 27; 6, 18; 8, 20; 11, 25 (**βλέπεται**); 12, 20.

γαμέω: fut. **γαμήσω** III 22, 81, aor. **ἐγάμησα** III 1, 35; 21, 5 [cett. locis **γαμῶ**, **ἔγημα** Attice].

διφάω: imper. **δίψα** [Att. **δίψη**], inf. **διψᾶν** [Att. **διψῆν**] III 10, 8. 9 IV 4, 20 pro **διψεῖν** emendandum est **διψῆν**, cf. p. 9.

ἐθέλω v. **θέλω**.

ἐλαύνω: IV 11, 31 perf. pass. **ἀπέληλασμένα** cum **σ**, quod vocant passivum. [Inde ab Homero **ἐλήλαμαι**; **ἐλήλασμαι** Hipp. VIII 292 L, IX 194 et ap. scriptt. rec.].

ἔρχομαι. Infinitivo **ὑπέρχεσθαι** [And. 4, 21, Dem. 23, 8] et participio **ὑπερχόμενος** [(Xen.) Resp. Athen. 2, 14, Plat. Crit. 53e] exceptis¹⁾ scriptores Attici tantum indicativo praesentis **ἔρχομαι** utebantur; ceteri modi et imperfectum verbo **εἶμι** supplebantur. Deinde cum **εἶμι** magis atque magis evanesceret, saeculis posterioribus omnes praesentis et imperfecti formae in usum veniebant, quarum apud Epictetum magna copia est.

¹⁾ Compositum **ὑπέρχεσθαι** ap. Ep. non comparet.

1. Coni. praes. III 4, 5 εἰς-έρχῃ (bis), 10, 13 εἰς-έρχεται, 22, 86 προ-έρχεται, 25, 5 περι-έρχῃ, IV 7, 3. 4 προσ-έρχεται, 7, 26 περι-έρχωμαι.

2. Imp. praes. ἔρχου I 25, 10; 29, 47 II 17, 30. 32 III 13, 14; 15, 1 E 29, 1. 3; 32, 2. 3, ἐρχέσθω I 27, 15, ἀπ-έρχου III 24, 46, προσ-έρχου I 16, 11 III 15, 12.

3. Inf. praes. ἔρχεσθαι I 9, 12; 12, 17; 29, 36 II 7, 10. 11; 17, 39 III 1, 18; 15 tit, εἰς-έρχεσθαι I 2, 19 II 6, 6, ἐπ-έρχεσθαι(?) IV 1, 122 [S + πέρχεσθαι], παρ-έρχεσθαι E 29, 2 coll. III 15, 4 falso pro παρ-ορύσσεσθαι [Urton.], προσ-έρχεσθαι IV 7, 4.

4. Part. praes. ἐρχόμενος II 10, 11; 14, 23 III 21 tit. IV 1, 40, δι-ερχόμενος fr. 3, 6, ἀν-ερχόμενος III 22, 26, εἰς-ερχόμενος II 13, 2; 16, 9; 19, 17 III 1, 12; ἔξ-ερχόμενος II 17, 37, ἐπ-ερχόμενος I 18, 21, παρ-ερχόμενος I 10, 6 III 9, 11 [s παρ-ερχ., S παρ-εχ.], περι-ερχόμενος I 16, 4 II 16, 44 III 22, 5. 10. 73; 24, 14 IV 6, 23; 13, 20, προς-ερχόμενος III 22, 64.

5. Impf. ind. ἤρχομένη III 23, 22 IV 8, 22 E 46, περι-ηρχομένη III 22, 88; 23, 11.

Futurum ἐλεύσομαι, quod epicae et Ionicae consuetudinis est [Att. εἶμι], his locis existit: I 9, 16 ἀπ-ελεύσεσθε [S ἀπολύσεσθε], I 9, 20 ἔξ-ελεύσῃ, I 11, 32 ἀπ-ελεύσῃ, id. 24, 10; I 29, 27 εἰς-ελεύσεται, II 6, 22 ἀπ-ελεύσῃ, ἐλεύσεται, II 24, 19 περι-ελεύσεται, III 1, 10 εἰς-ελεύσῃ, III 21, 14 προσ-ελεύσεται, III 26, 36 ἔξ-ελεύσῃ, IV 1, 98 δι-ελεύσεται, IV 1, 177 ἀπ-ελεύσῃ, IV 11, 35 προς-ελεύσονται [S 39 εἰς-ελεύσεται].

ζάω: Aoristus, qui ab Attico more abhorruisse videtur, bis comparet: II 16, 35 ζήσαντι, III 20, 7 ζήσας; itemque imperativus ζῆθι III 26, 13 neglegi non potest [Anthol. X 43, XI 57; Men. monost. 191 etc.; Att. ζῆ: Soph. Ant. 1169].

ἠτιάω: Activum occurrit demum in lingua communi; apud Ep. habes coni. aor. 2. sing. ἠττήσῃ E 34.

θαυμάζω: fut. θαυμάσω I 9, 20 III 1, 29 E 22 [v. l. θαυμάσονται, ut Att.].

θέλω. *έθέλω* traditum est quater vel quinques: I 25, 24 II 10, 29; 18, 4 III 13, 22 E 1, 4 (v. l. *θέλγς*) [A 98 (M 20)]. *θέλω*, quae forma dialecti vulgaris est, saepius quam trecenties comparet.

Passivum *θέλομαι* a Kühnero neglectum habes IV 1, 59 E 14, 2.

θλίβω: Aor. pass. III 10, 13 *θλιβῆναι* [inde ab Aristotele; Att. *έθλίφθην*].

(άπ-)θνήσκω: I 1, 32 *τεθνήξομαι* fut., quod vocant tertium [Att. *τεθνήξω*].

ίστημι: Interdum comparent praesens *ιστάνω*, impf. *ίστανον*, quae formae ab Attico usu discedunt: III 26, 17 *ιστάνεις*, III 12, 2 *ιστάνειν*, I 26, 16 II 18, 31; 21, 8 III 13, 8 *έφ-ιστάνειν*, III 22, 87 *παρ-ιστάνειν*, III 23, 22 *συν-ιστανεν*. Forma *καθ-ιστᾶς* III 4, 12 contracta est ex *καθ-ιστάεις*; huiuscemodi etiam infinitivus *καθ-ιστᾶν* fictus est, quem codd. N. T. nec non LXX aliquando exhibent pro *καθ-ιστάνειν*.

Perfecto *έστακα*, cui subest notio activa „posui“ usus est Epictetus III 22, 14, *άν-εστάκασιν* I 4, 30.

καθίζω: perf. act. *παρα-κεκάθικε* IV 13, 5 [*κεκάθικα* apud Diod. Sic. XVII 115 et ceteros scriptores imperatoriae aetatis].

κείρω: Ab aor. pass., quem in scriptis Atticis non nisi fortuito desiderari Rutherfordius (N. Phryn. 368) sensit, ductum est fut. *καρήσομαι* II 20, 11. 12.

λαγχάνω: perf. act. *λέλογχα* I 25, 8 [poett. Ion.; Att. *έλληχα*].

λανθάνω: fut. III 7, 13 *λησόμεθα* „latebimus“ [inde ab Aristot.; Att. *λήσω*, cf. E 51, 1 *λήσεις*].

μάχομαι: aor. *μαχέσθητι* IV 9, 11 [Apollod., Ios.; Att. *έμαχεσάμην*].

όλλυμι: fut. *άπ-ολέσω* III 7, 36 [poett.; Ar. Av. 1506 *όλέσεις*, sec. Bergk. *όλεις*; *άπ-ολέσω* Com. Plat. fr. 2, 621; 633 (I 606; 613 K), frequenter in libris recentioribus].

όμνυμι: fut. *όμόσετε* I 14, 16 [Att. *όμοῦμαι*].

όράω. Imper. *όρα:* I 2, 2; 16, 3; 28, 20 II 2, 1; 6, 27; 9, 3 bis. 10, 9. 20; 22, 12. 14 III 1, 8. 10. 42; 4, 4; 15, 5;

22, 70. 94 IV 1, 19. 65. 80. 155. 166; 4, 38; 5, 3. 18; 6, 4. 26; 7, 34; 8, 13 tris. 39. fr. 23, 6 E 19, 2. Imper. *ὄρατε* I 3, 9; 6, 22 III 22, 42 IV 8, 32; 11, 23 E 24, 3. *Ὀρα̃ς* plerumque in sententiis interrogativis I 8, 11; 11, 39; 13, 5; 17, 23; 19, 12; 20, 6; 25, 26 II 9, 20; 23, 45; 24, 8. 23; 25, 3 III 22, 51; 26, 3; fr. 11, 7; fr. 13, 4 item *ὄρατε* I 20, 8 III 13, 9. Satis raro comparent reliquae formae praesentis et imperfecti: I 10, 13 (*ὄρωμεν, ἐώρων*); 22, 17 II 8, 18; 14, 10; 23, 5. 12 III 1, 3; 6, 8; 23, 1; 24, 22. 54 IV 1, 147. 163; 4, 27. 46. 48; 7, 8; fr. 13, 2 E 36. Verba composita cum praepositionibus haec apud Epictetum leguntur: *ἐφορᾶν, καθορᾶν, παρορᾶν, περιορᾶν, συνορᾶν*, cf. *βλέπω*.

ὀρέγομαι „cupio“: fut. *ὀρέξομαι* II 24, 19 [ep. poet., Xen. Comm. I 2] fut. ab aor. pass. ductum *ὀρεχθήση* III 13, 21 [a Kühnero non allatum].

ὀρύττω: aor. pass. *κατ-ορυγήναι* IV 8, 36 [Att. *ὠρύχθην*].

ὀσφραίνομαι: aor. *ὀσφράνθητι* II 20, 30, *ὀσφρανθεὶς* I 10, 3 [Mach. ap. Athen. XIII 577, Com. (Philem.) fr. 427 (II 500, 26 K.), Hipp. VIII 488 L., Arist. de anima II 12; Att. *ὠσφρόμην*].

παίζω: fut. act. *παίξω* I 24, 20 [Att. *παίσομαι; παίξομαι* dicit vir quidam Syracusanus Xen. Symp. 9, 2]. aor. *παίξαι* I 25, 10 IV 12, 4. [Dorice, lingua comm.]

πεινάω: imper *πεινα*, inf. *πεινᾶν* III 10, 8. 9; impf. *ἐπεινᾶτε* III 5, 18. [Att. *πείνη, πεινῆν, ἐπεινῆτε*.]

πειράζω „alqm tentare“ I 9, 29 IV 1, 17 „tentare alqd“ [poet. ep., Hipp., poett., scriptt. rec. temp., N. T.; Att. *πειράω*] *πειράομαι* de tentanda re in dissertationibus vicies quinquies comparet.

πήσσω: I 19, 4 [Att. *πήγνυμι*].

[*πικράζω*: A 39 (S 22) = *πικραίνω*.]

πιπράσκω: I 2, 11. [Praes. et impf. ab Attico more aliena sunt, quorum loco funguntur *ἀποδίδωμι, πωλέω*.]

πλάττω: perf. act. *πέπλακα* III 22, 10.

πλέω: fut. *συμπλεύσετε* III 22, 37. [Att. *πλεύσομαι, πλευσοῦμαι*.]

πνέω: fut. πνεύσει I 1, 16. [Att. πνευσοῦμαι Ar. R. 1221, ἐμπνεύσομαι Eur. Andr. 555.]

σημαίνω: perf. act. σεσήμαγκα III 26, 29.

σκέπτομαι: σκέπτῃ IV 1, 134. 136, σκεπτόμεθα III 7, 11, σκέπτεσθαι IV 1, 136, ἐπι-σκέπτεσθαι II 11, 24, σκεπτομένω I, 2, 12, ἐπι-σκεπτόμενον I 20, 18, ἐσκέπτου IV 1, 132. [Atticis supplentur praesens et impf. verbo σκοπέω.]

σκέπω: fr. 23, 13 σκέπων, III 22, 65 ἀπο-σκέπουσαν [inde a Pol. pro Atticorum σκεπάζω].

σκοπέω: fut. ἐπι-σκοπήσομεν I 11, 38, aor. κατα-σκοπήσαντα III 24, 31 [E 34 Stob. ἐπι-σκοπήσας]. [Att. deficitur verbum temporibus praeter praesens et impf.]

σμήγω: aor. act. ἀπό-σμηξον IV 11, 17, perf. pass. ἐσμηγμένος I 27, 6. [poett. ep., scriptt. dial. Ion. et ling. comm.; Att. σμάω, σμήω.]

στέργω: aor. pass. στερχθῆναι I 11, 26.

σύρω: I 29, 16. 22. 23 [in libris Atticis insunt non nisi verba composita]. Aor. pass. συρῆ I 29, 16, παρ-εσίρησαν IV 9, 14. Perf. pass. ἐπι-σεσυρμένον IV 4, 46 [ἐπι-σύρω Pol.], ἐπι-σεσυρμένως E 31, 5.

τάττω: aor. pass. κατ-ετάγης I 13, 4, κατα-ταγείς I 25, 10, ἐπ-ετάγης IV 1, 17, ἑπ-ετάγης IV 4, 33. Ceteris locis usurpatur Atticus aoristus ἐτάχθην.

τέθηπα IV 7, 28 E 31, 3. [Her., poett., scriptt. rec.]

[**τίκτω**: aor. pass. ἐτέχθην = ἐγενόμην A 28 (S 11). [(Eur.) Dan. 44 W., Anacreontea 36, 8, Hipp. VIII 486 L. (v. l. γένηται).]

τυγχάνω: perf. act. τέτευχεν IV 1, 45, τετευχόσιν IV 1, 174. „alqd. assequi“. Notio fatiscantis Graecitatis a Phrynicho p. 395 repudiatur; formam ipsam sensum „fortuito esse“ praebentem iamdudum in usu fuisse testis est Herodotus III 14 ἐτετεύχεε γὰρ καὶ οὗτος ἐπισιτούμενος Καμβύση ἐπ Αἴγυπτον. Aor. pass. ἀποτευχθέντος II 23, 28 [Dio. Chr. II 205.]

φθίνω: perf. act. κατ-εφθινηκότα „evanescere“ IV 11, 25. [Plut. Cic. 14.]

φύω: fut. ἐπι-φυήσονται „vituperabunt“ IV 5, 23 [Att. φύσομαι.]

χέω: aor. pass. ἔξ-εχέθη IV 1, 141. [Galen. VII 37, scriptt. posteriores: Apollod., Theoph., Philo, Callistr. etc.; Att. ἐχύθην] fut. pass. ἐκ-χεθήσεται IV 10, 26.

ψύχω: aor. pass. ἀπο-ψυγή I 29, 16 (S ἀπο-φύγηι), περι-ψυγῆς III 22, 65. [Att. ἀπ-εψύχην, ἐψύχθην.]

§ 6.

De adverbis.

1. Nondum in Atticis litteris comparent adverbia ab adiectivis verbalibus facta haec: ἀπαραβάτως II 11, 17, ἀσείστως coni. pro ἀσίτως II 17, 33, μεταπτώτως II 22, 8, ἀσυγχύτως IV 8, 20, εὐλογίστως III 2, 2, fr. 2, 4. Neque a prisca consuetudine discedunt adverbia a participiis in -μενος, -ώς, -ότος ducta; plura tamen inferiore aetate inveniuntur atque haec apud Epictetum:

δι-εσφαλμένως „infeliciter“ III 23, 3.

ἐπι-σεσυρμένως „negligenter, remisse, sordide“ E 31, 5 [Schol. Ar. Ran. 1545, Clem. Alex.].

παρα-κειμένως „apte, commode“ III 22, 90 [Apud. Plut., Sext. Emp., Athen. vocabulum alium sensum praebet].

περι-εσκεμμένως „circumspecte, considerate“ III 15 tit. [(Plat.) Ax. 365 b.].

περι-εσταλμένως „clam, abdite“ III 7, 13 [Schol. Ar. Equ. 18].

προ-ηγουμένως „praecipue“ I 3, 1; 9, 4 II 8, 7 III 14, 7; 22, 67 [E 1, 4 C un., Par.] [Athen., Plut., Luc., Heraclid.]

λεληθότως „clam“ I 16, 17 III 23, 14. [(Plat.) Ax. 365 c; Herodianus, qui vocabulum improbat, Atticos dixisse κρύφα testatur.]

2. De adverbis loci non est, cur multa disseram; nam recentiora comparent haec duo tantum:

μακρόθεν „eminus“ I 16, 11. [Chrysipp. ap. Athen. IV 137; cf. πόρρωθεν] et

μακροτάτω „longissime“ III 24, 38 IV 11, 31. [Att. *μακρότατα*.]

3. Adverbiorum temporis memoria dignum est *πάντοτε* = *ἀεὶ* E 14 [N. T.]

§ 7.

De particulis.

1. Hac re dissertationes atque enchiridion ab usu aequalium cotidiano non differunt, ab Attico sermone valde abhorrent, quod satis raro particulis instructae atque ornatae sunt, quarum ne numerus quidem magnus est. Tamen philosopho nonnullas etiam rariores esse usurpatas, iam ex illa *ἐπείτοι* constat, quae undevicies legitur. Sed singula si quis persecuturus est, inspiciat tabellas insequentes, quarum in altera enumeratae sunt particulae simplices et inter se coniunctae ab Epicteto usurpatae, in altera, quas omnino negligit.

tab. I.

ἀλλά passim.

ἄτε IX. (octies particula cum participio coniuncta est).

{ *γέ* frequentissime.
{ *γοῦν* X.

δή XV vel XVII.

δήπου IV 11, 2.

[*διότι* in Nili Euch. 22; 33, 9.]

εἰ passim et crebrius quam *εἴαν*.

{ *εἴπερ* V.
{ *εἴπερ ἄρα* IV.

{ *εἴτε* — *εἴτε* III.
{ (*εἴτε* = *καὶ εἰ* semel).

ἐπεὶ XXXVI vel XXXIX.

ἐπειδάν IV 12, 6 [A 26 (S 9 H 18)].

ἐπειδή XV.

ἐπείτοι XIX.

ἦτοι — ἦ bis [praeterea v. l. E 19, 2; 36].

καίτοι XXII.

μὰ τὴν σωτηρίαν III 23, 26.

μὰ τὸν Δία IV 5, 15.

μέντοι XI.

{ μέχρι de tempore et loco IV, de gradu XXVI.
 { μέχρι(ς) ἄν XIX.
 { μέχρι(ς) ἄν omisso IV.
 { μέχρῃς ἄν οὐ VIII.

{ μήτι CLX.
 { μήτιοῦν XXVII.

[μήτοι v. l. E 7 pro μήποτε].

ναὶ XXIII.

ναί· ἀλλά XXIV.

{ νῆ Δία V + II [nempe I 17, 15 II 16, 26 in enuntiato
 { νῆ τοὺς θεούς XII sive XI.
 { νῆ τὴν τύχην II 20, 29 IV 1, 14.
 οἶονανεί III 7, 15 [Schenkl; 8 οἶον ἄν ἦι].

{ ὁπόταν semel.
 { ὁπότε V.

ὄταν CCXXXIV.

ὄτε XXXIII.

οὐκουν fr. 1, 17 restitutum ex οὐκ ἄν.

οὐκοῦν XXXV vel XXXVI + IX [sequitur particula
 negativa].

τοιγαροῦν XV vel XVI + II vel VI + [I] [primo, altero,
 tertio loco (A 32 (S 15)].

τοιγάρτοι III 24, 16; 26, 12.

τοίνυν XXV vel XXVI + X + I [secundo, tertio,
 quarto loco].

tab. II.

ἀτάρ	ἐπίπερ
ἄχρι	μενούργε
γοῦν	μῶν I 17, 11 falso traditum est pro μόνος
δῆθεν	
δήπου	νυν encl.
δῆτα	οὔτι
διόπερ	οὔτοι
ἐάνπερ	τέως
εἶθε	Pro τί δῆ; Arrianus in diverbiis plerumque scripsit τί οὖν;
ἐπειδήπερ	

2. Iam de voce *λοιπόν*, quam particulae loco habebant scriptores inferioris Graecitatis, copiosius est disserendum. Ac primum quidem illi loci enumerandi sunt, quibus *λοιπόν*¹⁾ vel *τὸ λοιπόν*,²⁾ quae particula primitus nihil aliud quam ille accusativus est, quem proprie vocant Graecum, ad tempus refertur; quae notio Atticis scriptoribus non erat inaudita.

λοιπόν = posthac, tum, deinceps I 10, 5 II 2, 10; 7, 9; 11, 17; 15, 8; 16, 42; 17, 28; 18, 9 III 25, 5 E 39.

λοιπόν = iam I 29, 32; 30, 5 II 2, 12; 12, 2. 24.

Semel *λοιπόν* „ceterum“ enuntiatum incipit, in quo rei peculiaris mentio fit: II 24, 48.

Nonnumquam philosophus aut vocabula complura enumerans aut dicta dictis asserens, ultimis particulam auteponit, cuius sensus sit „denique“: I 19, 11 II 17, 4 III 12, 16; 22, 70 IV 12, 17.

Cum particula *λοιπόν* propositum inchoatur, quo aut appellatio aut dictum, quae praecedunt, declaratur et cui plerumque argu-

¹⁾ *λοιπόν* exstat LXI ac ponitur XX loco primo, XVI praesente particula *καί*, XII antecedunt singula, V bina, trina verba II 7, 9; 12, 2 E 39, quina II 18, 9.

²⁾ articulum quater addidit Arrianus I 18, 20 II 2, 12 (I 19, 11) II 18, 25.

mentorū conclusio sequitur, per „atqui“ verti debet: I 25, 15; 28, 10 II 9, 6 III 23, 4 I 27, 2 II 10, 19; 13, 3; 16, 21 cf. II 8, 8; 14, 9.

Atque ubi *λοιπὸν* initio sententiae ipsius stat, qua continetur conclusio argumentorum, verti debet „itaque, igitur, ergo, porro, proinde“. Quod hisce locis fit: I 4, 20; 18, 21; 22, 10. 15; 24, 1; 29, 5. 8. 26 II 1, 8; 5, 22; 6, 23; 8, 15; 12, 12; 13, 5; 14, 28; 18, 25; 19, 33 III 3, 8; 7, 2. 9; 22, 72; 24, 88 IV 5, 31; 11, 26 E 32, 2 [E 33, 2 Stob.]

Denique *λοιπὸν* his locis duobus particula „nempe“ vertendum videtur esse: II 5, 16; 11, 18.

3. Arrianum, cum E 20, 4 scripsit „τοιγαροῦν ἐν πρώτοις πειρῶ ὑπὸ τῆς φαντασίας μὴ συναρπασθῆναι“, verbis ἐν πρώτοις Latinam particulam „imprimis“ = „in primis“ transluisse verisimile est.

§ 8.

De vocabulis sive verbis derivatis.

Prinsquam singula perlustrabo, moneo omnia fere vocabula secundum Atticam rationem formata esse, sed ipsas voces inferioribus saeculis multo plures quam antea fictas esse.

1. De verbis denominativis.

Verbis in -όω subesse solent nomina, quorum stirpes in -ο cadunt:

ἔξ-ιόω „a rubigine purgo“ IV 11, 13 [ἰός].

κατ-ιό-ω „rubigine obduco“ IV 6, 14.

κοπρόω „fimo conspurco“ IV 11, 18. 28. 29. 34 [Schol. Ar. Plut. 313 = μινθόω].

ἀπο-λιθό-ομαι [pass.] „in lapidem verti“; metaphoricè de homine, qui obdurat se veluti lapidem: „obstinate in sententia persistere“ I 5, 2 [Aristot.]

νεκρό-ομαι „mortificor“ „emior“ metaph. I 5, 7 [Plut., N. T.].

ἀπο-νεκρό-ομαι „mortificor“, „emior“ metaph. de anima etc. I 5, 4. 5 IV 5, 21 [Luc., Diod. Sic.]

πηλό-ομαι „luto polluo“ II 6, 10 IV 11, 10 [Plut., Luc.]

στροφό-ομαι „torminibus crucior“ IV 9, 4.

Quae verba ab adiectivis in -ός descendunt, haec inveni:

κολοβό-ομαι „mutilor“ II 10, 20 [*κολοβός* „mutilatus“; Aristot., Pol., N. T.]

ἀπο-κωφό-ω „exsurdo“ II 20, 37 [*κωφός*].

ἀπο-σοφό-ομαι „sapiens fio“ I 18, 10 [*σοφός* = *σοφίζω* LXX].

στιλπνό-ω = *στιλβό-ω* II 8, 25 [*στιλπνός* Hom. Luc., Ep. diss. I 2, 18 IV 6, 4; 9, 7].

Tria verba ab aliis stirpibus derivata sunt:

[*ὑπό-ω* A 86 (S 60), A 32 (S 15, M 10) [*τὸ ὕψος*; Alc., Pol.].]

ἀπ-ουλό-ω „cicatricor“, „consolido“ II 21, 22 [*οὐλή*; Aristot.].

ἐνό-ω „in unum cogo“, „socio“ I 14, 2 [*εἷς*, *ἐν-ός*].

Verba in -άω proficiscuntur a nominibus in -α, -η, -ος:

ἀσβολά-ομαι „fuligine afficio“ II 16, 3 [ab *ἀσβόλη* v. p. 5; Plut.].

γαληνιά-ω metaph. „tranquillitate animi utor“ fr. 14, 6 [*γαλήνη* „tranquillitas animi“ II 18, 30 ut Att.; Opp. Cyn., Them. Rufin.]

[*ἐκ-θυελλά-ομαι* „concutio“ A 5 (H 1).]

κατα-μωκά-ομαι „irrideo“ E 22 [*μῶκος*; Plut.].

Eodem modo fiunt verba in -ίζω ex nominibus, raro ex adiectivis vel adverbis:

ἀπο-κεφαλ-ίζω „caput amputo“ I 1, 19. 24 IV 1, 122 [N. T.]

διαρ-ροΐζομαι „alvi profluvio laboro“ IV 10, 11 [*διάρ-ροια*; scriptt. med.]

ἀλχμαλωτ-ίζω „alqm captivum facio“, „in servitutum redigo“ I 28, 26.

βυθ-ίζω „mergo“ III 2, 18 [ὁ βυθός „profundum“; Aristot.]

[*ἀπο-σχυβαλ-ίζομαι* „recrementa, paleas abicio“ A 36 (S 19) [σχύβαλον; N. T., Synes, Stob.].]

δογματ-ίζω „dogma, decretum statuo“ III 7, 18 [LXX, Diod. Sic., N. T.].

καυματ-ίζομαι „vehementissimo aestu crucior“ I 6, 26 III 22, 52 [Plut., N. T.]

ῥευματ-ίζομαι „fluxionibus obnoxius sum“ II 15, 20 [Tim. Locr., scriptt. med., Plut.].

ἀπο-γαλακτ-ίζομαι „ablactor“ [script. eccl.] II 16, 39 III 24, 9 [Diphil. ap. Athen. V 247 c].

δρωπακ-ίζομαι „cutem deglabro, adhibitis medicamentis pilos mihi evello“ III 22, 10 [δρωπαξ „galcerus pice perlitus“; Luc., Suid.].

κυν-ίζω „Cynicam disciplinam et institutionem amplector“ III 22, 1. 67 [κύνες; Diog. ap. Athen. XIII 588 f. etc.].

κακο-ἦθ-ίζομαι „pravis moribus sum“ III 16, 4 [κακο-ἦθης „malignus, malevolus“ I 3, 8 III 25, 8, Plut.; Aristot.].

ἐγγ-ίζω „appropinquo“ II 22, 12 III 10, 14 IV 11, 3 ἐγγύς; inde a Pol. et Diodoro, N. T.].

συν-εγγίζω „appropinquo“ II 18, 18 [Pol.].

Ubi stirps, quam vocant, *ι*, *οι*, *υ* in fine habet, verbum derivativum in *-άζω* effertur:

[*ὑγι-άζομαι* „convalesco“ A 20a p. 490].

ἥλι-άζομαι „apricor“ I 25, 27 IV 4, 21. 22 [ἥλιος; Aristot.].

γελοι-άζω „iocor“ III 16, 4 [γέλοιος; Moeris testatur hoc verbum communis fuisse linguae; Aristarch. ap. Athen. II 39e, Plut.].

σικυ-άζω „curcurbitulas impono“ II 17, 9 [ἡ σικύα].

Restat, ut tria verba in *-άζω* addam, in quibus syllabas *-άζω* antecedit consona:

[*έν-αγελ-άζομαι* „alicubi congreco“ A 76 (S 41)

[*άγελάζομαι* inde ab Aristot.]]

[*γλυκ-άζω* „alqd. dulce reddo“ A 39 (S 22).]

[*πικρ-άζω* „alqd. amarum reddo“ A 39 (S 22). Sext. Emp.]

Pauca verba in *-εύω* ducta sunt a vocabulis in *-ος*:

θριαμβεύω „trumpo“ III 24, 85 [*θρίαμβος*; Dion. Hal., App., Plut., Hdian., N. T.].

λιχν-εύω „ligurrio“ II 4, 8. 10 IV 8, 13 [*λίχνος*; Luc., Plut.]

έμ-περπερ-εύομαι „levis, mobilis sum“ II 1, 34 [de *πέρπερος* cf. § 10; Cic. ad. Att. I 14: *περπερ-εύομαι* N. T.].

έπι-σωρ-εύω „accumulo“ I 10, 5 [*σωρός*; Plut., Athen., Artem., N. T.].

[*φωλ-εύω* „latito“ A 86 (S 60) [*φωλεός*; ap. Aristot. „quietem hibernam habeo“].]

Exitus rarissime occurrens *-ώσσω* vel *-ώττω* comparet in:

[*λιμ-ώττω* „esurio“ A 89 (S 63) [*λιμός*; Luc., Ios.],

-αίνω in

σικχ-αίνω „fastidio“ III 16, 7 IV 8, 34 [(A 30 (S 13))].

[*σικχός* „homo fastidiosus“ inde ab Aristot.; verbum, quod Phrynichus reicit, exstat praeterea ap. Callim. I (XII 43); Att.: *βδελύττομαι*].

2. De nominibus verbalibus.

Όλισθος III 12, 6 [Luc., Athen.] ab ipsa verbi *όλισθαίνω* stirpe *όλισθ-* (aor.: *ώλισθον*) derivata est, cui non nisi finis *-ος* additus est.

Similiter in *φθορ-εύς* II 22, 28 [Agath.] *-εύς* stirpi *φθορ-* perf. act. verbi *φθείρω* adiunctum est.

Non multum ab hac voce differunt eae, quarum terminationes stirpes ipsas verborum subsequuntur, quas tamen non integras servant, cum vocalis ε in ο transferatur:

ἀπ-οχ-ή „abstinentia a cibis capiendis“ II 15, 5
[ἀπ-έχομαι; Plut.]

προσ-οχ-ή „attentio“ I 20, 9. 10 III 16, 15; 22, 104
IV 12 tit. 1—3. 19 E 33, 6 [προς-έχω; Strab.,
Plut.]

ἐπι-πλοκή „coniunctio“ II 14, 27 [πλέκω; Pol., Luc.
Plut., Strab., Diod. Sic.]

κατα-στολ-ή „moderatio, modestia“ II 10, 15; 21, 11
[κατα-στέλλω; Diod. Sic., Plut.; alia notione
N. T.]

ἐφ-αρμογ-ή I 22, 2 II 11, 8 IV 1, 45 „accommodatio“.
[Teste Polluce IV 57 in Eupolidis comoediis legebatur
ἄρμογή notione vocis ἄρμονία; quae vox ex libris
musicis ab illo sumpta esse videtur. Nam illam non
purae Atthidis fuisse, ex eo apparet, quod Atticis
stirps verbi ἄρμόζω in -δ non per -γ finiebatur, ut
apud Pindarum, Alcmanem, Philolaum fit.]

Multo maior est nominum verbalium turba, quae propriis terminationibus instructa sunt hisce: -μός, -μα, -σις, -εία (-ία), -τής, -τήριον, -άνη.

Nomina in -μός, quorum actionis cuiuspiam vis est, complura a verbis in -ίζω formata sunt:

ἐθισ-μός III 16, 11 [ἐθίζω; Aristot., Pol.]

πορισ-μός III 22, 70 [Pol., Plut.]

ἐμ-ποδισ-μός IV 4, 15 [Aristot., Pol.]

ἐξ-ορισ-μός „exsilium“ I 29, 6 IV 7, 14 [Dion. Hal.,
Plut.]

ἐπι-λογισ-μός „consideratio“ II 10, 11 E 12, 1 (v. l.
διαλογισμούς) [inde ab Aristot.]

συν-εγγισμός I 4, 4. 8 [de συν-εγγίζω cf. p. 23;
Strab., Sext. Emp.]

ἐπ-αμφοτερισ-μός „ambiguitas“, „inclinatio in utramque partem“ IV 2, 5 [ἐπαμφοτερίζω Plat.; Philo.]

ἰδιωτισ-μός vox philosophica „hominis rudis et in-eruditi status“ E 33, 6. 15 [ἰδιωτίζειν Eust., Att. ἰδιωτεύειν; Longin., Sext. Emp.].

Ab aliusmodi verbis haec ducta sunt nomina in -μός:

θαυμασμός „admiratio“ III 26, 14 [Plut., Sext. Emp.].

περι-σπασ-μός „distractio“ III 22, 71 [Pol.].

ῥιπτασ-μός metaph. „angor animi“ IV 1, 174 [Hipp., Plut.]

ἄπο-κλεισ-μός IV 7, 20.

ἐμ-πρησ-μός III 13, 10 IV 10, 26 [πίμ-πρη-μι; Hyperides pro Lycophr. fr. 3 scripsit ἐμ-πυρισ-μόν, vocem a Polluce improbatam; cf. Phryn. 335 s. v. ἐμπυρισμός· οὕτως Ὑπερείδης ἠμελημένως, δέον ἐμπρησμός λέγειν].

Quae per -μα proferuntur nomina, significant res actione confectas. Ceteroquin quod passim ante -μα littera σ ponitur, etsi stirps verbi in vocalem cadit, eam non dissimilem esse illi σ, quod vocant passivum, elucet:

ἄπ-αγόρευ-μα „interdictum, decretum prohibitorium“ III 24, 98 [Plut. de Stoic. rep. 11].

τόρευ-μα „opus exsculptum“ III 7, 24 [ex codd. lect. τῷ ῥεύματι rest. Wolf. τορεύματι; Sopat. ap. Athen. 230e; Diod. Sic., Strab.; ap. Eur. Her. fur. 978 secundum Herm. legendum est πόρευμα].

πτύ-σ-μα „sputum“ IV 11, 32 [πτύ-ω; Pol.].

προσ-κρου-σ-μα „offensio“ IV 12, 9 [κρού-ω; Plut.].

ἄπό-κλαυ-μα „ploratus“ II 16, 39.

ἄπ-αίτη-μα IV 6, 35 [M. Ant.]

- βοήθη-μα** I 27, 4 II 9, 17 [Aristot., Pol., scriptt. med., Plut.]
- κίνη-μα** I 14, 6 IV 1 145 fr. 14, 10 [Aristot., Plut., Sext. Emp., Luc.]
- ἀπο-τέλε-σ-μα** „effectum“ I 4, 13 [Pol., Plut., Clem. Alex., Arbens.]
- προτέρη-μα** „excellencia, praestantia“ E 6, 1 [saepissime ap. Pol.]
- ἀβλέπτη-μα** sec. VLL = „ἀμάρτημα“ fr. 12, 4 [ἀβλεπ-τέω et ἀβλέπτημα Pol.]
- ἐλάττω-μα** II 10, 27
- κατ-όρθω-μα** Stoicorum appellatio „recte factum“ [cf. Cic. de off. I 3 III 7] II 26, 5 [Pol., Dion. Hal., Diod. Sic., Sext. Emp., Ios., Luc., N. T.]
- περί-αμμα** metaph. „amuletum, omnium morborum et periculorum tutela“ III 1, 14 [περι-άπτω; Pol., Diod. Sic., Lucill.]
- διά-ταγμα** I 25, 4 IV 3, 12; 4, 32 [δια-τάττω; Plut., N. T., Philo., Diod. Sic.]
- μάλαγ-μα** „emplastrum“ II 21, 20 [μαλάσσω; scriptt. med., Plut., Phil. poliore.]
- πεισ-μα** „persuasio“ II 20, 29 [Sext. Emp., Arri. Anab., Plut.; Attica vox *πεισμα* „funis“ aliunde descendit.]
- κατά-ψευσμα** II 20, 23.
- ἐπι-γέννη-μα** vox Stoica „quod insuper accedit, accrescit, consequens est“ III 7, 7 [opponitur τὸ προηγούμενον; D. L. VII 86, Plut.]
- κλίμα** „animi inclinatio“, „studium“, „voluntas“ II 15, 20 [diversis notionibus vocabulum comparet apud Strab., Dion. Hal., Plut., Aristot., Pol., Athen.]
- σύρ-μα** „palla“ I 29, 41 [σύρω; Philodem.]
- ἀνά-γνωσ-μα** „praelectio praeceptoris“ „recitatio discipuli“ II 14, 1 III 26, 39 IV 4, 17 [Luc., Dion. Hal., Plut.]

ἀπό-στημα „ulcus, fistula“ I 11, 35 III 23, 30. 31
[ἴστημι; scriptt. med.; Aristot.: „intervallum“].

[**ἀνά-στημα** „domus“ A 88 (S 62) [ἴστημι; Diod. Sic.:
„altitudo“].]

σύγ-κρομα IV 11, 9 [κεράννυμι; Plut.].

ἐπί-τευγ-μα „quod assecutus est aliquis“ III 26, 28
[τυγχάνω; Diod. Sic., D. L.].

Nomina in -σις, quarum sensus similis illorum in -μός est, oriuntur pleraque a verbis, quibus stirpis littera postrema est vocalis, sunt vero etiam quibus sit extrema consona:

γεῦ-σις „gustus“ IV 5, 20 [Aristot.].

γειννία-σις II 4, 3 [γειννιάω; Aristot., Pol., Plut.].

ὄρα-σις I 6, 8; 11, 9 II 23, 4 [Demad. 3, Aristot.,
Plut., Sext. Emp., Diod. Sic.].

εὐ-αρέστη-σις „aequitas animi“ I 12 tit. [de εὐ-
αρεστέω cf. § 9; Dion. Hal.].

[**ὄχλησις** sec. Suidam = **ταραχή** A 99 (M 21) [ἐν-
οχλέω; Plut., cf. Moeris 289.].]

[**ἔκ-πλη-σις** coni. pro **ἔμ-πλη-σις** A 34 (S. 17) [πίμ-
πλημι: πλα].]

παρα-χώρη-σις I 7, 16. 17 II 10, 8 III 24, 10 [Dion.
Hal., Diod. Sic., Plut.].

δι-άρθρω-σις „explicatio“ II 17, 13 IV 7, 38 [Aristot,
Plut.].

συμ-βίω-σις III 16, 1 [Pol.].

μείω-σις „minutio“ I 14, 4 [μειόω; Pol., Sext. Emp.].

ἀπο-λίθω-σις metaph.: τοῦ νοητικοῦ, τοῦ ἐντρεπ-
τικοῦ I 5, 2 [απολιθόομαι Aristot. et Ep. diss. I 5, 2;
cf. p. 21; -ωσις Theophr.].

ἀπο-νέκρω-σις [σωματική, τῆς ψυχῆς] I 5, 4 [de
ἀπονεκρόομαι cf. p. 21].

οἴνωσις „inebriatio“, „ebrietas“ III 2, 5 [οἴνώω
(I 18, 23) II 17, 33 ; οἴνωσις Plut.].

ἔκ-πύρω-σις [τοῦ κόσμου] Stoicorum appellatio
III 13, 4. 5 [πυρόω; Aristot. Metereol. I 5 „cale-
factio“].

ὄρεξις „appetitus“ haec ap. Ep. saepissime inventa
vox comparet inde ab Aristot.

τεῦξις „adeptio“ II 5, 8 [τυγγάνω: τευχ-].

φρά-σις „ars dicendi“ II 23, 26 [Plut., Dion. Hal.]

χώλαν-σις „claudicatio“ E 9 [v. l. χάλω-σις voca-
bulum infimae aetatis; χωλαίνω¹⁾].

De vocabulis in -εία pauca verba sunt facienda. Ἀγγαρεία
= munus ἀγγάρους IV 1, 79 venit ab ἀγγαρεύω.²⁾ Et pro
οἰκετία E 33, 7 scribendum videtur οἰκετεία, quippe quod for-
metur ab οἰκετεύω; item συνοδεία scribendum est pro συνοδία
IV 1, 91. 93.

Nomina, quae vocant actoris, descendere solent a verbis
quibus inest notio agendi; quorum nominum finis apud Epictetum
semper est τής, cum exitus antiquior τήρ plane evanuit:

πειρα-τής „praedo maritimus“ (quod τῶν νεῶν πειρᾶ)
II 13, 24 III 24, 66. 73 IV 1, 115 [Pol. Strab.,
Plut.].

κατα-φρονη-τής „contemptor“ IV 7, 33 [καταφρο-
νέω; Plut.].

ὄψωνη-τής „obsonator“ (Plaut.) III 26, 21 [ὄψω-
νέω].

κομμω-τής „comendi artifex“ II 23, 14 [κομμόω;
Plut., Luc.].

δι-ορθω-τής III 7 tit. 1 [Plut., Galen., Schol., cf. ap.
Pind. P. 1, 56 ὀρθωτήρ].

δι-οικη-τής „administrator“ IV 10, 30 [Soph. O. C. 633
οἰκητήρ, sed Plat. Phaedr. 111b οἰκητής].

¹⁾ Pro ὄσφρασις Epictetus usurpat ὄσφρασία I 20, 8 II 10, 21.

²⁾ Sed ἐπαρχεία III 3, 12 IV 1, 55. 62; 4, 47; 7, 21. 23 ab ἐπαρχος
formatum est, cf. infra et Blass, Gram. d. Neutestam. Griech.
p. 9, 27sqq.

μηνι-τής (*Σμηνίτης*) „iracundus“ IV 5, 18 [*μηνίω*; haec vox nusquam praeterea occurrit, quare Schweigh. in indice annotat: „vide, ne *Μηνυτής* sit legendum, i. e. index, delator“, quod tamen sensui non respondet, quod is, qui habet *Νερωϊανὸν χαρακτῆρα*, ut est *μηνιτής*, ita non *μηνυτής*; nam imperator non sibi ipse homines suspiciosos indicat].

μεθυσ-τής IV 2, 7 [Agath.].

ἀνα-γνώσ-τής I 26, 13 [Plut.; cf. Xen. Cyr. VI 2, 39 *γνωστήρ*].

προ-γυμνασ-τής III 20, 9 IV 4, 31. Fortasse iam Hyperides hac voce usus est 2, 5, si quidem Hager et Westermann pro l. tr. *προσγυμναστοῦ* recte scripserunt *προγυμναστοῦ*.

παρα-βαπτισ-τής „adulterinus baptista, qui falso se pro baptisato, id est pro Christiano vel Iudaeo gerit“ (Schweigh.) II 9, 21 [*βαπτίζω*; cf. N. T. *βαπτιστής*].

καρπισ-τής III 24, 76 IV 1, 113. 146; 7, 17 „vindex, assertor“ a verbo *καρπίζειν* natum est, quamquam loci inveniri non possunt, quibus verbum aliam vim praebet atque „percipiendi“, „demetendi fructus“; sed quod *καρπισμός* etiam notionem „servi emancipationis“ exhibet, verbo *καρπίζειν* vim „vindicandi“ „manumittendi“ vindicari posse constat.

Haec nomina actoris interdum dabant facultatem appellationes in *-ήριον* formandi; quorum ut Attica exempla numerosa sunt, ita ex Epicteto unum afferri potest:

ἀκροατήριον „auditorium“ III 23, 8 [*ἀκροατής* vel *-τήρ*; Plut.].

Nam *δοκιμαστήριον* „exploratio, ratio explorandi“ III 6, 10 est neutrum adiectivi *δοκιμαστήριος* [Artemid., Liban.; Att. *δοκιμείον*].

3. De nominibus ab adiectivis derivatis.

Pauca nomina recentiore aetate formata apud Epictetum in -ότης cadunt:

ἀν-εικαι-ότης „providentia“ III 2, 2 [εἰκατός] cf. D. L. VII 146: τὴν τε ἀνεικαιότητα (sc. εἶναι) ἰσχυρὸν λόγον πρὸς τὸ εἰκός, ὥστε μὴ ἐνδιδόναι αὐτῷ].

τελει-ότης „perfectio“ I 4, 4 [(Plat.) def., LXX, Sext. Emp.].

προ-χειρ-ότης „alacritas“ III 21, 18 [Sext. Emp.].

ἀρτι-ότης „membrorum integritas“ I 22, 12 [D. L., Stob.].

Ceterae sequuntur declinationem primam et cadunt in -ία, -οιά:

ἀ-γένν-εια I 6, 39.42 II 19, 19 III 24, 90; 26, 14. 38 [ἀγεννής; Aristot., Luc., Plut.]

ἀ-τον-ία [vox contr. τόνος] II 15, 4 [ἄτονος III 16, 7; Plut., Luc.]

ἀ-φν-ία E 41 [ἀφνής; Strab., Plut.].

ἐπι-τυχία E 2, 1 [ἐπιτυχής; Pol., Dion. Hal.].

ἀπ-αξία [vox contr. ἀξία] I 2, 10 E 36 appellatio Stoicorum est femininum adiectivi ἀπάξιος [Plato legg. I 645c].

διχό-νοια III 3, 18 [διχόνος, contr. διχόνους Philo.; -οια Plut., App.]!

κατάρ-ροια I 26, 16 [κατάρρους Platoni est nomen, Philostrato adiectivum; -οια Plut.]

4. De nominibus denominativis.

Cum quis, quae vocabula in hac parte collecta sunt, consideraverit, Epicteti genus dicendi, quam saepe sit in eundem modum formatum, cognoscet; plurima enim sunt deminutiva, quae philosophus primitiva notione neglecta crebro vocabulorum ipsorum loco ponebat; itaque illa ab eo plura quam ab aequalibus ad-

hibita esse verisimile est; quae res bene ex N. T. perspicui potest, cuius scriptores ex contrario deminutiva evitare solebant.

Iam ut philosophi ratio clarior videatur, ne eas quidem voces deminutas neglexi, quae interdum iam in libris Atticis comparent.

Ceterum quod ceteri inferiorum temporum scriptores deminutiva usurpant, quae vel nitidi vel venusti vim habeant, vix hic usus apud Epictetum statui potest; namque philosophus Stoicorum praeceptis inflammatus non ut Panaetius et Posidonius, sed non minus consequenter quam principes doctrinae magistri graves et severi despiciebat omnia bella nitidaque, quod imprimis apparet illis locis, quibus vim deminutivi aut adiectivis *μικρός* aut *κομψός* sim. auget.

Ac primum quidem contuli nomina, quae exitum *-ιον* stirpibus ipsorum vocabulorum additum praebent:

ἀγκύρ-ιον fr. 30 [Luc. Diod.]

(*ἀράχνη-ιον* IV 11, 32 „araneolus“ [Aristot.; *ἀ.* „tela areneae“ § 280, Aristot., Plut.].)

γύναι-ον ex *γύναι-ιον* „muliercula“ III 24, 5. 53.

κόμ-ιον „coma“ II 24, 24 III 22, 10 [Her. IV 64 „capitis cutis cum capillis“].

κουκκούμ-ιον III 22, 71 formatum est a Latina voce „cucuma“.

ὀθόν-ιον „linteolum“ IV 11, 12 [Ar. Ach. 1139].

στόλ-ιον III 23, 35 [Marc. Ant., Amm.].

σχόλ-ιον „glossema, interpretamentum“ III 21, 6 [σχολή; Cic. ad. Att., Luc.].

γάρ-ιον „liquamen ex piscibus paratum“ II 20, 29.

κραββάτ-ιον „lectulus“ III 22, 71. 74 [de *κράββατος* cf. § 10].

περι-όδιον II 1, 31; fortasse 33.

ἀρπάστ-ιον II 5, 19. 20 [de *ἀρπαστόν* cf. infra].

ὀστράκ-ιον III 13, 18. 19 IV 7, 5. 22.

θυγάτρ-ιον I 11, 4 [Machon ap. Athen. XIII 581c, Long.].

μερίδ-ιον II 22, 23 [μερίς].
 πινάκ-ιον I 19, 4 II 22, 31 IV 11, 13 [Att].
 τριβών-ιον III 22, 10 [oratt. Att.]
 ύδάτ-ιον III 13, 15 [Plat., Aristot.]
 γερόντ-ιον II 6, 23 [Ar].
 πλακούντ-ιον „placentula“ II 16, 25. 26.

Insequuntur vocabula nonnulla, quae in eundem modum ficta, quod dactyli praebent formam, secundum grammaticam rationem, accentum in syllaba paenultima habent:

τεχν-ιον III 23, 26 [Plat. Resp. VI 495].
 κοχλ-ιον I 20, 17 [E 7 Stob.].
 πιλ-ιον IV 8, 16. 21 [Pol.].
 ραβδ-ιον III 20, 12 bis. [Aristot., Plut., Tim. lex Plat.].
 τεκν-ιον III 22, 78 IV 1, 107.
 ώτ-ιον I 18, 18 [Lucill.].
 τειχ-ιον III 26, 15 [α τείχος; inde ab Homero].

Saepissime Epictetus diminuebat nomina neutra in -μα, -ματος, quae etiamsi eiusdem generis sunt, in unum cogenda esse existimavi:

αίμάτ-ιον I 9, 33. 34.
 άξιωματ-ιον II 2, 10.
 άργυρωμάτ-ιον „vasculum argenteum“ III 26, 36
 IV 6, 4.
 βρωμάτ-ιον IV 8, 34 [Athen.].
 έπιφωνημάτ-ιον „cogitatum, inventum“ III 23, 31. 32.
 ζητημάτ-ιον II 16, 20 [Liban.].
 θεωρημάτ-ιον II 21, 17 III 5, 15. 17.
 κερμάτ-ιον II 10, 20 III 2, 8; 5, 3 IV 13, 14 E 24, 2
 [Plut., Philipp., Poll.].
 νευμάτ-ιον „minutus nutus“ IV 13, 22.
 νοημάτ-ιον III 23, 31.
 οίχημάτ-ιον I 28, 16 [Plut., Luc.].
 οίκοδομημάτ-ιον II 15, 9.

- ὀνομάτ-ιον II 23, 14 III 23, 26 [Longin].
 πνευμάτ-ιον II 1, 17 III 13, 15 [Pol., Marc. Ant].
 πραγμάτ-ιον I 27, 16; [29, 16] II 2, 17 III 1, 31; 3, 12
 E 29, 6 [Ar].
 προβλημάτ-ιον II 20, 33.
 σαγμάτ-ιον „clitella, onus iumentis sarcinarii“ IV 1, 80.
 σοφισμάτ-ιον II 18, 17 [Luc].
 σωμάτ-ιον quadragies quinquies [Isocr., Plut., Hera-
 clid., Schol. Il., Poll.]
 ὑποδημάτ-ιον IV 1, 80 [Hipp].
 φυσημάτ-ιον „tumor“, „inflatio“ II 16, 10 [Gloss].

Finis -ιον non ubique nudus vocabulorum stirpes subsequitur, sed varie augetur ita, ut fiant exitus: -ίδιον, -άριον, -ύδριον, -άσιον, -άφιον.

In -ίδιον terminantur haec deminutiva:

- γη-δίον ex γη-ίδιον „paulum terrae“ III 13, 15 [Ar.
 Pax 562 et Xen. Cyr. VIII 3, 38 „agellus“].
 κορασ-ίδιον venit a κοράσιον, quod nomen ipsum
 deminutum est ex κόρη. I 18, 22; 28, 24 II 22, 11;
 24, 23. 25 III 3, 12; 12, 11. 12.
 οἶκ-ίδιον = οἶκι-ίδιον I 28, 18 IV 1, 67; 5, 15 [Att].
 οὖσ-ίδιον = οὖσι-ίδιον „res familiaris“ II 2, 10 [Nico-
 mach. com. ap. Athen. II 58a].
 πηρ-ίδιον III 22, 10. 50 [Ar].
 στω-ίδιον descendit a στοά II 16, 29; primae syllabae
 vocalis ο in ω producta est, quod etiam in Στω-
 ικός fit.
 ἄγρ-ίδιον I 10, 9; 27, 16 II 2, 17; 22, 10 III 5, 3
 IV 1, 111; 5, 15.
 ἔρ-ίδιον derivatum est ab ἔριον, quod formam modo,
 non significationem vocabuli deminuti praebet III 22, 71
 [Luc].
 κοχλ-ίδιον E 7 (bis.)
 χοιρ-ίδιον II 4, 8 [Ar., Plat].

ἀργυρ-ἴδιον ab *ἀργύριον* I 18, 22 [Ar., Isocr.].

γυμνασ-ἴδιον a *γυμνάσιον* II 16, 29.

ἐλάδ-ιον; quod ab *ἔλαιον* descendit ideoque ex *ἔλαι* + *ἴδιον* compositum est, litterae *α ι* addendum est II 20, 29 III 10, 16 E 12, 2 [Alciphron, poetae comediae, quam vocant *mediam*].

θηρ-ἴδιον II 9, 6 [a *θήριον*, deminutivum vocis *θήρ*; Theophrast.].

ἱματ-ἴδιον III 22, 74; 26, 36 IV 6, 4 [Ar., Lys.].

πραιτωρ-ἴδιον III 22, 47 [a *πραιτώριον* = praetorium].

ἐντευξ-ἴδιον „petitio“ I 10, 10 [ab *ἐντευξις*].

κτησ-ἴδιον III 23, 32.

λεξείδιον vel potius *λεξιῖδιον* II 1, 30. 31. 33; 23, 43 III 5, 15. 17; 21, 8 [Dem. ap. Clem. Alex. Str. I 3, 22, LXX].

ὑποληψ-είδιον vel potius *ὑποληψ-ἴδιον* IV 1, 140 (S-είδιον) [Nicet.].

βοίδιον ex *βο-ἴδιον* III 1, 22 [βοῦς; Ar. Ach. 1036].

μυ(ῖ)διον I 23, 4 (Sμύδιον, corr. S.) [*μυῖα*; Marc. Ant.]. Additur *μικρόν*, cf. [Plat.] Eryx. 394a *σμικρόν οἰκίδιον*, Xen. Ages. I 21 *παιδάρια μικρά*.

πινακ-ἴδιον III 22, 74 [*πίναξ*; Aristot., Plut.].

σαρκ-ἴδιον I 3, 5. 6 II 1, 19 III 7, 25 IV 1, 104. 161 [Aristot., Plut.].

σν-ἴδιον IV 11, 11 [Marc. Ant.].

χην-ἴδιον [*ἡνίδια* S] IV 11, 31.

Vocabula in *-άριον* multo frequentiora quam in litteris Atticis haec apud Epictetum comparent:

δοξ-άριον I 18, 22 II 22, 11 III 22, 13 IV 8, 39 E 18 [(Isocr.) ep. 1, 10, Luc.].

δουλ-άριον profectum est a *δοίλη* (cf. Luc. Lexiphr. 25). II 21, 11 III 26, 12 IV 1, 17. 67; 5, 15; 6, 4; 10, 18 [Ar.].

- ἵππ-άριον* III 3, 13 IV 1, 111 [E 6?] [Xen.].
- λιθ-άριον* II 16, 23. 33 [Theophr.; Phrynichus 180:
λιθάριον πάνυ φυλάττου· λιθίδιον δὲ λέγε].
- λογ-άριον* I 29, 55. 56 II 10, 29. 30; 18, 26; 19, 22
[Dem.].
- μισθ-άριον* I 29, 55 [Ar.].
- μοσχ-άριον* III 22, 5.
- νεανισκ-άριον* II 16, 29.
- οἶν-άριον* III 10, 16; 12, 11 E 12, 2 [Dem.].
- ὄν-άριον* II 24, 18 IV 7, 19 bis.; 80 bis. [Macho ap.
Athen. XIII 582c].
- σιτ-άριον* I 10, 9. 10 [Pol., Plut., Lucill.].
- τιτλ-άριον* III 22, 74 (*τιτλάριον* Du Fresne pro l. t.
τιλλάριον). Quid hoc vocabulum sibi velit, nescio;
minime enim putare possum, *τιτλάριον* ex *τίτλος* =
„titulus“ deminutum esse, quod, quomodo notio „γρα-
φείον“ [gloss.] orta sit, intellegi non potest.
- χαλιν-άριον* IV 1, 80.
- δειπν-άριον* IV 1, 55 [Diphil ap. Athen., Lucull.].
- ὄπλ-άρια* [ὄπλα] IV 6, 14 [Plut.].
- φυτ-άριον* IV 8, 37 [Athen.].
- γυναικ-άριον* [γυνή] II 18, 18; 22, 23 III 1, 32;
22, 36. 37 IV 1, 86 E 7 [Diocles com. ap. Bekk.
Anecd. p. 87, 4 Marc. Ant.].
- κυν-άριον* III 3, 13 IV 1, 111 [Hoc nomen, quam-
quam a Phrynicho, qui *κυνίδιον* praefert, improbatur,
comparet iam Plat. Euthyd. 298 d, Xen. Cyr. VIII 4, 20].
- ὄρνιθ-άριον* II 7, 12 [Nicostr. ap. Athen. XIV 654b].
- παιδ-άριον* duodecies [Appellatio ab Atticis scrip-
toribus et pro „puella“ et pro „puero“, inferiore
aetate non nisi pro „puero“ teste Moeride usurpabatur;
qua de re ex dissertationibus Epicteteis nihil di-
indicari potest].
- πλακουντ-άριον* [πλακοῦς] III 12, 11; 22, 13. 98
[Strab.].

σκευ-άριον II 4, 4; 22, 31 III 22, 71 IV 5, 11; 10, 26
[Att.].

τριβων-άριον III 22, 47 [Athen.].

χιτων-άριον I 25, 21 IV 1, 111 [Lucill.].

Accedunt pauca nomina in -ύδριον, -άσιον, -άφιον:

έλκ-ύδριον [ἔλκος] II 21, 22 [Ar.].

σκελ-ύδριον [σκέλος] I 12, 24.

κορ-άσιον [κόρη] II 1, 28; 16, 29 III 2, 8; 5, 19;
22, 13 IV 10, 32 [Plat. ep., N. T., Luc.; vocabulum
Macedonum proprium fuisse contendit scholiasta ad
Y 404].

μυρ-άφιον [μύρον] IV 9, 7.

Restat, ut pauca alia nomina denominativa afferam.

Atque primum habes voces in -ειον, quae proprie a voca-
bulis in -εύς formantur, sunt vero quoque, quae ab aliis originem
ducunt.

[ζωγρειον „cavea“ in Appendice Epictetea tantum
legitur A 88 (S 62). [ζωγρεύς Galen.; Strab., Schol.
Ar., Plut.].]

σχολειον [σχολή] „schola“ III 23, 30 [Suid.].

προσωπειον pro Atticorum πρόσωπον „larva, per-
sona“ I 29, 41. 43 II 1, 15 III 22, 106 [Luc.; προ-
σωπίδιον Ar. ap. Poll. X 127].

νοσοκομειον coniecit Schenkl. I 4, 24 pro. l. t. τί +
νοσκώνιον „valetudinarium“.

Addendum est unum vocabulum in -εία:

ἐπαρχεία i. e. ἐπάρχου ἀρχή III 3, 12 IV 1, 55. 62;
4, 47; 7, 21. 23 [Plut.].

Καισαριανός = Caesarianus IV 13, 22 plur. I 19, 19
III 24, 117. Vox Latina ad litteram transcripta est
Graece.

5. De adiectivis verbalibus.

Etsi adiectiva verbalia imperatoria aetate non tam usitata
fuisse quam Attica iure contendere potest, quod scripta quidem

N. T. testantur, tamen in Epicteti dissertationibus permulta inveniuntur, quae ex Stoica consuetudine sumpta sunt; neque vero numerantur tot simplicia, quot cum particulis εὐ-, ἀ- privativo composita; innumerabilia autem fere sunt vocabula in -ικός, quae ab adiectivis verbalibus formata sunt. Quae omnia alio loco congesta invenies; hac parte modo vel simplicia vel cum praepositionibus coniuncta allaturus sum ea, quae in libris Atticis nondum existant.

ἔκ-βλητός III 24, 105 [ἐκ-βάλλω; Eur. Hec., Callim.?
Schol. Heracl. 43].

θελητός IV 1, 101 S_b pro θέλοντα [LXX].

κεντητός E 39 vim participii perf. pass. exhibet „acu
pictus“ [Hom. κεστός].

κωλυτός I 17, 27; 25, 3 II 5, 8; 15, 1 III 24, 3
IV 1, 78. 81. 83; 4, 33 E 1, 2.

μετα-πτώτως II 22, 8.

ἀρπαστόν, pilae genus neutrum adiectivi verbalis
ἀρπαστός est II 5, 15 [ἀρπάζω].

ἀπλήξ IV 1, 124 hoc loco afferri aptissimum putavi,
quod scriptores Attici adiectivum verbale ἄ-πληκτος
malebant; sed vocis praeterea Luc. Amor. 54 inventae
non deest simile et Homericum et Atticum παραπλήξ.

Denique ut in litteris Atticis adiectiva verbalia in -έος,
-έον plura quam in -ός leguntur, ita saeculis recentioribus res
in contrarium translata videtur esse; in dissertationibus quidem
ne unum quidem in -έον est, quod non iam prisca aetate fuerit
notum.

6. De adiectivis, quae ex appellationibus, adiectivis, participiis descendunt.

Quantopere Epictetus Stoicorum sermonis fuerit diligens, ex
hac parte perspicui potest; nam ut ceterae terminationes rarissime
usurpantur, ita vocabulae in -ικός philosopho in frequentatissimo
usu sunt, quae non ubique sensum primum exhibent, ut aliquis

aliquid conficere valeat, sed saepe -ικός inutiliter videtur esse appositum. Et re vera vox *μνησικακητικός* IV 5, 12, quod est ἄπαξ λεγόμενον, idem significat atque Aristotelis *μνησίκακος*.

Vocabulorum in -ικός turbam anteaquam digerere incipiam, perpauca cetera contemplaturus sum.¹⁾

Duo adiectiva in -ώδης exeunt:

κεφαλαιώδης II 12, 9 [τὸ κεφάλαιον „caput, summa“; Aristot., Pol., Luc.].

οὐσιώδης I 20, 17 [οὐσία substantia (Sen., Plin.); Iambl., Herm.].

Unum effertur in -ιαίος:

δακτυλιαίος „digitalis“ III 2, 10 [Hipp.].

Tum habes tria in -ινος:

κρυστάλλινος III 9, 21 [Nicarch., Dio. Cass.].

δοστράκινος I 18, 15 III 9, 18; 22, 106 [LXX, N. T., Luc.].

ρόδινος I 19, 29 [Anacreontea et poett. rec.].

Vocum in -ικός priore loco posui, quae a substantivis, posteriore, quae ab adiectivis verbalibus profecta sunt.

Alterius generis haec habes exempla:

δυσεντερ-ικός II 21, 22 „δυσεντερία laborans“ [Plut., scriptt. med.].

έλα-ικός „oleaginus“ II 20, 18.

τὰ παλαιστρικά IV 1, 117 „palaestra“ cf. Phryn. 242: *παλαιστρικός*: Ἄλεξιν φασιν εἰρηκέναι· ὁ δὲ ἀρχαῖος παλαιστικὸν λέγει. Lobeck sentit homines ab illo novae comoediae poeta *παλαιστρικούς* nominatos esse pro *παλαιστικούς*, neque Phrynichum

¹⁾ III 24, 36 legitur: *τέταξαι ἐν πόλει ἡγεμονία, καὶ οὐκ ἐν ταπεινῇ τινι χώρᾳ, ἀλλ' εἰ* [Blass] *βουλευτῆς*. Si verba recte sunt tradita, ἡγεμόνιος adiectivi loco fungitur; sed hoc nusquam fit; itaque alii locum alio modo emendare conati sunt; Blassius recte scripsit ἐν πολλῇ ἡγεμονίᾳ.

vocabulum ipsum Atticis abiudicare videri. Ceterum nunc quidem utraque vox inde ab Aristotele demum invenitur. *Παλαιστρικός* descendit a *παλαίστρα*, *παλαιστικός* a *παλαιστής*.

εὐεργετ-ικός II 14, 13 IV 10, 12 [*εὐεργέτης*; Aristot., (Plat.) def., Pol., Diod. Sic.].

ἀμπελ-ικός II 20, 18 [Hipp.].

θυμ-ικός „iracunde“ II 9, 5 [Aristot., Pol.].

κοινων-ικός undecies [(Plat.) def., Aristot., Pol., Luc., Diod. Sic.].

λογ-ικός inde ab Chrysippo „ratione praeditus“ vicies quinquies [Aristot., Plut., Cic. de fin.].

μοιχ-ικός III 22, 37 [Phocyl., Plut.].

νομ-ικός II 13, 6—8 [raro ap. scriptt. Att., persaepe ap. rec.].

ὄρ-ικός II 12, 9 [*ὄρος*] „finis, definitio“ [Aristot., Plut.].

στομαχ-ικός III 21, 1 „crudus“ [scriptt. med., Plut.].

τροπ-ικός vox rhetoricae artis „translatus“ I 29, 40 [aliter Aristot., Plut.].

φωνασκ-ικός I 4, 20 [*φώνασκος* „magister artis musicae“; Plut.].

φθισ-ικός III 13, 20; 22, 86 „φθίσει laborans“ [scriptt. med.].

φρενιτ-ικός II 15, 3 [Sext. Emp., scriptt. med.]

ἀργυρογνωμ-ικός II 3, 2 „probandi argenti peritus“ [de ἀργυρογνώμων cf. § 9].

συγγνωμ-ικός II 22, 36 [Aristot.].

[*κηδεμον-ικός* A 89 (S 63) [Pol., Plut., Luc.].]

δογματ-ικός III 21, 19 [Sext. Emp., Galen.]

ἡθ-ικός II 19, 11. 14 [Aristot., Plut., Diog. L.].

Accedit *πιθανολογ-ικός* [δ.] a *πιθανολόγος* I 8, 7.

Cf. *καθολ-ικός* II 2, 25; 20, 2. 3 IV 4, 29; 12, 7, quod formatum est a *καθ' ὅλου*.

Insequuntur adiectiva in *-ικός* ex adiectivis verbalibus nata. Quorum ea, quibus litteram *δ* subiunxi, coniuncta sunt cum appellatione *δύναμις*:

συνακτ-ικός „concludendi vim habens“ E 44 (*λόγοι ἀσύννακτοι*, σ.) [*συν-άγω*; Luc., Sext. Emp.]

προ-αιρετ-ικός „in voluntate nostra positus“ saepius quam tricies. *δ.*: II 23, 9. 10. 13. 15. 23. 25. 27 [Aristot., Plut., Clem. Al.].

[*ἀπροαιρετ-ικός* II 1, 10 f. l. pro *ἀπροαιρέτοις*, quae vox inde ab Aristot. usitabatur.]

παρακολουθητ-ικός I 6, 14. 17 II 10, 3 (*δ.*) [Marc. Ant.]

δι-αρθρωτ-ικός E 52 [Schol. Hes. Theog.] v. l. *διαριθμητικός*.

παρα-βατ-ικώτερον II 20, 14.

βεβαιωτ-ικός E 52, 1.

βιωτικός (*νόμος*) I 26 tit. 1. 3. 7 [Aristot., Pol., Diod. Sic., Plut., Marc. Ant.].

βλαπτ-ικῶς III 23, 4.

γνωριστ-ικός II 20, 21 [(Plat.) def., Plut., Poll.].

ἀνα-γνωστ-ικός II 18, 2 (Plut.).

ἀπο-γνωστ-ικῶς III 1, 24.

ἐπι-γνωστ-ικός II 3, 4 [Eust.].

δηκτ-ικός II 10, 14 [*δάκνω*; Aristot., Luc., Athen.].

δοκιμαστ-ικός [*δ.*] I 1, 1; 7, 7. 8 II 8, 20 [sec. Suid. = *δοκιμαστήριος*].

ἀπο-δοκιμαστ-ικός [*δ.*] I 1, 1.

ἐλκυστ-ικός III 12, 14 [Diosc. Athen.].

συν-εργητ-ικός II 22, 20 III 21, 9 IV 4, 18 [Marc. Ant.].

ἐρεθιστ-ικός II 18, 14 [Diphil. ap. Athen., Eust.].

ἐκτ-ικός II 18, 14; *-ώτερον* III 24, 78 „ad ἔξιν pertinens“ [*ἔχω*; Aristot.; aliter Diod. Sic., scriptt. med.].

ἀν-εκτ-ικός octies [Marc. Ant.].

- ἀνθ-εκτικός IV 11, 3.
 ἐφ-εκτικός I 14, 7 [ἐπέχειν sc. τὴν συγκατάθεσιν;
 Athen., Sext. Emp.].
 ἀφ-εκτικός II 22, 20 IV 4, 18.
 περι-εκτικ-ώτατον I 9, 4 [Plut., Luc.; scriptt.
 Gramm.; Hipp.].
 θεατ-ικός (δ.) I 6, 3.
 συ-στατ-ικός II 3, 1 [συν-ίστημι „commendare“; D.L.].
 ὑπο-στατ-ικός „substantialis, fundamentalis“ I 20, 17
 [aliter Aristot., Pol.].
 ἰχνευτ-ικός I 2, 34 [Ael.].
 ἀνα-κλητ-ικός (καλέω) III 13, 14; 24, 101; 26, 29
 [Plut., Dion. Hal., Lucill.].
 συγ-κλητ-ικός „senator“ I 2, 19; 25, 26. 27; 26, 9
 III 23, 13 IV 1, 8. 9. 40; 4, 2 [Luc., Plut.].
 καλλωπιστ-ικός (δ.) II 23, 14.
 ἐκ-κλητ-ικός (δ.) I 1, 12 III 3, 2; -ῶς III 12, 7.
 προσ-κοπτ-ικός I 18, 9.
 ἐκ-κρουστ-ικός II 18, 29 [Aristot.].
 ἐκ-λεκτ-ικός II 6, 9 [III 23, 33] [Dion. Hal., Diog. L.].
 [ἐπι-ληκτ-ικός A 46 (V 6)].
 ἀ-κατα-ληκτ-ικῶς (II 23, 46) S καταλητικῶς; rectum
 fortasse Salmasius restituit καταπληκτικῶς [Pol.].
 κατα-ληπτ-ικός (φαντασία) III 8, 4 IV 4, 13 E 45
 [καταλαμβάνω, cf. κατά-ληψις; Plut., Luc., Marc. Ant.,
 Schol. Ar. Equ.].
 ἐπι-λογιστ-ικός II 10, 3.
 λυμαντ-ικός III 7, 20 [A 36 (S 9 H 18)] [= λυμαν-
 τήριος, cf. δοκιμαστικός].
 ὑπο-μενητ-ικός III 8, 6 [(Plat.) def.].
 μισητ-ικός I, 18, 9.
 ἀνα-νευστ-ικῶς I 14, 7.
 ὄρατ-ικός (δ.) I 6, 4; 8, 15; 12, 30 II 23, 2. 7. 9. 18
 [Plut., Sext. Emp.].

- συν-ορατ-ικός (δ.) I 6, 1.
 ὄρεκτ-ικός (δ.) I 1, 12 [Aristot., Plut.].
 ὄρμητ-ικός (δ.) I 1, 12 [Aristot., Tim. Locr., Athen.].
 ἀφ-ορμητ-ικός (δ.) I 1, 12.
 περι-πατητ-ικός (δ.) II 18, 1.
 πειρατ-ικός III 13, 9 [Plut.].
 περι-πτωτ-ικός III 6, 6; 22, 104 IV 5, 27; 10, 5. 6
 [πίπτω; Plut., Sext. Emp.].
 περι-ποιητ-ικός IV 7, 11 [Athen.].
 ἐπι-πληκτ-ικός III 21, 19 [Diod. Sic., Diog. L.,
 schol.].
 [ἀνα-πνευστ-ικῶς f. l. pro ἀνα-νευστ-ικῶς I 14, 7.]
 δυσ-ροητ-ικός IV 1, 58.
 σημαντ-ικός III 24, 89. 91 [Aristot., Plut.].
 ἐπι-σκεπτ-ικός I 17, 10 [Sext. Emp.].
 στερεκτ-ικός II 10, 23 [στέργω; Aristot., Plut.].
 σφαιριστ-ικώτατος „pertinens ad peritiam pila
 ludendi“ II 5, 20 [Athen.].
 σχολαστ-ικός „scholae discipulus“ I 11 39 IV 1, 138
 [Plut.; al Aristot., Hierocl.].
 ταρακτ-ικός II 16, 20 III 18, 1 [Plut., Sext. Emp.,
 Athen., scriptt. med.].
 ὑπο-θετ-ικός duodecies [ὑπο-τίθημι].
 συγ-κατα-θετ-ικός (τόπος) I 17, 22 IV 1, 69; 4, 13
 -ῶς I 14, 7 [cf. ἡ συγ-κατά-θεσις; Plut.].
 ἐν-τρεπτ-ικός I 5, 5. 9 [Ael., scriptt. eccl.].
 τροχαστ-ικός (δ.) II 18, 1 [τρέχω].
 ἀπο-τευκτ-ικός III 6, 6; 22, 104; 26, 14 IV 10, 4
 -ῶς IV 10, 6 [ἀπο-τυγχάνω; Galen.].
 ἐπι-τευκτ-ικός III 12, 5 IV 1, 1 [Pol., Dion.
 Hal.].
 φραστ-ικός (δ.) II 23, 14. 19. 25. 27. 30 [Plut.].
 κατα-φρονητ-ικός III 24, 12 IV 12, 14 [Aristot.
 -ῶς Xen. Hell. IV 17].

φωνητ-ικός (δ.) II 23, 2 [Plut.].

ἐπι-χειρητ-ικός (δ.) I 8, 7 [Plut.]

ἀ-δια-φορητ-ικός [τὸ ἀ—ον „indifferentia“]
II 1, 14.

χρηστ-ικός quinquies decies (δ.: I 6, 9; 16, 18)
[Aristot., Marc. Ant.].

ἀνα-χωρητ-ικός II 1, 10 [scriptt. eccl.].

ὠστ-ικός IV 1, 84, -ῶς II 9, 5.

ὠφελητ-ικός II 10, 23.

μνησικακητ-ικός IV 5, 12 (= μνησίκακος Aristot.).

§ 9.

De vocabulis compositis et decompositis.

1. Voces omnibus saeculis duobus modis componebantur, primum propria vel vera compositione, quam vocant *σύνθεσιν*, tum adulterina, quae dicitur *παράθεσις*. *Συνθέσει* ficta sunt vocabula, quae nova ex duobus apte mutatis prodierunt *παράθεσει*, quae ex binis coaluerunt vocibus primitus separatis. Haec satis numerosa apud Epictetum inveniuntur, (qua re tamen non a ceteris scriptoribus discedit); nam permulta invenis verba cum singulis, binis, trinis praepositionibus composita nec non nomina et adiectiva verbalia. Contra parvus et numerus appellationum inferiore aetate *συνθέσει* compositorum, maior adiectivorum atque imprimis eorum, quorum priores partes sunt appellationes vel adiectiva, altera verborum stirpes. Ex quibus et nomina et verba duci solent, quae decomposita vel *παρασύνθετα* vocant.

Adverbia ex pluribus partibus composita neque in N. T. multa sunt neque in dissertationibus inveniuntur, quae memoria sint digna.

2. Verba inferiore aetate composita tam frequentia ap. Ep. comparent, ut singulis libros addere, quibus praeterea leguntur, opus esse non censuerim.

Primum enumerabo verba cum singulis praepositionibus composita:

- προσ-αγγέλλω I 11, 4 III 18, 1.
 προ-αγνεύω III 21, 14.
 ἐπ-αγρυπνέω IV 3, 7.
 ὑπερ-αγρυπνέω III 22, 95.
 κατ-αγωνίζομαι III 24, 108.
 ἐν-αθλέω III 16, 13.
 κατ-αθλέω II 17, 31.
 ἀντ-ακολουθέω II 12, 9.
 ἐξ-ακολουθέω I 22, 16.
 κατ-ακολουθέω IV 12, 12.
 [ἐξ-αλλοιόω A 5 (H 6).]
 δι-εγείρω I 10, 13 III 3, 17 [A 43 (S 26)].
 συν-εορτάζω IV 1, 104. 108; 4, 26.
 συν-έρπω II 24, 18.
 συν-εσθίω III 13, 23. E 36 [Aristot.].
 ἀνα-ζωγραφέω II 18, 16. 25.
 ἀπ-ηχέω II 17, 8.
 ἐπι-θαρρέω III 22, 18.
 ἀπο-θηλύνω III 24, 53.
 ἀπο-θηριόομαι I 5, 9.
 ἀπο-θησαυρίζω III 22, 50.
 ἐν-ισχύω III 24, 108.
 ἐγ-καλλωπίζομαι III 22, 59.
 ἀπο-καρτερέω II 15, 4.
 [ἐπι-κινέω E 33, 10] v. l. pro συγ-κινέω.
 ἐκ-κράζω II (5, 12).
 κατα-κύπτω II 16, 22 [Hom.].
 περι-λάμπω III 22, 28.
 περι-λέγω III 23, 14.
 προσ-λιπαρέω III 24, 33.
 συμ-μολύνω E 33, 6.
 ἀπο-νυστάζω II 20, 12 IV 3, 6; 9, 16.

συν-ογκάομαι II 24, 18 [*ογκάομαι* teste Moeride inferiore aetate pro Atticorum βρωμάομι in usu erat].

δι-οδεύω II 23, 36.

περι-οδεύω III 15, 7 E 29, 3.

κατ-όζω IV 11, 16.

πρό-οιδα II 10, 5.

μετ-οικοδομέω III 24, 6.

ἀπ-οικονομέω IV 1, 44.

[*ἐξ-οιστρ-άω* sive *-έω* A 5 (H 1).]

παρ-ομολογέω II 21, 7 bis.

συν-πανηγυρίζω III 5, 10.

ἀπο-πάσχω I 28, 3 bis [vox Stoica].

[*ἐμ-πηδάω* A 38 (S 21).]

προ-πηδάω IV 10, 3.

προς-πτύω III 24, 71.

ἐπι-πλέκω I 9, 5.

παρα-πλέκω III 22, 54.

προς-πυνθάνομαι I 11, 2.

προς-ριζόω III 24, 8. 36.

μεταρ-ριπίζομαι I 4, 19.

ἐκ-ριπτέω III 26, 33,

ἀναρ-ροφέω IV 11, 9.

δια-σήπω IV 11, 18.

ἀπο-σμήχω = *ἀπο-σμάω* IV 11, 17.

δια-στίζω I 17, 5.

συν-ταπεινόω III 24, 1.

παρα-ταράσσω III 22, 25.

προς-τήκω I 3, 6 [Soph.].

ἀντι-τηρέω II 20, 14.

(*ἀνα-τοιχέω*) III 12, 7 [s *ἀνατυχήσω*, S *ἀναχωρήσω* *ἀνατοιχέω* Schweigh.; cf. Lob. Phryn. 161].

περι-τρέμω III 26, 36.

περι-τρίβω II 6, 5.

ἀπο-τυφλόω I 6, 42; 16, 19; 18, 6 II 20, 20. 37.
 κατα-φιλοσοφέω IV 1, 167.
 προσ-φιλοτεχνέω II 20, 21.
 ὑπο-φύομαι II 18, 8 [Aristot.]
 ἀνα-φωνέω III 10, 4.
 συγ-χράομαι I 2, 7; 16, 10 II 19, 1; 20, 1. 6.
 συμ-ψελλίζω II 24, 18.
 περι-ψύχω III 22, 65.

Verba cum binis vel trinis praepositionibus composita haec
 exstant:

δι-εξ-άγω ter decies.
 συν-υπ-άρχω II 1, 2; 5 tit.
 ἀπο-συν-βουλεύω I 23, 3.
 ὑπο-κατα-γελάω IV 6, 21.
 παρα-προσ-δέχομαι I 20, 11.
 προσ-επι-δοξάζω fr. 9, 18. 19.
 ὑπο-παρ-εν-θυμέομαι IV 3, 5 [ἐνθυμείσθαι].
 κατ-εξ-εράω III 13, 23; 21, 6 [„evomere“].
 δια-κάθ-ημαι III 4, 4.
 ἐπ-εκ-θύομαι II 7, 9.
 κατα-προ-ίεμαι I 16, 14.
 προ-υφ-ίστημι I 12, 29.
 προ-διά-κειμαι III 21, 14.
 ἐπι-συν-κινέομαι E 33, 10 v. l. pro ἐπικιν. et
 συγκιν.
 ἀπ-εκ-λέγομαι IV 7, 40 [vox Stoicorum].
 [συν-απο-λείπω A 69 (S 34)] [corr. m. alt. in S
 rec. et Gesner (Max.) pro συν-υπο-λ.]
 ἐγ-κατα-μείγνυμι I 3, 3; 16, 12 [Pass.: Isocr.
 15, 10].
 [προ-επι-νοέω E 12, 9 Stob. pro ἐνθυμοῦ.]
 παρ-εν-οχλέω I 9, 23 [Pass: Dem.].
 ἐπ-ανα-παύομαι I 9, 9.

προς-ανα-παύομαι III 13, 2.
 [συν-εκ-ρέω A 36 (S 19).]
 συν-επι-στενάζω E 16.
 συν-ανα-στρέφομαι III 13, 5 IV 1, 85.
 προς-επι-σωρεύω I 2, 24 II 16, 21.
 ἀντι-δια-τάσσω III 24, 24.
 προς-κατα-τάσσω IV 1, 89. 91. 93. 98. 99.
 προς-εκ-τραχηλίζω III 7, 16.
 συν-ανα-τρίβομαι III 16, 3 E 33, 6.
 ἀν-απο-χωρέω II 26, 5 (S 57).
 προς-κατα-ψεύδομαι III 17, 8.
 συν-επ-ωθῶ III 7, 23.

Nomina verbalia, quibus vel singulae vel binae antecedunt
 praepositiones, haec occurrunt:

in -μα

περι-ζωμα IV 8, 16 [ζώννυμι; Pol., Plut., Dion. Hal.,
 Athen.].
 περι-κάθαρμα sing. „purgamentum“, plur. metaph.
 „homines abiectissimi et contemptissimi“ (Grimm.) =
 κάθαρμα III 22, 78 [LXX, N. T.].

in -σις

προς-αγόρευσις E 25, 1 [Luc., Plut.].
 ὑπ-εξ-αίρεσις „exceptio“ [Sen. de beneficiis 34, 4;
 39, 4] fr. 27, 3 E 2, 2 [μεθ' ὑπεξαιρέσεως „cum
 exceptione“; Plut., Diog. L., Simpl. ad Epict. ench.;
 imprimis conferas Marc. Aur. IV 1; V 20; VI 50].¹⁾
 συν-αίσθησις „conscientia“ I 2, 30; 4, 10 II 11, 1;
 14, 29; 21, 10 [Plut.].
 ἀπό-γνωσις „desperatio“ I 2, 37 [Luc., Dion. Hal.,
 Plut.; Thuc. usus est nomine ἀπό-γνοια].
 ἐπι-γνωσις II 20, 21 [Pol., Plut., Hrdn.].

¹⁾ Max. Heinze, Stoicorum de affectibus doctrina [diss. Berol. 1860]
 p. 57sq.

ἔν-δοσις E 51, 2 Nil. et Par. (καὶ ἦττα) [Hipp., aliter; Suid.].

συγ-κατά-θεσις ap. Stoicos: „assensio“ novies [Pol., Plut., Sext. Emp.].

ἐπί-κρισις I 26, 14 [Plut., Sext. Emp.].

παρά-ληψις II 11, 2 [Pol., Diod. Sic.].

πρό-ληψις „notio“ quadragies semel [Pol., Plut.].

ἐκ-πλήρωσις IV 1, 175 [Phil., Dion. Hal.].

ἐμ-ποιήσις [δογμάτων] IV 11, 8 [Dio Cass.].

ἀντί-πραξις fr. 3, 11 [Pol., Plut.].

ἔκ-πτωσις II 17, 21 [Hipp., Pol., Strab., Diod. Sic.].

περί-στασις ap. Stoic. „locus, status, tempora, in quibus versamur.“ vicies septies [Pol., Diod. Sic., Luc., Plut.]

κατά-ταξις IV 1, 53.

ἐν-ταξις v. l. E 23 pro ἐνστασις.

ἀνά-τασις fr. 25, 2 [S ἀναστάσεως falso] [Pol., Plut.].

παρα-τήρησις „observatio“ III 16, 15 [Diod. Sic.].

ἀμφι-θέατρον I 25, 27 exhibet formam nominis a θεάομαι ducti; sed elucet re vera praepositionem ante θέατρον positam esse.

Declinationem, quam vocant primam, sequuntur haec vocabula:

ἐπι-βάθρα [βαλνω] I 7, 22; 25, 29 „pons, qui machinis admovetur ad muros urbium scandendos; metaph., pro gradu et via ad rem aliquam“ [Upt.] E 39 (Stob.): „firma statio“ [Pol., Plut., Diod. Sic., Arr. Anab.]. Atticis scriptoribus simplex vocabulum in usu fuisse constat ex Aristophanis deminutivo βαθράδιον [ap. Poll.].

συμ-περι-φορά „obsequentia, indulgentia“ „consuetudo“ III 14, 7. 16 tit. 3 (5) IV 2 tit. 12, 17; [Pol. saepe; Diod. Sic.].

συν-ανα-στροφή I 9, 5 II 16, 24 IV 11, 31 [Diod. Sic.].

δι-εξ-αγωγή = *δι-αγωγή* „vivendi ratio“ I 6, 21;
9, 9 III 13, 5; 22, 67; 24, 101 et 102 IV 1, 26 [al.:
Pol., Diod. Sic.].

ἐπ-αίτης = *προσαίτης* III 22, 89; 26, 6.

3. In tertia paragraphi parte collegi nomina *συνθέσει* composita, atque primum ea, quorum priores partes sunt nomina substantiva, tum quorum sunt adiectiva, deinde, quorum particulae.

A.

ἀργυρο-γνώμων „argentarius, qui argentum probat“
I, 20, 8 II 3, 3 [(Plat.) de virtute, Plut., Luc.].

ἰσχαδο-κάρυον III 9, 22 IV 7, 22 et 23 [*ἰσχάς* „ficus arida“, *κάρυον* „nux“; Aristid.].

κηπ-ουρός III 5, 17; 24, 44 et 45 [Anthol. Pal.; *-ία*, *-έω* Poll. *οὔρος* = *φύλαξ* Hom.].

οἶκο-δεσπότης II 20, 20 III 22, 4; 24, 99 [Alex. com. ap. Poll., Ios., Plut., N. T.].

B.

μεγαλό-δουλος }
μικρό-δουλος } IV 1, 55.

C.

ἀπο-κληρονόμος „exheredatus“ III 8, 2.

δισ-ύπατος IV 1, 6 et 53 [Plut.].

σύν-οδος = *συν-οδοι-πόρος* III 13, 13; 21, 5 IV 1, 97
[Antiphil., ap. Att. „conventus“].

4. Pergo vocabula *συνθέσει* ficta adiectiva congerere divisione simili atque in superiore parte usus.

Primum legis adiectiva, quorum alterae partes sunt nomina substantiva, priores vel adiectiva vel pronomina vel particulae.

στενό-βρογχος III 9, 22.

ἐσχατό-γηρως III 26, 6 „extremam senectutem agens“
[Strab., Plut., Diod. Sic.].

ὀρθο-γώνιος II 11, 2 [Tim. Locr., Athen., scriptt. mathem.].

ἑτερό-δοξος II 9, 19 [Luc. Philostr., scriptt. eccl.].

κενό-δοξος III 24, 43 [Pol., Diod. Sic., scriptt. eccl.].

ὄμο-ειδής I 14, 8; 20, 2 [Aristot., Pol., Dion. Hal. Marc. Ant.].

[φιλ-ήδονος A 81 (S 46) Pol., Luc., Ep. ad., Plut.].

[πολύ-ηχος A 15 (S 1 = H 11) est forma recentior adiectivi πολυηχής; comparet ap. Aelianum.]

κακόρ-ρυγχος III 22, 77. Schweigh.: „male grunniens“; rectius forsitan vertatur: „qui os deforme habet“, quod τὸ ῥύγχος est „suis rostrum“.

πλατύ-σημος I 24, 12; 29, 45 [Strab., Poll.].

κακο-στόμαχος I 25, 15 IV 4, 25; 8, 34 et 35 [Athen., Lucill., Cic. famil.].

αὐτ-εξούσιος II 2, 3 IV 1, 56 et 62 [Muson. ap. Stob., Diod. Sic., Herodian].

κατά-γλωσσος „garrulus“ II 16, 20 [Gell. N. A.; al.: Dion. Hal. Luc.].

κατά-δικος IV 11, 24 [Plut., Diod. Sic.].

κατά-χρυσος E 39 [Luc., Diphil. ap. Athen.].

δί-μηνος II 18, 14 [eodem loco τρίμηνος, quod Attici scripserunt].

[δυσ-ήνιος A 89 (S 63).]

[εὐ-σθενής A 7 (H 3) Luc., Phil.]

Adiectiva huiuscemodi in -ιος non existunt in diss., nisi illud neutrum nominis loco usurpatum περιτραχήλιον „torquis“ III 14, 12.

Descendunt ex adiectivis supra collatis et appellationes in -ια, (-εια) et verba in έω.

Appellationes in -ια, (-εια) haec occurrunt:

[φιλ-ηδονία A 80 (S 45) Plut.]

εὐ-τονία II 15, 8 [cf. Stoicorum τόνος; Hipp., Diod. Sic., Dion. Hal., Plut.].

εὐ-σχολία IV 7, 39 [Longin.].

δύσ-ροια II 17, 18.

Α τετρα-έτης vel τετρα-ετής [Att.] ducitur τετρα-ετία III 25, 4; quod vero in Aristot. Rep. Athen. 4, 5 traditum est δεκα-έτεια, rectius fortasse scribemus τετρα-έτεια.

Verba in -έω haec habes:

μακρο-θυμέω E 12, 2 Par. [μακρόθυμος N. T.,
-έω Plut. -ία Menander].

μακρο-νοσέω III 16, 12.

δυσ-οδέω III 19, 3 [Plut., δύσοδος Thuc.].

δυσ-ροέω II 17, 14. 17. 25 IV 1, 33. 52. 57.

εὐ-στοχέω I 27, 2 II 1, 10 IV 6, 26 „attingere rem
petitam“ [Pol., Diod. Sic., Plut., Strab.; εὐστοχος
Att.].

εὐ-σχολέω III 2, 16; 9, 19; 23, 29 IV 4, 2; 13, 18
[Luc., Marc. Ant.; εὐσχολος Pol., Marc. Ant.].

ἀ-θετέ-ω „rem institutam tollo“ II 12, 11 [θετὸς
adi. verbi τίθημι „institutus“; LXX, Pol., N. T.].

ἐξ-ευ-τονέω (τόνος) „satis nervorum, virium habere“
IV 1, 147 [εὐ-τονος Plato].

προσ-ευ-καιρέω I 27, 21 III 22, 72 [Plut.; εὐκαιρος
Att.].

Addi possunt

ταπεινο-φρονέω I 9, 10 et

ταπεινο-φροσύνη III 24, 56 [N. T.] quae vocabula
a ταπεινόφρων (Plut., N. T.) quomodo σωφρονέω
et σωφροσύνη a σώφρων.

Κατάλληλος exstat I 9, 9; 12, 31; 22, 9; 25, 14 II 9, 10;
18, 1. 9; 24, 16 IV 4, 1; 8, 41. Hoc adiectivum similiter
atque Polybii παράλληλος ortum est ex κατ' ἀλλήλους vel

κατ' ἄλληλα, ut ex praepositione κατὰ cum accusativo pluralis ἀλλήλους, ἄλληλα coniuncto denuo nominativus singularis κατάλληλος fingeretur; atque quantopere Epictetea aetate κατάλληλος pro uno vocabulo habitum sit, apparet ex ἀ-κατάλληλος, de quo v. p. 58.

5. De vocabulis, quae alteris partibus composita sunt ex substantivis, adiectivis, particulis alteris ex verborum stirpibus.

Huius generis, cuius exempla permulta sunt, primitus nascuntur adiectiva in -ος, unde descendunt et nomina in -ία et verba in -έω, quam derivationis rationem iam supra invenimus. Tria autem vocabulorum genera separari opportunum non videbatur; artius enim inter se cohaerere solent.

ἐλευθερο-ποιός IV 1, 176.

ἰσχυρο-ποιέομαι II 18, 7 IV 9, 15 [Pol., Plut., Diod. Sic.].

κεφαλ-αλγία III 26, 8 [Plut. scriptt. med.].

κεφαλ-αλγέω III 22, 73; 23, 30; 25, 7 IV 6, 21; 8, 28 [scriptt. med.].

χειμ-ασκέω „in hibernis sese exercere“ I 2, 32 IV 8, 35 [Pol.].

γηρο-κομέω III 5, 3 = γηροβοσκέω Att. [Callim., Luc., Ael.; γηρο-κόμος Hes., Opp.].

νοσο-κομέω III 22, 62 [Diog. L.].

στενο-χωρία „labores, molestia“ I 25, 26.

στενο-χωρέω I 6, 26; 25, 28 IV 1, 106 [Mach. ap. Athen., N. T., Luc., Diod. Sic.].

ἰσο-δυναμέω I 8, 1 [Pol., Apoll. Dysc.].

μεγαλο-δυναμέομαι E 19 v. 1. pro μέγα δύναμαι.

ξύλο-κοπέω III 7, 32 IV 4, 37 [Pol.].

τραχηλο-κοπέω I 19, 6; 29, 6 pass. I 1, 18; 2, 16; 29, 22 [Plut., Artem.].

τεχνο-λογέω „artificiose disputare“ II 9, 15 et 19 Aristot.].

φιλο-λογέω III 10, 10 [Plut.].

ψυχρο-λογία „frigidus sermo“ IV 3, 2 [Luc.].

παρα-δοξο-λογέω II 22, 13 III 24, 111 IV 1, 125
[Strab., Plut., Diod. Sic.].

φλεβο-τομέω II 17, 9 „venam incidere“ [scriptt. med.].

τεκνο-τροφέω „liberos educo“ I 23, 3 [N. T. de hominibus; Aristot. de apibus.].

[**ἀχθο-φορέω** A 48 (V 6). [Pol., Plut., Luc., Mel., Antiphil.].]

ἐφ-ἥβ-αρχος III 1, 34; 7, 19.

συν-οδοι-πόρος IV 1, 94 [Luc.].

δουλ-αγωγέω III 24, 76 IV 7, 17 „in servitutum abducere“ [Diod. Sic., N. T.].

Interdum nomina substantiva vel adiectiva componuntur cum adiectivis verbalibus, ut:

θεο-χόλωτος „deo invisus“ II 8, 14 III 1, 37; 22, 2.

ὀρθό-στρωτος (στρώννυμι) IV 7, 37 sc. **τοιχος** „paries in altum lapidibus stratus“ [S. λιθόστρ. „ut videtur“ Schenkl., Schweigh. nomen λιθ. recepit.].

Verba in -έω haec formantur:

κακ-ελπιστέω IV 5, 27.

ψυχρο-λουτέω I 1, 29 [Ar. ap. Poll., Plut.].

ὄξυ-βλεπτέω II 11, 22 [ὄξυ-βλέπτῃς].

Vocabulorum in -ής partim iam in libris Atticis similia sunt, quae ab Epicteteis non nisi prioribus partibus differunt.

μικρο-πρεπής IV 7, 11 [Plut., Luc., Schol. Eur.; cf. **μεγαλοπρεπής, εὐπρεπής**].

μεφαλο-φυής II 17, 19 III 23, 15 et 16 [Pol., Sext. Emp.; cf. **εὐ-φυής**].

κοιν-ωφελής IV 10, 12 [Phil.].

συν-αφής I 14, 6 [Dion. Hal.].

[**περι-λαμπής** A 26 (S 9 H 28) Plut.]

ἐπιρ-ρεπής III 22, 1 [Pol., Athen., Luc., Hdn., Sext. Emp.]

Accedunt duae voces, quae pro substantivis usurpantur:

εἰκοστώνης IV 1, 33 = *εἰκοστολόγος* „publicanus“
[*ὀνέομαι*].

ὄψωνητής III 26, 21 sec. Tzetz. = *ὄψώνης* „obsonator“.

6. De vocabulis compositis, quorum priores partes verborum stirpes, alterae substantiva, adiectiva, pronomina sunt.

Perpaucas huiusmodi voces apud Epictetum habes hasce:

φιλο-θέωρος I 29, 58 [Aristot., Alex. ap. Poll., Plut.].

εὕρεσι-λογία II 20, 35 [Pol., Plut., Strab.].

φίλ-αυτος I 19, 11 [Arist., Luc.].

ἐπι-χαιρε-κακία II 16, 45 [Aristot., Plut.].

[*ἀνεξι-κακέω* (*ἀνέχω*) A 9 (H 4) scriptt. eccl.]

ἀνεξι-κακία E 10, 5 [Plut., Luc., Hdn.].

[*ἀνεξι-κακος* A 13 (H 9) N. T., Luc.].

7. Iam paene innumerabilia adiectiva meum est conferre, quae collata sunt ex particulis (*ἀ*-privativum, *δυσ*-, *εὐ*-) et adiectivis verbalibus cum simplicibus, tum compositis; quorum ingens numerus iterum augetur nominibus in *-ία* ac verbis in *-έω* inde profectis.

ἀν-ανάγκαστος I 6, 40; 17, 21 et 23 II 15, 1;
19, 29; 23, 42 III 3, 10; 5, 7; 24, 39. 69.

ἀ-βοήθητος II 15, 20 III 13, 1 et 3 E 24, 2 et 4
[Pol., Plut].

ἄ-βρωτος (cf. *βιβρώσκω* = *ἐσθίειν* p. 12) III 21, 2
„quod nondum concoctum est“ [Plut., Athen.;
Sophocles secundum Pollucem vocabulum notione
ieiunii usurpabat.]

ἀ-δούλευτος „qui nemini servit vel paret“ II 10, 1
[Poll.].

ἀν-ιστόρητος [*τινός*] „imperitus“ I 6, 23 [Plut.,
Ios., Pol.].

- [*ἀ-κυβέρνητος* A 6 (H 2) Plut.]

- ἄ-λήστευτος IV 1, 93 [Ios.].
 ἄ-μόλυντος IV 11, 8 [Galen.].
 ἄ-πεπτέω (ἄπεπτος:πέψω) I 26, 16 IV 10, 11
 [Luc., Plut.].
 (ἄ-σείστως) coni. pro ἄ-σίτως II 17, 33.
 ἄ-σόφιστος (λόγων) I 7, 26 [Ios.].
 ἄ-ταπείνωτος IV 6, 8 [Plut.].
 ἄ-ταραξία (ab ἄ-τάρακτ-ος ita derivatum est, ut τ
 in σ mutaretur) decies sexies vel decies septies com-
 paret [Hipp., Epicur. ap. D. L., Luc.].
 ἄ-φώτιστος I 14, 10 [Ios.].
-
- ἄν-αφ-αίρετος III 24, 84 et 86; 26, 24 IV 5, 26
 (7, 14) [Men., Plut., Dion. Hal.].
 ἄν-εξ-απατησία III 2, 2 „immunitas a deceptione“.
 ἄ-δι-άρθρωτος I 17, 2 IV 8, 10 [Aristot., Plut.,
 Aelian.].
 ἄ-παρά-βατος E 51, 2; -ως II 11, 17; 15, 1 [Plut.,
 al.: N. T., Ios.].
 [ἄ-μετά-δοτος A 46 (V 6) [Plut.].]
 ἄ-παρ-εγ-χείρητος IV 1, 162 [Tim. Locr., Diod.
 Sic. Clem. Alex.].
 ἄ-προσ-εξία (προσ-έχω) IV 12, 5.
 ἄ-κατα-στασία (ἴστημι) III 19, 3. [ἄ-κατά-
 στατος Isocr., Dem.; -ία Pol., N. T.].
 ἄ-κατα-στατέω II 1, 12.
 ἄ-περί-στατος [cf. II 6, 16 εἰ περιστάσεις λέγεις τὰ
 περιεστηκότα, πάντα περιστάσεις εἰσίν.] IV 1, 159
 [Pol., Plut., Athen.].
 ἄ-διά-κριτος I 16, 12 II 20, 29 [Pol., Luc.].
 ἄ-κατά-ληπτος I 17, 3 [Luc.].
 ἄ-κατά-ληπτος (cf. ἡ κατάληψις) fr. 1, 9 [Aristot.,
 Plut., Cic.; al.: Ios.].

- ἄ-παρα-λόγιστος I 14, 12 [Aesop., Hesych].
 ἄ-μετα-νόητος fr. 25, 4 [N. T., Luc].
 ἄν-επ-αν-όρθωτος III 1, 11 [Plut. Iambl.].
 ἄ-κατά-πληκτος II 8, 23 IV 4, 10 [Dion. Hal.].
 ἄ-παρα-πόδιστος undevicies [Athen.].
 ἄ-παρ-εμ-πόδιστος E 1 v. l. pro ἄ-παρα-πόδι-
 στος.
 ἄ-μετα-πτωσία „immobilis animi status“ III 2, 8.
 26. 14 [ἀμετάπτωτος Plat. Tim. 29b; -σία Hierocl.;
 μετάπτωτος Plut., -ως Ep. II 22, 8].
 ἄ-περί-πτωτος „qui non incidit in id, quod fugit“
 novies [Galen.].
 ἄ-πρό-πτωτος „qui non praecipit in assentiendo
 est“ [I 4, 12] II 8, 29 [Plut.].

-
- ἄ-πλήρωτος („qui expleri non potest“) III 9, 21
 [Luc].
 [ἄ-πολι-όρκητος A 13 (H 9) Plut., Strab.]
 ἄ-περί-σπαστος I 29, 59 II 21, 22 III 22, 69 [76]
 [Pol., Plut., Athen.].
 ἄν-επί-στρεπτος „qui nihil curat“ II 9, 4 [Synes.].
 ἄν-επι-στρεπτέω II 5, 9 [Diog. L.].
 ἄν-επι-στρεψία II 1, 14 [Clem. Al.].
 ἄν-υπό-τακτος II 10, 1 IV 1, 161 [N. T., Phil.; al.:
 Pol.].
 ἄν-από-τμητος (τέμνω) I 1, 24.
 ἄν-υπερ-θέτως E 2, 2 Nil. [Diog. L.].
 ἄν-υπό-τευκτος (τυγχάνω) „voto non frustratus“
 septies.
 ἄ-σύγ-χυτος IV 8, 20 (-ως) 11, 8 [Plut.].

Vocabula, quae a δυσ-, εὖ- incipiunt, haec inveni:

- δυσ-παρ-ακολούθητος II 12, 10 [Dion. Hal.; al.:
 Marc. Ant.].

εὐ-αρεστέω I 12, 8 II 23, 29. 42 [Dion. Hal., Diod. Sic., Sext. Emp., Diog. L.].

εὐ-λόγιστος I 11, 17—20, -ως III 2, 2 fr. 2, 4 [Aristot., Pol., Plut., Dion. Hal.].

εὐ-λογιστέω II 23, 35 IV 3, 11 [Plut., Diog. L.].

εὐ-χρηστία ap. Stoicos = ὠφέλεια secundum Phrynichum I 6, 2 II 23, 2 [Pol., Diod. Sic.; -ος Att.].

εὐ-επ-ηρέαστος „cui facile noceri potest“ IV 1, 111 [-ότατος; Gal.].

Praeter vocabula adhuc memorata non pauca diversi modi inveniuntur, quae a syllabis ἄ-, εὐ- incipiunt, adiectiva in -ος (-ης), substantiva in -ία, verba in -έω:

ἄ-δέξιος IV 2, 2 „inhabilis“ [vox contr. ἀμφιδέξιος; Luc.].

ἄ-διά-φορος I 9, 13; 20, 12; 30, 3 II 5, 1. 3. 7; 6, 1; 9, 15; 19, 13 E 32, 2 [Cic., Diog. L.; Plut., Stob.].

ἄ-δια-φορία II 5, 20; 6 tit. [Cic., Plut.].

ἄ-δια-φορέω II 6, 2 [Apoll., Marc. Ant.].

ἄ-δια-φορητικός II 1, 14.

ἄ-κατ-άλληλος II 9, 12; 11, 8 [Aristot., scriptt. gramm.].

ἄν-αλήθης IV 1, 50 [Plut., Dion. Hal.].

ἄν-ακόλουθος I 7, 29 III 7, 8 [Dion. Hal.].

ἄν-ίκανος IV 1, 106 [al.: Heliod.].

ἄν-ομογενής I 20, 2 [Sext. Emp.].

ἄν-ομολογία II 21 tit.; 4 [Plut.].

ἄ-πύρετος „qui feбри non laborat“ IV 6, 21 [Luc., Athen.].

ἄ-συμπαθής II 9, 21 [Plut., Diod. S.].

ἄ-φιλό-στοργος II 17, 37 [a caritate alienus; Plut.].

[εὐ-ποιΐα A 32, 80, 85 (S 15 = M 10, 45, 59) [Luc., Alciphr., Hierod. ap. Stob., Diog. L.; Poll. V 140.].]

προς-ευ-καιρέω I 27, 21 [Plut.].

Addo duo adiectiva composita, quae notionem simplicium exhibent:

ἐπ-αρίστερος III 12, 11 (vox contr. ἀμφιδέξιος; Menander, Plut., Athen., Clem. Alex.; Phryn. 259: Ἐπαρίστερον οὐ χρὴ λέγειν, ἀλλὰ σκαιόν; Pollux II 160 scribit τὸ ἐπαρίστερος ἰδιωτῶν esse, at τὸ ἀμπαρίστερον Atticum].

κατ-αύστηρος I 25, 15.

Denique duo nomina composita in -ασία affero, quae notionem transitivam verborum habent, a quibus ducta sunt:

ἐξ-εργασία III 13, 8.

[εὐ-φρασία A 36 (S 19)] cf. etiam θερμασία IV 8, 38 [Att. θερμότης.]

§ 10.

De vocibus ab Attica consuetudine alienis.

Postquam in §§ 8, 9 verba feci de vocibus derivatis et compositis, restat, ut vocabula congeram, quae aut ex poetarum consuetudine aut ex quibuspiam Graecis dialectis aut ex barbarorum linguis ducta sint, nec non quae praeterea inveniuntur in lingua communi, ut haud certe diiudicari possit, unde aut orta aut sumpta sint.

1. Poetarum voces imprimis Homeri multae apud scriptores recentiores leguntur et has habes apud Epictetum:

εὐ-σταθής σ 374 „munitus, bene constitutus“; inde ab Epicuro notio permutabatur in „animo tranquillus, constans“, atque ita utuntur et alii Stoici et Epictetus II 5, 2 III 18, 6 E 33, 11 [A 7 (H 3) A 16 (S 2 H 12)]; ab adiectivo ductum est εὐ-στάθεια „tranquillitas animi“ I 29 tit. II 5, 9 III 24, 79;

26, 13 IV 3, 7 fr. 4, 6, verbum εὐ-σταθέω „tranquillo animo esse“ I 29, 61 II 5, 17; 6, 5 III 3, 19; 9, 17; 10, 10; 20, 14; 22, 72; 24, 2 IV 1, 46; [omnia haec vocabula comparent ap. Luc., Plut., Dion. Hal., Diog. Laërt.].

Vocem *σιλπνός* Homericam [Att. *σιλβός*] praeter Lucianum recepit Epictetus I 2, 18 IV 6, 4; 9, 7.

χαίτη I 16, 13 „iuba“ „comae cervicum“ vocabulum Homericum vero ab Attico sermone non abhorret cf. Z 509, O 266, P 439, T 405, Xen. equit., V 5, 7, Arist. Ran. 821, Eur. Phoen. 1128, Arist. part. anim. II 14.

Πενθερός occurrit apud Homerum et poetas tragicos Atticos, ap. Ep. III 22, 68 et 70. Secundum Moeridem scriptt. rec. illa voce pro *κηδεστής* interdum uti solebant.

Μύξα I 6, 30. 31 II 16, 13 III 22, 90 IV 11, 9 et 32 occurrit ap. Hes. sc. 267 et ap. Hippocr. [Att. *κόρυζα*.] „humor e naribus fluens, mucus“.

2. In altera parte paragraphi collegi vocabula dialectorum Graecarum et cetera, quae non nisi in libris recentioris aetatis inveniuntur praeter Latina.

λίτρα II 9, 22 erat Doribus Siciliensibus et mensurae et nummi appellatio tradita apud Pol., Diodor., Diosc., Ios., Plut., Galen., Aristot. ap. Poll., Posidipp ap. Athen [cf. *λιτροσκόπος* Soph. fr. 962] Apud Epict. *λίτρα* = libra.

ξέστης I 9, 33 et 34 II 16, 22 [Galen.] De hoc vocabulo alii aliter senserunt. L. Meyer (Griech. Etymologie II 300) scripsit: „ξέστης ein Maß für trockene und flüssige Dinge . . . schließt sich wohl an das vorhergehende (sc. ξέω) an, wengleich das Bedeutungsverhältnis dabei nicht ganz klar wird.“ Hanc sententiam a vero valde abhorrere non erit, quin intellegat. Neque vero plane recte iudicasse videntur, qui *ξέστης* quopiam modo ex Latina voce „sextarius“ litteris transscriptum esse censuerunt. Nam si quis sext- in *ξεστ-* commutari posse concedat, cur finis -arius omnino evanuerit, causa inveniri non potest. Rectius mihi videtur Prellwitz (Etym. Wörterb. 216) Hesychii glossema attulisse: *ξέστριξ κριθή· ἢ ἐξάστιχος. Κνίδιοι*. In huius

gentis dialecto conservatam esse antiquissimam numeralis ἕξ formam docet ille vir doctissimus. Inde aetate inferiore in linguam communem fortasse ξέστης receptum est. Tamen et vocem et mensuram non ante Romanam aetatem in Graeciam venisse concedendum est.

πέρπερος „vanus ostentator“ III 2, 14 [Pol., Sext. Emp.] **ἐμπερπερεύομαι** II 1, 34 [Cicero ad Att., Marc. Ant.; περπερεύομαι N. T.] Viros doctos Prellwitz et L. Meyer falso hoc vocabulum a Latino „perperus“ [Accius ap. Non. 150] vel „perperam“ derivasse ex eo apparet, quod poeta comoediae quidam Demosthenem dixit ῥωποπερπερήθραν [Plut., Dem. 8, Diog. Laërt. II 108]. Unde autem descenderit **πέρπερος**, nescio.

γογγύζω I 29, 55 IV 1, 79 [Poll. V 89 εἶποις δ' ἂν . . . περισσότερᾶς γογγύζειν] „musso, mussito“. Huius verbi loco Graeci elegantiores utebantur **τονθρύζω** et **τονθορύζω**; cf. Phryn. 358: Γογγυσμός καὶ γογγύζειν· ταῦτα ἀδόκιμα μὲν οὐκ ἔστιν, Ἰακὰ δέ. Φωκυλίδην γὰρ οἶδα κεχρημένον αὐτῷ τὸν Μιλήσιον, ἄνδρα παλαιὸν σφόδρα.

„Καὶ τόδε Φωκυλίδew· χρή τοι τὸν ἑταῖρον ἑταῖρω φροντίζειν, ἄσ' ἂν περι-γογγύζωσι πολῖται.“

Ἄλλὰ τοῦτο μὲν Ἴωσιν ἀφείσθω· ἡμεῖς δὲ τονθρυσμὸν καὶ τονθρύζειν λέγωμεν, ἢ νῆ Δία σὺν τῷ ο τονθορυσμὸν καὶ τονθορύζειν. [γογγύζω occurrit in LXX, N. T. et apud Marc. Ant.].

κράββατος I 24, 14 et

κραβ(β)άτιον III 22, 71 et 74 (deminutum ex **κράββατος**). Romani litteris transscribebant „grabatum“. Primitus vocem Macedonum fuisse docet Pollux (X 35); quos pro **σκίμπους**, **σκιμπύδιον** dixisse **κράββατος**, **κραββάτιον**, cuius vis est „lectus vilior, unum tantummodo capiens“ (Grimm.).

ξύστρα IV 11, 12 et **ξύστρίς**, quae vox ap. Ep. non comparet, recentiore aetate usurpabatur pro **στλεγγίς** [Aelian., scriptt. med.; Phryn. 299].

κοιτωνίτης I 19, 17; 30, 7 formatum est a **κοιτών** [scriptt. inf. aet.; Att. **κατακοιμιστής**].

τρώγλη IV 1, 167 inde ab Aristotele invenitur; L. Meyer vocabulum a **τρώγω** proficiscens facit; vocabula eadem fine -λη instructa attulit **δμίχλη**, **ζεύγλη**, **αἴγλη**, **ζάγκλη** etc.

χολέρα I 19, 6 [LXX, Hipp., Plut.; sec. Prellwitz a **χολός**].

μώλωψ II 18, 11 [Poll., Mach. ap. Athen, Plut.].

βρόγχος „haustus“ III 12, 17 [scriptt. med. „gula“].

3. De vocibus Latinis ab Epicteto transscriptis:

κίρκος = „circus“ III 16, 14.

κουκκούμιον deminuta „cucuma“ III 22, 71.

κωδικέλλος = „codicillus“ III 7, 30.

μόδιος = „modius“ I 17, 7 et 9.

ὀρδινατίων = „ordinatio“ III 24, 117.

παλάτιον = „palatium“ IV 1, 173.

πάτρων = „patronus“ III 9, 18.

πούλβινον = „pulvinum“ III 23, 35.

σίφαρον III 2, 18 (v. l. **σίπαρον**) = „supparum“. L. Meyer (Griech. Etym. IV 26) vocabulum Latinum esse negat, cum originem eius inveniri non iam posse confiteatur.

De voce **τιλλάριον** vel **τιλλάριον** cf. p. 36.

τετρ-άσσαρον IV 5, 17 „moneta quattuor assium“ fortasse est adiectivum, cui subauditur **κέρμα**.

Complura verba facienda sunt de **ὀπτικά** III 24, 117: ἄν δ' ἅπαξ περιποιήσῃ τὸ ἄλυπον καὶ ἄφοβον, ἔτι σοι τύραννος ἔσται τις ἢ δορυφόρος ἢ Καισαριανοὶ ἢ ὀρδινατίων δηξεται σε ἢ οἱ ἐπιθύοντες ἐν τῷ Καπιτωλίῳ ἐπὶ τοῖς ὀπτικίοις τὸν τηλικαύτην ἀρχὴν παρὰ τοῦ Διὸς εἰληφότα;

Corrector codicis Bodleiani S_b scripsit **ὀψικίοις**. Quod quid sibi velit perspicere non potest, nisi forte est deminutivum nominis vicus = **οὔϊκος**. Sed Romanos omnium saeculorum ullum vidisse umquam hominem de vicis immolantem quis est, qui credat? Itemque censeo spernendam esse Casauboni coniecturam **ὀψικίοις** = obsequiis sc. satellitum principis; neque est, cur Wolfius (et Sophocles in lexico) sentiat, **ὀπτικίοις** dictum esse pro „auspiciis“ [cf. Schweigh. Ep. II p. 792 III p. 402]. Postremus Schw. [II p. 793] doctissime haec verba scripsit: „At non propter obsequia quis sacra facit; sed propter officium sibi delegatum; quo pertinet, quod IV 4, 46 sq. ait: „quod si quotidie in virtutis

via proficere intellegis, *πύσση μείζων αἰτία θυσίας ἢ ὑπατεία ἢ ἐπαρχεία.*““ Quare praeferenda videtur haec interpretatio: et, sermonem esse de muneribus vel honoribus quibusdam intellegitur ex eo, quod his opponitur, *τὴν τηλικαύτην ἀρχὴν παρὰ τοῦ Διὸς εἰληφότα.* Poterat vero vario atque varie detorqueri Latinum illud vocabulum a Graecis, ac deinde rursus a librariis. Libri vero nostri nihil mutant“. In hac re quidem assentior viro excellentissimo, vocabulum ex „officiis ortum esse; neque vero *ὀπτικίους* recte traditum, sed *ὀφικίους*¹⁾ scribendum esse puto; nam ex litterarum formis, quae in papyris saeculi primi existunt, apparet facile factum esse posse, ut *Τ* pro *Φ* perperam scriberetur.²⁾

μούρρινα III 9, 21: *σὺ χρυστάλλινα, ἐγὼ τὰ τοῦ ψευδομένου· σὺ μούρρινα, ἐγὼ τὰ τοῦ ἀποφάσκοντος.* Anno LXI a. Chr. n. a Pompeio „vasa murrina“ ex oriente primum Romam delata sunt, quae Graeci *ἡ μορρία* (*τὰ μόρρια*) [Paus. VIII 18, 2] vel *ἡ μορρίνη* (sc. *λιθία*) [(Arr.) peripl. m. Eryth. 6] nominabant. Occurrit alias [(Arr.) peripl. m. Eryth. 48] scriptura *μουρρίνη*, quae ex Latina „murrina“ videtur transcripta esse; accuratius hoc factum videmus in voce Epictetea *μούρρινα*, in qua non solum littera „μ“ diphthongo „ου“ acutius expressa est (quae res imprimis est imperatoriae aetatis) sed etiam genus neutrum vocabuli Latini servatum est.

§ 11.

De vocum notione ab Attica discedente.

1. Primum enumerabuntur vocabula, quorum sensus Stoicorum doctrina commutatus est:

πρό-θεσις „consilium, voluntas“ sexies vel septies [I 21, 2 pro *προσ-θέσει* scripserunt Meibomius et Wolfius *προ-θέσει*].

¹⁾ Coraes.

²⁾ Quod Wolfius Uptonusque suam coniecturam ex libelli bibliothecae Fuggeriana etitulo, qui est *Οφρίκια τοῦ Παλατίου*, assumpserunt, in illo titulo emandandum est *Ὀφρίκια*, quae forma infima aetate legitur apud Olymp. 450, 3; 471, 5, Zos. 91, Chal. 849 B, 1089 A, Const. (536), 1206 C, Lyd. 189, Quin. Can. 7; praeterea comparet adiectivum *ὀφικιάλιος* = officialis Eus. II 833 A, Bas. IV, 713 A, Macar. 833 D, Porph. Cer. 10, 6; 460, 16; 776, 17.

Haec notio vocabuli saepe apud Polybium comparet [Att.: „propositio, expositio mortuorum“].

Ε 51, 1 legis: ἂν οἶν . . . προσθέσεις ἐκ προθέσεων . . . ποιῆ, v. l. ὑπερθέσεις ἐκ ὑπερθέσεων. Si προθ. recte traditum est, verti potest non aliter atque προθεσμία „constituta dies“.

πρόσ-θεσις „assensus“ coni. Trinc. I 4, 11 pro προ-θέσει. Virum doctissimum recte l. tr. mutasse, apparet ex illa voce contraria ἐποχῆ, quae subsequitur [Att.: „adiunctio, adiectio“].

θεώρημα „propositio“ ter vices [scriptt. mathem., Pol.; Att. „ludus, spectaculum“].

ἐκ-κλισις est vox contraria appellationis κλίμα [p. 27] „declinatio, aversatio“ quinquages septies.

προ-κόπτω inde a Polybio intr. „proficere, progressus facere in moribus emendandis“ vices quater [Diod., Marc. Ant. N. T., Plut.; Att. „augere, maturare“].

προ-κοπή „progressus, profectus, incrementum“ duodecies [Pol., Diod., Phil., Ios., N. T.; ab Atticistis vocabulum improbabatur].

κατά-ληψις „perceptio“, „animadversio“ IV 4, 13 [Plut.; Att. „prehensio, comprehensio“].

ὑπό-ληψις „opinio“ novies, dem. ὑποληψίδιον IV 1, 140 [inde ab Aristot.; Att. „responsum“].

κατ-ορθόω „recte facere“ novies vel decies [Att. „prosperere gerere“].

κατ-όρθωμα „recte factum“ crebro comparet. Cf. Stob. ecl. II 96, 18 W. κατορθώματα . . . πάντα, ὅσα κατ' ὀρθὸν λόγον πράττεται [Cic., Sext. Emp.; Atticis scriptoribus vocabulum non erat in usu].

τόνος II 15, 2—4. 17. 19. 20; 18, 26 cf. Stob. ecl. II 62, 15 W: „καὶ ὁμοίως ὥσπερ ἰσχύς τοῦ σώματος τόνος ἐστὶν ἱκανὸς ἐν νεύροις, οὕτω καὶ τῆς ψυχῆς ἰσχύς τόμος ἐστὶν ἱκανὸς ἐν τῷ κρίνειν καὶ πράττειν ἢ μῆ“ [Att. „funis“; „intentio“, „labor“].

2. Reliqua vocabula partim linguae communi vel vulgari debentur, partim in inferioris modo aetatis scriptis comparent:

αἵρεσις „secta“, „schola“, „coetus hominum ab aliis se seiungentium et sua dogmata sequentium“ II 19, 20 [Cic., Diog. L., N. T.]. Eodem spectat:

αἰρέομαι II 9, 20: „ὅταν δ' ἀναλάβῃ τὸ πάθος τὸ τοῦ βεβαμμένου καὶ ἠρημένου, τότε καὶ ἔστι τῷ ὄντι καὶ καλεῖται Ἰουδαῖος“ [Luc.].

ἀνα-στροφή „ratio“ „vitae ratio“ sim. I 7, 2; 9, 11. 24; 22, 13 IV 7, 5; „a passivo ἀναστρέφομαι „ambulare in . . .“ de vitae ratione et moribus.“ Grimm. [Pol., Galen., N. T.; Att. „reversio“ etc.].

ἀνα-τείνω „cibus abstineo“ II 17, 9 III 22, 73.

ἀτύχημα „animans perniciosum“ I 3, 7 II 16, 18 [Att.: „calamitas“].

ἀφή „pulvis“ III 22, 52 [Att.: „contactus“].

βάπτω II 9, 20 de Iustratione ritu Iudaeorum [N. T. βαπτίζειν. Ceterum iam Eupolis Βάπτας in scenas produxit] cf. αἰρέομαι.

βαστάζω „tolerare“ I 3, 2 [Aristot.; Attici scriptores praeferabant φέρειν].

βρέχει intr. „pluit“ I 6, 26 [Pol., LXX, N. T.; Att.: trans. „madefacere“].

δια-λέγομαι „declamare“ III 23 tit. 16. 23. 37 cf. titulum fragmenti 1. a Wachsmuth. suppletum „Ἀρριανοῦ Ἐπικητείου πρὸς τὸν περὶ οὐσίας (δια-λεγόμενον). Confer omnino A. Schoene, Progr. Kil. 1897 p. 4—5; διαλόγους συντίθημι „declamationes compono“ II 1, 34; δια-λέγομαι = εἶπειν „loqui“ I 17, 4 II 8, 12.

ἐγχειρίδιον titulus libri manualis [Longin., Philostrate.; olim „pugniunculus“].

εἶπον „declamare“ III 23, 26 [cf. Schoene l. l.].

ἐν-αυσμα metaph. „incitamentum“ IV 11, 30 [prima notio „fomes“].

ἐπι-ανα-γινώσκω „recensere“ I 10, 8 E 49 (cf. Schoene l. l.; Att.: „praelegere alqd. ad cetera“).

ἐφ-οδεύω metaph. „demonstrare“ II 21, 17. 19 III 24, 78 IV 4, 14 [Sext. Emp.; Att.: circumire“].

κακό-σχολος „qui otio male utitur“ II 19, 15 [Aesch. Ag. „qui malam dilationem efficit“].

κατα-βολή „origo, genus“ I 13, 3 [N. T. „seminis deiectio“; Att.: „febris impetus“, „solutio pecuniae debitae“].

κατά-ποσις „gula, fauces“ I 16, 17 [A 39 (S 22)] [Muson. ap. Stob. flor., scriptt. med.; Att.: „cibi devoratio“].

κατ-αρτίζω „in sedem suam, in locum reponere“ [τούς ὄμους] III 20, 10 [scriptt. med.; Att.: „restituere, placare“].

κοντός „hasta, iaculum“ IV 1, 88 [Luc.; Att.: „pertica“; „contus“].

κρατέω „prehendere, tenere“ III 5, 12 c. acc., παρακρατεῖν τὴν ἀμίδα I 2, 8—10 [Plut., N. T.], „continere“ III 7, 28 [ἡδονὴν ἐν τοῖς κατὰ φύσιν ἔργοις] c. gen. „firmiter tenere, diligenter et fideliter servare“ I 23, 2; 25, 18 III 25, 1 IV 13, 8.

λαλεῖν notionem verborum λέγειν vel διαλέγεσθαι paene ubique apud Epictetum exhibet: I 16, 11; 19, 17. 26 II 6, 7; 13, 19. 23. 24; 17, 2 (?). 3. 10. 13; 21, 17 III 13, 7; 14, 2; 16, 4 (?). 7 III 25, 7 IV 1, 34; 4, 26. 30; 7, 28; 9, 8. 13 E 46 [S 24]. Pass.: II 20, 23 E 33, 2 [inde a poetis novae comoediae; Att.: „garrire“]. Eodem spectat:

λαλιά „dialectus, collocutio“ III 16, 1 [N. T.; Att.: „loquacitas, loquentia“].

λιπαίνω „inungere“ II 4, 8 [Opp., Athen.; Att.: „pinguem reddere“].

μάμμη sensum eundem habet ac vox Latina „mamma“ = „uber“, „papilla“ II 16, 28. 39. 43 III 24, 53 [ubique τιτθὴ καὶ μάμμη]. Confer ex antiquioribus Aristophanis „μαμμία mater“ [Lys. 879] et μαμμᾶν αἰτεῖν [Nubb. 1383].

μετ-άγω „transfero, traduco“ E 33, 3 [Pol., Hdn., Dio Cass.; Att.: „pone sequi“].

οἰκείωσις [ab οἰκείω „sibi alqm. amicum, propinquum conciliare“] II 19, 15 [Att.: ab οἰκείω „sibi alqd. vindicare“].

δμαλλίζω „aequalem esse, aequaliter agere“ IV 4, 9 [Theophr.; Att.: „alqd. aequaliter conficere“].

παρά-στασις „probatio“, „demonstratio“ II 19, 1 [Hipp.; Att.: „relegatio, exsilium“; „drachma ab eis, qui litem habebant, in iudicium introeuntibus solvenda“].

παρα-χράομαι „abuti“ II 11, 18 IV 9, 12 [Pol.; Herod.: „obiter uti“ „neglegere“].

παρ-ορύσσω est terminus technicus luctatorum „ictum lateribus alcs. inferre“ III 15, 4 (E 29, 2) [cf. Diog. L. VI 27 παρορύττειν καὶ λακτίζειν; Thuc. „iuxta fodere“].

πόρδωνες vocantur philosophi Cynici III 22, 80.

πτερόν „rete“ = μήρινθος II 1, 8 [Att.: „pinna“].

πτῶμα „corpus hominis mortuum“ [quod collapsum est] I 9, 33. 34 [Pol., LXX, N. T., Phil., Ios., Plut., Hdn.; Att.: „lapsus, ruina“].

σκάμμα „pugna, periculum“ IV 8, 26 [Pol.; Plat. „quod effossum est“; „campus alte effossus, in quo athletae se exercebant“; inde orta est notio Polybii Epictetique.

σταυρός „crux, instrumentum, quo homines maleficientissimi affigebantur“ II 2, 20 [N. T.; Hom., Her., Att. scriptt. „palus erectus, acutus“]. Inde descendit:

σταυρόω „cruci affigere“ II 2, 20 III 26, 22 [Pol., Ios., Artem., N. T.; „nativis Graecis [Hdt.] usitatum est ἀνα-σταυροῦν“ Grimm; Att.: „palum depingere, depactis palis munire“].

στολίζομαι „se vestire“ IV 1, 116 ductum est a στολή „vestis“ [Att.: „navem instruere, armare“].

στρέφω „circumago, manumitto“ II 1, 28 [„cf. Pers. V 75 sq. Ritus erat, ut consulibus in sella sedentibus servi manumittendi in medium prodirent, quorum servorum capite aut manu prehensa, domini haec verba ex formula dicebant: „Hunc hominem liberum esse volo“: deinde circumagebant. (Persius vertigo = περιδίνησις, περιστροφή)“ Upton].

τρώγω = **ἔσθίω** IV 11, 11 [Pol. XXXII 9, 9, Plut. N. T.; semel iam Demosth. p. 402, 21 „ligurrire“].

τύφος metaph., „insolentia“ I 8, 6 [Antiphan. ap. Athen., Plut., Luc. Tim.; Att.: „fumus“].

ὑπερ-τίθεμαι „differre“ I 4, 1 III 22, 107 IV 12, 2 E 1, 4; 51, 5 [Pol., Plut., Sext. Emp.; Att. act. „praeficere“, Hdt. „commendare alqd. alci.“]. Inde descendit:

ὑπέρ-θεσις „dilatio“ IV 12, 3 E 51, 8 v. l. pro **πρόθεσις** (bis) [Pol.; vox a Polluce improbat].

ὑπο-τρέχει „in mentem venit“ IV 2, 2 [Pol.; Att.: „adulari“].

φάτνη dicitur IV 1, 35 edendi facultas, quam servus manu-missus invenit.

φωτίζειν τὴν ἀλήθειαν „veritatem conspicuam reddere“ I 4, 31 [Pol., Luc., N. T.; Aristot., Theophr.].

χορτάζω = **κορέννυμι** II 16, 43 fr. 23, 13 [Athen., N. T., vox linguae vulgaris; Att.: „saginare“].

§ 12.

De praepositionibus inter se permutatis.

1. *Εἰς* pro *ἐν* ab Epicteto perperam adhibitum esse — qui usus saepius in N. T. occurrit — uno tantum loco pro certo haberi potest:

III 22, 71 *αὐτὸ λούση εἰς σκάφην.*

Sed etiam IV 4, 46 scriptt. Att. *ἐν τοῖς ἔργοις* maluisse verisimile est:

εἰ τινα [neutr. plur.] ὄρας . . . ἀπαντῶντά σοι εἰς τὰ ἔργα.

2. Vice versa plura exempla inveniuntur, quibus falso *ἐν* pro *εἰς* comperet.

I 11, 32 *καὶ νῦν ἐν Ρώμῃ ἀνέρχῃ.*

II 20, 33 *ἀπελθεῖν ἐν βαλανείῳ.*

[E 29, 2 traditum est *παρ-έρχεσθαι ἐν τῷ ἀγῶνι*; sed collato loco III 15, 4 recte ab Uptono restitutum est *παρ-ορύσσεσθαι ἐν. τ. ἀ.*].

Locī insequentēs non sine labore ac negotio explicari possunt, ut ἐν pro εἰς usurpatum esse non existimemus.

III 22, 84 ἐν Ἀθηναίοις παρελθὼν ἐρεῖ τις περὶ προσόδων ἢ πόρων cf. (Plat.) Alc. I 105a: ἐὰν θᾶπτον ἐς τὸν Ἀθηναίων δῆμον παρέλθῃς item-que ubique in libris Atticis *παρέρχεσθαι εἰς*.

Si quis ἐν Ἀθηναίοις rettulerit ad ἐρεῖ, ita locum intellet: „An philosophus, cum eo se contulerit, apud Athenienses verba faciat de vectigalibus?“

Deinde si IV 10, 3: „μὴ . . . προπήδα ἐν τῷ συγκατατίθεσθαι“ verbis ἐν τ. σ. sensum verbi προπήδα expleri putaveris, perperam ἐν pro εἰς positum esse apparebit; sin autem una verteris haec vocabula: „πρὸ τοῦ ἐπάγειν τὸν φυσικὸν κανόνα . . . ἐν τῷ συγκατατίθεσθαι“, ἐν τῷ κ. recte ad ἐπάγειν refertur.

3. Ἀπό.

Loco, ex quo quis exit, Attici scriptores addunt ἐκ, Epictetus ter ἀπό:

I 29, 27 ἐξελθε πάλιν ἀπὸ τῆς φυλακῆς [ἐκ III 22, 74].

I 29, 34 νέος . . . ἀπὸ σχολῆς ἀπιὼν [ἐκ 5, 10].

III 21, 12 ἀπὸ λιμένος μὲν οὐδεὶς ἀνάγεται.

Semel passivo verbi ἀπο-στέλλειν pro παρὰ falso ἀπὸ adiungitur (cf. πεμφθῆναι παρὰ τινος inde ab Homero):

III 22, 23 ἀλλ' εἰδέναι δεῖ [sc. τὸν κυνικόν], ὅτι ἄγγελος ἀπὸ τοῦ Διὸς ἀπέσταλται.

Deinde sunt duo loci, quibus verba sumendi et audiendi perperam ἀπὸ pro παρὰ asciscunt:

IV 11, 3 οὕτως ἐξαιρετόν τι περὶ τὸν ἄνθρωπον εἶναι οἰόμεθα ἀπὸ τῶν θεῶν αὐτὸ πρῶτον λαμβάνοντες.

E 32, 1 ἀπὸ τοῦ μάντεως ἀποπενσόμενος B¹ et D. un. (V) ἀπὸ τοῦ μάντεως αὐτὸ πενσόμενος. Schenkl., ceterorum codicum auctoritatem sequens, scripsit παρὰ τοῦ μάντεως αὐτὸ πενσόμενος.

§ 13.

De adverbis loci inter se confusis.

Graecis priorum saeculorum adverbia ἐνθα, ἐνταῦθα, ἄνω, κάτω, εἴσω, ἔξω communes habuisse significationes (in loco atque ad locum) notum est. Aetate procedente paulatim in maiorum numerum adverbiorum localium ille usus duplex irrepsit. Cuius apud Epictetum (ut in N. T.) non tantum vestigia, sed multa sunt exempla. Ita inveniuntur adverbia haec: interrogativum ποῦ; „ubi?“ et „quo?“ relativum vel interrogativum enuntiatorum secundariorum ὅπου „quo“, demonstrativum ὡς οὐδὲ nusquam „ita, sic“, sed vel huc, vel, ut iam apud Iones Atticosque „hic“, ἐκεῖ „illuc“; cf. ἀλλαχοῦ „alio, in alium locum“.

Exempla sunt haec:

1. ποῦ „quo“.

II 6, 22 εἰ δὲ μὴ, ἔχεις ποῦ ἀντὶ Γυάρων ἀπέλθης.

III 22, 22 καὶ ποῦ δύναται τις ἐκβαλεῖν ἔξω τοῦ κόσμου;

III 13, 14 ὅταν δὲ μὴ παρέχη τὰναγκαῖα, τὸ ἀνακλητικὸν σημαίνει, τὴν θύραν ἤνοιξεν καὶ λέγει σοι 'ἐρχοῦ'. ποῦ; εἰς οὐδὲν δεινόν.

IV 1, 96 ἀναχωρῆσαι ποῦ ποτε κρείσσων; εἰς ἐρημίαν . . .;

I 27, 8 ποῦ γὰρ αὐτὸν φύγω; 9 καὶ ποῦ φύγω τὸν θάνατον; (ποῦ aut „quo“ aut „ubi“.)

IV 1, 93 ποῦ τις καταφύγη;

II 20, 28 ἐσθίων ποῦ φέρεις τὴν χεῖρα; εἰς τὸ στόμα ἢ εἰς τὸν ὀφθαλμόν; λουόμενος ποῦ ἐμβαίνεις;

III 26, 3 ταλαίπωρε, οὕτω τυφλὸς εἶ καὶ τὴν ὁδὸν οὐχ ὄρᾳς, ὅποι φέρει ἢ τῶν ἀναγκαίων ἔνδεια; ποῦ γὰρ φέρει; . . . εἰς θάνατον.

In enuntiato interrogativo obliquo recte comparat „ὅποι“.

I 13, 5 Ὅρᾳς ποῦ βλέπεις; ὅτι εἰς τὴν γῆν βλέπεις;

II 1, 8 ποῦ τρέπονται (sc. οἱ ἔλαφοι) καὶ πρὸς τίνα ἀναχωροῦσιν ὡς ἀσφαλῆ; πρὸς τὰ δίκτυα.

II 9, 4 τίνα οὖν ποιῶμεν ὡς πρόβατα; ὅταν τῆς γαστρὸς ἔνεκα . . . ποῦ ἀπεκλίναμεν; ἐπὶ τὰ πρόβατα.

ibid. 5 ὅταν μαχίμως . . . , ποῦ ἀπεκλίναμεν; ἐπὶ τὰ θηρία.

I 7, 10 ἂν τις ἄπτηται αὐτοῦ ὑπομιμνήσκων, τίνος ἀπολελειμμένος ποῦ ἀποκέκλιεν·

fr. 10, 15 Ἄνθρωπε ποῦ βάλλεις; . . . ἂν γὰρ εἰς οἴησιν αὐτὰ βάλλης, ἀπώλετο.

III 22, 75 σκόπει ποῦ κατάγομεν τὸν Κυνικόν . . .

2. ὅπου „quo“.

IV 1, 34 πορεύομαι ὅπου θέλω, ἔρχομαι . . . ὅπου θέλω.

II 6, 22 εἰ δὲ μή, ἔχεις ποῦ ἀντὶ Γυάρων ἀπέλθης, ὅπου κάκεινος ἐλεύσεται cf. p. 70.

IV 1, 18 νυκτὸς οὐδέποτ' ἀπῆλθες, ὅπου οὐκ ἤθελες;

III 22, 22 ὅπου δ' ἂν ἀπέλθω, ἐκεῖ ἥλιος . . .

IV 7, 14 ὅπου δ' ἂν ἀπέλθω, ἐκεῖ μοι καλῶς ἔσται.

II 18, 25 εἰ δὲ μή, οἴχεται σ' ἔχουσα, ὅπου ἂν θέλῃ.

I 6, 24 εἰς Ὀλύμπια μὲν ἀποδημεῖτε . . . ὅπου δ' οὐδ' ἀποδημῆσαι χρεῖα ἐστίν, ἀλλὰ . . . , ταῦτα δὲ θεάσασθαι . . . οὐκ ἐπιθυμήσετε;

II 16, 42 ὅπου θέλεις, ἄγε.

I 29, 14 „κρείττονές εἰσιν οἱ δέκα τοῦ ἑνός.“ πρὸς τί; πρὸς τὸ ἀπαγαγεῖν, ὅπου θέλουσιν.

III 24, 6 οἷς (sc. τοῖς κόραξιν καὶ ταῖς κορώναις) ἔξεστιν ἵπτασθαι, ὅπου θέλουσιν.

IV 1, 28 πέτεσθαι πέφυκα, ὅπου θέλω.

II 15, 20 οὕτω καὶ ἀσθενῆς ψυχῇ, ὅπου μὲν κλίνει, ἄδηλον ἔχει.

IV 4, 33 ὅπου γὰρ ἂν κλίνης, ἐδούλευσας.

3. a) ὧδε „hic“.

II 12, 24 ὧδε λοιπὸν ὁ κίνδυνος, μὴ πρῶτον μὲν εἶπη . . .

Hoc loco ὧδε particulae „ita“ vim exhibere, falso sensit Schenkl. in indice.

II 21, 14 καὶ ἐν Νικοπόλει σαπρῶς λούει τὰ βαλανεῖα καὶ ἐν οἴκῳ κακῶς καὶ ὧδε κακῶς.

III 12, 9 τί οὖν ὧδε ποιεῖ τὸ φοίνικα στηῆσαι . . .;

III 22, 105 ὧδε ἢ πολλὴ προσοχὴ καὶ σύντασις.

b) ὧδε „huc“.

I 27, 18 οὐδέποτε καταπίνειν τι θέλων ἐκεῖ φέρω τὸν ψωμὸν, ἀλλ' ὧδε. Cf. infra sub 4.

II 20, 30 δὸς ὧδε τὴν πτισάνην.

III 12, 16 ἂν μὲν ὧδέ που ῥέπη πρὸς ὄρεξιν.

III 16, 14 εἴτ' ἐκεῖθεν ὧδε καὶ πάλιν ἔνθεν ἐκεῖ οἱ αὐτοί (cf. infra sub 4).

III 20, 18 ἀλλὰ τί; ταῦτα μέχρι ὧδε, εἰς οἶκον δ' οὐδεὶς ἀποφέρει.

4. ἐκεῖ „illuc“.

III 16, 14 . . . ἔνθεν . . . εἰς μονομαχίαν . . . καὶ ἔνθεν πάλιν ἐκεῖ οἱ αὐτοί. [Soph. O. C. 1019; cf. infra].

IV 1, 96 εἰς ἐρημίαν; ἄγε, ἐκεῖ πυρετὸς οὐκ ἔρχεται;

III 24, 113 νῦν δ' ἐκεῖ πέμπει.

III 24, 101 ἂν μ' ἐκεῖ πέμπης, ὅπου κατὰ φύσιν διεξαγωγὴ οὐκ ἔστιν ἀνθρώπων.

I 27, 18 οὐδέποτε καταπίνειν τι θέλων ἐκεῖ φέρω τὸν ψωμὸν, ἀλλ' ὧδε. [cf. supra sub 3b].

II 1, 12 ἂν γὰρ τις ἐκεῖ μεταθῆ τὸ εὐλαβές, ὅπου προαίρεσις . . .

II 22, 19 ὅπου γὰρ ἂν τὸ ἐγὼ καὶ τὸ ἐμόν, ἐκεῖ ἀνάγκη ῥέπειν τὸ ζῶον.

[*Ἐκεῖσε* = *ἐκεῖ* (cf. N. T.) semel exstat in indice § 58:

ἐξέσται γάρ σοι, ὡσπερ ἐκεῖσε πᾶσαν (sc. *τὴν ναῦν*),
οὔτω κἀνθάδε πᾶσαν κυβερνᾶν πόλιν.]

5. ἀλλαχοῦ „alio“.

III 23, 22 ἄλλον ἀλλαχοῦ ἔπεμπε.

III 26, 4 μήτι καὶ ὁ ἐκείνων λιμὸς ἀλλαχοῦ που φέρει;

6. που indef. „aliquo“.

III 10, 5 πού ποτ' ἀπελθόντα τοῦ σωματίου ἐπιμε-
λεισθαι.

IV 11, 16 ἢ ἀπελθ' εἰς ἐρημίαν πού ποτε.

III 16, 10 μακρὰν οὖν ἀπὸ τοῦ ἡλίου πού ποτε ὑπάγετε.

III 24, 8 μηδ' ἡμεῖς που ἀποδημῶμεν.

II 4, 5 οὐ θέλεις οὖν ριφῆναί που καὶ αὐτὸς ἐπὶ κοπρίαν.

§ 14.

De particula ποτέ.

Particulae indefinitae ποτέ sensus temporalis esse solet; sed non pauca recentiore aetate inveniuntur exempla [N. T.], quibus quibusdam pronomibus ac particulis indefinitis ita adiecta est ποτέ, ut valeat ad augendam earum vim et cumulandam.

Inde bina vocabula quasi in singula coacta ap. Ep. com-
parent haec:

1. τίς ποτε „quidam“ et substantivi et adiectivi loco, im-
primis neutrum τίποτε „quiddam“. [Apud Graecos nostrae
aetatis et „quiddam“ et „nihil“.]

2. ποῦποτε „aliquo“ „alicubi“ indefinitum.

3. πῶσποτε „aliquā“ „utcumque“.

Exempla haec habes:

1. a) τίς ποτε adiectivi loco.

III 1, 14 τινά ποτ' ἀκούω Πολέμωνα ἐξ ἀκολαστοτάτου
νεανίσκου τσαύτην μεταβολὴν μεταβαλεῖν.

III 7, 23 ἂν δὲ . . . φιλοσοφίαν τινά ποτε ταύτην ἐξευρηκότες ὦμεν.

III 21, 51 Ὀλύμπια μέλλεις ἀπογράφεσθαι, οὐχί τινά ποτε ἀγῶνα ψυχρὸν καὶ ταλαίπωρον.

III 23, 15 οὐτός τινά ποτέ μου χρεῖαν ἔχει.

IV 5, 21 ἀλλά τί ποτε ἄγριον θηρίον (sc. ἐστίν).

IV 10, 12 ἐγὼ . . . ἔργον τί ποτε ἀνθρωπικόν [sc. θέλω ποιῶν εὐρεθῆναι].

b) τίς ποτε substantivi loco.

III 23, 29 ὅτι τίς ποτε αὐτὸν διαβέβληκεν.

c) τίποτε.

II 21, 11 κρίνεις, . . . πῶς τίποτ' ἐφλυάρησα τὰ ἐπελθόντα μοι. [Schweigh.: „τὰ ἐπελθόντα“ per asyndeton adiecta; rectius fortasse deletur τὰ.]

III 5, 3 κακὸς κακῶς τίποτε ποιήσεις τῶν ἐξῆς.

III 5, 5 ὅτι καὶ νόσος καὶ θάνατος καταλαβεῖν ἡμᾶς ὀφείλουσιν τίποτε ποιῶντας;

III 5, 6 τίποτε μὲν γὰρ ποιῶντά σε δεῖ καταληφθῆναι.

III 13, 18 [τὰ παιδάρια] . . . οἰκοδομεῖ τίποτε.

III 24, 39 τίποτ' ἐπαινούμενοι ὑπὸ τῶν φίλων.

IV 10, 11 ἀνάγκη τίποτε ποιῶντα εὐρεθῆναι.

2. a) πούποτε „aliquo“.

III 10, 5 πούποτ' ἀπελθόντα.

III 16, 10 μακρὰν οὖν ἀπὸ τοῦ ἡλίου πούποτε ὑπάγετε.

IV 11, 16 ἄπελθ' εἰς ἐρημίαν πούποτε.

b) πούποτε „alicubi“.

II 1, 31 ἐκεῖνα δὲ τὰ περιόδια . . . ἄρας πούποτε ἀπαλείψεις.

IV 11, 32 οὐ λούση πούποτε ὡς θέλεις.

3. πῶσποτε „aliquā“, „utrumque“.

II 15, 12 εἰ δ' ἐπῆλθεν σοί πῶσποτ' ἐμὲ ἀποκτεῖναι.

II 21, 14 ἤθελον πῶσποτε πάντα μαθῶν ἐπανελθεῖν.

IV 13, 1 πῶσποτε ἐξαγόμεθα καὶ αὐτοὶ πρὸς . . .

§ 15.

De particula *ἄν*.

1. Ut apud Atticos cum poetas tum scriptores satis raro in sententiis hypotheticis irrealibus deest *ἄν*¹⁾, ita hoc frequentius in libris inferioris aetatis, maxime in N. T. fit; apud Epictetum quidem haec exempla quattuor vel quinque inveni:

I 29, 51 *εἰ δὲ περὶ συνημμένου τινὸς ἐπικεκρίκει καὶ ἐδεδώκει ἀπόφασιν τὸ 'εἰ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστὶ, κρίνω ψεῦδος εἶναι', τί ἐγεγόνει τῷ συνημμένῳ;*

I 28, 13 non recte afferatur, quod ex verbis *τί ἂν ἐγένετο; ἂν* ad insequentem sententiam facile suppletur: *εἰ οὖν ἐφάνη τῷ Μενελάῳ παθεῖν ὅτι κέρδος ἐστὶ τοιαύτης γυναικὸς στερηθῆναι, τ. ἂν. ἐγ.; ἀπολώλει ἢ Ἰλιάς οὐ μόνον ἀλλὰ καὶ ἡ Ὀδύσεια.*

I 16, 20 *εἰ γοῦν ἀηδῶν ἤμην, ἐποίουν τὰ τῆς ἀηδόνος.*

II 14, 29 *καὶ εἰ τὰ κτήνη συναίσθησίν τινα εἶχεν, κατεγέλα τῶν ἄλλο τι τεθαυμακότων ἢ τὸν χόρτον.*

In Urptoni codice olim legebatur *κατεγέλα ἂν*.

Et IV 1, 166 Epictetus ex memoria collaudans Platonis verba Socratica: „*ἂν εἰς Θετταλίαν ἀποδημήσης, οὐχὶ ἐπιμελήσονται*“ hoc modo commutavit: *εἰ μὲν εἰς Θετταλίαν ἀπῆειν, ἐπεμελήθητε αὐτῶν.*

2. Loco insequenti: I 16, 7 *καίτοι νῆ τὸν Δία καὶ τοὺς θεοὺς ἐν τῶν γεγονότων ἀπῆρκει πρὸς τὸ αἰσθέσθαι τῆς προνοίας τῷ γε αἰδῆμονι καὶ εὐχαρίστῳ.*

ἀπῆρκει eadem ratione adhibitum est, atque in libris Atticis προσῆκε, ἐχρῆν e. s., quibus *ἂν* non additur, etsi verba fiunt de re, quae evenire non potest.²⁾

3. Satis frequenter Arrianus in dissertationibus ἤθελον particula *ἂν* non adiecta scripsit, ut significaret rem, et quae confici possit, et quae confici non posset [N. T.] Itaque forma

¹⁾ Kühner-Gerth, Gramm. Gr. II 1, 215 sq.

²⁾ Locum IV 1, 23 praetereo, quo facile *ἂν* suppletur.

nuda ἤθελον primum Attici optativi cum ἄν loco, tum pro indicativo imperfecti item apposita particula in usu est.

Exempla sunt haec:

a) ἤθελον = opt. c. ἄν.

I 19, 17 'φρονίμως μοι λελάληκεν Φηλικίων'; ἤθελον αὐτὸν ἀποβληθῆναι τοῦ κοπρῶνος, ἵνα πάλιν ἄφρων σοι δοκῇ.

I 21, 3 ἤθελον, ἵνα με καὶ οἱ ἀπαντῶντες θαυμάζωσι καὶ ἐπακολουθοῦντες ἐπικραυγάζωσιν· 'ὦ μεγάλου φιλοσόφου.'

I 29, 35 (de luctatoribus) ἀλλὰ καλέσαντος τοῦ καιροῦ κλάειν δεῖ καὶ λέγειν 'ἤθελον ἔτι μανθάνειν.'

I 29, 38 ἤθελον πλεῦσαι ἐπ' αὐτὸ τοῦτο καὶ ἰδεῖν, τί μου ποιεῖ ὁ ἀθλητής, πῶς μελετᾷ τὴν ὑπόθεσιν. [Comparatur philosophi cum luctatoris discipulis.]

II 8, 16 ἀλλ' ἀνεχόμεθα λέγοντος αὐτοῦ (adulescentis domum redeuntis) 'σὲ ἤθελον ἔχειν'; (sc. comitem).

II 17, 33 ἤθελον δ' ἀσφαλῶς (ἔχειν) καὶ ἀσείστως καὶ οὐ μόνον ἐγρηγορώς, ἀλλὰ καὶ καθεύδων καὶ οἰνωμένος καὶ ἐν μελαγχολία.

cf. § 31 ἐγὼ θέλω μὲν καὶ ἀπαθῆς εἶναι καὶ ἀτάραχος.

II 21, 13 Epictetus discipulum haec verba dicentem fingit: 'ἤθελον πάσποτε πάντα μαθὼν ἐπανελθεῖν . . .'

III 23, 13 ἤθελές σου τὰ παιδία εἶναι τοιαῦτα;

IV 1, 105. 106 οὐ θέλεις . . . πορεύεσθαι . . . εὐχαριστήσας ὑπὲρ ὧν ἤκουσας καὶ εἶδες; 'οὐ. ἀλλ' ἔτι ἐορτάζειν ἤθελον.'

IV 1, 143 ἤθελον ἐπιστιῆναί τινι αὐτῶν συνουσιάζοντι, ἵνα ἴδω, πῶς τείνεται.

IV 4, 32 Ἀλλ' ἐγὼ ἤθελον ἐφ' ἡσυχίας διάγειν.

b) ἤθελον = ind. impf. c. ἄν.

I 10, 6 (de homine quodam, qui, cum Caesar ei tabellas misisset, Epicteti praecepta plane erat oblitus:) ἤθελον αὐτὸν νῦν παραστάς ὑπομιῆσαι τῶν λόγων, οὓς ἔλεγε παρερχό-

μενος, καὶ εἰπεῖν ὅτι 'πόσῳ σοῦ ἐγὼ κομψότερος μάντις εἰμί';

IV 1, 150 ἐγὼ μὲν οὐδὲ ζῆν ἤθελον, εἰ διὰ Φηλικίωνα ἔδει ζῆσαι τῆς ὀφρῦος αὐτοῦ καὶ τοῦ δουλικοῦ φρονήματος ἀνασχόμενον.

4. Ut Homerus ἄν adicit indicativo futuri, quo rebus quibuspiam accidentibus aliquid eventurum esse exprimatur, ita, quibus paucis locis in libris Atticis hic usus occurrit, aut in aliis codicibus alia leguntur verba, aut lectio tradita facile mutari potest. Eodem modo indicandum est de Ep. diss. II 23, 1 Βιβλίον πᾶς ἄν ἡδιον ἀναγνώη καὶ ῥᾶον τὸ εὐσημοτέροις γράμμασι γεγραμμένον. οἴκοῦν καὶ λόγους πᾶς ἄν τις ῥᾶον ἀκούσει τοὺς εὐσχήμοισιν ἅμα καὶ εὐπρεπέσιν ὀνόμασι σεσημασμένους. Optativo aoristi ἀναγνώη poscitur idem verbi ἀκούειν modus. Quem alii aliter restituere conati sunt: Coraes ἀκούσαι, Schenklius ἀκούσειε scripserunt.

Sed restant duo loci, qui Homericum usum pure ostendunt:

III 21, 7 καὶ μὴν ἐγὼ ὑμῖν ἐξηγήσομαι τὰ Χρυσίππεια ὡς οὐδεὶς, τὴν λέξιν διαλύσω καθαρῶτατα, προσθήσω ἄν που καὶ Ἀντιπάτρου καὶ Ἀρχεδήμου φορᾶν [„aliquando — si vos iuvat — etiam A. et A. impetum adiungam“].

I 11, 32 καὶ νῦν ἐν Ῥώμῃ ἀνέρχῃ, ὅτι δοκεῖ σοι· κἂν μεταδόξῃ, οὐκ ἄν ἀπελεύσῃ.

§ 16.

De particula πῶς.

Πῶς pro ὅτι sive ὡς post verba sentiendi vel monstrandi sicut in N. T. et in hodierna lingua Graeca, his Epicteti locis comparet:

1. Antecedit ὄρᾶν.

II 25, 3 Σιωπήσαντος δὲ τοῦ ἀνθρώπου· 'Ὅρᾶς, ἔφη, πῶς αὐτὸς ὁμολογεῖς, ὅτι...'

III 22, 51 τηλικούτῳ πράγματι ὄρᾶς, πῶς μέλλεις ἐγχειρεῖν;

IV 7, 34 και ὁμως ὄρα, πῶς και πρὸς τούτους [sc. τοὺς μωροὺς] ὡς δει ἔχοντας παρασκευάζουσιν [sc. οἱ λόγοι].

E 24, 3 ὁρᾶτε ὑμεῖς, πῶς ἄνισοι ἔστε και ἀγνώμονες;

II 16, 31 ἴδε, πῶς τραγωδία γίνεται, ὅταν εἰς μωροὺς ἀνθρώπους (τὰ) τυγχάνοντ' ἐμπέση.

IV 8, 30 ἴν' ἴδητε . . . ὅτι . . . ζητεῖτε και ἴδετε πῶς ὑγιαίνω.

III 2, 17 ἴδωμεν, πῶς ὑπόθεσιν τις λαβὼν εἰς οὐδὲν ἄτοπον ἀπαχθήσεται.

IV 11, 23 ἴδετε, πῶς ἄοικος ὢν . . . ἀταραχώτερον διάγω και εὐρούστερον.

II 1, 17 ἴδου πῶς οὐ δάκνει [sc. ὁ θάνατος].

II 1, 34 ἴδου πῶς διαλόγους συντίθημι.

ἴδου πῶς ὀρεγόμενος οὐκ ἀποτυγχάνω.

IV 10, 15 ἴδου πῶς κέχρημαι ταῖς αἰσθήσεσιν, ἴδου πῶς ταῖς προλήψεσιν.

I 18, 4 ἀλλὰ δεῖξον τὴν πλάνην και ὄψει, πῶς ἀφίστανται τῶν ἀμαρτημάτων.

I 29, 61 ἐπεὶ χωρὶς τούτων ἀγαγέ μοι τὸν Καίσαρα και ὄψει πῶς εὐσταθῶ.

II 18, 3 και ὄψει, πῶς σου τὰ σκέλη παραλύεται.

II 24, 29 και ὄψει, πῶς κινήσεις τὸν λέγοντα.

IV 13, 15 και ὄψει, πῶς οὐκ ἀναμένω, ἵνα . . .

2. Antecedunt δεικνύειν, γιγνώσκειν, παριστάναι sim.

I 11, 8 δεῖξον οὖν μοι σύ, πῶς κατὰ φύσιν ἐστίν.

δειξον, πῶς οὐκ ἔστι κατὰ φύσιν οὐδ' ὀρθῶς γίνεται.

I 18, 7 κἂν οὕτω λέγῃς, γνώση, πῶς ἀπάνθρωπόν ἐστιν ὃ λέγεις.

II 22, 10 γνώση, πῶς σε τὸ παιδίον ταχέως κατορύξαι θέλει.

II 26, 4 και σαφῶς παραστήσαι, πῶς ὃ θέλει οὐ ποιεῖ και ὃ μὴ θέλει ποιεῖ.

II 20, 25 λάβε νῦν, πῶς ἡ δικαιοσύνη οὐδέν ἐστι πῶς ἡ αἰδώς μωρία ἐστὶ, πῶς πατήρ οὐδέν ἐστι, πῶς ὁ υἱὸς οὐδέν ἐστιν.

Qui supersunt loci aliusmodi sunt; nam scriptoribus Atticis pendet ex verbis φροντίζειν et μέλειν ὅπως c. ind. fut., cum Epictetus interdum πῶς c. coni. praes. utatur his locis:

I 2, 17 σὲ ἔδει φροντίζειν, πῶς ἀνόμοιος [Blass.] ἦς τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις.

I 16, 3 ἐπεὶ ὄρα, οἷον ἦν ἡμᾶς φροντίζειν μὴ περὶ ἑαυτῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν προβάτων καὶ τῶν ὄνων, πῶς ἐνδύσεται καὶ πῶς ὑποδήσεται, πῶς φάγη, πῶς πῖη.

IV 7, 37 σοὶ μέλει, πῶς ἐν ὀρθοστρώτοις οἰκῆς, ἔτι πῶς παῖδές σοι . . . διακονῶσιν, πῶς ἐσθῆτα περίβλεπτον φορῆς, πῶς κυνηγούς πολλούς ἔχης, πῶς κιθαρωδούς, τραγωδούς.

§ 17.

De particula ὥστε.

Enumeranda modo sunt enuntiata consecutiva, in quibus sine dubio ὥς pro ὥστε exstat, quam rem in libris quidem Atticis pedestribus certo statui non posse plerique sentiunt.

1. ὥς c. inf.

III 22, 89 οὐδὲ γὰρ ῥυπαρὸν αὐτὸν δεῖ φαίνεσθαι, ὥς μηδὲ κατὰ τοῦτο τοὺς ἀνθρώπους ἀποσοβεῖν.

fr. 11, 10 εἶτα χείρων Πάλλου ὁ γενναῖος ἀνὴρ φανείται, ὥς μὴ πᾶν τὸ περιτεθὲν . . . πρόσωπον ὑποκρίνασθαι καλῶς;

2. ὥς c. acc. c. inf.

II 14, 7 ὅτι δεῖ τὴν αὐτοῦ βούλησιν συναρμόσαι τοῖς γινομένοις ὥς μήτε τι τῶν γινομένων ἀκόντων ἡμῶν γίνεσθαι μήτε τῶν μὴ γινομένων θελόντων ἡμῶν μὴ γίνεσθαι.

IV 6, 4 καὶ περὶ τὸ σῶμα δέ τινα κακοτεχνεῖν, ὥς εὐμορφότερον φαίνεσθαι καὶ γενναιότερον τοῦ ὄντος.

Dubitari potest, num recte traditus sit locus IV 1, 50:

ὅτι οὐδεὶς οὕτως ἐστὶν ἀναίσθητος ἢ ἀναλήθης, μὴ ἀποδίρασθαι τὰς αὐτοῦ συμφοράς, ὅσῳ ἂν ἦ φίλτερος.

Nam enuntiatum consecutivum sola particula *μη* inferri inauditum videtur; quare Salmasio assentiri non morabimur, qui ante *μη* supplevit *ως*.

IV 6, 8 singulari modo verbum *μανθάνειν* sequitur *ωςτε* c. inf.:

τοῦτ' ἔστι, περὶ ὃ ἐσπούδακας; οὐ μανθάνειν, ὥστε ἄλυπος εἶναι . . .;

cf. I 29, 24 *μανθάνω*, *ἵνα* p. 80 sq.

§ 18.

De particula *ἵνα*.

Ἰνα omnibus inferiorum temporum scriptoribus nec non Epicteto usitatissima coniunctio est, a quibus, ubicumque licet, particulis *ως*, *ὅπως* praeferri solet. Sed praeterea hac coniunctione praeter ceteras Epictetus varie perperam usus est infinitivi loco et pro particulis *ωςτε*, *ὅπως*, *ὅλος*, *ἐφ' ὧτε*, semel pro optativo, cui *ἂν* addita sit.

1. *Ἰνα* c. coni. pro infinitivo post verba imperandi his locis comparet:

I 2, 19 *προσπέμψαντος αὐτῷ Οὐεσπασιανού, ἵνα μὴ εἰσέλθῃ εἰς τὴν σύγκλητον.*

III 7, 30 *Γραψάτω σοι [sc. Καίσαρ], ἵνα κρίνῃς περὶ τῶν μουσικῶν.*

III 24, 46 *οὐχὶ δὲ μόνον [sc. λέγω], ἵνα πράξῃς τὸ σαυτῷ πρέπον;*

IV 11, 29 *χοίρω διαλέγου, ἵν' ἐν βορβόρω μὴ κυλίηται.*

2. Verbis *εὐχεσθαι*, *ἱκετεύειν*, *κατασκευάζειν*, *ἀφιέναι*, *περιμένειν*, *ἀναμένειν*, *ποιεῖν*, *μανθάνειν* prisca aetate infinitivus adiungebatur; Epictetus *ἵνα* posuit his locis:

II 6, 12 εἰ οὖν αἰσθησιν εἶχον, εὐχεσθαι αὐτοῖς ἔδει, ἵνα μὴ θερισθῶσιν μηδέποτε; ¹⁾

III 24, 76 ἵκετεύεις, ἵνα ἀφεθῆς;

II 20, 22 κατασκεύασον, ἵν' οἱ πολῖται . . . τιμῶσι τὸ θεῖον.

IV 13, 19 ἄφες οὖν, ἵνα κάγω ταῦτά ὑπολάβω.

IV 8, 25 εἰ ἄλλον περιμένω, ἵνα με ἀφελήσῃ.

IV 13, 15 οὐκ ἀναμένω, ἵνα μοι σὺ πιστεύσῃς τὰ σεαυτοῦ.

II 2, 5 ἵνα δὲ καὶ ἐκκλίνων αὐτὰ πάθῃς, πῶς δύναται ποιῆσαι;

IV 11, 17 ποιήσον, ἵνα σε μηδεὶς ἀποστρέφῃται, μηδεὶς ἐκτρέπῃται.

[Att. aut inf. aut ὥστε c. inf. aut ὅπως.]

I 29, 24 ἔμαθον, ἵνα πᾶν τὸ γινόμενον ἴδω, ὅτι, ἂν ἀπροαίρετον ἦ, οὐδέν ἐστι πρὸς ἐμέ [cf. p. 80 μανθάνω, ὥστε].

3. Linguae vulgaris est „θέλω, ἵνα“ [N. T.], ubi item infinitivus rectius poneretur. Exempla sunt haec:

I 18, 14 οὐ θέλεις, ἵνα αὐτὸν (sc. τὸν πλακοῦντα) ἀρπάσωσι;

I 21, 3 ἤθελον, ἵνα με οἱ ἀπαντῶτες θαυμάζωσι καὶ ἐπακολουθοῦντες ἐπικρανεύωσιν· ὃ μεγάλου φιλοσόφου.

II 7, 8 „μᾶλλον θέλω, . . . ἵν' ἐκεῖνος αὐτὰ ἀφέληται ἢ ἵν' ἐγὼ μὴ [πέμψω].“

III 4, 7 τί οὖν θέλεις; ἵνα σὺ μὲν ποιῆς, ὃ θέλεις, ἐκεῖνοι δὲ μηδ' εἴπωσιν, ἃ θέλουσιν;

4. Pronominis demonstrativi vis enuntiatio per ἵνα inchoato explicatur ut in N. T., ita apud Epictetum his locis:

II 5, 16 λοιπὸν ἐν τούτῳ ἢ εὐρυθυμία, ἐν τούτῳ ἢ τέχνη, τὸ τάχος, ἢ εὐγνωμοσύνη, ἵν' ἐγὼ μηδ' ἂν τὸν κόλπον ἐκτείνω, δύναμαι λαβεῖν αὐτό, ὃ δέ, ἂν βάλω, λαμβάνη.

[S λαμβάνει, Salmasius λαμβάνη.]

¹⁾ Non minus falso usus est ὅπως II 16, 13 εὐχου νῦν καθήμενος, ὅπως αἱ μύξαι σου μὴ ῥέωσιν.

Insequentibus locis pronomen supplendum est:

I 10, 8 *πρῶτόν* (sc. *τοῦτο*) *έστιν, ίνα έγὼ κοιμηθῶ.*

III 20, 13 *τὸν θάνατον τί ποιήσεις; τί γὰρ ἄλλο, ἢ* (sc. *τοῦτο*) *ίνα σε κοσμήσῃ ἢ ίνα δείξῃς ἔργον . . .*

III 24, 6 *τούτου γὰρ ἄξιός εἰ, ίνα καὶ τῶν κοράκων καὶ κορωνῶν ἀθλιώτερος ἦς.*

III 24, 84 *τίς οὖν ἢ πρὸς τοῦτο ἄσκησις; πρῶτον μὲν ἢ ἀνωτάτω καὶ κυριωτάτῃ καὶ εὐθύς ὥσπερ ἐν πύλαις, . . .* *ἴν' ὅταν καταγῆ* [sc. *χίτρα, ὑάλινον ποτήριον*], *μεμνημένος μὴ ταραχθῆς.*

IV 5, 33 *τραχεῖα γὰρ πρὸς τί ἦν; (sc. πρὸς τοῦτο) ἴν' ἕδωρ καταχέῃ τῆς κεφαλῆς, ὅσον καὶ θέλει, ίνα καταπατήσῃ τὸν πλακοῦντα.*

5. In enuntiatis consecutivis pro οὔτως — ὥστε comparat οὔτως — *ίνα* hisce locis:

II 2, 16 *οὔτω μωρὸς ἦν, ίνα μὴ ἴδῃ, ὅτι . . .*

III 12, 10 *εἶθ' οὔτως προβήσῃ, ίνα . . . εἶπῃς . . .*

III 26, 25 *διὰ τί δ' οὔτως ἄχρηστον καὶ ἀνωφελῆ σεαυτὸν παρεσκεύακας, ίνα μηδεὶς σε εἰς οἰκίαν θέλῃ δέξασθαι, μηδεὶς ἐπιμεληθῆναι;*

IV 8, 21 *εἰ δ' οὔτω κωφὸς εἰ καὶ τυφλὸς, ίνα μηδὲ τὸν Ἥφαιστον ἰπολαμβάνῃς καλὸν χαλκέα . . .*

E 12, 10 sq. *οἶχ' οὔτως ἔστιν αὐτῷ καλῶς, ίνα ἐπ' ἐκείνῳ ἢ τὸ σὲ μὴ ταραχθῆναι.*

Saepius οὔτως omissum est:

I 27, 8 *ἔστω ἐμὲ (μὴ) εἶναι Σαρπηδόνα τὸν τοῦ Διός, ἴν' οὔτω γενναίως εἶπω.*

I 28, 31 *κρείσσων γὰρ εἰμι τοῦ Ἀγαμέμνονος ἢ τοῦ Ἀχιλλέως, ἴν' ἐκείνοι μὲν διὰ τὸ ἀκολουθῆσαι τοῖς φαινομένοις τοιαῦτα κακὰ ποιήσωσι καὶ πάθωσιν, ἐμοὶ δὲ μὴ ἀρχῇ τὸ φαινόμενον;*

II 6, 23 *τί λοιπὸν ὡς ἐπὶ μεγάλα ἀνέρχῃ; μικρότερά ἐστι τῆς παρασκευῆς, ίνα εἶπῃ νέος εὐφυής, ὅτι . . .*

II 11, 18 τοῦτο γάρ, οἶμαι, ἐστίν, ὃ εὐρεθὲν ἀπαλλάσσει
μανίας τοὺς μόνον τῶ δοκεῖν μέτρῳ παραχρωμένους, ἵνα
λοιπὸν ἀπό τινων γνωρίμων καὶ διευκρινημένων ὀρμώμενοι
χρώμεθα ἐπὶ τῶν ἐπὶ μέρος διηρθρωμέναις ταῖς προ-
λήψεσι.

II 18, 22 ἐνθυμήθητι οἶαν νίκην ποτὲ ἔγνω ἐκεῖνος
νευικηκότα ἑαυτόν, οἷα Ὀλύμπια, πόστος ἀφ' Ἡρακλέους
ἐγένετο· ἵνα τις, νῆ τοὺς θεοὺς, δικαίως ἀσπάζεταιται
αὐτόν.

II 22, 9 τί οὖν; κυνάρια οὐδέποτε εἶδες σαίνοντα καὶ
προσπαίζοντα ἀλλήλοις, ἵν' εἴπῃς· οὐδὲν φιλικώτερον;

III 22, 103 ὅπου δὲ προαίρεσις καὶ χρῆσις τῶν φαν-
τασιῶν, ἐκεῖ ὄψει, ὅσα ὄμματα ἔχει, ἵν' εἴπῃς, ὅτι Ἄργος
τυφλὸς ἦν πρὸς αὐτόν.

IV 1, 84 ἐπιθυμήσεις δέ τίνος ἔτι; τῶν μὲν γὰρ προ-
αιρετικῶν . . . σύμμετρον ἔχεις . . . τὴν ὄρεξιν, τῶν δ' ἀπρο-
αιρέτων οὐδενὸς ὀρέγη, ἵνα καὶ τόπον σχῆ τὸ ἄλογον
ἐκεῖνο . . .

IV 1, 99 πῶς λέγεις προσκατατάξει; — Ἴν', ὃ ἂν ἐκεῖνος
θέλη, καὶ αὐτὸς θέλη καί, ὃ ἂν ἐκεῖνος μὴ θέλη, τοῦτο μὴδ'
αὐτὸς θέλη.

IV 3, 9 ἐλεύθερος γάρ εἰμι καὶ φίλος τοῦ θεοῦ, ἵν' ἐκῶν
πείθωμαι αὐτῷ.

IV 7, 29 μὴ γὰρ Σωκράτης ἐστί, μὴ γὰρ Διογένης, ἵν' εἶ
ἔπαινος αὐτοῦ ἀπόδειξις ἢ περὶ ἑμοῦ;

IV 11, 29 περὶ τί γὰρ ἐσπούδακεν ὁμοιον τῷ καλῷ, ἵν'
αὐτόν μεταθῶ καὶ εἴπω 'οὐκ ἔστιν ἐνθάδε τὸ καλόν, ἀλλ'
ἐνθάδε';

Sensus enuntiati per ἵνα inchoati consecutivi talis est, qualis
in sententia primaria optativo c. ἂν redderetur. Pro eiusmodi
pronuntiato ab Atticis scriptoribus modus infinitus c. ἂν ponitur,
cui praemittitur coniunctio ὥστε.

Cf. Xen. An. V 9, 31 καὶ μοι οἱ θεοὶ οὕτως ἐν τοῖς ἱεροῖς
ἐσήμηναν, ὥστε καὶ ἰδιώτην ἂν γινῶναι, ὅτι τῆς μοναρχίας
ἀπέχεσθαι με δεῖ; ita ap. Ep. ὥστ' ἐμὲ αὐτόν ἂν μεταθεῖναι
καὶ εἰπεῖν etc.

Reliquum est, ut exempla enumerem, quibus aut ὥστε aut οἷος usurpare Atticis scriptoribus licuerit.

I 19, 13 καθόλου τοιαύτην (τήν) φύσιν τοῦ λογικοῦ ζώου κατεσκεύασεν, ἵνα μηδενὸς τῶν ἰδίων ἀγαθῶν δίνηται τυγχάνειν, (ἂν) μή τι εἰς τὸ κοινὸν ὠφέλιμον προφέρηται;

II 16, 45 ἀλλ' οὐκ εἰ Ἡρακλῆς . . . οὐδὲ Θησεῖς, ἵνα τὰ τῆς Ἀττικῆς καθάρης.

6. Quin Epicteto significationes particularum ἵνα et ὅπως interdum nihil inter se diversae fuerint, dubitare non poteris, cum locum IV 5, 5 legeris:

οὐδὲν οὖν ἄλλο ἤθελον ἢ τὸ ἴδιον. τί δ' ἔστι τοῦτο; οὐχ ἵνα κινῆ οὗτός τις κατὰ φύσιν . . . ἀλλ' ὅπως . . . κατὰ φύσιν ἔξει καὶ διεξάξει.

Nam sententias per ἵνα et ὅπως coeptas inter se respondere videbis. Ὅπως non aliter enucleari potest, quam si θέλω uti βοίλομαι „cupio“ intelligitur; nam ita ὅπως hoc verbo adiunctum fingi potest,¹⁾ et particulam ἵνα pro ὅπως stare non incredibile est. Sunt quidem multa exempla, quibus hic usus confirmetur;²⁾ etenim Atticis verba σκοπέω, ἐπιμελέομαι, παρακαλέω, προσέχω, μέμνημαι, ὑπομιμνήσκω assumebant sententiam per ὅπως c. ind. fut. coeptam, Epictetus falso posuit ἵνα verbis hisce:

III 7, 11 ἀλλ' ἂν σοι δόξη, ἐκεῖνο μόνον σκεπτώμεθα, ἵνα κεκρυμμένως, ἵν' ἀσφαλῶς (sc. λάβη), ἵνα μή τις γνῶ.

III 24, 19 τῷ ὄντι κακῶς διοικεῖται τὰ ὅλα, εἰ μὴ ἐπιμελεῖται ὁ Ζεὺς τῶν ἑαυτοῦ πολιτῶν, ἵν' ὅσιν ὅμοιοι αὐτῷ εὐδαίμονες.

II 7, 11 ὡς τοῖς ὀφθαλμοῖς χρώμεθα, οὐ παρακαλοῦντες αὐτοίς, ἵνα . . . δεικνύωσιν.

E 40 προσέχειν οὖν ἄξιον, ἵνα αἰσθῶνται.

¹⁾ Kühner-Gerth, Gr. Gr. II 2, 373.

²⁾ Cf. etiam p. 85 Platonis verba I 9, 23 et III 1, 20 laudata.

[E 34 Stob. μέμνησο, ἵνα σου μὴ (μὴ σου A) κρατήσῃ τὸ προσηνὲς αὐτοῦ (sc. τοῦ πράγματος).]

II 2, 8 Διὰ τοῦτο ὁ Σωκράτης πρὸς τὸν ἵπομιμνήσκοντα, ἵνα παρασκευάζεται πρὸς τὴν δίκην, ἔφη . . .

Accedit locus III 4, 9 ‘ἄγε ἵνα Σώφρων στεφανωθῆ’ ἀλλ’ ἐκεῖνο· ‘ἄγε ἵνα τηρήσω τὴν ἐμαντοῦ προαίρεσιν . . . Scriptores Attici adhortationes, sive ἄγε praeponitur sive omittitur, coniunctione ὅπως c. ind. fut. exprimebant.

7. Plat. Ap. 29 c haec verba leguntur: ὦ Σώκρατες, νῦν μὲν Ἄνύτοι οὐ πεισόμεθα, ἀλλ’ ἀφίεμέν σε, ἐπὶ τούτῳ μέντοι, ἐφ’ ᾧ τε μηκέτ’ ἐν ταύτῃ τῇ ζητήσῃ διατρίβειν μηδὲ φιλοσοφεῖν.

Epictetus bis Platonis verba e memoria repetivit:

I 9, 23 ‘ἄν μοι λέγητε’, φησί, ‘νῦν, ὅτι „ἀφίεμέν σε ἐπὶ τούτοις, ὅπως μηκέτι διαλέξῃ τούτους τοὺς λόγους . . .“

III 1, 20 ‘ἄν μ’ ἀφῆτε’, φησί, ‘ἐπὶ τούτοις, ἵνα μηκέτι τοῦτα πράσσω, ἅ νῦν, οὐκ’ ἀνέξομαι οἶδ’ ἀνήσω.

Videmus Epicteto Platonis ac omnino Atticorum ἐπὶ τοῦτῳ, ἐφ’ ᾧ τε non fuisse consuetum; nam altero loco scripsit ἐπὶ τοῦτοις, ὅπως, altero ἐπὶ τοῦτῳ, ἵνα.¹⁾

Ad hos proxime accedunt duo loci insequentes:

IV 13, 10 μὴ γὰρ ἐπὶ συνθήκαις τισὶν ἐξήνεγκας τὰ σεαυτοῦ ἢν’ ἀκούσης ἐν τῷ μέρει καὶ τὰ ἐμά;

I 25, 15 ἐγὼ οὐ δύναμαι παρὰ τοῦτῳ δειπνεῖν, ἢν’ αἰτοῦ ἀνέχωμαι καθ’ ἡμέραν διηγουμένου, πῶς ἐν Μυσίᾳ ἐπολέμησε.

8. Attici scriptores sententiam relativam praetulissent hoc loco:

E 51 ποῖον οἶν’ ἔτι διδάσκαλον προσδοκᾶς, ἵνα εἰς ἐκεῖνον ὑπερθῆ τὴν ἐπανόρθωσιν ποιῆσαι τὴν σεαυτοῦ; [Att.: εἰς ὄντινα ὑπερθήσῃ.]

¹⁾ Cf. p. 84.

Similiter indicabimus de I 24, 3: οἴδεις δὲ δειλὸν κατάσκοπον πέμπει, ἵν' ἂν μόνον ἀκούσῃ καὶ σκιάν ποθεν ἴδῃ, τρέχων ἔλθῃ τεταραγμένος . . . [Att.: ὅστις . . . ἐλείσεται vel πρόσσειν . . .]

9. Singulariter Arrianus ἵνα usus est II 19, 21 ποῦ γάρ [sc. ἔστιν], ἵν' ὑμεῖς τὴν ἀρετὴν πᾶσιν τοῖς ἄλλοις ἴσην ἢ καὶ κρείττονα ἔργῳ ὑπολάβητε;

Sensus dicti Attice non melius exprimi possit, quam optativo c. ἂν: ποῦ γάρ ὑμεῖς τὴν ἀρετὴν . . . ἂν ὑπολάβοιτε;

10. Editorum socordiae debetur haec paragraphi pars postrema, qui II 1, 1 „ex S_c receperint“: εἰ ἀληθές ἐστι τόδε, ἵν' (ἦ)¹⁾ ἅμα μὲν εὐλαβοῦς ἅμα δὲ θαρρούντως πάντα ποιῆν. Schenklius quidem qui ipse sententiam non plane intellexeret, coniecturam τόδ' εἶναι ἅμα addidit. Sed Elter e codicis S prima scriptura lectionem veram enucleavit hanc:

εἰ ἀληθές ἐστι τὸ δεῖν ἅμα μὲν κ. τ. λ.

[Blass, Litter. Centralblatt 1899, 169. 170.]

§ 19.

De verbi modis.

1. De optativo.

a) Optativus, quem recentioribus saeculis paulatim evanuisse notum est in hisce dissertationum capitibus, fragmentis, enchiridii capitibus, formulis quibusdam exceptis ut μὴ γένοιτο similibusque imperatoria aetate usitatissimis non occurrit:

diss. I 1, 2, 4, 5 [10 μὴ γ.], 6, 9 [32 μ. γ.], 10 [7 μ. γ.], 13, 16, 18, 19 [8 μ. γ.], 20—24, 25 [καλῶς σοι γ.], 26 [6 μ. γ.], 27, 28 [19 et 23 μ. γ.], 29 [9 μ. γ.], 30.

II 1, 3, 4, 5 [29 εἶ σοι γ.], 6, 7, 9—11, 13, 15 [14 μ. γ.], 17—19, 21, 25, 26.

¹⁾ S_c.

III 2—4, 7 [4 μ. γ.], 8, 9, 11—16, 17 [5 μ. γ.], 18, 19, 20 [καλῶς γ.], 21, 22, 23 [14 et 24 μ. γ. ; 25 comparet ἄν πρέποι in dicto Platónico], 26.

IV 2, 3, 5, 7 [27 μ. γ.], 8 [26 μ. γ.], 10, 12.

fr. 2, 3, 6—9, 11—15, 18, 20, 22—33, 35, 36.

E 1—6, 8—23, 25, 27—32, 34—53.

b) Praeter formulas illas supra enumeratas unum modo est exemplum optativi proprii, qui optandi vim habet:

III 5, 11 ταῦτα με ἐνθυμοῦμενον . . . καταλάβοι ὁ θάνατος.

c) Optativus in enuntiato interrogativo¹⁾ apud Epictetum non comparet; nam IV 1, 148:

σοῦ δέ τις ἀνάσχοιτο τῶν γραῶν ἐρῶντος

ante ἀνάσχοιτο particula ἄν supplenda est.

d) Plerumque forma potentialis Attica apud Epictetum in sententiis enuntiativis primariis comparet. Exempla omnia haec habes:

I 11, 26 εἴξαιο δ' ἄν οἴτω στερχθῆναι.

II 8, 14 οὐκ ἄν τολμήσῃς.

16, 38 ταχὺ γ' ἄν οὗτος ὑπομείναι.

20, 1 καὶ σχεδὸν τοῦτο μέγιστον ἄν τις ποιήσαιτο τεκμήριον.

20, 37 ἐλπῖσαι τις ἄν,

22, 3 οὗτος ἄν καὶ φιλεῖν εἰδείη.

23, 1 πᾶς ἄν τις ἥδιον ἀναγνώη.

πᾶς ἄν τις ῥᾶρον ἀκούσειε [S ἀκούσει cf. p. 77].

24, 3 εὖροις ἄν.

III 1, 3 ἀποφῆναιτ' ἄν τις.

IV 1, 147 ἄν τις . . . ὑπολάβοι.

11, 5 οὐκ ἄν εἴροις.

¹⁾ Kühner-Gerth, Gr. Gr. II 1, 230.

E 24, 4 ἀνωφελῆς ἂν εἶης.

fr. 10 ἦν σαπῆ, οὖρον ἢ ὄξος (ἂν) γένοιτο.

fr. 17 εἰ . . . κελεύοι, . . . ἄτοπος ἂν δόξειεν.

fr. 19 διὰ τί οὐκ ἂν τις οὕτω διατεθείη, ὥστε . . ., εἰ μηδὲν λέγοι;

fr. 34 εἰ . . . ὑπερβάλλοι, . . . ἂν γίνοιτο.

[S 25 . . ἂν . . . διδάξειε . . . πεισθείη.]

e) Item in sententiis interrogativis inest optativus c. ἂν:

I 8, 9 ποία γὰρ ἂν τις ἔτι μηχανῆ πείσαι . . .;

12, 8 πῶς ἂν ἐποίμην . . . γενοίμην . . .;

II 14, 18 τίνας δ' ἂν φαντασθείης ὡς ἐνδέοντος;

22, 3 πῶς ἂν ἔτι οὗτος φιλεῖν δύναιτο;

24, 3 οὐκοῦν . . . οὔτως ἐμπείρους ἂν λέγοι, ὁ δὲ . . . ἄπειρος ἂν εἶη . . .;

III 24, 39 τί ἂν τις λέγοι;

IV 1, 25 τίς δ' ἂν . . . βούλοιο . . .;

9, 3 πόσου ἂν τιμήσαιντο οὗτοι . . .;

11, 5 τί ἂν ἄλλο εὔροις ἦ . . .;

E 24, 5 τί ὄφελος ἂν . . . γένοιο;

f) In sententiis secundariis optativus, quem proprie vocant orationis obliquae, nusquam apud Epictetum occurrit; nam qui leguntur optativi in enuntiatis secundariis, omnes sunt potentiales. Ac primum quidem collegi sententias interrogativas obliquas:

I 7, 2 ζητοῦμεν . . . πῶς ἂν εὔροι ὁ καλὸς καὶ ἀγαθός . . .

14, 1 Πυθομένου δέ τινος, πῶς ἂν τις πεισθείη.

15, 6 τοῦτο ζητῶ, πῶς ἂν . . . κατὰ φύσιν ἔχοιμι.

Insequuntur sententiae relativae:

II 12, 11 ἐξ ὧν . . . παραχωρῆσαι δύναιτ' ἂν . . .

III 6, 8 ὡσπερ . . . λέγοιτ' ἂν . . .

24, 109 ὅσαι γένοιτ' ἂν.

IV 6, 4 δι' οἶων ἂν γένοιτο.

E 26, 8 ὅς οὐκ ἂν εἴποι.

Bis in sententiis per ὅτι inchoatis opt. c. ἂν occurrit:

I 8, 6 ὅτι προσγένοιτ' ἂν.

IV 13, 4 ὅτι οὐκ ἂν ποτε οὔτως ἐξείποι.

g) Enuntiatum finale unum exhibet optativum:

fr. 5 παραλαβὼν τὸν νεανίσκον παρὰ τοῦ δήμου, ἵνα τιμωρήσαιο, . . . τούτου μὲν ἀπέσχετο.

Non neglegi potest:

III 1, 37 Ἄγε οὖν, τῷ θεῷ πεισθῶμεν, ἵνα μὴ θεοχόλωτοι ᾶμεν. Οὐ· ἀλλ' ἂν μὲν κόραξ κραυγάζων σημαίνει σοί τι, οὐχ ὁ κόραξ ἐστὶν ὁ σημαίνων, ἀλλ' ὁ θεὸς δι' αἰτοῦ· ἂν δὲ δι' ἀνθρωπίνης φωνῆς σημαίνει τι, τὸν ἄνθρωπον (οἶ')¹⁾ ποιήσει λέγειν σοι ταῦτα, ἵνα γνῶῃς τὴν δύναμιν τοῦ δαιμονίου, ὅτι τοῖς μὲν οὔτως, τοῖς δ' ἐκείνως σημαίνει, περὶ δὲ τῶν μεγίστων καὶ κυριωτάτων, (διὰ)¹⁾ καλλίστου ἀγγέλου σημαίνει;

Fr. Blassius delevit particulam οὐ ante ποιήσει a correctore cod. Bodl. (S_b) insertam et scripsit (προσ)ποιήση; praeterea pro ἵνα γνῶῃς levissima mutatione restituit ἵν' ἀγνοῆς.

h) Itaque loco fr. 5 excepto particulis ἵνα, ὅπως apud Epictetum nusquam optativus adiungitur [cf. R. Kapff, Der Gebrauch des Optativus bei Diodorus Siculus, Diss. Tuebingen 1903 p. 65 sqq.]:

IV 4, 20 ἄλλος φοβείται, μὴ οὐκ ἄρξῃ· σί, μὴ ἄρξῃς. μηδαμῶς, ἄνθρωπε. ἀλλ' ὡς καταγελάς τοῦ φοβουμένου μὴ ἄρξαι, οὔτω καὶ σαντοῦ καταγέλα.

Hoc loco Arrianus, ut saepius inferiore aetate fit, verbo φοβείσθαι non μὴ c. opt. ἄρξαι, sed μὴ c. inf. ἄρξαι addidit.

¹⁾ ins. S_b.

i) **Condicionalium**, in quibus comparet optativus, sententiarum non nisi numeros capitum paragraphorumque enumerare opus est:

I 3, 1; 8, 7; 17, 10 III 1, 3 IV 4, 16 E 7; 33, 10 fr. 1, 10; 4, 12; 16; 17; 21, 6 [S 24, 34, 37].

οἶον εἰ c. opt. II 2, 22; 20, 2; 23, 36 III 10, 6; 25, 7 IV 4, 13.

ὁπότε ἔχοι III 1, 3.

2. De indicativo futuri et subiunctivo aoristi inter se confusis.

Indicativus futuri et subiunctivus aoristi activi mediique plerumque ea re modo differunt, quod subiunctivus aoristi vocales, quae verborum stirpes subsequuntur, productas exhibet. Quare, ut inter se permutarentur, facile eveniebat; praeterea autem apud scriptores inferioris aetatis saepius coniunctivi vim indicativi futuri exhibent, et hoc non solum in genere activo et medio, sed etiam passivo fit.¹⁾ Varia apud Epictetum haec habes exempla:

I 9, 10 *οὐ μηχανώμενον, ὅπως μὴ ταπεινοφρονήσητε μηδὲ ταπεινοὺς μηδ' ἀγεννεῖς τινὰς διαλογισμοὺς διαλογιῶσθε αὐτοὶ περὶ ἑαυτῶν.*

I 17, 2 *Ἐπειδὴ λόγος ἐστὶν ὁ διαρθρῶν καὶ ἐξεργαζόμενος τὰ λοιπὰ . . . , ὑπὸ τίνος διαρθρωθῆ; . . . εἰ λόγος, ἐκείνον πάλιν τίς διαρθρώσει;*

IV 7, 24 *εἰ δὲ κύψω καὶ ἄλλον ἀνατρέψω ἢ ἔπ' ἄλλου ἀνατραπῶ καὶ κολακεύσω τοὺς εἰσιόντας . . .*

IV 11, 35 *ἰδοὺ νέος ἀξιέραστος, ἰδοὺ πρεσβύτης ἄξιος τοῦ ἔρᾶν καὶ ἀντερᾶσθαι, ὃ τις υἱὸν αὐτὸν παραδῶ μαθησόμενον [S παραδοθησόμενον, corr. S_b], ὃ θυγατέρες, ὃ νέοι προσελεύσονται.*

3. Verbo *ἐθέλειν* (*θέλεις βοίλει* sim.) iam ab Atticis scriptoribus, deinde ab Epicteto subiunctivus apponebatur; idem

¹⁾ Cf. Blass, *Gramm. d. Neutestamentl. Griech.*² p. 213.

inferiore tantum aetate fieri solebat in imperativo aoristi activi ἄφες „sine“ [N. T.], qui uti ἄγε, ἰδοὶ particulae fere locum obtinet; Graeci nostrae aetatis vocabulum corripuerunt in ἄς [Blass, Grammatik des Neutestamentlichen Griechisch² 213, 16].

Exempla haec sunt:

1. plur.:

I 9, 15 ἄφες δείξωμεν αὐτοῖς.

1. sing.:

II 18, 24 ἔκδεξαι . . . ἄφες ἴδω τίς εἶ.

III 12, 15 ἔκδεξαι, ἄφες ἴδω τίς εἶ καὶ πόθεν ἔρχη.

IV 1, 132 ἄφες σκέψωμαι.

Item cum tertia singulari persona I 15, 7 ἄφες ἀνθήσῃ πρῶτον, εἶτα προβάλη τὸν καρπὸν, εἶτα πεπανθή.

4. Nonnulla verba facienda sunt de paucis illis locis, quibus in Schenklii editione particulam εἰ coniunctivus subsequitur. Ac primum quidem non est, cur I 29, 27 lectionem codicis s ἔχετε pro ἔχητε, II 18, 11 correctorem S_c, qui ἐξαλείψει pro ἐξαλείψη scripsit, IV 10, 6 lectionem codicis s θέλεις pro θέλης sequamur; deinde II 19, 21 et III 16, 16 ἔχητε facile in ἔχετε mutari potest; denique verisimillimum est, loco IV 4, 11 κλαῖοι pro κλαίη scribendum esse, quod οἶον εἰ praecedit [Coraes].

§ 20.

De negationibus.

Saeculis inferioribus ratio negationum οἶ et μὴ magis magisque ita mutatur, ut saepe οἶ locum particulae μὴ obtineat; quare indicativo οἶ, ceteris verbi modis, coniunctivo, infinitivo, participio μὴ adduntur. Quin etiam in sententiis enuntiativis atque temporalibus, quae particulis ὅτι, ἐπεὶ instructae sunt, μὴ nonnumquam legitur. Vice versa in lingua vulgari pronuntiata relativa, quibus inest notio voluntatis vel rei tantum cogitatae vel quae non ad singulas res, sed ad complures spectant, οἶ pro μὴ exhibent.

Item sententiae condicionales, quae particula *εἰ* inchoantur, negationem *οὐ* exhibent.

Haec omnia etiam in Arriani scriptis Epicteteis invenimus.¹⁾

1. Participiis *μὴ* additur LXXII in dissertationibus, earum fragmentis, enchiridio, [VI in appendice]; *μηδαμοῦ* IV 7, 9, *μηδὲ* IV, *μηδεις*, -ἐν XVIII, *μηδέποτε* VI, *μηδέπω* IV 1, 174, *μηδέτερον* I 7, 4, *μήτε* V.

οὐ comparat his locis: I 11, 10; 12, 22; 26, 17; 27, 1. 3 II 7, 10. 11; 9 tit.; 11, 5; 12, 9; 15, 14; 17, 19; 20, 27; 21, 8; 22, 33; 24 tit., 15 III 1, 29. 36; 22, 69; 24, 14. 17. 20. 113 IV 1, 35. 147. 174; 8, 13 E 32, 3; 35; 51, 1 [= XXXIII].

οὐδὲ I 6, 40 II 9, 22 III 22, 69; 24, 14.

οὐδεις II 1, 23. 24; 19, 28; 24, 19 IV 2, 4.

οὔτε G 4 I 11, 23 II 1, 24; 19, 10 III 24, 61.

2. Infinitivo adiungitur *μὴ* CLXXXVIII in diss., fr., ench., [quater in app.], *μηδαμῶς* I 11, 26, *μηδὲ* VI, *μηδεις* XXXVII, *μηκέτι* ter, *μήτε* VI.

οὐ existit his tantum locis: II 5, 18 (in Platonis verbis licenter allatis); 22, 23 [S 63], *οὐδὲ* I 23, 6 (Epicurus), *οὐκέτι* IV 1, 114.

3. In sententiis conditionalibus particula *εἰ* instructis Arrianus saepius Atticae, quam vulgaris dialecti regulam sequitur.

Εἰ μὴ legitur XXXVII, [semel in app.], *εἰ μηδεις* VII, *εἰ μηκέτι* I 29. 27, *εἰ μήπω* ter.

εἰ οὐ existit his locis: G 5; 8 I 17, 17; 29, 35 II 11, 22 III 1, 10; 22, 12 IV 7, 32; 13, 11 E 35 *εἰ οὐδεις* II 16, 18 III 1, 10 bis, *εἰ οὐδέποτε* IV 1, 32.

4. *Ἐπεὶ μὴ* legis II 1, 32: *ἐπεὶ μὴ ἐδύνατο ἔχειν ἀεὶ τὸν ἐλέγχοντα αὐτοῦ τὰ δόγματα.*

Ὅτι μὴ habes IV 5, 9 ter in collocutione Epicteti et discipuli cuiusdam, quam Arrianus nobis ad verbum tradidisse videtur:

¹⁾ praeterea im N. T.; cf. Blass, Gramm. d. N. Gr., p. 258 sqq.

‘έλοιδόρησέν σε ὁ δεινα.’ πολλή χάρις αὐτῷ, ὅτι μὴ ἔπληξεν. ‘ἀλλὰ καὶ ἔπληξεν.’ πολλή χάρις, ὅτι μὴ ἔτρωσεν. ‘ἀλλὰ καὶ ἔτρωσεν.’ πολλή χάρις, ὅτι μὴ ἀπέκτεινεν.

Praeterea ὅτι μὴ invenitur I 16, 6 III 24, 5 IV 4, 8. 11; 10, 34; 13, 12.

5. Arrianus his locis negationem οὐ perperam in enuntiata relativa introduxit:

ὅς οὐ: I 18, 21 II 2, 4 IV 1, 77 II 1, 31 (οἷς οὐ θέλεις) 6, 21 (sim.); 13, 10 (sim.); IV 1, 17 (sim).

ὅστις οὐ: II 11, 3 III 24, 71.

Locum II 2, 4 ad verbum affero, quo Arrianus partim usum Atticum, partim volgarem sequitur:

εἰ θέλεις μὴ κωλύεσθαι μηδ’ ἀναγκάζεσθαι, τίς σε ἀναγκάσει ὀρέγεσθαι ὧν οὐ δοκεῖ σοι, τίς ἐκκλίνειν, ἃ μὴ φαίνεται σοι;

§ 21.

De verborum genere.

1. Formae activae, quarum sensus saeculis recentioribus intransitivus factus est, apud Epictetum hae occurrunt:

ὑπάγε „i“ II 11, 19 III 21, 6; 22, 5. 106. 108; 23, 12.

ὑπάγετε „ite“ III 16, 10.

βρέχει = „ῥεῖ“ I 6, 26.

2. Activum medi loci exstat hisce locis:

III 6, 7 εἰς τοῦτον μόνον τὸν ἀγῶνα καθήσιν [sc. ὁ σπουδαῖος] „in hoc modo certamen descendit philosophus“.

IV 1, 91 ἀκήκοεν, ὅτι ληστεύεται ἡ ὁδός, μόνος οὐ τολμᾷ καθεῖναι.

I 7, 3 ὅτι οὐ συγκαθήσει εἰς ἐρώτησιν . . . ὁ σπουδαῖος ἢ ὅτι συγκαθίς οὐκ ἐπιμελήσεται τοῦ . . . ἀναστρέφεισθαι.

I 2, 14 ὁ . . . εἰς τὴν . . . σκέψιν . . . συγκαθίς.

II 12, 13 οἱ δὲ πολλοὶ καὶ εἰκατοὶ συγκαθέντες εἰς τι τοιοῦτον.

III 16 tit. Ὅτι εἰλαβῶς δεῖ συγκαθίεναι εἰς συμπεριφοράν.

1 ἀνάγκη τὸν συγκαθίεντα τισὶν . . . εἰς λαλιὰν . . . αὐτὸν ἐκείνοις ἔξομοιωθῆναι.

[3 recte forma medialis usurpata est: συγκαθίεσθαι εἰς συμπεριφοράς.]

Accedit III 24, 24, nisi praeferas pronomen reflexivum ἑμαυτὸν addere:

θεομαχήσω, ἀντιθήσω πρὸς τὸν Δία.

3. Medium καταπλήσσομαι pro activa forma occurrit II 19, 8.

μάλιστα ἐπὶ συμποσίῳ καταπλήσσομαι [percello] τοὺς παρόντας ἔξαριθμοίμενος τοὺς γεγραφότας [Idem fit A 5 (H 1) A 90 (S 64)].

Index locorum.

G			
4 92.	30 48.	7 21.	16 28.
5 92.	32 53.	9 43. 45.	17 29.
8 92.	34 42.	10 69. 86.	20 12.
	37 48.		22 49.
		6 86	26 56.
Diss. I 186	3	1 43.	29 58.
1 41.	1 17. 90.	2 58.	
12 42. 43.	2 65.	3 42.	8
14 7.	3 47.	4 42.	1 53.
15 12.	5 35.	8 28.	6 68. 69.
16 16.	6 35. 46.	9 44.	7 40. 44. 90.
18 53.	7 65.	14 41.	9 88.
19 22.	8 23.	15 7.	11 15.
24 22. 57.	9 15.	17 41.	15 42.
28 10. 11.		18 5.	
29 54.	4 86	21 50.	
32 10. 14.	1 68.	22 15.	9 86
	4 25. 31.	23 55.	4 17. 42.
	8 25.	24 71.	5 46. 49.
2 86	10 48.	26 23. 53. 65.	9 47. 50. 52.
2 14.	11 61.	93.	10 7. 52. 90.
7 47.	12 57.	30 60.	11 65.
8 12. 68.	13 27.	39 31.	12 13.
9 66.	19 46.	40 55. 92.	13 58.
10 31. 66.	20 21. 40.	42 31. 47.	14 12.
11 15.	24 37.		15 91.
12 16.	30 14.	7	16 13.
14 93.	31 68.	2 65. 88.	20 10. 13.
16 53.		3 93.	23 47. 84. 85.
17 79.	5 86	4 92.	24 65.
18 22. 60.	2 21. 28.	7 41.	28 6.
19 13. 42. 80.	4 22. 28.	8 41.	29 15.
24 48.	4 22. 48.	10 71.	32 86.
29 9. 11.			

33 33. 60. 67.
34 34. 60. 67.

10 86

3 15.
5 20. 24.
6 13. 76.
7 86.
8 66. 82.
9 34. 36.
10 35. 36.
13 15. 45.

11

2 46.
4 32. 45.
8 78.
9 28.
10 92.
17 58.
18 58.
19 58.
20 58.
23 92.
26 16. 87. 92.
32 13. 68. 77.
35 28.
38 16.
39 15. 43.

12

tit. 28.
8 58. 88.
17 7. 13.
22 92.
24 37.
29 47.
30 42.
31 12. 52.

13 86

3 66.
4 16.
5 15. 71.

14

1 88.
2 22.
4 28.
6 27. 54.
7 42. 43.
8 51.
10 56.
12 57.
15 10.
16 10. 14.

15

3 6.
6 88.
7 91.

16 86

1 5.
3 7. 14. 79.
4 13.
6 7. 93.
7 75.
10 47.
11 13. 17. 66.
12 47. 56.
13 60.
14 47.
17 17. 66.
18 44.
19 47.
20 75.

17

2 56. 90.
3 56.
4 65.
5 46.
7 62.
9 62.
10 43. 90.
11 20.
15 19.
17 92.

21 55.

22 43.
23 15. 55.
27 39.

18 86

4 6. 12. 78.
6 47.
7 78.
9 42.
10 22.
14 81.
15 39.
17 9. 11.
18 33.
20 20.
21 13. 21. 93.
22 34. 35.
23 28.

19 86

4 10. 15. 33.
5 10.
6 53. 62.
8 86.
11 20. 55.
12 15.
13 84.
17 61. 66. 76.
19 37.
22 8.
26 66.
29 39.

20 86

2 51. 58.
6 15.
8 15. 29. 50.
9 25.
10 25.
11 47.
12 58.
17 33. 39. 42.
18 16.

21 86

2 63.
3 76. 81.

22 86

2 25.
9 52.
10 21.
12 6. 31.
13 65.
15 21.
16 45.
17 15.

23 86

2 66.
3 47. 54.
4 35.
6 92.

24 86

1 21.
3 86.
10 13.
12 51.
14 61.
20 10. 15.

25 86

3 38.
4 27.
8 14.
10 10. 13. 15.
16.
14 52.
15 21. 51. 59.
85.
17 12.
18 66.
21 37.
24 14.
26 15. 42. 53.
27 23. 42. 49.
28 7.

29	49.	9	86.	24	92.	9	57. 59.
30	86.	14	71.	28	37. 67.	12	45.
		16	16. 17. 34.	30	35.	15	38.
	26 86	22	16. 53.	31	32. 35. 74.	16	21. 28.
tit.	41.	23	16.		93.	17	60.
1	41.	24	80. 81.	32	92.	18	92.
3	41.	26	21.	33	32. 35.	19	32.
6	86.	27	13. 69. 91.	34	24. 61. 65.	20	32. 43. 58.
7	41.		92.		78.	22	21.
9	42.	28	55.			23	12.
13	30.	32	20.		2	29	86.
14	49.	34	69.	1	14.		6 86
16	14. 31. 56.	35	76. 92.	3	51.	tit.	58.
17	92.	36	13.	4	93.	1	58.
		38	76.	5	81.	2	58.
	27 86	40	40.	8	85.	5	46. 60.
1	92.	41	27. 37.	10	20. 33. 34.	6	9. 13.
2	21. 52.	43	37.	12	20.	7	66.
3	92.	45	51.	16	82.	9	42.
4	27.	47	13.	17	34.	10	22.
6	16.	51	8. 75.	20	67.	12	81.
8	70. 82.	55	36. 61.	22	90.	13	81.
15	13.	56	36.	25	40.	16	56.
16	34.	59	57.			21	93.
18	72.	61	60. 78.		3 86	22	13. 70.
21	52. 59.			1	42.	23	21. 33. 82.
		30 86		2	40.	27	14.
	28 86	1	12.	3	50.		7 86
3	46.	3	58.	4	41.	8	11. 81.
10	21.	5	20.			9	20. 47.
13	8. 75.	7	61.		4 86	10	13. 92.
16	33.			3	7. 28.	11	13. 84. 92.
18	34.	II 1 86		4	37.	12	36.
19	86.	1	86.	5	73.		8
20	14.	2	47.	6	24. 34. 66.	7	17.
23	86.	8	21. 67. 71.	10	24.	8	21.
24	34.	10	41. 44. 52.			12	65.
31	82.	12	56. 72.		5 86	14	54. 87.
		14	44. 57. 58.	tit.	47.	15	21.
	29 86	15	5. 37.	1	58.	16	76.
tit.	59.	16	5.	2	59.	18	15.
5	21.	17	5. 34. 78.	3	58.	20	41.
6	25. 53.	18	5.	7	58.		7
8	21.	19	35.	8	29. 38.		
		23	91.				

98

23 57.
25 22.
29 57.

9 86

tit. 92.
3 14.
4 57. 71.
5 40. 44. 71.
6 21. 35.
10 52.
12 58.
15 6. 53. 58.
17 27.
19 51. 53.
20 15. 65.
21 30. 58.
22 60. 92.

10 86

1 55. 57.
3 41. 42.
5 46.
8 28.
9 14.
11 13. 25.
13 11.
14 41.
15 25.
19 21.
20 22.
21 29.
23 43. 44.
25 12.
27 27.
29 14. 36.
30 36.

11 86

1 48.
2 49. 50.
3 93.
5 92.
8 58.
17 17. 20. 56.

18 21. 67. 83.
19 93.
22 5. 12. 54.
92.

24 16.

12

2 20.
9 39. 40. 45.
92.
10 57.
11 52. 88.
12 21.
13 94.
24 20. 72.
25 11.

13 86

2 13.
3 21.
5 21.
6 40.
7 40.
8 40.
10 93.
19 66.
23 66.
24 8. 29. 66.

14

1 27.
7 79.
9 21.
10 15.
13 40.
16 7.
18 88.
23 13.
27 25.
28 21. 48.
29 75.

15 86

1 36. 55. 56.
2 64.

3 40. 64.
4 31. 45. 64.
5 25.

8 5. 20. 51.
9 6. 33.
12 74.
14 96. 92.
17 64.
19 64.
20 23. 27. 55.
64. 72.

16

3 22.
9 13.
10 34.
13 60.
18 65. 92.
20 33. 43. 51.
21 21. 48.
22 45. 60.
23 35.
24 12. 49.
25 33.
26 19. 33.
28 66.
29 34. 35. 36.
37.
31 78.
32 12.
33 35.
35 13.
36 12.
38 87.
39 23. 26. 66.
40 9. 11.
42 28. 71.
43 66. 68.
44 19.
45 55. 84.

17 86

2 66.
3 66.
4 20.

8 45.
9 23. 54. 65.
10 66.

12 6.
13 28. 66.

14 52.
17 52.
18 52.
19 54. 92.
21 49.
24 6.
25 52.

28 6. 20.
30 13.
31 45. 76.
32 13.
33 17. 28. 56.
76.
37 13. 58.
39 13.

18 86

1 43. 52.
2 41.
3 78.
4 14.
7 53.
8 47.
9 6. 20. 52.
11 62. 91.
14 41. 51.
16 45.
17 34.
18 23. 36.
22 83.
24 91.
25 21. 45. 71.
26 36. 64.
29 42.
30 22.
31 14.

19 86

1 47. 67.
8 94.

10 92.
 11 40.
 13 6. 58.
 14 40.
 15 66. 67.
 17 13.
 19 31.
 20 7. 65. 91.
 21 86.
 22 36.
 28 92.
 29 55.
 32 6.
 33 21.

20

1 47. 87.
 2 40. 90.
 3 40.
 6 47.
 11 14.
 12 14. 45.
 14 41. 46.
 18 39. 40.
 20 47. 50.
 21 41. 47. 48.
 22 81.
 23 27. 66.
 25 79.
 27 92.
 28 70.
 29 11. 19. 27.
 32. 35. 56.
 30 15. 72.
 33 34. 68.
 35 55.
 37 21. 47. 87.

21 86

tit. 58.
 4 58.
 7 46.
 8 14. 25. 92.
 10 48.
 11 25. 35. 74.

13 76.
 14 72. 74.
 17 12. 66.
 19 66.
 20 27.
 22 22. 37. 39.
 57.

22

3 87. 88.
 8 17. 38. 57.
 9 83.
 10 34. 78.
 11 34. 35.
 12 14. 23.
 13 54.
 14 14.
 19 12. 72.
 20 41. 42.
 23 33. 36. 92.
 28 24.
 31 33. 37.
 33 92.
 36 40.
 37 10.

23

1 77. 89.
 2 42. 44. 58.
 4 28.
 5 15.
 7 42.
 9 41.
 10 41.
 12 15.
 13 41.
 14 29. 34. 43.
 15 41.
 18 42.
 19 43.
 25 41. 43.
 26 29.
 27 41. 43.
 28 16.
 29 58.

30 43.
 35 58.
 36 46. 90.
 42 55. 58.
 43 35.
 45 15.
 46 42.
 47 12.

24

tit. 92.
 3 87. 88.
 8 15.
 15 92.
 16 52.
 18 36. 45. 46.
 47.
 19 13. 15. 92.
 23 34.
 24 32.
 25 34.
 26 12.
 29 78.
 48 20.

25 86

3 15. 77.

26 86

4 78.
 5 27. 48.
 7 7.

III 1

3 15. 87. 90.
 8 14.
 10 13. 14. 92.
 11 57.
 12 12. 13.
 13 11.
 14 12. 27. 73.
 18 13.
 20 84. 85.
 22 35.

24 41.
 29 10. 13. 92.
 31 34.
 32 36.
 34 54.
 35 9. 12.
 36 92.
 37 54. 89.
 42 14.

2 87

2 17. 31. 56.
 58.
 5 28.
 8 33. 37. 57.
 10 12. 39.
 13 13.
 14 61.
 16 52.
 17 78.
 18 23. 62.

3 87

2 42.
 8 21.
 10 55.
 12 29. 34. 37.

13 36.
 17 45.
 18 31.
 19 60.

4 87

2 12.
 4 14. 47.
 5 13.
 7 81.
 9 85.
 12 14.

5

3 33. 34. 53.
 74.
 5 74.
 7*

6 74.
7 55.
10 46.
11 87.
12 66.
15 35.
17 50.
18 9. 15.
19 37.

6

6 43.
7 93.
8 15. 89.
10 30.

7 87

tit. 29.
2 21.
4 87.
7 27.
8 58.
9 21.
11 16. 84.
13 10. 14. 17.
15 19.
16 48.
18 23.
19 54.
20 42.
23 48. 74.
24 26.
25 35.
28 66.
30 62. 80.
32 53.
36 14.

8 87

2 50.
4 42.
6 42.

9 87

11 13.
14 1.

17 60.
18 62.
19 52.
21 39. 57. 63.
22 50.

10

4 14.
5 43. 74.
6 90.
8 9. 12. 15.
9 9. 12. 15.
10 53. 60.
13 10. 13. 14.
14 23.
16 35. 36.

11 87

12 87

2 14.
5 43.
6 24.
7 42. 46.
9 72.
10 8. 82.
11 34. 36. 59.
12 34.
14 41.
15 5.
16 20. 72.
17 62.

13 87

1 55.
2 48.
3 7. 55.
4 29.
5 29. 48. 50.
7 7. 66.
8 7. 14. 59.
9 15. 43.
10 26.
13 50.

14 13. 42. 70.
15 32. 34.
16 12.
18 7. 32. 74.
19 32.
20 40.
21 15.
22 14.
23 47.

14 87

2 66.
7 17. 49.
12 51.

15 4. 87.

tit. 13. 17.
1 13.
4 13. 67. 69.
5 14.
7 46.
12 13.
14 5.

16 87

tit. 49.
1 28. 66. 94.
3 48. 49. 94.
4 23. 66.
5 49.
7 24. 31. 66.
10 73. 74. 93.
11 25. 94.
12 52.
13 45.
14 62. 72.
15 25. 49.
16 91.

17 87

3 12.
4 5.
5 87.
8 48.

18 87

1 43. 45.
6 10. 11.
8 10. 11.

19 87

3 7. 52. 56.

20 87

4 6.
7 13.
8 7.
9 30.
10 60.
12 33.
13 82.
14 60.
16 12.
19 72.
19 87.

21 87

tit. 13.
1 40.
2 55.
5 9. 12. 50.
6 32. 47. 93.
7 77.
8 35.
9 41.
12 69.
14 45. 47.
16 6.
19 40. 43.

22 87

1 23. 54.
2 54.
4 50.
5 13. 36. 93.
10 13. 15. 23.
32. 33. 34.
12 92.
13 35. 36. 37.

14	14.	98	36.	9	7. 23.	112	7.
18	45.	103	83.	10	28.	113	72. 92.
22	70. 71.	104	25. 43.	12	43.	117	37. 62.
23	69.	105	72.	14	13. 92.		
25	46.	106	37. 39. 93.	16	19.		25
26	13.	107	68.	17	92.	1	66.
28	12. 45.	108	93.	19	84.	4	52.
34	9.			20	92.	5	13. 20.
36	10. 11. 36.		23 87	22	15.	7	53. 66. 90.
37	15. 36. 40.	tit.	65.	24	48. 94.	8	23.
39	7.	1	15.	31	16.		
42	15.	3	17.	33	45.		26 87
47	35. 37.	4	21. 41.	36	39. 46.	3	15. 71.
50	34. 45.	8	30.	38	18.	4	73.
51	15. 74. 77.	11	13.	39	55. 74. 88.	5	12.
52	12. 23. 65.	12	93.	43	51.	6	50.
54	46.	13	42. 76.	44	50.	8	53.
59	45.	14	17. 45. 89.	45	50.	12	19. 35.
62	53.	15	54. 74.	46	13. 80.	13	13. 60.
64	13.	16	54. 65.	53	32. 45. 66.	14	26. 31. 43.
65	16. 17. 47.	17	12.	54	15.		57.
67	17. 23. 50.	20	3.	56	52.	15	6. 33.
68	60.	21	12.	61	92.	17	14.
69	57. 82. 92.	22	13. 14. 73.	66	29.	21	29. 55.
70	15. 20. 25.	23	65.	69	55.	22	67.
	60.	24	89.	71	46. 93.	24	56.
71	26. 32. 34.	25	89.	73	29.	25	11. 82.
	61. 62. 68.	26	19. 33. 34.	76	30. 54. 81.	28	28.
72	21. 52. 60.		65.	77	12.	29	16. 42.
73	13. 53. 65.	29	52. 74.	78	41. 66.	33	46.
74	32. 35. 36.	30	28. 37. 53.	79	59.	36	13. 33. 35.
	61. 69.	31	28. 33.	84	56. 82.		46.
75	71.	32	33. 35.	85	24.	38	31.
76	57.	33	42.	86	56.	39	27.
77	51.	35	7. 32. 62.	88	21.		
78	33. 48.	37	65.	89	43.		IV 1
80	67.			90	31.	1	43.
81	9. 12.		24	91	43.	6	50.
84	69.	1	46.	98	26.	8	42.
86	13. 40.	2	60.	99	50.	9	42.
87	14.	3	38.	101	42. 50. 72.	14	19.
88	13.	4	12.	102	50.	17	15. 16. 35.
89	50. 79.	5	12. 32. 93.	105	38.		93.
90	17. 60.	6	46. 82.	108	45.	18	71.
94	15.	8	46. 73.	109	89.	19	15.
95	45.			111	54.		

23 75.	97 50.	176 53.	32 27. 76.
25 88.	98 13. 48.	177 13.	33 16. 38. 72.
26 50.	99 48. 83.	178 33.	37 53.
28 71.	101 38.		38 15.
31 5.	104 35. 45.	2 87	46 15. 16. 68.
32 92.	105 76.	tit. 49.	47 29. 37.
33. 52. 55.	106 12. 53. 58.	2 58. 68.	48 16.
34 66. 71.	76.	4 92.	
35 68. 92.	107 33.	5 26.	5 87
40 13. 42.	108 45.	7 30.	3 15.
44 46.	110 7.		5 84.
45 16. 25.	111 34. 36. 37.	3 87	9 92.
46 60.	58.	2 54.	11 37.
47 9.	113 30.	5 47.	12 39. 44.
49 12.	114 92.	6 45.	15 19. 34. 35.
50 58. 79.	115 29.	7 45. 60.	17 62.
52 52.	116 67.	8 12.	18 15. 30.
53 49. 50.	117 39.	9 83.	20 28.
55 29. 37. 50.	122 13. 22.	10 8.	21 74.
56 51.	124 38.	11 7. 58.	23 9. 16.
57 12. 52.	125 54.	12 27.	26 56.
58 43.	132 16. 91.		27 43. 54.
59 14.	134 16.	4	31 21.
62 29. 37. 51.	136 16.	1 52.	33 82.
63 12.	138 43.	2 42. 52.	
65 15.	140 35. 64.	8 93.	6
67 34. 35.	141 9. 17.	9 67.	4 15. 22. 33.
69 43.	143 76.	10 12. 57.	35. 60. 79.
76 6.	145 27.	11 12. 91. 93.	89.
77 93.	146 30.	13 42. 43. 64.	8 56. 80.
78 38.	148 15. 52. 57.		11 6.
79 29. 36. 61.	92.	14 66.	14 21. 36.
80 6. 15. 34.	148 87.	15 25.	18 12.
36.	150 77.	16 90.	21 47. 58.
81 38.	152 8.	17 27.	23 13.
83 38.	155 15.	18 41. 42.	26 15. 52. 53.
84 44. 83.	159 56.	20 9. 12. 89.	35 26.
85 48.	161 35. 57.	21 23.	
86 36.	162 56.	22 23.	7 87
88 66.	163 15.	25 51.	3 13.
89 48.	166 15. 75.	26 45. 66.	4 13.
91 29. 48. 93.	167 47. 61.	27 12. 15.	5 32. 65.
93 29. 48. 56.	169 6.	29 40.	8 15.
70.	173 62.	30 66.	9 92.
94 54.	174 16. 26. 92.	31 30.	11 43. 54.
96 70. 72.	175 49.		

14 25. 56.
 17 30. 54.
 20 26.
 21 29. 37.
 22 32. 50.
 23 29. 37. 50.
 24 90.
 26 13.
 27 6. 87.
 28 16. 66.
 29 83.
 32 92.
 33 29.
 34 15. 78.
 37 54. 79.
 38 28.
 39 52.
 40 47.

8 87

1 7.
 10 56.
 13 15. 24. 92.
 16 33. 48.
 20 12. 17. 57.
 21 33. 82.
 22 13.
 25 81.
 26 67. 87.
 28 53.
 29 6.
 30 78.
 32 15.
 34 24. 33. 51.
 35 51. 53.
 36 10. 15.
 37 6. 36.
 38 59.
 39 15. 35.
 41 52.

9

3 88.
 4 21.
 7 22. 37. 60.

8 11. 66.
 11 10. 14.
 12 67.
 13 66.
 14 16.
 15 53.
 16 45.

10 87

3 46. 69.
 4 43.
 5 43.
 6 43. 91.
 11 22. 56. 74.
 12 40. 54. 74.
 15 78.
 18 35.
 26 9. 17. 26.
 37.
 30 29.
 32 11. 32.
 34 93.

11

2 18.
 3 23. 42. 69.
 5 87. 88.
 8 46. 49. 56.
 57.
 9 28. 46. 60.
 10 21.
 11 35. 68.
 12 32. 61.
 13 21. 33.
 16 46. 73. 74.
 17 8. 16. 46.
 81.
 18 21.
 23 15. 78.
 24 51.
 25 12. 16.
 26 21.
 26 21.
 28 21.
 29 21. 80. 83.

30 65.
 31 9. 12. 18.
 35. 49.
 32 26. 32. 60.
 74.
 34 21.
 35 13. 90.

12 87

tit. 25.
 1 25.
 2 25. 68.
 3 25. 68.
 4 10. 15.
 5 56.
 6 18.
 7 40.
 9 26.
 10 5.
 12 45.
 14 43.
 17 20. 49.
 20 12.

13

1 7. 74.
 4 89.
 5 14.
 7 66.
 8 66.
 10 85.
 11 92.
 12 93.
 11 33.
 15 78. 81.
 18 52.
 19 81.
 20 13.
 22 33. 37.

fragm.

2, 3, 6 — 9
 11 — 15, 18,
 20 — 33, 35, } 87
 36

1 19. 56. 90.
 2 17. 58.
 3 13. 49.
 4 60. 90.
 5 89.
 9 47.
 10 71. 88.
 11 15. 79.
 12 27.
 13 15.
 14 22.
 16 90.
 17 88. 90.
 19 88.
 21 90.
 23 15. 16. 68.
 25 49. 57.
 27 48.
 30 32.
 34 88.

ench.

1—6, 8—23,
 27—32, 34— } 87
 53

1 57

2 38.
 4 14. 17. 68.

2

1 31.
 2 48. 57.

5

6 7.

6 36

1 27.

7 19. 33 (Stob.).
 34. 36. 90.

9 29

10 5	29 4, 20	40 54.	46 51.
5 55.	1 13.		57 48.
	2 13. 67. 69.	44 41.	58 73.
12	3 13. 46.	45 42.	60 22. 24.
1 25.	6 34.		62 28. 37.
2 35. 36. 52		46 13. 66.	63 24. 40. 51.
(Par.).	31		90.
9 47.	3 16.	49 5. 66.	64 94.
10 82.	5 16. 17.		
		51 55	V
14 15	32	1 14. 64. 92.	2 6.
2 14.	1 70.	2 12. 49 (NIL	5 56.
	2 6. 13. 21.	et Par.). 56.	6 42. 54.
16 45	55.	5 65.	
	3 13. 92.	5 65.	M
18 35			10 22. 59.
	33	52 41	20 14.
19 53	2 5. Stob. 21.	1 41.	21 28.
2 15. 19.	66.		45 59.
	3 66.	S	59 59.
20	6 25. 26. 45.		
4 21.	48.	1 51.	H
	7 5. 29.	2 59.	1 46. 94.
22 10. 13. 15	9 18 (NIL).	9 18. 42. 54.	2 55.
(NIL). 22.	10 45. 47. 90.	11 16.	3 51. 59.
	11 59.	13 24.	4 55.
23 49	13 8.	15 19. 22.	6 45.
	14 7.	17 28.	9 11. 55. 57.
24 8	15 26.	19 48. 59. 23.	11 51.
2 33. 55.		21 46.	12 59.
3 15.	34 13. 16. 85.	22 15. 24. 66.	17 12.
4 55. 85.		24 66. 90.	13 16.
5 85.	35 92.	25 58.	18 42.
		26 45.	25 54.
25	36 15. 19. 31.	34 47. 90.	
1 48.	45.	37 12. 90.	A
		39 13.	20 a 23.
26	39 6. 20. 38.	41 24.	
8 89.	49. 51.	45 51.	

Index Graecus.

Α

ἄ-, adiect. in -ός, ἡς, verb. in ἔω,
 nom. in ἰα, qui per — privativum
 incipiunt 55—58.
 ἀγγέλλω 11; fut. pass. 10.
 -άζω, verb. denomin. in — 23. 24.
 -αίνω, verb. denomin. in — 24.
 αἰρεσις 65.
 αἰρέω 11; fut. act. 9, αἰρέομαι 65.
 ἀλλαχού „alio“ 73.
 ἀμφιθέατρον 49.
 ἄν 75—77, 87—89.
 αναμένειν, ἵνα pro inf. 81.
 αναστροφή 65.
 ἀνατείνω 65.
 ἀνώτερος 6.
 ἀπαραβάτως 17.
 ἀπλήξ 38.
 ἀπό falso pro ἐκ 69; pro παρά
 69. 70.
 ἀπολογέομαι 11; aor. 10.
 ἀποχή 25.
 -άριον, deminut. in — 35—37.
 ἀρπάζω 11; aor. pass. 10.
 ἀσβόλη, ἄσβολος 5.
 ἀσείστως 17.
 -ασία, nom. comp. in — 59.
 ἀσίτως 17.
 -άσιον, deminut. in — 26.
 ἀτύχημα 65.
 ἀφή 65.
 ἀφιέναι, ἵνα pro inf. 81.
 ἄφες c. coní. „sine“ 91.

-άριον, demin. in — 22.
 -άω verba denom. in — 21.

Β

βάπτω 65.
 βαρέω 12.
 βαστάζω 65.
 βιβρώσκω 12.
 βιόω 12.
 βλέπω 12.
 βρέχει = θει 65, 93.
 βρόγχος 62.

Γ

Γάλβα gen. sing. 5.
 γαμέω 12; fut. aor. act. 9.
 γένοιτο, μὴ simm. 86. 87.
 γινώσκειν, πῶς = ὅτι 78.
 γογγύζω 61.

Δ

δεικνύειν, πῶς = ὅτι 78.
 διαλέγομαι 65.
 διεξαγωγή 50.
 διεσφαλμένως 17.
 διψᾶν, -ῆν, (-εῖν) 9. 12.
 δυσ-, adiect. in ός, verb. in ἔω,
 nom. in ἰα, qui per — incho-
 ant 55—58.

Ε

ἑαυτ-οῦ, -ῶ, -όν 7. 8.
 ἑαυτ-ῶν, -οῖς, -αῖς, -οῦς, -άς 6. 7.

ἐγγίων 6.
 ἐγρηγορέω 9.
 ἐγχειρίδιον 65.
 ἐθέλω 12.
 εἰ sequitur opt. 90, nusquam conī. 91.
 -εία, nomīn. verb. in — 29.
 εἰμί impf. 11.
 εἶμι 11.
 -εἶον, voces in — a vocab. in -εύς
 formatae 37.
 εἶπον 65.
 εἰς falso pro ἐν 68.
 ἐκεῖ „illuc“ 72.
 ἐκεῖσε = ἐκεῖ 73.
 ἔκκλησις 64.
 ἐλαύνω 12; perf. pass. 9.
 ἐν falso pro εἰς 68. 69.
 ἔναυσμο 65.
 -έος, -έον, adiect. verb. in — 38.
 ἐπαίτης = προσαίτης 50.
 ἐπαναγιγνώσκω 66.
 ἐπαρίστερος 59.
 ἐπαρχεία 29. 37.
 ἐπείτοι 18.
 ἐπιβάθρα 49.
 ἐπισεσυρμέως 17.
 ἔρχομαι 12. 13.
 εὖ-, adiect. in -ός, verb. in -έω,
 nom. in -ία, qui per — incipiunt
 55—59.
 εὐλογίστως 17.
 εὐχομαι, ὅπως pro inf. 81; —, ἵνα
 pro inf. 81.
 -εύω, verba denom. in 24.
 ἐφοδεύω 66.
 -έω, verba in — ex adiect. compos.
 nata 52. 53. 54. 55—58.

Z

ζάω 13.
 ζυγίον 5.
 ζυγός, -όν 5.

H

-η, nom. verba in — 24.
 ἡγεμονίος (?) 39.

ἡθέλον = ἐθέλοιμι ἄν 76.
 -ης adi. comp. in — 54. 55.
 -ης, adiect. in —, quae per ἄ- priv.
 incipiunt 58.
 ἡττάω 13.

Θ

θᾶπτον 6.
 θαυμάζω 13; fut. 10.
 θέλω 14.
 θέλω, ἵνα 81, ὅπως 84.
 θεώρημα 64.
 θλίβω 14; aor. pass. 10.
 (ἀπο-)θνήσκω 14, fut. III: 10.

I

-ία, nomina in — ab adiect. deri-
 vata 31.
 -ία, nom. in — ex adiect. comp.
 nata 51 (-ία, -εία) 53—58.
 -ιαῖος, adiect. in — 39.
 -ίδιον, deminutiva in — 34. 35.
 -ίζω, verb. denom. in — 22. 23.
 ἵκετεύω, ἵνα pro inf. 81.
 -ικός, adiect. verb. in — 38, adiect.
 ex substant. nata 39. 40, ex adiect.
 verb. 41—44.
 ἵνα 80—86.
 -ινος, adiect. in — 39.
 -ιον, demin. in — 32, a nom. in
 -μα deriv. 33.
 -ιον, dem. in — 33.
 ἱστάνω = ἱστημι 11.
 ἱστημι 14.
 ἰχθύας acc. plur. 5.

K

καθίζω 14.
 καθολικός 40.
 Καισαριανός 37.
 κακόσχολος 66.
 καταβολή 66.
 κατάληψις 64.
 κατάλληλος 52. 53.

κατάποσις 66.
καταρτίζω 66.
κατασκευάζω, ἵνα pro inf. 81.
κατ-ορθόω, κατ-όρθωμα 64.
κείρω 14.
κίρκος 62.
κλείω perf. pass. 9.
κοιτωνίτης 61.
κοντός 66.
κουκκνύμιον 32. 62.
κράββατος, κραββάτιον 32. 61.
κρατέω 66.
κρίμα pro κρίμα 5.
κωδίκελλος 62.

A

λαγχάνω 14.
λαλέω, -ιά 66.
λαμβάνειν, πῶς = ὅτι 79.
λανθάνω 14; fut. 10.
λεληθότως 17.
λιπαίνω 66.
λίτρα 60.
λοιπόν 20. 21.

M

-μα, nomina verbalia in — 26—28,
cum praepos. comp. 48.
μακρόθεν 17.
μακροτάτω 18.
μάμμη 66.
μανθάνω, ἵνα 81; —, ὥστε 80.
μάχομαι 14; aor. 10.
μέλειν, πῶς = ὅπως c. ind. fut. 79.
μετάγω 66.
μεταπτώτως 17. 38.
μὴ c. inf. et c. coni. post. φοβεῖ-
σθαι 59.
μῆ, μηδεῖς simm. 91—93.
μηθεῖς pro μηδεῖς 6.
μόδιος 62.
-μος, nomina verbalia in 25. 26.
μούρρινα 63.
μύξα 60.
μωλωψ 62.

N

νίπτω 10.

Ξ

ξέστης 60.
ξύστρα 61.

O

-οιᾶ nomina in — ab adiect deriv.
31.
οἶδα 11.
οἰκείωσις 67.
οἰκετ-εῖα, non -ία 29.
οἶον εἰ c. opt. 90. 91.
ὄλλυμι 14.
ὀμαλίζω 67.
ὀμνυμι 14; fut. 10.
ὀπότε c. opt. 90.
ὀπου „quo“ 71. 72.
ὀπίκια 62. 63.
ὀπως = ἵνα 84, = ἐφ' ὅτε 85, pro
inf. post. εὐχομαι 81.
ὀράω 14. 15; —, πῶς = ὅτι 77. 78.
ὀρδινατίων 62.
ὀρέγομαι 15; fut. med. et pass. 8.
ὀρύττω 15, aor. pass. 10.
-ος adiect. comp. in 53—58.
ὀσφραίνομαι 15.
ὀσφρασία 29¹.
-ότης, nomina in — ab adiect.
deriv. 31.
οὐ, οὐδεῖς simm. 91—93.
οὐθεῖς pro οὐδεῖς 6.
οὕτως — ἵνα 82.
ὀφικιᾶλιος 63.
-όω, verb. denom. in — 21. 22.

Π

παίζω 15; fut., aor. act. 10.
παλάτιον 62.
πάντοτε = ἀεὶ 18.
παρακειμένως 17.
παραπλίσσιος III. 5.
παράστασις 67.

παραχραομαι 67.
 παριστάναι, πῶς = ὅτι 72.
 παρορύσσω 67.
 πάτρων 62.
 πεινᾶν 9. 15.
 πειράζω 15.
 πενθερός 60.
 περιεσκεμμένως 17.
 περιεσταλμένως 17.
 περιμένειν, ἵνα pro inf. 81.
 πέρπερος 61.
 πήσσω 10. 15.
 πικράζω 15.
 πιπράσκω 15.
 πλάττω 15.
 πλέω 15, fut. 10.
 πνέω 16.
 ποιεῖν, ἵνα pro inf. 81.
 πόμα pro πῶμα 5.
 πόρδωνες 67.
 που „quo“ 70. 71; — „aliquo“ 73.
 πούποτε „aliquo“ „alicubi“ 74.
 προ-ηγουμένως 17.
 πρόθεσις 63. 64.
 προκοπή 64.
 προκόπτω 64.
 πρόσθεσις 64.
 πρώτοις, ἐν — = imprimis 21.
 πτερόν 67.
 πῶμα 67.
 πῶς 77—79.
 πῶσποτε „aliqua“, „utrumque“ 74.

Σ

Σ passivum 9. 26.
 σημαίνω 16.
 -σις, nomina verb. in — 28. 29. 48.
 49.
 σίφαρον 62.
 σκάμμα 67.
 σκέπτομαι 16.
 σκέπω 16.
 σκοπέω 16.
 σμήχω 16.
 Σοῖρα gen. sing. 5.

σταυρ-όω, -ος 67.
 στέργω 16.
 στιλπνός 60.
 στολίζομαι 67.
 στρέφω 67.
 συνοδ-εία, non — ἰα 29.
 σύρω 16.

Τ

τάττω 16; aor. pass. 10.
 ταχύτερον pro θάττον 6.
 τέθηπα 16.
 τετρα-ετία vel -έτεια 52.
 τετραάσσαρον 62.
 -τέω, verba in —, quae descendunt
 ex adiect. verb. comp. 54.
 -τήριον, nomina in — a nom. actoris
 in τῆς form. 30.
 -τής, nom. actoris in — 29.
 τίκτω 16.
 τίσποτε, τίποτε 73. 74.
 τιτλάριον 62.
 τόνος 64.
 -τος adiect. verb. in — 37. 38; adi.
 verb. comp. in — 54.
 τριγχός 6.
 τρώγλη 61.
 τρώγω 68.
 τυγχάνω 16.
 τύφος 68.

Υ

ύγ-ίεια, -εία, εἶα 6.
 -ύδριον, dem. in — 37.
 ὑπαγ-ε, -ετε 93.
 ὑπερ-τίθεμαι, ὑπέρ-θεσις 68.
 ὑπόληψις 64.
 ὑποτρέχει 68.

Φ

φάτνη 68.
 φθίνω 16.
 φθορεύς 24.

φοβείσθαι, μή c. inf. et c. coni. 89.
 φροντίζειν, πῶς = ὅπως c. ind.
 fut. 79.
 φύω 16; fut. pass. 9.
 φωτίζειν 68.

X

χαίτη 60.
 χέω 17; aor. et fut. pass. 9.
 χολέρα 62.
 χορτάζω 68.

Ψ

ψύχω 17; aor. pass. 10.

Ω

ᾧδε „hic“, „huc“ 72.
 -ώδης, adiect. in — 39.
 ὡς c. inf. vel. acc. c. inf. = ὡστε
 79. 80.
 ὡστε c. inf. post *μανθάνειν* 80.
 -ώσσω vel -ώττω; verb. denom. in —
 24.

Conspectus libelli.

Praefatio	1
§ 1. De nominum et adiectivorum declinatione	5
§ 2. De pronomibus reflexivis	6
§ 3. De verborum temporibus modisque ab Epicteto adhibitis	8
§ 4. De ratione verborum formas fingendi Epictetea	8
1. De augmento	8
2. De verbis puris	9
3. De verbis mutis	10
4. De nonnullis futuri formis	10
5. De quibusdam aoristi formis	10
6. De verbis in <i>-μι</i>	11
§ 5. Enumerantur verborum formae ab Attico usu alienae	11
§ 6. De adverbis	17
1. De adv. in <i>-ως</i> ab adiect. verb. et participiis factis	17
2. De adv. loci	17. 18
3. <i>πάντοτε</i>	18
§ 7. De particulis	18
1. tab. I. particulae simplices et inter se coniunctae ab Ep. usurpatae	18
tab. II. particulae ab Ep. non usur- patae	20
2. <i>λοιπόν</i>	20
3. <i>ἐν πρώτοις</i>	21
§ 8. De vocalibus sive verbis derivatis	21
1. De verbis denominativis	21
2. De nominibus verbalibus	24
3. De nominibus ab adiectivis derivatis	31
4. De nominibus denominativis	31
5. De adiectivis verbalibus	37
6. De adiectivis, quae ex appellationibus, adiectivis, participiis descendunt	38

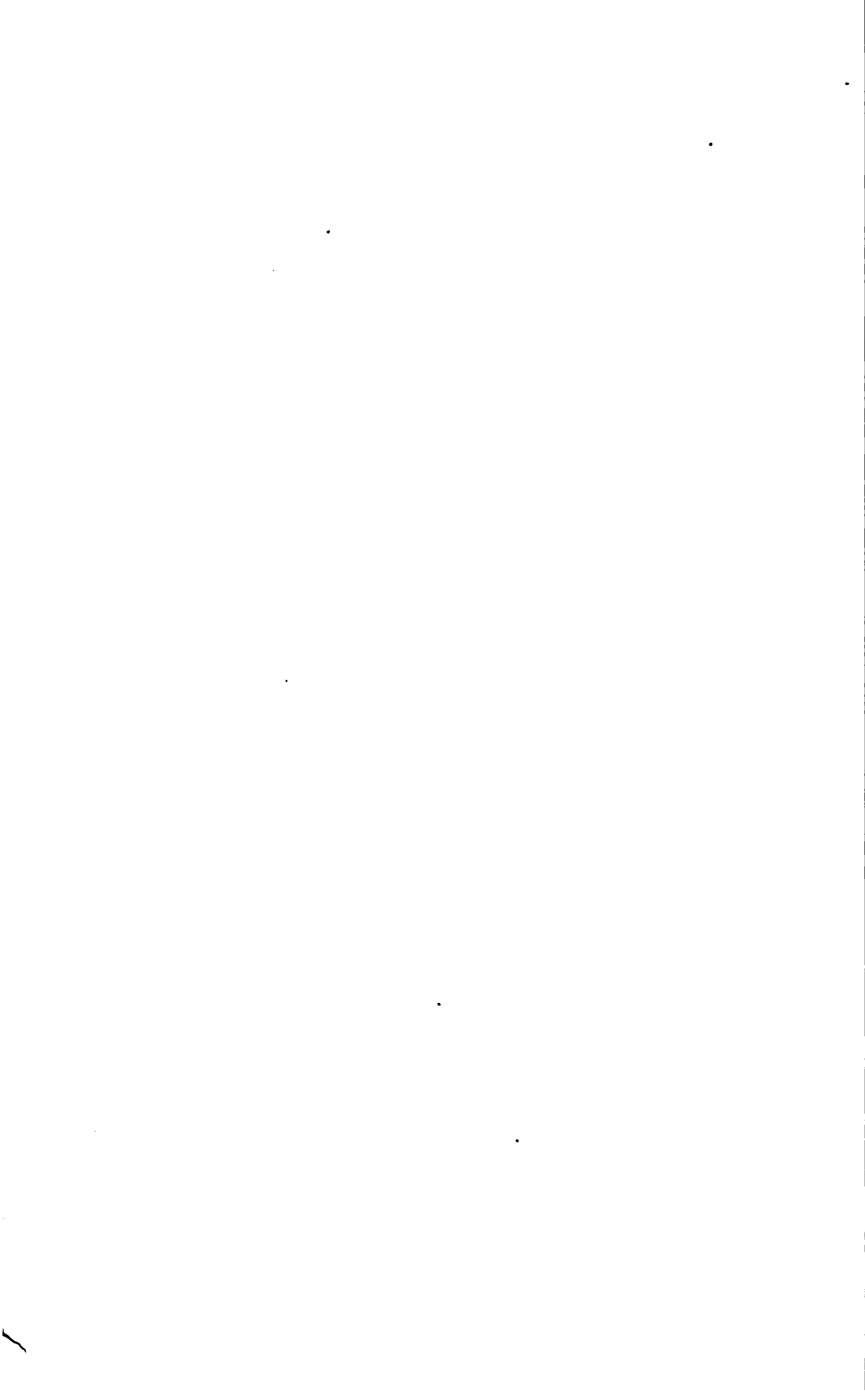
§ 9. De vocabulis compositis et decompositis	44
1. De vocabulorum compositione	44
2. De verbis et nominibus cum prae- positionibus compositis	44
3. De nominibus <i>συνθέσει</i> compositis	50
4. De adiectivis <i>συνθέσει</i> compositis; de verbis, nominibus inde natis	50
5. De adiectivis, quae alteris partibus composita sunt ex verborum stirpibus; de verbis, nominibus inde natis	53
6. De vocabulis compositis, quae alteris partibus composita secut ex verborum stirpibus, alteris ex substantivis, adiec- tivis, particulis	55
7. De adiectivis ex particulis et adiectivis collatis; de verbis nominibusque inde natis	55
§ 10. De vocibus ab Attica consuetudine alienis	58
1. Poetarum, imprimis Homeri voces ab Epicteto usurpatae	58
2. Vocabula dialectorum Graecorum et cetera, quae non nisi in libris recen- tioris aetatis inveniuntur praeter Latina	59
3. De vocibus Latinis ab Epicteto trans- scriptis	62
§ 11. De vocum notione ab Attica discedente	63
1. De vocabulis, quorum sensus Stoicorum doctrina commutatus est	63
2. Reliqua vocabula	65
§ 12. De praepositionibus inter se permutatis	68
1. <i>Ἐν</i> pro <i>εἰς</i>	68
2. <i>εἰς</i> pro <i>ἐν</i>	68
3. <i>Ἀπὸ</i>	69
§ 13. De adverbis loci inter se confusis	70
1. <i>ποῦ</i> „quo“	70
2. <i>δπου</i> „quo“	71
3. a) <i>ὧδε</i> „hic“; b) <i>ὧδε</i> „huc“	72
4. <i>ἐκεῖ</i> „illuc“	72
5. <i>ἄλλαχοῦ</i> „alio“	73
6. <i>που</i> indef. „aliquo“	73
§ 14. De particula <i>ποτε</i>	73
1. a) <i>τίς ποτε</i> adiectivi loco	73
b) <i>τίς ποτε</i> substantivi loco	74
c) <i>τίποτε</i>	74

	2. a) πούποτε „aliquo“	74
	b) πούποτε „alicubi“	74
	3. πώσποτε „aliqua“, „utrumque“	74
§ 15.	De particula ἄν	75
	1. ἄν deest in sententiis hypotheticis irrealibus	75
	2. ἀπήρκει	75
	3. ἤθελον	75
	a) = opt. c. ἄν; b) = ind. impf. c. ἄν	76
	4. ind. fut. c. ἄν	77
§ 16.	De particula πῶς	77
	1. antecedit ὄραν	77
	2. antecedunt δεικνύειν, γιγώσκειν, παρι- στάναί simm.	78
	antecedunt φροντίζειν et μέλειν	79
§ 17.	De particula ὥστε	79
	1. ὥς c. inf. = ὥστε	79
	2. ὥς c. acc. c. inf. = ὥστε	79
§ 18.	De particula ἵνα	80
	1. 2. ἵνα c. coni. pro inf.	80
	3. θέλω, ἵνα	81
	4. ἵνα sequitur (pronomēn demonstr.)	81
	5. (οὕτως), — ἵνα	82
	6. ἵνα = ὅπως	84
	7. De loco Plat. Ap. 29 c. ab Epicteto allato	85
	8. sententia per ἵνα inchoata pro sent. relativa	85
	9. ἵνα singulariter usurpatum	86
	10. Perperam legitur ἵνα II 1, 1	86
§ 19.	De verbi modis	86
	1. a) Optativus in plurimis capitibus dissertationum et enchiridii non comparet	86
	b) Optativus proprius	87
	c) Opt. in enuntiato interrogativo non exstat	87
	d) Opt. potentialis in sentent. enuntia- tivis primariis	88
	e) id. in sent. interrog.	88
	f) opt. orat. obliqu. in sent. interrog.	88
	g) opt. in sent. final.	89
	h) opt. et inf. sequitur ἵνα	89
	i) opt. in sentent. condic.	90

2. De indicativo futuri et subiunctivo aoristi inter se confusis	90
3. ἄφες c. coni.	90
4. εἰ c. coni. (?)	90
§ 20. De negationibus	91
1. Neg. ap. particip.	92
2. Neg. ap. inf.	92
3. Neg. in sent. condic.	92
4. ἐπεὶ μή, ὅτι μή	92
5. οὐ in sent. relat.	93
§ 21. De verborum genere	93
1. Sensus intrans. formarum activ.	93
2. Activum medi loco	93
3. Medium pro activo	94

Corrigenda.

- p. 12 „διφάω“ scr. „διψάω“.
- p. 36 s. v. δνάριον: „IV 7, 19“ scr. „IV 1, 79“.
- p. 38 „vocabulary“ scr. „vocabulary“.
- p. 38 „frequentatissimo“ scr. „frequentissimo“.
- p. 39 „Dio. Cass.“ scr. „Dio Cass.“
- p. 39 „δυσεντερία“ scr. „δυσεντερία“.
- p. 49 s. v. συμπεριφορά: „III 14, 7. 16“ scr. „III 14, 7; 16“.
- p. 62 s. v. ὀπίκρια: „δηξεταιί σε“ scr. „δήξεταιί σε“.
- p. 63²⁾ „etitulo“ scr. „e titulo“.
- p. 74 „III 21, 51“ scr. „III 22, 51“.
-

De Platonis epistula septima.

De Platonis epistulis quaestio iam pridem instituta nostris temporibus mirum in modum virorum doctorum animos commovit. Ac tam multi sunt, qui de hac re inquisiverunt vel scripserunt, ut non facile sit singulorum sententias pernoscere et discernere. Quare eum, qui istam quaestionem denuo tractandam sibi proposuerit, de quaestionis statu pauca praefari oportet.

Ac primum quidem praemonendum est, cum earum, quae in nostris editionibus inveniuntur, epistularum duae sint partes, alteram, quae epp. XIV.—XVIII. complectitur, depromptam esse ex numero epistularum Socraticorum quae feruntur, quas spurias esse Bentleio auctore omnes consentiunt. Itaque quicumque de Platonis epistulis quaesiverunt, alteram illam partem, epp. I.—XIII., quae in libris manuscriptis inter Platonis opera nobis conservatae sunt, spectaverunt, et de his solis omnis nostra quaestio esse debet. Has epistulas a compluribus scriptoribus antiquis, velut a Cicerone, laudari, a Plutarcho in describenda Dionis vita adhibitas esse, ab Aristophane Byzantio et Thrasylo grammaticis in Platonis operum numero haberi, haec omnia leviter attigisse satis habeo, quia et ab aliis¹⁾ uberius de his rebus scriptum est et plurimos locos diligenter collegit Odau.²⁾ Quod vero prima epistula cum Ficino auctore tum ob ea ipsa, quae in ea leguntur, non Platoni sed Dioni attribuenda est quodque in nonnullis libris manuscriptis epistulae XIII. adscriptum est *νοθεύεται*, XII. in duobus codicibus subscriptum *ἀντιλέγεται ὡς οὐ Πλάτωνος*, ne in his quidem rebus diutius hoc loco commemorandum mihi arbitror, quia ad fidem epistularum labefactandam minimum valuerunt.

¹⁾ H. Th. Karsten, De Platonis quae feruntur epistulis, Traj. ad Rhenum 1864 (p. 1 sqq.), alii.

²⁾ M. Odau, Quaestt. de VII. et VIII. Platonis epistula capita duo, Diss. Regim. 1906, p. 89 sqq.

Ei, qui nostrae quaestionis statum atque progressum per-noscere vult, ordiendum est a Richardo Bentley, qui Phalaridis, Socraticorum, aliorum epistulas spurias esse sagacissimis argu-mentationibus comprobavit. Quibus quaestionibus doctissimi illius viri opiniones virorum doctorum de toto isto scribendi genere commutatae sunt. Sed hoc loco non praetereundum est ab ipso Bentleio, qui artis criticae in epistularum certe genere princeps et auctor optimo iure dici potest, Platonis epistulas (eas de quibus agimus) genuinas esse iudicatas, id quod facile cognoscimus ex eis quae de epistula XIII. scripsit.¹⁾

Primus omnes Platonis epistulas spurias esse censuit Christo-phorus Meiners,²⁾ cui complures viri docti obstiterunt. Insequentibus temporibus alia aliorum fuit sententia. Quos omnes cum longum sit enumerare, satis habeo haec dicere: Fridericus Ast in eo libro, qui est de Platonis vita atque scriptis,³⁾ omnes epistulas spurias esse contendit; contra Augustus Boeckh,⁴⁾ Georgius Grote⁵⁾ epistulis fidem habuerunt, Carolus G. Cobet⁶⁾ septimam epistulam defendit. Anno 1864 in lucem prodiit commentatio critica Hermanni Th. Karsten, quae inscribitur „De Platonis quae feruntur epistolis praecipue tertia septima octava“;⁷⁾ hoc libro (in quo etiam priorum sententias enumeratas invenimus) tanta opinionum commutatio facta est, ut post Karstenum perpauci essent, qui eius iudicio non assentirentur. Quare postquam eorum, qui ante scripserant, iudicia paucis absolvimus, de Karsteni sententia paulo copiosius explicandum est. Septimam epistulam cum et rerum copia et orationis cultu ceteris multo praestare intellegat, ex hac tamquam ex fonte reliquas fluxisse K. statuit, ita ut singulae singulas res in septima epistula scriptas uberius explicent et amplificent. Velut epp. VI. et X. explicationes esse dicit eorum, quae in ep. VII. leguntur p. 328 D: *πειθοι μάλιστ' ἀνθρώπους*

¹⁾ (Phileleutherus Lipsiensis,) Remarks upon a late discourse of Free-Thinking. Lond. 1713, II p. 38 sqq.

²⁾ In Comm. Soc. Gött. 1782, vol. V p. 51.

³⁾ Fr. Ast, Platons Leben und Schriften, p. 504—530.

⁴⁾ A. Boeckh, De Graecae trag. princ. Heidelberg 1888, p. 163.

⁵⁾ George Grote, History of Greece, new edition. Lond. 1870, tom. X p. 334 sqq.

⁶⁾ Cobet, Variarum lectiones², p. 235.

⁷⁾ Trajecti ad Rhenum 1864.

νέους ἐπὶ τὰγαθὰ καὶ δίκαια προτρέπων εἰς φιλίαν τε καὶ ἑταιρείαν ἀλλήλοις καθιστάναί. Mihi quidem plura continere videntur illae epistolae, quam ut cum Karsteno singulorum enuntiatorum amplificationes eas esse credamus. Quis enim, ut solam sextam epistolam spectemus, ad illustranda illa verba de amicitia iungenda Hermiae cum Erasto et Corisco consuetudinem elegisset? Quis falsarius hanc tyranni et philosophorum amicitiam tractasset, quin Platonis apud Dionysium fortunam attingeret? Is, qui spuriarum epistularum genus novit, non facile sibi persuadebit hoc periculum a falsario septimam epistolam amplificante evitari potuisse. — Sed haec iam missa faciamus et ad septimam epistolam, ex qua omnia pendere videntur, transeamus. In hac quoque tot errores, vitia, sordes et in rebus et in verbis invenit Karsten, ut a Platone eam scriptam esse credere non possit. Itaque falsario tribuit, qui ex Platonis scriptis permulta compilaverit. Sed in hac re statuenda virum doctissimum fugisse arbitror in falsario isto tam varias res tamque diversas ab ipso coniungi, ut talem hominem unquam exstitisse non facile credas. Liceat mihi hoc paucis explicare: Ut epistolae sententias ex Platonis scriptis compilatas esse ostendat, hos affert Platonis locos: Euthyd. 382 A, Rep. VI, 499 A, Theaet. 167 A, Politic. 297 E, Rep. IV, 425 E sqq., Polit. 301 E, Phaed. 115 B, Leg. III, 697 D, Criton. 51 C, Leg. IX, 881 B, Leg. VI, 752 D, Rep. VI, 488 A, Phaed. 70 C, Rep. I, 345 C, Rep. X, 610, Criton. 47 D, Phaed. 71 D, Gorg. 493 E, Phaedr. 249 D, Lys. 206 A. Haec si legeris, ingeniosum sane hominem et in Platonis scriptis summo studio versatum fuisse putabis, qui ex tot locis (quos multis angere posse ipse Karsten dicit) scriptum componere sciret. Atque etiam Platoniam orationem tam feliciter imitatus est scriptor, ut „ubique elegantis et ornatae dictionis illius vestigia agnoscere tibi videare, imprimis copiam, amplitudinem, gravitatem tam in sententiis quam in verbis, nec ullum facile scriptum reperias in quo Platonis oratio multis partibus accuratius sit expressa quam in Epistola VII“ (K. p. 27). Sed haec omnia, quibus non parvi ingenii scriptorem cognosci posse putabas, celeriter elabuntur, si propius intueris: Ex homine ingenioso, qui Platonis libros permultos diligenter legit, fit „scriptor sine iudicio Atticam loquendi consuetudinem affectans“. Verba leguntur „supervacua“, „insolite

posita“, „prorsus otiosa“, „valde frigentia“, „non recte dicta“; oratio „repetitionibus et inanibus verbis scatet“, dictio „nauseam movet“ (! p. 44); inveniuntur „languida tautologia“, „putida elegantia“, „inanes verborum ambages“, „rhetoricae argutiae“, „inepta abundantia“, „delirantis vel praestigiatoris nugae“ (p. 194), alia eiusmodi permulta. Ne vocabulis quidem recte scriptor uti scit (*ἐπανάγειν* p. 50, *ἀνέγκλητος* p. 61). Iamiam miraris tam diversas res in uno homine inesse, sententiarum Platoniarum scientiam egregiam, orationis Atticae ignorantiam turpissimam. Sed porro videamus, qualis fuerit mirus ille falsarius. Totam epistolam summa stultitia conscriptam esse a Karsteno docemur: De Platone enim narraturus tamen dicit scriptor se de Dione verba facturum esse; deinde in scribendo subito intellegit omnia ea, quae scripsit, cum proposito minime congruere (p. 32). Amicis „angustis in rebus“ consilium dat, quo nequaquam uti possunt (p. 36). Epistolam missam esse fingit ad eos, qui nunquam eam accipere potuerint (p. 41); quam fictionem ipse inter scribendum obliviscitur interdum (p. 40). — Haec omnia si legeris, dubitabis, utrum magis miseranda sit falsarii dementia, qui tam stulta tam negligenter conscripserit, an potius admiranda eiusdem audacia, qui talia Platoni supponere veritus non sit; nisi forte iam intellexisti talem hominem neque esse neque unquam fuisse et totum Karsteni falsarium vanum simulacrum esse nimia arte critica procreatum.

Plerosque Karsteni sententiam secutos esse supra commemoravi: Hermannus Sauppe ei in recensione libri¹⁾ assensus est, Gustavus Rohrer²⁾ eius iudicium probavit et singulis in rebus amplificavit. Ex illo tempore vulgo spuriae habentur epistolae eamque sententiam multis in libris³⁾ repetitam vel confirmatam invenimus. Sed nostra aetate complures exstiterunt viri docti,

¹⁾ Götting. Gel. Anz. 1866, p. 881—892.

²⁾ „De septima quae fertur Platonis epistula“, diss. Jen. 1874, Pars. II, Gymn.-Progr., Insterburg 1874.

³⁾ Exempli causa nomino: Platons Werke übers. von Hier. Müller mit Einleit. von K. Steinhardt, Bd. VII u. VIII, Lpz. 1866. — Müller-Heitz, Gesch. der Griech. Litt. II, Stuttg. 1884, p. 151 (Note). — v. Wilamowitz-Moellendorff, Gesch. der griech. Litt. (Kultur d. Gegenwart, Abt. I, Bd. 8), Lpz. 1906, p. 77. 96.

qui epistularum fidem defenderent. Ex quibus nomino Eduardum Meyer¹⁾ et Fridericum Blass;²⁾ quorum alter in rebus Siculis scribendis epistulis XIII., II., III., VII., VIII. usus est praecipuo fonte, alter ad statuendum ordinem eorum librorum, quos postremos Plato scripsit, adhibuit epistularum testimonia. His tertius adiungatur H. Raeder, qui in libro nuper edito³⁾ dicit epistularum auctoritatem nullis unquam gravioribus rationibus impugnata esse. Etiam de ipsa quaestione nonnulli nostris temporibus scripserunt. H. Reinhold,⁴⁾ quamquam compluribus in rebus feliciter Karsteno obstitit, tamen non satis subtiliter quaestionem mihi disputasse videtur. Epistulam XIII. a Platone scriptam esse comprobavit Wilhelmus Christ.⁵⁾ Non praetereundum mihi esse existimo historicam quaestionem institutam esse ab Henrico Sill⁶⁾ Americano; a quo praeter prolegomena nihil typis mandatum esse valde dolendum est. Hoc ipso anno „Quaestionum de septima et octava Platonis epistula capita duo“ edidit Maximilianus Oden.⁷⁾ Hic a septima epistula duas partes ut postea insertas seiungit, *ξυμβουλήν* quae vocatur (p. 330 C — 338 A) et digressionem philosophicam (p. 341 A — 345 C); reliquam epistulam ab ipso Platone scriptam esse censet. Deinde consilium desiderans octavam epistulam septimae adiungit. Postquam hanc sententiam, de qua infra mihi dicendum erit, exposuit et confirmavit, de historicis argumentis disserit et hac in re epistulae fidem a Karsteni aliorumque impetibus defendit. — Rudolfus Adam⁸⁾ septimam epistulam genuinam, ceteras spurias esse censet; sed

¹⁾ Geschichte des Altertums, 5. Bd., Stuttg. u. Berlin 1902, S. 503 ff.

²⁾ Apophoreton, Berlin 1903, S. 52 ff.

³⁾ H. Raeder, Platons philosophische Entwicklung, Lpz. 1905, p. 22: „... nicht als ob ihre (der Briefe) Echtheit mit irgend welchen beachtenswerten Gründen angefochten worden wäre ...“ — Idem nuper rime de Platonis epistulis uberius scripsit in Museo Rhenano 1906, p. 427 sqq., 511 sqq. Quas commentationes post confectum hunc libellum editas compluribus locis tamen annotationibus factis adhibui.

⁴⁾ H. Reinhold, De Platonis epistulis, Quedlinburgii 1886.

⁵⁾ Abhandl. der philos.-philol. Klasse der kgl. bayr. Akademie d. Wiss. XVII, München 1886, S. 453.

⁶⁾ H. A. Sill, Untersuchungen über die platon. Briefe, I. Teil: Prolegomena. Diss., Halle 1901.

⁷⁾ Diss. Regimontana 1906.

⁸⁾ Über die Echtheit der plat. Briefe, Berlin 1906, Progr. Nr. 110.

quamquam praesertim de septima epistula nonnulla optime observavit, tamen non ea diligentia mihi rem tractasse videtur, ut comprobandi vim assequeretur. Denique Paulus Wendland in recensione operis Raederiani ¹⁾ omnes epistulas spurias esse demonstraturum se promisit.

Tam vehementi exorto certamine, cum nihil fere de Platonis epistulis satis constare videatur, quam maxime necessarium mihi videtur tandem singulas epistulas perlustrari atque examinari. Huius operis cum initium fieri debeat a septima epistula, hanc primam mihi tractandam proposui. De qua si quid certi exploratum erit, facilius de ceteris iudicare poterimus. Ne autem singulas res tractare videar, non veritus sum totam epistulam describere et quod quamque ad rem vel de oratione vel de rebus adnotandum mihi videbatur adiungere. Deinde de quaestionibus praecipuis singulis capitibus disserendum mihi esse existimavi.

¹⁾ Berl. philol. Wochenschr. 1906, Spalte 398.

Platonis epistula VII.

Πλάτων τοῖς Δίωνος οικείοις τε καὶ ἑταίροις εὖ πράττειν.

St. p. 323 E.

Ἐπεστείλατέ μοι νομίζειν δεῖν τὴν διάνοιαν ὑμῶν εἶναι τὴν αὐτὴν ἣν εἶχε καὶ Δίων, καὶ δὴ καὶ κοινωνεῖν διεκελεύεσθέ μοι καθ' ὅσον οἶός τ' εἶμι ἔργῳ καὶ λόγῳ. [324] ἐγὼ δ' εἰ μὲν δόξαν καὶ ἐπιθυμίαν τὴν αὐτὴν ἔχετ' ἐκείνῳ, ξύμφημι κοινωνήσειν, εἰ δὲ μή, βουλεύσεσθαι ὅ πολλάκις. τίς δ' ἦν ἡ ἐκείνου διάνοια καὶ ἐπιθυμία,

323 E — 324 B. Prooemium, quo causa scribendi atque propositum exponitur.

1 ἐπεστείλατέ μοι] Primis verbis scriptor dicit epistulam esse responsum illis, ad quos scribit, a se datum. Hac scribendi causa exposita deinde ex illorum litteris depromit ea, quae de sententia sua scripserint, neque satis habet haec repetere, sed paulo infra (ἐγὼ δ' εἰ μὲν . . .) pluribus explicat sibi tum tantum communem cum illis rem esse futuram, si Dionis sententiam sequantur.

1 νομίζειν δεῖν] Karsten (p. 42) supervacuum esse dicit δεῖν, iniuria; illi scripserunt: νομίζομεν δεῖν τὴν διάνοιαν ἡμῶν εἶναι τὴν αὐτὴν . . .

2 κοινωνεῖν διεκελεύεσθέ μοι] κοινωνία ab illis petita hac epistula primum constituitur; id quod bene nobis observandum est de epistulae consilio quaerentibus.

ὅ βουλεύσεσθαι πολλάκις] caute dictum est pro οὐ φημι κοινωνήσειν cf. infra p. 327 D εἰ δὲ μή κτέ. Sensus est: iterum atque iterum mecum reputabo priusquam socius vester fiam, i. e. nunquam fiam. Falso igitur Karsten vituperat vocabulum πολλάκις. Cf. Thuk. V, 111: πολλάκις ἐνθυμεισθε.

σχεδὸν οὐκ εἰκάζων ἀλλ' ὡς εἰδῶς σαφῶς εἶποιμ' ἄν. ὅτε γὰρ κατ' ἀρχὰς εἰς Συρακούσας ἐγὼ ἀφικόμεν, σχεδὸν ἔτη τετταράκοντα γεγονῶς Δίων εἶχε τὴν ἡλικίαν, ἣν τὰ νῦν

Simili dicendi ratione nostra lingua uti solemus („ich werd's mir 10 mal überlegen“ = nunquam faciam).

1 σχεδόν] Quod Karsten (p. 44) ex frequenti verbi σχεδόν usu falsarii manum cognoscere se posse arbitratur, falsum mihi videtur. Saepissime enim in Platonis scriptis occurrit illud σχεδόν, velut in Leg. III 14ies, VII 18ies, Tim. 10ies. Ac ne id quidem concedo in nostra epistula vocabulum illud aliter usurpari. Liceat mihi exemplis sententiam probare:

Vocabulum σχεδόν a Platone verbis gravibus apponitur, quo verborum vis minuatur; quare praecipue superlativis vocibus adiunctum invenitur.

Leg. VII, 815 C ταύτη δοκεῖ σχ. ὀρθότατον αὐτ' εἶναι.

VI, 768 D σχ. τὴν πλείστην.

ep. VII, 324 D σχ. οὐκ ἂν ἀσχυροίμην εἰπὼν δικαιοτάτον εἶναι τῶν τότε.

In superlativorum numero etiam vocabula πάντες, οὐδείς, similia habenda sunt:

Leg. VII, 807 D πᾶσα νῦξ σχ.

800 C, 805 A σχ. ὀλίγου πᾶσαι.

ep. VII, 350 D σχ. οὐδενί.

Tim. 22 A σχ. . . . οὐδένα.

Sed pro cauta sua ac diligenti ratione dicendi Plato omnibus verbis acribus facile addit cautum illud σχεδόν:

Leg. VII, 795 A σχεδὸν ἄνοια.

817 C σχ. μαινόμεθα τελέως.

Tim. 61 C/D τὸ δ' ἅμα σχ. οὐ δυνατόν.

Leg. XII, 942 A σχ. ὡς ἀνιάτον ὄντα θανάτῳ ζημιούν.

ep. VII, 326 A σχ. ἀνιάτως ἔχοντα.

Atque in hac nimia fere cura eo procedit, ut etiam aliorum modeste minuat dictorum vim. ep. VII, 324 A: σχ. οὐκ εἰκάζων ἀλλ' ὡς εἰδῶς σαφῶς. Karsten, qui hoc loco Socraticae modestiae imitationem inveniri putat (p. 43), parum recte mihi iudicare

Ἰππαρίνος γέγονε, καὶ ἦν ἔσχε τότε δόξαν, ταύτην καὶ διετέλεσεν ἔχων, Συρακοσίους οἴεσθαι [B] δεῖν ἐλευθέρους εἶναι κατὰ νόμους τοὺς ἀρίστους οἰκοῦντας. ὥστ' οὐδὲν

videtur. Permulti sunt loci, quibus Plato eodem atque hic modo verbo *σχεδόν* utitur. Atque quod Karsten supervacuum non solum sed etiam molestum nostro loco *σχ.* esse censet, idem de multis Platonis locis indicare debet:

- Leg. VI, 768 C τὰ δ' ἀπολείπει *σχ.*
 Tim. 61 C *σχ.* ἐπιδέδεικται.
 65 C *σχ.* εἴρηται.
 90 C *σχ.* ἔοικε τέλος ἔχειν.
 Leg. VII, 797 D/E *σχ.* δὴ διελήλυθα τανῦν.
 801 D *σχ.* δ' ἀποδεδειγμένοι εἰσὶν ἡμῖν.
 ep. VII, 352 A *σχ.* εἴρηται.
 347 C ὥς νῦν εἴρηται *σχ.*
 Leg. VII, 811 A τὸ τοιόνδε *σχ.*
 alia permulta.

Denique non praetereundum est verbis numerorum, tamquam accurate praecisis saepe addi solere *σχεδόν*:

- Leg. III, 698 B *σχ.* γὰρ δέκα ἔτεσι πρὸ τῆς . . .
 VII, 809 E δεκέτει *σχ.* ἐνιαυτοὶ τρεῖς.
 823 A/B *σχ.* ἐνί.
 ep. VII, 329 C μηνὶ *σχ.* ἴσως τετάρτῳ.
 324 A *σχ.* ἔτη τετταράκοντα γεγονώς.

Quae contra hunc locum Karsten attulit — *σχεδόν* „otiosum“ esse, cum probabile sit Platonem qua ipse tum esset aetate probe nosse —, ei, qui huius vocabuli usum in Platonis scriptis paulo accuratius observaverit, ridicula fere videntur. Nam omnibus fere locis „otiosum“ est *σχεδόν*, propterea quod non est vox magni momenti sed parva particula ad ornandum magis quam ad declarandum sermonem apposita. His paucis quoniam *σχεδόν* vocabuli usurpationem in epistula VII. perlustravimus, sic concludere possumus: Vocabulum *σχ.* in epistula VII. eodem modo usurpatur atque in Platonis Legibus et Timaeo. Quae quidem observatio quamvis exigua tamen non minimi est momenti, propterea quod modestia et diligentia Platonis senis propria huius

θαυμαστόν, εἴ τις θεῶν καὶ τοῦτον εἰς τὴν αὐτὴν δόξαν
περὶ πολιτείας ἐκείνω γενέσθαι σύμφρονα ποιήσῃ. τίς
δ' ἦν ὁ τρόπος τῆς γενέσεως αὐτῆς, οὐκ ἀπάξιον ἀκούσαι

vocis crebritate optime ostenditur. Eiusdem vocabuli frequentiam Lutoslawski¹⁾ habet in numero idiomatum, quibus posterioris Platonicae dictionis proprietatem demonstrare studet (p. 124 nr. 350).

p. 122, 1 εἰκάζων] εἰκάζειν et εἰδέναι saepenumero opponuntur, velut Alk. I, 105 C: εὖ οἶδα καὶ οὐκ εἰκάζω, Conv. 425 C: ὥστ' οὐδὲν εἰδότες — εἰκάζομεν, Men. 98 B: οὐκ εἰδὼς λέγω ἀλλ' εἰκάζω.

p. 122, 2 κατ' ἀρχάς] cf. Leg. V, 736 A.

p. 123, 1 Ἰππάρτινος] Duo cum fuerint illa aetate Hipparini, alter Dionysii maioris ex Aristomacha, alter Dionis ex Areta filius, difficillima exoritur quaestio, uter hoc loco dictus sit. Quam ut disceptemus, ad alteram prius accedamus quaestionem non leviolem. Aperta enim de Hipparino Dionis filio dissensio est inter Platonis epistulas atque historicos. Qua de re cum copiosius disseruerint Salomon,²⁾ Karsten (p. 151 sqq.), Reinhold (p. 9—19), liceat mihi brevi esse. Confer quaeso Ed. Meyer, Geschichte des Altertums V p. 523. — Consentunt Plutarchus (Dio, capp. 55. 56, opp. moral. II p. 119 A B), Cornelius Nepos (Dio, cap. 4, 3. 6, 2), Aelianus (V. H. III cap. 4) Hipparinum post patris reditum de superiore aedium parte se deiecisse atque ita interisse. Contra epistulae non solum de hac re nihil narrant, id quod in septima epistula maxime mirum est, sed etiam in epistula octava de eodem Hipparino etiam post Dionis mortem vivo agitur (355 E, 357 B C). Qua de re cum alia alii existimaverint viri docti, primum statuendum est cum his epistulae VIII verbis illud ceterarum epistularum silentium optime consentire. Deinde constat epistulas, quidquid de earum censes origine, tanto et aetate et auctoritate priores esse illis, quos supra dixi historicis (ex quibus Plutarchus aperte se dicit pro fontibus epistulis usum esse), ut facere minime possimus, quin contra historicorum consensum

¹⁾ „The origin and growth of Plato's logic“, Lond. 1897.

²⁾ De Platonis quae feruntur epistulis, Berlin, Progr. 1835.

νέω καὶ μὴ νέω, πειράσομαι δ' ἐξ ἀρχῆς αὐτὴν ἐγὼ πρὸς ὑμᾶς διεξελεῖν· ἔχει γὰρ καιρὸν τὰ νῦν.

Νέος ἐγὼ ποτ' ὦν πολλοῖς δὴ ταῦτόν ἔπαθον· ἀήθην εἰ θᾶπτον ἑμαντοῦ γενομένην κύριος ἐπὶ τὰ κοινὰ τῆς πόλεως

epistulis fidem habeamus. Hac re absoluta ne de altera quidem illa quaestione amplius dubitandum esse videtur. Nam si vivus erat illis temporibus Dionis filius Hipparinus, fieri vix potuit, quin hunc intellegi vellet is, qui Dionis amicis de Hipparino quodam scriberet. Sed caveamus, ne temere quaestionem solvamus. Perspicuum est nostro loco tractari rem ab illis commemoratam in ea epistula, ad quam scriptor respondet. Hoc uno modo loci brevitatis atque obscuritatis declaratur. Nos, quippe qui priorem illam epistulam non noverimus, loci sententiam perspicere non possumus. Verum unum illud intellegimus a falsario talia scribi non potuisse; ille enim, cum priorem epistulam respicere non posset, utrum Hipparinorum intellegi vellet, explicare debebat.

p. 123, 1 δόξαν — οἴεσθαι — δεῖν] Verbis ταύτην — ἔχων interpositis vocabulum οἴεσθαι ei, quod supra dictum est, δόξαν adiungitur. Karsten (p. 45) hunc pleonasmum neque ad perspicuitatem quicquam conferre neque elegantiam augere indicat. In Platonis scriptis similia occurrere concedit, sed ibi, velut Euthyd. 305 D, perspicuitatem augere contendit. Ne de perspicuitate aut elegantia verborum certemus, statim exempla afferre liceat. Quorum cum magnum numerum Astius ad Leg. I, 647 collegerit („Animadversiones in Plat. Leg.“ p. 81 sq.), ex multis pauca depromam: Leg. II, 657 B ὡς ἢ τῆς ἡδονῆς καὶ λύπης ζήτησις τοῦ καινῆ ζητεῖν ἀεὶ μουσικῆ χρῆσθαι. V, 746 E οὐδ' ἐκεῖνα φοβητέα δεισαντα τὴν δόξασαν ἀεὶ γίγνεσθαι μικρολογίαν. VIII, 839 D μὴ δυνατὸν εἶναι δύνασθαι. Quibus Astii exemplis hoc addo: Leg. V, 729 B: τὸ δ' ἔστιν οὐκ ἐκ τοῦ νῦν παρακελεύματος τοῖς νέοις γιγνόμενον, ὃ παρακελεύονται λέγοντες, ὡς δεῖ πάντ' αἰσχύνεσθαι τὸν νέον.

p. 124, 1 εἴ τις θεῶν] cf. ad 327 C „ἔσθλαμβανόντων θεῶν“.

p. 124, 3 τρόπος τῆς γενέσεως] Verborum ambages a Karsteno (p. 45 sq.) acriter vituperatae. At a Platone cum omnino

εὐθύς [C] ἵεναι. καὶ μοι τύχαι τινὲς τῶν τῆς πόλεως πραγμάτων τοιαῖδε παρέπεσον. ὑπὸ πολλῶν γὰρ τῆς τότε πολιτείας λαιδορουμένης μεταβολὴ γίνεταί, καὶ τῆς μεταβολῆς εἰς καὶ πεντήκοντά τινες ἄνδρες προὔστησαν ἄρχοντες

non aliena sint talia, tum his ipsis verbis, τρόπος et γένεσις eodem modo persaepe utitur. τρόπος: Leg. V, 737 B τίς οὖν δὴ τρόπος ἂν εἴη τῆς ὀρθῆς διανομῆς, VII, 806 D τίς δὴ τρόπος ἀνθρώποις γίγνοιτ' ἂν τοῦ βίου, οἷσι . . . — γένεσις: Leg. III, 691 A/B τί δὴ τὸν νομοθέτην ἔδει τότε τιθέντ' εὐλαβηθῆναι τούτου περὶ τοῦ πάθους τῆς γενέσεως (constr. περὶ τῆς γεν. τούτου τοῦ π.). IV, 710 D sq. ἐκ τυραννίδος ἀρίστην φῆς γενέσθαι πόλιν ἂν . . . τὸ δὲ τέταρτον ὀλιγαρχία τὴν τοῦ τοιοῦτου γένεσιν χαλεπώτατα δύναται ἂν προσδέξασθαι. 712 A: τότε πολιτείας τῆς ἀρίστης καὶ νόμων τῶν τοιοῦτων φύεται γένεσις. Leg. XII, 945 E διὸ δὴ δεῖ πάντως τοὺς εὐθύνοους θαυμαστοὺς πᾶσαν ἀρετὴν εἶναι. τεκταινώμεθα δὴ τινα τρόπον αὐτῶν τοιάνδε γένεσιν (i. e. creandi rationem).

p. 124, 3 οὐκ ἀπάξιον ἀκοῦσαι] cf. Leg. I, 645 C: Φανείη δὲ τάχ' ἂν ἴσως τοῦ μήκους γ' αὐτῶν (τῶν λόγων) οὐκ ἀπάξιον.

p. 125, 1 ἐξ ἀρχῆς] cf. Leg. V, 738 B καινὴν ἐξ ἀρχῆς ποιεῖν (πόλιν).

324 B — 330 B. Narrationis pars prior, in qua primum 324 B — 326 B quomodo Plato ad suam de re publica sententiam pervenerit, explicatur.

3 μεταβολὴ γίνεταί, καὶ τῆς μεταβολῆς] pro καὶ αὐτῆς, cf. Leg. V, 734 E: Καὶ τὸ μὲν προοίμιον τῶν νόμων ἐνταῦθα λεχθὲν τῶν λόγων τέλος ἔχεται· μετὰ δὲ τὸ προοίμιον ἀναγκαῖον πού νόμον ἔπεσθαι.

4 εἰς καὶ πεντήκοντά τινες ἄνδρες] Eodem modo atque hic triginta viris adiunguntur duo illa collegia Xen. H. II, 4. 38: ἀπιέναι δ' ἐπὶ τὰ ἑαυτῶν ἑκάστους πλὴν τῶν τριάκοντα καὶ τῶν ἑνδεκα καὶ τῶν ἐν τῷ Πειραιεὶ ἀρχάντων δέκα. Aristot. Πολ. Αθ. 39, 6: τῶν δὲ παρεληλυθότων μηδενὶ πρὸς μηδένα μνησικακεῖν ἔξειναι πλὴν πρὸς τοὺς τριάκοντα καὶ τοὺς δέκα καὶ τοὺς ἑνδεκα καὶ τοὺς τοῦ Πειραιέως ἀρχαντας.

ἔνδεκα μὲν ἐν ἄστει δέκα δ' ἐν Πειραιεὶ περὶ τ' ἀγορὰν
 ἑκάτεροι τούτων ὅσα τ' ἐν τοῖς ἄστεσι διοικεῖν ἔδει, τριά-
 κοντα δὲ πάντων ἄρχοντες κατέστησαν αὐτοκράτορες. τού-
 των δὴ τινες οἰκείοι τ' ὄντες καὶ γνώριμοι ἐτύγχα-[D]νον
 ἐμοί, καὶ δὴ καὶ παρεκάλουν εὐθύς ὡς ἐπὶ προσήκοντα 5
 πράγματά με. καὶ ἐγὼ θαυμαστὸν οὐδὲν ἔπαθον ὑπὸ
 νεότητος· ἀήθην γὰρ αὐτούς ἐκ τινος ἀδίκου βίου ἐπὶ
 δίκαιον τρόπον ἄγοντας διοικήσειν δὴ τὴν πόλιν, ὥστ' αὐτοῖς
 σφόδρα προσελχόν τὸν νοῦν τί πράξοιεν. καὶ ὁρῶν δὴ πού-
 τοὺς ἄνδρας ἐν χρόνῳ ὀλίγῳ χρυσὸν ἀποδείξαντας τὴν ἔμ- 10
 προσθεν πολιτείαν, τὰ τ' ἄλλα καὶ φίλον ἄνδρ' ἐμοὶ πρεσ-
 βύτερον Σωκράτη, ὃν ἐγὼ σχεδὸν οὐκ [E] ἂν αἰσχυροίμην

Unde apparet, sicut hic a Platone, ita etiam vulgo non triginta viris solis sed his omnibus LI culpam crudelis illius imperii datam esse.

1 ἔνδεκα μὲν ἐν ἄστει, δέκα δ' ἐν Πειραιεὶ] Arist. Πολ. Αθ. 35: . . . καὶ προσελόμενοι (οἱ τριάκοντα) σφίσι αὐτοῖς τοῦ Πειραιέως ἄρχοντας δέκα, καὶ τοῦ δεσμοτηρίου φύλακας ἔνδεκα.

1 περὶ τ' ἀγορὰν κτέ.] Cum postea quini essent et ἀστυνόμοι et ἀγορανόμοι ut in urbe ipsa ita in Piraeo (Arist. Πολ. Αθ. 50 sqq.), tunc in urbe undecim viri, qui vinculis publicis praeerant, his quoque muneribus fungebantur.

2 ἐν τοῖς ἄστεσι] breviter dictum pro in urbe et in Piraeo. Aliis locis opponuntur ἄστυ et Πειραιεύς. Observandum est Aristotelem in eo libro qui est de re publica Atheniensium illis locis, quibus urbi Piraeus opponitur articulo omisso dicere ἄστυ (ἐν ἄστει, εἰς ἄστυ), quod idem epistolae auctor facit (ἐν ἄστει), ceteris vero τὸ ἄστυ. — Breviloquentia illa mira nobis videri non potest, cum etiam ἀστυνόμοι ἐν Πειραιεὶ dicti sint.

10 χρυσόν] Verborum sensus tam facile intellegitur, ut non necesse sit „dictionem ductam esse ab Euripide, Troad. 432“, id quod Hemsterhusius putavit (K. p. 49). Neque enim talia a Platonis sermone aliena habenda sunt, cf. Leg. V, 738 D φῶς — σκότος, E κίβδηλος, 740 E κῦμα κατακλυσμὸν φέρων νόσων. Num haec omnia ex poetarum locis ducta esse putemus?

11 φίλον ἄνδρ' ἐμοὶ πρεσβύτερον Σ.] Karsten (p. 50): „Ceterum hic quoque non pauca supervacua, quae melius abessent,

εἰπὼν δικαιοτάτον εἶναι τῶν τότε, ἐπὶ τινα τῶν πολιτῶν
 μεθ' ἑτέρων ἔπεμπον βία ἄξονθ' ὡς ἀποθανούμενον, [325]
 ἵνα δὴ μετέχοι τῶν πραγμάτων αὐτοῖς, εἴτε βούλοιτ' εἴτε
 μή. ὁ δ' οὐκ ἐπείθετο, πᾶν δὲ παρεκινδύνευσε παθεῖν πρὶν
 5 ἀνοσίων αὐτοῖς ἔργων γενέσθαι κοινωνός. ἃ δὴ πάντα

ut illud φίλον ἄνδρα ἔμοι πρεσβύτερον Σ., quasi cuiquam
 aequalium, qui Socratem et Platonem nossent, illum natu maiorem
 fuisse ignotum esse posset." At longe aliter res se habet: His
 ipsis verbis et eis quae sequuntur (ὄν ἐγὼ σχεδὸν κτέ.) mani-
 feste demonstratur eos, ad quos epistula missa est, non tam bene
 instructos fuisse de Socrate, probatur etiam epistulam missam
 esse ad certos aliquos homines, non scriptam, ut homines Platonici
 de rebus Siculis instituerentur. Quare haec verba non minimo
 mihi videntur argumento esse epistulam veram non fictam esse.

p. 127, 12 ὄν ἐγὼ σχεδὸν οὐκ ἂν ἀσχυνοίμην] cf. Phaed.
 118: ἀνδρὸς, ὡς φαίμεν ἂν, τῶν τόθ' ὧν ἐπειράθημεν ἀρίστου
 ἄλλως τε καὶ φρονιμωτάτου καὶ δικαιοτάτου (hoc modo verba
 restituit Fridericus Blass, Rhythmen der asianischen Kunstprosa,
 p. 188). Platonis de Socrate iudicium illo atque hoc loco idem
 fere esse nemini mirum videri potest. Imitationem vero verborum
 (K. p. 50), si locos comparabis, non invenies; contra miraberis,
 quomodo eadem sententia, illum aequalium iustissimum fuisse,
 utroque loco non sine cauta quadam vel modesta temperantia
 (ὧν ἐπειράθημεν, σχεδὸν οὐκ ἂν ἀσχυνοίμην) aliis verbis sit
 expressa. — οὐκ ἀσχύνομαι saepe tamquam minuta verbi vi
 usurpatur, ita ut idem valeat atque οὐκ ὀκνῶ, non dubito ali-
 quid facere, cf. Phaed. 245 E: ψυχῆς οὐσίαν τε καὶ λόγον
 τοῦτον αὐτόν τις λέγων οὐκ ἀσχυνεται (cf. etiam ep. II, 310 D
 ἐγὼ τᾶληθῆ λέγειν οὐτ' ὀκνήσω οὐτ' ἀσχυνοῦμαι. Plato
 non habet, cur eum pudeat verum dicere; verba significant: non
 dubitabo).

5 ἀνοσίων] cf. 325 B ἀνοσιωτάτην αἰτίαν ἐπιβάλλοντες
 καὶ πάντων ἥκιστα Σωκράτει προσήκουσαν et 325 C (Σω-
 κράτη) τὸν τότε τῆς ἀνοσίου ἀγωγῆς οὐκ ἐθελήσαντα μετα-
 σχεῖν. Ter Socrates dicitur „impie“ facere noluisse. Recte
 Odau monet etiam in Apologia pietatem (δσιότης) Socratis im-
 primis praedicari. Memento quoque cum in aliis Platonis scriptis

καθορῶν καὶ εἴ τιν' ἄλλα τοιαῦτ' οὐ μικρά, ἐδυσχέρανά τε καὶ ἑμαυτὸν ἐπανήγαγον ἀπὸ τῶν τότε κακῶν. χρόνον δ' οὐ πολλῶ μετέπεσε τὰ τῶν τριάκοντά τε καὶ πᾶσ' ἡ τότε πολιτεία. πάλιν δὲ βραδύτερον μὲν, εἶλκε δέ μ' ὅμως ἡ περὶ τὸ πράττειν τὰ κοινὰ καὶ [B] πολιτικὰ ἐπιθυμία. 5 ἦν οὖν καὶ ἐν ἐκείνοις ἅτε τεταραγμένοις πολλὰ γιγνόμεν', ἃ τις ἂν δυσχεράνειε, καὶ οὐδέν τι θαυμαστὸν ἦν τιμωρίας ἐχθρῶν γίγνεσθαι τινῶν τισι μείζους ἐν μεταβολαῖς· καίτοι

tum in Legibus persaepe haec vocabula (ὄσιος, ἀνόσιος etc.) occurrere.

Restat, ut de anacolutho a Karsteno graviter vituperato pauca dicam. Mihi quidem consentaneum visum est: Plato, cum de sua vita dicat, Socratis mentionem facit. Tum vero illud factum commemorans, quo magistri probitas optime declaratur, hoc narrationis loco paululum moratur, verborum structurae oblitus. Haec in epistula nequaquam miranda sunt; si vero rhetoris opus esse existimas, cum Karsteno, utrum inscitia an de industria in verborum constructione peccet auctor, quaerere periodorumque mutilationes conqueri debes.

1 ἐδυσχέρανά τε] cf. paulo infra 325 B δυσχεράνειε. Pluribus locis huius epistulae observare potes idem vocabulum brevi spatio intermisso vel eodem vel alio sensu repeti. Exempla affero praeter ἀνόσιον illud ter repetitum, de quo supra dixi, 325 D διοικεῖν — διοικεῖτο; 325 E τελευτῶντ' ἰλιγγιᾶν — 326 A τελευτῶντα δὲ νοῆσαι, 324 B ἔπαθον· ᾠήθην — D ἔπαθον ὑπὸ νεότητος· ᾠήθην, vocabulum θαυμαστός in hac ipsa epistulae parte saepissime usurpatum. — Similia in Legibus non raro inveniuntur: V, 734 E ἀναγκαῖόν που νόμον ἔπεσθαι — διαφέρειν δ' ἀναγκαῖον, 727 A ὀρθῶς παρακελεύομαι — τιμᾶ δ' οὐδεὶς ὀρθῶς, 728 B προσπεφυκότα δὲ τοῖς τοιούτοις ἀνάγκη ποιεῖν καὶ πάσχειν, ἃ πεφύκασιν ἀλλήλοις οἱ τοιοῦτοι π. . . . 731 E διὰ τὴν σφόδρα αὐτοῦ φιλίαν — 732 A/B χρεῖ φεύγειν τὸ σφόδρα φιλεῖν αὐτόν, 739 C μηχανῇ — μεμηχανῆται, 740 D ποριζέτω μηχανὴν ὅτι μάλιστα — μηχαναὶ δ' εἰσι πολλαί — καὶ γὰρ ἐπισχέσεις γενέσεως, οἷς ἂν εὖρους εἶη γένεσις — νουθετήσεις πρεσβυτῶν περὶ νέους διὰ λόγων νουθετητικῶν.

πολλῇ γ' ἐχρήσανθ' οἱ τότε κατελθόντες ἐπιεικεία. κατὰ δέ τινα τύχην αὐτὸν τὸν ἑταῖρον ἡμῶν Σωκράτη τοῦτον δυναστεύοντες τινες εἰσάγουσιν εἰς δικαστήριον, ἀνοσιωτάτην αἰτίαν ἐπιβάλλοντες καὶ πάντων ἥκιστα Σωκράτει [C] προσ-
 5 ἤκουσαν· ὡς ἀσεβῆ γὰρ οἱ μὲν εἰσήγαγον, οἱ δὲ κατεψηφίσαντο καὶ ἀπέκτειναν τὸν τότε τῆς ἀνοσίου ἀγωγῆς οὐκ ἐθελήσαντα μετασχεῖν περὶ ἓνα τῶν τότε φευγόντων φίλων, ὅτε φεύγοντες ἐδυστύχουν αὐτοί. σκοποῦντι δὴ μοι ταῦτά

3 δυναστεύοντες τινες] Errat Karsten, cum dicit (p. 121): „Verba δυναστής, δυναστεύω praecipue usurpantur de unius vel paucorum dominatione . . .; latiore tamen sensu δυναστεύειν etiam dicuntur ei, penes quos est summa potestas, in oligarchia οἱ ὀλίγοι, in democratia οἱ πολλοί . . . homines potentes in civitate vocantur μέγα δυνάμενοι, non δυναστεύοντες.“ Nam cum in Legum libro IV. (p. 710 E) Plato de oligarchia scribit: πλείστοι γὰρ ἐν αὐτῇ δυνασταὶ γίνονται, apertum est eum in democratia non multos sed paucos illos, quorum potentia magna est, δυναστὰς vocare. Idem observamus Demosth. Epist. II, 2: ἐπειδὴ δὲ καλῶς ποιοῦντες ἤσθησθε τὴν δυναστείαν, ἣν τινες τῶν ἐν τῇ βουλῇ παρεσκευάζονθ' ἑαυτοῖς. Latior vocis δυναστεύειν usus apparet etiam ex loco Leg. IX, 863 B, ubi Plato ἡδονὴν δυναστεύουσαν dicit, et ex loco Leg. VI, 777 E: ταῦτόν δ' ἔστ' εἰπεῖν τοῦτ' ὀρθῶς ἅμα λέγοντ' ἐπὶ τε δεσπότη καὶ τυράννῳ καὶ πᾶσαν δυναστείαν δυναστεύοντι πρὸς ἀσθενέστερον ἑαυτοῦ.

3 δυναστεύοντες — οἱ μὲν — οἱ δὲ — αὐτοί] Non accurate dicta sunt; neque enim οἱ μὲν, οἱ δὲ partes sunt eorum, qui supra δυναστεύοντες vocantur, sed οἱ μὲν iidem sunt atque illi δυναστεύοντες τινες, οἱ δὲ alii sunt homines earundem partium; αὐτοί denique summa est eorum, qui popularium partium erant. Credo nos hic habere exemplum solutioris dictionis, quae epistolam scribenti crimini dari non potest.

7 περὶ ἓνα] περὶ cum accusativo in epistula 36ies invenitur coniunctum, cum genetivo 45ies. Qui numeri cum Platonis consuetudine in posterioribus scriptis observata satis congruere videntur (cf. Lut. p. 130 nr. 391); post nomen positum est 9ies, id quod etiam melius cum Lutoslawskii numeris

τε καὶ τοὺς ἀνθρώπους τοὺς πράττοντας τὰ πολιτικά, καὶ
 τοὺς νόμους γε καὶ ἔθνη, ὅσῳ μᾶλλον διεσκόπουν ἡλικίας
 τ' εἰς τὸ πρόσθε προὔβαινον, τοσοῦτω χαλεπώτερον ἐφαίνεται
 [D] ὀρθῶς εἶναι μοι τὰ πολιτικὰ διοικεῖν. οὔτε γὰρ ἄνευ
 φίλων ἀνδρῶν καὶ ἐταίρων πιστῶν οἷόν τ' εἶναι πράττειν, 5
 οὐδ' οὔθ' ὑπάρχοντας ἦν εὐρεῖν εὐπετέες, οὐ γὰρ ἔτι ἐν τοῖς
 τῶν πατέρων ἦθεσι καὶ ἐπιτηδείμασιν ἢ πόλις ἡμῶν δια-
 κείτο, καινούς τ' ἄλλους ἀδύνατον ἦν κτᾶσθαι μετὰ τινος
 ῥαστώνης, τὰ τε τῶν νόμων γράμματα καὶ ἔθνη διεφθείρετο
 καὶ ἐπεδίδου θαυμαστὸν ὅσον, ὥστε με τὸ πρῶτον πολλῆς 10
 μεστὸν ὄνθ' ὀρμῆς ἐπὶ τὸ πράττειν [E] τὰ κοινὰ, βλέποντ'
 εἰς ταῦτα καὶ φερόμεν' ὀρῶντα πάντα πάντως τελευτῶντ'
 ἰλιγγιᾶν καὶ τοῦ μὲν σκοπεῖν μὴ ἀποστῆναι, πῆ ποτ' ἄμεινον
 ἂν γίγνοιτο περὶ τ' αὐτὰ ταῦτα καὶ δὴ καὶ περὶ τὴν πᾶσαν
 πολιτείαν, [326] τοῦ δὲ πράττειν αὐτὸ περιμένειν αἰεὶ καιρούς, 15

consentit (Lut. p. 131 nr. 412). — Praepositionum numeri in
 epistula hi sunt: *περὶ* 81, *ἐν* 80, *εἰς* 52, *ἐκ* 31, *κατὰ* 29,
ἐπὶ 24. Quos si cum posterioribus Platonis scriptis comparamus,
 miramur vocabulum *κατὰ* in epistula non saepius inveniri. Hac
 una in re a Lutoslawskii observationibus de posteriorum Platonis
 librorum dictione factis vel collectis epistula dissidet.

6 *εὐπετέες*] Vocabulum *εὐπετής*, quod praeter hunc locum
 327 C invenitur, posteriorum Platonis scriptorum proprium esse
 videtur (Lut. p. 139 nr. 486).

12 *πάντη πάντως*] cf. 326 B *οὐδαμῆ οὐδαμῶς*. Con-
 stantinus Ritter¹⁾ dicit se tales coniunctiones (apud Platonem)
 non invenisse nisi in libris posterioribus, ex quibus hosce affert
 locos Leg. VI, 777 E, VIII, 831 B, 840 C, IX, 868 C, XI, 913 A,
 934 E, XII, 950 D, Phileb. 29 B, 65 E, Tim. 50 C, 51 C, Theaet.
 76 C, praeterea Phaed. 78 D. — Leg. VI, 781 E, VII, 801 A,
 Tim. 29 C, Phaedr. 246 A. — Lut. p. 124 nr. 344.

13 *ἰλιγγιᾶν*] Recte dicit Steinhartius²⁾ hoc vocabulum a
 Platone persaepe usurpari. Astius in lexico septem praeter hunc
 locos numerat, ex quibus simillimus huic est Crat. 411 B.

¹⁾ Untersuchungen über Plato, Stuttg. 1898, S. 66 f.

²⁾ Platos Werke, von Müller und Steinhart, Bd. VII.

τελευτῶντα δὲ νοῆσαι περὶ πασῶν τῶν νῦν πόλεων, ὅτι κακῶς ξύμπασαι πολιτεύονται. τὰ γὰρ τῶν νόμων αὐταῖς σχεδὸν ἀνιάτως ἔχοντ' ἐστὶν ἄνευ παρασκευῆς θαυμαστῆς τινος μετὰ τύχης. λέγειν τ' ἠναγκάσθην ἐπαινῶν τὴν ὀρθὴν
 5 φιλοσοφίαν, ὡς ἐκ ταύτης ἔστι τὰ τε πολιτικὰ δίκαια καὶ τὰ τῶν ἰδιωτῶν πάντα κατιδεῖν. κακῶν οὖν οὐ λήξειν τὰ

2 ξύμπασαι] ξίμπας in epistula 5 ies invenitur, ἄπας 5 ies, πᾶς 78 ies. Frequentia horum vocabulorum eadem est atque in Platonis scriptis posterioribus, cf. Lut. p. 125 nr. 366 (Paginas Didoteanas epistula amplectitur 20).

2 κακῶς ξύμπασαι πολιτεύονται] cf. Leg. VII, 805 B ΚΛΕΙΝΙΑΣ: ἔστι μέντοι πάμπολλ' ἡμῖν, ὧ̄ ξένε, παρὰ τὰς εἰσθυίας πολιτείας τῶν νῦν λεγομένων. — Leg. VIII, 832. Duae causae esse dicuntur, cur non tales sint civitates, quales esse debeant; quarum altera est divitiarum cupiditas civium, altera in rei publicae forma est posita. Τὰς οὖν πολιτείας ἔγωγ' αἰτίας εἶναι φημι . . . δημοκρατίαν καὶ ὀλιγαρχίαν καὶ τυραννίδα· τούτων γὰρ δὴ πολιτεία μὲν οὐδεμία, στασιωτεῖται δὲ πᾶσαι λέγουντ' ἂν ὀρθότατα . . .

6 κατιδεῖν] cf. Rep. VII, 520 E sqq. Quod ibi dictum est τὸν ἀληθινῆς φιλοσοφίας βίον esse καταφρονοῦντα πολιτικῶν ἀρχῶν, hic eadem sententia affertur verbo κατιδεῖν (tamquam ex loco superiore conspiceret).

6 κακῶν οὖν οὐ λήξειν κτέ.] cf. Rep. V, 473 CD: Ἐὰν μὴ . . . ἢ οἱ φιλόσοφοι βασιλεύσωσιν ἐν ταῖς πόλεσιν ἢ οἱ βασιλεῖς τε νῦν λεγόμενοι καὶ δυνάσται φιλοσοφήσωσι γνησίως τε καὶ ἰκανῶς, καὶ τοῦτ' εἰς ταῦτόν συμπέσῃ δύναμις τε πολιτικὴ καὶ φιλοσοφία, τῶν δὲ νῦν πορευομένων χωρὶς ἐφ' ἑκάτερον αἱ πολλαὶ φύσεις ἐξ ἀνάγκης ἀποκλεισθῶσιν, οὐκ ἔστι κακῶν παῦλ', ὧ̄ φίλε Γλάκων, ταῖς πόλεσι, δοκῶ δ' οὐδὲ τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει, οὐδ' αὕτη ἡ πολιτεία μή ποτε πρότερον φυῆ τ' εἰς τὸ δυνατόν καὶ φῶς ἡλίου ἴδῃ, ἣν νῦν λόγῳ διεληλύθαμεν. Hoc ipso loco facultatem habemus epistulae cum Platonis scriptis comparandae. Hic potissimum falsarium cognosci necesse est. Sed minime cognoscimus. Falsarius sua tenuitate coactus servilem in modum scriptoris verba imitatur: hic, quamquam manifestum est illum Rei publicae locum respici

ἀνθρώπινα γένη, πρὶν ἂν ἢ τὸ τῶν φιλοσοφούντων ὀρθῶς γε καὶ [B] ἀληθῶς γένος εἰς ἀρχὰς ἔλθῃ τὰς πολιτικὰς ἢ τὸ τῶν δυναστευόντων ἐν ταῖς πόλεσιν ἕκ τινος μοίρας θείας ὄντως φιλοσοφήσῃ.

Ταύτην δὴ τὴν διάνοιαν ἔχων εἰς Ἰταλίαν τε καὶ 5 Σικελίαν ἦλθον, ὅτε πρῶτον ἀφικόμην. ἔλθόντα δέ μ' ὁ ταύτη λεγόμενος αὖ βίος εὐδαίμων Ἰταλιωτικῶν τε καὶ Συρακοσίων τραπεζῶν πλήρης οὐδαμῇ οὐδαμῶς ἤρесе,

atque repeti, tamen magna libertate verba mutata sunt. Falsarius locum ab alio depromptum libello inserit, ita ut non raro pars interposita cum reliquis male coniuncta sit: hic Platonis sententia in suo, ut ita dicam, loco posita est et cum ceteris rebus aptissime cohaeret. Quae cum ita sint, hic certe falsarius deprehendi non potest.

3 ἕκ τινος μοίρας θείας] cf. ad 327 C *ξυλλαμβανόντων θεῶν*.

4 Inde ab initio epistolae usque ad hunc locum 68 numeravi locos, quibus tres vel plures deinceps inveniuntur syllabae breves (41 ius 3, 16 ius 4, 7 ius 5, ter 6, semel 8: 324 D οὐ]δὲν ἔπαθον ὑπὸ νεό[τητος]); qui numerus optime congruit cum eis, quae de tribrevium frequentia in Platonis scriptis inventa disserit Fridericus Blass, *Die Rhythmen der attischen Kunstprosa*, p. 152 sq.

326 B — 327 B. De Platonis primo itinere in Siciliam facto.

5 διάνοιαν ἔχων] Etiam in itineribus narrandis praecipuum est propositum sententiam explicare.

6 ὁ ταύτη βίος] vita ibi usitata, cf. Thuk. VIII, 101 τὰ ταύτη χωρία.

6 ὁ λεγόμενος βίος εὐδαίμων] cf. Leg. III, 695 A: *διεφθαρμένην δὲ παιδείαν ὑπὸ τῆς λεγομένης εὐδαιμονίας*.

8 τραπεζῶν πλήρης] cf. Rep. III, 404 D: *Συρακοσίαν δ' ὧ φίλε τράπεζαν καὶ Σικελικὴν ποικιλίαν ὄψου, ὡς ἕοικας, οὐκ αἰνεῖς*. (Ad hunc locum Astius adnotat: Eustath. ad *Πiad.* XXIV p. 1496 v. 49 sq., *Athen.* I p. 96. XII p. 425. 459, *Maxim. Tyr. Diss.* III, 3 p. 21.) — Praeterea conferendum est *Aristoph. fr.* 216 (Kock). Qui Aristophanis locus manifeste ostendit Syracusanorum luxuriam in proverbio fuisse.

8 οὐδαμῇ οὐδαμῶς ἤρесе] Siculorum luxuriae Plato statim

δὲς τε τῆς ἡμέρας ἐμπιπλάμενον ζῆν καὶ μηδέποτε κοιμώ-
 μενον μόνον νύκτωρ [C] καὶ ὅσα τούτῳ ἐπιτηδεύματα
 ξυνέπεται τῷ βίῳ· ἐκ γὰρ τούτων τῶν ἐθνῶν οὐτ' ἂν
 φρόνιμος οὐδείς ποτε γενέσθαι τῶν ὑπὸ τὸν οὐρανὸν ἀν-
 5 θρώπων ἐκ νέου ἐπιτηδεύων δύναιτ' οὐχ οὕτω θαυμαστῇ
 φύσει κραθήσεται, σώφρων δ' οὐδ' ἂν μελλήσαι ποτὲ γενέσθαι,
 καὶ δὴ καὶ περὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς ὁ αὐτὸς λόγος ἂν εἴη.
 πόλις τ' οὐδεμία ἂν ἠρεμήσαι κατὰ νόμους οὐδ' οὐστινασοῦν
 ἀνδρῶν οἰομένων ἀναλίσκειν μὲν δεῖν πάντ' ἐς ὑπερβολάς,
 10 [D] ἀργῶν δ' εἰς ἅπανθ' ἠγουμένων αὐτὸ δεῖν γίγνεσθαι πλὴν
 εἰς εὐωχίας καὶ πότους καὶ ἀφροδισίων σπουδᾶς διαπονου-
 μένας· ἀναγκαῖον δ' εἶναι ταύτας τὰς πόλεις τυραννίδας τε
 καὶ ὀλιγαρχίας καὶ δημοκρατίας μεταβολούσας μηδέποτε
 λήγειν δικαίου δὲ καὶ ἰσονόμου πολιτείας τοὺς ἐν αὐταῖς
 15 δυναστεύοντας μηδ' ὄνομ' ἀκούοντας ἀνέχεσθαι. ταῦτα δὴ
 πρὸς τοῖς πρόσθε διανοούμενος εἰς Συρακούσας διεπορεύθην,

quam acerrime obsistit eamque cum animi sanitate convenire
 posse pernegat.

3 ἐκ γὰρ τούτων κτέ.] cf. Leg. III, 696 A: οὐ γὰρ μήποτε
 γένηται παῖς καὶ ἀνὴρ καὶ γέρον ἐκ ταύτης τῆς τροφῆς
 διαφέρων πρὸς ἀρετήν.

4 ὑπὸ τὸν οὐρανόν] cf. Tim. 23 D.

6 κραθήσεται] Huius vocabuli usum hisce exemplis cogno-
 veris: Phaedr. 279 A Δοκεῖ μοι ἀμείνων ἢ κατὰ τοὺς περὶ
 Λυσίαν εἶναι λόγους τὰ τῆς φύσεως, ἔτι τε ἦθει γεννικω-
 τέρω κεκράσθαι. Leg. XI, 930 A: εἰκὸς δ' εἶναι τοὺς τοι-
 ούτους μὴ πραέσιν ἦθεισι κεκραμένους. Leg. XII, 961 D:
 νοῦς μετὰ τῶν καλλίστων αἰσθήσεων κραθεῖς.

11 εὐωχίας καὶ πότους καὶ ἀφροδισίων σπουδᾶς] eodem
 modo haec tria coniuncta sunt p. 335 B et persaepe apud Platonem.
 Conferas locos infra adscriptos.

12 τυραννίδας τε καὶ ὀλιγαρχίας καὶ δημοκρατίας . . .
 δικαίου δὲ . . . πολιτείας] Leg. VIII, 832 (quem locum ad 326 A
 adnotavi) Plato has tres rei publicae formas στασιωτείας potius
 quam πολιτείας nominandas esse dicit.

ἴσως μὲν κατὰ τύχην, ἔοικε μὴν τότε μηχανωμένῳ [E] τινὶ τῶν κρειτόνων ἀρχὴν βαλέσθαι τῶν νῦν γεγονότων πραγμάτων περὶ Δίωνα καὶ τῶν περὶ Συρακούσας· δέος δέ, μὴ καὶ πλειόνων ἔτι, ἐὰν μὴ νῦν ὑμεῖς ἐμοὶ πείθησθε τὸ δεύτερον συμβουλεύοντι. πῶς οὖν δὴ λέγω πάντων ἀρχὴν γεγονέναι 5 τὴν τότε εἰς [327] Σικελίαν ἐμὴν ἄφιξιν; ἐγὼ συγγενόμενος Δίῳι τότε νέῳ κινδυνεύω τὰ δοκοῦντ' ἐμοὶ βέλτιστ' ἀνθρώποις εἶναι μηνύων διὰ λόγων καὶ πράττειν αὐτὰ συμβουλεύων ἀγνοεῖν, ὅτι τυραννίδος τινὸς τρόπον κατάλυσιν ἐσομένην μηχανώμενος ἐλάνθανον ἐμαυτόν. Δίῳν μὲν γὰρ 10

1 ἴσως μὲν κατὰ τύχην] *putare possis forte factum esse illud iter. Oppositum est: ex deorum voluntate factum est, id quod ex eis, quae sequuntur, facile cognoscimus. Vides, quam falsum sit quod Karsten vituperat (p. 134): „Illud certe nequaquam credibile, Platonem, ut in epistola legitur, κατὰ τύχην et temere Syracusas delatum esse.“ Certe consilio capto Plato Syracusas profectus est; sed de hac re nihil narrat, quia omnino non explicat de vita sua, sed de sententia politica. — κατὰ τύχην cf. Lut. p. 133 nr. 438.*

1 τινὶ τῶν κρειτόνων] *κρείττονες dei a poetis saepe vocantur; eodem modo vox illa usurpatur Soph. 216 B: τάχ' οἶν ἂν καὶ σοὶ τις οὗτος τῶν κρειτόνων συνέποιτο.*

3 δέος δέ κτέ.] *Ex praeteritorum narratione subito transit ad tempus praesens.*

4 τὸ δεύτερον συμβουλεύοντι] *Eodem modo dicitur 331 D κατὰ δὴ τοῦτον τὸν τρόπον ἐγὼ ὑμῖν τ' ἂν συμβουλεύοιμι, ξυνεβούλευον δὲ καὶ Διονυσίῳ μετὰ Δίῳνος. Infra amplificatur consiliorum ordo et numerus, 334 C: συμβουλεύω δὲ δὴ τι πρὸς τούτοις τὴν αὐτὴν συμβουλήν καὶ λόγον τὸν αὐτὸν λέγων ἤδη τρίτον τρίτοις ὑμῖν . . . D ταῦτα πρῶτον μὲν Δίῳν' ἐγὼ ἐπεχείρησα πείθειν, δεύτερον δὲ Διονύσιον, τρίτους δ' ὑμᾶς νῦν.*

9 ἀγνοεῖν] *Infinitivus imperfecti, cf. Kühner-Gerth¹⁾ II, 1 p. 194 adnot. 5.*

¹⁾ R. Kühner, *Ausführl. Grammatik der griech. Sprache, II. Teil (bes. von Dr. B. Gerth), 3. Aufl., Hannover u. Lpz. 1898.*

δὴ μάλ' εὐμαθῆς ὦν πρὸς τε τὰλλα καὶ πρὸς τοὺς τόθ' ὑπ' ἔμοῦ λόγους λεγομένους οὕτως ὀξέως ὑπήκουσε καὶ σφόδρα ὡς οὐδεὶς ποίποθ' ὦν ἐγὼ [B] προσέτυχον νέων καὶ τὸν ἐπίλοιπον βίον ζῆν ἠθέλησε διαφερόντως τῶν πολλῶν
 5 Ἰταλιωτῶν τε καὶ Σικελιωτῶν, ἀρετὴν περὶ πλείονος ἡδονῆς τῆς τ' ἄλλης τρυφῆς ἠγαπηκώς· ὅθεν ἐπαχθέστερον τοῖς περὶ τὰ τυραννικὰ νόμιμα ζῶσιν ἐβίω μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ περὶ Διονύσιον γενομένου. μετὰ δὲ τοῦτο διανοήθη μὴ μόνον ἐν αὐτῷ ποτ' ἂν γενέσθαι ταύτην τὴν διάνοιαν,
 10 ἣν αὐτὸς ὑπὸ τῶν ὀρθῶν λόγων ἔσχευ, ἐγγιγνομένην δ' αὐτὴν καὶ ἐν ἄλλοις [C] ὀρθῶν κατενόει, πολλοῖς μὲν οὔ, γιγνομένην δ' οὔν ἐν τισιν, ὦν καὶ Διονύσιον ἠγήσαθ' ἕνα γενέσθαι τάχ' ἂν ξυλλαμβανόντων θεῶν, γενομένου δ' αὖ

5 περὶ πλείονος ἠγαπηκώς] περὶ πλείονος ἀγαπᾶν eodem modo hic coniunctum sicut alias περὶ πλείονος ποιείσθαι.

7 τοῦ θανάτου τοῦ περὶ Διονύσιον γενομένου] circumlocutio satis verbosa pro τοῦ Διονυσίου θανάτου. Similia in Legibus non rara sunt et praepositione περὶ Plato in posterioribus scriptis saepissime utitur (cf. Lut. p. 130 nr. 391); quod exemplis ostendere liceat: Phaedr. 246 B ἢ περὶ ἡμᾶς ἠνιόχῆσις, D μάλιστα τῶν περὶ τὸ σῶμα, 279 A κατὰ τοὺς περὶ Λυσίαν λόγους, Soph. 251 C ὑπὸ πενίας τῆς περὶ φρόνησιν κτήσεως, Polit. 310 C τὸ περὶ τὴν ἀνδρείαν γένος (= τὸ ἀνδρεῖον γ.), Leg. VII, 794 D/E τὰ περὶ τὰς χεῖρας, τὰ περὶ τοὺς πόδας (= αἱ χεῖρες, οἱ πόδες), 823 A/B θήρα γὰρ πάμπολύ τι πρᾶγμ' ἐστὶ, περιειλημμένον ὀνόματι νῦν σχεδὸν ἐνί· πολλὴ μὲν γὰρ ἢ τῶν ἐνὶ δρῶν, πολλὴ δ' ἢ τῶν πτηνῶν, πάμπολυ δὲ καὶ τὸ περὶ τὰ πεζὰ θηρεύματα.

11 πολλοῖς μὲν οὔ κτέ.] Ritter (Ges.¹⁾ p. 367) confert Leg. X, 888 C: μείναι πολλοῖσι μὲν οὔ, μείναι δ' οὔν τισι, XII, 953 C: ἂν ποτέ τις ἀφίκηται, σπάνιος μὲν, ἦν δ' οὔν ποτέ τις ἔλθῃ.

13 ξυλλαμβανόντων θεῶν] Sapientiae et virtutis ultima causa in deo vel dis posita est. Non nisi divina vi efficitur, ut aliquis ad philosophiam perducatur velit, cf. 324 B εἴ τις θεῶν

¹⁾ C. Ritter, Platos Gesetze, Lpz. 1896.

τοῦ τοιούτου τόν τ' αὐτοῦ βίον καὶ τὸν τῶν ἄλλων Συρακοσίων ἀμήχανον ἂν μακαριότητι ξυμβῆναι γενόμενον. πρὸς δὴ τούτοις φήθη δεῖν ἐκ παντὸς τρόπου εἰς Συρακούσας ὅτι τάχιστ' ἐλθεῖν ἐμὲ κοινωνὸν τούτων, μεμνημένος τῆν θ' αὐτοῦ καὶ ἐμὴν συνουσίαν, ὡς εἰπετώσ ἐξειργάσατ' εἰς 5 [D] ἐπιθυμίαν ἐλθεῖν αὐτὸν τοῦ καλλίστου τε καὶ ἀρίστου βίου· ὃ δὴ καὶ νῦν εἰ διαπράξαιτ' ἐν Διονυσίῳ ὡς ἐπεχειρήσε μεγάλας ἐλπίδας εἶχεν ἄνευ σφαγῶν καὶ θανάτων καὶ τῶν νῦν γεγονότων κακῶν βίον ἂν εὐδαίμονα καὶ ἀληθινὸν ἐν πάσῃ τῇ χώρᾳ κατασκευάσαι. ταῦτα Δίων ὀρθῶς διανοηθεὶς 10 ἔπεισε μεταπέμπεσθαι Διονύσιον ἐμὲ, καὶ αὐτὸς ἐδεῖτο πέμπων ἥκειν ὃ τι τάχιστ' ἐκ παντὸς τρόπου, πρὶν τινὰ ἄλλους ἐντυχόντας Διονυσίῳ ἐπ' [E] ἄλλον βίον αὐτὸν τοῦ βελτίστου παρατρέψαι. λέγων δὲ τὰδ' ἐδεῖτ', εἰ καὶ μακρότερ' εἴπειν· τινὰς γὰρ καιρούς, ἔφη, μείζους περιμενοῦμεν τῶν νῦν 15

καὶ τοῦτον κτέ., 326 B ἐκ τινος μοίρας θείας. Leg. IV, 711 D ὅταν ἔρως θεῖος τῶν σωφρόνων τε καὶ δικαίων ἐπιτηδευμάτων ἐγγένηται μεγάλαις τισὶ δυναστείαις. — Cf. Odañ l. l. p. 64 sq.

2 ἀμήχανον ἂν κτέ.] Karstenus, qui dicit (p. 55) haec verba „vani potius hominis esse quam φιλοσόφου“, non sensit scriptorem de eis rebus dicentem, quas omnibus animi viribus speraverat, ad sublimiorem inflammatum esse dictionem. Conferas etiam locum supra dictum Leg. IV, 711 D . . . ὅταν δὲ ξυμβῆ, μυρία καὶ πάντ' ἐν πόλει ἀγαθ' ἀπεργάζεται, ἐν ἣ ποτ' ἂν ἐγγένηται.

2 ξυμβῆναι γενόμενον] cf. ad 328 A. — Rohrer (diss. p. 31): „Haec circumlocutio, quam Karsten p. 55 adnotat, non in inanibus illis epistolae scriptoris pleonasmis numeranda, sed potius quaesita existimanda est imitatio Platonis, cui talia satis usitata sunt, velut in Tim. p. 86 B: τὰ μὲν νοσήματα ταύτῃ συμβαίνει γενόμενα, saepissime in libris de legibus scriptis.“

8 ἄνευ σφαγῶν καὶ θανάτων καὶ τῶν νῦν γεγονότων κακῶν] cf. ad 331 D.

9 βίον εὐδαίμονα καὶ ἀληθινὸν] oppositum est illi „ὃ ταύτῃ λεγόμενος βίος εὐδαίμων“. — Philosophia ubique in epistula cum vitae ratione coniuncta est, cf. 328 A λόγος καὶ βίος.

παραγεγονότων θεία τινὶ τύχη; καταλέγων δὲ τὴν τ' ἀρχὴν
 τῆς Ἰταλίας καὶ Σικελίας καὶ τὴν αὐτοῦ δύναμιν [328] ἐν
 αὐτῇ, καὶ τὴν νεότητα καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τὴν Διονυσίου,
 φιλοσοφίας τε καὶ παιδείας ὡς ἔχοι σφόδρα λέγων, τοὺς
 5 θ' αὐτοῦ ἀδελφιδοῖς καὶ τοὺς οἰκείους ὡς εὐπαράκλητοι
 εἶεν πρὸς τὸν ὑπ' ἐμοῦ λεγόμενον αἰὲ λόγον καὶ βίον,
 ἱκανώτατοί τε Διονύσιον συμπαρακαλεῖν, ὥστ' εἶπερ ποτὲ
 καὶ νῦν ἐλπίς πᾶσ' ἀποτελεσθήσεται τοῦ τοὺς αὐτοὺς φιλο-
 σόφους τε καὶ πόλεων ἄρχοντας μεγάλων ξυμβῆναι γενο-
 10 μένους. τὰ μὲν δὴ [B] παρακελεύματ' ἦν ταῦτα τε καὶ
 τοιαῦθ' ἕτερα πάμπολλα, τὴν δ' ἐμὴν δόξαν τὸ μὲν περὶ

1 ἀρχὴν τῆς Ἰταλίας καὶ Σικελίας] principatum Italiae
 atque Siciliae, quem Syracusae tum obtinebant.

4 φιλοσοφίας ὡς ἔχοι σφόδρα] cf. Kühner-Gerth II, 1
 p. 383. Haud scio an σφοδρὰν scribendum sit.

6 τὸν ὑπ' ἐμοῦ λεγόμενον αἰὲ λόγον καὶ βίον] Karsteno
 accidit, ut haec verba (λ. καὶ β.) in ineptis tautologiis numeraret
 (p. 58), qua in re ne Rohrerus quidem ei assensus est (diss.
 p. 32 sq.).

5 ἀδελφιδοῦς — εὐπαράκλητοι — ἱκανώτατοι] De his
 Dionis nepotibus vehementer disputatum est. Nam cum paulo
 supra commemorata sit Dionysii νεότης, apparet illius fratres,
 Hipparinum et Nysaeum, qui multo minores natu erant, minime
 dici potuisse „idoneos, qui una Dionysium ad philosophiam ad-
 ducerent“ (εὐπαράκλητοι certe dici poterant; nam quo minores
 erant natu, eo facilius bona educatione rectae vitae assuefiebant).
 Dubito, an vocabula ἱκανώτατοι κτέ. ad familiares (καὶ τοὺς
 οἰκείους) solos referre possimus. Sed recte mihi Reinholdius
 (l. l. p. 18) et Odavius (l. l. p. 76) dixisse videntur etiam alios
 Dionis nepotes hic intellegi posse.

9 ξυμβῆναι γενομένους] cf. 327 C, 330 B, 330 C. συμ-
 βαίνω non modo cum infinitivo coniunctum sed etiam cum parti-
 cipio saepe apud Platonem invenitur. Cf. Leg. V, 745 E ὥστε
 ξυμβῆναι κατὰ λόγον οὕτω ξίμπαντα γενόμενα, XII, 946 C
 μέχριπερ ἂν ἐκάστῳ πέντε καὶ ἑβδομήκοντ' ἔτη ξυμβῆ
 γενόμενα. Menex. 237 C, Phil. 42 D, Enthyd. 281 E (Kühner-
 Gerth II, 2 p. 59).

τῶν νέων, ὅπῃ ποτὲ γενήσοιτ', εἶχε φόβος· αἱ γὰρ ἐπιθυμίαι τῶν τοιούτων ταχεῖαι καὶ πολλάκις ἐναντία φερόμεναι· τὸ δὲ Δίωνος ἠπιστάμην τῆς ψυχῆς πέρι φύσει τ' ἐμβριθὲς ὄν ἡλικίας τ' ἤδη μετρίως ἔχων. ὄθεν μοι σκοπουμένῳ καὶ διστάζοντι, πότερον εἴη πορευτέον ἢ πῶς, 5 ὅμως ἔρρεψε δεῖν, εἴ ποτέ τις τὰ διανοηθέντα περὶ [C] νόμων τε καὶ πολιτείας ἀποτελεῖν ἐγχειρήσοι, καὶ νῦν πειρατέον εἶναι· πείσας γὰρ ἓνα μόνον ἰκανῶς πάντ' ἐξειργασμένος ἐσοίμην ἀγαθὰ. ταύτῃ μὲν δὴ τῇ διανοίᾳ τε καὶ τόλμῃ ἀπῆρα οἴκοθεν οὐχ ἢ τινες ἐδόξαζον, ἀλλ' αἰσχυρό- 10 μενος μὲν ἑμαυτὸν τὸ μέγιστον, μὴ δόξαιμί ποτ' ἑμαυτῷ παντάπασι λόγοις μόνον ἀτεχνῶς εἶναι τίς, ἔργου δ' οὐδενὸς ἂν ποθ' ἐκὼν ἀνθάψασθαι, κινδυνεύσειν δὲ προδοῦναι πρῶτον μὲν τὴν Δίωνος ξενίαν τε καὶ [D] ἑταιρείαν ἐν κινδύνοις ὄντως γεγονότος οὐ σμικροῖς. εἴτ' οὖν πάθοι 15 τι, εἴτ' ἐκπεσῶν ὑπὸ Διονυσίου καὶ τῶν ἄλλων ἐχθρῶν

5 ἢ πῶς] in posterioribus Platonis scriptis saepe legitur pro ἢ οὐ, cf. Ritter, Untersuchungen über Plato (Stuttg. 1888) p. 24, Lut. p. 123 nr. 331. — Velim observes, quam multae earum rerum, quas Lutoslawski Platonis senis proprias esse dixit, in epistula inveniuntur.

8 πειρατέον εἶναι] non pendet ex δεῖν, sed omnia illa εἴ ποτε — πειρατέον εἶναι explicationis gratia adiuncta sunt, cum posset verbis ὅμως ἔρρεψε δεῖν tota res finiri. Imago deprompta est de libra, quae duas habet lances, δεῖ et οὐ δεῖ; quare cum dictum sit ἔρρεψε δεῖν, nihil dubium relinquitur. Sed ut hoc consilium tum captum tamquam causis firmet, dicit se, etiamsi spes non magna fuisset, tamen conatum metuere non debuisse. — Etsi intellegi hac ratione verba possunt, tamen non bene adiuncta sunt illa εἴ ποτέ τις κτέ., quare corruptum esse hunc locum facile crediderim.

14 πρῶτον μὲν] non sequitur alterum membrum; paulum commoratus in hoc cogitato verborum constructionem obliviscitur, ita ut alterum membrum (φιλοσοφία προδέδοται 328 E) alteri subiungatur (cf. p. 324 D/E). Id quod ne hoc quidem loco mirum nobis videri potest.

ἔλθοι παρ' ἡμᾶς φεύγων καὶ ἀνέροιτ' εἰπών· ὦ Πλάτων,
 ἦκω σοι φυγὰς οὐχ ὀπλιτῶν δεόμενος οὐδ' ἱππέων ἐνδεῆς
 γενόμενος τοῦ ἀμύνασθαι τοὺς ἐχθρούς, ἀλλὰ λόγων καὶ
 πειθοῦς, ἢ σε μάλιστα ἠπιστάμην ἐγὼ δυνάμενον ἀνθρώπους
 5 νέους ἐπὶ τὰγαθὰ καὶ τὰ δίκαια προτρέποντ' εἰς φιλίαν τε
 καὶ ἑταιρείαν [E] ἀλλήλοις καθιστάναι ἐκάστοτε· ὧν ἐνδεία
 κατὰ τὸ σὸν μέρος νῦν ἐγὼ καταλιπὼν Συρακούσας ἐνθάδε
 πάριμι· καὶ τὸ μὲν ἐμὸν ἔλαττον ὄνειδος σοι φέρει· φιλο-
 σοφία δέ, ἣν ἐγκωμιάζεις ἀεὶ καὶ ἀτίμως φῆς ὑπὸ τῶν λοι-
 10 πῶν ἀνθρώπων φέρεσθαι, πῶς οὐ προδέδοται τὰ νῦν
 μετ' ἐμοῦ μέρος ὅσον ἐπὶ σοὶ γέγονε; [329] καὶ Μεγαροὶ
 μὲν εἰ κατοικοῦντες ἐτυγχάνομεν, ἦλθες δὴ πού ἄν μοι
 βοηθὸς ἐφ' ἃ σε παρεκάλουν, ἢ πάντων ἄν φαυλότατον
 ἦγοῦ σαυτόν· νῦν δ' ἄρα τὸ μῆκος τῆς πορείας καὶ τὸ
 15 μέγεθος δὴ τοῦ πλοῦ καὶ τοῦ πόνου ἐπαιτιώμενος οἶει
 δόξαν κακίας ἀποφευξείσθαι ποτε; πολλοῦ καὶ δεήσει.
 λεχθέντων δὲ τούτων τίς ἄν ἦν μοι πρὸς ταῦτ' εὐσχήμων
 ἀπόκρισις; οὐκ ἔστιν. ἀλλ' ἦλθον μὲν κατὰ λόγον ἐν δίκῃ
 θ' ὡς οἷόν τ' ἀνθρώπου μάλιστα, διὰ [B] τὰ τοιαῦτα κατα-
 20 λιπὼν τὰς ἐμαυτοῦ διατριβὰς οὔσας οὐκ ἀσχήμενας ὑπὸ

1 ὦ Πλάτων] Oratio ficta iniungitur, ex Platonis consuetudine, cf. ad 346 D. — ὦ Πλάτων cf. Leg. VI, 770 B: ὦ φίλοι . . ., 772 E ὦ παῖ, τοίνυν φῶμεν τῷ . . .

7 κατὰ τὸ σὸν μέρος] cf. infra μέρος ὅσον ἐπὶ σοὶ γέγονε, Leg. V, 731 B σμικροτέραν αὐτήν (τὴν πόλιν) πρὸς εὐδοξίαν τὸ ἑαυτοῦ μέρος ἀπεργάζεται. — κατὰ = quantum attinet ad cf. Lut. p. 133 nr. 442.

18 ἐν δίκῃ] iuste, iure cf. Phaedr. 266 A, 275 E, 277 D, Leg. XII, 945 D.

19 ὡς οἷόν τ' ἀνθρώπου μάλιστα] circumlocutio copiosior pro μάλιστα ἀνθρώπων Leg. I, 629 A; cf. Gorg. 510 B ὡς οἷόν τε μάλιστα, Phaedr. 277 A: εἰς ὅσον ἀνθρώπου δυνατὸν μάλιστα, Soph. 239 B, Rep. II, 361 D: ὡς μάλιστα δύναμαι.

20 οὔσας οὐκ ἀσχήμενας] Non sua, sed Dionis causa in Siciliam se venisse confirmat et probat. Vita ea, quam relinquebat, ei non displicebat; quam vero assecuturus erat, ea minime certe placere poterat.

τυραννίδα δοκοῦσαν οὐ πρέπειν τοῖς ἔμοις λόγοις οὐδ' ἔμοι·
 ἔλθῶν τ' ἑμαυτὸν ἠλευθέρωσα Διὸς ξενίου καὶ τῆς φιλο-
 σόφου ἀνέγκλητον μοίρας παρέσχον, ἐπονειδίστου γενομένης
 ἄν, εἴ τι καταμαλθακισθεῖς καὶ ἀποδειλιῶν αἰσχύνῃς μετέ-
 σχον κακῆς. ἔλθῶν δέ, οὐ γὰρ δεῖ μηκύνειν, εὖρον στάσεως 5
 τὰ περὶ Διονύσιον μεστὰ ξύμπαντα καὶ διαβολῶν πρὸς τὴν
 τυραννίδα Δίωτος πέρι· [C] ἤμνον μὲν οἶν καθ' ὅσον
 ἠδυνάμην, σμικρὰ δ' οἷός τ' ἦν, μηνὶ δὲ σχεδὸν ἴσως τετάρτῳ
 Δίωνα Διονύσιος αἰτιώμενος ἐπιβουλεύειν τῇ τυραννίδι,
 σμικρὸν εἰς πλοῖον ἐμβιβάσας ἐξέβαλεν ἀτίμως. οἱ δὲ 10
 Δίωτος τὸ μετὰ τοῦτο πάντες φίλοι ἐφοβούμεθα, μὴ τιν'
 ἐπαιτιώμενος τιμωροῖθ' ὡς συναίτιον τῆς Δίωτος ἐπιβουλῆς
 περὶ δ' ἐμοῦ καὶ διῆλθε λόγος τις ἐν Συρακούσαις, ὡς
 τεθνεῶς εἶην ὑπὸ Διονυσίου τούτων ὡς πάντων τῶν [D]
 τότε γεγονότων αἴτιος. Ὁ δ' αἰσθανόμενος πάντας ἡμᾶς 15
 οὕτω διατεθέντας φοβούμενος, μὴ μείζον ἐκ τῶν φόβων
 γένοιτό τι, φιλοφρόνως πάντας ἀνελάμβανε, καὶ δὴ καὶ τὸν
 ἐμὲ παρεμυθεῖτό τε καὶ θαρρεῖν διεκελεύετο καὶ ἔδειτο

4 καταμαλθακισθεῖς] ἅπαξ λεγόμενον. Lut. p. 88: „The most important peculiarity of Plato's vocabulary in his later works is its originality, leading the author to invent many new words“ . . . Cf. εὐπαράκλητος 328 A, ἀνοσιουργία 335 B.

5 εὖρον] Postquam 327 B — 329 B exposuit, quibus rationibus permotus iter fecerit, 329 B — 333 B de ipsa peregrinatione narrat. Mirum, quantum differant inter se hae partes: De causis tanta copiositate explicat, ut 328 C re paene absoluta (ταύτη μὲν δὴ τῇ διανοίᾳ κτέ.) tamquam denuo incipiat (οὐχ ἢ τινες ἐδόξαζον, ἀλλ' . . .); de rebus gestis brevis est (οὐ γὰρ δεῖ μηκύνειν). Tamen ex singulis rebus narratis (velut σμικρὸν εἰς πλοῖον ἐμβιβάσας) cognoscimus scriptorem non ignorantia coactum sed consulto res leviter attingere. Paulo uberius eas res tractat, quae paucis notae erant, velut Dionysii in se benevolentiam ac verba benigna.

13 λόγος τις] Miramur, tales rumores tunc oriri potuisse. Certe haec a falsario fingi non poterant.

17 καὶ δὴ καὶ τὸν ἐμὲ] Astius (in lex. Plat. s. v. ἐγώ): „Cum articulo nectitur ita ut persona efferatur vel alteri opponatur.

πάντως μένειν· ἐγίγνετο γάρ οἱ τὸ μὲν ἐμὲ φυγεῖν ἀπ' αὐτοῦ
 καλὸν οὐδέν, τὸ δὲ μένειν, διὸ δὴ καὶ σφόδρα προσεποιεῖτο
 δεῖσθαι. τὰς δὲ τῶν τυράννων δεήσεις ἴσμεν, ὅτι μεμειγμένοι
 ἀνάγκαις εἰσὶν· ὃ δὴ μηχανώμενος διεκώλυέ [E] μου τὸν
 5 ἔκπλουν εἰς ἀκρόπολιν ἀγαγὼν καὶ κατοικίσας, ὅθεν οὐδ' ἂν
 εἰς ἔτι με ναύκληρος μὴ ὅτι κωλύοντος ἐξήγαγε Διονυσίου,
 ἀλλ' οὐδ' εἰ μὴ πέμπων αὐτὸς τὸν κελεύοντ' ἐξαγαγεῖν
 ἐπέστελλεν, οὗτ' ἂν ἔμπορος οὔτε τῶν ἐν ταῖς τῆς χώρας
 ἐξόδοις ἀρχόντων οὐδ' ἂν εἰς περιειδέ με μόνον ἔκπορευό-
 10 μενον, ὅς οὐκ ἂν συλλαβὼν εὐθέως παρὰ Διονύσιον πάλιν
 ἀπήγαγεν ἄλλως τε καὶ διηγγελμένον ἤδη ποτὲ τούναντίον
 [330] ἢ τὸ πρότερον πάλιν, ὡς Πλάτωνα Διονύσιος θαυ-
 μαστῶς ὡς ἀσπάζεται. τὸ δ' εἶχε δὴ πῶς; τὸ γὰρ ἀληθὲς
 δεῖ φράζειν. ἠσπάζετο μὲν αἰὲν προιόντος τοῦ χρόνου μᾶλλον
 15 κατὰ τὴν τοῦ τρόπου τε καὶ ἠθους συνουσίαν, ἑαυτὸν
 δ' ἐπαινεῖν μᾶλλον ἢ Δίων' ἐβούλετό με καὶ φίλον ἠγείσθαι
 διαφερόντως μᾶλλον ἢ κείνον καὶ θαυμαστῶς ἐφιλονεῖκει
 πρὸς τὸ τοιοῦτον· ἢ δ' ἂν οὕτως ἐγένετ', εἴπερ ἐγίγνετο,
 κάλλιστ', ᾧ κνει, ὡς δὴ μανθάνων καὶ ἀκούων τῶν περὶ
 20 φιλοσοφίαν [B] λόγων οἰκειοῦσθαι καὶ ἔμοι συγγίγνεσθαι,
 φοβούμενος τοὺς τῶν διαβαλλόντων λόγους, μὴ πη παρα-
 ποδισθῆι καὶ Δίων δὴ πάντ' εἶη διαπεπραγμένος. ἐγὼ δὲ
 πάνθ' ὑπέμενον, τὴν πρώτην διάνοιαν φυλάττων ἤπερ

Theaet. 166 A: γέλωτα δὴ τὸν ἐμὲ ἐν τοῖς λόγοις ἀπέδειξε,
 Soph. 239 A: τὸν μὲν τοίνυν ἐμέ γε τί τις ἂν λέγοι, Phil. 20 B:
 δεινὸν . . . ἔτι προσδοκᾶν οὐδέν δεῖ τὸν ἐμὲ . . . “

1 ἐγίγνετο γάρ οἱ κτέ.] Dionysii perfidiam postea expertus
 scriptor eum tum quoque gloriae cupiditate non benevolentia
 commotum fecisse arbitratur.

3 τὰς δὲ τῶν τυράννων δεήσεις κτέ.] optime dictum.

5 ὅθεν — 330 A ἀσπάζεται] inter scribendum aliud alii
 impedimentum adiungitur, qua re perlongum factum est enuntiatum.
 Habes epistolam raptim scriptam, non artificiose compositam.

13 τὸ γὰρ ἀληθὲς δεῖ φράζειν] Quamquam non veram
 fuisse Dionysii benevolentiam existimat, tamen iustum esse putat
 concedere se ab illo comiter ac benigne acceptum esse.

ἀφικόμην, εἴ πως εἰς ἐπιθυμίαν ἔλθοι τῆς φιλοσόφου ζωῆς·
ὁ δ' ἐνίκησεν ἀντιτείνων.

Καὶ ὁ πρῶτος δὴ χρόνος τῆς εἰς Σικελίαν ἐμῆς ἐπιδη-
μήσεώς τε καὶ διατριβῆς διὰ πάντα ταῦτα ξυνέβη γενόμενος.
μετὰ δὲ τοῦτ' ἀπεδήμησά τε [C] καὶ πάλιν ἀφικόμην πάσῃ 5
σπουδῇ μεταπεμπομένου Διονυσίου· ὧν δ' ἕνεκα καὶ ὅσ'
ἔπραξα, ὡς εἰκότα τε καὶ δίκαι', ὑμῖν πρῶτον μὲν ξυμ-
βουλεύσας, ἃ χρὴ ποιεῖν ἐκ τῶν νῦν γεγονότων, ὕστερον
τὰ περὶ ταῦτα διέξειμι, τῶν ἐπανερωτώντων ἕνεκα, τί δὴ
βουλόμενος ἦλθον τὸ δεύτερον, ἵνα μὴ τὰ πάρεργ' ὡς ἔργα 10

1 εἴ πως εἰς ἐπιθυμίαν ἔλθοι] Expectat, si ad philo-
sophiae cupiditatem Dionysius perveniat. Ipse istam cupiditatem
tyranno inicere non potest; expectat, si quis deorum iniciat.
Cf. ad 327 C (ξυλλαμβανόντων θεῶν).

2 ἀντιτείνων] opp. ὑπείκω, cf. Leg. V, 727 D: ὑπείκει
καὶ οὐκ ἀντιτείνει διδάσκων τε καὶ ἐλέγχων.

330 B—337 E. Consilium quod vocatur, inter narrationis
partes interpositum.

330 B—334 C. Consilii prooemium.

3 καὶ ὁ πρῶτος] His verbis narratio de priore (vel altero)
itinere in Siciliam facto absolvitur.

4 ξυνέβη γενόμενος] cf. ad 328 A.

5 μετὰ δὲ τοῦτ' ἀπεδήμησα] De altero (vel tertio) itinere
postea se dicturum esse promittit, postquam consilium dederit.

6 πάσῃ σπουδῇ κτέ.] 338 B ἐμὲ δ' ἦκειν ἐκ παντὸς
τρόπου ἡξίου. Cf. 339 A—C.

10 ἵνα μὴ τὰ πάρεργ' ὡς ἔργα κτέ.] Haec verba ei, qui
epistulae consilium cognoscere vult, maxime sunt observanda.
Scriptor narrationes de sua vita factas πάρεργα esse dicit, iisque
consilium id, quod est daturus, tamquam ἔργον opponit. At qui
epistulam legerit, facile cognoscet narrationibus illis non modo
spatium datum esse longe maximum, sed etiam eis locis, quibus
de consilio dando verba faciat, semper scriptorem reverti ad res
a Dione ipsoque gestas. Quae quomodo cum his verbis convenire
possint, nobis quaerendum est. Num scribentem fugit, quid ipse
scribat? Tantam stultitiam neque Platoni neque falsario possumus

μοι συμβαίνη λεγόμενα. λέγω δὴ τὰδ' ἐγώ· τὸν συμβουλεύοντ' ἀνδρὶ κάμνοντι καὶ δίαιταν διαιτωμένῃ μοχθηρὰν πρὸς ὑγίειαν (ἢ) ἄλλο τι [D] χρὴ πρῶτον μὲν αὐτὸν

imputare. Contra mihi videtur apparere verba illa scripta esse eorum causa, qui epistolam legerent; non quo de eius compositione deciperentur — quomodo poterant decipi? —, sed ut scribentis voluntatem cognoscerent. Is non sua causa scribit, sed illis suadere vult; hoc sibi ἔργον proposuit, prae quo cetera ei πάρεργα esse videntur. Hac de causa medium epistolae locum consilio tribuit, quamquam non ignorat rerum gestarum memoriam optimam illis magistram futuram esse.

1 λέγω δὴ τὰδ' ἐγώ] Priusquam ad ipsum consilium accedit, praefatur de consiliandi ratione.

1 τὸν συμβουλεύοντ' ἀνδρὶ κ.] Karsten affert Rep. IV, 425 E sqq. et dicit „inde nostrum sua compilasse“. Eadem fere sententia illo atque hoc loco expressa est, sed imitationis vel compilationis nihil invenio. Nisi forte hoc imitationem esse putas in comparatione de medico desumpta, quam apud Platonem crebram esse ipse dicit Karsten (Theaet. 167 A, Pol. 297 E), verba κάμνοντες et δίαιτα occurrere. Unus locus simillimus est προαγορεύουσι κτέ.; neque vero imitatio haec est, sed repetitio; quam a Platone non esse factam Karsten non probavit.

Totum hunc locum inde ab 330 D — 331 D Karsten (p. 61 sqq.) elegit, quo demonstraret scriptorem verbis et sententiis Platonicae orationis colorem esse imitatum. Affert quidem nonnullos locos, quibus eadem fere sententiae inveniantur. Sed hos locos Platonis imitatum esse scriptorem minime probat; in circulo quodammodo versatur, cum imitatore esse ex imitationibus, imitationes esse ex imitatore doceat; id quod in singulis rebus ostendam.

3 ἢ ἄλλο τι] Vocabulum ἢ inserui Karstenum secutus. Post litteram N excidisse litteram H facile credideris. — Quod libri exhibent, ἄλλο τι (vel ἀλλ' ὅτι), non intellego. Hermannus scribit ὅτι, omissis ἀλλ; hasce litteras deleri posse facile concedo; nam ex -αν repetitis fieri potuerunt. Sed verborum compositio Hermanni mutatione peior fit: si enim iungas συμβουλεύοντα, ὅτι χρὴ . . ., non habes, quo referas καὶ τὰλλ' ἤδη παραινείν. Quare optima mihi esse videtur Karsteni coniectura:

μεταβάλλειν τὸν βίον καὶ ἐθέλοντι μὲν πείθεσθαι καὶ
τᾶλλ' ἤδη παραινείν· μὴ ἐθέλοντι δέ, φεύγοντ' ἀπὸ τῆς
τοῦ τοιούτου συμβουλῆς ἄνδρα θ' ἡγούμενον ἂν καὶ λατρικόν,
τὸν δ' ὑπομένοντα τούναντιον ἄνανδρόν τε καὶ ἄτεχνον.
ταυτόν δὴ καὶ πόλει, εἴτ' αὐτῆς εἰς εἴη κύριος εἶτε καὶ 5

μοχθηρὰν πρὸς ὑγίειαν ἢ ἄλλο τι bene intellegitur; neque enim solis aegrotis suadendum est (cf. Leg. XII, 960 D: *δει μὴ μόνον ὑγίειαν καὶ σωτηρίαν τοῖς σώμασι παρασκευάζειν, ἀλλὰ καὶ εὐνομίαν ἐν ταῖς ψυχαῖς*); verba optime coniungi possunt: τὸν συμβουλεύοντα . . . χρῆ . . . μεταβάλλειν . . . καὶ . . . παραινείν.

1 μεταβάλλειν] ipsam vitam, ipsam vitae rationem commutare. — μεταβάλλειν eodem modo usurpatur Theaet. 167 A: ὁ μὲν λατρός φαρμάκοις μεταβάλλει, ὁ δὲ σοφιστῆς λόγοις. — De vocabuli significatione cf. Leg. X, 894 A (μεταβάλλειν = mutari), C (μεταβάλλεσθαι = mutari), E (μεταβάλλειν = mutare), 903 C (μεταβάλλειν παντοίας μεταβολάς).

2 φεύγοντ' — ὑπομένοντα — ἄτεχνον] Non satis habet dicere μὴ παραινείν, sed pluribus sententiam explicat; qua re verborum structura turbatur.

2 τῆς τοῦ τοιούτου συμβουλῆς] τοῦ τοιούτου est genitivus obiectivus (συμβουλεύειν τινί), cf. Leg. VII, 799 A ἐπὶ τοῖς τῶν θεῶν θύμασιν (θύειν τινί), Phaedr. 244 E: θεῶν εὐχάς τε καὶ λατρείας (εὐχομαί τινι, λατρεύω τινί).

4 τούναντιον] hic supervacuum est, cum sequatur ἄνανδρόν τε καὶ ἄτεχνον, cf. Tim. 22 E: (οὐκ ἄνωθεν . . .) τὸ δ' ἐναντίον κάτωθεν, Leg. III, 686 B σωζούσας . . . ἢ καὶ τούναντιον διαφθειρούσας, 699 E: ἐκείνοις μὲν ἐπὶ πᾶσαν δουλείαν ἄγουσι τὸν δῆμον, ἡμῖν δ' αὖ τούναντιον ἐπὶ πᾶσαν ἐλευθερίαν προτρέπουσι τὰ πλήθη, VII, 790 D: οὐχ ἡσυχίαν ἀλλὰ τούναντιον κίνησιν. — Verbum ἐναντίος persaepe occurrit in Platonis scriptis (Tim. 39 ies, Leg. VII. 19 ies); cuius rei causa est, quod philosophus solet contrarias res opponere, quo clarius ipsam rem significet. Leg. VII, 816 D ἄνευ πάντων τῶν ἐναντίων τὰ ἐναντία μαθεῖν οὐ δυνατόν. Saepe adhibetur vox ἐναντίος, ut vitentur verba tristia.

5 ταυτόν δὴ καὶ πόλει] Ingenii voluntatem secutus a

πλείους, εἰ μὲν κατὰ τρόπον ὀρθῇ πορευομένης ὁδοῦ τῆς πολιτείας συμβουλεύοιτό τι τῶν προσφόρων, νοῦν ἔχοντος τὸ τοιούτοις συμβουλεύειν· [E] τοῖς δ' ἔξω τὸ παράπαν βαίνουνσι τῆς ὀρθῆς πολιτείας καὶ μηδαμῇ ἐθέλουσιν αὐτῆς
5 εἰς ἴχνος ἵναί, προαγορεύουσι δὲ τῷ συμβούλῳ τὴν μὲν

domesticis ad publicas res scriptor transit et ad res Syracusanas propius accedit.

p. 145, 5 εἴτε . . . εἰς . . . εἴτε καὶ πλείους] alterum de Syracusis, alterum de Athenis dictum esse facile intellegitur.

1 κατὰ τρόπον] „recte“ Leg. VII, 809 A, Rep. IX, 581 B, Phil. 33 C, al.; oppositum ἀπὸ τρόπου Rep. V, 470 B, Phaedr. 278 D, Theaet. 143 C, Tim. 54 A, 89 D/E, al.

3 τοῖς δ' ἔξω τὸ παράπαν βαίνουνσι κτέ.] Karsten (p. 65): „pro hoc Plato solet dicere ἐκβῆναι“. Cf. Leg. VII, 793 B: ἂν δ' ἐκτὸς τοῦ καλοῦ βαίνη . . . III, 697 B: τούτων δ' ἂν ἐκτὸς τις βαίνη νομοθέτης ἢ πόλις . . . IX, 876 E: βαίνειν ἔξω τῆς δίκης.

4 μηδαμῇ ἐθέλουσιν αὐτῆς εἰς ἴχνος ἵναί] Karsten (p. 65): „flosculus additus e Platone, sed parum apte: nam ἔξω τὸ παράπαν βαίνειν multo fortius est quam μηδαμῇ εἰς ἴχνος ἵναί, quare hoc illi appositum languet“. Non vidit K. adiectionem positam esse in verbo ἐθέλουσιν.

5 εἰς ἴχνος ἵναί] iniuria a Karsteno vituperatur; ἴχνος μετιέναι (Phaedr. 276 D), μετελθεῖν (Theaet. 187 E), μεταθεῖν (Pol. 301 E), κατὰ ταῦτ' ἴχνη διώκειν (Rep. III, 410 B) eadem utuntur translatione.

5 προαγορεύουσι δὲ κτέ.] Rep. IV, 426 B/C: ἢ οὐ φαίνονται σοι ταῦτ' ἐργάζεσθαι τούτοις τῶν πόλεων ὅσαι κακῶς πολιτευόμεναι προαγορεύουσι τοῖς πολίταις τὴν μὲν κατάστασιν τῆς πόλεως ὅλην μὴ κινεῖν ὡς ἀποθανούμενον, ὅς ἂν τοῦτο ὄρῃ. Locos inter se cohaerere nemo negat. Sed quo iure Karsten (p. 64) et alii imitationem et falsarii opus deprehendisse sibi videantur, nescio. Verborum copia, in qua offendit K. (ἐἴαν καὶ μὴ κινεῖν, βουλήσεσι καὶ ἐπιθυμίαις), eorum, qui Platonis de legibus libros legerint, nemini mira videbitur. Ex multis pauca ut ostendam eiusdem

πολιτείαν ἔαν καὶ μὴ κινεῖν ὡς [331] ἀποθανουμένῳ ἔαν κινῆ, ταῖς δὲ βουλήσεσι καὶ ἐπιθυμίαις αὐτῶν ὑπηρετοῦντα συμβουλεύειν κελεύουσι, τίνα τρόπον γίγνοιτ' ἂν ῥᾶστα τε καὶ τάχιστ' εἰς τὸν αἰὲ χρόνον, τὸν μὲν ὑπομένοντα συμβουλὰς τοιαύτας ἡγοίμην ἂν ἄνανδρον, τὸν δ' οὐχ ὑπο- 5 μένοντ' ἄνδρα. ταύτην δὴ τὴν διάνοιαν ἐγὼ κεκτημένος, ὅταν τίς μοι συμβουλεύηται περὶ τινος τῶν μεγίστων περὶ τὸν αὐτοῦ βίον, οἷον περὶ χρημάτων κτήσεως ἢ περὶ

dictionis exempla, haec delegi, quae in uno libro parvis spatiis intermissis inveniuntur: Leg. VI, 753 E: καὶ ταῦτ' οὐ φάυλους ἀλλ' ὅ τι μάλιστ' ἄκρους, 754 A: μὴ τοίνυν γινώσκοντές γε παρῶμεν αὐτ' ἄρρητον μηδὲν διασαφήσαντες ἡμῖν αὐτοῖς, τίν' ἔσται τρόπον, (754 B: οὐκ ἀγνοῶν ὅτι πολλαὶ τῶν κατοικισθεισῶν διάφοροι ταῖς κατοικισάσαις πολλάκις ἔνιαι γεγόνασι τε καὶ ἔσονται,) 755 E: δίκην ὑπεχέτω . . . μὴ καλὴν μὴδ' εὐώνυμον ἀλλ' αἰσχράν.

Quod reprehendit Karsten nostro loco omissum esse id, in quo vis sit, ὄλην, respondeo hanc vocem supervacua esse; ad κατάστασιν adiungi debebat, ad πολιτείαν minime; etenim κατάστασις ὄλη (πόλεως) idem est atque πολιτεία, „summa rei publicae“. Quare nihil impedit, quin utrumque locum a Platone scriptum esse credamus.

3 τίνα τρόπον] vocabulum τρόπος a Platone hoc modo saepe usurpatur, cf. p. 331 D κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον, 335 C τρόπον τινά, alia. In Leg. VII. τρόπος hac significatione invenitur 10 ies, in Tim. 17 ies, in ep. VII. 13 ies.

6 ταύτην τὴν διάνοιαν κεκτημένος] Scriptor dicit se semper ex eo quod exposuit animi iudicio consilium aut dare aut recusare. — διάνοια per totam epistolam praedicatur: inde a pag. 326 C—330 B 6 ies inveniuntur talia verba (διάνοιαν ἔχων, διανοηθείς cet.). Scriptoris magnopere interest demonstrare se non temere sed ratione et fecisse et facere.

8 χρημάτων κτήσεως] Karsten (p. 67) confert Leg. III, 697 B: ἔστι δ' ὀρθῶς ἄρα τιμιώτατα μὲν καὶ πρῶτα τὰ περὶ τὴν ψυχὴν ἀγαθὰ κείσθαι, σωφροσύνης ὑπαρχούσης αὐτῇ, δευτέρα δὲ τὰ περὶ τὸ σῶμα καλὰ καὶ ἀγαθὰ καὶ τρίτα τὰ περὶ τὴν οὐσίαν καὶ χρήματα λεγόμενα. Non dubito, quin

σώματος ἢ ψυχῆς ἐπιμελείας, ἂν μὲν μοι τὸ καθ' ἡμέραν
 ἔν τινι τρόπῳ δοκῆ ζῆν ἢ [B] συμβουλεύσαντος ἂν ἐθέλειν
 πείθεσθαι περὶ ὧν ἀνακοινοῦται, προθύμως συμβουλεύω
 καὶ οὐκ ἀφοσιωσάμενος μόνον ἐπαυσάμην· ἐὰν δὲ μὴ

alii permulti exstent loci, et apud Platonem et apud alios, quibus
 haec tria inveniantur coniuncta.

1 τὸ καθ' ἡμέραν] Cotidianae vitae moderationem primam
 postulat; eodem modo 331 D se dicit una cum Dione Dionysio
 hoc primum suasisse, ut in vita cotidiana temperantiam ac mode-
 rationem (ἐγκράτειαν) praestaret. Falsum est Rohrerii iudicium
 (Progr. p. 7, cf. diss. p. 32 sq.): „Verba τὸ καθ' ἡμέραν . . .
 ζῆν referenda sunt ad notabilem illam de Platonis philosophia
 sententiam, quae est propria epistolographo, cum philosophi tum
 Platonis esse rationem quandam cotidianae vitae severam ac
 simplicem . . .“ Locos argumento esse dicit praeter hunc 328 A,
 340 C/D. Quibus ex locis nimium mihi effecisse videtur. De
 certa quadam vitae ratione nusquam dictum est; philosophiam
 vero non solum verba sed etiam vitam hominis moderari debere
 quis hanc Platonis sententiam esse neget? Conferendus est locus
 pag. 326 B/C, ubi de Siculorum vita indicat: ἐκ γὰρ τούτων
 τῶν ἐθνῶν οὐτ' ἂν φρόνιμος οὐδεὶς ποτε γενέσθαι . . .
 δύναιτο. Ab hac Syracusanorum vita Dionysium revocabat Plato.

2 ἔν τινι τρόπῳ] modeste dictum pro κατὰ τρόπον, cf.
 Leg. III, 686 D: κατὰ τινα τρόπον. — Nihil de certa ratione,
 nihil singulorum praeceptorum, sed ἔν τινι τρόπῳ „aliquo
 tamen modo“.

4 ἀφοσιωσάμενος] Karsten (p. 69) desumptum esse dicit de
 Leg. VI, 752 D: Κνωσίους χρῆναι τῶν ἄλλων διαφερόντως
 Κρητῶν μὴ μόνον ἀφοσιώσασθαι περὶ τῆς χώρας, ἣν νῦν
 κατοικίσετε, ξυντόνως δ' ἐπιμεληθῆναι τὰς πρώτας ἀρχὰς
 εἰς δύναμιν . . . — ἀφοσιώσασθαι est „se purgare“, deinde
 „animi religione solvendi causa, igitur leviter et defunctorie
 aliquid facere“ (Astius). Qui leviter alicui suadet, tamquam ut
 officio in deos non perquam desit, postea eius salutem non pro-
 spiciet. Qui recte suadet, postea suadere perget. Quare recte
 mihi scriptum esse videtur ἐπαυσάμην, non „male additum“
 (Karsten). Atque hoc ipso cognoscere possumus scriptorem non

συμβουλεύηται μοι τὸ παράπαν ἢ συμβουλεύοντι δῆλος ἢ
μηδαμῆ πεισόμενος, αὐτόκλητος ἐπὶ τὸν τοιοῦτον οὐκ
ἔρχομαι ξυμβουλεύσων, βιασόμενος δ' οὐδ' ἂν υἱὸς ἦ μου·
δούλω δὲ ξυμβουλεύσαιμ' ἂν καὶ μὴ ἐθέλοντά γε προσ-
βιαζοίμην. πατέρα δ' ἢ μητέρα οὐχ ὅσιον ἠγοῦμαι προσ- 5
βιάζεσθαι μὴ [C] νόσφ' παραφροσύνης ἔχομένους· ἐὰν δέ
τινα καθεστῶτα ζῶσι βίον, ἑαυτοῖς ἀρέσκοντ', ἐμοὶ δὲ μή,
μήτ' ἀπεχθάνεσθαι μάτην νουθετοῦντα, μήτε δὴ κολακεύοντά
γ' ὑπηρετεῖν αὐτοῖς πληρώσεις ἐπιθυμιῶν ἐκπορίζονθ', ἅς

stolide imitatum esse illum locum sed libere dicere, quamquam eodem utatur vocabulo.

p. 148, 4 ἐὰν δὲ μὴ συμβουλεύηται μοι κτέ.] His verbis longius progreditur quam antea. Ibi de eis dixit, qui consilium petunt, hic ad eos procedit, qui non petunt.

2 αὐτόκλητος κτέ.] Karsten (p. 69) haec verba non vacare existimat aliqua superbia: „Petitum videtur ex eo, quod praecipitur de Rep. VI. p. 488 A: οὐ γὰρ ἔχει φύσιν — τοὺς σοφοῦς ἐπὶ τὰς τῶν πλουσίων θύρας ἰέναι.“

3 βιασόμενος] Idem (p. 69): „certe non congruit cum iis, quae Plato in Politico p. 296 dicentem facit hospitem Eleaticum . . .“. At ibi Plato dicit de legislatore (νομοθέτης, νομοθετεῖν) vel de magistratibus (ἄρχοντες).

4 δούλω δὲ — προσβιαζοίμην] tamquam parenthesis ad vocem βιασόμενος.

5 πατέρα δ' ἢ μητέρα] Sententiarum nexus ex verbo υἱός facile intelligitur. Karsten (p. 67) confert locum Criton. 51 C, quo Plato leges loquentes fingens dicit de civium officiis rei publicae praestandis. Illo atque hoc loco scriptum videmus contra patriam vi non esse utendum, utroque loco patria cum parentibus comparatur. Neque vero haec comparatio in ipsis vocabulis posita nobis videbitur mira neque illam sententiam bis inveniri stupebimus.

5 οὐχ ὅσιον] Karsten (p. 68): „scriptori suggestit fortasse locus de Leg. IX, 881 B . . .“, ubi de sceleribus in parentes commissis Plato disserit. — παραφροσύνη cf. Lut. p. 96 nr. 72.

αὐτὸς ἀσπαζόμενος οὐκ ἂν ἐθέλοιμι ζῆν. ταῦτόν δὴ καὶ
περὶ πόλεως αὐτοῦ διανοούμενον χρὴ ζῆν τὸν ἔμφρονα·
λέγειν μὲν, εἰ μὴ καλῶς αὐτῷ φαίνοιτο πολιτεύεσθαι, εἰ
μέλλοι μήτε ματαίως ἔρειν μήτ' ἀποθανεῖσθαι [D] λέγων,
5 βίαν δὲ πατρίδι πολιτείας μεταβολῆς μὴ προσφέρειν, ὅταν
ἄνευ φυγῶν καὶ σφαγῆς ἀνδρῶν μὴ δυνατὸν ἢ γίνεσθαι
τὴν ἀρίστην, ἡσυχίαν δ' ἄγοντ' εὖχεσθαι τάγαθ' αὐτῷ τε

1 ταῦτόν δὴ καὶ περὶ πόλεως κτέ.] iterum (cf. 331 A)
ad publicas res rediens disserit, quid civi bono sit faciendum in
re publica male administrata: Si quid proficere poterit verbis,
dicat, quid male sibi videatur geri; sin fieri non possit optima
sine caedibus res publica, ne per vim rerum commutationem
efficiat, sed quietus meliores res speret. — Mihi quidem hoc
loco Plato, quamquam non apertis dicit verbis, suam de Dionis
profectione sententiam declarare videtur; eandem pluribus locis
significat, 327 D ἄνευ σφαγῶν καὶ θανάτων καὶ τῶν νῦν
γεγονότων κακῶν, 351 C ὅ τι δι' ὀλιγίστων θανάτων καὶ
φυγῶν γιγνομένην, 350 C/D explicat. Sed omnibus locis de
hac re, in qua sola a Dione dissentiat, ad Dionis sodales magna
lenitate et mansuetudine scribit.

2 τὸν ἔμφρονα] cf. Leg. IV, 716 B πρὸς ταῦτ' οὖν οὕτω
διατεταγμένα τί χρὴ δρᾶν ἢ διανοεῖσθαι καὶ τί μὴ τὸν
ἔμφρονα; 717 B ὅ γ' ἔμφρων.

3 λέγειν μὲν κτέ.] Rohrer cum magnam in hac sententia
ignaviam inesse dicit (Progr. p. 7), non videt Platonem ipsum
semper hoc consilium esse secutum. An ei, qui libros de re
publica et de legibus scripsit, omnia optime videbantur ad-
ministrari Athenis? Cf. Leg. III, 693 E.

5 βίαν . . . πολιτείας μεταβολῆς] cf. Leg. III, 684 D εἰς
ῥαστώνην τῆς θέσεως τῶν νόμων. — βίαν προσφέρειν
respondet ei, quod supra scripsit, προσβιάζεσθαι.

6 φυγῶν καὶ σφαγῆς ἀνδρῶν] cf. 327 D, 351 C, Leg.
III, 682 D: τῶν νέων, οἳ καὶ ἀφικομένους τοὺς στρατιώτας
(eos, qui ex bello Troiano reverterant) εἰς τὰς αὐτῶν πόλεις
τε καὶ οἰκίας οὐ καλῶς οὐδ' ἐν δίκῃ ὑπεδέξαντ', ἀλλ' ὥστε
θανάτους τε καὶ σφαγὰς καὶ φυγὰς γενέσθαι παμπόλλας.

καὶ τῇ πόλει. κατὰ δὴ τοῦτον τὸν τρόπον ἐγὼ ὑμῖν τ' ἂν
 συμβουλεύοιμι, ξυμβούλευον δὲ καὶ Διονυσίῳ μετὰ Δίονος,
 ζῆν μὲν τὸ καθ' ἡμέραν πρῶτον, ὅπως ἐγκρατῆς αὐτὸς
 αἰτοῦ ὃ τι μάλιστα ἔσεσθαι [E] μέλλοι, καὶ πιστοὺς φίλους
 τε καὶ ἑταίρους κτήσεσθαι, ὅπως μὴ πάθοι ὅπερ ὁ πατήρ 5
 αὐτοῦ, ὃς παραλαβὼν Σικελίας πολλὰς καὶ μεγάλας πόλεις
 ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἐκπεπορθημένας οὐχ οἷός τ' ἦν κατοικίας
 πολιτείας ἐν ἐκάσταις καταστήσασθαι πιστὰς ἑταίρων
 ἀνδρῶν, οὔτ' ἄλλων δὴ ποθεν ὀθνείων [332] οὔτ' ἀδελφῶν,
 οὓς ἔθρεψέ τ' αὐτὸς νεωτέρους ὄντας ἐκ τ' ἰδιωτῶν ἄρ- 10
 χοντας καὶ ἐκ πενήτων πλουσίους ἐπεποιήκει διαφερόντως.

1 ὑμῖν τ' ἂν συμβουλεύοιμι] Multa de suadendi ratione locutus reverti videtur ad ipsum consilium, quod Dionis amicis se daturum esse pollicitus est. Sed statim (ξυμβούλευον δὲ καὶ . . .) aberrat ad praeterita et quomodo Dionysio suadere conatus sit narrat.

3 τὸ καθ' ἡμέραν] cf. 331 A.

3 ἐγκρατῆς] Duae res sunt, quas Dionysio Plato suasit, ut sui potens sit atque ut fidos sibi comparet amicos. Quarum alteram infra breviter attingit (332 D μάλιστα δ' αὐτὸν αὐτῶ), quippe quae per se possit intellegi; alteram pluribus explicat exemplisque ornat. — Vita ea, quae ad temperantiam (ἐγκράτειαν) perducit, opponitur Syracusanorum luxuriae (326 B/C). Etenim ἐγκράτεια hominem αὐτῶ φίλον reddit (cf. 332 D), vel συμφωνίαν in eo efficit (cf. Leg. III, 689 A—D), cum luxuria (τρυφή) διαφωνίας sit causa, quam Plato plerumque regum morbum esse dicit (Leg. III, 691 A).

6 ὃς παραλαβὼν κτέ.] cf. infra 332 A τούτων κοινωνὸν . . . Appositio, quam pronomine relativo adiunxit scriptor, postea amplificatur enuntiatione soluta. Idem factum esse videmus paulo infra 332 A/B Δαρείου . . . ὃς . . . διένειμέ τε . . . ἔδειξέ τε . . . νόμους γὰρ κατασκευάσας ἔτι καὶ νῦν διασέσωκε τὴν Περσῶν ἀρχήν. Est sane haec ratio raptim scribentis, qui non apte verba componit, sed singula singulis annectit.

11 διαφερόντως] Verbum διαφερόντως in Platonis scriptis saepius invenitur: velut in Tim. ter, Lys. bis, Leg. VII. quater. In nostra epistula tribus locis variis modis usurpatum esse

τούτων κοινωνὸν τῆς ἀρχῆς οὐδέν' οἶός τ' ἦν πειθοῖ καὶ διδασχῇ καὶ εὐεργεσίαις καὶ ξυγγενείαις ἀπεργασάμενος ποιήσασθαι, Δαρείου δ' ἑπταπλασίῳ φαυλότερος ἐγένεθ' ὅς οὐκ

videtur. Proprio sensu est „aliter“ 327 B ζῆν ἠθέλησε δ. τῶν πολλῶν Ἰταλιωτῶν. Leg. VII, 805 E: μηδὲν δ. τῶν δούλων.

Ex hac naturali et principali significatione exstitit altera, ita ut δ. idem sit atque „δ. τῶν ἄλλων“ vel „μάλα“ vel „σφόδρα“. Sic nostro loco: πλουσίους ἐπεποιήκει δ.

Tim. 90 C: δ. εὐδαίμον' εἶναι.

Leg. III, 696 A: τῶν δ. πλουσίων.

VII, 797 C: τιμᾶσθαι δ., talia aliis locis multa.

Denique propria vi comparativa imminuta etiam comparativis et superlativis adiungitur:

330 A: ἑαυτὸν δ' ἐπαινεν μᾶλλον ἢ Δίων' ἐβούλετό με καὶ φίλον ἠγεῖσθαι δ. μᾶλλον ἢ κείνον.

Tim. 23 D εὐνομοτάτη διαφερόντως.

3 Δαρείου] Cum toto hoc loco conferendus est locus Leg. III, 693 D — 698 A, imprimis autem, quae de Dareo sunt scripta 695 C sqq.: Δαρεῖος γὰρ βασιλέως οὐκ ἦν υἱὸς παιδείᾳ τ' οὐ διατροφῶσιν τεθραμμένος, ἐλθὼν δ' εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ λαβὼν αὐτὴν ἑβδομος διείλεθ' ἑπτὰ μέρη τεμόμενος, ὧν καὶ νῦν ἔτι σμίκρ' ὄνειρατα λέλειπται, καὶ νόμους ἠξίου θέμενος οἰκεῖν, ἰσότητά τινα κοινὴν εἰσφέρων, καὶ τὸν τοῦ Κύρου δασμὸν ὃν ὑπέσχετο Πέρσαις εἰς τὸν νόμον ἐνέδει, φιλίαν πορίζων καὶ κοινωνίαν πᾶσι Πέρσαις, χρήμασι καὶ δωρεαῖς τὸν Περσῶν δῆμον προσαγόμενος. — Eum, qui hos locos comparat, fugere non potest eos inter se congruere; in utroque dicitur de septem regni partibus, de legibus a Dareo datis, utroque Dareus laudatur. Contra monendum est Herodotum (III, 89) viginti numerare satrapias, de septem illis partibus nihil narrare (de altera discrepantia cf. ad 332 B). At quamvis mira sit illa duorum locorum congruentia, tamen non minus apparet nostrum locum non „expressum esse“ ex illo (quae est Karsteni sententia, p. 158). Etenim id ipsum, quod hic gravissimum est, Dareo fidos non defuisse amicos, quos singulis regni partibus praeficeret, illic ne uno quidem verbo attingitur, nisi forte ex voce ἑβδομος tale quidquam colligere velis.

ἀδελφοῖς πιστεύσας οὐδ' ὑφ' αὐτοῦ τραφείσι, κοινωνοῖς δὲ μόνον τῆς τοῦ Μήδου τε καὶ εὐνούχου χειρώσεως, διένειμέ τε μέρη μείζω ἕκαστα [B] Σικελίας πάσης ἑπτὰ καὶ πιστοῖς ἐχρήσατο τοῖς κοινωνοῖς καὶ οὐκ ἐπιτιθεμένοις οὔτ' αὐτῶ οὔτ' ἀλλήλοις, ἔδειξέ τε παράδειγμ' οἷον χρῆ τὸν νομοθέτην 5 καὶ βασιλέα τὸν ἀγαθὸν γίγνεσθαι· νόμους γὰρ κατασκευάσας ἔτι καὶ νῦν διασέσωκε τὴν Περσῶν ἀρχήν· ἔτι

p. 152, 3 ἑπταπλασίῳ] Dareus septem partes administrare potuit, Dionysius unam non potuit. Karsten scriptorem „ridiculo uti verborum lusu“ iudicat.

2 εὐνούχου] Leg. III, 695 B: (Καμβύσης) τὴν ἀρχὴν ἀπώλεσεν ὑπὸ Μήδων τε καὶ τοῦ λεγομένου τότε εὐνούχου.

3 πιστοῖς ἐχρήσατο] Herodotus (III, 118) tradit unum ex sex illis sociis a Dareo interfectum esse ἀντίκα μετὰ τὴν ἐπανάστασιν, quod proterve se gessisset.

7 ἔτι καὶ νῦν διασέσωκε] Regnum adhuc stare legislatori laudi est; cf. Leg. III, 684 E sq.: Πῆ δέ ποτ' οὖν, ὧ ἄριστοι, κακῶς οὕτως αὐτοῖς ἐχώρησεν ἢ κατοικισίς τε καὶ νομοθεσία; — Πῶς δὴ καὶ τί μεμφόμενος αὐτῶν λέγεις; — Ὅτι τριῶν γενομένων τῶν οἰκήσεων τὰ δύο αὐτῶν μέρη ταχὺ τὴν τε πολιτείαν καὶ τοὺς νόμους διέφθειρε, τὸ δ' ἐν μόνον ἔμεινε τὸ τῆς ὑμετέρας πόλεως. — Karsten (p. 159): „Secundum Platonem ordinis a Dario constituti tantum σμικρὰ ὄνειρατα λέλειπται, . . . At secundum Epistolam Darius legibus condendis ἔτι καὶ νῦν διασέσωκε, h. e. incolume praestitit regnum Persarum. Qualis tum ista incolumitas esset, ex historia notum.“ Ad haec tria respondere liceat: 1. aliud est regnum adhuc stare, aliud ordinis (regni) olim instituti σμικρὰ ὄνειρατα relicta esse. 2. loco supra citato Plato non reprehendit „tantum“ σμικρὰ ὄνειρατα relicta esse, sed miratur, quod καὶ νῦν ἔτι σμικρὰ ὄνειρατα λέλειπται. 3. de incolumitate nostro loco nihil scriptum est. διασώζειν est per pericula traducere, servare; quare recte dictum est διασέσωκε, si ad id tempus stabat Persarum regnum. — Plato cum dicit Leg. III, 698 A: (Τὰ περὶ Περσῶν) ὡς οὐκ ὀρθῶς τανῦν διοικεῖται διὰ τὴν σφόδρα δουλείαν τε καὶ δεσποτείαν, ipse concedit prioribus temporibus meliores fuisse Persarum res. Simili modo Dareum laudat

δ' Ἀθηναῖοι πρὸς τούτοις, οὐκ αὐτοὶ κατοικίσαντες πολλὰς τῶν Ἑλλήνων πόλεις ὑπὸ βαρβάρων ἐκβεβλημένας, ἀλλ' οἰκουμένας παραλαβόντες, ὅμως ἐβδομήκοντ' ἔτη [C] διεφύλαξαν τὴν ἀρχὴν ἀνδρας φίλους ἐν ταῖς πόλεσιν ἐκάσταις
 5 κεκτημένοι. Διονύσιος δ' εἰς μίαν πόλιν ἀθροίσας πᾶσαν Σικελίαν ὑπὸ σοφίας, πιστεύων οὐδενί, μόγις ἐσώθη· πένης γὰρ ἦν ἀνδρῶν φίλων τε καὶ πιστῶν, οὗ μείζον σημεῖον

Leg. III, 694 B: Πῆ δὲ οὖν ποτ' ἀπώλετ' ἐπὶ Καμβύσου καὶ πάλιν ἐπὶ Δαρείου σχεδὸν ἐσώθη;

p. 153, 7 διασέσωκε] Liceat mihi conferre, quid de hoc loco disseruerit Salomon (l. l. p. 18), ut specimen dem artis criticae: „Illud profecto laudi Dario tanto minus tribui debuit, quanto negligentior fuit in Xerxe filio recte instituendo et educando, cf. de legg. lib. III. p. 695 DE: cum eandem certe rem Cyro crimini vertere non dubitaverit philosophus, quod Cambysis filii institutio ei curae non fuisset, sed illum mulierculis educandum tradidisset, ibid. p. 694 DE sq.“ At boni patris vel educatoris exemplum nemo Dareum esse dixit. Multo simplicior est res, dummodo simpliciter verba legas: In aperto est Persarum regnum hodie quoque constare; cuius rei causam scriptor leges institutaque Darei esse existimat; unde sequitur, ut ipse Dareus, qui tam utiles dederit leges, bonus fuerit rex (non perfecti hominis imago).

3 ἐβδομήκοντ' ἔτη] his verbis tempus illud significari inde a constituto foedere Deliaco (a. 477/76) usque ad Athenarum deditionem (a. 404) constare videtur. Quod ultimis belli Peloponnesiaci annis multi sociorum ab Atheniensibus defecerunt, mirari non possumus haec non commemorari; neque enim numerum premere vult scriptor, sed unum dicit Athenienses potestatem obtinuisse fidorum (rei publicae) amicorum auxilio. Quod si tenebimus, ne Karsteni quidem dubitationibus perturbabimur, qui nostrum locum negat congruere cum Platonis de re publica Atheniensium sententia aliis locis expressa (Gorg. 517 sq., Leg. III, 701 A B).

6 πένης γὰρ ἦν . . . οὗ μείζον σημεῖον . . . οὐκ ἔστιν οὐδέν, τοῦ ἔρημον ἢ μὴ . . . εἶναι] τοῦ — εἶναι verba sunt supervacua; repetunt ea, quae supra dicta sunt πένης ἦν. Eadem verborum compositio invenitur Leg. V, 738 D: καὶ

εἰς ἀρετὴν καὶ κακίαν οὐκ ἔστιν οὐδέν, τοῦ ἔρημον ἢ μὴ τοιοῦτων ἀνδρῶν εἶναι. ἃ δὴ καὶ Διονυσίῳ ξυνεβουλευόμεν ἐγὼ καὶ Δίων, ἐπειδὴ τὰ παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτῶ ξυνεβεβήκει οὕτως, [D] ἀνομιλήτῳ μὲν παιδείας ἀνομιλήτῳ δὲ συνουσιῶν τῶν προσηκουσῶν γεγονέναι, πρῶτον μὲν ἐπὶ 5 ταῦθ' ὀρμήσαντα φίλους ἄλλους αὐτῶ τῶν οἰκείων ἅμα καὶ ἡλικιωτῶν καὶ συμφώνους πρὸς ἀρετὴν κτήσασθαι, μάλιστα δ' αὐτὸν αὐτῶ, τούτου γὰρ αὐτὸν θαυμαστῶς

οἰκειῶνται καὶ γνωρίζωσιν, οὐ μείζον οὐδὲν πόλει ἀγαθὸν ἢ γνωρίμους αὐτοὺς αὐτοῖς εἶναι.

1 τοῦ ἔρημον ἢ μὴ κτέ.] cf. Leg. III, 696 C: Ἔτι δὴ καὶ τόδ' ἐπισκεψώμεθα τῶν ἐν ταῖς πόλεσιν τιμήσεων ἕνεκα, ποταῖ τ' ὄρθαι καὶ μὴ γίγνονται ἐκάστοτε, 701 A: ὅθεν δὴ τὰ θέατρ' ἐξ ἀφώνων φωνήεντ' ἐγένονθ', ὡς ἐπαίοντ' ἐν μούσαις τό τε καλὸν καὶ μή.

2 ἃ δὴ καὶ κτέ.] *redit ad 331 D ξυνεβούλευον δὲ καὶ Διονυσίῳ μετὰ Δίωνος.* Quae sunt interposita, exempla sunt primum Dionysii maioris, cui solitudo damno fuit, alterum Darei, qui amicis fidelibus regnum firmavit, tertium rei publicae Atheniensium, qui et ipsi virorum amicorum auxilio imperium diu obtinuerunt.

4 ἀνομιλήτῳ μὲν — ἀνομίλητῳ δέ] cf. Leg. III, 697 D: ἀναστάτους μὲν πόλεις, ἀνάστατα δ' ἔθνη φίλια πυρὶ καταφθείραντες, V, 733 E ἡρεμαίας μὲν λύπας, ἡρεμαίας δ' ἡδονάς, (734 A σφοδρὰς μὲν λύπας, σφοδρὰς δ' ἡδονάς,) 739 C κοινὰς μὲν γυναῖκας, κοινούς δ' εἶναι παῖδας κοινὰ δὲ χρήματα ξύμπαντα, 743 C ὅπου πολλαὶ μὲν δίκαι ἐν ἀλλήλοις εἶεν, πολλαὶ δ' ἀδικίαι. — ἀνομιλήτῳ παιδείας] ἀνομίλητος genetivo ornatur eodem modo atque supra πένης et ἔρημος, cf. Kühner-Gerth II, 2 § 421, 3 Anm. 5: „Die meisten Zusammensetzungen mit a privativum lassen sich, da sie teils . . ., teils der Analogie sinnverwandter Begriffe folgen, ohne Schwierigkeit in die besprochenen Kategorien (Genetiv) einordnen.“ „Plat. Symp. 197 D ἄδωρος δυσμενείας wie φειδωλός.“

8 μάλιστα δ' αὐτὸν αὐτῶ] cf. Leg. III, 693 B: ἐαυτῇ φίλην (τὴν πόλιν). Lys. 214 C: τοὺς δὲ κακούς, ὅπερ καὶ περὶ αὐτῶν λέγεται, μηδέποθ' ὁμοίους μηδ' αὐτοὺς αὐτοῖς

ἐνδεᾶ γεγονέναι λέγοντες οὐκ ἐναργῶς οὕτως, οὐ γὰρ ἦν ἀσφαλές, ἀνιπτόμενοι δὲ καὶ διαμαχόμενοι τοῖς λόγοις, ὡς οὕτω μὲν πᾶς ἀνὴρ αὐτόν τε καὶ ἐκείνους, ὧν ἂν ἡγεμῶν γίγνηται σώσει, μὴ ταύτη δὲ τραπόμενος τάναντία πάντ' ἅποτελεῖ. [E] πορευθεὶς δ' ὡς λέγομεν καὶ ἑαυτὸν ἔμφρονα

εἶναι, ἀλλ' ἐμπλήκτους τε καὶ ἀσταθμήτους· ὃ δ' αὐτὸ αὐτῷ ἀνόμοιον εἶη καὶ διάφορον, σχολῇ γέ τῃ ἄλλῃ ὁμοιον ἢ φίλον γένοιτ' ἂν.

p. 155, 8 θαυμαστῶς ἐνδεᾶ] = μάλ' ἐνδεᾶ vel ἐνδεᾶ καὶ μάλα. Vocabulum θαυμαστός (vel θαυμαστῶς) non minus 18ies in epistula nostra invenitur. Neque in Platonis libris rarum est; Tim. 6 ies, Leg. VII. quater (X. quater, XI. bis, XII. 7 ies Adam). Similis frequentiae exemplum est in Timaeo 13ies offerri verbum ἀποτελεῖν. De usu vocabuli θαυμαστός quaerentes haec fere reperiemus: 1. plerumque propria vi relicta est „magnus, eximius“ (Tim. 20 E μεγάλα καὶ θαυμαστά, 25 A. 26 B θαυμαστὸν ἔχει τι μνημεῖον), θαυμαστῶς „maxime, valde“: θαυμαστῶς ἐνδεᾶ γεγονέναι, 330 A θαυμαστῶς ἐφιλονεῖκει, 348 E τεθορυβημένῳ θαυμαστῶς, alia (Leg. I, 633 B θαυμαστῶς πολύπονος, Euthyd. 283 C θαυμαστῶς σπουδάζοιμεν). 2. Aliis locis de propria significatione aliquid conservatum esse videtur: 326 A ἄνευ παρασκευῆς θαυμαστῆς τινος, 326 C οὐχ οὕτω θαυμαστῇ φύσει κραθήσεται, 340 C ὁδὸν θ' ἡγείται θαυμαστὴν ἀκηκοέναι. Huc potissimum referam verba θαυμαστός ὅσος, θαυμαστῶς ὡς: 325 D διεφθείρετο καὶ ἐπεδίδου θαυμαστὸν ὅσον, 330 A Πλάτωνα Διονύσιος θαυμαστῶς ὡς ἀσπάζεται (Theaet. 150 D θαυμαστὸν ὅσον ἐπιδιδόντες, Phaed. 92 A θαυμαστῶς ὡς ἐπείσθη ὑπ' αὐτοῦ). 3. persaepe occurrit θαυμαστός cum voce privativa coniunctum: οἷδὲν θαυμαστὸν 324 B, D, 325 B, 339 E, 351 C (Leg. VII, 789 A/B, XII, 962 D bis, Tim. 19 D al.), οὐ θαυμαστός 351 D, μὴ θαυμαστός 345 C. — His satis cognoscere possumus verbum eadem ratione a Platone usurpari et crebitate tantum nostram epistolam excellere.

ἅποτελεῖ] πράξει, ποιήσει. ἀποτελεῖν est verbum usitatissimum in Platonis scriptis (Leg. VII. 7 ies, Tim. 13 ies).

ἅ πορευθεὶς δ' ὡς λέγομεν] accuratius explicantur quae

τε καὶ σώφρον' ἀπεργασάμενος, εἰ τὰς ἐξηρημωμένας Σικελίας
 πόλεις κατοικήσειε νόμοις τε ξυνοθήσειε καὶ πολιτείαις,
 ὥσθ' αὐτῷ τ' οἰκείας καὶ ἀλλήλαις εἶναι πρὸς τὰς τῶν
 βαρβάρων βοηθείας, οὐ διπλασίαν τὴν πατρώαν ἀρχὴν
 μόνον ποιήσοι, [333] πολλαπλασίαν δ' ὄντως· ἔτοιμον γὰρ 5
 εἶναι τούτων γενομένων πολὺ μᾶλλον δουλώσασθαι Καρχη-
 δονίους τῆς ἐπὶ Γέλωνος αὐτοῖς γενομένης δουλείας, ἀλλ' οὐχ
 ὥσπερ νῦν τούναντιον ὁ πατὴρ αὐτοῦ φόρον ἐτάξατο φέρειν
 τοῖς βαρβάροις. ταῦτ' ἦν τὰ λεγόμενα καὶ παρακελευόμεν'
 ὑφ' ἡμῶν τῶν ἐπιβουλευόντων Διονυσίῳ ὡς πολλαχόθεν 10
 ἐχώρουν οἱ τοιοῦτοι λόγοι, οἳ δὴ καὶ κρατήσαντες παρὰ
 Διονυσίῳ ἐξέβαλον μὲν Δίῳ, ἡμᾶς δ' εἰς [B] φόβον
 κατέβαλον· ἵνα δ' ἐκπεράνωμεν οὐκ ὀλίγα πράγματα' ἐν
 ὀλίγῳ χρόνῳ, ἐλθὼν ἐκ Πελοποννήσου καὶ Ἀθηναίων Δίῳ
 ἔργῳ τὸν Διονύσιον ἐνουθέτησεν. ἐπειδὴ δ' οὖν ἠλευθέρωσε 15

supra dicta sunt ὡς οὕτω πᾶς ἀνὴρ — σώσει. Cf. Leg. V, 727 B: οὐδέ γ' ὅταν ἄνθρωπος τῶν αὐτοῦ ἐκάστοθ' ἀμαρτημάτων μὴ ἑαυτὸν αἴτιον ἡγήται καὶ τῶν πλείστων κακῶν καὶ μεγίστων, ἀλλ' ἄλλους, ἑαυτὸν δ' αἰεὶ ἀναίτιον ἐξαιρῆ, τιμᾶ τὴν αὐτοῦ ψυχὴν.

4 οὐ διπλασίαν — πολλαπλασίαν δ' ὄντως] cf. Leg. VI, 777 A οὐ τρεῖς μόνον ἀλλὰ πολλάκις ἀπεργάζονται δούλας τὰς ψυχὰς τῶν οἰκετῶν. Ibi οὐ τρεῖς, hic οὐ διπλασίαν nullo alio consilio adiuncta sunt, nisi quo magis exstent verba πολλάκις, πολλαπλασίαν.

8 τούναντιον] cf. ad 330 D.

9 ταῦτ' ἦν τὰ λεγόμενα] Consilium Dionysio datum postquam exposuit, paucis narrat se nihil hoc modo profecisse apud tyrannum. Deinde (ἵνα δ' ἐκπεράνωμεν κτέ.) rerum Syracusanarum expositionem institutam quamquam brevissime absolvendam sibi esse indicat.

12 ἐξέβαλον μὲν — κατέβαλον] cf. 329 C. De agnominatione conferas Leg. XII, 968 D ἦθεσι καὶ ἔθεσι, E ἀπόρρητα — ἀπρόρρητα.

15 ἔργῳ ἐνουθέτησεν] opponitur illis τὰ λεγόμενα καὶ παρακελευόμενα, de quibus supra verba fecit.

τε καὶ ἀπέδωκεν αὐτοῖς δις τὴν πόλιν, ταῦτόν πρὸς Δίωνα Συρακόσιοι τότε ἔπαθον, ὅπερ καὶ Διονύσιος, ὅτ' αὐτὸν ἐπεχείρει παιδεύσας καὶ θρέψας βασιλέα τῆς ἀρχῆς ἄξιον οὕτω κοινωνεῖν αὐτῷ τοῦ βίου παντός, ὃ δὲ τοῖς δια-
 5 βάλλουσι καὶ [C] λέγουσιν, ὡς ἐπιβουλεύων τῇ τυραννίδι Δίω πρᾶττοι πάνθ' ὅσ' ἔπραττεν ἐν τῷ τότε χρόνῳ, ἢ ὃ μὲν παιδείᾳ δὴ τὸν νοῦν κηληθεὶς ἀμελοῖ τῆς ἀρχῆς ἐπι-
 τρέψας ἐκείνῳ ὃ δὲ σφετερίσασαιτο καὶ Διονύσιον ἐκβάλοι ἐκ τῆς ἀρχῆς δόλῳ. ταῦτα τότε ἐνίκησε καὶ τὸ δεύτερον ἐν
 10 Συρακοσίοις λεγόμενα καὶ μάλ' ἀτόπῳ τε καὶ ἀσχερᾷ νίκη τοῖς τῆς νίκης αἰτίοις. οἷον γὰρ γέγονεν, ἀκούσαι χρὴ τοὺς ἐμὲ παρακαλοῦντας πρὸς τὰ νῦν πράγ[*D*]ματα.

1 *δίς*] Rohrer, cum dicat (Progr. p. 9) hoc loco vocabulum *δίς* „prorsus absurdum“ esse, nescire mihi videtur Syracusas a Dione bis esse expugnatas, cf. Plut. Dio capp. 26—29, 42—46.

1 *ταῦτόν πρὸς Δίωνα κτέ.*] Rerum narratio comparatione interrumpitur. Non explicat, quomodo Syracusanis in suspicionem venerit Dio, sed de calumniis inimicorum dicit, quibus Dionysius sit deceptus, et deinde easdem calumnias apud Syracusanos vicisse contendit.

Quae ratio ut in falsarii opere intellegi vix possit, ita nihil habet miri, si a Platone epistolam esse scriptam credimus; namque illum has res, de quibus Athenas ei nuntiatum erat, comparasse cum eis, quas ipse Syracusis viderat, consentaneum est.

4 *ὃ δὲ τοῖς διαβάλλουσι καὶ λέγουσιν*] deest verbum *ἐπίστευσεν*. Longiore enuntiatione interposita (*ὡς ἐπιβουλεύων κτέ.*) scriptor compositionem non absolvit. Bene observanda sunt talia exempla, quibus docemur epistolam non artificium esse diligenter conscriptum sed raptim scriptam et, ut ita dicam, veram epistolam.

11 *οἷον γὰρ γέγονεν*] His verbis explicatio instituitur paulo copiosior de Callippi prodicione Dionisque obitu.

12 *τοὺς ἐμὲ παρακαλοῦντας*] Quod Karsten (p. 40) ex hoc similibusque locis, quibus de eis, ad quos scribit, loquitur tertia persona (324 B *νέω καὶ μὴ νέω*, 337 E *ᾧ μέλει ἀκούειν ἔξεστιν*, 334 C *ταῦτ' εἴρηται πάντα τῆς συμβουλῆς ἕνεκα τῶν Διωνείων φίλων καὶ συγγενῶν*), concludit „epistolam

ἦλθον Ἀθηναῖος ἀνὴρ ἐγώ, ἑταῖρος Δίωνος, σύμμαχος αὐτῷ
 πρὸς τὸν τύραννον, ὅπως ἀντὶ πολέμου φιλίαν ποιήσασιν·
 διαμαχόμενος δὲ τοῖς διαβάλλουσιν ἠττήθη. πείθοντος δὲ
 Διονυσίου τιμαῖς καὶ χρήμασι γενέσθαι μετ' αὐτοῦ ἐμὲ
 μάρτυρά τε καὶ φίλον πρὸς τὴν εὐπρέπειαν τῆς ἐκβολῆς 5
 τῆς Δίωνος αὐτῷ γίνεσθαι, τούτων δὴ τὸ πᾶν διήμαρτεν,
 ὕστερον δὲ δὴ κατιῶν οἴκαδε Δίων ἀδελφῶ δύο προσλαμβάνει

non ad familiarium coetum missam esse, sed destinatam, ut vulgo
 legeretur“, his minime possum assentiri. Quod tertia persona
 auctor utitur, ex hoc de ipso nihil possumus intellegere: τοὺς
 ἐμὲ παρακαλοῦντας est „quicumque me ad se vocant“, i. e.
 idem, quod vobis nunc scribo, ceteris omnibus dicerem, si qui me
 vocassent. De duobus locis 324 B et 337 E idem cognosci posse
 existimo. Neque enim qui scribit „ὃ μῆλει, ἀκούειν ἔξεστι“
 confirmat se omnibus illis dicturum esse aut dicere.

1 ἦλθον κτέ.] Quae de Dionis morte dicuntur 333 D sqq.
 Salomon (p. 15) ut Syracusanis notissima plane silentio praeter-
 eunda fuisse censet. At qui paululo diligentius locum legerit,
 statim intellet scriptorem hic non nova atque incomperta
 tradere. Si narrationem tantum sibi absolvendam putaret esse,
 quid tunc sibi vellet sollemnis illa pronuntiatio (οἶον γὰρ
 γέγονεν κτέ.), quid totum illud ἦλθον . . . ἐγὼ . . . ? Sed hoc
 ipsum consideremus accuratius. Pronuntiatione ista demonstratur
 ea, quae sequuntur, tamquam solutam esse particulam; cuius tria
 possunt distingui membra: primum ἦλθον — διήμαρτεν 333 D,
 alterum ὕστερον δὲ δὴ — ἐπὶ κούροι 334 A, ultimum καὶ τὸ
 μὲν αἰσχρὸν — ἀνδρε γενομένω 334 C. Tertium perspicentes
 facile cognoscemus hoc unum scriptorem spectare, ut Athenas
 urbem patriam prodicione Callippi sceleratissima pollutam ac
 deformatam repurget atque omni crimine liberet (cf. Ἀθηναῖος
 ἀνὴρ ἐγώ). Quem ad finem hominibus illis nefariis se ipse
 opponit, qui amico semper fidem praestiterit.

3 πείθοντος] imperfectum de conatu.

7 ἀδελφῶ δύο] Plut. Dio 54 unum nominat Callippum (quam-
 quam nostram ei non ignotam fuisse epistulam ex loco infra ad-
 scripto apparet), Nepos Dio 8. 9 Callicratem (quod nomen solus
 exhibet Nepos) a Philostrato fratre adiutum esse narrat.

[E] Ἀθήνηθεν, οὐκ ἐκ φιλοσοφίας γεγονότε φίλω, ἀλλ' ἐκ τῆς περιτρεχούσης ἑταιρείας ταύτης τῆς τῶν πλείστων φίλων, ἣν ἐκ τοῦ ξενίζειν τε καὶ μνεῖν καὶ ἐποπτεύειν πραγματεύονται καὶ δὴ καὶ τούτῳ τῷ συγκαταγαγόντ' αὐτὸν
 5 ἐκ τούτων τε καὶ ἐκ τῆς πρὸς τὴν κάθοδον ὑπηρεσίας ἐγενέσθην ἑταίρω· ἐλθόντες δ' εἰς Σικελίαν, ἐπειδὴ Δίων' [334] ἤσθοντο διαβεβλημένον εἰς τοὺς ἐλευθερωθέντας ὑπ' αὐτοῦ Σικελιώτας ὡς ἐπιβουλεύοντα γενέσθαι τύραννον, οὐ μόνον τὸν ἑταῖρον καὶ ξένον προὔδοσαν, ἀλλ' οἶον τοῦ
 10 φόνου αὐτόχειρες ἐγένονθ' ὅπλ' ἔχοντες ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοὶ τοῖς φονεῦσι παρεστῶτες ἐπίκουροι. καὶ τὸ μὲν αἰσχρὸν καὶ ἀνόσιον οὔτε παρίεμαι ἔγωγ' οὔτε τι λέγω· πολλοῖς γὰρ καὶ ἄλλοις ὑμνεῖν ταῦτ' ἐπιμελὲς καὶ εἰς τὸν ἔπειτα μελήσει χρόνον· τὸ δ' [B] Ἀθηναίων περὶ λεγόμενον,
 15 ὡς αἰσχύνῃ οὔτοι περιῆψαν τῇ πόλει ἐξαιροῦμαι· φημί γὰρ κάκεινον Ἀθηναίων εἶναι, ὃς οὐ προὔδωκε τὸν αὐτὸν τοῦτον, ἐξὸν χρήματα καὶ ἄλλας τιμὰς πολλὰς λαμβάνειν· οὐ γὰρ διὰ βαναύσου φιλότητος ἐγεγόνει φίλος, διὰ

1 οὐκ ἐκ φιλοσοφίας κτέ.] Plut. Dio 54: ἦν δέ τις ἑταῖρος τοῦ Δίωνος ἐξ Ἀθηναίων, Κάλλιππος, ὃν φησὶν ὁ Πλάτων οὐκ ἀπὸ παιδείας, ἀλλ' ἐκ μυσταγωγῶν καὶ τῆς περιτρεχούσης ἑταιρείας γνώριμον αὐτῷ γενέσθαι καὶ συνήθη.

13 ἐπιμελὲς] Leg. VII, 824 B. VI, 763 D.

18 οὐ γὰρ διὰ βαναύσου κτέ.] Non se ipse laudat, sed philosophiae laudem tribuit.

Liceat mihi priusquam ad ea, quae sequuntur (334 C sqq.) transeamus, hanc epistolae partem respicere. Est quidem tota pars digressionum congeries, a Karsteno et aliis acriter vituperata, quia consilium, quod daturus est scriptor, his omnibus diutius differtur. Nobis de epistularum origine quaerentibus haec ipsa pars, quam neque pulchre neque eleganter compositam esse nemo negabit, tamen non est ingrata, quod argumento esse potest gravissimo integre iudicantibus. Licet enim singula anacolutha a falsario studio inserta esse credas, ut epistolae dictionem affectaret, tantam negligentiam, tot sordes quis Platoni supponere ausus sit? Apparet negligentiam illam non fictam esse sed veram; hanc certe partem epistolae raptim esse conscriptam. —

δ' ἐλευθέρως παιδείας κοινωνίαν, ἣ μόνῃ χρῆ πιστεύειν τὸν νοῦν κεκτημένον, μᾶλλον ἢ συγγενείᾳ ψυχῶν καὶ σωματίων· ὥστ' οὐκ ἄξιον ὀνειδούς γεγόνατον τῇ πόλει τῷ Δίων' [C] ἀποκτείνανθ' ὡς ἐλλογίμω πώποτ' ἄνδρε γενομένω.

At raptim scripsit falsarius. — Non potuit. Etenim in eadem hac parte permulta exstant dictionis Platonicae exempla, neque solum dictionis sed etiam sententiae atque iudicii. Quare Karsten hanc potissimam elegit, qua probet scriptorem multa de Platonis libris desumpsisse. At qui singula ex singulis Platonis scriptis conquirere debebat, ut „sua compilaret“, raptim scribere non potuit.

Sed non satis est anacolutha et digressiones animadverti, causas eorum comprehendendi oportet. De singulis rebus quoniam supra exposui, hoc loco totius partis compositionem paucis repetam:

- 330 C πρῶτον μὲν συμβουλεύσας ἃ χρῆ ποιεῖν
 330 C τὸν συμβουλεύοντ' ἄνδρῳ κάμνοντι
 330 D ταύτῳ δὴ καὶ πόλει
 331 A ταύτην τὴν διάνοιαν ἐγὼ κεκτημένος
 331 D ταύτῳ δὴ καὶ περὶ πόλεως
 331 D ὑμῖν τ' ἂν συμβουλεύοιμι
 | συνεβούλευον δὲ καὶ Διονυσίῳ
 331 E μὴ πάθοι ἅπερ ὁ πατήρ
 332 A Δαρείου . . .
 332 B Ἀθηναῖοι . . .
 332 C ἃ δὴ καὶ Διονυσίῳ
 333 B ἵνα δ' ἐκπεράνωμεν
 333 C οἶον γὰρ γέγονεν . . .

Consilium, quod Dionis amicis dandum sibi proposuit, duobus locis leviter attingit. Pauca de consiliandi ratione praefatur. Maxima autem pars est de rebus Syracusanis, de rebus Dionis ac Dionysii.

Ex his, quae observavimus, si postremum conamur auctoris imaginem restituere, habemus virum Atheniensem, patriae amantem, philosophum, politicum, in rebus Syracusanis plurimum versatum, Platonis dictione utentem, Platonis sententiis imbutum. — Sed

Ταῦτ' εἴρηται πάντα τῆς συμβουλῆς ἕνεκα τῶν Διωνείων φίλων καὶ συγγενῶν· συμβουλεύω δὲ δὴ τι πρὸς τούτοις τὴν αὐτὴν συμβουλήν καὶ λόγον τὸν αὐτὸν λέγων ἤδη τρίτον τρίτοις ὑμῖν· μὴ δουλοῦσθαι Σικελίαν ἕπ' ἀν-
 5 θρώποις δεσπόταις, μηδ' ἄλλην πόλιν ὃ γ' ἐμὸς λόγος, ἀλλ' ὑπὸ νόμοις· οὔτε γὰρ τοῖς δουλουμένοις οὔτε τοῖς δουλωθεῖσιν ἄμεινον, [D] αὐτοῖς καὶ παισὶ παίδων τ' ἐκγόνοις,

quid plura! iamiam animadverteris Platonis vultus pingi. Ac dummodo falsissima ista opinione liberare te possis, qua Platonis epistulam opus singulari artificio perfectum esse putant, nihil impedit, quin a Platone epistulam scriptam esse existimes.

334 C — 337 E. Consilii quod vocatur pars altera, consilium ipsum continens.

1 Ταῦτ' εἴρηται κτέ.] His frigidis verbis ex longa digressionem scriptor revertitur; tamquam se ipse ad propositum revocat, et nisi audacius esset, talia conicere, diceremus eum tempore intermisso haec scripsisse.

1 τῆς συμβουλῆς τῶν φίλων] cf. ad 330 D.

1 τῶν Διωνείων φίλων] Similiter 333 C de eis, ad quos epistula missa est, scribit (τοὺς ἐμὲ παρακαλοῦντας). Sed ex talibus verbis conicere epistulam re vera missam non esse temerarium est.

2 πρὸς τούτοις] nam ea quoque, quae supra dixit, et quae de Dione et de se ipso narravit, pro consilio esse possunt.

4 τρίτον τρίτοις] cf. 325 E πάντη πάντως, 326 B οὐδαμῶ οὐδαμῶς, 335 C πάντως πανταχῆ. Persaepe Plato per figuram παρονομασίας cognata vocabula uno loco collocat: Tim. 36 D/E μέσον μέση ξυναγαγὼν προσήρομωτεν, 37 A ὑπὸ τοῦ ἀρίστου ἀρίστη γενομένη, B ἕκαστον ἕκαστα, alia permulta, 52 D τρία τριχῆ; Leg. III, 696 E καὶ τὸ δεύτερον δευτέρως, 697 D μισοῦντες μισοῦνται, E μισθούμενοι ὑπὸ μισθωτῶν. Eiusdem rei in Leg. V. 14 inveniuntur exempla.

7 ἄμεινον] Non male confert Ritter (Gesetze p. 367) Leg. IX, 862 E: γινώσκων που τοῖς τοιούτοις πᾶσιν ὡς οὔτ' αὐτοῖς ἔτι ζῆν ἄμεινον. — ἄμεινον sc. ἐστίν omnino significat „conducit, expedit“ cf. Ast, lex. Plat., s. v.

ἀλλ' ὀλέθριος πάντως ἢ πείρα, σμικρὰ δὲ καὶ ἀνελεύθερα
 ψυχῶν ἦθη τὰ τοιαῦθ' ἀρπάζειν κέρδη φιλεῖ, οὐδὲν τῶν
 εἰς τὸν ἔπειτα καὶ εἰς τὸν παρόντα καιρὸν ἀγαθῶν καὶ
 δικαίων εἰδότα θείων τε καὶ ἀνθρωπίνων. ταῦτα πρῶτον
 μὲν Δίων' ἐγὼ ἐπεχείρησα πείθειν δεύτερον δὲ Διονύσιον, 5
 τρίτους δ' ὑμᾶς νῦν· καὶ μοι πείθεσθε Διὸς τρίτου σωτῆρος
 χάριν, εἴτ' εἰς Διονύσιον βλέψαντες καὶ Δίων', ὧν ὁ μὲν
 μὴ πειθόμενος ζῆ τὰ νῦν οὐ [E] καλῶς ὁ δὲ πειθόμενος

1 ἀνελεύθερα] ὁ ἀνελεύθερος a Platone saepe libero
 philosopho opponitur, cf. Ast, l. Pl., s. v.

2 ἦθη] ἀνελεύθερα ψυχῶν ἦθη pro ἀνελεύθεροι ἄν-
 θρωποι, cf. Leg. VIII, 852 B οἷον μισῶν δοκεῖς ἡμῖν κολάζειν
 τὸ τοιοῦτον ἦθος μᾶλλον τοῦ δέοντος.

2 τὰ τοιαῦθ' ἀρπάζειν κέρδη φιλεῖ] Imperium iniquum
 lucrum esse dicit, quod illiberales homines arripere studeant.
 Rep. V, 469 D et VI, 486 B iunguntur ἀνελεύθερος et φιλο-
 χρήματος. Leg. V, 741 E: χρηματισμὸς γὰρ οὗτ' ἔνεστι
 σφόδρ' ἐν τῇ τοιαύτῃ κατασκευῇ, ξυνέπεται τ' αὐτῇ μηδὲ
 δεῖν, μηδ' ἐξελθαι χρηματίζεσθαι τῶν ἀνελευθέρων χρημα-
 τισμῶν μηδενὶ μηδένα, καθ' ὅσον ἐπονείδιστος λεγομένη
 βαναυσία ἦθος ἀποτρέπει ἐλεύθερον, μηδὲ τὸ παράπαν
 ἀξιούν ἐκ τῶν τοιούτων συλλέγειν χρήματα. 747 B τὴν
 ἀνελευθερίαν καὶ φιλοχρηματίαν, VIII, 832 D: ἐλεύθεροί
 τ' ἀπ' ἀλλήλων εἰσὶ· φιλοχρήματοι δ' ἦκιστ' ἄν, οἶμαι,
 γίγνοιντ' ἄν ἐκ τούτων τῶν νόμων. His omnibus locis, cum
 iungantur ἀνελευθερία et φιλοχρηματία, eandem invenimus
 sententiam, quae hic expressa est (ἀνελεύθερα — ἀρπάζειν
 κέρδη φιλεῖ).

3 ἀγαθῶν καὶ δικαίων . . . θείων τε καὶ ἀνθρωπίνων]
 dictio copiosa, quam in Platonis Legibus saepe invenimus, velut
 Leg. V, 735 B ὡς μάταιος ἄν ὁ πόνος εἴη καὶ ἀνήνυτος περὶ
 τε σῶμα καὶ ψυχάς.

6 Διὸς τρίτου σωτῆρος] cf. ad 340 A.

7 χάριν] Praeter hunc locum vocabulum χάριν in epistula
 invenimus 336 C χάριν οἰωνοῦ, 344 D ὑπομνημάτων χάριν,
 350 C ξεναπατίας χάριν. Proprium est Platonis dictionis
 posterioris, Lut. p. 124 nr. 355. Ritter, Untersuchungen p. 59.

τέθνηκε καλῶς· τὸ γὰρ τῶν καλλίστων ἐφιέμενον αὐτῷ
 τε καὶ πόλει πάσχειν ὅ τι ἂν πάσχη πᾶν ὀρθὸν καὶ καλόν.
 οὔτε γὰρ πέφυκεν ἀθάνατος ἡμῶν οὐδείς, οὔτ' εἴ τῳ συμ-
 βαίη, γένοιτ' ἂν εὐδαίμων, ὡς δοκεῖ τοῖς πολλοῖς· κακὸν
 5 γὰρ καὶ ἀγαθὸν οὐδὲν λόγου ἄξιόν ἐστι τοῖς ἀψύχοις [335]
 ἀλλ' ἢ μετὰ σώματος οὔση ψυχῇ τοῦτο συμβήσεται ἐκάστη
 ἢ κεχωρισμένη, πείθεσθαι δ' ὄντως αἰεὶ χρὴ τοῖς παλαιοῖς
 τε καὶ ἱεροῖς λόγοις, οἳ δὴ μηνύουσιν ἡμῖν ἀθάνατον ψυχὴν
 εἶναι δικαστὰς τ' ἴσχειν καὶ τίνειν τὰς μεγίστας τιμωρίας,
 10 ὅταν τις ἀπαλλαχθῇ τοῦ σώματος· διὸ καὶ τὰ μεγάλ' ἁμαρ-
 τήματα καὶ ἀδικήματα σμικρότερον εἶναι χρὴ νομίζειν κακὸν
 πάσχειν ἢ δρᾶσαι, ὧν ὁ φιλοχρήματος πένης τ' ἀνὴρ τὴν
 ψυχὴν οὔτ' ἀκούει, ἔάν τ' ἀκούσῃ καταγελαῶν, ὡς οἴεται,
 πανταχόθεν [B] ἀναιδῶς ἀρπάζει πᾶν ὅ τι περ ἂν οἴηται,

1 τὸ γὰρ . . . πάσχειν . . . καλόν] Vocabulum καλῶς explicatur. Dionis mors, quamquam ab hominibus nefariis necatus est, tamen decora dici potest, quia vitam decoram secuta est. Deinde (οὔτε γὰρ κτέ.) accuratius exponitur Dionis mortem decoram Dionysii vitae turpi praeferendam esse. Hoc loco manifestum est scriptorem eorum, ad quos missa est epistula, rationem habere; nam quod Platonis discipulis luce clarius erat, eis, qui cotidie Dionis mortem querebantur et Dionysii felicitati invidebant, demonstrari debebat. Cetera quoque, quam bene sint disposita facile observaveris: Dionis mortem decoram esse explicat, Dionysii vitam turpem esse non sibi demonstrandum esse censet, quia semper illis ante oculos erat.

7 πείθεσθαι κτέ.] Persaepe Plato ad talia effata prisca recurrit, cf. Phaed. 70 C; Leg. III, 677 A; IV, 715 E. 716 B. 719 B; V, 738 B; VII, 804 E.

12 φιλοχρήματος πένης τ' ἀνὴρ τὴν ψυχὴν] Leg. V, 737 A φιλοχρηματεῖν μετ' ἀδικίας (Heindorf); cf. etiam quos ad 334 D (ἀνελεύθερα) attuli locos. Leg. VIII, 831 sqq. Plato dicit divitiarum cupiditate omnes meliores res in urbibus opprimi. Ad verba πένης τὴν ψυχὴν conferas, quae ibi scripta sunt 832 A: Πῶς μὲν οὖν αὐτοὺς σὺ λέγοιμ' ἂν τὸ παράπαν δυστυχεῖς, οἷς γ' ἀνάγκη διὰ βίου πεινώσι τὴν ψυχὴν αἰεὶ τὴν αὐτῶν διεξελεῖν;

καθάπερ θηρίον, φαγείν ἢ πιεῖν ἢ περὶ τὴν ἀνδραποδώδη καὶ ἀχάριστον, ἀφροδίσιον λεγομένην οὐκ ὀρθῶς, ἡδονὴν ποριεῖν αὐτῷ τοῦμπλάσθαι, τυφλὸς ὢν καὶ οὐχ ὄρων,

1 *καθάπερ*] Dittenberger¹⁾ primus observavit *καθάπερ* vocabulum in posterioribus Platonis scriptis persaepe occurrere, cum in prioribus multo rarius sit quam ὡσπερ. Cum his observationibus optime congruit epistula nostra, in qua *καθάπερ* 6ies, ὡσπερ bis inveniatur, cf. Lut. p. 103 sq. nr. 199 sq. — W. Janell in quaestione de hiatu habita²⁾ animadvertit illam *καθάπερ* vocabuli frequentiam ex hiatus vitandi studio ortam esse; idem de nostra epistula dici potest: 325 B *οἴηται καθάπερ*, 338 A *διεπεράνθη καθάπερ*, E *ἀπηρηθήην καθάπερ*, 340 D *ἐπικεχρωσμένοι καθάπερ*, 345 C *Πελοπόννησον καθάπερ*, 348 A *ἔξω καθάπερ*; 333 A *οὐχ ὡσπερ*, 340 B *φιλοσοφίας ὡσπερ*.

1 *φαγείν — πιεῖν — ἀφροδίσιον . . . ἡδονὴν*] Eodem modo haec tria iunguntur Phaed. 64 D: 'φαίνεται σοι φιλοσόφου ἀνδρὸς εἶναι ἐσπουδακέναι περὶ τὰς ἡδονὰς καλουμένας τὰς τοιάσδε, οἶον οἴτων τε καὶ ποτῶν'; 'ἦκιστ' ὦ Σώκρατες', ἔφη ὁ Σιμμίας. 'τί δέ; τὰς τῶν ἀφροδισίων'; 'οὐδαμῶς'. 81 B. Rep. I, 329 A *περὶ τε τὰφροδίσια καὶ περὶ πότους καὶ εὐωχίας . . .* III, 389 D: *αὐτοὺς δ' ἄρχοντας τῶν περὶ πότους καὶ ἀφροδίσια καὶ περὶ ἐδωδὰς ἡδονῶν.* Leg. VI, 782 D/E: *ὄρῳ πάντα τοῖς ἀνθρώποις ἐκ τριττῆς χρείας καὶ ἐπιθυμίας ἠρτημένα . . . ταῦτα δ' ἐστὶν ἐδωδὴ μὲν καὶ πόσις εὐθὺς γενομένοις . . . τρίτη δ' ἡμῖν καὶ μεγίστη χρεία καὶ ἔρωσ ὀξύτατος . . . ὁ περὶ τὴν τοῦ γένους σποράν.* Aliter vero Leg. V, 743 E dicitur: *ὄντων γὰρ τριῶν τῶν ἀπάντων περὶ ἃ πᾶς ἄνθρωπος σπουδάζει, τελευταῖον καὶ τρίτον ἐστὶν ἡ τῶν χρημάτων ὀρθῶς σπουδαζομένη σπουδὴ, σώματος δὲ μέση, πρώτη δ' ἡ τῆς ψυχῆς.* Quem locum ea de causa attuli, quo cognoscamus Platonem non eum esse, qui

¹⁾ Hermes XVI. p. 321 sqq.

²⁾ Fleckeisens Jahrb., Suppl. 26, Lpz. 1901, p. 265 sqq. De hiatus numero in Platonis epistulis invento uberius nunc scripsit H. Raeder (Rh. M. 1906 p. 441 sqq.), qui numeris probat in epistula septima item atque in Platonis scriptis posterioribus hiatus vitari.

οἷς συνέπεται τῶν ἀρκαγμάτων ἀνοσιουργία, κακὸν ἡλίκον
 ἀεὶ μετ' ἀδικήματος ἐκάστου, ἣν ἀναγκαῖον τῇ ἀδικήσαντι
 συνεφέλκειν ἐπὶ τε γῆ στρεφομένῳ καὶ ὑπὸ γῆς νοστήσαντι
 πορείαν ἄτιμόν τε καὶ ἀθλίαν [C] πάντως πανταχῇ. Δίωνα
 5 δὴ ἐγὼ λέγων ταῦτά τε καὶ ἄλλα τοιαῦτ' ἔπειθον, καὶ τοῖς
 ἀποκτείνασιν ἐκείνον δικαιοτάτ' ἂν ὀργιζοίμην ἐγὼ τρόπον
 τίν' ὁμοιότατα καὶ Διονυσίῳ· ἀμφοτέροι γὰρ ἐμὲ καὶ τοὺς
 ἄλλους ὡς ἔπος εἶπεν ἅπαντας τὰ μέγιστ' ἔβλαψαν ἀν-
 θρώπους οἱ μὲν τὸν βουλόμενον δικαιοσύνη χρῆσθαι δια-
 10 φθείραντες, ὁ δ' οὐδὲν ἐθελήσας χρήσασθαι δικαιοσύνη διὰ
 πάσης τῆς ἀρχῆς, μεγίστην δύναμιν ἔχων, ἐν ἣ γενομένη

in eadem partitione semper haereat, sed aliter aliis locis res
 disponere ac numerare.

p. 165, 2 ἀφροδίσιον λεγομένην οὐκ ὀρθῶς] Platonis pro-
 prium, cf. Leg. V, 744 D ἐν πόλει . . . τῇ τοῦ μεγίστου νοστή-
 ματος οὐ μεθεξούση, ὃ διάστασιν ἢ στάσιν ὀρθότερον ἂν
 εἶη κεκλῆσθαι, IV, 715 B στασιωτείας ἀλλ' οὐ πολιτείας
 τούτους φαμέν (VIII, 832 C).

4 πάντως πανταχῇ] similiter atque 325 E πάντη πάντως,
 326 B οὐδαμῇ οὐδαμῶς; quales coniunctiones in posterioribus
 Platonis scriptis non raro inveniuntur.

7 ὁμοιότατα καὶ Διονυσίῳ] Dionis interfectorum culpam
 cum Dionysii comparat. Uterque eius spem atque consilia per-
 didit. Comparandi studium per totam observamus epistulam:
 324 A Hipparini aetas atque condicio cum Dionis comparatur,
 332 A B Darei regnum et Atheniensium dominationem cum Dio-
 nysii maioris imperio confert, 333 B Dioni idem apud Syracusanos
 accidisse dicit, quod apud Dionysium expertus sit. — Unde
 cognoscimus scriptorem esse hominem consideratum, qui res
 observare et comparare inter se consueverit.

9 δικαιοσύνη χρῆσθαι] Omnium virtutum iustitia plurimum
 valet ad rem publicam recte administrandam. Platonis libri de
 re publica scripti initium capiunt a quaestione de iustitia instituta;
 cf. 326 A.

11 ἐν ἣ γενομένη φιλοσοφία τε κτέ.] De ea re scribens,
 quam omnium maxime semper speravit atque optavit, ad maiorem
 quandam orationis altitudinem extollitur; cf. 327 C.

[D] φιλοσοφία τε καὶ δύναμις ὄντως ἐν ταύτῳ διὰ πάντων ἀνθρώπων Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων λάμπασαν ἱκανῶς δόξαν παρέστησε πᾶσι τὴν ἀληθῆ, ὡς οὐκ ἂν ποτε γένοιτ' εὐδαίμων οὔτε πόλις οὔτ' ἀνὴρ οὐδείς, ὅς ἂν μὴ μετὰ φρονήσεως ὑπὸ δικαιοσύνη διαγάγῃ τὸν βίον, ἥτοι ἐν αὐτῷ 5 κεκτημένος ἢ ὀσίων ἀνδρῶν ἀρχόντων ἐν ἡθροισι τραφεὶς τε καὶ παιδευθεὶς ἐνδίκως. ταῦτα μὲν Διονύσιος [E] ἔβλαψε· τὰ δ' ἄλλα σμίκρ' ἂν εἴη πρὸς ταῦτά μοι βλάβη. ὁ δὲ Δίων ἀποκτείνας οὐκ οἶδε ταῦτὸν ἐξαιρεγασμένος τούτῳ. Δίωνα γὰρ ἐγὼ σαφῶς οἶδ', ὡς οἶόν τε περὶ ἀνθρώπων 10 ἀνθρωπον δυσχυρίζεσθαι, ὅτι, τὴν ἀρχὴν εἰ κατέσχευ, [ὡς] οὐκ ἂν ποτ' ἐπ' ἄλλο γε σχῆμ' ἀρχῆς ἐτρέπετ' ἢ [ἐπὶ τὸ] Συρακούσας μὲν πρῶτον [336] τὴν πατρίδα τὴν ἑαυτοῦ, ἐπεὶ τὴν δουλείαν αὐτῆς ἀπήλλαξε καὶ φαιδρύνας ἐλευθερίῳ ἐν σχήματι κατέστησε, τὸ μετὰ τοῦτ' ἂν πάσῃ μηχανῇ 15 ἐκόσμησε νόμοις τοῖς προσήκουσί τε καὶ ἀρίστοις τοὺς

9 ταῦτὸν ἐξαιρεγασμένος] explicatur id, quod supra dictum est, οἱ μὲν — διαφθείραντες. Ibi de pluribus dixit, hic unum spectare videtur; cf. ad 333 D ἀδελφῶν δύο. Nobis ex talibus colligendum est ex pluribus necis illius auctoribus unum praecipuum fuisse, qui Dionem interficeret; eis, ad quos missa est epistula, omnes res gestas notas esse scriptor confidit.

10 ὡς οἶόν τε . . . δυσχυρίζεσθαι] saepissime Plato tamquam cauta diligentia usus verbis affirmantibus talia adiungit, cf. in ipsa epistula 324 A σχεδόν, 336 B. 335 C ὡς ἔπος εἰπεῖν.

11 335 E ὅτι, τὴν ἀρχὴν εἰ — 336 B δόξαν τοῖς πολλοῖς] Non piget scriptorem iterum atque iterum Dionis consilium ac sententiam repetere atque explicare. Praecipue hoc loco, ubi Dionem amicis ad imitandum proponit, copiose de hac re exponit.

11 [ὡς]] ὡς vocabulum, quod in codice Ξ (Bekker) non legitur, omisi.

12 [ἐπὶ τὸ]] verba ἐπὶ τὸ cum Hermanno delenda esse existimo; verisimile est ea a scriba aliquo interposita esse, quo facilius intellexeretur verba Συρακούσας — ἀπήλλαξε κτέ. alteram comparationis partem esse, quae verbis οὐκ ἂν ποτ' ἐπ' ἄλλο γε σχῆμ' institui coepta est.

15 πάσῃ μηχανῇ] Leg. IV, 713 E; V, 728 A. 739 C.

πολίτας, τό τ' ἐφεξῆς τούτοις προῖθιμει' ἄν πράξαι,
 πᾶσαν Σικελίαν κατοικίσειν καὶ ἐλευθέραν ἀπὸ τῶν βαρ-
 βάρων ποιῆν, τοὺς μὲν ἐκβάλλον, τοὺς δὲ χειροῦμενος
 ἄλλον ἴερωνος· τούτων δ' αὖ γενομένων δι' ἀνδρὸς δικαίου
 5 τε [B] καὶ ἀνδρείου καὶ σώφρονος καὶ φιλοσόφου τῆν
 αὐτὴν ἀρετῆς ἄν περὶ γενέσθαι δόξαν τοῖς πολλοῖς, ἤπερ
 ἄν εἰ Διονύσιος ἐπέισθη, παρὰ πᾶσιν ἄν ὡς ἔπος εἴπειν
 ἀνθρώποις ἀπέσσεσεν γενομένη. νῦν δ' ἢ πού τις δαίμων
 ἢ τις ἀλιτήριος ἔμπεσῶν ἀνομία καὶ ἀθεότητι καὶ τὸ
 10 μέγιστον τόλμαις ἀμαθίας, ἐξ ἧς πάντα κακὰ πᾶσιν ἐρρίψω-

10

4 ἀνδρὸς δικαίου τε κτέ.] Ad Dionis amicos scribens
 Dionis virtutes iustis effert laudibus.

8 ἀπέσσεσεν γενομένη] ἀποσώζειν hac ratione hoc uno loco
 usurpatur. Idem fere est atque „conservata esset“ (sententia),
 9 ἐξούση, facile crediderint hoc ἀπέσσεσεν oppositum esse illis,
 quae sequuntur 715... ἀντρέψέ τε καὶ ἀπώλεσε. Quae cum nimio
 spatio intermisso 715... ut disiuncta, ego malim de totius loci in-
 tegrityte dubitare.

8 νῦν δ' ἢ πού τις] con., Postquam tot verbis spes et ex-
 spectationes explanavit, facere... non potest, quin omnibus illis
 miserrimum rerum exitum opponat. Sed statim (νῦν δὲ δῆ) ad
 consilium dandum redit, quod ad Dionem... Dionis illam sententiam ad-
 iungitur.

10 ἀμαθίας, ἐξ ἧς κτέ.] Eandem Dion
 sententiam apud Platonem compluribus locis... de inscientia (ἀμαθία)
 hos afferam: Tim. 88 B ἀμαθία maximus... ad inveniunt, ex quibus
 μέγιστην νόσον ἀμαθίαν ἐναπεργάζονται); Dicitur vocatur (τῆν
 optimam rei publicae constitutionem hominum in... III. p. 686 sqq.
 esse explicatur, cf. 688 B: πάννυ γὰρ οὖν προσδοκῶντα scititia dilapsam
 εὐρήσειν τῶ λόγῳ ἐπομένους, ὃν ὀλίγον ἔμπροσθ' ἡμᾶς
 θέμεθα, τῆς τῶν βασιλειῶν τε φθορᾶς καὶ ὀλοῦσθαι προῖ-
 νοήματος οὐ δειλίαν οὖσαν τῆν αἰτίαν, οὐδ' ὅτι τοῦ δια-
 τὸν πόλεμον οὐκ ἠπίσταντ' ἄρχοντές τε καὶ οὐς πτὰ περι-
 ἄρχεσθαι, τῆ λοιπῇ δὲ πάσῃ κακίᾳ διεφθαρμένα καὶ μέγιστον
 τῆ περι τὰ μέγιστα τῶν ἀνθρώπων πραγμάτων ἀμείψαντα

ται καὶ βλαστάνει καὶ εἰς ὕστερον ἀποτελεῖ καρπὸν τοῖς
 γεννήσασι πικρότατον, αὕτη πάντα τὸ δεύτερον [C] ἀνέτρεψέ
 τε καὶ ἀπόλεσε. νῦν δὲ δὴ εὐφημῶμεν χάριν οἰωνοῦ τὸ
 τρίτον· ὅμως δὲ μίμεισθαι μὲν συμβουλεύω Δίων' ὑμῖν τοῖς
 φίλοις, τὴν τε τῆς πατρίδος εὐνοϊαν καὶ τὴν τῆς τροφῆς 5
 σώφρονα δίαιταν, ἐπὶ λαιόνων δ' ὀρνίθων τὰς ἐκείνου
 βουλήσεις πειρᾶσθαι ἀποτελεῖν· αἱ δ' ἦσαν, ἀκηκόατε παρ'

Conferendus est etiam locus Leg. V, 732 A, ubi demonstratur homines propter nimium amorem sui ipsorum inscientiam non cognoscere.

3 εὐφημῶμεν] Studium mala verba vitandi, quod hic expressis verbis praedicatur, et in epistula et in ceteris Platonis scriptis passim observari potest. Singuli loci ex epistula imprimis afferendi sunt 332 D τὰναντία πάντ' ἀποτελεῖ et 334 E οὐ καλῶς. Utriusque dictionis apud Platonem permulta sunt exempla: ἐναντίος: Leg. IV, 706 D ῥήματα . . . οὐκ ἄξι' ἐπαίνων πολλακισμυρίων ἀλλὰ τοῦναντίον, VII, 811 A πολλὰ καλῶς — πολλὰ τοῦναντίον, 812 C τὰ τῆς ἀγαθῆς καὶ τὰ τῆς ἐναντίας, 822 A οὐκ . . . ἐστὶν . . . ὀρθόν — πᾶν δὲ τοῦναντίον ἔχει τούτου. οὐ καλῶς: Leg. III, 801 B τά γ' ἀγαθὰ καὶ μὴ, ibid. εὐχὰς οὐκ ὀρθάς, IV, 707 C τὰς μὲν βελτίους — τὰς δ' οὐ βελτίους, 716 D ὁ μὲν σώφρων — ὁ δὲ μὴ σώφρων, alia permulta.

3 χάριν οἰωνοῦ] cf. Menex. 249 B οἰωνοῦ χάριν, Leg. III, 702 C πρὸς οἰωνόν τινα ποιουμαι.

4 ὅμως] ad εὐφημῶμεν est referendum. Quamvis nolit mali ominis quicquam dicere, tamen facere non potest, quin suadeat, ut Dionem imitentur.

5 τὴν τῆς τροφῆς σώφρονα δίαιταν] Praeter Dionis sententiam atque consilium (h. l. = βουλήσεις), quae per totam epistulam laudantur, et praeter eius amorem patriae temperantia vitae praedicatur. Hanc Syracusanis ad imitandum proponere videtur, quia periculum erat, ne et ipsi Dionis amici in ceterorum inciderent luxuriam (cf. τὸν δὲ μὴ δυνάμενον ὑμῶν . . .).

6 λαιόνων] λαιόνων cum Karsteno scripsi; libri A Ξ Ω b σ (Bekker) exhibent λαῶν ὤν.

ἔμοῦ σαφῶς· τὸν δὲ μὴ δυνάμενον ὑμῶν Δωριστὶ ζῆν κατα
 τὰ πάτρια, διώκοντα δὲ τὸν τε τῶν Δίωνος σφαγέων καὶ
 τὸν Σικελικὸν βίον [D] μήτε παρακαλεῖν μήτ' οἶεσθαι
 πιστὸν ἄν τι καὶ ὑγιᾶς πράξαι ποτε· τοὺς δ' ἄλλους παρα-
 5 καλεῖν ἐπὶ πάσης Σικελίας κατοικισμὸν τε καὶ ἰσονομίαν
 ἔκ τ' αὐτῆς Σικελίας καὶ ἔκ Πελοποννήσου ξυμπάσης,
 φοβείσθαι δὲ μηδ' Ἀθήνας· εἰσὶ γὰρ καὶ ἐκεῖ πάντων ἀν-
 θρώπων διαφέροντες πρὸς ἀρετὴν ξυνοφόνων τ' ἀνδρῶν
 μισοῦντες τόλμας. εἰ δ' οὖν ταῦτα μὲν ὕστερα γένοιτ' ἄν,
 10 κατεπεύγουσι δ' ὑμᾶς αἱ τῶν στάσεων πολλαὶ καὶ [E] παντο-
 दाπαὶ φνόμεναι ἐκάστης ἡμέρας διαφοραί, εἰδέναί μὲν που

1 Δωριστὶ ζῆν — Σικελικὸν βίον] cf. 326 B.

5 κατοικισμὸν] sicut supra de Dione legimus 336 A:
 προὔθνυμετ' ἄν πᾶσαν Σικελίαν κατοικίξιν.

7 εἰσὶ γὰρ καὶ ἐκεῖ κτέ.] cf. Leg. I, 642 C: ... τό θ' ὑπὸ
 πολλῶν λεγόμενον, ὡς ὅσοι Ἀθηναίων εἰσὶν ἀγαθοί, δια-
 φερόντως εἰσὶ τοιοῦτοι, δοκεῖ ἀληθέστατα λέγεσθαι.

Quae sequuntur singula consilia non sunt ordine disposita neque omnino certam spectant condicionem, sed laxè coniuncta ea, quae supra de Dionis consilio dicta sunt, uberius explicant. Id quod facile cognosces rerum seriem perlustrans. Postquam exposuit eum, qui vitam temperare nolit, ad rem publicam constituendam non esse adhibendum, dicit ceteros omnes advocandos esse ad κατοικισμὸν. Deinde meminit haec esse posteriora et Syracusis adhuc esse pugnam et bellum civile. Itaque explicat dissidentibus salutem pacemque esse non posse, priusquam a victoribus aequae leges statutae sint. Denique legum latione commemorata uberius disserit de ratione legum dandarum. Ex his bene intellegimus scriptorem non certam aliquam spectare Dionis amicorum condicionem; id quod ad firmandam magis epistolae auctoritatem valet quam ad labefactandam. Neque enim, si recte consideras, verisimile est in tanta rerum Sicularum mobilitate et perturbatione Platonem Athenis statim de singulis rebus suasisse, neque cum totius epistolae consilio aut ambitu talia congruerent.

7 μηδ' Ἀθήνας] Haec et quae sequuntur scribi non poterant nisi praemissis 333 D — 334 C.

ἀλλήλων, οἱ ἐρωτώμενοι ὑπὸ τῶν
 ἑνῶν δὲ τὰ τέτταρα διαρρίπτειν τε
 ἂν τὸ πέμπτον ἀποκρίνασθαι καὶ
 βουλόμενος τῶν δυναμένων ἀνα-
 γει τὸν ἐξηγούμενον ἐν λόγοις ἢ 5
 οἷς πολλοῖς τῶν ἀκουόντων δοκεῖν
 ἐπιχειρῆ γραφεῖν ἢ λέγειν, ἀγνο-
 ψυχῇ τοῦ γράφαντος ἢ λέξαντος
 τῶν φύσις ἐκάστου πεφυκυῖα
 [E] αὐτῶν διαγωγῇ ἄνω καὶ 10
 ἰστον μόγις ἐπιστήμην ἐνέτεκεν

istitiae naturam perspiciat, primum
 vandam esse dicit. Haec est certa
 quis ad ipsam iustitiae naturam
 clorum hominum iustitiam spectare
 i discernere necesse est. Quod
 τὸ κοῖόν τι, remaneat, non ad
 τ exemplo iustitia rei publicae
 n atque τὸ κοῖόν τι, iustitia

ε ἀναγκαζόμεθ'.

vincit", cf. Phaedr. 272 A: ὁ
 D: ἂν ξυμφωνῶσι πάντες,
 ηδαμῶς, ἀλλὰ τὸν κωλύ-

ε ἐκάστου τῶν τεττάρων.

φύσις] Haec verba cur

φύσις — ἀλλ' ἢ ψυχῇ),

~~καὶ πάλιν~~ mala atque

am illud explanandum

tribus viribus adhibitis

i non posse.

tantopere his verbis

ait ad scientiam

δαίνοισα. ἐφ'

καὶ προσκαίτε

Handwritten notes in Greek, including references to Plato's Laws (Leg. IV, 716d) and other philosophical terms like 'iustitia' and 'natura'.

ἔστιν ὡς ἂν ποτε κακῶν λήξαι πόλις ἐν αὐτῇ στασιάσας, ἀλλὰ στάσεις καὶ ἔχθραι καὶ μίση καὶ ἀπιστίαι ταῖς οὕτω [B] διατεθείσαις πόλεσιν αὐταῖς πρὸς αὐτὰς ἀεὶ γίνεσθαι φιλεῖ. τοὺς δὴ κρατήσαντας ἀεὶ χρῆ, ὅταν περ ἐπιθυμή-
 5 σωσι σωτηρίας, αὐτοὺς ἐν αὐτοῖς ἄνδρας προκρίναι τῶν ἄλλων, οὓς ἂν πυνθάνωνται ἀρίστους ὄντας, πρῶτον μὲν γέροντας, καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας κεκτημένους οἴκοι καὶ προγόνους αὐτῶν ὅ τι μάλιστα πολλοὺς τε καὶ ὀνομαστοὺς καὶ κτῆσιν κεκτημένους πάντας [C] ἱκανὴν· ἀριθμὸν δ' εἶναι
 10 μυριάνδρῳ πόλει πεντήκονθ' ἱκανοὶ τοιοῦτοι. τούτους δὲ δεήσεσι καὶ τιμαῖς ὅ τι μεγίσταις οἰκοθεν μεταπέμπεσθαι, μεταπεμψαμένους δ' ὁμόσαντας δεῖσθαι καὶ κελεύειν θείναι

τὴν νίκην ἐν τῇ πόλει. — δουλεύειν: Leg. IV, 715 D: τοῖς δ' ἄρχοντας λεγομένους νῦν ὑπηρέτας τοῖς νόμοις ἐκάλεσ' οὐτι καινοτομίας ὀνομάτων ἕνεκα, ἀλλ' ἠγοῦμαι παντός μᾶλλον εἶναι παρὰ τοῦτο σωτηρίαν τε πόλει καὶ τούναντίον· ἐν ἣ μὲν γὰρ ἂν ἀρχόμενος ἦ καὶ ἄκυρος νόμος, φθορὰν ὄρω τῇ τοιαύτῃ ἐτοίμην οὖσαν, ἐν ἣ δ' ἂν δεσπότης τῶν ἀρχόντων, οἱ δ' ἄρχοντες δοῦλοι τοῦ νόμου σωτηρίαν καὶ πάνθ', ὅσα θεοὶ πόλεσιν ἔδοσαν ἀγαθὰ, γιγνόμενα καθορῶ.

2 ἀλλὰ στάσεις κτέ.] cf. Leg. VI, 756 E sq.: δοῦλοι γὰρ ἂν καὶ δεσπότες οὐκ ἂν ποτε γένοιτο φίλοι . . . διὰ γὰρ ἀμφοτέρω ταῦτα στάσεων αἱ πολιτεῖαι πληροῦνται. παλαιὸς γὰρ λόγος ἀληθῆς ὢν, ὡς ἰσότης φιλότητ' ἀπεργάζεται, μάλα μὲν ὀρθῶς εἴρηται καὶ ἐμμελῶς. Ex his omnibus quamquam intellegimus Platonis sententiam in epistula legi, tamen imitationis vestigia non reperimus; neque enim eorum, quos attuli, locorum ordinem epistula sequitur aut verba imitatur, sed omnia libere composita sunt atque conscripta.

4 τοὺς δὴ κρατήσαντας] Victoribus consilium dat, quia penes eos potestatem et imperium esse consentaneum est. Quare temerarium est ex his colligere, eos, ad quos scribit, victoriam iam iam reportavisse.

11 οἰκοθεν] ex Graecia. Quamquam in universum de civitate constituenda verba facit, tamen ita omnia explicat, ut res Syracusanas imprimis spectare videatur.

νόμους, μήτε νικήσασι μήτε νικηθῆισι νέμειν πλέον, τὸ δ' ἴσον καὶ κοινὸν πάσῃ τῇ πόλει. τεθέντων δὲ τῶν νόμων ἐν τούτῳ δὴ τὰ πάντ' ἐστίν. ἂν μὲν γὰρ οἱ νει- κηκότες ἤττους αὐτοῦς τῶν νόμων μᾶλλον τῶν νενικημένων παρέχωνται, πάντ' ἔσται σωτηρίας [D] τε καὶ εὐδαιμονίας 5 μεστὰ καὶ πάντων κακῶν ἀποφυγή· εἰ δὲ μή, μήτ' ἐμὲ μήτ' ἄλλον κοινῶν παρακαλεῖν ἐπὶ τὸν μὴ πειθόμενον τοῖς νῦν ἐπεσταλμένοις. ταῦτα γὰρ ἐστὶν ἀδελφὰ ὧν τε Δίων ὧν τ' ἐγὼ ἐπεχειρήσαμεν Συρακούσας εὖ φρονοῦντες συμπράξαι, δεύτερα μὲν· πρῶτα δ' ἦν ἃ τὸ πρῶτον ἐπε- 10 χειρήθη μετ' αὐτοῦ Διονυσίου πραχθῆναι πᾶσι κοῖν' ἀγαθὰ· τύχη δὲ τις ἀνθρώπων κρείττων διεφόρησε· τὰ δὲ νῦν ὑμεῖς [E] πειρᾶσθ' εὐτυχέστερον αὐτ' ἀγαθῇ πράξαι μοῖρα καὶ θεία τινὶ τύχη.

1 τὸ δ' ἴσον καὶ κοινὸν] cf. Leg. IV, 715 B: ταύτας δήπου φαμέν ἡμεῖς νῦν οὔτ' εἶναι πολιτείας, οὔτ' ὀρθοῦς νόμους, ὅσοι μὴ ξυμπάσης τῆς πόλεως ἕνεκα τοῦ κοινοῦ ἐτέθησαν, οἳ δ' ἕνεκα τινῶν στασιωτείας ἀλλ' οὐ πολιτείας τούτους φαμέν.

4 ἤττους νόμων] cf. supra δουλεύειν.

6 μήτ' ἐμὲ — παρακαλεῖν] His verbis revertitur ad ipsas res Syracusanas et ad Dionis sodales, qui eum socium sibi adsciscere volebant.

Huius partis compositionem ac structuram respicientes paucis contenti esse possumus. Inest consilium scriptoris admodum amplis verbis expressum, 334 C D. Deinde aberrat ad Dionis cum Dionysio comparisonem dicens se his duobus idem consilium dedisse. Postquam multis demonstravit Dionis mortui fortunam meliorem esse quam Dionysii vivi (334 D—335 C), facere non potest, quin explicet, quam praeclarus factus esset rerum status, nisi Dio victoria parta necatus esset (335 C—336 B). Tum ad consilium nunc dandum revertitur et, quid eis faciendum sit, qui in bello civili victoriam sint nacti, explicat (336 C—337 D). Denique iterum in tempus praeteritum respiciens dicit se idem hoc, quod nunc eis suadeat, bis iam conatum esse cum Dione perficere.

Ἐμβουλή μὲν δὴ καὶ ἐπιστολὴ εἰρήσθω καὶ ἡ παρὰ Διονύσιον ἐμὴ προτέρα ἄφιξις· ἡ δὲ δὴ ὑστέρᾳ πορεία τε καὶ πλοῦς ὡς εἰκότως θ' ἅμα καὶ ἐμμελῶς γέγονεν ᾧ μέλει ἀκούειν ἔξεστι τὸ μετὰ τοῦτο. ὁ μὲν γὰρ δὴ πρῶτος χρόνος
5 τῆς ἐν Σικελίᾳ διατριβῆς μοι διεπεράνθη [338] καθάπερ

337 E—352 A. Narrationis pars altera. 337 E—339 E: Quibus causis atque rationibus permotus Plato tertium in Siciliam iter susceperit, explicatur.

3 εἰκότως θ' ἅμα καὶ ἐμμελῶς] cf. Leg. VI, 757 A . . . μάλα μὲν ὀρθῶς εἴρηται καὶ ἐμμελῶς.

3 ᾧ μέλει ἀκούειν ἔξεστι] cf. ad 333 C.

4 ὁ μὲν γὰρ δὴ πρῶτος χρόνος κτέ.] Maximilianus Odau (p. 19sq.), qui totam epistolae partem, inde a p. 330 B καὶ ὁ πρῶτος δὴ χρόνος usque ad p. 337 E ἀκούειν ἔξεστι τὸ μετὰ τοῦτο, postea adiectam esse putat (qua de re infra mihi dicendum erit), haec verba negat congruere cum illis 330 BC: καὶ ὁ πρῶτος δὴ χρόνος τῆς εἰς Σικελίαν ἐμῆς ἐπιδημήσεώς τε καὶ διατριβῆς διὰ πάντα ταῦτα ξυνέβη γεγόμενος. μετὰ δὲ τοῦτ' ἀπεδήμησά τε καὶ πάλιν ἀφικόμην . . . ὧν δ' ἕνεκα . . . ὑστερον τὰ περὶ ταῦτα διέξιμι. Quae vituperat Odau, haec sunt: Cum illis verbis, quae descripsi, narrationem de priore itinere ad Dionysium minorem suscepto confectam esse dixerit scriptor seque de altero itinere scripturum esse promiserit, nostro loco 337 primo eadem repetit (εἰρήσθω καὶ ἡ παρὰ Διονύσιον ἐμὴ προτέρα ἄφιξις, ἡ δὲ δὴ ὑστέρᾳ πορεία . . . ἀκούειν ἔξεστι τὸ μετὰ τοῦτο), deinde ad prius iter revertitur. Sed ego minime possum Odavio assentiri. Primum errare mihi videtur in interpretatione verborum 338 A ὁ μὲν γὰρ δὴ πρῶτος χρόνος τῆς ἐν Σικελίᾳ διατριβῆς. Dicit (p. 21) his verbis a Platone ipso prius spatium secundi itineris significari. Contra verba 330 B καὶ ὁ πρῶτος δὴ χρόνος τῆς εἰς Σικελίαν ἐμῆς ἐπιδημήσεώς τε καὶ διατριβῆς ab interpolatore scripta esse censet, qui illis Platonis verbis male intellectis totum iter secundum his sit complexus. Sed cum ipsis verbis 338 τῆς ἐν Σικελίᾳ διατριβῆς totum tempus itinerum ad Dionysium minorem factorum Plato significet, tum partitio illa secundi itineris, quam statuit Odau, sensu carere mihi videtur; nam si duas illas

εἶπον πρὶν συμβουλεύειν τοῖς οἰκείοις καὶ ἑταίροις τοῖς
περὶ Δίωνα· τὸ μετ' ἐκεῖνα δ' οὖν ἔπεισ' ὅπῃ δὴ ποτ'
ἔδυνάμην Διονύσιον ἀφείναι με· εἰρήνης δὲ γενομένης, ἦν

partes perspicias, facile animadvertas de priore satis copiose narratum esse, p. 327 B — 330 B, alteram nihil nisi profectionem eiusque condiciones continere, 338 A B. Quis talem facit partitionem? Apparet opposita esse προτέρα ἀφιξεις et ὑστέρα πορεία τε καὶ πλοῦς; scriptor igitur non peregrinationes numerat sed navigationes in Siciliam factas (profectionem autem illam, de qua narraturus est, cum altera navigatione coniungit, quoniam proficiscens se iterum venturum esse promisit etc.). Verba ὁ πρώτος χρόνος τῆς . . . διατριβῆς (330 B, 338 A) ad illam numerationem vel partitionem omnino non spectant, sed totius peregrinationis (τῆς διατριβῆς) primum tempus significant; id quod ex ipso vocabulo πρώτος (non πρότερος) utroque loco posito facile cognoscitur. — Deinde iterum atque iterum monendum est epistolam non esse opus arte factum. Licet in libro edito vituperemus, quod scriptor non singulis peregrinationibus singulas partes attribuat, in epistula mirari non debemus, dummodo causam possimus intellegere. Quae quidem nostro loco est perspicua: De tertio itinere verba facere instituens Plato coactus est narrare, quid sibi cum Dionysio convenerit, priusquam Syracusis proficisceretur. Quare dum cogitationum ordinem aliqua cum diligentia sequamur, minime miramur post ipsum novae partis initium (ἦ δὲ δὴ ὑστέρα πορεία . . .) haec esse interposita.

3 εἰρήνης δὲ γενομένης] cf. 338 B γενομένης δ' εἰρήνης. Duobus his locis cum de eadem pace scriptum esse non modo verisimile sed paene manifestum sit, hoc nostro loco anacoluthon statuerim. Verba ita intellegenda sunt: εἰρήνης δὲ γενομένης . . . ξυνωμολογήσαμεν ἀμφοτέροι (ποιήσιν τοιάδε). Διονύσιος μὲν . . . ἐγὼ δὲ . . . = inter nos convenit nos pace facta haec facturos esse: Dionysium . . . me autem . . . Verba εἰρήνης δὲ γενομένης non pertinent ad illud ξυνωμολογήσαμεν, sed ad illa, quae sequuntur, Διονύσιος μὲν κτέ. Sed parenthesi facta (ἦν γὰρ τότε πόλεμος ἐν Σικελίᾳ) verborum compositio turbata est. — Cf. Plut. Dio 16: Ἐν τούτῳ δὲ πολέμου τινὸς

γὰρ τότε πόλεμος ἐν Σικελίᾳ, ξυνωμολογήσαμεν ἀμφοτέροι·
 Διονύσιος μὲν [ἔφη] μεταπέμψασθαι Δίωνα καὶ ἐμὲ πάλιν
 καταστησάμενος τὰ περὶ τὴν ἀρχὴν ἀσφαλέστερον ἑαυτῷ,
 Δίωνα δ' ἤξιον διανοεῖσθαι μὴ φυγὴν αὐτῷ γεγονέναι τότε,
 5 [B] μετάστασιν δέ· ἐγὼ δ' ἤξιον ὁμολόγησ' ἐπὶ τούτοις
 τοῖς λόγοις. γενομένης δ' εἰρήνης μετεπέμπετ' ἐμέ, Δίωνα

ἐμπειρόντος ἀποπέμπει τὸν Πλάτωνα, συνθέμενος εἰς ὄραν
 ἔτους μεταπέμψασθαι Δίωνα. Καὶ τοῦτο μὲν ἐψεύσατο κτέ.

2 [ἔφη]] ἔφη a scriba insertum esse crediderim.

2 μεταπέμψασθαι] cum Bekkero scripsi, libri -ψασθαι.

5 ἐγὼ δ'] opp. Διονύσιος μὲν.

5 μετάστασιν δέ] Simili modo μετάστασις pro vocabulo
 φυγὴ scriptum est Leg. IX, 877 A τὸν μὲν θάνατον ἀφελεῖν
 τοῦ τρώσαντος, μετάστασιν δ' εἰς τὴν γείτονα πόλιν αὐτῷ
 γίγνεσθαι, διὰ βίου καρπούμενον ἅπασαν τὴν αὐτοῦ κτῆσιν.

4 μὴ φυγὴν . . . μετάστασιν δέ] Vocabulum δέ in epistula
 saepius invenitur post negativa vel verba vel enuntiata (vern.
 „sondern“), velut 337 C μήτε νικήσασι μήτε νικηθεῖσι νέμειν
 πλέον, τὸ δ' ἴσον καὶ κοινὸν πάσῃ τῇ πόλει, 343 B οὐ τὸ
 ποιόν τι τὸ δὲ τί ζητούσης . . ., 347 C εἰ μὴ, βούλεται
 δ' ἄλλ' ἄττα, 348 D μηδὲν ἄλλ' αὐτῷ φλαῦρον γίγνεσθαι,
 μεταστῆναι δ' ἐκ τῆς χώρας („nisi“), 350 D ὅμως οὐκ
 ἀπέκτεινεν, ἠδέσθη δέ. Idem est apud Platonem vocabuli usus:
 Rep. I, 349 C: ὁ δίκαιος τοῦ μὲν ὁμοίου οὐ πλεονεκτεῖ, τοῦ
 δ' ἀνομοίου, Leg. III, 699 D: οὐ γὰρ μύθων ἔνεκα διεξέρ-
 χομαι, οὐ λέγω δ' ἔνεκα, Leg. IV, 714 B μὴ δὴ φαύλου πέρι
 νομίσης τὴν νῦν ἀμφισβήτησιν, περὶ δὲ τοῦ μεγίστου, V, 727 A
 τιμᾶ δ' ὡς ἔπος εἰπεῖν ἡμῶν οὐδεὶς ὀρθῶς (τὴν ψυχὴν),
 δοκεῖ δέ, 728 C δίκη μὲν οὐκ ἔστι, τιμωρία δέ, VI, 752 D
 μὴ μόνον ἀφοσιώσασθαι, ξυντόνως δ' ἐπιμεληθῆναι, 757 D
 πρὸς ταῦτο τοῦτο σκοπούμενον χρεῶν νομοθετεῖν, ἀλλ' οὐ
 πρὸς ὀλίγους τυράννους . . . πρὸς δὲ τὸ δίκαιον αἰεὶ, 769 D
 ἃ δεῖ τινα . . . ἐπανορθοῦν, ἵνα μηδαμῇ χείρων βελτίων
 δ' ἡ πολιτεία καὶ ὁ κόσμος αἰεὶ γίγνηται, 781 A οὐ γὰρ ἡμῖσιν
 μόνον . . . ὅσῳ δὲ . . .

6 γενομένης δ' εἰρήνης] Pace facta et Dionysius et Plato
 promissis stare debebant; verum ille eorum, quae pollicitus erat,

δ' ἐπισχεῖν ἔτι ἐνιαυτὸν ἐδειτ', ἐμὲ δ' ἤκειν ἐκ παντὸς
 τρόπου ἡξίου. Δίωv μὲν οὖν ἐκέλευέ τέ με πλεῖν καὶ
 ἐδειτο· καὶ γὰρ δὴ λόγος ἐχώρει πολὺς ἐκ Σικελίας, ὡς
 Διονύσιος θαυμαστῶς φιλοσοφίας ἐν ἐπιθυμίᾳ πάλιν εἶη
 γεγονῶς τὰ νῦν· ὅθεν ὁ Δίωv συντεταμένως ἐδείθ' ἡμῶν 5
 τῇ μεταπέμφει μὴ ἀπειθεῖν, ἐγὼ δ' ἤδη μὲν [C] που κατὰ
 τὴν φιλοσοφίαν τοῖς νέοις πολλὰ τοιαῦτα γιγνόμενα, ὅμως
 δ' οὖν ἀσφαλέστερόν μοι ἔδοξε χαιρεῖν τότε γε πολλὰ καὶ
 Δίωνα καὶ Διονύσιον ἑᾶν, καὶ ἀπηχθόμην ἀμφοῖν ἀποκρινά-
 μενος, ὅτι γέρων τ' εἶην καὶ κατὰ τὰς ὁμολογίας οὐδὲν 10
 γίγνοιτο τῶν τὰ νῦν πραττομένων. ἔοικε δὴ τὸ μετὰ
 τοῦτ' Ἀρχύτης τε παρὰ Διονύσιον ἀφικέσθαι (ἐγὼ γὰρ πρὶν

alteram partem fecit, alteram omisit; quare Plato monet haec
 non ex composito fieri (338 C κατὰ τὰς ὁμολογίας οὐδὲν
 γίγνοιτο τῶν τὰ νῦν πραττομένων).

5 τὰ νῦν] in epistula 8 iis (pro νῦν) invenitur; praeter
 nostrum locum: 324 A ἦν τὰ νῦν Ἰππαρίνος γέγονε, B ἔχει
 γὰρ καιρὸν τὰ νῦν, 328 E πῶς οὐ προδέτοται τὰ νῦν,
 334 D ζῆ τὰ νῦν οὐ καλῶς, 335 E τὰ δὲ νῦν ὑμεῖς
 πειρᾶσθε . . . , 338 C τῶν τὰ νῦν πραττομένων, 339 C ἂν
 . . . ἔλθης τὰ νῦν. — νῦν in epistula occurrit 41 iis. Qui
 numeri (41 : 8) cum Platonis posterioribus scriptis praesertim cum
 Legibus optime congruunt: Leg. VI. 30 : 11, X. 28 : 7¹⁾ (XI.
 16 : 3, XII. 25 : 5 Adam). Conferas de hac re Ritter, Unter-
 suchungen p. 7, Lut. p. 124 nr. 351.

5 συντεταμένως ἐδειτο] tamquam omnes contendens nervos.
 Eodem modo dicitur συντεταμένως ζητεῖν Phil. 59 A, Rep.
 VI, 499 A (ζητεῖν τὸ ἀληθὲς σ. ἐκ παντὸς τρόπου).

12 Ἀρχύτης τε] respondet D ἄλλοι τέ τινες. Quae
 interposita sunt, parenthesis esse videntur. — De vocabuli τέ

¹⁾ Adam (l. l. p. 16) 8 τὰ νῦν, Ritter (Untersuchungen p. 7) 5 τὰ
 νῦν in Leg. X. numerat; uterque numerus falsus mihi esse videtur.
 Equidem his locis τὰ νῦν legi: 886 B τί δὴ τοῦτο φράζεις τὰ νῦν,
 890 D καὶ ἐγὼ σοι πιστεύω τὰ νῦν, 893 A δοκεῖ δὴ μοι χρῆναι ποιεῖν
 οὕτως τὰ νῦν ἐμέ, 894 B ὧν ἕνεκα πᾶσ' ἡμῖν ἐστὶν ἡ σκέψις τὰ νῦν,
 897 D τῆς ἀποκρίσεως . . . δίκαιον τὰ νῦν προσλαμβάνειν, 900 A ταράττη
 τὰ νῦν ἐν ἕκαστι τούτοις, 900 B τούτῳ τὰ νῦν προσχῆσασθαι.

ἀπιέναι ξενίαν καὶ φιλίαν Ἀρχύτῃ καὶ τοῖς ἐν Τάραντι καὶ Διονυσίῳ ποιήσας ἀπέπλεον) [D] ἄλλοι τέ τινες ἐν Συρακούσαις ἦσαν Δίωνός τ' ἄττα διακηκοότες καὶ τούτων τινὲς

apud Platonem usurpatione diligenter quaesivit Hermannus Hoefler;¹⁾ cuius ex observationibus Lutoslawski 10 depromit dicendi modos, qui posteriorum Platonis scriptorum proprii esse videantur (p. 107 sqq. nr. 227 — 235); quorum 5 etiam in nostra epistula inveniuntur, alteros 5, quippe qui in Platonis quoque scriptis pererrari sint, non reperiri minime miramur. Ei, qui inveniuntur, hi sunt:

1. Lut. nr. 227: τε singulo vocabulo (non enuntiato) appositum, tertiam rem adiungens:

334 D αὐτοῖς καὶ παισὶ παίδων τ' ἐκγόνοις.

342 C ἐπιστήμη καὶ νοῦς ἀληθῆς τε δόξα.

345 A τὸ δεύτερον καὶ τὸ τρίτον πλεονάκις τ' οὐ ...

2. Lut. nr. 228: τε ... τε:

328 B φύσει τε — ἡλικίας τε

338 C/D Ἀρχύτης τε — ἄλλοι τέ τινες

D ἤρεσκέ τε — ἤσχύνετό τε

340 C ὁδόν τε — ξυντατέον τε

342 C ἕτερόν τ' ὄν — τῶν τ' ἔμπροσθεν λεχθ.

343 E εἷς τε τὸ μαθεῖν — εἷς τε τὰ ... ἦθη.

345 D ἐωράκειν τε — ἀγανακτεῖν τε ..., 348 D.

3. Lut. nr. 229: τε ... τε singula verba, non enuntiated coniungens:

337 D ὧν τε Δίων ὧν τ' ἐγώ ... (cf. nr. 230).

4. Lut. nr. 231: τε simplex:

325 C, D, D, 326 A, 327 B, 328 A, A, 329 B, 335 A, A, 336 A, 336 D, 340 A, 341 E, 343 A, 345 A (εἰπόν τε), 346 A. Omnibus eis, quos typis maioribus signavi, locis „per τε vocabulum nova enuntiated adiciuntur“, id quod „posterioribus demum scriptis“ (Platonis) fieri Hoefler (p. 7) confirmat.

¹⁾ Hermann Hoefler, De particulis platonice capitula selecta, Bonn, Diss., 1882.

ἄλλοι, παρακουσμάτων τινῶν ἔμμεστοι τῶν κατὰ φιλοσοφίαν· οἱ δοκοῦσί μοι Διονυσίῳ πειρᾶσθαι διαλέγεσθαι τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα, ὡς Διονυσίου πάντα διακηκοότος, ὅσα διενουούμην ἐγώ. ὁ δ' οὐτ' ἄλλως ἐστὶν ἀφύης πρὸς τὴν τοῦ μανθάνειν δύναμιν, φιλότιμός τε θαυμαστῶς· ἤρεσκέ τ' οὖν 5 ἴσως αὐτῷ τὰ λεγόμεν' ἠσχύνητό τε φανερὸς γιγνόμενος [E] οὐδὲν ἀκηκοὼς ὅτ' ἐπεδήμουν ἐγώ, ὅθεν ἅμα μὲν εἰς ἐπιθυμίαν ἦει τοῦ διακοῦσαι ἐναργέστερον, ἅμα δ' ἡ φιλοτιμία κατήπειγεν αὐτόν. δι' ἃ δ' οὐκ ἤκουσεν ἐν τῇ πρόσθεν ἐπιδημίᾳ διεξήλθομεν ἐν τοῖς ἄνω ῥηθείσι νῦν δὴ 10 λόγοις. ἐπειδὴ οὖν οἴκαδέ τ' ἐσώθην καὶ καλοῦντος τὸ δεύτερον ἀπηρνήθην, καθάπερ εἶπον νῦν δὴ, δοκεῖ μοι Διονύσιος παντάπασι φιλοτιμηθῆναι, μή ποτέ τισι δόξαιμι

5. Lut. nr. 233: τε tertium enuntiatum coniungens cum duobus antecedentibus, quae vocabulis καὶ, τε, τε . . . καὶ, μέν . . . τε, μέν . . . δέ copulata sunt:

332 A/B διένειμέ τε . . . καὶ ἐχρήσατο . . . ἔδειξέ τε . . .

Vocabuli τέ usum in epistula eundem esse atque in Platonis scriptis posterioribus propterea non parvi est momenti, quod nequaquam verisimile est scriptorem in rebus tam exiguis consulto Platonis dictionem imitatum esse.

p. 177, 12 ἐγὼ γὰρ . . . Ἀρχύτῃ] Sicut supra (338 A) hoc quoque loco aliquid narratur, quod in prioris itineris narratione Plato omiserat. Qua ex re cognoscimus nequaquam omnia illo tempore gesta esse exposita.

p. 178, 3 διακηκοότες] διακούειν vocabulum, quod hic parvis spatiis intermissis ter legitur, in posterioribus demum Platonis scriptis occurrit, cf. Lut. p. 139 nr. 481.

9 δι' ἃ δ' οὐκ ἤκουσεν . . . ἐν τοῖς ἄνω κτέ.] ad p. 330 B referenda sunt. Quod Odau (p. 23) dicit Platonem his verbis respexisse „ad ea, quae non procul absunt“ eiusque dictionis multa confert exempla, respondendum est verba νῦν δὴ non semper ad statim praecedentia referenda esse (velut Leg. VI, 754 B καθάπερ εἶπον νῦν δὴ ad 752 C/D pertinent) et vocabulo ἄνω aperte significari de hac re superiore loco scriptum esse.

καταφρονῶν αὐτοῦ, τῆς φύσεώς τε καὶ ἕξεως [339] ἅμα
καὶ τῆς διαίτης ἔμπειρος γεγονώς, οὐκέτ' ἐθέλειν δυσχεραί-
νων παρ' αὐτὸν ἀφικνεῖσθαι. δίκαιος δὴ λέγειν εἰμὶ τᾶληθές
καὶ ὑπομένειν, εἴ τις ἄρα τὰ γεγονότ' ἀκούσας καταφρονήσει
5 τῆς ἐμῆς φιλοσοφίας, τὸν τύραννον δ' ἠγήσεται νοῦν ἔχειν.
ἔπεμψε μὲν γὰρ δὴ Διονύσιος τρίτον ἐπ' ἐμὲ τριήρη
ῥαστώνης ἕνεκα τῆς πορείας, ἔπεμψε δ' Ἀρχίδημον, ὃν
ἠγείτο με τῶν ἐν Σικελίᾳ περὶ πλείστου ποιεῖσθαι, τῶν
Ἀρχύτῃ συγγεγονότων ἕνα, [B] καὶ ἄλλους γνωρίμους τῶν
10 ἐν Σικελίᾳ· οὗτοι δ' ἡμῖν ἠγγελλον πάντες τὸν αὐτὸν
λόγον, ὡς θαυμαστὸν ὅσον Διονύσιος ἐπιδεδωκώς εἶη πρὸς
φιλοσοφίαν. ἔπεμψε δ' ἐπιστολὴν πάνυ μακρὰν εἰδώς ὡς
πρὸς Δίωνα διεκείμενη καὶ τὴν αὐτὸς Δίωνος προθυμίαν τοῦ
ἐμὲ πλεῖν καὶ εἰς Συρακούσας ἔλθειν· πρὸς γὰρ δὴ πάντα
15 ταῦτ' ἦν παρεσκευασμένη τὴν ἀρχὴν ἔχουσα ἢ ἐπιστολὴν,
τῆδέ πη φράζουσαν· Διονύσιος Πλάτωνι. τὰ νόμιμ' ἐπὶ
[C] τούτοις εἰπὼν οὐδὲν τὸ μετὰ τοῦτ' εἶπε πρότερον, ἢ
ὡς, ἂν εἰς Σικελίαν πεισθῆις ὑφ' ἡμῶν ἔλθῃς τὰ νῦν,
πρῶτον μὲν σοι τὰ περὶ Δίων' ὑπάρξει ταύτῃ γιγνόμεν',
20 ὅπῃπερ ἂν αὐτὸς ἐθέλῃς, θελήσεις δ' οἶδ' ὅτι τὰ μέτρια,
καὶ ἐγὼ συγχωρήσομαι· εἰ δὲ μή, οὐδὲν σοι τῶν περὶ Δίων'
ἕξει πραγμάτων οὔτε περὶ τᾶλλ' οὔτε περὶ αὐτὸν κατὰ

1 φύσεώς τε καὶ ἕξεως] cf. Leg. I, 650B: τὸ γινῶναι τὰς φύσεις τε καὶ ἕξεις τῶν ψυχῶν.

11 θαυμαστὸν ὅσον ἐπιδεδωκώς εἶη] cf. 325D διεφθείρετο καὶ ἐπεδίδου θαυμαστὸν ὅσον, Theaet. 150D θαυμαστὸν ὅσον ἐπιδιδόντες.

16 φράζουσαν] libri φράζουσα. Auctore Friderico Blass φράζουσαν scripsi: sequitur initium epistulae, non tota epistula, cf. C τᾶλλα δὲ μάκρ' ἂν εἶη κτέ. — Quae de epistula narrantur, observatione digna sunt. Dionysius Platoni promittit se in omnibus rebus, quae ad Dionem pertineant, illius voluntati obsecuturum esse; deinde veritus, ne nimium pollicitus sit, statim addit θελήσεις δ' οἶδ' ὅτι τὰ μέτρια. Haec verba, quibus simul Platonem laudat simul promissionem circumscribit, tam optime cum rerum condicioni accommodata tum Dionysii moribus apta sunt, ut a falsario scripta esse credere non possim.

νοῦν γιγνόμενον. ταυθ' οὕτως εἶπε, τᾶλλα δὲ μάκρ' ἄν
 εἶη καὶ ἄνευ καιροῦ λεγόμενα. ἐπιστολαὶ δ' ἄλλαι [D]
 ἐφοίτων παρὰ τ' Ἀρχύτου καὶ τῶν ἐν Τάραντι, τὴν τε
 φιλοσοφίαν ἐγκωμιάζουσαι τὴν Διονυσίου, καὶ ὅτι ἄν μὴ
 ἀφίκομαι νῦν τὴν πρὸς Διονύσιον αὐτοῖς γενομένην φιλίαν 5
 δι' ἐμοῦ οὐ σμικρὰν οὖσαν πρὸς τὰ πολιτικὰ παντάπασι
 διαβαλοῖην. ταύτης δὲ τοιαύτης γενομένης ἐν τῷ τότε
 χρόνῳ τῆς μεταπέμψεως, τῶν μὲν ἐκ Σικελίας τε καὶ
 Ἰταλίας ἐλκόντων, τῶν δ' Ἀθήνηθεν ἀτεχνῶς μετὰ δεήσεως
 οἷον ἐξωθούντων με, καὶ πάλιν [E] ὁ λόγος ἦκεν ὁ αὐτός, 10
 τὸ μὴ δεῖν προδοῦναι Δίωνα μηδὲ τοὺς ἐν Τάραντι ξένους
 τε καὶ ἑταίρους· αὐτῷ δέ μοι ὑπῆν, ὡς οὐδὲν θαυμαστὸν
 νέον ἄνθρωπον παρακούοντ' ἀξίων λόγου πραγμάτων,
 εὐμαθῆ, πρὸς ἔρωτ' ἐλθεῖν τοῦ βελτίστου βίου· δεῖν οὖν

1 γιγνόμενον] cum Hermanno scripsi, libri -μενα.

6 παντάπασι διαβαλοῖην] διαβάλλειν h. l. non est „calumniari“ sed propria significatione „disingere“. Eodem sensu positum est Rep. IV, 498 C: μὴ διάβαλλε . . . ἐμὲ καὶ Θρασύμαχον ἄρτι φίλους γεγονότας, Conv. 222 C: τοῦ ἐμὲ καὶ Ἀγάθωνα διαβάλλειν. Quod autem his locis duo, nostro unum verbo appositum invenitur obiectum, mirum non est, cum semper eis verbis, quae separationem aliquam significant, aut totum illud, quod ea separatione dividitur (φιλία), aut singulas partes separatas (φίλοι) obiecta adiungere possis. Cf. διακρίνειν, διαιρεῖν, alia (Ast, Lex. Plat.).

10 ὁ λόγος ἦκεν ὁ αὐτός] cf. 328 C sqq.

12 ὑπῆν] ὑπεῖναι hoc uno loco invenitur; sed conferas Phaedr. 251 A: καὶ τι τῶν τόθ' ὑπῆλθεν αὐτὸν δειμάτων. Eadem dicendi ratio est utroque loco, neque vero imitationis quicquam; imitator enim ὑπέρχεσθαι dicere debebat.

12 ὡς οὐδὲν θαυμαστὸν κτέ.] cf. 338 B sq. ὡς Διονύσιος θαυμαστῶς φιλοσοφίας ἐν ἐπιθυμίᾳ πάλιν εἶη γεγονώς . . . ἐγὼ δ' ἤδη μὲν που κατὰ τὴν φιλοσοφίαν τοῖς νέοις πολλὰ τοιαῦτα γιγνόμενα. Cum ibi in universum dictum sit talia saepius accidere, hic eadem nunc in Dionysio fieri posse probatur.

14 πρὸς ἔρωτ' ἐλθεῖν τοῦ βελτίστου βίου] Omnis philosophiae principium amorem quendam philosophiae esse consentiunt

αὐτ' ἐξελέγξαι σαφῶς, ὁποτέρως ποτ' ἄρα σχολίη, καὶ τοῦτ' αὐτὸ μηδαμῆ προδοῦναι μηδ' ἐμὲ τὸν αἴτιον γενέσθαι τηλικούτου ἀληθῶς ὀνειδούς, εἶπερ [340] ὄντως εἶη τῶ ταῦτα λελεγμένα. πορεύομαι δὴ τῶ λογισμῶ τούτῳ κατακαλυψά-
 5 μενος, πολλὰ δεδιῶς μαντευόμενός τ' οὐ πάνυ καλῶς, ὡς ἔοικεν. ἐλθὼν δ' οὖν τὸ τρίτον τῶ σωτήρι τοῦτό γ' οὖν ἔπραξ' ὄντως· ἐσώθην γάρ τοι πάλιν εὐτυχῶς, καὶ τούτων

alia Platonis scripta et epistula nostra. Non satis est alicui quid iustum rectumque sit demonstrare (nostro loco: παρακούοντ' ἀξίων λόγου πραγμάτων) — neque enim Nestoris nos habemus dicendi vim, Leg. IV, 711 D/E —, sed a deo amorem philosophiae (vel iusti, vel optimae vitae) inseri oportet.

3 ἀληθῶς] ἀληθῶς (pro ὡς ἀληθῶς), quod praeter hunc locum 326 B invenitur, posteriorum Platonis scriptorum proprium est, cf. Lut. p. 120 nr. 311.

3 ὄντως] in epistula legitur 14ies: 326 B, 328 D, 333 A, 335 A, D, 340 A, A, B, B, C, D, 344 C, 345 B, 349 E. Eadem crebritate est in Platonis posterioribus scriptis, cum in prioribus τῶ ὄντι occurrat, Lut. p. 120 nr. 309. Sensus idem est atque apud Platonem (= ἀληθῶς), Lut. p. 110 nr. 241.

340 A B. Postquam Syracusas advenit, nihil antiquius habet Plato, quam ut Dionysii mentem ac studium experiatur.

6 τὸ τρίτον τῶ σωτήρι τοῦτό γ' οὖν ἔπραξ' ὄντως] Cum dicat hoc se „tertium servatori“ re vera fecisse, apertum est Platonem proverbii alicuius rationem habere, cuius verba (saepe scilicet non recte usurpata) hic exitum habuisse credat. De verbi ὄντως eiusmodi usu cf. Phil. 32 D: εἶπερ ὄντως ἐστὶ τὸ λεγόμενον, Leg. II, 655 E: οὐχ ὡς ἔπος εἰπεῖν μυριοστὸν ἀλλ' ὄντως, alia. Proverbium illud τὸ τρίτον τῶ σωτήρι in Platonis scriptis invenitur Charm. 167 A: πάλιν τοίνυν . . . τὸ τρίτον τῶ σωτήρι ὡσπερ ἐξ ἀρχῆς ἐπισκεψώμεθα, Phil. 66 D: ἴθι δὴ, τὸ τρίτον τῶ σωτήρι τὸν αὐτὸν διαμαρτυράμενοι λόγον ἐπεξέλθωμεν, Rep. IX, 583 A/B: ταῦτα μὲν τοίνυν οὕτω δὴ ἐφεξῆς ἂν εἶη, καὶ δὲς νενικηκῶς ὁ δίκαιος τὸν ἄδικον, τὸ δὲ τρίτον Ὀλυμπικῶς τῶ σωτήρι τε καὶ τῶ Ὀλυμπίῳ Διί, ἄθρει . . . Ex his locis satis apparet proverbialiter

γε μετὰ θεὸν Διονυσίῳ χάριν εἰδέναι χρεῶν, ὅτι πολλῶν
 βουλευθέντων ἀπολέσαι με διεκώλυσε καὶ ἔδωκέ τι μέρος
 αἰδοῖ τῶν περὶ ἐμὲ πραγμάτων. ἐπειδὴ δ' ἀφικόμην, ὄμην
 τούτου πρῶτον [B] ἔλεγχον δεῖν λαβεῖν, πότερον ὄντως
 εἶη Διονύσιος ἐξημμένος ὑπὸ φιλοσοφίας ὥσπερ πυρός, ἢ 5
 μάτην ὁ πολὺς οὗτος ἔλθοι λόγος Ἀθήναζε. ἔστι δὴ τις
 τρόπος τοῦ περὶ τὰ τοιαῦτα πείραν λαμβάνειν οὐκ ἀγεννῆς
 ἀλλ' ὄντως τυράννοις πρέπων, ἄλλως τε καὶ τοῖς τῶν
 παρακουσμάτων μεστοῖς, ὃ δὴ καὶ γὰρ Διονύσιον εὐθύς ἐλθὼν
 ἠσθόμην καὶ μάλα πεπονθότα. δεικνύναι δὴ δεῖ τοῖς 10

dicta fuisse haec verba τὸ τρίτον τῷ σωτήρι, cf. Heindorf ad Charm. I. I., qui etiam comparat nostrum illud „Aller guten Dinge sind drei“. Quodsi Schol. ad Charm. I. I. p. 92 scribit: τὸ τρίτον τῷ Σωτήρι ἐπὶ τῶν τελείως τι πραττόντων, τὰς γὰρ τρίτας σπονδὰς καὶ τὸν τρίτον κρατῆρα ἐκίρωναν τῷ Διὶ τῷ Σωτήρι, ex illo, de quo dicit, libationis usu item atque ex nostris locis cognoscimus Iovis servatoris numen aliquo modo cum numero ternario coniunctum fuisse. Idem etiam ex loco 334 D intellegitur: Plato Dionis familiares admonet, ut „Iovis tertii servatoris“ gratia consilium suum sequantur, quod tertii accipiant. Perquam falso locum interpretati sunt, qui dicunt scriptorem illa libationis consuetudine parum intellecta pro τὸ τρίτον τῷ σωτήρι scripsisse Ζεὺς τρίτος σωτήρ (K. p. 71 sq.). Immo hoc eadem atque illis locis coniunctio Iovis servatoris cum ternario numero apparet, quam ad libationem solam referre ridiculum est. Eandem in Aeschyli fabulis observamus Hiket. 27, Agam. 1386 sq., Eum. 759. De ternarii numeri vi atque significatione nuper egit Usener in Mus. Rhen. 1903, qui quamquam horum locorum mentionem non fecit, tamen similia observavit non pauca (cf. p. 15 sq. 17. 208. 357).

1 χρεῶν] pro χρεῖ non invenitur nisi in posterioribus (Platonis) scriptis, cf. Ritter, Untersuch. p. 6, Lut. p. 122 nr. 316.

5 ἐξημμένος κτέ.] cf. 341 C οἶον ἀπὸ πυρός πηδῆσαντος ἔξαφθὲν φῶς, cf. Rep. VI, 498 A.

340 B — 341 A. Experiendi ratio ostenditur.

10 καὶ μάλα πεπονθότα] καὶ μάλα, quod in prioribus

τοιούτοις, ὅ τι ἔστι πᾶν τὸ πρᾶγμα, οἷόν τε καὶ δι' ὅσων
 [C] πραγμάτων καὶ ὅσον πόνον ἔχει· ὁ γὰρ ἀκούσας, ἐὰν
 μὲν ὄντως ἢ φιλόσοφος οἰκελὸς τε καὶ ἄξιος τοῦ πράγματος
 θεῖος ᾧν, ὁδὸν θ' ἠγείται θαυμαστὴν ἀκηκοέναι ξυντατέον
 5 τ' εἶναι καὶ οὐ βιωτὸν ἄλλως ποιοῦντι· μετὰ τοῦτο δὴ
 ξυντείνας αὐτόν τε καὶ τὸν ἠγούμενον τὴν ὁδὸν οὐκ ἀνίησι,
 πρὶν ἂν ἢ τέλος ἐπιθῆ ἢ λάβῃ δύναμιν ὥστ' αὐτὸς
 αὐτὸν χωρὶς τοῦ δείξαντος μὴ ἀδύνατος εἶναι ποδηγεῖν.
 ταύτη καὶ κατὰ ταῦτα διανοηθεὶς ὁ τοιοῦτος ζῆ [D] πρᾶτ-
 10 των μὲν ἐν αἷς τισιν ἂν ἢ πράξεισι, παρὰ πάντα δ' αἰεὶ
 φιλοσοφίας ἐχόμενος καὶ τροφῆς τῆς καθ' ἡμέραν, ἥτις ἂν
 αὐτὸν μάλιστ' εὐμαθῆ τε καὶ μνήμονα καὶ λογίσεσθαι
 δυνατὸν ἐν αὐτῷ νήφοντ' ἀπεργάζηται· τὴν δ' ἐναντίαν
 ταύτη μισῶν διατελεῖ. οἱ δ' ὄντως μὲν μὴ φιλόσοφοι,
 15 δόξαις δ' ἐπικεχρωσμένοι καθάπερ οἱ τὰ σώμαθ' ὑπὸ τοῦ
 ἡλίου ἐπικεκαυμένοι, ἰδόντες θ' ὅσα μαθήματ' ἐστὶ καὶ ὁ
 πόνος ἡλικὸς καὶ διαίθ' ἢ καθ' ἡμέραν ὡς πρέπουσ' ἢ κοσμία
 τῷ [E] πράγματι, χαλεπὸν ἠγησάμενοι καὶ ἀδύνατον αὐτοῖς
 οὔτε δὴ ἐπιτηδεύειν δυνατοὶ γίνονται, [341] ἔνιοι δ' αὐτῶν

Platonis scriptis perrarum est, in posterioribus crebrius invenitur,
 cf. Ritter, Unters. p. 23, Lut. p. 124 nr. 352. In epistula tribus
 locis legitur, praeter nostrum locum 333 C καὶ μάλ' ἀτόπῳ . . . ,
 349 B καὶ μάλα τυραννικῶς.

4 θεῖος ᾧν] cf. ad 339 E.

4 ξυντατέον — ξυντείνας] cf. ad 324 C. — αὐτόν τε
 καὶ τὸν ἠγούμενον τὴν ὁδὸν coniungenda sunt cum οὐκ
 ἀνίησι.

13 ἀπεργάζηται] Verbum ἀπεργάζομαι, in posterioribus
 Platonis scriptis crebrius quam in prioribus (Lut. p. 97), in
 epistula ter legitur.

17 διαίθ' . . . ἢ κοσμία] cf. Phaedr. 256 B ἐγκρατεῖς
 αὐτῶν καὶ κόσμιοι ὄντες, Rep. III, 408 A: ἄνδρας . . . κοσμίους
 ἐν διαίτῃ.

19 ἔνιοι δ' αὐτῶν κτέ.] cf. Leg. IV, 716 A: εἰ δέ τις
 ἐξαρθεὶς ὑπὸ μεγαλαυχίας . . . ἅμα νεότητι καὶ ἀγνοίᾳ (Ast)
 φλέγεται (Ast) τὴν ψυχὴν μεθ' ὕβρεως, ὡς οὔτ' ἄρχοντος
 οὔτε τινὸς ἠγεμόνος δεόμενος, ἀλλὰ καὶ ἄλλοις ἱκανὸς ᾧν

πείθουσιν αὐτούς, ὡς ἱκανῶς ἀκηκοότες εἰσὶ τὸ ὅλον καὶ οὐδὲν ἔτι δέονται τινῶν πραγμάτων. ἢ μὲν δὴ πειρ' αὕτη γίγνεται ἢ σαφῆς τε καὶ ἀσφαλεστάτη πρὸς τοὺς τρυφῶντάς τε καὶ ἀδυνάτους διαπονεῖν, ὡς μηδέποτε βαλεῖν ἐν αἰτία τὸν δεικνύντ' ἀλλ' αὐτὸν αὐτόν, μὴ δυνάμενον πάντα τὰ 5 πρόσφορ' ἐπιτηδεύειν τῷ πράγματι. οὕτω δὴ καὶ Διονυσίῳ τότε ἐρρήθη τὰ ῥηθέντα. πάντα μὲν οὖν οὕτ' ἐγὼ [B] διεξῆλθον, οὔτε Διονύσιος ἐδείτο· πολλὰ γὰρ αὐτὸς καὶ τὰ μέγιστ' εἰδέναι τε καὶ ἱκανῶς ἔχειν προσεποιεῖτο διὰ τὰς 10 ὑπὸ τῶν ἄλλων παρακοάς· ὕστερον δὲ καὶ ἀκούω γεγραφέναι

ἡγεῖσθαι, καταλείπεται ἔρημος θεοῦ, καταλειφθεὶς δὲ καὶ ἔτι ἄλλους τοιούτους προσλαβών, σκιρτᾷ ταράττων πάνθ' ἅμα, καὶ πολλοῖς τισιν ἔδοξεν εἶναι τις, μετὰ δὲ χρόνον οὐ πολὺν ὑποσχὼν τιμωρίαν οὐ μεμπτήν τῇ δίκῃ, ἑαυτὸν τε καὶ οἶκον καὶ πόλιν ἄρδην ἀνάστατον ἐποίησε.

341 A/B. Experimento facto Dionysius non probatus est.

7 πάντα μὲν οὖν οὕτ' ἐγὼ διεξῆλθον κτέ.] Se non omnia Dionysio explicasse Plato affirmat, ne quis credat Platonis sententiam ex Dionysii libro cognosci posse; nam quae sequuntur ad illud Dionysii scriptum pertinent. — Iniuria Odau haec verba pugnare dicit cum illis, quae supra legimus, 340 B δεικνύναι δὴ δει τοῖς τοιούτοις κτέ. Ibi dictum est magnitudinem totius rei atque laboris eis esse demonstrandam, qui ad philosophiam accedere vellent, quo cognoscerentur ei, qui vero philosophiae amore inflammati essent.

341 B (— 345 C). De Dionysii scripto.

10 Verbis ὕστερον δ' ἀκούω κτέ. de Dionysii libello disserere instituit, atque in hac re diutius commoratur. Nobis hic quoque locus obscurus esse videtur, quia ignoramus ea, quae Dionis familiaribus satis nota fuisse constat. Scriptor enim consulto ut de re ignobili incertis verbis utitur. — Dionysius scripsit περὶ ὧν τότε ἤκουσε; Plato censet ab eo divinas res profanatas esse et enixe operam dat, ut demonstret culpam huius facti Dionysio soli tribuendam esse. Iam intellegimus, cur tanta diligentia de experiendi ratione exposuerit: probare voluit, se

αὐτὸν περὶ ὧν τότε ἤκουσε, συνθένθ' ὡς αὐτοῦ τέχνην,
οὐδὲν τῶν αὐτῶν ὧν ἀκούοι· οἶδα δ' οὐδὲν τούτων. ἄλλους
μέν τινες οἶδα γεγραφότας περὶ τῶν αὐτῶν τούτων, οἳ
5 ἔχω φράζειν τῶν γεγραφότων [C] καὶ γραφόντων, ὅσοι
φασὶν εἰδέναι περὶ ὧν ἐγὼ σπουδάζω, εἴτ' ἐμοῦ ἀκηκοότες
εἴτ' ἄλλων εἴθ' ὡς εὐρόντες αὐτοί, τούτους οὐκ ἔστι κατὰ
γε τὴν ἐμὴν δόξαν περὶ τοῦ πράγματος ἐπαίειν οὐδέν.
οὐκ οὐκ ἐμόν γε περὶ αὐτῶν ἔστι σύγγραμμ' οὐδὲ μήποτε
10 γένηται· ῥητὸν γὰρ οὐδαμῶς ἔστιν ὡς ἄλλα μαθήματα,

non temere sed optimo consilio cum Dionysio de talibus rebus collocutum esse. — Quae sequuntur, sunt de divinis illis philosophiae principiis. Philosophia doceri non potest sicut aliae doctrinae; verum si quis totam vitam philosophiae dedit atque omnibus viribus eam assequi studet, sicut ignis scintilla incensus in animo oritur. Hoc non esse hominum sed deorum factum pluribus locis Plato confirmat (cf. 327 C *ξυλλαμβανόντων θεῶν*). Itaque neque describi neque doceri potest. — De Dionysii scripto, quod summo studio Plato reiciendum esse iudicat, si licet ex his aliquid colligere, haec fere dicamus: Dionysius *τέχνην* composuit, qua philosophiam doceri posse explicavit et docendi rationem demonstravit (cf. locum Leg. IV, 716 A p. 122 sq. descriptum, imprimis verba „*ἀλλὰ καὶ ἄλλοις ἱκανὸς ὧν ἠγείσθαι*“). Sed haec coniecta sunt; Dionis familiares certe melius sciebant, quid Dionysii *τέχνη* contineret.

4 *γε μὴν*] praecipue in posterioribus Platonis scriptis invenitur, Lut. p. 104 nr. 203.

5 *φράζειν*] *φράζειν* verbum, quamquam non omnino deest in prioribus Platonis scriptis, tamen crebrius est in posterioribus, Lut. p. 97. In epistula 6 ies legitur.

6 *περὶ ὧν ἐγὼ σπουδάζω*] Platonem alios ad philosophiam perducere studuisse satis constat. Qua de re *τέχνην* non composuit.

10 *ῥητὸν γὰρ οὐδαμῶς ἔστιν*] Philosophia non singulis praeceptis continetur; est enim vitae degendae ratio, quae ex communi vita magis quam ex verbis cognosci potest. At non omnes, qui eam cognoverunt, probant atque sequuntur.

ἀλλ' ἐκ πολλῆς συνουσίας γιγνομένης περὶ τὸ πρᾶγμα αὐτὸ
καὶ τοῦ συζῆν ἑξαίφνης οἷον ἀπὸ πυρὸς πηδήσαντος [D]
ἑξαφθὲν φῶς ἐν τῇ ψυχῇ γενόμενον αὐθ' ἑαυτ' ἤδη τρέφει.
καίτοι τοσόνδε γ' οἶδ', ὅτι γραφέντ' ἢ λεχθένθ' ὑπ' ἐμοῦ
βέλτιστ' ἂν λεχθείη· καὶ μὴν ὅτι γεγραμμένα κακῶς οὐχ 5
ἦκιστ' ἂν ἐμὲ λυποῖ· εἰ δέ μοι ἐφαίνετο γραπτέα θ' ἰκακῶς
εἶναι πρὸς τοὺς πολλοὺς καὶ ῥητά, τί τούτου κάλλιον
ἐπέπρακτ' ἂν ἡμῖν ἐν τῷ βίῳ, ἢ τοῖς τ' ἀνθρώποισι μέγ'
ὄφελος γράψαι καὶ τὴν φύσιν εἰς φῶς πᾶσι προαγαγεῖν;
ἀλλ' οὗτ' ἀνθρώποις ἡγοῦμαι τὴν ἐπιχείρησιν [E] περὶ 10
αὐτῶν λεγομένην ἀγαθόν, εἰ μὴ τισιν ὀλίγοις, ὅποσοι
δυνατοὶ ἀνευρεῖν αὐτοὶ διὰ σμικρᾶς ἐνδείξεως τῶν δὲ δὴ
ἄλλων τοὺς μὲν καταφρονήσεως οὐκ ὀρθῶς ἐμπλήσειεν ἂν
οὐδαμῇ ἐμμελοῦς, τοὺς δ' ὑψηλῆς καὶ χαύνης ἐλπίδος, ὡς
σέμν' ἄττα μεμαθηκότας. 15

[342] Ἔτι δὲ μακρότερα περὶ αὐτῶν ἐν νῶ μοι γέγονεν
εἰπεῖν. τάχα γὰρ ἂν περὶ ὧν λέγω σαφέστερον ἂν εἶη τι
λεχθέντων αὐτῶν· ἔστι γὰρ τις λόγος ἀληθῆς ἐναντίος τῷ
τολμήσαντι γράφειν τῶν τοιούτων καὶ ὀτιοῦν, πολλάκις
μὲν ὑπ' ἐμοῦ καὶ πρόσθεν ῥηθεῖς, ἔοικε δ' οὖν εἶναι καὶ 20
νῦν λεκτέος.

Ἔστι τῶν ὄντων ἐκάστῳ, δι' ὧν τὴν ἐπιστήμην ἀνάγκη
παραγίγνεσθαι, τρία· τέταρτον δ' αὐτῆ· πέμπτον δ' αὐτὸ

5 καὶ μήν] καὶ μήν, quod in epistula ter legitur (h. l.,
343 B, 347 E), in posterioribus demum Platonis scriptis saepius
invenitur, Lut. p. 104 nr. 205. — ἀλλὰ μήν, quod in prioribus
scriptis eadem vel maiore est frequentia (ib. nr. 206), in epistula
non reperitur.

8 ἀνθρώποισι] Dativi Ionici quinque in epistula leguntur.
Sunt autem haec quoque posterioris Platonis dictionis propria,
Ritter, Unters. p. 9, Lut. p. 88 nr. 22, Adam p. 16.

342 A — 344 D. Pro rei gravitate non veretur scriptor
maiorem digressionem inserere. Putat ea, quae exposuit, melius
intellegi posse omnium verborum imbecillitate perspecta.

22 Ἔστι . . . τρία] Facile observabis Platonis consuetudinem,
qui numerando et dividendo rerum contextum atque ordinem

τιθέναι δεῖ ὃ δὴ γνωστόν τε καὶ ἀληθές [B] ἔστιν· ὧν ἓν
 μὲν ὄνομα, δεύτερον δὲ λόγος, τὸ δὲ τρίτον εἶδωλον, τέ-
 ταρτον δ' ἐπιστήμη. περὶ ἓν οὖν λαβὲ βουλόμενος μαθεῖν
 τὸ νῦν λεγόμενον, καὶ πάντων οὕτω πέρι νόησον. κύκλος
 5 ἔστι τι λεγόμενον, ᾧ τοῦτ' αὐτ' ἔστιν ὄνομ' ὃ νῦν ἐφθέγ-
 μεθα· λόγος δ' αὐτοῦ τὸ δεύτερον ἐξ ὀνομάτων καὶ ῥη-
 μάτων συγκείμενος. τὸ γὰρ ἐκ τῶν ἐσχάτων ἐπὶ τὸ μέσον
 ἴσον ἀπέχον πάντη λόγος ἂν εἴη ἐκείνου, ᾧπερ στρόγ-
 γυλον καὶ περιφερὲς ὄνομα καὶ κύκλος. τρί[C]τον δὲ τὸ
 10 ζωγραφοῦμένον τε καὶ ἐξαλειφόμενον καὶ τορνευόμενον καὶ

explicat, cf. Leg. V, 726 E τὰ δ' αὐτοῦ διττά ἔστι παντάπασι,
 τὰ μὲν οὖν κρείττω καὶ ἀμείνω δεσπόζοντα, τὰ δ' ἥττω
 καὶ χείρω δοῦλα, 733 D τίνες δὲ καὶ πόσοι εἰσὶ βίοι, 735 A
 ἔστι γὰρ δὴ δύο πολιτείας εἶδη . . ., 743 E ὄντων γὰρ τριῶν
 τῶν ἀπάντων, περὶ ἃ πᾶς ἄνθρωπος σπουδάζει.

p. 187, 22 δι' ὧν — ἀνάγκη παραγίγνεσθαι] *Necesse est
 scientiam non venire nisi sequentem tres illas res.*

2 εἶδωλον] simpliciter intellegendum est „imago“, cf.
 Soph. 264 C: οὗτ' εἰκῶν οὗτ' εἶδωλον, alia permulta (cf. Ast,
 lex. Plat.). Quare errare videtur Karsten, cum dicit (p. 191):
 „εἶδωλον vero est forma ipsis rebus propria, quam mutare
 homines nequeunt“ et „εἶδωλον vero est pars eius, quod cogno-
 scendum est“. Quod pergit Karsten: „Falso autem dicit ἐκάστῳ
 τῶν ὄντων esse εἶδωλον . . . Num autem iustitiae, animi,
 virtutis sunt εἶδωλα, species sub oculos cadentes?“, ex falsa
 interpretatione vocabuli εἶδωλον fluxit. Circuli imago est cir-
 culus delineatus vel tornatus, iustitiae imago est quodlibet iustitiae
 exemplum perspicuum, sicut ipse dicit Plato Rep. IV, 443 C:
 Τὸ δέ γ' ἦν ἄρα . . . εἶδωλόν τι τῆς δικαιοσύνης, τὸ τὸν
 μὲν σκυτοτομικὸν φύσει ὀρθῶς ἔχειν σκυτοτομεῖν καὶ ἄλλο
 μηδὲν πράττειν, τὸν δὲ τεκτονικὸν τεκταίνεσθαι, καὶ τὰλλα
 δὴ οὕτως.

3 λαβὲ βουλόμενος] Ex consuetudine dialogi scriptor numero
 utitur singulari.

4 κύκλος] Observandum est scriptorem exemplum sumere
 ab arte geometrica.

10 ζωγραφοῦμένον] ζωγραφοῦμένον τε καὶ ἐξαλειφό-

ἀπολλύμενον· ὧν αὐτὸς ὁ κύκλος, ὃν περί πάντ' ἐστὶ ταῦτα, οὐδὲν πάσχει τούτων ὡς ἕτερον ὄν. τέταρτον δ' ἐπιστήμη καὶ νοῦς ἀληθῆς τε δόξα περὶ ταῦτ' ἐστίν· ὡς δ' ἐν τοῦτ' αὖ πᾶν θετέον, οὐκ ἐν φωναῖς οὐδ' ἐν σωμαίων σχήμασιν ἀλλ' ἐν ψυχαῖς ἐνόν, ᾧ δῆλον ἕτερόν 5 τ' ὄν αὐτοῦ τοῦ κύκλου τῆς φύσεως τῶν τ' ἔμπροσθεν λεχθέντων τριῶν· τούτων δ' ἐγγύτατα μὲν [D] συγγενεία καὶ ὁμοιότητι τοῦ πέμπτου νοῦς πεπλησίακε, τᾶλλα δὲ πλεον ἀπέχει. ταυτόν δὲ περὶ τ' εὐθέος ἅμα καὶ περιφεροῦς

μενον | καὶ τορνεύμενον καὶ ἀπολλύμενον tam bene inter se respondent verba, ut ordinis mutandi (K. p. 182) causam non videam.

3 ἐπιστήμη καὶ νοῦς ἀληθῆς τε δόξα] Haec tria pro uno collocanda esse statim explicatur. Cum enim nomen et definitio vocibus (ἐν φωναῖς), imago corporum figuris (ἐν σωμαίων σχήμασιν) contineatur, haec in animo sita sunt. Quae de hoc loco dicit Karsten (p. 192) admodum confusa sunt. Monet apud Platonem ἐπιστήμην, νοῦν, ἀληθῆ δόξαν distingui („opposita“ et „contraria“ illa esse dicens minime recte dicit; neque enim quae distinguuntur, statim contraria sunt). At nostro quoque loco distinguuntur; si enim omnino eadem essent haec tria, minime erat explicandum, cur uno loco ponenda essent (ὡς δ' ἐν τοῦτ' αὖ πᾶν θετέον . . .). Plane ridendum est, quod Karsten affert de loco Leg. II, 653 A, quo „nostrum forsitan ad haec coniungenda ductum esse“ contendit; ibi legimus: φρόνησιν δὲ καὶ ἀληθεῖς δόξας βεβαίους, εὐτυχῆς ὄτῳ καὶ πρὸς τὸ γῆρας παρεγένετο. Ad quae Karsten: „At Plato hic loquitur ex communi more, non, ut in Epistola, definita et propria verborum significatione utitur.“ At minime verisimile est Platonem in epistula ad Dionis familiares missa non ex communi more dicere sed definita verborum significatione uti!

7 τούτων δ' ἐγγύτατα . . . νοῦς πεπλησίακε] Aperte dicitur tria illa supra coniuncta inter se differre.

9 ταυτόν δὲ περὶ τ' εὐθέος] Verbum ταυτόν premendum non esse patet; velut imagines iusti aliae sunt atque imagines circuli. Scriptor eos, qui legerent, haec comprehensuros esse confisus est.

σχήματος καὶ χροῆς, περὶ τ' ἀγαθοῦ καὶ καλοῦ καὶ δικαίου καὶ περὶ σώματος ἅπαντος σκευαστοῦ τε καὶ κατὰ φύσιν γεγονότος, πυρὸς ὕδατός τε καὶ τῶν τοιούτων πάντων καὶ ζώου ζύμπαντος πέρι καὶ ἐν ψυχαῖς ἦθους, καὶ περὶ
 5 ποιήματα καὶ παθήματα ζύμπαντα· οὐ γὰρ ἂν τούτων μή τις τὰ [E] τέτταρα λάβη ἀμῶς γέ πως, οὐποτε τελέως ἐπιστήμης τοῦ πέμπτου μέτοχος ἔσται. πρὸς γὰρ τούτοις

5 ποιήματα καὶ παθήματα] eodem modo iunguntur Rep. IV, 437 B, Soph. 248 B.

6 ἀμῶς γέ πως] aliqua ratione, verbum a Platone, praesertim in Legibus, persaepe usurpatum, Leg. I, 641 E, II, 663 B al., VII, 736 A. 737 A; similiter ἀμῆ γέ πη Leg. IV, 716 C, XII, 955 E, al.

6 οὐποτε τελέως κτέ.] Rudolphus Adam (l. l., p. 14 sq.) Politici locum (258 E) conferens distinguit γνωστικὴν et πρακτικὴν ἐπιστήμην; ad hanc ὄνομα, λόγον, εἶδωλον pertinere dicit, ad illam νοῦν, ἐπιστήμην, ἀληθῆ δόξαν; utramque verbo τελέως ἐπιστήμη contineri. Mihi non rectum videtur illam distinctionem in hunc locum transferre. Plato, qua est libertate et amplitudine animi, nunquam easdem repetit partitiones, sed semper denuo rem disponit; praeterea τελέως ad μέτοχος ἔσται pertinet, non ad ἐπιστήμης. „Nisi quis haec quattuor aliqua certe ratione amplexus erit, nunquam particeps erit scientiae quinti“, i. e. scientiam solam sine tribus illis, quae eam antecedunt (ὄνομα, λόγος, εἶδωλον) nemo complecti potest; eum, qui scientiae particeps esse velit, quattuor percipere necesse est, cf. 342 A Ἔστι τῶν ὄντων ἐκάστω, δι' ὧν τὴν ἐπιστήμην ἀνάγκη παραγίγνεσθαι, τρία, τέταρτον δ' αὐτή.

7 πρὸς γὰρ τούτοις ταῦτα κτέ.] πρὸς τούτοις est „praeterea“. ταῦτα sunt quattuor illa, de quibus dictum est γὰρ mirum nobis videtur, cum priore enuntiato dictum sit sine quattuor illis scientiam quinti comparari non posse. Sed quod quattuor illa in unum coacta sunt, ipsa scientia cum tribus rebus, quae ei antecedunt quasque ipsa sequitur, ex hoc facile intelligitur unumquidque eorum non satis valere ad scientiam efficiendam; quare hoc quoque loco singularum rerum infirmitate demonstrata non ineptum est ea, quae sequuntur, vocabulo γὰρ annectere.

ταῦτ' οὐχ ἦττον ἐπιχειρεῖ τὸ ποῖόν τι περὶ ἕκαστον δηλοῦν
 ἢ τὸ ὄν ἑκάστου διὰ τὸ τῶν λόγων ἀσθενές· ὧν ἕνεκα
 [343] νοῦν ἔχων οὐδεὶς τολμήσει ποτ' εἰς αὐτὸ τιθέναι τὰ
 νενοημένα [ὑπ' αὐτοῦ], καὶ ταῦτ' εἰς ἀμετακίνητον, ὃ δὴ
 πάσχει τὰ γεγραμμένα τύποις. τοῦτο δὲ πάλιν αὐτὸ τὸ νῦν 5
 λεγόμενον δεῖ μαθεῖν. κύκλος ἕκαστος τῶν ἐν ταῖς πράξεσι
 γραφομένων ἢ καὶ τορνευθέντων μεστὸς τοῦ ἐναντίου ἐστὶ
 τῶ πέμπτῳ· τοῦ γὰρ εὐθέος ἐφάπτεται πάντῃ· αὐτὸς δέ,
 φαμέν, ὁ κύκλος οὔτε τι σμικρότερον οὔτε μείζον τῆς
 ἐναντίας ἔχει ἐν αὐτῷ φύσεως. ὄνομά τ' αὐτῶν φαμέν 10
 οὐδὲν οὐδενὶ βέβαιον εἶναι, [B] κωλύειν δ' οὐδὲν τὰ νῦν
 στρόγγυλα καλούμεν' εὐθέα κεκλῆσθαι, τὰ τ' εὐθέα δὴ
 στρόγγυλα, καὶ οὐδὲν ἦττον βεβαίως ἔξιν τοῖς μεταθεμένοις
 καὶ ἐναντίως καλοῦσι. καὶ μὴν περὶ λόγου γ' ὁ αὐτὸς
 λόγος, εἴπερ ἔξ ὀνομάτων καὶ ῥημάτων σύγκειται, μηδὲν 15
 ἱκανῶς βεβαίως εἶναι βέβαιον· μυρίος δὲ λόγος αὐτὸ περὶ
 ἑκάστου τῶν τεττάρων, ὡς ἀσαφές, τὸ δὲ μέγιστον,

1 τὸ ποῖόν τι — ἢ τὸ ὄν] τὸ ποῖόν τι et τὸ ὄν h. l. opponuntur. In Platonis scriptis saepe invenitur „τὸ ποῖον;“ pro „τί;“ Sed hoc non impedit, quin distinguantur inter se haec duo vocabula. In dialogi interrogationibus liberius alterum pro altero ponitur. Simili modo atque nostro loco ποῖόν τι tamquam minus et inferius ipsi rei naturae opponitur Rep. II, 369 A: Socrates de iusto quaestionem instituens facilius dicit iustitiam in rebus publicis observari posse; quibus exemplis postea se uti posse in quaestione de ipso iusto habenda (368 E: ἐν τῇ περὶ τὸ δίκαιον ζητήσῃ — 369 A: εἰ οὖν βούλεσθε, πρῶτον ἐν ταῖς πόλεσι ζητήσωμεν ποῖόν τί ἐστιν).

3 εἰς αὐτὸ τιθέναι] αὐτό = τὸ τῶν λόγων ἀσθενές.

4 [ὑπ' αὐτοῦ] Haec verba in A Q libris in marginem amandata cum Bekkero omisi.

5 τοῦτο δὲ πάλιν κτέ.] Novum adiungitur argumentum, quo trium illarum rerum infirmitas demonstratur: sequuntur imago (κύκλος ἕκαστος κτέ.), nomen (ὄνομα), definitio (343 B καὶ μὴν περὶ λόγου . . .).

ὅπερ εἶπομεν ὀλίγον ἔμπροσθεν, ὅτι δυοῖν ὄντων, τοῦ τ' ὄντος καὶ τοῦ ποιοῦ τινός, οὐ τὸ ποῖόν τι, τὸ δὲ τί ζητούσης εἰδέναι τῆς ψυχῆς, τὸ μὴ ζητούμενον [C] ἕκαστον τῶν τεττάρων προτεῖνον τῇ ψυχῇ λόγῳ τε καὶ κατ' ἔργα
 5 αἰσθήσεσιν εὐέλεγκτον, τό τε λεγόμενον καὶ δεικνύμενον αἰεὶ παρεχόμενον ἕκαστον, ἀπορίας τε καὶ ἀσαφείας ἐμπλήσει πάσης ὡς ἔπος εἶπεν πάντ' ἄνδρα. ἐν οἷσι μὲν οὖν μηδ' εἰθισμένοι τὸ ἀληθὲς ζητεῖν ἐσμὲν ὑπὸ πονηρᾶς τροφῆς, ἐξαρκεῖ δὲ τὸ προταθὲν τῶν εἰδώλων, οὐ κατα-

1 δυοῖν ὄντων] dictio Platoni usitata, cf. locos ad 342 A adscriptos. — Cf. Leg. VI, 757 B.

1 ὅπερ εἶπομεν ὀλίγον ἔμπροσθεν] Redit ad argumentum, quod supra 342 E sq. commemoravit (πρὸς γὰρ τούτοις κτέ.).

4 προτεῖνον] Sic cum optimis libris (A Q) Bekker scripsit. Hermann cum aliis libris πρότερον legit. Karsten (p. 186) προτεινόμενον emendavit. — Mihi quidem προτεῖνον optimum esse videtur. Sicut supra dictum est: 342 E ταῦτα (i. e. τὰ τέτταρα) οὐχ ἥττον ἐπιχειρεῖ τὸ ποῖόν τι ... δηλοῦν ἢ τὸ ὄν, sic h. l. scribitur: ἕκαστον τῶν τεττάρων προτείνει τῇ ψυχῇ τὸ μὴ ζητούμενον (i. e. τὸ ποῖόν τι). Cf. infra 343 C τὸ προταθὲν τῶν εἰδώλων, Rep. II, 382 A: ἢ λόγῳ ἢ ἔργῳ φάντασμα προτείνων.

4 λόγῳ τε καὶ κατ' ἔργα αἰσθήσεσιν] ὄνομα et λόγος verbis continentur, imagines in rebus gerendis occurrunt et sensibus percipiuntur.

5 τό τε λεγόμενον — παρεχόμενον ἕκαστον] his verbis explicat illa τὸ μὴ ζητούμενον — προτεῖνον — λόγῳ τε καὶ κατ' ἔργα αἰσθήσεσιν.

7 ἐν οἷσι μὲν οὖν] his respondent D ἐν οἷς δ' ἂν ... Magna est multitudo earum rerum, quarum imaginibus contenti veram naturam non quaerimus; quo in numero omnes res ad usum cotidianum pertinentes habendae sunt.

9 τὸ προταθὲν τῶν εἰδώλων] idem atque τὸ ποῖόν τι. Quamquam non in imaginibus solum sed etiam in vocibus et definitionibus periculum est, ne singulae rei species cum ipsa re confundantur, tamen maximum existit periculum in imaginibus. Exemplo liceat hoc declarare. Illo, quem supra attuli, loco

γέλαστοι γιγνόμεθ' ὑπ' ἀλλήλων, οἱ ἐρωτώμενοι ὑπὸ τῶν ἐρωτῶντων, [D] δυναμένων δὲ τὰ τέτταρα διαρρίπτειν τε καὶ ἐλέγχειν· ἐν οἷς δ' ἂν τὸ πέμπτον ἀποκρίνασθαι καὶ δηλοῦν ἀναγκάζωμεν, ὁ βουλόμενος τῶν δυναμένων ἀνατρέπειν κρατεῖ καὶ ποιεῖ τὸν ἐξηγούμενον ἐν λόγοις ἢ 5 γράμμασιν ἢ ἀποκρίσεσι τοῖς πολλοῖς τῶν ἀκούοντων δοκεῖν μηδὲν γιγνώσκειν ὧν ἂν ἐπιχειρῇ γράφειν ἢ λέγειν, ἀγνοούντων ἐνίοθ' ὡς οὐχ ἡ ψυχὴ τοῦ γράφαντος ἢ λέξαντος ἐλέγχεται ἀλλ' ἡ τῶν τεττάρων φύσις ἐκάστου πεφυκυῖα φαύλως. ἡ δὲ διὰ πάντων [E] αὐτῶν διαγωγὴ ἄνω καὶ 10 κάτω μεταβαίνουσα ἐφ' ἕκαστον μόγις ἐπιστήμην ἐνέτεκεν

Rep. II, 369 A Plato, ut iustitiae naturam perspiciat, primum iustitiam in re publica observandam esse dicit. Haec est certa quaedam imago iustitiae. Si quis ad ipsam iustitiae naturam progredi vult, hunc etiam singulorum hominum iustitiam spectare et deinde quid ipsa sit iustitia discernere necesse est. Quod nisi faciat, in eo, quod vocatur τὸ ποῖόν τι, remaneat, non ad τὸ ὄν perveniat. In hoc igitur exemplo iustitia rei publicae est τὸ προταθὲν τῶν εἰδώλων atque τὸ ποῖόν τι, iustitia ipsa τὸ ὄν.

4 ἀναγκάζωμεν] malim legere ἀναγκαζόμεθ'.

5 κρατεῖ] absolute positum, „vincit“, cf. Phaedr. 272 A: ὁ μὴ πειθόμενος κρατεῖ, Leg. VI, 772 D: ἐὰν ξυμφωνῶσι πάντες, οὕτω κινεῖν, ἄλλως δὲ μηδέποτε μηδαμῶς, ἀλλὰ τὸν κωλύοντ' αἰεὶ κατὰ νόμον κρατεῖν.

9 ἡ τῶν τεττάρων κτέ.] ἡ φύσις ἐκάστου τῶν τεττάρων.

8 οὐχ ἡ ψυχὴ — ἀλλ' ἡ . . . φύσις] Haec verba cur transposuerit Karsten (p. 186 sq. οὐχ ἡ φύσις — ἀλλ' ἡ ψυχὴ), nescio. Toto loco agitur de quattuor illorum natura mala atque imperfecta. Neque enim sufficiunt ad quintum illud explanandum. Sequentibus verbis item contenditur nisi omnibus viribus adhibitis atque omnibus rebus iuvantibus scientiam fieri non posse.

10 ἡ δὲ διὰ πάντων κτέ.] Observa, quantopere his verbis demonstratur, quot quantisque rebus opus sit ad scientiam pariendam: πάντων, διαγωγὴ, ἄνω — μεταβαίνουσα, ἐφ' ἕκαστον, μόγις, εὖ πεφυκότος (sc. πράγματος), εὖ πεφυκότι (sc. ἀνθρώπῳ).

εὖ πεφυκότος εὖ πεφυκότι· κακῶς δ' ἂν φυῆ, ὡς ἡ τῶν
 πολλῶν ἕξις τῆς ψυχῆς εἰς τε τὸ μαθεῖν εἰς τε τὰ λεγόμεν'
 ἦθη πέφυκε, τὰ δὲ διέφθαρται, [344] οὐδ' ἂν ὁ Λυγκεὺς
 ἰδεῖν ποιήσειε τοὺς τοιούτους. ἐνὶ δὲ λόγῳ, τὸν μὴ ξυγ-
 5 γενῆ τοῦ πράγματος οὔτ' ἂν εὐμάθεια (μαθεῖν) ποιήσειέ
 ποτ' οὔτε μνήμη· τὴν ἀρχὴν γὰρ ἐν ἀλλοτριαῖς ἕξεσιν οὐκ
 ἐγγίγνεται· ὥσθ' ὅποσοι τῶν δικαίων τε καὶ τῶν ἄλλων
 ὅσα καλὰ μὴ προσφυεῖς εἰσὶ καὶ ξυγγενεῖς, ἄλλοι δ' ἄλλων
 εὐμαθεῖς ἅμα καὶ μνήμονες, οὐδ' ὅσοι ξυγγενεῖς, δυσμαθεῖς
 10 δὲ καὶ ἀμνήμονες, οὐδένες τούτων μήποτε μάθωσιν ἀλήθειαν
 ἀρετῆς εἰς τὸ δυνατόν οὐδὲ [B] κακίας. ἅμα γὰρ αὐτ'
 ἀνάγκη μανθάνειν καὶ τὸ ψεῦδος ἅμα καὶ ἀληθὲς τῆς ὅλης
 οὐσίας, μετὰ τριβῆς πάσης καὶ χρόνου πολλοῦ, ὅπερ ἐν
 ἀρχαῖς εἶπον· μόγις δὲ τριβόμενα πρὸς ἄλληλ' αὐτῶν ἕκαστα,
 15 ὀνόματα καὶ λόγοι ὄψεις τε καὶ αἰσθήσεις, ἐν εὐμενέσιν
 ἐλέγχοις ἐλεγχόμενα καὶ ἄνευ φθόνων ἐρωτήσεσι καὶ ἀπο-
 κρίσεσι χρωμένων, ἐξέλαμψε φρόνησις περὶ ἕκαστον καὶ
 νοῦς, συντείνων ὅ τι μάλιστ' εἰς δύναμιν ἀνθρωπίνην· διὸ
 δὴ πᾶς ἀνὴρ [C] σπουδαῖος τῶν ὄντων σπουδαίων πέρι

1 εὖ πεφυκότι] his verbis adiunctis scriptor commovetur, ut explicet hominis indolem atque naturam maximi momenti esse ad philosophiam percipiendam.

3 τὰ δὲ διέφθαρται] Parenthesis interposita, tamquam si dictum sit: τὰ μὲν κακῶς ἔφυ.

3 οὐδ' ἂν ὁ Λυγκεὺς] cf. Rep. III, 408 B: οὐδ' εἰ Μίδου πλουσιώτεροι εἶεν.

4 ξυγγενῆ τοῦ πράγματος] cf. Rep. VI, 487 A: φίλος τε καὶ ξυγγενῆς ἀληθείας, alia (cf. Ast, lex. s. v.).

5 (μαθεῖν)] μαθεῖν inserui Karstenum secutus (p. 188).

13 ὅπερ ἐν ἀρχαῖς εἶπον] Redit ad ea, quae 341 A sq. exposita sunt.

15 ὄψεις τε καὶ αἰσθήσεις] idem atque supra εἶδωλα.

17 ἐξέλαμψε] cf. 340 B ἐξημμένος ὑπὸ φιλοσοφίας, 341 D ἐξαφθὲν φῶς.

18 ὅ τι μάλιστ' εἰς δύναμιν ἀνθρωπίνην] Leg. VI, 768 B: τὸ δικαστήριον, ὃ φάμεν εἰς γ' ἀνθρωπίνην δύναμιν ὡς οἶόν τ' ἀδιαφθορότατα παρεσκευάσθαι.

πολλοῦ δει, μὴ γράφας ποτ' ἐν ἀνθρώποις εἰς φθόνον καὶ ἀπορίαν καταβάλη. ἐνὶ δὴ ἐκ τούτων δει γινώσκειν λόγῳ, ὅταν ἴδῃ τις του συγγράμματα γεγραμμέν' εἴτ' ἐν νόμοις νομοθέτου εἴτ' ἐν ἄλλοις τισὶν ἄττ' οὖν, ὡς οὐκ ἦν τούτω ταῦτα σπουδαιότατα, εἴπερ ἔστ' αὐτὸς σπουδαῖος, κείται 5 δ' (ἐκεῖνά) που ἐν χώρῃ τῇ καλλίστῃ τῶν τούτου· εἰ δ' ὄντως αὐτῷ ταῦτ' ἐσπουδασμέν' ἐν γράμμασιν ἐτέθη, ἐξ ἄρα δὴ οἱ [D] ἔπειτα, θεοὶ μὲν οὐ βροτοὶ δὲ φρένας ὤλεσαν αὐτοί.

1 μὴ γράφας κτέ.] Revertitur ad Dionysii scriptum, unde profectus est.

6 (ἐκεῖνα) Non ea, de quibus scribit, sed illa, quae ipsi sunt σπουδαιότατα, „in pulcherrima eius terra iacent“ i. e. in pectore condita sunt.

ἐκεῖνα vocabulum, quod sensu postulatur, inserui auctore Friderico Blass, qui huius loci rhythmos indagans haec invenit:

ἐν νόμοις νομοθέτου	— υ — υ — υ —
εἴτ' ἐν ἄλλοις τισὶν αὐτ'	— υ — — υ —
οὖν, ὡς οὐκ ἦν τούτω ταῦτα	— — — — —
σπουδαιότατ', εἴπερ	— — υ — υ —
ἔστ' αὐτὸς σπουδαῖος, κείται	— — — — —
δ' (ἐκεῖνα) που ἐν χώ-	(υ —) υ — —
ρᾷ τῇ καλλίστῃ τῶν τούτου·	— — — — —
εἰ δ' ὄντως αὐτῷ ταῦτ' ἐσπου-	— — — — —
δασμέν' ἐν	— υ —
γράμμασιν	— υ —
ἐτέθη, ἐξ ἄρα δὴ οἱ	υ — υ — υ — υ —
ἔπειτα θεοὶ	υ — υ —
μὲν οὐ, βροτοὶ	υ — υ —
δὲ φρένας ὤλεσαν αὐτοί.	υ — υ — υ — —

344 C — 345 C. Digressione absoluta iterum de Dionysii libro disserit; quaerit, quibus causis Dionysius ut scriberet commotus sit. Negat illius in scripto inveniri posse suam sententiam, quae maior sit, quam ut spatio tam brevi a tyranno comprehendi potuerit.

Τούτῳ δὴ τῷ μύθῳ τε καὶ πλάνῳ ὁ ξυνεπισπόμενος εὖ εἴσεται, εἴτ' οὖν Διονύσιος ἔγραφέ τι τῶν περὶ φύσεως ἄκρων καὶ πρώτων εἴτε τις ἐλάττων εἴτε μείζων, ὡς οὐδὲν ἄκηκοῶς οὐδὲ μεμαθηκῶς ἦν ὑγιῆς ὧν ἔγραφε κατὰ τὸν
 5 ἐμὸν λόγον· ὁμοίως γὰρ ἂν αὐτ' ἐσέβειτ' ἐμοί, καὶ οὐκ ἂν αὐτ' ἐτόλμησεν εἰς ἀναρμοστίαν καὶ ἀπρέπειαν ἐκβάλλειν. οὔτε γὰρ ὑπομνημάτων χάριν αὐτ' ἔγραψεν· οὐδὲν γὰρ δεινὸν μὴ τις αὐτ' ἐπιλάθῃται, ἐὰν [E] ἅπαξ τῇ ψυχῇ περιλάβῃ· πάντων γὰρ ἐν βραχυτάτοις κείται· φιλοτιμίας
 10 δ' αἰσχροῦς εἴπερ ἔνεκα, εἴθ' ὡς αὐτοῦ τιθέμενος εἴθ' ὡς παιδείας μέτοχος ὧν, ἧς οὐκ ἄξιός ἦν ἀγαπῶν δόξαν [345] τὴν τῆς μετοχῆς γενομένην. εἰ μὲν οὖν ἐκ τῆς μιᾶς συνουσίας Διονυσίῳ τοῦτο γέγονε, τάχ' ἂν εἴη· γέγονε δ' οὖν ὅπως, ἴττω Ζεὺς, φησὶν ὁ Θηβαῖος· διεξῆλθον μὲν γὰρ ὡς

1 πλάνῳ] digressioni. Vocabulum πλάνος semel in Platonis scriptis invenitur, Phaed. 79D, ibique idem est atque error. Sed πλάνη, quod et ipsum plerumque errorem significat, compluribus locis eodem, quo h. l. πλάνος, sensu occurrit, cf. Parm. 136 E τῆς διὰ πάντων διεξόδου τε καὶ πλάνης, Leg. III, 683 A: τῇ πλάνῃ τοῦ λόγου.

4 ὑγιῆς] sanum, i. e. rectum, cf. 336 D μῆτ' οἴεσθαι πιστὸν ἂν τι καὶ ὑγιῆς πράξαι ποτε. Vocabulum ὑγιῆς eodem modo persaepe a Platone usurpatur. πιστὸς καὶ ὑγιῆς coniuncta inveniuntur Leg. I, 630 B, Phaed. 89 D; aliis locis occurrunt βέβαιος καὶ ὑγιῆς, ὑγιῆς καὶ ἀληθῆς (cf. ep. VIII, 355 E: ἀδόλω γνώμη καὶ ὑγιεῖ). Plerisque locis ita ut nostris duobus verba negativa adiuncta sunt: οὐδὲν ὑγιῆς, alia (cf. Ast, lex. s. v.).

9 φιλοτιμίας δ' αἰσχροῦς εἴπερ ἔνεκα] siquidem gloriae cupiditate commotus fecit, turpis fuit cupiditas; id quod sequentibus (εἴθ' — εἴθ') probatur.

13 τάχ' ἂν εἴη] Revera existimat fieri non potuisse, sicut ex eis, quae sequuntur facile intellegimus.

14 ἴττω Ζεὺς] cf. Phaed. 62 A: Καὶ ὁ Κέβης ἠρέμα ἐπιγελάσας· ἴττω Ζεὺς, ἔφη τῇ αὐτοῦ φωνῇ εἰπὼν. Ex horum locorum comparatione quomodo de epistulae falsitate aliquid cognosci possit (Dittenberger, Hermes 1906, p. 214sq.), me non intellegere libere confiteor. Ex ipso Phaedonis loco

εἰπόν τ' ἐγὼ καὶ ἅπαξ μόνον, ὕστερον δ' οὐ πάποτ' ἔτι.
 ἐννοεῖν δὴ δεῖ τὸ μετὰ τοῦτο, ὅτῳ μέλει τὸ περὶ αὐτὰ
 γεγονὸς εὔρειν, ὅπῃ ποτὲ γέγονε, τίνι πότ' αἰτία τὸ δεύτερον
 καὶ τὸ τρίτον, πλεονάκις τ' οὐ διεξῆμεν· πότερον Διονύσιος
 ἀκούσας μόνον ἅπαξ οὕτως εἰδέναι τ' οἴεται καὶ [B] ἱκανῶς 5
 οἶδεν, εἴτ' αὐτὸς εὔρων ἢ καὶ μαθὼν ἔμπροσθεν παρ' ἑτέρων,
 ἢ φαῦλ' εἶναι τὰ λεχθέντ', ἢ τὸ τρίτον οὐ καθ' αὐτόν,
 μείζονα δέ, καὶ ὄντως οὐκ ἂν δυνατὸς εἶναι φρονήσεως τε
 καὶ ἀρετῆς ζῆν ἐπιμελούμενος. εἰ μὲν γὰρ φαῦλα, πολλοῖς
 μάρτυσι μαχεῖται τάναντία λέγουσιν, οἳ περὶ τῶν τοιούτων 10
 πάμπολυ Διονυσίου κυριώτεροι ἂν εἶεν κριταί· εἰ δ' εὔρη-
 κέναι ἢ μεμαθηκέναι, ἄξια δ' οὖν εἶναι πρὸς παιδείαν

cognoscimus Platonem illa Thebanorum voce, quam Athenis satis notam fuisse ex Arist. Acharn. 911 facile credimus, delectatum esse. Consentaneum est illam non modo semel ab eo in dialogo scriptam, sed saepe in sermone cotidiano usurpatam esse (sicut nos quoque singulis externae dialecti vocibus in sermone cotidiano uti solemus). Quid miramur in epistula eandem occurrere vocem?

3 ὅπῃ ποτὲ γέγονε] Supra ipse scripsit, quomodo factum sit, Iovem unum scire, i. e. hoc se ipsum nescire. Nunc adiungit, qui tamen causam perscrutari velit, ei primum considerandum esse, cur semel tantum de hac re cum Dionysio locutus sit. Tres affert causas, quibus fieri potuerit, quae omnes in Dionysio positae sunt (cf. 341 B οὐτ' ἐγὼ διεξῆλθον οὐτε Διονύσιος ἐδειτο): 1. Aut Dionysius cum semel audisset, omnia se satis scire putavit, 2. aut dicta pro nihilo putanda existimavit, 3. aut sublimiora ea iudicavit, quam ut ipse adipisci posset. Scriptor, id quod magnopere mihi observandum esse videtur, trium harum, quas dixi, rerum aliam aliter tractat. Ac primum quidem ad secundam redit, quia hoc crimen quam celerime tollendum esse censet. Deinde id, quod primum dixit, (1.) factum non esse affirmat, quia cum Dionysii factis non congrueret. De tertia re nihil omnino dicit, ita ut dubium relinquatur, utrum secunda an tertia recta habenda sit. Nam de secunda quoque satis habuit dicere Dionysii indicium, si modo ita iudicaret, cum aliorum hominum sententiis pugnare, quibus in hac re magis confidendum esset.

ψυχῆς ἐλευθέρως, πῶς ἂν [C] μὴ θαυμαστὸς ὢν ἄνθρωπος τὸν ἡγεμόνα τούτων καὶ κύριον οὕτως εὐχερῶς ἠτίμασέ ποτ' ἂν; πῶς δ' ἠτίμασεν, ἐγὼ φράζοιμ' ἂν.

2 τὸν ἡγεμόνα τούτων καὶ κύριον] Dionysio se ipse Plato opponit ἡγεμόνα καὶ κύριον τούτων, i. e. earum rerum, de quibus cum illo collocutus est. Quibus in verbis magnam scriptoris superbiam cognosci posse Karsten alii confirmant. At Platonem Dionysii ducem fuisse in his rebus quis negat? Et cum compluribus locis apud Platonem legamus iuvenes bonorum ducum quam maxime indigere, apparet philosophum ipsum sibi talem ducem visum esse. — κύριος vocabulum quam late apud Platonem pateat, ex Astii lexico facile cognoscas. — Inprimis autem observandum est utrumque vocabulum hoc loco scriptum esse, ubi tamquam iratus se ipse scriptor opponat Dionysio, qui et ducis quam maxime indigeat et philosophia parum eruditus (i. e. minime τούτων κύριος) sit.

De digressionem philosophica, 341 B — 345 C, pauca adiungere liceat.¹⁾ Haec epistolae pars a Karsteno et Sauppio acerrime vituperata et nuper a Rittero atque Odavio a reliqua epistula separata est. Utrumque iniuria factum esse censeo. Quae a Karsteno aliis reprehensa sunt, nituntur falsa ista opinione Platonem certis verbis (νοῦς, ἀληθῆς δόξα, ἐπιστήμη) tamquam firmis formulis uti. — Conferas velim, quae in singulis libris Plato de rei publicae formis exposuerit; statim invenies eum nunquam easdem dispositiones repetere, sed aliter aliis locis res componere (exempli causa affero Leg. III, 694, IV, 710 D/E. 712 B — 713 A, Polit. 295 C. 299 E. 302 E). Sed mutatis verbis eadem exstat sententia. Idem nostro loco observare potes: numeratio singularum rerum nova est neque usquam in Platonis scriptis invenitur, sententia ipsa Platonis est (cf. Adam, l. l. p. 14). — Ritter atque Odau, qui hanc partem postea a Platonis defensore in epistolam insertam esse credunt, non viderunt, quam arte cum reliquis cohaereat. Quaecunque de illa experiendi ratione scripta sunt (340 B — 341 A), id spectant, ut Platonis

¹⁾ De digressionem philosophica bene disserit H. Raeder, Rh. M. 1906, p. 538 sqq.

Οὐ πολὺν χρόνον διαλιπὼν τὸ μετὰ τοῦτ' ἐν τῷ πρόσθεν Δίων' ἑῶν τὰ ἑαυτοῦ κεκτηῆσθαι καὶ καρποῦσθαι χρήματα, τότε οὐκέτ' εἶα τοὺς ἐπιτρόπους αὐτοῦ πέμπειν εἰς Πελοπόννησον, καθάπερ ἐπιλελησμένος τῆς ἐπιστολῆς παντάπασιν· εἶναι γὰρ αὐτ' οὐ Δίωνος ἀλλὰ τοῦ υἱέος, 5 ὄντος μὲν ἀδελφίδου αὐτοῦ (δὲ) [D] κατὰ νόμους ἐπιτροπέυοντος. τὰ μὲν δὴ πεπραγμένα μέχρι τούτου ταῦτ' ἦν ἐν τῷ τότε χρόνῳ, τούτων δ' οὕτω γενομένων ἑωράκειν τ' ἐγὼ ἀκριβῶς τὴν ἐπιθυμίαν τῆς Διονυσίου φιλοσοφίας,

cum Dionysio colloquium cur factum sit, declarent. Hoc autem ideo tractatur, quod de eo Dionysius scripsit (341 B γεγραφεῖναι περὶ ὧν τότε ἤκουσε); de scripto autem Dionysii tota est digressio philosophica, de eo et initium est et finis; media pars consulto inserta est, quo clarior tota res fieret (342 A τάχα γὰρ ἂν περὶ ὧν λέγω σαφέστερον ἂν εἶη . . .).

1 Οὐ πολὺν χρ.] De tertia peregrinatione.

6 (δὲ)] δέ vocabulum hoc loco inserui, quod in libris A Q (prima manu) omnino non exstat, in ceteris legitur post νόμους.

8 ἑωράκειν τ' ἐγὼ κτέ.] Levi immutatione facta acerbè repetit verba, quae supra scripsit, 338 B ὡς Διονύσιος θαυμαστῶς φιλοσοφίας ἐν ἐπιθυμίᾳ πάλιν εἶη γεγονῶς τὰ νῦν. Ibi τὴν Διονυσίου ἐπιθυμίαν φιλοσοφίας praedicaverant amici, hic τὴν ἐπιθυμίαν τῆς Διονυσίου φιλοσοφίας se aperte vidisse dicit. Levi, ut dixi, mutatione facta totum verborum sensum commutavit scriptor. Nam cum illo loco dictum esset Dionysium philosophiae cupidissimum esse, hic Dionysii philosophiam (quae vocabatur) ne vulgaribus quidem cupiditatibus carere contendit.¹⁾ Fieri hoc potuit, propterea quod ἐπιθυμία vocabulum variis modis a Platone usurpatur; id quod exemplis facile potest probari:

ἐπιθυμία est cupiditas, desiderium, et primum generatim usurpatur:

324 A δόξα καὶ ἐπιθυμία sententia et voluntas.

„ διάνοια καὶ ἐπιθυμία.

¹⁾ Si haec tibi spinae esse videntur, parva mutatione facta legas τὴν ἐπιθυμίαν τὴν Διονυσίου (id quod a Raedero quoque proponitur, Rh. M. 1906, p. 469); sed necessariam eam mutationem esse nego.

ἀγανακτεῖν τ' ἐξῆν εἴτε βουλοίμην εἴτε μή. ἦν γὰρ θέρος
 ἤδη τότε καὶ ἔκπλοι τῶν νεῶν· ἐδόκει δὴ χαλεπαίνειν μὲν
 οὐ δεῖν ἐμὲ Διονυσίῳ μᾶλλον ἢ ἐμαντῷ τε καὶ τοῖς βιασα-
 μένοις ἐλθεῖν ἐμὲ τὸ τρίτον εἰς τὸν πορθμὸν τὸν περὶ τὴν
 5 Σκύλλαν, [E]

ὄφρ' ἔτι τὴν ὅλοιν ἀναμετρήσαιμι Χάρυβδιν,
 λέγειν δὲ πρὸς Διονύσιον, ὅτι μοι μένειν ἀδύνατον εἶη Δίωνος
 οὕτω προπεπηλακισμένου. ὁ δὲ παρεμυθεῖτό τε καὶ ἐδεῖτο
 μένειν, οὐκ οἰόμενός οἱ καλῶς ἔχειν ἐμὲ ἄγγελον αὐτὸν
 10 τῶν τοιούτων ἐλθεῖν ὅ τι τάχος· οὐ πείθων δ' αὐτός
 μοι πομπὴν [346] παρασκευάσειν ἔφη. ἐγὼ γὰρ ἐν τοῖς

Cf. Leg. VI, 770 D ἐκ τινὸς ἐπιτηδεύματος ἢ τινος ἡθους ἢ
 ποιᾶς κτήσεως ἢ ἐπιθυμίας ἢ δόξης ἢ
 μαθημάτων ποτὲ τινῶν.

Deinde genetivo adiuncto:

338 E εἰς ἐπιθυμίαν ἦει τοῦ διακοῦσαι . . .

Cf. Leg. IV, 721 B ἀθανασίας ἐπιθυμία.

Inprimis in nostra epistula stadium philosophiae vocatur
 ἐπιθυμία:

327 D εἰς ἐπιθυμίαν ἐλθεῖν τοῦ καλλίστου τε
 καὶ ἀρίστου βίου.

328 A τὴν ἐπιθυμίαν τὴν Διονυσίου.

330 B εἰς ἐπιθυμίαν ἔλθοι τῆς φιλοσόφου ζωῆς.

338 B φιλοσοφίας ἐν ἐπιθυμίᾳ.

περὶ praepositio apposita est:

325 A ἢ περὶ τὸ πράττειν τὰ κοινὰ καὶ πολιτικὰ
 ἐπιθυμία.

Cf. Rep. I, 328 D αἱ περὶ τοὺς λόγους ἐπιθυμῖαι.

Cupiditates saepe infirmas esse et leves dicitur 328 B. —
 Mala, ut nostro loco, significatione ἐπιθυμία scriptum videtur:

331 A ταῖς δὲ βουλήσεσι καὶ ἐπιθυμίαις αὐτῶν
 ὑπηρετοῦντα.

C πληρώσεις ἐπιθυμιῶν πορίζοντα.

His locis cupiditates menti et rationi opponuntur sicut saepe.

ἀποστόλοις πλοίοις ἐμβὰς διενούμην πλεῖν, τεθυμωμένος
 πάσχειν τ' οἰόμενος δεῖν, εἰ διακωλυοίμην, ὅτιοῦν, ἐπειδὴ
 περιφανῶς ἠδίκουν μὲν οὐδέν, ἠδικούμην δέ· ὁ δ' οὐδέν
 με τοῦ καταμένειν προσιέμενον ὄρῶν μηχανὴν τοῦ μείναι
 τὸν τότε ἔκπλουν μηχανᾶται τοιάνδε τινά. τῇ μετὰ ταῦτ' 5
 ἔλθων ἡμέρα λέγει πρὸς με πιθανὸν λόγον· ἐμοὶ καὶ σοὶ
 Δίῳ, ἔφη, καὶ τὰ Δίῳνος ἐκποδῶν ἀπαλλαχθήτω [B] τοῦ
 περὶ αὐτὰ πολλάκις διαφέρεσθαι· ποιήσω γὰρ διὰ σέ, ἔφη,
 Δίῳνι τάδε. ἀξιῶ ἐκείνον ἀπολαβόντα τὰ ἑαυτοῦ οἰκεῖν
 μὲν ἐν Πελοποννήσῳ, μὴ ὡς φυγάδα δ', ἀλλ' ὡς αὐτῶ καὶ 10
 δεῦρ' ἐξὸν ἀποδημεῖν, ὅταν ἐκείνῳ τε καὶ ἐμοὶ καὶ ὑμῖν
 τοῖς φίλοις κοινῇ ξυνδοκῇ· ταῦτα δ' εἶναι μὴ ἐπιβουλεύοντος
 ἐμοί· τούτων δ' ἐγγυητὰς γίνεσθαι σέ τε καὶ τοὺς σοὺς
 οἰκείους καὶ τοὺς ἐνθάδε Δίῳνος· ὑμῖν δὲ τὸ βέβαιον
 ἐκείνος παρεχέτω. τὰ χρήματα [C] δ' ἂν λάβῃ, κατὰ 15
 Πελοπόννησον μὲν καὶ Ἀθήνας κείσθω παρ' οἷς τισὶν ἂν
 ὑμῖν δοκῇ, καρπούσθω δὲ Δίῳν, μὴ κύριος δ' ἄνευ ὑμῶν
 γινέσθω ἀνελέσθαι. ἐγὼ γὰρ ἐκείνῳ μὲν οὐ σφόδρα
 πιστεύω τούτοις χρώμενον ἂν τοῖς χρήμασι δίκαιον γίνε-
 σθαι περὶ ἐμέ· οὐ γὰρ ὀλίγ' ἔσται· σοὶ δὲ καὶ τοῖς σοῖς 20
 μᾶλλον πεπίστευκα. ὄρα δὴ ταῦτ' εἴ σοι ἀρέσκει, καὶ μὲν'
 ἐπὶ τούτοις τὸν ἐνιαυτὸν τοῦτον, εἰς δ' ὥρας ἄπιθι λαβὼν
 τὰ χρήματα ταῦτα· καὶ Δίῳν [D] εὖ οἶδ' ὅτι πολλὴν χάριν

4 μηχανὴν — μηχανᾶται] Quod hic scriptor dolo Dionysii factum esse dicit, haud scio an rectius illius mobilitati et animi inconstantiae tribuendum sit.

14 τὸ βέβαιον] pro τὴν βεβαίωσιν, confirmationem, fidem, cf. Polit. 309 C μετὰ βεβαιώσεως, sicut saepe πιστόν dicitur pro πίστις.

17 κύριος — ἀνελέσθαι] κύριος vocabulum a Platone saepissime usurpatum, plerisque locis cum genetivo adiuncto invenitur (ἑμαυτοῦ κύριος 324 B, τούτων κύριος 345 C); infinitivus, sicut nostro loco, sequitur Theaet. 161 D μήτε τὴν δόξαν κυριώτερος ἔσται ἐπισκέψασθαι ἕτερος τὴν ἕτερου.

23 εὖ οἶδ' ὅτι] cf. 339 C θελήσεις δ' οἶδ' ὅτι τὰ μέτρια. Utroque loco illud οἶδ' ὅτι in Dionysii verbis invenitur. Fortasse Dionysii sermonem scriptor imitatus est; sed in talibus rebus

ἔξει σοι διαπραξαμένῳ ταῦθ' ὑπὲρ ἐκείνου. τοῦτον δὴ
 ἐγὼ τὸν λόγον ἀκούσας ἐδυσχέραινον μὲν, ὅμως δὲ βουλευ-
 σάμενος ἔφην εἰς τὴν ὑστεραίαν αὐτῷ περὶ τούτων τὰ
 δόξαντ' ἀπαγγελεῖν. ταῦτα ξυνεθέμεθα τότε. ἐβουλευόμην
 5 δὴ τὸ μετὰ ταῦτα κατ' ἑμαυτὸν γενόμενος, μάλα συγκεχυ-
 μένος· πρῶτος δ' ἦν μοι τῆς βουλῆς ἡγούμενος ὅδε λόγος·
 φέρ', εἰ διανοεῖται τούτων μηδὲν ποιεῖν Διονύσιος [E] ὧν
 φησὶν, ἀπελθόντος δ' ἑμοῦ ἔαν ἐπιστέλλῃ Δίῳ πιθανῶς
 αὐτός τε καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν αὐτοῦ, διακελευόμενος ἅ
 10 νῦν πρὸς ἐμὲ λέγει, ὡς αὐτοῦ μὲν ἐθέλοντος, ἑμοῦ δ' οὐκ
 ἐθελήσαντος ἅ προῦκαλεῖτό με δρᾶν, ἀλλ' ὀλιγορήσαντος
 τῶν ἐκείνου τὸ παράπαν πραγμάτων, πρὸς δὲ καὶ τοῖσι
 ἔτι μηδ' ἐθέλῃ μ' ἐκπέμπειν, αὐτὸς τῶν ναυκλήρων μηδενὶ
 προστάτων, ἐνδείξεται δὲ πᾶσι ῥαδίως [347] ὡς ἀβουλῶν
 15 ἐμὲ ἐκπλεῖν, ἅρα τις ἐθελήσει μ' ἄγειν ναύτης ὀρμώμενον
 ἐκ τῆς Διονυσίου οἰκίας; ὧκουν γὰρ δὴ πρὸς τοῖς ἄλλοις
 κακοῖς ἐν τῷ κήπῳ τῷ περὶ τὴν οἰκίαν, ὅθεν οὐδ' ἂν ὁ
 θυρωρὸς ἤθελέ μ' ἀφελῆναι μὴ πεμφθείσης αὐτῷ τινὸς ἐν-
 τολῆς παρὰ Διονυσίου. ἂν δὲ περιμείνω τὸν ἐνιαυτὸν,
 20 ἔξω μὲν Δίῳ ταῦτ' ἐπιστέλλειν, ἐν οἷς τ' αὖ εἰμὶ καὶ
 ἅ πράττω καὶ ἔαν μὲν δὴ ποιῇ τι Διονύσιος ὧν φησὶν,
 οὐ παντάπασιν ἔσται μοι [B] καταγελάστως πεπραγμένα·

statuendis cautos nos esse oportet, praesertim cum in Platonis scriptis similis dictionis exempla sint non pauca.

6 ὅδε λόγος] Consideratio oratione recta describitur; quae quidem dicendi ratio, quam in nostra epistula compluribus locis invenimus, in Platonis scriptis persaepe occurrit, cf. Leg. I, 929 B, VI, 770 B. 772 E, VII, 817 A. 820 B. 823 D/E, XII, 963 B.

8 πιθανῶς] cf. 346 A πιθανὸν λόγον. Sicut cum Platone ipso ita locutus erat Dionysius, ut facile verum dicere crederetur, ita metuit Plato, ne Dionem probabilibus verbis ille deciperet.

12 πρὸς δὲ καὶ τοῖσι] Calumniae enim Dionysii refelli poterant, si Plato Athenas revertisset.

14 ἀβουλῶν] vocabulum occurrit Rep. IV, 437 C: τὸ ἀβουλεῖν καὶ μὴ ἐθέλειν μηδ' ἐπιθυμεῖν.

22 οὐ παντάπασιν ἔσται μοι καταγελάστως πεπραγμένα] cf. 343 C οὐ καταγέλαστοι γιγνώμεθ' ὑπ' ἀλλήλων. Eodem

τάλαντα γὰρ ἴσως ἐστὶν οὐκ ἔλαττον, ἂν ἐκτιμᾷ τις ὀρθῶς, ἑκατὸν ἢ Δίωνος οὐσία· ἂν δ' οὖν γίγνηται τὰ νῦν ἵποφάινονθ', οἷα εἰκὸς αὐτὰ γίγνεσθαι, ἀποροῶ μὲν ὅ τι χρῆσομαι ἐμαντῶ, ὅμως δ' ἀναγκαῖον ἴσως ἐνιαυτόν γ' ἔτι πονῆσαι καὶ ἔργοις ἐλέγξαι πειραῖσθαι τὰς Διονυσίου μηχανάς. ταῦτά μοι δόξαντ' εἰς τὴν ἵστεραίαν εἶπον πρὸς Διονύσιον ὅτι δέδοκται μοι μένειν· ἀξιῶ μὴν, ἔφην, μὴ κίριον ἠγέσθαι σε Δίωνος [C] ἐμέ, πέμπειν δὲ μετ' ἐμοῦ σέ παρ' αὐτὸν γράμματα τὰ νῦν δεδογμένα δηλοῦντα καὶ ἐρωτᾶν, εἴτ' ἀρκεῖ ταῦτ' αὐτῶ, καὶ εἰ μὴ, βούλεται δ' ἄλλ' ἅττα καὶ ἀξιοί, καὶ ταῦτ' ἐπιστέλλειν ὅ τι τάχιστα, σὲ δὲ νεωτερίζειν μηδέν πω τῶν περὶ ἐκεῖνον. ταῦτ' ἐρρήθη, ταῦτα ξυνωμολογήσαμεν, ὡς νῦν εἴρηται σχεδόν. ἐξέπλευσε δὴ τὰ πλοῖα μετὰ τοῦτο, καὶ οὐκέτι μοι δυνατὸν ἦν πλεῖν, ὅτε δὴ μοι καὶ Διονύσιος ἐμνήσθη λέγων, ὅτι τὴν ἡμίσειαν τῆς οὐσίας [D] εἶναι δέοι Δίωνος, τὴν δ' ἡμίσειαν τοῦ νῆος· ἔφη δὴ πωλήσειν αὐτήν, πραθείσης δὲ τὰ μὲν ἡμίσεια ἐμοὶ δώσειν ἄγειν, τὰ δ' ἡμίσεια τῶ παιδί καταλείψειν αὐτοῦ· τὸ γὰρ δὴ δικαιοτάτον οὕτως ἔχειν. πληγεῖς δ' ἐγὼ τῶ

modo in Platonis dialogis saepe usurpatum invenitur καταγέλαστος vocabulum, cf. Leg. VII, 800 B: Τίνα δὴ τρόπον αὐτὰ νομοθετῶν τις μὴ παντάπασι καταγέλαστος γίγνοιτ' ἂν; VI, 781 C: πόθεν δὴ τίς γ' ἔργῳ μὴ καταγελάστως ἐπιχείρησει γυναικας προσβιάζεσθαι, τὴν σίτων καὶ ποτῶν ἀνάλωσιν φανεράν θεωρεῖσθαι; Gorg. 509 A: οὐδεὶς οἷός τ' ἐστὶν ἄλλως λέγων μὴ οὐ καταγέλαστος εἶναι, 512 D καταγέλαστός σοι ὁ φόγος γίγνεται, alia permulta. (In Thucydidis libris καταγέλαστος vocabulum omnino non invenitur.)

5 μηχανάς] cf. 346 A, insidias, dolos. Eodem sensu vocabulum scriptum videmus Leg. X, 908 D σοφιστῶν . . . μηχαναί, Rep. VIII, 548 A δόλους τε καὶ μηχανάς, aliis locis compluribus (Ast, lex. s. v.).

12 ταῦτ' ἐρρήθη, ταῦτα ξυνωμολογήσαμεν] de anaphora cf. ad 332 D.

13 εἴρηται] cf. 334 C ταῦτ' εἴρηται πάντα . . . Vocabuli εἴρηται hic usus Platonis senis proprius esse videtur, cf. Ritter, Untersuch. p. 10, Lut. p. 123 nr. 324.

λεχθέντι πάνυ μὲν ὄμην γελοῖον εἶναι ἀντιλέγειν ἔτι, ὅμως δ' εἶπον, ὅτι χρεῖη τὴν παρὰ Δίωνος ἐπιστολὴν περιμένειν ἡμᾶς καὶ ταῦτα πάλιν αὐτ' ἐπιστέλλειν· ὁ δ' ἐξῆς τοῖτοις πάνυ νεανικῶς ἐπώλει τὴν οὐσίαν αὐτοῦ πᾶσαν, 5 [E] ὅπη τε καὶ ὅπως ἤθελε καὶ οἷς τισί, πρὸς ἐμὲ δ' οὐδὲν ὅλως ἐφθέγγετο περὶ αὐτῶν, καὶ μὴν ὡσαύτως ἐγὼ πρὸς ἐκεῖνον αὐτὸν περὶ τῶν Δίωνος πραγμάτων οὐδὲν ἔτι διελεγόμην· οὐδὲν γὰρ ἔτι πλέον ὄμην ποιεῖν.

Μέχρι μὲν δὴ τούτων ταύτη μοι βεβροηθημένον ἐγεγόνει 10 φιλοσοφία καὶ φίλοις· τὸ δὲ μετὰ ταῦτ' ἐζῶμεν ἐγὼ καὶ Διονύσιος, ἐγὼ μὲν [348] βλέπων ἔξω, καθάπερ ὄρνις

1 ἀντιλέγειν] cum Hermanno scripsi; libri exhibent ὅτι λέγειν, Bekker in editione scripsit τι λέγειν.

347 E — 350 E. Sequitur ultimarum rerum descriptio optima: quam qui diligenter legerit, non facile adducetur, ut haec a falsario scripta esse credat. Nam cum primis verbis discidium Platonis et Dionysii ante oculos positum sit, tum sequentibus summo colore illustratur, quomodo creverit in dies. Et quamquam paucis scriptor rem explicat summas res tantum attingens tamen in his paucis exprimendis tanta est diligentia, ut facile intellegas ipsum vidisse, de quibus scribit. Ex omnibus, quae acciderunt militum seditionem et Dionysii in Theodotum perfidiam ut res summas expromit atque in his narrandis ea, quibus ipse interfuit, colloquia uberius explicat cetera summam perstringens. Quo efficitur, ut tamquam singulas conspiciamus imagines, quibus rerum progressus illustratur. — Totam hanc partem mira celeratione Karsten vituperavit, p. 76 sqq.

11 βλέπων ἔξω, καθάπερ ὄρνις] Plato, quamvis Graeciam redire cupiat, tamen proficisci non potest; quare ipse comparat cum ave e cavea prospiciente. Karsten imaginem petitam esse dicit e Phaedro p. 249 D, „ubi anima, quae terris ad coelestia evolare frustra cupit, dicitur ὄρνιθος ἢ βλέπειν ἄνω“. Sed quamquam similes sunt imagines, tamen alteram ex altera petitam esse probari nullo modo potest: in universum scriptum est animam avium more superna suscipere et inferiora contemnere. Hic vero imago desumpta est ab ave inclinata, quae ex cavea prospicit avolare cupiens.

ποθῶν ποθὲν ἀναπτέσθαι, ὃ δὲ διαμηχανώμενος τίνα τρόπον ἀνασοβήσοι με μηδὲν ἀποδοῦς τῶν Δίωνος· ὅμως δ' ἔφαμεν ἔταιροί γ' εἶναι πρὸς πᾶσαν Σικελίαν. τῶν δὴ μισθοφόρων τοὺς πρεσβυτέρους Διονύσιος ἐπεχείρησεν ὀλιγομισθοτέρους ποιεῖν παρὰ τὰ τοῦ πατρὸς ἔθνη, θυμωθέντες δ' οἱ στρα- 5 τιῶται ξυνελέγησαν ἀθρόοι καὶ οὐκ ἔφασαν ἐπιτρέφειν· ὃ δ' ἐπεχείρει βιάζεσθαι κλείσας τὰς τῆς [B] ἀκροπόλεως πύλας, οἱ δ' ἐφέροντ' εὐθύς πρὸς τὰ τείχη, παιῶνά τιν' ἀναβοήσαντες βάρβαρον καὶ πολεμικόν· οὗ δὴ περιδεῆς Διονύσιος γενόμενος ἅπαντα συνεχώρησε καὶ ἔτι πλείω 10 τοῖς τότε συλληχθεῖσι τῶν πελταστῶν. λόγος δὴ τις ταχὺ διῆλθεν ὡς Ἡρακλείδης αἴτιος εἶη γεγονῶς πάντων τούτων· ὃν ἀκούσας ὃ μὲν Ἡρακλείδης ἐκποδῶν αὐτὸν ἔσχεν ἀφανῆ,

1 ποθῶν ποθὲν ἀναπτέσθαι] optime dictum.

2 ἀνασοβήσοι] Ne Dionysius quidem Platonem diutius remanere cupit, quamquam antea ipse eum retinuit. Avaritia ita inflammatus est, ut ceteris omnibus neglectis hoc unum cogitet, quomodo Dionis pecuniam, quam illi se redditurum esse pollicitus sit, tamen retinere possit. — Karsten (p. 77) ἀνασοβεῖν h. l. „retinere“ esse dicit! At eandem vocem et „abigere“ et „retinere“ significare credere non possum. Praeterea minime quadrant ea, quae sequuntur (ὅμως — ἔφαμεν), nisi antea dictum est utrumque, et Platonem et Dionysium, alterius consuetudine liberari voluisse.

3 τῶν δὴ μισθοφόρων κτέ.] De militum mercenariorum seditione.

11 λόγος δὴ τις ταχὺ διῆλθεν] Seditiois culpa in Heraclidam collata Theodotes illum arcessere se velle dicit, si Dionysius exilio tantum illum punire velit. Quod pollicitus tyrannus fidem non servat Heraclidaeque insidiatur. Plato, qui promissionis testis fuit, de fide praestanda Dionysium commonefacit eiusque irae fortiter resistit.

12 Ἡρακλείδης] Heraclides quis fuerit, non scribitur, quia eis, ad quos missa est epistula, bene notus erat. Idem observare potes in Theodota (paulo infra), Archyta (338 C), Eurybio (348 E). Contra conferas: 339 A Ἀρχίδημον, τῶν Ἀρχύτη συγγεγονότων ἕνα, 350 B Λαμίσκον, αὐτῶν ἕνα.

Διονύσιος δ' ἐξήτει λαβεῖν, ἀπορῶν δέ, Θεοδότην μετα-
 πεμφάμενος εἰς [C] τὸν κῆπον — ἔτυχον δ' ἐν τῷ κήπῳ
 καὶ ἐγὼ τότε περιπατῶν. τὰ μὲν οὖν ἄλλ' οὐτ' οἶδ' οὐτ'
 ἤκουον διαλεγόμενων, ἃ δ' ἐναντίον εἶπε Θεοδότης ἐμοῦ
 5 πρὸς Διονύσιον, οἶδά τε καὶ μέμνημαι. Πλάτων γάρ, ἔφη,
 Διονύσιον ἐγὼ πείθω τουτονί, ἐὰν ἐγὼ γένομαι δεῦρ'
 Ἡρακλείδην κομίσει δυνατὸς ἡμῖν εἰς λόγους περὶ τῶν
 ἐγκλημάτων αὐτῷ τῶν νῦν γεγονότων, ἂν ἄρα μὴ δόξη
 δεῖν αὐτὸν οἰκεῖν ἐν Σικελίᾳ, τὸν θ' υἱὸν λαβόντα καὶ τὴν
 10 [D] γυναῖκα' ἀξιῶ εἰς Πελοπόννησον ἀποπλεῖν, οἰκεῖν τε
 βλάπτοντα μηδὲν Διονύσιον ἐκεῖ, καρπούμενον δὲ τὰ ἑαυτοῦ.
 μετεπεμφάμην μὲν οὖν καὶ πρότερον αὐτόν, μεταπέμφομαι
 δὲ καὶ νῦν, ἂν τ' οὖν ἀπὸ τῆς προτέρας μεταπομπῆς ἂν
 τε καὶ ἀπὸ τῆς νῦν ἵπακούσῃ μοι· Διονύσιον δ' ἀξιῶ καὶ
 15 δέομαι, ἂν τις ἐντυγχάνῃ Ἡρακλείδῃ ἐὰν τ' ἐν ἀγρῷ ἐὰν
 τ' ἐνθάδε, μηδὲν ἄλλ' αὐτῷ φλαῦρον γίνεσθαι, μεταστῆναι
 δ' ἐκ τῆς χώρας, [E] ἕως ἂν ἄλλο τι Διονυσίῳ δόξη. ταῦτ',
 ἔφη, συγχωρεῖς; λέγων πρὸς τὸν Διονύσιον. συγχωρῶ,
 μηδ' ἂν πρὸς τῇ σῆ, ἔφη, φανῆ οἰκία, πείσεσθαι φλαῦρον

2 ἔτυχον κτέ.] Parenthesis, qua enuntiatorum compositio
 turbatur.

4 ἐναντίον ἐμοῦ . . . πρὸς Διονύσιον] Iniuria haec verba
 Karsten (p. 78) reprehendit. Nam quamquam ea, quae prima
 sequuntur verba, non ad Dionysium sed ad Platonem dicta sunt,
 tamen totum de quo agitur colloquium fuit inter Theodotam et
 Dionysium eique Plato tamquam testis interfuit (cf. 348 E λέγων
 πρὸς τὸν Διονύσιον).

5 Πλάτων γάρ, ἔφη] pro ἔλεγε γάρ· ὦ Πλ. Karsten
 confert Leg. IV, 715 E: ἄνδρες τοίνυν, φῶμεν πρὸς αὐτούς,
 quem ad locum Astius adscripsit Leg. VI, 773 A. X, 899 D.

6 Διονύσιον ἐγὼ πείθω τουτονί] Haec verba tamquam
 absoluta sunt, cum post duo enuntiata interposita (ἐὰν . . . ἂν . . .)
 pergat ἀξιῶ (Ἡρακλείδην) λαβόντα . . . ἀποπλεῖν. Quae in
 sermone minime mira sunt.

8 ἂν ἄρα μὴ δόξη] sc. Διονυσίῳ. Consulto mihi Theodotes
 de tyranni voluntate ita loqui videtur, tamquamsi omnium sit
 voluntas.

μηδὲν παρὰ τὰ νῦν εἰρημένα. τῇ δὲ μετὰ ταύτην τὴν
 ἡμέραν δειλῆς Εὐρύβιος καὶ Θεοδότης προσηλθέτην μοι
 σπουδῇ τεθορυβημένω θαυμαστῶς, καὶ ὁ Θεοδότης λέγει·
 Πλάτων, ἔφη, παρῆσθα χθὲς οἷς περὶ Ἡρακλείδου Διονύσιος
 ὁμολόγει πρὸς ἐμὲ καὶ σέ; πῶς δ' οὐκ; ἔφην. νῦν τοίνυν, 5
 ἢ δ' ὅς, περιθέουσι πελτασταὶ λαβεῖν Ἡρακλείδην ζητοῦντες,
 ὁ δ' εἶναι πῃ ταύτη κινδυνεύει· ἀλλ' ἡμῖν, ἔφη, συν-
 ἀκολούθησον [349] πρὸς Διονύσιον ἀπάσῃ μηχανῇ. ὀχό-
 μεθ' οὖν καὶ εἰσῆλθομεν παρ' αὐτόν, καὶ τὸ μὲν ἐστάτην
 σιγῇ δακρῦοντ', ἐγὼ δ' εἶπον· οἶδε πεφόβηνται, μή τι σὺ 10
 παρὰ τὰ χθὲς ὁμολογημένα ποιήσης περὶ Ἡρακλείδην νεώ-
 τερον· δοκεῖ γάρ μοι ταύτη πῃ γεγονέναι φανερὸς ἀπο-
 τετραμμένος. ὁ δ' ἀκούσας ἀνεφλέχθη τε καὶ παντοδαπὰ

1 τῇ δὲ μετὰ ταύτην κτέ.] Narrationem optimam minimis de causis Karsten reprehendit. Velut Heraclidam a Theodota accessi potuisse negat, quia ipse dicat Theodotes: ὁ δ' εἶναι πῃ ταύτη κινδυνεύει. At certe sperare poterat Theodotes amicis certiore se facere posse, quamquam ubi quoque temporis puncto ille versaretur ignorabat. — Haec et alia eiusmodi cum singillatim refutare longum sit, satis habeo dicere virum illum doctum vituperandi studio mea quidem sententia longius pro-
 vectum esse.

5 τοίνυν] τοίνυν vocabulum in epistula bis legitur (h. l. et 349 E), μέντοι omnino non invenitur. Hac quoque in re epistula ab posterioribus Platonis scriptis stat, cf. Lut. p. 119 nr. 306. 307.

8 ὀχόμεθ' οὖν] Quae sequuntur, spectaculum nobis praebent egregium. Ceterorum timiditatem, Platonis audaciam, Dionysii iram inflammata, Theodotae lacrimas et pavorem, Platonis firmitatem et constantiam; tyranni verba increpantia, philosophi responsum metu vacuum — haec omnia si modo diligenter consideraveris, facile internosces, utrum veram habeas imaginem an falsam. — Nolo de hac re longus esse; unum dico: falsario haec omnia fingenda erant, ex memoria exponere non poterant, nisi qui spectatores testesque fuerant.

13 παντοδαπὰ χρώμαθ' ἤκεν οἷ' ἂν θυμούμενος ἀφείη] cf. Lys. 222 B: ὁ δ' Ἰπποθάλῃς ἐπὶ τῆς ἡδονῆς παντοδαπὰ

χρώμαθ' ἦκεν, οἱ' ἄν θυμούμενος ἀφείη· προσπεσὼν δ' αὐτῷ
 ὁ Θεοδότης λαβόμενος τῆς χειρὸς [B] ἐδάκρυσέ τε καὶ ἰκέτευε
 μηδὲν τοιοῦτον ποιεῖν, ὑπολαβὼν δ' ἐγὼ παραμυθούμενος·
 θάρρει, Θεοδότα, ἔφην· οὐ γὰρ τολμήσει Διονύσιος παρὰ
 5 τὰ χθῆς ὁμολογημέν' ἄλλα ποτὲ δρᾶν. καὶ ὅς ἐμβλέψας
 μοι καὶ μάλα τυραννικῶς· σοί, ἔφη, ἐγὼ οὔτε τι σμικρὸν
 οὔτε μέγ' ὁμολόγησα. νῆ τοὺς θεούς, ἦν δ' ἐγώ, σύ γε
 ταῦθ' ἅ σοῦ νῦν οὗτος δειτῆται μὴ ποιεῖν· καὶ εἰπὼν ταῦτ'
 ἀποστρεφόμενος ὄχόμην ἔξω. τὸ μετὰ ταῦθ' ὁ μὲν ἐκυ-
 10 νῆγει τὸν Ἡρακλείδην, [C] Θεοδότης δ' ἀγγέλους πέμπων
 Ἡρακλείδῃ φεύγειν διεκελεύετο· ὁ δ' ἐκπέμψας Τισίαν καὶ
 πελταστὰς διώκειν ἐκέλευε· φθάνει δ', ὡς ἐλέγεθ', Ἡρα-
 κλείδης εἰς τὴν Καρχηδονίων ἐπικράτειαν ἐκφυγὼν ἡμέρας
 σμικρῶ τινι μέρει. τὸ δὴ μετὰ τοῦθ' ἡ πάλαι ἐπιβουλή
 15 Διονυσίῳ τοῦ μὴ ἀποδοῦναι τὰ Δίωνος χρήματ' ἔδοξεν
 ἔχθρας λόγον ἔχειν ἄν πρὸς με πιθανόν· καὶ πρῶτον μὲν
 ἐκ τῆς ἀκροπόλεως ἐκπέμπει με, εὐρῶν πρόφασιν, ὡς τὰς
 γυναῖκας ἐν τῷ κήπῳ, ἐν ᾧ κατῴκουν ἐγώ, δέοι θῦσαι
 θυσίαν τινὰ δεχήμερον· ἔξω δὴ με παρ' Ἀρχιδῆμῳ προσ-
 20 ἔταττε τὸν χρόνον τοῦτον μείναι. ὄντος δ' ἐμοῦ ἐκεῖ
 Θεοδότης μεταπεμψάμενός με πολλὰ περὶ τῶν τότε πρα-
 χθέντων ἠγανάκτει καὶ ἐμέμφετο Διονυσίῳ· ὁ δ' ἀκούσας,
 ὅτι παρὰ Θεοδότην εἶην εἰσεληλυθώς, πρόφασιν αὖ ταύτην
 ἄλλην τῆς πρὸς ἐμὲ διαφορᾶς ποιούμενος, ἀδελφὴν τῆς
 25 πρόσθεν, πέμψας τιν' ἠρώτα μ', εἰ συγγενοίμην ὄντως
 μεταπεμψαμένου με Θεοδότου· καὶ γὰρ παντάπασιν, ἔφην·
 ὁ δέ· ἐκέλευε τοίνυν, ἔφη, σοὶ φράζειν, ὅτι καλῶς
 οὐδαμῇ ποιεῖς Δίωνα καὶ τοὺς Δίωνος φίλους αἰεὶ περὶ
 πλείονος αὐτοῦ ποιούμενος. ταῦτ' ἐρρήθη, καὶ οὐκέτι

ἠφίει χρώματα. Hic, sicut saepe, quamquam verba sunt eadem,
 tamen imitatio statui non potest, propterea quod alio sensu verba
 posita sunt: ibi ὑπὸ τῆς ἡδονῆς, hic θυμούμενος. Imitationem
 tum demum cognoscere liceret, si peius scriptor eisdem vocabulis
 in epistula usus esset. Sed hoc dici nullo modo potest: Dionysii
 iram repressam variis tamen vultus coloribus animadverti potuisse
 optime scriptum est.

μετεπέμψατό μ' εἰς τὴν οἴκησιν πάλιν, ὡς ἤδη σαφῶς
 Θεοδότου μὲν ὄντος μου καὶ Ἡρακλείδου φίλου, αὐτοῦ
 δ' ἐχθροῦ, καὶ οὐκ εὐνοεῖν ᾔετό μ', ὅτι Δίῳ τὰ χρήματ'
 ἔρρει παντελῶς. ᾔκουν δὴ τὸ μετὰ τοῦτ' ἔξω τῆς ἀκρο-
 πόλεως [350] ἐν τοῖς μισθοφόροις· προσιόντες δέ μοι ἄλλοι 5
 τε καὶ οἱ τῶν ὑπηρεσιῶν ὄντες Ἀθήνηθεν ἐμοὶ πολιταὶ
 ἀπήγγελλον, ὅτι διαβεβλημένος εἶην ἐν τοῖς πελτασταῖς καὶ
 μοί τινες ἀπειλοῦν, εἴ που λήφονται με, διαφθερεῖν. μη-
 χανῶμαι δὴ τίνα τοιάνδε σωτηρίαν. πέμπω παρ' Ἀρχύτην
 καὶ τοὺς ἄλλους φίλους εἰς Τάραντα, φράζων ἐν οἷς ὢν 10
 τυγχάνω· οἱ δὲ πρόφασιν τίνα πρεσβείας πορισάμενοι παρὰ
 τῆς πόλεως πέμπουσι [B] τριακόντορόν τε καὶ Δαμίσκον,
 αὐτῶν ἓνα, ὃς ἐλθὼν ἐδείκτο Διονυσίου περὶ ἐμοῦ λέγων,
 ὅτι βουλοίμην ἀπιέναι καὶ μηδαμῶς ἄλλως ποιεῖν· ὁ δὲ
 ξυνωμολόγησε καὶ ἀπέπεμψεν ἐφόδια δούς, τῶν Δίῳ δὲ 15
 χρημάτων οὗτ' ἐγὼ τι ἀπῆτουν οὔτε τις ἀπέδωκεν. ἐλθὼν
 δ' εἰς Πελοπόννησον εἰς Ὀλυμπίαν, Δίῳνα καταλαβὼν
 θεωροῦντ', ἠγγελλον τὰ γεγονότα· ὁ δὲ τὸν Δί' ἐπιμαρτυρά-
 μενος εὐθύς παρήγγελλεν ἐμοὶ καὶ τοῖς ἐμοῖς οἰκεῖοις καὶ
 φίλοις [C] παρασκευάζεσθαι τιμωρεῖσθαι Διονύσιον, ἡμᾶς 20
 μὲν ξεναπατίας χάριν, οὔτω γὰρ ἔλεγέ τε καὶ ἐνόει, αὐτὸν
 δ' ἐκβολῆς ἀδίκου καὶ φυγῆς. ἀκούσας δ' ἐγὼ τοὺς μὲν

1 μετεπέμψατό με — ὡς ὄντος μου] Genetivus absolutus positus est pro participio coniuncto, cf. Xen. Cyr. 6, 1, 37: μὴ τι πάθω ὑπὸ σοῦ ὡς ἡδικηκότος ἐμοῦ μεγάλα, Thuk. V, 56: ἦλθον ἐπὶ τὴν Ἐπίδαυρον ὡς ἐρήμου οὔσης, Kühner-Gerth II, 2 § 494 („Der Grund dieser abweichenden Konstruktion liegt gemeiniglich in dem Bestreben, das Satzglied mit größerem Nachdruck hervorzuheben und den übrigen Worten entgegenzustellen“).

21 ξεναπατίας χάριν] χάριν non solum „causa“ sed etiam „propter“ significare potest, cf. Leg. XII, 952 C: χάριν γ' οὖν τῆς σφόδρα προθυμίας αἰνεῖσθω.

22 ἐκβολῆς ἀδίκου καὶ φυγῆς] sc. χάριν. Duris verbis utitur Dio, cum quondam Dionysius ei dixisset, non φυγὴν sed μετὰστασιν sibi factam esse censeret 338 B.

φίλους παρακαλεῖν αὐτὸν ἐκέλευον, εἰ βούλοιντο· ἐμὲ
 δ' εἶπον ὅτι σὺ μετὰ τῶν ἄλλων βία τινὰ τρόπον σύσσιτον
 καὶ συνέστιον καὶ κοινωνὸν ἱερῶν Διονυσίῳ ἐποίησας, ὃς
 ἴσως ἤγειτο διαβαλλόντων πολλῶν ἐπιβουλεύειν ἐμὲ μετὰ
 5 σοῦ ἑαυτοῦ καὶ τῆ τυραννίδι, καὶ ὅμως οὐκ ἀπέκτεινεν
 [D] ἠδέσθη δέ· οὔτ' οὖν ἠλικίαν ἔχω συμπολεμεῖν ἔτι
 σχεδὸν οὐδενί, κοινός θ' ἔμιν εἰμί, ἄν ποτέ τι πρὸς ἀλλή-
 λους δεηθέντες φιλίας ἀγαθόν τι ποιῆν βουληθῆτε· κακὰ
 δ' ἕως ἐπιθυμῆτ', ἄλλους παρακαλεῖτε. ταῦτ' εἶπον με-
 10 μισηκῶς τὴν περὶ Σικελίαν πλάνην καὶ ἀτυχίαν· ἀπειθοῦντες
 δὲ καὶ οὐ πειθόμενοι ταῖς ὑπ' ἐμοῦ διαλέξεσι πάντων
 τῶν νῦν γεγονότων κακῶν αὐτοὶ αἴτιοι ἐγένονθ' αὐτοῖς,

8 ἀγαθόν τι ποιῆν] sicut nunc Dionis amici.

9 ταῦτ' εἶπον κτέ.] Hoc quoque in causa fuisse dicit, cur
 Dioni non obsequeretur. Dionysium cum Dione ulcisci non
 curavit, quia omnino noluit denuo rebus Siculis implicari. πλάνη
 καὶ ἀτυχία, duobus his verbis optime de rebus in Sicilia gestis
 indicat. Omnes spes et Dionysii philosophiae conciliandi et rei
 publicae legibus constituendae eum fefellerant, omnes conatus
 repressi erant. Identidem frustra in Siciliam profectus semper
 infecta re domum reverterat. Tum pertaesum est vagae illius
 atque infelicis vitae; id quod praecisis verbis hic dicitur: με-
 μισηκῶς τὴν περὶ Σικελίαν πλάνην καὶ ἀτυχίαν.

10 ἀπειθοῦντες δὲ καὶ οὐ πειθόμενοι] Pleonasmus, cf.
 335 B τυφλὸς ὢν καὶ οὐχ ὄρῶν.

10 ἀπειθοῦντες — ἐγένοντο] Quicumque cum Dione ex
 Graecia in Siciliam profecti sunt. Ea, quae sequuntur, non
 accurate narrata sunt, quia sub oculis eorum, ad quos epistula
 missa est, facta sunt. Quod Adam dicit (l. l. p. 6): „Aber wozu
 war es nötig, den Bewohnern von Syrakus so ausführlich die
 Ermordung Dions zu schildern, die sich beinahe vor ihren
 Augen vollzogen hatte“, contra observandum est nostro loco
 narrationem mutatam esse, ubi primum ad res Syracusanis notas
 pervenit. Neque vero alium locum 334 A (quem mihi spectasse
 videtur Adam) explicatam facinoris illius narrationem esse dixeris.
 Pluribus verbis illo loco scriptor de nece turpissima disseruit, ut
 Athenas patriam crimine liberaret. At si diligenter locum legeris,

ὧν, εἰ Διονύσιος ἀπέδωκε τὰ [E] χρήματα Δίῳ ἢ καὶ
 παντάπασι κατηλλάγη, οὐκ ἂν ποτ' ἐγένετ' οὐδέν, ὅσα γε
 δὴ τάνθρωπινα· Δίῳνα γὰρ ἐγὼ καὶ τῷ βούλεσθαι καὶ τῷ
 δύνασθαι κατειχόν ἂν ῥαδίως· νῦν δ' ὀρμήσαντες ἐπ' ἀλλή-
 λους κακῶν πάντ' ἐμπεπλήκασι. καὶ τοι τήν γ' αὐτήν 5
 [351] Δίῳ εἶχε βούλησιν, ἣνπερ ἂν ἐγὼ φαίην δεῖν ἐμὲ
 καὶ ἄλλον, ὅστις μέτριος, περὶ τε τῆς αὐτοῦ δυνάμεως καὶ
 φίλων καὶ περὶ πόλεως τῆς αὐτοῦ· διανοοῖτ' ἂν εὐεργετῶν
 ἐν δυνάμει καὶ τιμαῖσι γενέσθαι τὰ μέγιστ' ἐν ταῖς μεγίσταις.
 ἔστι δ' οὐκ ἂν τις πλούσιον ἑαυτὸν ποιήσῃ, καὶ ἑταίρους 10
 καὶ πόλιν ἐπιβουλεύσας καὶ ξυνωμότας συναγαγῶν, πένης

facile cognosces non ignota ibi narrari, sed nota leviter perstringi;
 id quod plane perspicuum fiet, si cum narrationibus 348 A sqq.
 locum comparaveris.

1 ὧν εἰ Διονύσιος ἀπέδωκε κτέ.] Maxima omnium malorum
 causa in Dionysio posita est. Nam si is fidem servasset, Dionem
 Plato facile, ne quid moliretur, retinisset. Sed ne Dio quidem
 omni culpa liberari potest; neque enim Platoni dissuadenti ob-
 secutus est.

5 καὶ τοι τήν γ' αὐτήν Δίῳ εἶχε βούλησιν] Postquam
 Dionis fortunam et exitum strictim attigit, iterum uberius de
 sententia Dionis loquitur. Non illa quidem mala aut prava erat,
 neque in ea posita erat perniciiei causa. Apertum est scriptoris
 quam maxime interesse amicis Syracusanis Dionis optimam illam
 et rectissimam de re publica regenda sententiam explicare.
 Veretur, ne illi rebus bene gestis ad avaritiam et intemperantiam
 perducantur.

7 μέτριος] modicus, moderatus, iustus, saepe invenitur pro
 ἀγαθός positum, ut Leg. X, 885 E. Verbum quam usitatissimum
 in Platonis scriptis (cf. Ast, lex. s. v.).

8 διανοοῖτ' ἂν κτέ.] Quae supra leguntur βούλησιν,
 ἣνπερ κτέ. his verbis explicantur. Non raro epexegetis cum
 eis, quae antecedunt, non coniungitur, cf. Kühner-Gerth II, 2 p. 344.

9 τὰ μέγιστ' ἐν ταῖς μεγίσταις] Coniungas τὰ μέγιστ'
 εὐεργετῶν — ἐν ταῖς μεγίσταις τιμαῖς. Homonyma una
 posita sunt, sicut persaepe apud Platonem, cf. ad 334 C (τρίτον
 τρίτοις).

ὧν καὶ ἑαυτοῦ μὴ κρατῶν, ὑπὸ δειλίας τῆς πρὸς τὰς ἡδονὰς
 ἠττημένος, εἶτα τοὺς τὰς οὐσίας κεκτημένους ἀποκτείνας,
 ἐχθροὺς καλῶν τούτους, διαφορῇ τὰ τούτων χρήματα καὶ
 τοῖς συνεργοῖς τε καὶ ἑταίροις παρακελεύηται ὅπως μηδεὶς
 5 αὐτῷ ἐγκαλεῖ πένης φάσκων εἶναι· ταῦτόν δὲ καὶ τὴν
 πόλιν ἂν οὕτω τις εὐεργετῶν τιμᾶται ὑπ' αὐτῆς, τοῖς
 πολλοῖς τὰ τῶν ὀλίγων ἐπὶ ψηφισμάτων διανέμων, ἢ
 μεγάλης προεστῶς πόλεως καὶ πολλῶν ἀρχούσης ἐλαττόνων
 τῇ ἑαυτοῦ πόλει τὰ τῶν σμικροτέρων χρήματα διανέμη μὴ
 10 κατὰ δίκην. [C] οὕτω μὲν γὰρ οὔτε Δίων οὔτ' ἄλλος ποτ'
 οὐδεὶς ἐπὶ δύναμιν ἔκων εἶσιν ἀλιτηριώδη ἑαυτῷ τε καὶ
 γένει εἰς τὸν αἰὲ χρόνον, ἐπὶ πολιτείαν δὲ καὶ νόμων
 κατασκευὴν τῶν δικαιοτάτων τε καὶ ἀρίστων, ὅτι δι' ὀλι-
 γίστων θανάτων καὶ φυγῶν γιγνομένην· ἃ νῦν δὴ Δίων
 15 πράττει, προτιμήσας τὸ πάσχειν ἀνόσια τοῦ δρᾶσαι πρό-
 τερον, διευλαβούμενος δὲ μὴ παθεῖν, ὅμως ἔπταισεν ἐπ'
 ἄκρον ἔλθων τοῦ περιγενέσθαι τῶν ἐχθρῶν, θαυμαστὸν
 παθῶν οὐδέν. [D] ὅσιος γὰρ ἄνθρωπος ἀνοσίων πέρι,

4 παρακελεύηται, ὅπως] cf. Menex. 248 D: τῇ δὲ πόλει
 παρακελευοίμεθ' ἂν, ὅπως ἡμῖν καὶ πατέρων καὶ νιέων
 ἐπιμελήσονται.

5 ταῦτόν . . . οὕτω] Verba statim explicantur eis, quae
 sequuntur τοῖς πολλοῖς — διανέμων.

7 ἢ μεγάλης — πόλεως] Cum ad rei publicae administra-
 tionem inclinaret scriptoris animus, tum magnae urbes inprimis ei
 cordi sunt; id quod in Atheniensi homine Syracusis diutius com-
 morato nequaquam mirum est.

11 ἔκων] qui tamen ita facit, ἄκων facit, stultitia (ἀμαθία)
 permotus.

11 ἀλιτηριώδη] Vocabulum ter apud Platonem legitur.
 Per multa huiusmodi verba Plato in posterioribus scriptis adhibuit,
 cf. Lut. p. 115 nr. 255, p. 117 nr. 276.

13 ὅ, τι] ὅ, τι Blassii mutatio, libri οὗ τι, Ω b (Bekker)
 οὔτοι.

18 ἀνοσίων πέρι — τῶν τοιούτων] Hoc quoque loco
 ἀνοσίων vocabulum transpositum est, ut proprius accedat ad
 homonymon ὅσιος, cf. 351 A τὰ μέγιστ' ἐν ταῖς μεγίσταις.

σώφρων τε καὶ ἔμφρων, τὸ μὲν ὅλον οὐκ ἂν ποτε δια-
 φευσθείη τῆς ψυχῆς τῶν τοιούτων πέρι, κυβερνήτου
 δ' ἀγαθοῦ πάθος ἂν ἴσως οὐ θαυμαστὸν εἰ πάθοι, ὃν
 χειμῶν μὲν ἐσόμενος οὐκ ἂν πάνυ λάθοι, χειμῶνων δ' ἐξαί-
 σιον καὶ ἀπροσδόκητον μέγεθος λάθοι τ' ἂν καὶ λαθὼν 5
 κατακλύσειε βίᾳ. ταῦτόν δῆ καὶ Δίων' ἔσφηλε δι' ὀλι-
 γίστων· κακοὶ μὲν γὰρ ὄντες αὐτὸν σφόδρ' οὐκ ἔλαθον οἱ
 σφήλαντες, ὅσον [E] δ' ὕψος ἀμαθίας εἶχον καὶ τῆς ἄλλης
 μοχθηρίας τε καὶ λαιμαργίας, ἔλαθον, ᾧ δῆ σφαλὲς κεῖται,
 Σικελίαν πένθει περιβαλὼν μυρίῳ. τὰ δῆ μετὰ τὰ νῦν 10
 ῥηθένθ', ἃ ξυμβουλεύω, [352] σχεδὸν εἴρηται τέ μοι καὶ
 εἰρήσθω· ὧν δ' ἐπανέλαβον ἔνεκα τὴν εἰς Σικελίαν ἀφίξιν
 τὴν δευτέραν, ἀναγκαῖον εἶναι ἔδοξέ μοι ῥηθῆναι δεῖν διὰ
 τὴν ἀτοπίαν καὶ ἀλογίαν τῶν γενομένων· εἰ δ' ἄρα τινὲ
 τὰ νῦν ῥηθέντ' εὐλογώτερ' ἐφάνη καὶ προφάσεις πρὸς τὰ 15
 γενόμεν' ἱκανὰς ἔχειν ἔδοξέ τω, μετρίως ἂν ἡμῖν καὶ ἱκανῶς
 εἴη τὰ νῦν εἰρημένα.

10 τὰ δῆ μετὰ τὰ νῦν ῥηθένθ' κτέ.] De epistulae
 voluntate atque consilio infra agendum erit.

De oratione et sententiis.

Quoniam totam epistolam perlustravimus, restat, ut singulas res, de quibus inprimis quaerendum esse videtur, repetamus. Ac primum quidem dicendi vel scribendi genus per totam epistolam observatum nunc tamquam uno conspectu respiciamus. Neminem, qui epistolam perlegit, fugere potest orationem persimilem esse ei, quam in Platonis scriptis invenimus, et in hoc ipso praecipuam dictionis proprietatem positam esse omnes concesserunt. Minime vero iis assentiri possumus, qui toti epistularum generi diffusi hanc similitudinem diligentiolem sustinere non posse examinationem dixerint. Neque enim in universum color quidam Platonice epistolae inductus est, sed perspicue eum refert sermonem, qui in ultimis Platonis scriptis observatur, differentiaeque illae, quas Karstenns alii exquisivisse sibi videntur, aut omnino non inveniuntur aut minimi momenti existimandae sunt.

Primum verborum copia eadem est atque in Platonis operibus posterioribus; eorundem vocabulorum frequentiae observantur (*θαυμαστός, σχεδόν, τις, τρόπος, δέιν, καθάπερ, περί* alia). Neque solum numerus singulorum verborum sed etiam ratio utendi congruit; *μέτριος, ὑγιής*, alia eandem habent vim atque significationem. Enuntiatorum compositionem si spectabimus, statim cuivis apparebit epistolam raptim ac neglegenter scriptam esse, id quod multis locis notavi. Quo magis mirari debemus eandem nobis persaepe occurrere verbositatem, quam Platonis senis propriam esse novimus. Has duas res prope diversas, quarum utramque evidenter animadverti nemo negare potest, ad explorandum auctorem permagni momenti esse existimo. Deinde observandum est scriptorem identidem a pristinis rebus ad futuras, a futuris vel praesentibus ad pristinas transire (326 E *δέος δέ, μή καὶ πλειόνων ἔτι*, 331 D *κατὰ δὴ τοῦτον τὸν τρόπον ἐγὼ ὑμῖν τ' ἂν συμβουλεύοιμι, συνεβούλευον δὲ καὶ Διονυσίῳ*

μετὰ Δίωτος, 335 C, al.), ita ut pariter in praeteritis atque in praesentibus rebus eius cogitationes versari videantur. Simili modo a privatis rebus ad publicas (330 D, 331 C), a singulis ad generales (330 C) transgreditur.

Aliarum rerum, quibus Platonis rationem scribendi cognoscimus, hae praedicentur: Homines in narratione saepe disputantes inducuntur (346 A, 348, 349), duobus locis finguntur (327 E, 328 D). — Numerandi studium occurrit 334 C, 337 D, 342 A. — Euphemia compluribus locis observari potest: Non modo, sicut aequum est, de Dionis fortuna miserabili caute loquitur (336 B, 337 D), sed etiam aliis in rebus mala verba vitare studet (*ἐναντίος* 332 D, 340 D, *καλῶς* — *οὐ καλῶς* 334 D, *νῦν δ' εὐφημῶμεν* 336 C).

Sed his ad sententias iam transgressi sumus; neque enim ad formam solam talia pertinent, verum etiam scribentis sententiam atque animum ostendunt. Cum omnia, quae in epistula scripta sunt, repetere neque possim neque velim, ea potissimum eligenda sunt, quae per totam epistulam inveniantur atque hanc ob causam minime interposita aut inserta putari possint. Atque hic principem locum obtinere aequum est, quae de re publica scripta sunt. In his firmum sane constansque iudicium cognoscimus; quod etsi praesentis rerum status rationem habere consentaneum est, tamen a scriptoris animo alienum non esse oportet. Quae ineunte epistula Dionis sententia atque voluntas esse dicitur, ea identidem mutatis verbis repetitur et probatur (324 A B, 332 E, 336 A, 336 E sqq., 351 A sq.). Platonis de re publica recte constituenda non eandem semper fuisse sententiam omnibus notum est. Qua erat animi mobilitate ac libertate, non in eadem semper opinione perseveravit, sed rebus gestis se doceri passus est. Ita fit, ut alia aliis in scriptis de rei publicae formis legamus. Falsario, qui ex multis Platonis scriptis „sua compilaret“, difficillimam rem fuisse credo ex tanta varietate sententiarum unam illam eligere, quae ad epistulae tempus conveniret, eamque per totam epistulam tractare. Sed quidquid de epistula statuimus, illis temporibus, de quibus agimus, quibus libros de Legibus ¹⁾ scribebat,

¹⁾ Bonae iustaeque leges quantum valeant ad rei publicae salutem mira crebritate in epistula commemoratur: 325 C, 326 C, D, 332 B, E, 334 C, 336 A, D, 337 A, 351 C.

Platonem ita, ut in epistula iudicatum est, de rebus Siculis et de re publica existimasse inter omnes constat. — Item in epistula identidem expressum legimus scriptoris odium in Sicularum victum luxuriosum (326 B sq., 327 B, 331 B, D, 336 C). Cum his artissime cohaerere videtur, quod ab eis, qui philosophiae studere velint, postulatur, ut moderatos primum se praebeant atque in victu cotidiano temperantia utantur (328 A *λόγος καὶ βίος*, 340 D, 341 A et C). — Tertium hic affero scriptoris de Dionysio tyranno iudicium, p. 338 D sic tyrannus describitur: οὗτ' ἄλλως ἐστὶν ἀφυσῆς πρὸς τὴν τοῦ μανθάνειν δύναμιν φιλότιμός τε θαυμαστῶς. Eadem Dionysii *φιλοτιμία* 329 D, 330 A, 344 E, 345 E commemoratur. Mira arte et veritate explicatur, quomodo mala conscientia ipsius tyranni factum sit, ut magis magisque inimicus fieret philosophi. Egregie exprimitur, quomodo ira Dionysii iam dudum repressa tandem efflagraverit, cum Plato perfidiae eius obstitisset. Haec omnia, non modo singula facta, sed etiam perpetua illa dubitatio tyranni, qui neque consilia Platonis sequi posset neque contra eum facere quidquam auderet, tam vivis coloribus depicta sunt, ut falsarii opus non facile credamus. Maxime autem miramur, quanta temperantia atque iustitia in tyrannum usus sit scriptor. Unum illud excipio, quod legimus p. 329 D, Dionysium sola gloriae cupiditate permotum esse, ut Platonem Syracusis retineret. Philosophus postquam tot tantasque iniurias tyranni perpessus est, sibi persuadere non potuit illum unquam vero erga se amore impulsum fuisse. Quodsi animadvertimus scriptorem non sine ira et studio fuisse, eo magis admiramur illam eius iustitiam atque moderationem, qua etiam grato animo agnoscat, quae ab inimico bene facta sint. Equidem quemvis Platonis defensorem vel discipulum (ne dicam Karsteni falsarium) aliter de Dionysio scripturum fuisse credo. Quis non tyranni fortuna miserrima tamquam iusta poena exultasset? quae in nostra epistula non attingitur. — Reliquas, quae in epistula passim occurrunt, sententias de divino philosophiae principio (324 B, 326 A, 327 C, al.), de inscitia omnium malorum radice (336 B), de divitiarum cupiditatis periculo (334 D, 335 A), de vulgi opinione spernenda (326 B, 334 E), de veteribus dictis non contemnendis (335 A), has omnes, quoniam singulis locis tractavi, hic praetereo.

De eis, ad quos missa est epistula.

Priusquam de epistulae voluntate atque proposito quaestionem haberem, mihi visum est de eis, ad quos missa est epistula, paucis disserere. Neque enim solvi poterit illa quaestio, nisi prius exploratum erit, utrum epistula ea, quam tractamus, verà, ut ita dicam, epistula sit an libellus, quem scriptor commoditatis causa sermone epistulari usus composuerit. Hoc ut perspiciamus, primum inquirendum est, num fieri potuerit, ut epistula ad eos mitteretur, quibus inscriptam legimus. Quodsi apparuerit per totam epistolam illorum Dionis familiarium rationem habitam esse, etsi negari non poterit hoc etiam a falsario fieri potuisse, tamen verisimillimum erit epistulae formam non commoditatis causa sed ob ipsam rem electam esse. — Ei, qui scriptum re vera epistolam esse negarunt, velut Karsten, Adam (p. 6 „Brochure in Briefform“), alii, in hanc sententiam adducti sunt cum ipso libelli ambitu tum singulis locis, quibus scriptor propositi oblitus esse videatur (K. p. 40). Sed quamvis miremur epistolam tam longam esse, tamen paginarum multitudine quaestionem solutam esse nemo existimabit; atque si per tot paginas consilium a scriptore teneri cognoverimus hoc non minus isto argumentum iudicabimus. De singulis illis locis infra mihi agendum erit. — Sed iam ad ipsam epistolam accedamus. De eis, ad quos missa est (vel missam se esse fingit) epistula, perpauca dici consentaneum est. Inscripta est Dionis familiaribus atque sodalibus, *τοῖς Δίωνος οἰκείοις τε καὶ ἑταίροις*, qui idem in epistula (Dionis) amici appellantur, 336 C *ἑμὶν τοῖς φίλοις*. Quibus in verbis eos intellegendos esse apertum est, qui Dionis partes secuti, cum vita esset defunctus, eius vestigia ingredi volebant. Hi, si modo epistulae fidem habemus, ad Platonem scripserunt se idem quod senserit Dio sentire, eumque ut secum societatem ineat rogaverunt. Praeterea ex compluribus locis cognoscere possumus illis, si non rei publicae constituendae, at tamen consilii de re publica capiendi occasionem datam esse (326 E *ἐὰν μὴ νῦν ἡμεῖς . . .* 330 C *ἑμὶν . . . συμβουλεύσας ἃ χρὴ ποιεῖν ἐκ τῶν νῦν γεγονότων*, 337 E *τὰ δὲ νῦν ἡμεῖς πειρᾶσθ' εὐτυχέστερον . . .*). — Quod Karsten affirmat (p. 41) Dionis amicos „eo tempore non tanta fuisse potentia, ut de

ordinanda civitate deliberandi iis esset locus“, temere mihi iudicare videtur. Melius de hac re scripsisse puto Adamum (p. 6), qui epistolam scriptam esse anno 352 vel 351 a. Chr. n. probare conatus est. Sed ne ei quidem sine aliqua dubitatione assentiri possum, quia in tanta rerum perturbatione ac mobilitate, quantam illis temporibus Syracusis fuisse accepimus, certum temporis terminum circumscribere perdifficile est. — Multo maioris momenti sunt ea, quae per totam epistolam abscondita a diligenter legentibus cognoscuntur. Haec ut perlustremus, totam epistolam percurramus. Primum scriptor respondet se cum illis societatem initurum non esse, nisi Dionis sententiam sequerentur. Qua ex condicione bis repetita (et ex illorum epistula et ipsa responsione) cognosci potest eum timere, ne a recta via aberraret. Quae 324 B de Hipparino scribit, ad rem ab illis commemoratam spectare videntur. Deinde 324 sqq. de rebus Atheniensibus agitur; haec ad externos homines scripta esse facile intellegimus. Etenim quamquam summatim exponit de iuventute sua, tamen eis explicat, qui tunc fuerit Athenarum status. Quin etiam Socrates quis fuerit eos docet. Diversa ratione de rebus Siculis scribit. Narrans, quomodo sibi cum Dione consuetudo facta sit (327 A), de Syracusarum statu nihil dicit, nisi quod in vituperando Siculorum victu de luxuria civium perpauca adiungit. Dionysii maioris vitam omnino praetermittens mortem solam commemorat (327 B). Principatus ille, quem Syracusae in Sicilia atque Italia obtinebant, Dionis potentia, Dionysii minoris adulescentia cupiditasque philosophiae, haec omnia quasi in transitu attinguntur, ubi dicit Dionem harum rerum in epistula mentionem fecisse (328 A). Dionem urbe eiectum esse leviter perstringit (329 B/C), ipse cur Syracusis manserit, uberius explicat (329 D sqq., sicut supra quoque copiose narravit, quibus causis commotus iter susceperit).

Quae si consideramus atque cum prioribus coniungimus, hoc fere modo de eis, ad quos missa est epistula, intellegendum est:

1. Siculi sunt, Dionis partes secuti, atque hac una Dionis amicitia cum Platone coniuncti.
2. Cum ipsos non noverit, Plato non perquam confidit eorum constantiae eosque admonendos et confirmandos esse iudicat.

3. De rebus Atheniensibus admodum pauca eis sunt cognita.

4. Res Syracusis gestas ipsi viderunt et bene noverunt.

5. Rerum gestarum causas vero et parvas illas res, velut Platonis et Dionysii colloquia, non pariter compererunt.

Quinque haec, quae dixi, epistolam perlegens passim confirmata invenies. Praecipuos afferre liceat locos:

330 C *διέξειμι τῶν ἐπανερωτῶντων ἕνεκα . . .* Cf. 5.

330 D prooemium consilii, cum Platonis consuetudine in Legibus observata optime congruens, etiam legentes spectare videtur: Cum enim scribit illis solis suadendum esse, qui consilium sequi vellent, significat se illis consilium non fuisse daturum, nisi eos obsequi velle sperasset. 2.

331 C *ξυμβούλευον δὲ καὶ Διονυσίῳ μετὰ Δίωνος.* Consilium tale esse dicit, quale etiam Dionysio una cum Dione dedisset. Cf. 1.

332 B *ἔτι δ' Ἀθηναῖοι.* 3.

333 B *ἐπειδὴ δ' οὖν ἤλευθέρωσέ τε κτέ.* Res a Dione gestae leviter tanguntur. 4.

334 B acerrime vituperans *τὴν βάνανσον φιλότητα* veramque amicitiam sine philosophia esse non posse confirmans simul eos docet, quibus in fundamentis ipsorum amicitia posita esse debeat, si modo recte Dionis sodales appellari velint. 2.

334 D sq. Dionis mortui fortunam meliorem esse quam Dionysii vivi demonstrandum eis esse censet. 2.

335 D, 336 A Dionis sententia atque voluntas explicantur. 2.

336 C Consilium his verbis continetur: *μιμῆσθαι . . . συβουλεύω Δίων' ἑμῖν τοῖς φίλοις.* Quod in epistula compluribus locis ea sententia, quae a Platone profecta est quamque a Platone Dio accepit (id quod 327 A non gloriose at tamen aperte dictum est), „Dionis sententia“ vocatur, in hoc quoque legentium ratio est habita, qui Dionis sodales fuerant eiusque sententiam se secuturos esse dixerant. 1.

τὸν μὴ δυνάμενον ἑμῶν Δωριστὶ ζῆν: Non confidit scriptor illos omnes re vera Dionem imitaturos esse. 2.

336 D *φοβῆσθαι δὲ μηδ' Ἀθήνας.* 3.

338 A *ἦν γὰρ τότε πόλεμος ἐν Σικελίᾳ.* Haec minime pugnant cum 4. Neque enim de bello narratur, sed ad verba *γενομένης δ' εἰρήνης* haec parenthesis adiungitur. Praeterea

illis verbis nota non minus quam ignota adici poterant (Vern. „Es war ja damals . . .“ aut „Denn es . . .“).

338 B *Δίων . . . ἐκέλευέ τε πλεῖν καὶ ἔδειτο. — Δίων συντεταμένως ἔδειτο.* A Dione ipso se impulsus esse, ut proficisceretur, quam maxime confirmat. 1.

338 B *Ἀρχύτης* et 339 A *Ἀρχιλόημος* eis, qui legebant noti erant. 1.

339 A *ὑπομένειν εἴ τις κτέ.* Veretur, ne quis ex illis ipsius facta non probet. 2.

339 E *τὸ μὴ δεῖν προδοῦναι Δίωνα.* 1.

340 B sqq. Quae de experiendo (*πείραν λαβεῖν*) hoc loco legimus similiter atque ea, quae 334 B de recta amicitia scripta sunt, etiam illorum causa dicuntur. 2.

341 B sqq. De Dionysii scripto ut de re obscura atque ignobili consulto incertis verbis loquitur (*ὕστερον δὲ καὶ ἀκοίῳ γεγραφέναι αὐτόν*), quamquam illis id satis notum esse putat.

345 B *μάρτυσι μαχέται.* Suam sententiam apud eos parum valere arbitratus, ad alios *μάρτυρας* provocat. 1.

345 E *Δίωνος οὕτω προπεηλακισμένου.* De Dioni illatis iniuriis inprimis Dionysium monuisse se dicit. 1.

346 A sq. Colloquia cum Dionysio habita. 5.

348 A/B Quae de militum seditione sunt dicta, omitti non poterant; quare non pugnant cum 4.

348 B Heraclides, Theodotus, Tisias Siculis noti sunt. 4.

348 C sqq. Ea, quae in horto gesta sunt, Syracusanis nota non fuisse consentaneum est. 5.

349 E *ὅτι καλῶς οὐδαμῇ ποιεῖς . . .* Dionis familiaritas a Dionysio Platoni crimini data est. 1.

350 C/D Cur non cum Dione in Siciliam profectus sit, Dionis amicis explicat.

351 Exeunte epistula denuo confirmatur Dionis sententiam, quam se secuturos esse illi promiserant, eandem esse, quam scriptor rectam existimet atque commendat.

His omnibus quoniam optime confirmari apparet ea, quae supra ex prima epistulae parte collegimus de eis, ad quos missa est epistula, restat, ut de singulis locis disseram, qui cum his pugnare videantur.

Compluribus locis non Dionis amicos allocutus esse videtur scriptor: In dialogi sermonem incidit 342 B *περὶ ἔν οὖν λαβὲ βουλόμενος μαθεῖν τὸ νῦν λεγόμενον καὶ . . . νόησον*. Id quod eo minus mirari possumus, quia ipse scriptor hanc epistulae partem *μῦθον καὶ πλάνον* esse dicit (344 D). Tribus locis scribit ea, quae narret, non eis solis audienda esse: 324 B *οὐκ ἀπάξιον ἀκοῦσαι νέῳ καὶ μὴ νέῳ* (statim sequitur: *πειράσομαι . . . πρὸς ὑμᾶς διεξελεῖν*), 337 E *ὃ μέλει ἀκούειν ἔξεστι*, 345 A *ἐννοεῖν δὴ δει τὸ μετὰ τοῦθ', ὅτῳ μέλει τὸ περὶ αὐτὰ γεγονὸς εἶρεῖν*. Sed ex his colligere Platonem epistulam editioni destinasse temerarium est. Ne nos quidem si in epistula scriperimus „hoc audire cuius per me licet“, quisquam sanus ex his coniciat nos eam epistulam edituros esse. — Semel Dionis amicos dicit *τοὺς ἐμὲ παρακαλοῦντας*: 333 C *οἷον γὰρ γέγονεν ἀκοῦσαι χρὴ τοὺς ἐμὲ παρ.*, i. e. vos, ut qui me ad se advocaverint. Reliqui sunt duo hi loci: 334 C: *Ταῦτ' εἴρηται πάντα τῆς συμβουλῆς ἕνεκα τῶν Διονείων φίλων καὶ συγγενῶν* (sequitur: *συμβουλεύω . . . ὑμῖν*), 338 A: *πρὶν συμβουλεύειν τοῖς οἰκείοις καὶ ἑταίροις τοῖς περὶ Δίωνα*. Locorum similitudo patet: utroque „consilium Dionis amicis datum“ ex rerum contextu eligitur. „Dionis amicis“ (non „vobis“) consilium a se dari monens significare videtur scriptor neque illis se hoc consilium daturum fuisse, nisi Dionis amicos se esse confirmassent, neque ulli ali Dionis amico aliter se suadere posse. — Denique tractandus mihi est locus 333 C: Postquam Dionis exitum attigit, haec scribit: *οἷον γὰρ γέγονεν ἀκοῦσαι χρὴ τοὺς ἐμὲ παρακαλοῦντας* (cf. supra dicta) *πρὸς τὰ νῦν πράγματα*. Eī, qui parum diligenter rem observat, supervacua his verbis narrationem instituere videtur; etenim de Dionis morte Syracusani melius instructi erant Platone, cf. etiam Adami verba ad locum 350 D (p. 210) a me adscripta. Sed velim perlegas, quae in epistula sequuntur: *ἦλθον Ἀθηναῖος ἀνὴρ ἐγὼ κτέ*. Est mirus ille locus, quo Plato se ipse opponit perfidis illis proditoribus Atheniensibus, ut patriam crimine liberet. De Dionis morte nihil copiose explicatur; uberius exponitur nefarios illos homines non philosophia Dionis amicos factos esse, de ipsa nece tam paucis contentus est, ut nos plane intellegere verborum sensum non possimus: *οὐ μόνον τὸν ἑταῖρον καὶ*

ξένον προὔδοσαν, ἀλλ' οἷον τοῦ φόνου αὐτόχειρες ἐγένονθ' ὄπλ' ἔχοντες ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῖ τοῖς φονεῦσι παρεστῶτες ἐπίκουροι. — Quare hoc ipso loco optime confirmari mihi videtur, quod per totam epistolam observavimus, scriptorem, sive finxit epistolam, sive re vera misit, illorum, quibus inscripsit, semper memorem fuisse omniaque ita composuisse, ut ab eis legerentur.

De epistolae voluntate atque proposito.

Ex epistolae perlustratione quoniam verisimillimum nobis visum est eam non fictam sed re vera Dionis amicis destinatam esse, explorandum est, num certum aliquod in ea cognosci possit propositum, quod scriptor tenuerit. Quod plerique viri docti negarunt, cum dicerent libellum quamquam epistolae formam imitaretur, tamen Platonis defendendi causa scriptum atque editum esse. Quibus optimo iure obstitit his verbis Maximilianus Odu: „... primarium consilium non perspexisse videntur. Praeoccupata enim opinione epistolam subditivam esse rati omnia ad Platonem defendendum referunt ...“ Quod vero ipse deinde de epistolae voluntate scripsit, non eadem felicitate exposuit; immo in eodem atque reliqui errore versari mihi videtur, cum ex singulis locis „primarium consilium“ colligere velit. Indicat (p. 12) „Platonem Syracusanis omnia, quae in Sicilia sibi evenissent, ob eam causam enarravisse, ut refutaret eos, qui dicerent auctorem omnium malorum atque calamitatum esse Platonem“. Nemo negabit compluribus locis hoc consilium conspici posse; sed totam epistolam talis refutationis causa conscriptam esse credi non potest propterea, quod Dionis sodales, qui Platonem rogaverant, ut societatem secum iniret, ipso rogando demonstraverant se illi confidere neque falsis rumoribus fidem habere. — Ex his cognoscere possumus, quam caute haec quaestio tractanda sit. Ac primum quidem locos considerate deligere oportet, cum ex aliis aliud epistolae propositum colligi posse intellexerimus. Neque vero deest epistolae propositio, quam primam spectari aequum est. In exordio haec scripta videmus: 324 A B (Δίων) ἦν ἔσχε τότε δόξαν, ταύτην καὶ διετέλεσεν ἔχων, Συρακοσίους οἴεσθαι δεῖν ἐλευθέρους εἶναι κατὰ νόμους τοὺς ἀρίστους οἰκοῦντας ... τίς δ' ἦν

ὁ τρόπος τῆς γενέσεως αὐτῆς, οὐκ ἀπάξιον ἀκοῦσαι νέω καὶ μὴ νέω, πειράσομαι δ' ἐξ ἀρχῆς αὐτὴν ἐγὼ πρὸς ὑμᾶς διεξελεῖν· ἔχει γὰρ καιρὸν τὰ νῦν. His verbis cum, quid voluerit scriptor, manifeste dictum sit, quaestio exoritur, utrum promisso steterit necne. Qui sine ira et studio totam epistolam conspexerit, non negabit scriptorem propositum tenuisse. Per omnes paginas illa „Dionis sententia invenitur, ad eam omnia referuntur, ea identidem explicatur et repetitur. Quin etiam sine illa propositione tota narratio intellegi non potest: Neque enim, si diligenter pernoscamus, rerum gestarum narratio est, cum ipsae res gestae, atque etiam gravissimae velut Dionis eiectio, leviter perstringantur. Quae uberius tractantur, causae sunt, rationes, sententiae, considerationes, deliberationes; atque ex omnibus his rebus maxima est, quae semper revertitur „sententia Dionis“. Quenam est haec „Dionis sententia“? Dioni iniecta est a Platone, Platoni innata est Athenis rei publicae statum consideranti, ab utroque apud Dionysium est praedicata. Dione expulso Plato semper speravit se effecturum esse, ut ille revocaretur, et una cum eo se Dionysium ad illam sententiam perducturum esse. Quae spes, qua in omnibus deliberationibus regebatur, postquam eum fefellit, Dio vi et armis Syracusas liberavit, et sine dubio in re publica constituenda eadem usus esset sententia, nisi a nefariis hominibus prius interfectus esset. Nunc Dionis amicis in eadem sententia permanendum est. — Hic est „ὁ τρόπος τῆς γενέσεως αὐτῆς“ (τῆς δόξης): Quomodo ad hanc sententiam pervenerint et quomodo in omnibus rebus gerendis ea ducti sint cum Dio tum Plato, explicatur. An liberius tibi intellegere videor vocem „γένεσις“? Num ipse contentus esses, si nihil nisi originem, i. e. 324 B — 326 B, scriptor narrasset? Omnibus rebus adversis hanc sententiam semper confirmatam esse, nonne hoc item ad γένεσιν pertinere censeamus? — At cum a Platone illa sententia profecta sit ac narrationis partem longe maximam Platonis itinera in Siciliam facta obtineant, Platonis magis quam Dionis sententia esse videtur. — Est sane, nemo negat. Cur vero Dionis dicta sit a scriptore, supra explanavimus: Ad Dionis amicos scribebat, apud quos multum valebat Dionis auctoritas, et magni eius intererat demonstrare hanc, quam explicaret, sententiam eandem esse, quam illi se probare confirmaverant. Cum hac una ratione

declarari possit discrepantia, quae inter propositum et epistolam esse videtur, ex hoc facile intellexeris, quam apte coniuncta sit haec quaestio cum illa, quam supra tractavi, de „Dionis amicis“. Idem de auctore dici potest. Falsarius de Platonis itineribus narraturus non promississet se de Dionis sententia verba facturum esse; falsarius de rebus Siculis verba facturus non ad Dionis amicos se scribere finxisset, quibus res gestas notas fuisse sciret; falsario denique de Platonis itineribus Siculis acturo non sententiae sed res gestae narrandae erant. Quare minime miramur a Karsteno falsarium summa stultitia ornari debuisse, ut talem epistolam posset conscribere.

Sed altera est epistolae pars, consilium (*ξυμβουλή*) quod vocatur, cuius in illa propositione mentio non fit. Suadet Dionis amicis, ut illum imitentur, neve aut adversis aut secundis rebus de illius sententia deiciantur. Quod consilium rerum ordine servato narrationem praeteritarum rerum sequi debebat; sed propter rei gravitatem scriptor huic parti medium epistolae locum concessit,¹⁾ ita ut duabus partibus narrationis interposita sit. Eadem de causa non solum prooemio ornavit sed etiam exemplis auxit consilium. Quin etiam prae eo reliquas res dicit minoris momenti (*πάρεργα* 330 C) esse. Quod quamquam leviter legentibus cum proposito illo pugnare videtur, tamen si diligenter consideramus, nequaquam pugnat. Neque enim diversae res sunt consilium atque narratio: Ad hanc illud tamquam cumulus accedit. De rebus praeteritis nemo scribere poterat, quin adiungeret, quid postea faciendum esset. Atque tam apte inter se cohaerent duae illae partes, ut et in narratione passim legantur, quae in consilio comprehensa sunt, et in exemplis consilio additis complures res in narratione commemoratae repetantur. Quibus repetitionibus Odau permotus est, ut in una epistula utramque partem scribi potuisse negaret. Sed de hac re infra dicturus sum.

Quoniam vidimus propositum illud, quod in exordio legimus, et narratione et consilio optime servatum esse, reliquum est, ut quaeramus, num ipsum propositum diligenter a scriptore delectum sit. Hoc ut intellegamus, ex ipsius epistolae verbis

¹⁾ Sed ipse in fine epistolae narratione confecta ad consilium nos reducit his verbis, 351 E: τὰ δὴ μετὰ τὰ νῦν ῥηθένθ' ἃ ξυμβουλεύω, σχεδὸν εἴρηται τέ μοι καὶ εἰρήσθω.

cognoscamus, qua de causa scripta sit et qualis fuerit eorum, ad quos missa est, condicio:

Sic incipit epistula: *Ἐπεστείλατέ μοι νομίζειν δεῖν τὴν διάνοιαν ὑμῶν εἶναι τὴν αὐτὴν ἣν εἶχε καὶ Δίων, καὶ δὴ καὶ κοινωνεῖν διεκελεύεσθέ μοι, καθ' ὅσον οἷός τ' εἰμι ἔργῳ καὶ λόγῳ.* Ex illorum epistula, ad quam responsurus est scriptor, duae res repetuntur: Dixerunt se Dionis sententiam sequi, petierunt Platonis societatem vel communionem (*κοινωνίαν*). Respondet, si re vera eadem qua Dio fuerit sint sententia, se *κοινωνίαν* petitam non denegare. Haec mirum in modum a viris doctis intellecta sunt. Apud Karstenum legimus p. 38 sq.: „Dionis amici, mortuo duce et rectore, civitate intestinis discordiis lacerata, imminentibus hostibus, in re trepida per literas adeunt Platonem consilium et auxilium rogantes“, et paulo infra p. 39 „in re angusta“, et p. 36 „quid angustis in rebus agerent“. Odan identidem confirmat Dionis amicos „in summo rerum discrimine“ tum fuisse (l. l. p. 6, 40). Quorum neque alterius „rem trepidam“ vel „angustam“ neque alterius „summum rerum discrimen“ in epistula reperire potui. (Atque stultissimi fuissent, qui in summo rerum discrimine Athenas misissent rogatum, quid sibi faciendum esset!) Verum si modo de condicione illorum ex epistula aliquid conicere licet, malim cum Adamo (p. 6) putare eos re bene gesta rem publicam tum constituturos fuisse, propterea quod compluribus locis et de re publica bene constituenda docentur et, ne victoria sublata a recta via aberrarent, admonentur. Sed vereor, ne haec quoque ex epistula colligere temerarium sit. Ex verbis 336 D (*εἰ δ' οὖν ταῦτα μὲν ὕστερα γένοιτ' ἂν, κατεπείγουσι δ' ὑμᾶς αἱ τῶν στάσεων πολλαὶ . . . διαφοραὶ*) cognosci posse videtur, scriptorem de illorum condicione certi nihil exploratum habere; id quod veri simillimum est in tanta rerum mobilitate. — *κοινωνεῖν διεκελεύεσθέ μοι*, hoc non est „consulere“. Dion cum Platone *κοινωνία* intercessit, quae illius morte sublata esse videtur; sed amici qui Dionis partes susceperant, etiam illam coniunctionem redintegrare volunt. Plato eorum voluntati obsecutus novam societatem tamquam constituit copiose demonstrans, quo fundamento nitatur. Atque ut hoc pluribus verbis persequeretur, et ipso proposito commovebatur, et rei natura postulabat. Namque ea, quae ipsi Syracusis

acciderant, tam insolita fuerant, ut omni ratione carere viderentur; quare qui illarum rerum progressum recte intellegere volebat, eum omnes causas, considerationes, consilia cognoscere opus erat. Amici autem, si re vera Dionis causam suscepturi erant, de principiis eius causae, i. e. de rebus antea a Platone et Dione gestis, erudiendi erant, ut causam susceptam et a falsis criminationibus tueri et eadem mente, qua ab illis instituta esset, persequi possent. Eadem de causa apud nos quoque quicumque societati alicui se adiungit, rerum gestarum memoriam vel historiam comperire studet. Neque solum erudiendi sed etiam adhortandi causa epistula scripta est. Pristinorum factorum memoria scriptor iuvenum perseverantiam et constantiam firmari, studium et audaciam augeri posse confidit; ne hoc quidem a nostra consuetudine alienum est. — Ne autem pristinas res tantum tractare videatur, consilium quod vocatur a narratione separatum in media epistula collocavit; quare quamquam epistulam raptim scriptam difficile est in singulas partes dividere, tamen hanc dispositionem rerum a scriptore consulto factam esse facile intellegimus. Ita propositum scriptor optime et elegisse et executus esse mihi videtur.

Iam intellexeris nequaquam me assentiri posse sententiae Odavii, qui „consilio“ secluso octavam cum septima epistula coniungendam esse censet. Tamen de hac re paucis agendum mihi esse videtur. Odaui primum consilium 330 C — 338 A et digressionem philosophicam 341 A — 345 C tamquam partes postea insertas delet, deinde consilio desiderato alterum (ep. VIII.) adiungit; quae quidem ratio ipsa cum minime mihi probari possit, tum tantum paginarum numerum (sunt enim $8 + 5 = 13$ paginae Teubnerianae, cum tota epistula 30 paginas amplectatur) delere dubitaverim. Sed haec iam praetereuntes ad ipsas causas Odavii transeamus. Consilium quod vocatur dispositione carere dicit. At in hac parte, quae cum brevissime dici posset consulto a scriptore exemplis amplificata est, ne inter maiores narrationis partes excideret, dispositionem minime desideramus, dummodo cogitationum progressum observare possimus. Quos deinde locos affert, ut male insertum consilium probet, minoris momenti mihi esse videntur. Neque enim mirum est scriptorem in epistula celeriter scripta etiam post consilium interpositum nonnulla de

secundo itinere antea neglecta commemorare, quae ad intellegendam insequentem partem necessaria essent. Ob hoc ipsum aliter res disponens non separatim singulas peregrinationes tractat, sed ita narrationem instituit, ut singulorum itinerum in Siciliam factorum causae et rationes facile pernoscantur. Tertium monet in consilio multas res in narratione commemoratas repeti. De his repetitionibus supra verba feci; cum omnino brevitati non studeat scriptor, miranda non sunt. Quod denique septimam epistolam (cum octava coniunctam) ad omnes Syracusanos missam esse existimat, contra demonstrasse mihi videor in septima epistula ubique Dionis amicorum rationem esse habitam. — Cum septima epistula coniungens octavam huius salutationem delet Odau. Sed male accidit, quod duo loci tollendi tamquam ad ancoras deligati sunt: consilium delens una delere coactus est locum 351 E τὰ δὴ μετὰ τὰ νῦν ῥηθέντα κτέ., in quo consilii dati mentio fit; octavae autem epistolae exordium salutatione sublata intellegi non potest; nam quae ibi scripta videmus „ἂ δ' ἂν διανοηθέντες μάλιστα εὖ πράττοιτ', ὄντως πειράσομαι ταῦθ' ἵμιν κατὰ δύναμιν διεξελεῖν, ea ad salutationis verba εὖ πράττειν referenda esse neque ab his avelli posse perspicuum est. — At dixerit quis has omnes singulas res atque parvas esse. Libenter concederem, si tota epistula Odavii commutatione melior facta esset. Sed contra peior est facta. Quae perspicuo proposito ornata et optimo ordine disposita erat, mutatis consiliis turbata est: Longam praeteritorum narrationem sequuntur singula consilia, quae quia minime cum illa cohaerent in propositione nequaquam praetereunda erant. Deinde ex verbis exordii facile cognoscitur hanc primam fuisse epistolam, qua κοινωνία ab illis petita tamquam constitueretur; in hac minime conveniebat de singulis rebus consilia dare,¹⁾ quae ab illis petita esse in epistula certe non legitur. Si ex verbis κοινωνεῖν ἔργῳ καὶ λόγῳ talia intellegi velis, admodum premenda sint ista verba. Multo magis est veri simile talia consilia ad singulas res pertinentia

¹⁾ Plato in prooemio consilii dicit 330 D τὸν συμβουλεύοντα . . . χρῆ . . . πρῶτον μὲν αὐτὸν μεταβάλλειν τὸν βίον καὶ ἐθέλοντι μὲν πείθεσθαι . . . τὰλλ' ἤδη παραινέειν. Quod praeceptum ipse secutus esse videtur: Priore epistula (VII.) in universum eis suadet, ut Dionem imitentur, in altera (VIII.) deinde de singulis rebus consilia dat.

neque a Dionis amicis, qui amicitiam conciliare volebant, statim petita, neque a Platone tam celeriter data esse. Denique qui talia suasurus erat, nunquam narrationem tam longam praemisisset. — His de causis Odavii coniectura reicienda mihi videtur esse.

De epistolae auctore.

Venimus nunc ad totius quaestionis summam atque sententiam. Nam quoniam totam epistolam perlustravimus et de singulis rebus exposuimus, restat, ut de ipso epistolae auctore inquiramus. Quamquam in prioribus partibus facere non potui, quin occasione data hanc rem attingerem, tamen non otiosum fuerit hoc loco omnia illa comprehendere et reliqua adiungere, ut tamquam uno conspectu tota res videri possit. Liceat mihi pro rei gravitate pauca praefari. Cum rebus omnes nitantur quaestiones, nostra quaestio esse debet de epistula illa, quam traditam accepimus; neque solum perscrutandum est, utrum Platonis sit necne, sed tum demum absoluta esse videbitur, cum a quonam homine quo consilio conscripta sit, declaraverimus. Tria autem esse video, de quibus nobis cogitandum sit: Aut ab ipso Platone scripta est epistula, aut a falsario ficta, qui consulto Platonis orationem imitatus illi eam supposuit, aut exercitatio rhetorica est a nescio quo homine nullo certo consilio conscripta, quae grammaticorum errore in Platonis librorum numerum delapsa est. Sed hoc tertium statim reiciendum est, cum tantum Platonici coloris in epistula inveniatur, ut apertum sit eum, qui scripserit, aut ipsum Platonem fuisse aut consulto Platonem imitatum esse. Restant igitur duae sententiae, alterorum, qui genuinam, alterorum qui falsam epistolam indicant.

Quibus haud scio an tertia adiungenda sit eorum existimatio, qui digressionem philosophicam separata reliquam epistolam a Platone scriptam esse credant; quam nostris temporibus secuti sunt Constantinus Ritter (Gesetze, p. 367 sqq.) et Maximilianus Odau (l. l. p. 33 sqq.). Cum illam epistolae partem supra tractaverim, hoc loco satis habeo eos locos, qui ad auctorem pertinent, repetere. Sunt autem 341 D . . . ὑπ' ἐμοῦ βέλτιστ' ἂν λεχθῆιη, 354 C . . . τὸν ἡγεμόνα τούτων καὶ κύριον. Haec verba, „cum

Plato vel eius philosophia maximis laudibus efferatur, vix ab eo scripta esse“ viri docti censerent. Sed totum illum locum summo studio scriptum esse, qui diligenter legit, facile animadvertit. Scriptor Dionysii libellum vehementer reprehendit veritus, ne tota philosophia ex illo detrimentum capiat; quare minime miramur, quod duris verbis utitur, praesertim cum Dionysio se ipse opponat. Neque enim in reliqua epistula humili est animo; compluribus locis (330 C λέγω δὴ τὰδ' ἐγώ, 334 C: ὁ γ' ἐμὸς λόγος, al.) suam sententiam apertis verbis praedicat et ad Dionis sodales, qui eius societatem petiverunt, ut consiliator loquitur. Karsten vero, qui ex his locis „superbiam“ (p. 25 sq.) scribentis cognosci posse dicit, praeterisse videtur eiusdem pudorem, qui eo maxime intellegitur, quod „Dionis sententiam“ per totam epistulam tractatam a se profectam esse minime gloriatur. Eodem iure, qui Leges legit, Platonem superbiae accusare potest; ibi enim per duodecim libros Clinias Cres et Megillus Lacedaemonius consilia hospitis Atheniensis (i. e. Platonis) laudant atque comprobant. Sed haec hactenus.

Orationem epistulae contemplantes in hoc summam difficultatem positam esse invenimus, quod simul raptim eam scriptam esse apertum est, simul Platonice utitur et vocabulis et dictione. Platonem etiam raptim scribentem eadem tamen fuisse verbositate consentaneum est. At falsarius, qui illius orationem consilio imitabatur, raptim scribere non poterat. — Neglegentiam affectavit (K. p. 51). — Nonne minime est veri simile imitatore vel discipulum talia magistro imputasse? Ubique Platonis sententiae in epistula inveniuntur. Si Platonis epistula est, nihil miramur; si minus, stupescimus. Ut pauca compilare potuerit, tam multa minime potuit. Ex falsario fit artifex.

De Dionis amicorum, ad quos missa est epistula, condicione nihil narratum est. Id quod et ipsum in Platone minime, in falsario quam maxime mirum est. Karsten Dionis familiares talem epistulam accipere potuisse negat, Odaun consiliis mutatis epistulam studet corrigere; uterque epistulae traditae in rebus Siculis locum non esse existimat. Falsarius si scripsit, cur non tempus delegit satis notum? aut si hoc potissimum eligere voluit, cur non paucis rerum statum descripsit, ut ei qui legerent per noscerent? Certe facile erat breviter illum significare; quod si

omittebat, metuendum erat, ne legentes, res Siculas respicientes, tempus epistolae aptum non invenirent (sicut Karsten).

Idem de proposito dici potest. Tale propositum nemo finxisset, aut si quis finxisset, certe argumenta adiunxisset, cur non de singulis rebus consilia daret. Et Karsten, qui scriptorem propositum tenuisse negat, et Oda, qui epistolae propositum commutat, ipsi optime probant, quam mirum sit ipsum illud, quod exstat, epistolae consilium. Neque vero scriptoris ignorantia factum est, ut res tam leviter attingeret: ex ipsis eius significationibus perspicuum est eum de rebus factis optime instructum fuisse. Consulto non plura narravit, quia eis, ad quos scribebat, nota erant.

Denique animum auctoris cognoscamus. Quae de eius superbia falso monuerunt viri docti, supra refutata sunt. Facile apparet epistolam a sene multarum rerum usu praedito scriptam esse. Multa acerba expertus in narratione ipse rerum memoria magnopere commovetur. Mira quadam temperantia cum aliis in rebus tum adversus Dionysium utitur; cuius etsi perfidiam acriter vituperat, tamen beneficiorum (quamvis pauca sint) non obliviscitur. Summo studio inflammatur in philosophia defendenda, in patria tuenda, in Socratis morte narranda. Platonis pietatem ubique invenimus. Neque hi sunt singuli loci bene assimilati, sed per totam epistolam Platonis animus, mens, ingenium cognoscitur; quia etiam ex vitiis, anacoluthis, digressionibus clarissime elucet. Num haec omnia falsarii arti tribuamus?

Cobetus olim scripsit (Var. Lect. p. 235): „Platonis ipsius esse hanc epistolam et argumentum et stilus clamant.“ Karsteni commentatio critica isti clamori obstrepuit, ita ut per aliquot annos a paucis audiri posset. — Nos ut ipsius epistolae verbis auscultaremus, operam dedimus neque aliam a nobis atque tunc a Cobeto vocem auditam esse libere confitemur.

Omnium fere, qui altera parte primi p. Chr. n. saeculi carmina condebant, id proprium est, quod non tam poetas quam rhetores in versibus faciendis se praebent. Nam quod eis raro ingenium nova argumenta excogitandi erat, non modo artem poeticam et narrationes et imagines e Catullo, Vergilio, Horatio, Ovidio sumebant, sed etiam ut illam penuriam dissimularent, ad artem rhetoricam confugiebant. Quo vitio Martialis, ille poeta vere ingeniosus, solus liber est; ceteri autem omnes carmina magis minusve artibus rhetoricis exornabant et raro materiam vere poeticam ac venustam simpliciter sincereque tractabant. Quae de causa factum est, ut longas descriptiones expertes gratiae, plenas doctrinae, et longas orationes poematis insererent ac libenter diras res narrarent, quibus eorum qui legerent animi percuterentur. Huc pertinent etiam verborum tumor et superlatio veritatis et figurae saepius in usum vocatae.

Ingeniosi autem erant illi poetae in verbis novandis, quod quidem omnium illius aetatis scriptorum proprium erat.¹⁾ Nam quamquam imprimis illa verborum copia utebantur, quam poetae aetatis Ciceronis et Augusti procreaverant, tamen etiam ceteros poetas inde ab initio litterarum Latinarum usque ad sua tempora perlegebant et quodcumque eis vocabulum placebat, etiamsi tum in usu esse desierat, mutuabantur. Totos autem versus vel dimidias partes exscribebant non modo perraro, sed etiam operam dabant, ut locutiones e prioribus carminibus sumptas variarent. Et illas ita mutabant, ut exempli gratia rationem adiectivorum cum substantivis coniungendorum mutarent, alia vocabula adderent, alia omitterent. Quo studio novandi saepe factum est, ut aut in tumorem aut in brevilloquentiam converterentur et adeo non elegantius dicerent, ut sententias obscurarent. Eodemque studio

¹⁾ Cf. Sen. epist. 114, 10.

priores poetas superandi adducebantur, ut non modo vocabula antea a scriptoribus orationis solutae solis usurpata in usum suum vocarent, sed etiam nonnumquam e sermone vulgari voces sumerent et ipsi permultas novas fingerent et saepe loco usitatae significationis verborum novam ponerent. Sed hac in re singulos poetas propter diversa carminum genera inter se differre consentaneum est.

Quamquam vocabula a singulis illius aetatis poetis novata saepius collecta sunt, tamen copiosius de Martiale solo verborum novatore disputatum est ab Aemilio Stephani¹⁾. Itaque cum ne illa quidem, quae Grosse²⁾, Paucker³⁾, Stephani⁴⁾ de Statii inventione novarum vocum disseruerant, sufficerent non modo permultis vocabulis omissis, sed etiam nonnullis falso Statii inventori ascriptis, denuo accurate de hoc argumento scribere constitui has secutus rationes.

Congessi non solum ea vocabula, quae apud Statium primum leguntur, sed etiam ea, quibus poeta novam significationem subiecit, praesertim cum hac in re praeter ceteros nova moliri ausus sit. Sed quominus omnia huius generis vocabula congererem, et mole et ratione disserendi impeditus sum. Itaque delectum facere coactus eas voces solas collegi, quibus plane nova vis et priori dispar subiecta est, non eas, quarum significatio leviter declinata est. Quam ob rem cum omnes novae verborum structurae, quae quidem ad syntaxim et formam grammaticam pertineant, tum omnia verba omissa sunt, quae translata vel mutata vel significanter dicta sunt. Ut hanc rem paucis exemplis illustrem: neglecta sunt vocabula qualia sunt: *obliquat preces* Th. III 382; *asperare* (vide thes. ling. Lat.); *sudatus labor* Th. V 190. cf. IV 721; *umbo* = *cubitus* Th. II 671; Ach. II 141; = *promunturium*, *culmen* Th. VI 257 (235). VII 15; Ach. I 408;

¹⁾ Aem. Stephani, De Martiale verborum novatore, diss. Uratisl. 1889.

²⁾ Aem. Grosse, Observatorum in Statii Silvis specimen, diss. Berol. 1861 p. 23 sqq.; idem Über eine Trierer Hdschr. der Achilleis des Stat., Progr. Königsb. 1866 p. 11 sq.

³⁾ C. Paucker, „Epimetrum“ quod legitur in „Anhang zu Beiträge z. lat. Lexikogr. u. Wortbildungsgesch. I—III“, Dorpat 1875 p. 41, quem librum ut compararem, mihi non contigit.

⁴⁾ In illa dissertatione, quam modo laudavi.

S. III 1, 110; = *summus fluctus* Th. IX 463; = *saxum* Th. VI 352 (330); S. IV 3, 47; *librare* = *perpendere* Th. VIII 288. IX 166. XI 260; *lunatus* = *peltatus* Th. V 145; *bellum* = *occisi* saepius; *bustum* = *cadaver crematum* Th. III 144. XII 248; *visus* = *oculi saepe*; *victoria* = *victores* Th. XII 8; *fragor ... canet* Th. VII 337; *undanti perfundit vulnere somnum* Th. II 124. cf. V 119; *dissaepire* = *plane separare, perfringere* Th. X 880; sescenta alia. Vocabula eius modi, quod magis ad poeticum dicendi colorem quam ad novas verborum significationes pertinent, ei congerenda reliqui, qui de Statianis figuris et de Statii arte poetica disseret.¹⁾ Sed nonnulla, ut *funalis*, *egloga*, al., quamquam mutata sunt, propterea afferre utile esse putavi, quod non Statius ipse ea mutavit, sed a sermone cotidiano petivit.

Praeterea tertium vocabulorum genus silentio praetereundum non erat. Nam etiam Statius, quamquam ea verborum copia usus est, quam ei priores poetae, imprimis Vergilius et Ovidius, suppeditaverunt, tamen saepe vocabula antea a scriptoribus orationis solutae solis usurpata in usum suum vocavit.²⁾

Libellum supra inscripsi *De Statio verborum novatore*. Sed cave credas omnia vocabula quae infra allata sunt a Statio ipso novata esse, immo vero magna pars non eius ingenio debetur. Ea quae ἄπαξ λεγόμενα dicuntur a Statio ipso novata esse putare licet, etsi periculum est, ne nonnulla non recte ei attribuantur. Quis enim est qui ignoret, quanta litterarum Latinarum pars temporum iniquitate interierit, et quot vocabula apud Statium legantur, quae ante eum semel vel certe perraro occurrant? Sed licet nonnulla iam antea usurpata sint, tamen hoc patet, illa non post Statium orta esse; quod ipsum exquirere operae pretium est. Alia, imprimis vocabula artis et instrumentorum a Papinio ficta non esse, nemo non intellegit. De permultis autem utrum Statius finxerit necne, certum iudicium fieri non potest. Sed haec teneri volo. Primum eorum vocabulorum, quibus etiam Silius vel Martialis usi sunt, quis auctor sit, propterea exquirere diffi-

¹⁾ De verbis translatis iam scripsit Langford Wilson, *The metaphor in the epic poems of P. Pap. Statius*, diss. Baltimore 1898.

²⁾ Vocabula huius modi nominabo *verba generis c*, cum vocabula nova vi instructa *verba generis b* et vocabula novata *verba generis a* nominem.

cillimum est, quod quae ratio inter Statium et Silium intercedat, dubium est, et quod neque Statius neque Martialis propter inimicitias vocabula ab altero ficta de industria recepisse videtur.¹⁾ Deinde si idem vocabulum etiam apud solutae orationis scriptores sive poetae aequales sive parvo temporis spatio distantes occurrit, id Statio non deberi censendum est. Tum ea verba, quae multo post demum apud scriptores, qui Statii imitatores non sunt, rursus leguntur, Papinium novasse indicare licet, quoniam idem verbum postea denuo fingi potuit. Sed ne id quidem certum est, cum multa verba apud inferiores demum scriptores occurrant, quae sermone cotidiano iam diu trita erant. Ut exemplo utar, utrum *temerator*, *inrubescente*, al. Statio inventori ascribenda sint necne, nescio. Qua de causa in singula verba utrum Statius novavisset necne, non inquisivi. Ut autem is qui legeret suo iudicio uti posset, omnes locos, qui per lexica²⁾ dispersi sunt, in unum locum congressi. Sed quod parva fides lexicis habenda est, mea opera exempla allata non mediocri numero auxi omnes scriptores poetasque aetate et priores Statio et inferiores, quorum quidem editionibus verborum indices additi essent, perscrutatus. Vocabulorum autem generis c poeticos modo locos enumerare satis habui. Quae res non modo effecit, ut fatum uniuscuiusque vocabuli appareret, sed etiam ad Statii imitatores cognoscendos aliquid attulit.

Vocibus a Statio novatis, si res ferebat, ea vocabula addidi, quibus vetustiores poetae vel scriptores in eodem argumento usi sunt. Nonnumquam etiam ea adiunxi, quae posteriores ad eandem rem significandam novaverunt. Deinde poetarum locis versuum genus ascribere inutile non esse putavi.³⁾ Notam h. autem omisi, si heroi modo versus ab eodem conditi sunt.

¹⁾ Valerium Flaccum Statio exemplo fuisse inter viros doctos constat.

²⁾ Praesto mihi erant haec: Quicherati thesaur. poet.¹ (secundam vel tertiam editionem summa opera data parare non potui); Saalfeldi thesaur. italogr.; Georges⁷; eiusdem Lex. d. lat. Wortformen; Forcellini-De Vit; thes. ling. Lat. t. I—II.

³⁾ Usus sum his notis:

h. = hexameter dactylicus.

p. = pentameter dactylicus.

φ. = Phalaecius versus hendecasyllabus.

Sed priusquam ad rem ipsam accedam, ea vocabula mihi enumeranda sunt, quae lexicis auctoribus in libris Statio vetustioribus non occurrunt et tamen occurrunt:

*declinis*¹⁾ Th. V 297; S. II 3, 45; Germ.²⁾ 31. 61. Calp. ecl. I 1. V 60 ex con. Heinsii.

nebris Th. II 664; S. I 2, 226; Ach. I 609. 716; Sen. Oed. 438 dim. anap.

novercalis Th. VII 177; S. V 2, 119; Sen. Ag. 118 sen.; Herc. f. 1236 sen.

remeabilis Th. IV 537. VI 945 (920); Germ. 674.

Sequuntur ea vocabula, quorum inusitata vis iam antea invenitur:

cingere = circumdare, circumponere Th. II 276: similiter dictum est Prop. III 6, 30 p.

gressus meton. = pes Th. X 877; S. II 3, 11. V 3, 99; Petron. 30, 7.

hiulcus act. = hiulcum reddens³⁾ Th. I 26; Sen. Phaedr. 1043 sen.

infaustus pass. Th. III 178. IV 742. VI 135 (128); Lucan. VI 789. VIII 717.

chol. = choliambus.

sen. = senarius iambicus vel trimeter iambicus acatalectus.

dim. = dimeter iambicus.

sept. = septenarius trochaicus vel tetrameter troch. catalecticus.

c. = catalecticus.

l. = lemma.

lyr. = versus lyrici.

pr. = oratio soluta.

ep. = carmina epica.

S. = silvae.

Th. = Thebais.

Ach. = Achilleis.

¹⁾ Lucan. IV 427 lectionem cod. U *declivibus undis* ceterorum codd. *declinibus* Hosius praefert.

²⁾ Usus sum iis editionibus et notis, quae in indice thes. ling. Lat. commendatae sunt.

³⁾ At cf. C. Thulin in Arch. f. lat. Lex. u. Gramm. XIV 388.

inlabi alqd. Th. VII 6: Cic. leg. II 39¹⁾.

murmurare alqd. S. II 1, 150: Pers. II 9 (non *immurmurare*).

oestrus meton. = furor Th. I 32; S. II 7, 3 φ.: Sen. Oed. 442 dim. anap.

pendere = suspendere S. I 2, 45: Vitr. IX 9, 2.

popularitas = studium favoris populi S. II 7, 69 φ.: Plin. nat. XXXIII 34.

praecerpere, *prae-* spectat ad locum Th. IX 193; S. III 4, 86: Catull. 64, 353.

praevertere = *vertere*, *dirigere*²⁾ Th. VIII 598³⁾. XI 209: Manil. III 324.

sortitus = sors Th. VI 389 (367). IX 54. XII 557: Val. Fl. III 379.

spiramen = flatus, spiritus Th. II 70. IV 96. VIII 222. XII 268: Lucan. VI 90⁴⁾.

In versibus occurrunt iam ante Statium haec verba:

clivius S. IV 3, 59 φ. ex con. Is. Vossii: Ov. epist. II 118 p. ex con. Imhofii.

cunctatio Th. VIII 613: Acc. trag. 154 sept.

habitor Th. III 604. IV 150. IX 846; S. III 5, 103: Lucan. I 27. VI 341.

impendium S. III 3, 88: Gratt. 33. 176. 308.

interiacere Th. III 337; Ach. I 710: Germ. 367.

interiungere Th. VI 308 (286): Gratt. 77 (tmesi divisum).

libamentum Th. XII 88; S. III 1, 164: Varro Men. 567 φ.

sturnus S. II 4, 19: Priap. 61, 10 φ.

ultio Th. VII 607; S. V 2, 94: Sen. Med. 25 sen. 896 sen.

¹⁾ *Pernicies inlapsa civium animos* exhibent codd. et Vahlen, ceteri editores ante *animos* inserunt *in*; at cf. Madvig. emend. p. 74; praeterea *inlabi alqd.* scriptum inveni Avien. Arat. 740 h.; orb. terr. 173 h. Claud. rapt. Pros. III 3 h. Paul. Nol. carm. 29, 3 h.

²⁾ Afferro hoc verbum, quod lexica deponens modo hac vi instructum esse dicunt.

³⁾ Sic Imhofium secutus hunc locum interpretor suppletis verbis *ad eum*. Minime mihi placet interpretatio eius scholiastae, quem Barth. in lucem protulit.

⁴⁾ Hoc loco *spiraculum* intellegi Forcellini non recte dicit.

Caput I.

Vocabula Graeca.

A. Appellativa.

Appellativa Graeca Statius perpaucis litterarum Romanorum civitate donavit. Nam quamquam illa in sermone cotidiano usitatissima erant, tamen elatius dicendi genus ea spernebat exceptis eis, quae aut iam trita erant aut a poetis nobilibus quasi consecrata. Qua de causa factum est, ut Papinius in 10825¹⁾ versibus epicorum carminum nulla nisi tria, e quibus unum (*gymnas*) etiam in silvis invenitur, et unum (*thyrsa*) exitum modo novum habet, novaret, quod est 1 : 3608, sed in silvarum 3892 versibus praeter illud *gymnas* quinque alia in litteras Latinas introduceret et uni novam significationem subiceret, quod est 1 : 556. Occurrunt autem ex illis septem tria in versibus lyricis²⁾, qui sunt 571, cum in hexametro 3321 versus conditi sint. In lyricis igitur versibus quadruplo maior numerus novorum Graecorum vocabulorum legitur quam in herois, si versuum numeri comparantur. Minime autem mirum est, quod in oratione soluta silvarum octo vocabula Graeca Statius novavit et uni novam vim subiecit.

¹⁾ Hic numerus efficitur, si Kohlmanno auctore poeta ipse 9697 versus Thebaidos fecisse putatur. Mueller 22 alios versus, quos Kohlmann agnoscit, Statii non esse censet. Quamquam non ignoro, et Muellerum et Kohlmannum complures versus non recte damnasse (cf. Klotz, Probleme der Textgesch. des Statius, Hermes XL 341 sqq.), tamen hi tantum numerum parum mutant. Achilleis continet 1124 et frgm. de bello Germ. 4 versus.

²⁾ Versibus lyricis utitur Statius his: Phalaecium hendecasyllabum habent 455 versus, systema Alcaicum 60, systema Sapphicum 56.

Eis vocibus, quae iam apud priores scriptores inveniuntur, in epicis carminibus non nisi duabus, quarum altera eis etiam cum silvis communis est, in silvis undecim atque earum 6 in h., 5 in lyr. primus inter poetas usus est.

Liquet igitur poetam in silvis a sermone cotidiano proprius abesse quam in carminibus herois. Quae res nullo modo miris nobis videbitur, ubi primum sermonem Martialis vocabulis de Graeco fonte desumptis abundantem comparaverimus. Martialis enim, cuius epigrammatis Statii silvae quodam modo similes sunt, praesertim cum uterque nonnumquam eandem rem celebraverit¹⁾, in 9587 versibus novavit 55, id est 1 : 174, extra versus 4, 76 primus in versu usurpavit.²⁾

Illorum autem Graecorum vocabulorum, quae apud Statium primum occurrunt, plurima iam antea hominibus doctis in sermone cotidiano usui fuisse mihi persuasum est. Itaque O. Weiseo non assentior, qui in illo libro, qui inscribitur: *Die griech. Wörter im Lat.*, Leipzig 1882, has voces *epitrapezios*, *eucharisticon*, *trieteris* ut a elocutione vel vulgi vel hominum doctorum alienas signat. Nam qua de causa vocabulum *eucharistici* a *propemptici* separet, nescio, neque quin adi. *epitrapezios* artificibus atque artium indicibus notum fuerit, dubito. De voce autem *trieteridis* disserere supervacaneum est. Certe voces *gymas*, *pale*, *thyrsa*, *orum* Statium primum e Romanis usurpavisse putare licet.

Iam transeamus ad vocabula ipsa, quae secundum rerum genera disponere utilius erit quam secundum vocum exitus.

1. Ars poetica.

Vocabula huc spectantia, quae tantummodo in oratione soluta silvarum occurrunt, Statius e scholis rhetoricis³⁾ petivit et ea a patre ipso didicisse videtur. Omnia fere genera orationis demonstrativae, quae quidem res occasione oblatas celebrent, a Papinio Graecis nominibus appellantur, nam etiam *genethliacon*

¹⁾ Cf. Vollmeri silv. edit. p. 20 adn. 3.

²⁾ Cf. Stephani l. l. p. 7.

³⁾ De Statii rhetorum discipulo cf. Vollmer l. l. p. 27 et 31 et imprimis H. Lohrschii dissertatio quae inscribitur: *De Papinii Statii silvarum poetae studiis rhetoricis*, Halis Sax. 1905.

S. II praef. et S. II 7 l. legitur; pro voce *παραμυθητικόν* sola utitur latino vocabulo *consolationis* S. II 6 l. III 3 l.

*epicedion*¹⁾ (*ἐπικήδειον*) S. II praef.; S. V 1 l. V 3 l. V 5 l. Auson. 318 (et in lemmate et verbis iniunctum). Serv. ecl. V 14: significat autem cantaturum se *epicedion* et *epitaphion*; nam *epicedion* est, quod dicitur cadavere nondum sepulto . . .; *epitaphion* autem post completam sepulturam dicitur; cf. Gloss. V 259, 22. (*nēnia* Plaut., al.; carmen funebre Quint. VIII 2, 8; carmen ferale Verg. Aen. IV 462; carmen exequiale Ov. met. XIV 430; lamentabile carmen Stat. S. V 3, 1.)

epithalamion S. I praef. I 2 l. Quint. inst. IX 3, 16: Catullus in *epithalamio*. Treb. Gall. 11, 7 (bis). Auson. 356 l. Hier. epist. 53, 8: Christum sanctarumque nuptiarum dulce canit *epithalamium*. Aug. in psalm. 44, 3 (Migne XXXVI p. 494): solent dici ab scholasticis carmina quaedam uxores ducentibus et nubentibus, quae vocantur *epithalamia*. Paul. Nol. carm. 25 l. cod. q et s. Claud. IX l. X l.; carm. min. 25 l.; carm. min. app. 5 l. Sidon. carm. 11 l. 14 l. 15 l. Drac. Romul. VI l. et subscr. VII l. et subscr. Lux. anth. 18 l. Ennod. carm. I 4 l. Prisc. gramm. II 170, 10: Licinius²⁾ in *epithalamio*. Cassiod. in psalm. 44 div.: *epithalamium* vero interpretatur laus thalami, quae Sponso coelesti consuetudine humanitatis offertur. Virg. gramm. epist. praef. p. 105, 21: *epithalamion* canebant. p. 106, 9: ovantesque *epithalamion* cytharae ac si modulatu congruenter apteque decantant, nuptiales scilicet seratissimorum cantus conviviorum ponentes. Isid. orig. I 39, 18: *epithalamia* sunt carmina nubentium, quae decantantur a scholasticis in honorem sponsi et sponsae etc.; infra: Vocatur autem *epithalamium* eo, quod in thalamis decantetur. Anth. 22 l. Gloss. saepe. (aliud carmen significat *hymenaeus* Plaut., al.; Stat. S. II 7, 87 φ.: vestros

¹⁾ Illud carmen, quod a plerisque *Epicedion Drusi* nominatur, in codd. *Consolatio ad Liviam* dicitur.

²⁾ Ex hoc loco colligere non audeo, C. Licinium Calvum ipsum carmini suo nomen *epithalamion* dedisse, cum ne Catullus quidem carmen 62 *epithalamion*, ne Horatius quidem carmina *odas*, ne Vergilius quidem bucolica *eglogas* dixerint; sed eum dare potuisse concedo. Idem sentiendum est de *propemptico Pollionis*.

hymenaeon ante postes festis cantibus . . . personabo; cf. S. I 2, 238; nuptialia carmina Cat. 61, 12 glyc.; socialia carm. Ov. her. XII 139.)

eucharisticon S. IV 2 l.¹⁾ Paul. Pell. carmen inscribitur *Eucharisticos deo* . . .; praef. 2: ut . . . eucharisticon ipsi opusculum sub ephemeridis meae relatione contexerem. Hor. carm. I 36 l. compl. codd.: eucharistice. Schol. Hor. carm. I 10 l. cod *ν* (apud Ps. Acro. ed. Keller II p. 380): eucharistice id est glorificative.²⁾ (euchariston Sidon. carm. 16 l.)

ode S. IV 5 l. et IV 7 l.: ode lyrica. Porph. et Mar. Victorin. gramm. VI et Diom. gramm. I et Schol. Hor. Horatii carmina *odas* nominant. Lact. inst. IV 12, 3: in ode. Mar. Victorin. gramm. VI 183, 22: ode est dulcedine soni verbum lexisve pronuntiata. Sedul. carm. pasch. I 23 h.: Daviticis ad-suetus cantibus odas cordarum resonare decem. Sidon. epist. IX 15, 1: sive oden hanc ipsam mavis vocare sive eglogam. Anecd. Helvet. p. 173, 34. p. 236, 9: ode cantus dicitur. Anth. 762, 13 h.: merulus modulans tam pulchris zinzitat odis.³⁾ Gloss.: ode dicitur cantatio.⁴⁾ (odaria, orum Petr. 53, 11; carmen.)

propempticon S. III 2 l. Char. gramm. I 124, 5: Cinna in propemptico Polionis. I 134, 12: Julius Hyginus in Cinnae propemptico. Sidon. carm. 24 l.

sōtēria, orum S. I 4 l.: soteria Rutili Gallici. — Mart. XII 56, 3 h.: soteria poscis amicos (= dona revalescenti data).⁵⁾

Novam rem significat

*egloga*⁶⁾ (ecl.- Vollm. ἐκλογία) S. III praef. IV praef. Plin. epist. IV 14, 9: sive epigrammata sive idyllia sive eglogas sive,

¹⁾ Ps. Tert. haer. 2 legitur *ad benedicenda eucharistia sua*. Ennodius ipse opusc. 5 p. 393 *eucharisticum* non inscripsit.

²⁾ De vocabulis Graecanicis quae traduntur in inscriptionibus carminum Horatianorum scripsit Ed. Zarncke, diss. phil. Argent. III (1860) p. 213sqq.; cf. praeterea eundem Jahrb. f. class. Phil. 1861 p. 785sqq. Christ, Sitz.-Ber. d. Akad. München 1893 p. 100sqq.

³⁾ Anth. 658, 25 h. non est, quod *escas* in *odas* mutetur.

⁴⁾ *Ode* cogn. C. J. L. XIV 3762.

⁵⁾ Cogn. *Soteria*, ae C. J. L. III 2268. V 88. 131. IX 91. 319. XII 797. 4197. 5070.

⁶⁾ Cf. Pauly-Wissowa V 1930sq. *Egloga*, non *ecloga*, et apud Statium et in ceteris libris scribendum est; nam non modo codices

ut multi, poemata seu quod aliud vocare malueris, licet voces. Suet. vita Verg. p. 65, 10; vita Hor. p. 46, 12 nominatur Hor. epist. II 1 *egloga*. Item Porph. non modo carmina et epodos Horatii, sed etiam interdum (in serm. II 2, 1; epist. I 6. I, 7) sermones *eglogas* dicit. Schol. Hor. vita Hor. et in serm. II 1, 1. Fortun. gramm. VI 303, 23. Anson. 324. 335; p. 86 Peip.: (Eglogarum liber); saepius carmina Ansonii in inscriptionibus et subscriptionibus codicum (p. 87. 91, 26. 92, 25. 109. 97 IX Peip. adn.) *eglogae* dicuntur. Symm. epist. III 11. Serv. et Fulg. Virg. cont. bucolica Vergilii *eglogas* vocant. Sidon. epist. IX 13, 2 vers. 12 aocl. min. IX 15: sive oden hanc ipsam mavis vocare sive eglogam. C. J. L. VIII 18864, 22. Gloss. saepe. (eglogae = loci electi Varr. frgm. Char. gramm. I 120, 28, alii.)¹⁾

2. Esculenta; unguenta.

Omnia vocabula, quae huc afferenda sunt, uno excepto leguntur in versibus Phalaeciis, qui omnino novis vocibus res significantibus abundant.

cārŷōtīdes (καρυώτις) S. I 6, 20 φ. Mart. XI 31, 10 φ.: caryotidas. (cārŷōta Varro, al.)

cottāna, orum S. IV 9, 28 φ.: prunorum globus atque cottanorum. (Plin. XIII 51.) Mart. IV 88, 6 p. VII 53, 7 h. XIII 28, 2 p. Juv. III 83: cottōna.

oxŷpōrus, a, um S. IV 9, 36 φ.: sal oxyporum. (Colum. XII 59, 5; Plin.)

aphrōnītrum S. IV 9, 37 φ.: panes viridantis aphronitri. (Scrib. Larg. 82; alii.) Mart. XIV, 58, 2 p. (nitri spuma rubentis Ov. med. fac. 73.)

plerumque illam formam exhibent, sed etiam in titulis ea legitur. De littera *c* ante *l* in *g* mutata cf. H. Schuchardt, Der Vokal. des Vulgärlat., Leipz. 1866 I p. 124 et Saalfeld, Die Lautgesetze d. griech. Lehnwörter im Lat., Leipz. 1864 p. 27 sq.

¹⁾ Cogn. mul. *Egloge* Suet. Nero 50. C. J. L. IV 2148. V 3170. 6368. 6621. 7765. 8242. VI 17089. 17091. 25187. VIII 7483. IX 1924. 3156. 3494. 3583. XI 5296. *Eglogus* C. J. L. V 2521.

ōpōbalsāma, orum S. III 2, 141. (Cels., al.) Mart. XI 8, 1 h.¹)
Juv. II 41. Sidon. epist. IX 13, 5 vers. 53 anacr. (balsama Verg.
georg. II 119, alii.)

3. Aedificia; artificia.

hŷpōcauston S. I 5, 59: tenuemvolvunt hypocausta vaporem.
Plin. epist. II 17, 11. II 17, 23. V 6, 25: hypocauston. Ulp. dig.
XVII 1, 16: sphaeristerium et hypocausta. C. J. L. II 5181, 22:
-is. Not. Tir. 96, 99: hippocaustum. — adi. hypocaustus Ulp. dig.
XXXII 55, 3: diaetarum hypocaustarum. (Cic. ad Q. fr. III 1, 2,
alii: vaporarium; hypocausterion Cet. Fav. 16 p. 300, 18.)

trīchōrus, a, um S. I 3, 58: quid nunc iungentia mirer
aut quid partitis distantia tecta trichoris? Spart. Pesc. 12, 4: in
qua [sc. domo Pescenniana] simulacrum eius in trichoro con-
stituit [consistit coni. Peter]. Paul. Nol. epist. 32, 10: reliquiis...
intra absidem trichora sub altaria sacratis. C. J. L. IX 5566:
sibi sarcophagum et panteum cum trichoro disposuit et perfecit.
Gloss. V 526, 40: trichorum sive trichorium locus prandii.
V 517, 32: trichorus ubi puellae rota(s) faciunt. V 517, 33:
trichorus vel trichorus locus prandii qui et sima dicitur. Gloss.
Werth. Gallée 345: trichorium ubi tres ordines stant obsequentium.
Gloss. Plac. V 102, 13: tricora tres cameras sive tres absidas.

āsārōtos S. I 3, 56: varias ubi picta per artes gaudet
humus superatque novis asarota figuris. (Plin. nat. XXXVI 184:
quem vocant asaroton²) oecon; Sidon. carm. 23, 58 φ.: asarotici
lapilli.)

diaeta S. II 2, 83: una tamen cunctis, procul eminet una
diaetis. (Cic., Petron., al.)

epitrapezios S. IV praef.: Herculem Epitrapezion. IV 6 l.

¹) Qua de causa Stephani hoc verbum omiserit, nescio. Equidem
id apud poetam Statium vel Martiale vetustiore non inveni. Praeterea
in Stephani dissertatione desidero has voces: *Batrachomachia*, *cestos*,
crystalla, *Celaenaeus*, *halica*, *Flavius*, *Mulvius*.

²) Nescio an rectius ἀσάρωτον οἶκον scribatur. In Graecis libris
ἀσάρωτος non legitur.

cölossus S. I 1, 1: colosso. I 3, 51 et IV 6, 46: -os [= acc. plur.]. (Sen. epist., alii.) Mart. epigr. 2, 1 h.: -us; I 70, 7 h. et VIII 60, 1 h.: -i. II 77, 3 h. et VIII 44, 7 chol.: -on. Juv. VIII, 230 et Auson. 336, 70 h.: -o. Carm. epigr. 1552 A, 82 h.: -os [= nom.].

4. Supellex.

synthesis = vasa S. IV 9, 44 φ.: unam dare synthesisin . . . alborum calicum atque caccaborum. Mart. IV 46, 14 φ.: crasso figuli polita caelo septenaria synthesis Sagunti. — = vestimentum (Act. Arv. a. 91 II 8.¹⁾) Mart. IV 66, 4 p. V 79, 2 p. 79, 6 p. X 29, 4 p. XIV 141 l.: synthesis. II 46, 4 p. et XIV 1, 1 h.: -ibus. — = medicamentorum compositio vel mixtura Ser. Samm. 574. 1064.

enlychnion (ἐλλύχνιον) S. IV 9, 29 φ.: enlychnia sicca. (Vitr. VIII 1, 5; alii.)

stātēra (στατήρ) S. IV 9, 46 φ.: certa velut aequus in statera. IV 3, 35 φ.: sub alta repit languida quadrupes statera [transl. = iugum²⁾]. (Cic., al.) Mart. X 55, 7 φ. [item atque apud Stat. in clausula.] Ven. Fort. carm. II 6, 23 dim. (trütina Hor., al.)

5. Novas formas

habent duo vocabula, quorum alterum sermone tritum fuisse videtur; alterum Statius metri causa usurpavit.

crystalla orum³⁾ S. I 2, 126. III 4, 58. Mart. VIII 77, 5 h. IX 22, 7 h. 73, 5 h. X 13, 5 h. 66, 5 h. XII 74, 1 h. Apul. met. II 19: crustallum. Vulg. apoc. 21, 11: crystallum. Claud.

¹⁾ Statius igitur, quod carmen anno demum 94 fecit, hoc vocabulum non civitate Romana donavit; sed et nova vi ornatum et in poeticorum verborum copiam introductum est. Exemplis a Stephanio l. l. p. 19 allatis addendum est Herm. vulg. sim. 6, 1. — Coga. *Synthesis* C. J. L. XIV 2150.

²⁾ Cf. Gloss.: statera iugum; ζυγόν statera. Simili modo sunt translata: *cruce* = temo S. IV 3, 28 φ.; *luna* = fibula calcei S. V 2, 28; *plumae* = squamae Th. XI 543. IV 268; *murex* = aculeus frenorum Ach. I 221.

³⁾ τὸ κρύσταλλον nusquam legi videtur.

carm. min. 31, 7 h. 38, 1 h. Aug. in psalm. 147, 2: *crystallum* (ter). Orient. comm. I 552 p. Merob. carm. 2, 7 h. Paul. Petric. Mart. III 99; visit. nepot. 11. Alc. Avit. carm. 1, 253. Ennod. carm. I 8, 19 h.: -um. Cassiod. in psalm. 147, 6: *crystallum* (bis). Greg. M. in Ezech. I 7, 18: -um. Ven. Fort. carm. VI 1, 110 h.; carm. spur. 1, 235 h.: -um. Dub. Nom. gramm. V 576, 6: *cristallum* generis neutri. Not. Tir. 99, 99 et Gloss.: -um. Cosmogr. Aeth. Istr. III 38. V 65: *cristallum* (sed V 67 *cristallus*).¹⁾

thyrsa, orum Ach. I 950. Gloss. V 158, 4. 5. (thyrsus Hor., al., Stat. saepe.)

6. Varia.

*artēmo*²⁾ S. III 2, 30: *exploret primos gravis artemo lembos*³⁾. (Sen. contr. VII 1, 1, alii.)

Batrachomachia S. I praef.: *et Culicem legimus et Batrachomachiam etiam agnoscimus*. Mart. XIV 183 l.

*cestos*⁴⁾ Th. II 283: *quae pessima ceston vis probet*. V 63: *solvisse iugalem ceston*. (Varro rust. I 8, 6: *cestum* = acc.; alii.) Mart. VI 13, 8 p. XIV 206, 2 φ. XIV 207, 1 h. Claud. X 124 h.: *ceston*. (*zōna* Plaut., Cat., al.)

gomfus S. IV 3, 48 φ.: *umbonibus hinc et hinc coactis et crebris iter alligare gomfis*. Tert. apol. 12: *ante plumbum et glutinum et gomphos sine capite sunt dei vestri*. — Chalc. transl. p. 43 A: *ea quae acceperant conglutinabant non isdem quibus ipsi nexibus, sed aliis ob inconprehensibilem brevitatem invisibilibus gomphis*; comm. 203: *invisibiles . . . coniunctiones gomphos appellat*; comm. 203: *quorum omnium quendam nodum cationemque dicit esse in minutis solidisque corpusculis, quae gomphos cognominat*.

¹⁾ Sol. 15, 29 legitur *crystallus* (masc. gen.), non *crystallum*. Isid. orig. XVI 13, 1 *crystallum* exhibet cod. Z, *crystallus* ceteri codd.

²⁾ Lucil. 985 L. = 586 Marx *Arabus Artemo* cognomen viri putandum est.

³⁾ Sic, non *primas . . . barcas*, Vollmerum secutus scribo, quod illud a codicis lectione facilius repeti mihi videtur. Eadem de causa vox *barcae* hoc in libello omissa est.

⁴⁾ Separanda est haec vox a voce *caestus*, quamquam Paul. Fest. p. 45 illas confundit. Walde, Lat. etym. Wörterb. ducit *caestum* a voce **caed-stus*; cf. etiam Serv. Aen. V 69.

gymnas Th. IV 106: Herculea turpatus gymnade vultus amnis; Ach. I 358: exercere protervas gymnadas; S. II 2, 8: ad Ambracias conversa gymnade frondes. III 1, 44: hic tibi festa gymnas. IV 2, 48: Therapnaea . . . gymnade. Prud. perist. X 190 sen.: quem vester deus effeminavit gymnadis licentia; c. Symm. II 517 h.: oleo . . . et gymnadis arte unctis pugilibus. Sidon. carm. 5, 162 h.: Therapnaea . . . gymnade (eodem versus loco quo Stat. S. IV 2, 48). 2, 497 h.: Achelous gymnade pinguis. 9, 189 φ.: gymnas Bebrycii tremit theatri. Gloss. V 600, 64 et 634, 58: gymnades mulieres Lacedaemoniae lingua galica (vel *gallica*; *gracca*?). IV 603, 31.¹⁾ (luctatio Cic., al.; luctatus Plin., al.; luctamen Verg. Aen. VIII 89, alii; *pālaestra* Ter., al., Stat. S. II 1, 110: *catenatis curvatus membra palaestris*. III 1, 157: *manu Libycas nodare palaestras*.)

pālē Th. VI 830 (805): corde labores ante alios erat uncta²⁾ pale; Ach. II 155: liquidam nodare palen et spargere caestus. Sidon. carm. 9, 188 φ.: doctos . . . patriis palen Therapnis. 23, 302 φ.; epist. IX 13, 4 vers. 69 anacr.: thymelen palenque doctas . . . citharistrias. (cf. Ambr. in psalm. 36, 56: in Latinis plerisque *colluctatio* reperitur, in Graecis omnibus *πάλη* scribitur. *πάλη* enim Graecorum, *lucta* est Latinorum. — cf. *gymnas*.)³⁾

triētēris [sc. *ἐορτή*] Th. IV 722. VII 93: -ide. IX 480 et Ach. I 595: -ida. (Cic. nat. deor. III 58: -ides.) Sil. IV 776: -ide. — scil. *περίοδος* S. II 6, 72: -ida. Mart. VI 38, 1 h. VII 96, 3 h. IX 84, 9 h. X 53, 3 h.: -ide. Auson. 261, 3 h. et 258, 1 h.: -ide. 148, 2 h.: ida. 323, 20 h.: -is. Paul. Nol. carm. 10, 103 h.: -ide. Paul. Pell. 49 h. 121 h. 474 h.: -ide. [omnibus his locis trieteris, -ida, -ide in quinta sede legitur.] Sidon. epist. II 8, 3 vers. 13 φ.: trieteridem. Eugen. Tolet. carm. 96, 3 h.: -ida [sc. *ἐορτή*, in quarta sede]. Anth. 671, 125 h.: -ide [in quinta sede]. (trieterica, orum Ov. rem. 593, alii; Stat. Th. II 661: trieterica nox; triennia Ov. met. IX 642.)

¹⁾ *Gymnas* cogn. mul. C. J. L. V, 41.

²⁾ Cf. Ov. her. XIX 11: uncta palaestra; met. VI 241 et her. XVI 151: nitida palaestra.

³⁾ Cogn. mul. *Pale* C. J. L. II 1611. 1612.

B. Adiectiva Graeca a nominibus propriis derivata.

Veris adiectivis etiam patronymica, quamquam substantiva sunt, adiungere liceat, quod suffixa -ides, -is, -ias aequae atque cetera, quae adiectiva efficiunt, ad quodlibet nomen proprium derivandum apta erant. Huc accedit, quod poetae patronymica saepe loco adiectivorum posuerunt.

Ut appellativa Graeca poetae elatioris dicendi generis studiosi repudiabant, ita facere non poterant, ut etiam adiectiva Graeca a nominibus propriis derivata effugerent. Nam quamquam Romani adiectiva eorum locorum Graecorum, quae omnibus nota erant, nonnumquam propriis suffixis exornabant¹⁾, ut *Atheniensis*, *Thebanus*, al., tamen raro²⁾ adiectiva hominum Graecorum formis Latinis instruebant. Quam ob rem consentaneum est, epicos poetas, qui argumenta plerumque de Graecis libris depromebant, adiectivis Graecanicis ab hominibus locisque derivatis abundare. Quin etiam illa adiectiva tam crebro usurpabant, ut poetae ipsi non modo a Graecis nominibus propriis nova adiectiva derivarent, sed etiam nonnumquam Latinis nominibus Graeca suffixa annecterent.³⁾ Itaque ubi adiectivis Graecis a Romanis usurpatis nulla apud Graecos scriptores respondent, exquirere non possumus, utrum illa poetae a Graecis libris nunc deperditis mutuati sint an ipsi finxerint. Id ad Statium quoque pertinet, qui non modo sescenta adiectiva Graeca a prioribus poetis recepit, sed etiam 76 novavit et 8 inter poetas primus usus est. Haec per carmina sic dispersa sunt⁴⁾: leguntur verba generis a 50 in ep., 4 et in ep. et in silv. h., 21 in silv. h., 1 in φ .; verba generis c 5 in ep., 1 et in ep. et in silv. h., 1 in silv. h., 1 in φ . Inde cognoscimus, in silvis maiorem numerum novatorum occurrere quam qui ex comparatione carminum epicorum expectatur, id quod sane mirum est, sed ea re

¹⁾ Cf. Wackernagel, Zu d. lat. Ethnika, Arch. f. Lex. XIV 1 sqq.

²⁾ Cf. Radford, The suffixes -anus and -inus, in Studies in Honor of Gildersleeve, Baltimore 1902 p. 98.

³⁾ Cf. ex. g. Cooper, The word formation in the Roman sermo plebeius, New York 1895 p. 323sq. et infra p. 249 et 250.

⁴⁾ Ea vocabula, quae in pluribus carminum generibus occurrunt, in singulis semel numero.

factum est, quod Papinius etiam in silvis semper fere fabulas Graecas ornatus causa narrat.

His adiectivis novatis Statius a Valerio Flacco superatur; nam hic in 5992 hexametris 46¹⁾ vocabulis primus uti videtur, quod est 1 : 122, cum Statius 1 : 194 novaverit.

Iam transeamus ad singula adiectiva. Haec cadunt in

1. -aeus (-αἰος).

Huic suffixo simile est -ēns, quod interdum eorundem nominum stirpibus annexum est. Itaque cum in codicibus illa duo suffixa persaepe confundantur atque ea in re codicum auctoritas omnino nulla sit, non raro, si in Graecis libris idem vocabulum non reperitur, dubium est, quid poeta scripserit. Hac re factum est, ut nonnumquam de scribendi ratione ab editoribus dissentirem. Statius 42 adiectiva suffixi -aeus ope formata a prioribus poetis petivit; his addidit 6 generis a et 3 generis b.

Ālālcōmēnaeus Th. VII 330: -aea Minervae agmina.

*Cēlaenaesus*²⁾ Th. II 666: foeda -aeā committere proelia buxo. Mart. V 41, 2 chol.: concubino . . . -aeo [= Attidi]. X 62, 9 chol.: Marsyas -aeus. XIV 204, 1 h.: -aeos . . . amores. Claud. XVIII 278 h.: -aeos . . . furores.

Hēbraeus S. V 1, 213: Hebraei . . . liquores. Tac. hist. V 2: -aeas . . . terras. Tert. apol. 18.³⁾ Iuvenc. IV 478. 693. Prud. ham. 781 h.; cath. V 71 asclep. min.; apoth. 379 h. Mar. Victorin. aleth. III 524 h. II 299 h. Cypr. Gall. lev. 228; gen. 1233; exod. 67. 82. 128. 682; iud. 159. Sedul. carm. pasch. I 214 h. II 79 h. III 250 h. Alc. Avit. carm. 5, 527. 5, 467. 6, 311. 6, 334. Arator act. I 107 h. Ven. Fort. Mart. III 497 h. Eugen. Tolet. carm. 39, 1 sept. (Hebraicus Lact., al.; Hēbrēicus

¹⁾ Cf. Stephani l. l. p. 26 sqq, ubi 20 vocabula Valerio Flacco attribuuntur, et infra p. 256 adn. 3.

²⁾ *Κελαιναῖος* auctoribus Papeo-Benselero³ et Passowio-Rostio-Palmio⁵ Lips. 1841 sqq. in Graecis libris non legitur. Ceteras eiusdem modi voces asterisco notabo.

³⁾ Cum adi. *Hebraeus* a tertio saeculo omnes fere scriptores sescenties utantur, me locis poeticis contineo.

Ps. Cypr. mont.; Iūdaeus Cic., Hor., al.; Iūdāicus Cic., al.; Palaestinus Tib., al., Stat.; Īdūmaeus Verg., al., Stat. S. III 3, 140: Idymaeus.)

*Hēcātaeus*¹⁾ Th. VII 273: Hecataea . . . Gargaphie. (Hēcātēius Ov. met. XIV 44. Stat. Ach. I 447; Hēcātēis Ov. met. VI 139. Stat. S. III 1, 60.)

Ītōnaeus Th. VII 330: ducit Itonaeos. (Itonius Liv. XXXVI 20, 3; Itonis Paul. Fest. 105, 15 [perperam hic Paulus *Itonida* pro nominativo habuit].)

Thēbaeus Th. IX 291: Thebaeum . . . Lichan. Const. veteran. 15 p. 1962, int. 8 (a. 83): cohortibus septem, -quae appel(lantur) . . . I et II Thebaeorum. C. J. L. III 37 (a. 95). Tert. apol. 47. Iul. Val. I 7. Spart. Pesc. 12, 4: a rege Thebaeorum [h. e. Thebaidis Aegypti]. Itin. Silv. 8, 2: lapis ingens thebeus. Amm. XIV 11, 15. Claud. carm. min. 27, 91 h.: Thebaeo monte [ex con. Heinsii; hic adi. est derivatum a Thebis Aegypti]. Not. dign. oc. V 11. 154. VII 29: Thebei vel Thebaei; or. VII 10. 11. 45. 46. VIII 4. 5. 36. 37. XXXI 32. Avell. p. 746, 18. 19. Greg. Tur. glor. mart. 61. (Thebānus Hor., al., Stat. saepe; Thēbāis Ov., al., Stat. octies; Thebaicus vide infra.)

Dīdŷmaeus Th. VIII 199: Didymaea . . . limina. (Plin., al.)

Pyrrhaeus [de Pyrrha, Deucalionis uxore, ductum] Th. VIII 305: Pyrrhaea . . . saxa. (nemore Pyrrhaeo Plin. XVI 46: hoc adi. derivatum est Pyrrha ab oppido Lesbi.)

*Tānāgraeus*²⁾ Th. IX 127: -aeum . . . Phalanthum. IX 745: -aeum . . . Coroebum. (Cic. dom. 111; Tanagricus Varrō rer. rust. III 9, 6, alii.)

2. -ēius (-ήιος).

Huius suffixi ope adiectiva formata pauca apud Papinium occurrunt, quod eis casibus solis uti licebat, qui in brevem syllabam exeunt. Receptit 11, sed pro receptorum numero multa (7) novavit.

¹⁾ Hanc formam exhibet Kohlm. Quid codd. tradant, non dicit. Cum poeta ter formis *Hecate* et semel *Hecaten* et *Hecate* [abl.] et *Hecateius*, sed non nisi semel *Hecatae* utatur, nescio an rectius *Hecateus* scribatur, praesertim cum Graeci et τὰ Ἐκαταῖα et τὸ Ἐκάτειον dixerint.

²⁾ Mendose scribit Georges *Tānāgraeus*.

Căpănēius Th. XII 545: -eia coniunx [= Euadne]. Claud. carm. min. 30, 151 h.: -eia coniunx. Drac. laud. dei III 507 h.: Euadne . . . Capaneaia coniunx. [apud omnes in clausula.] (cf. Capanēus.)

**Chăröpēius* Th. V 159: -eia coniunx [in clausula; h. e. Polyxo Lemnia].

*Mëgărēius*¹⁾ [a Megaris derivatum] Th. XII 219: -eia . . . arva. (Mëgărēus Ov. fast. IV 471; Mëgărus Verg. Aen. III 689; Megaricus Cic., al.; Megarensis Plin., al.; Megarius Quint. inst. V 11, 40.)

**Oenēius* heros [= Tydeus] Th. V 661. (*Oenēus Ov. met. VIII 281. Stat. Th. II 469. Sil. XV 308; Oenīdēs Ov., al., Stat.; Oenēis Sen. Herc. Oet. 583 dim. anap.)

Pēlēius heros Ach. I 551. Sil. XIII 803: -eia facta. Don. gramm. IV 373, 26 et ars anon. Bern. (anecd. Helv. p. 72, 4): Peleius a Peleo. (Pēlīdes Hor. carm. I 6, 6, al., Stat. S. II 7, 97 φ.; Ach. ter; Pelēus v. infra.)

**Penthēius* Th. XI 318: Pentheia . . . mater [= Agave]. Sidon. carm. 22, 94 h.: -eia mater. (*Penthēus Ov. met. IV 429. Stat. Th. bis, al. *Penthiacus Petron. 47, 10.)

**Sīpŷlēius* S. V 1, 33: genetrix Sipyleia [= Niobe]. Auson. 244, 1 h.: Thebarum regina fui, Sipyleia cautes quae modo sum.

Quin etiam metro coactus derivavit in silvis ad normam Graecam a stirpe Latina

*Tībērēius*²⁾ S. III 3, 66: Tībērēia aula. (Tiberianus³⁾ Plin., al.; Tibereus⁴⁾ Plin. XXXVI 55; Tiberius mensis Suet. Tib. 26.)

¹⁾ De *Megareo* est derivatum *Megareius* apud Ov. met. X 659: *Megareius* heros [= Hippomenes].

²⁾ Stolz, *Histor. Gramm. d. lat. Spr.*, Leipz. 1894 p. 474 errat, cum dicit, vocabulum *Tibereius* esse formatum Latino suffixo -ēio. Iam Stephani l. l. p. 27 adn. 1 recte admonuit, Latinum suffixum -eius semper disyllabum esse. Ex exemplis a Stolzio allatis eiciendum est *Priapeia* ut vel a Graecis depromptum (cf. *πριαπήιον* = nomen violae) vel ad normam Graecam fictum.

³⁾ Cogn. *Tiberianicus* C. J. L. III 4558.

⁴⁾ Georges metitur hoc adi. *Tībērēus*. Quamquam suffixo Graeco -ēus nonnumquam Latina adi. fingeantur (cf. Stephani l. l. p. 29), tamen

3. -ēus (-εἰος).

Huius modi adiectiva 29 recepit et 11 civitate litterarum Romanorum donavit. Quin etiam duo Latina nomina metri necessitate adductus hoc suffixo instruxit.

Ādrastēus [de Adrasto ductum] S. I 1, 52: Adrasteus Arion. — ad Adrasteam deam pertinens Amm. XIV 11, 22: Adrasteo pallore' perfusus. — ab Adrastia urbe derivatum Iust. XI 6, 10: in campis Adresteis [sic codd., *Adrasteis* Ruehl]. (Adrastis v. infra.)¹⁾

* *Cāpānēus* Th. VIII 661: -ea . . . pinus. X 811: -ea . . . tela. X 832: -ea . . . signa. XII 764: -ea . . . pectora. (Capaneus v. supra.)

*Cenchrēus*²⁾ [ad Cenchreas pertinens] Th. IV, 60: Cenchreae . . . manus. Porph. Hor. carm. I 7, 2: Cenchreo ac Lecheo sinu.

* *Clŷmēnēus*³⁾ S. I 2, 123: Clymenea . . . germina. (*Clŷmēnēius Ov. met. II 19; Clŷmēnēis Epiced. Drusi 111.)⁴⁾

Plinium *Tiberēus* dixisse ex eo concludo, quod ibidem etiam simili adi. *Augustēus* [cod. B¹ *augustaicus*] utitur, cui Georges quoque exitum -ēus attribuit. *Tiberēus* etiam Isid. etym. XVI 5, 4 scribendum esse suspicor [codd. et edit. *Tiberius*], quod Isidorus illud Plinii excerpit. Etiam aliae voces quae vocantur hibridae huius modi reperiuntur. Ut Statius ipse novavit *Maronēus* et *Neronēus*. *Romūlēus* legitur Pervig. Ven. 72 sept. Praeterea de-Vit affert ex titulis *Caesarēus*; sed de hoc vocabulo dubitare licet, cum *Caesarēus* saepe a poetis [a Statio novies] usurpatum sit.

¹⁾ *Adrastius* nom. gentil. deriv. latin. C. J. L. XII 3136.

²⁾ De Vit dicit scribendum esse *Cenchræus*, quod haec forma e *Cenchraeus* orta sit; quae sententia propterea mihi displicet, quod Pape adi. *Κέγχρειος* affert, quod a *Κέγχρε-ιος* profectum esse puto.

³⁾ Sic [non *Clymenaeus*] recte Vollmer scribit, quod et stirps vocis *Clymenes* in e cadit et hanc scribendi rationem adi. *Clymeneius* suadet. Quid in codd. legatur, neque Vollmer neque Klotz dicit.

⁴⁾ Non affero *Cinyreus* S. V 1, 214, quamquam Lucan. VIII 716 a Hosio *Cinyraeus* scribitur. Sed mea quidem sententia duo adiectiva et suffixi -aeus et -eus ope formata ponere opus non est. Aut etiam apud Statium *Cinyraeus* ut a stirpe in a cadente derivatum recipiendum aut apud Lucanum *Cinyreus* scribendum est, quod cum codd. suadent tum adi. *Cinyreius* ab Ov., Colum., al. usurpatum. Ceterum neque *Κινυραῖος*

* *Dīcarchēus* ¹⁾ S. II 2, 3: Dicarchei . . . profundi [= sinus Baiani]. II 2, 110: -ei . . . sinus. II 2, 135: -eis . . . colonis. III 2, 22: terris . . . -eis. III 5, 75 et V 3, 169: -ei portus. Sil. VIII 533: prole Dicarchea. XII 107: urbe -ea [*Dicarchaea* Bauer]. XIII 385: -ea . . . in urbe. Sidon. carm. 2, 59 h.: -eae . . . pulvis harenae [sic Mohr, *Dicarchaeae* Luetj.]. (Dicarchitum populos Lucil. 123 Marx; Puteolanus Cic, al.)

* *Ērīphylēus* ²⁾ Th. IV 211: Eriphyleos ³⁾ . . . penates.

Eurysthēus ⁴⁾ Th. VI 311 (289): bella Eurysthea.

* *Mēnoecēus* Th. X 846: Menoeceo . . . sanguine.

Pēlēus Ach. I 884: Pelea . . . virgo [= Achilles]. (cf. Peleius supra.)

* *Phōrōnēus* Th. XII 465: Phoroneas . . . matres; S. III 2, 101: -eis . . . sub antris. (Phōrōnis Ov., al.)

* *Sēmēlēus* Th. X 903: Semelea busta. (Sēmēlēius Ov., Hor., Stat. S. I 2, 220.)

Mārōnēus ⁵⁾ S. IV 4, 54: Maroneique sedens in margine templi sumo animum. Anth. 514, 2 p.: Musa Maroneo nobilis ingenio. (cf. infra Maronianus.)

neque *Κινύρειος* in Graecis libris legitur, nisi *Κινύρειαν*, urbem Cypri, ad Cinyram revocas. — *Cinyrades sacerdos* Tac. hist. II 3.

¹⁾ Hoc adiectivum hoc loco inserui, quamquam non ignoro, id, quod a voce *Dicaearcheae* ductum est, sine proprii suffixi ope formatum esse. Sed Statium nomen *Dicaearcheae* a *Dic(ae)archo* conditore derivatum esse censuisse, e S. II 2, 96 intellegitur. [In eadem sententia est etiam Petronius, cum 120, 68 h. urbem *Dicarchida* vocat.] Ceterum Statius adiectivo *Dicarcheus* etiam pro substantivo utitur: S. III 1, 92: *tecta Dicarchei* et IV 8, 7: *dilecta . . . miti terra Dicarcheo* [*dicachen* M.]. Cogn. mul. *Dicarchia* C. J. L. X 2390.

²⁾ *Ebosia* (*aebosia* M) *Caunos* coniecit Vollmer S. I 6, 15 φ. Sed haec coniectura parum certa mihi videtur; maxime mihi arridet Imhofii *aestuosa*.

³⁾ Qua de causa editores id, quod in codd. legitur, mutant, nescio. Romani et *Eriphyla* et *Eriphyle* dixerunt. Cum Statius, qui nomen *Eriphylae* semper compluribus verbis exprimit, etiam formis *Atalantes* et *Atalanteus* utatur, *Eriphyleus* retinere non dubito.

⁴⁾ Adī. *Εὐρύσθειος* apud Graecos in usu non fuisse videtur; sed posteriores aetate scriptores pro *Eurystheo* altera forma *Εὐρύσθειος* usi sunt.

⁵⁾ Adī. *Maronēus* ab urbe *Maronea* ducto utantur Tib. IV 1, 57 et Plin. XIV 53.

Nērōnēus S. I, 5, 62: Neronea . . . lotus in unda. Tac. ann. XVI 12: menses, qui Aprilem eundemque Neroneum sequebantur. Suet. Ner. 55: mensem . . . Aprilem Neroneum appellavit. 21: Neroneum agona . . . revocavit; Vit. 4: praesidens certamini Neroneo. C. J. L. IV 1745: Neroneis Augusta(libus) feliciter. (Neronianus Cic., al.; Neronia, orum Suet. Nero 12; Neronensis C. J. L. IV 2152: coloniae Clau(diae) Neronesi.)

4. ius (-ιος).

Quod huius suffixi ope Graeci plurima adiectiva formaverunt, in Statii carminibus circiter 100 iam a prioribus poetis usurpata et 12 novata generis a et 4 generis c leguntur.

*Ābantīus*¹⁾ S. IV 8, 46: Abantia classis [= Euboica]. (Abantēus Ov. met. XV 164; Ābantīādēs Ov., Stat. Th. IX 758. VII 370; Abantias [= Boeotia] Plin. nat. IV 64.)

Aepŷtīus Th. IV 296: Aepytios . . . agros. IX 847: -ii . . . duces.

Anthēdōnīus Th. IX 291: Anthedonium . . . Lycetum. IX 328: -ii . . . hospitis [= Glauci]. Auson. Mos. 276 h.: -ius . . . Glaucus. Serv. auct. Aen. V 823: Glaucus -ius piscator fuit.²⁾

Āsōpīus Th. VII 723. VIII 428. IX 256: Asopius Hypsēns [semper in clausula]. (Āsōpis Ov., Stat. Th. IV 370, alii; Āsōpiādēs Ov. met. VII, 484.)

*Ēdōnīus*³⁾ Th. V 78: Edonias hiemes. XII 733: -ios . . . currus. Sol. 9, 1: -ii . . . populi. Porph. Hor. carm. II 7, 27:

¹⁾ Non allatum est in Passowi et Papei lexicis Ἀβάντιος; sed Ἀβαντία urbs Epiri.

²⁾ Cogn. mul. C. J. L. X 4423: Anthedoni(u)m Volusia.

³⁾ Omnes codd. exhibent *Edonius*, at Serv. Aen. XII 365 Statium et Vergilium et artem secutum *Edonas hiemes*, non *Edonias*, scripsisse dicit. Porro *Edonas hiemes* legitur in Comment. Lucan. I 675. *Edonas hiemes* omnes editores receperunt, Vollmer solus (silv. edit. p. 558) codicum lectionem defendit. Longiorem formam apud Romanos existisse, cum copia exemplorum, tum eo demonstratur, quod Serv. l. l. Donatum in illo Vergilii *Edonii* scripsisse dicit. Etiam si Lucanus et Silius mediam syllabam vocis *Edonidis* non corripuissent, tamen apud Statium *Edōnīus* mirum non esset, cum eum saepius in verborum

Edoniis [Hor.: *Edonis*]: Edonii Thraeces sunt; cf. Schol. Hor.: Edoniis: Thracibus Bacchis. Claud. XXI 123 h.: Edonias hiemes [hoc omnes codd. suadent praeter V¹, qui exhibet *Edonas*, quod Birt et Koch receperunt]. Mart. Cap. VI 655: populos, qui Edonii dicebantur. (*Ēdōnus* Verg., al.; *Ēdōnis* Ov. met. XI 69. Prop. I 3, 5; at *Ēdōnis* Lucan. I 675. Sil. IV 776.)

* *Labdāciūs* Th. II 210: Labdacium ... ducem [= Eteoclem]. III 418: -io ... duci [= Polynici]. VII 207: ios ... nepotes. IX 650: -ias ... cohortes [h. e. Thebanorum]. Sidon. carm. 9, 227 φ.: non quod Papinius tuus meusque inter Labdacios sonat furores. (Labdācidae Sen. Oed. 710 glyc. Stat. Th. quater; -cidēs [= Polynices] Th. VI 451 (429).)

*Līcymniūs*¹⁾ Th. IV 734: stagna Licymnia.

*Mēlēāgrīūs*²⁾ Th. IV 103: Meleagria Pleuron. Mythogr. I 198: Meleagria Pleuron. (*Mēlēāgrēus* Lucan. VI 365. Rut. Nam. I 627 h.; meleagridēs³⁾ [plur. fem. = genus gallinarum] Varro rust. III 9, 18. Plin. nat. X 74.)

Mŷcālēsīūs Th. IX 281: Mycalesia cuspis.

Pālaemōniūs Th. II 381: Palaemonio ... Lechaeo. Claud. XVII 289 h.: -iis ... coronis [in eadem sede versus qua Stat.]⁴⁾

* *Phäēthontīūs* S. II 4, 9: Phaethontia ... fabula. Sil. VII 149: -ius amnis [= Padus]. VII 206: ungula ... -ia. X 110: ora ... -ia. X 540: -ia frena. XVII 496: -ia ... stagna. [apud Stat. et Sil. *Phaetontius* semper in quinta sede.] Mart. Cap. IX 918 anacr.: Phaethontias ... Musas. (*Phäēthontēus Ov.

mensuris peccavisse inter omnes constet. Quod apud Graecos Ἡδώνιος vel Ἡδώνιος non legitur, minimi momenti est. Sunt igitur duae lectiones eiusdem auctoritatis. Utra autem praefenda sit, diiudicari non potest.

¹⁾ Quamquam adi. *Λικύμνιος* a *Λίκυμνα* arce Tiryntos derivatum non invenitur, tamen *Λικύμνιος* nomen proprium et ab eo adi. *Λικύμνιος* derivatum exstat.

²⁾ *Μελεάγριος* nusquam occurrit; *μελεάγριον* vel *μελέαγρον* est herba.

³⁾ De origine huius vocis cf. Otto Keller, Lat. Volksetym., Leipz. 1891 p. 214.

⁴⁾ Cogn. vir. Hyg. fab. 14: *Palaemonius*, *Lerni filius Calydonius* [coni. restitutum].

met. IV 246. Mart., Stat. Th. I 221; Phäëthontis Ov. met. XII 576, alii; Phäëthontias Verg. ecl. VI 62, alii.)

Teumēsīus Th. I 485: Teumesia tempe. II 331: invenis -ius [= Polynices]. II 383: arva ... -ia. II 624: -ia cornus. IV 85: -ius ... leo. V 92: -ia thyias. IX 462: -ius amnis [= Ismenus].¹⁾

Gargettīus S. I 3, 94: senior Gargettius [= Epicurus]. II 2, 113: -ius auctor. [cod. utroque loco *Gargeticus*.] (Cic. epist. XV 16, 1.)

Īthācēsīus Ach. I 558: Ithacesia carbasus. (Plin. III 85: Ithacesiae [scil. insulae].) Sil. VIII 539: sedes -ia Bai [h. e. Baiae]. Sidon. carm. 15, 159 h.: -ia ... fabula. (Ithacensis Hor. epist. I 6, 63, alii; Īthācus Ov., al., Stat. Ach. octies.)

Mārāthōnius Th. XII 196: Marathonia ... arma [h. e. Atheniensium]; S. V 3, 74: -ia virgo [= Erigone]. (Cic., al.) Sil. XIV 650: -ius hostis. Sidon. carm. 15, 35 h.: -ia baca. 23, 78 φ.: in castris -iis. (Marathonis v. infra.)

**Sangārīus* S. III 4, 41: Sangarius ... puer [= Attis]. (Plin. nat. IV 82: sinus Saggarius; *Sāgārītis, idis Ov. fast. IV 229.)

5. -icus (-ικός).

Pluribus 20 huius modi adiectivis receptis Statius in silvis duo nova addidit.

Tēgēātīcus S. I 2, 18: volucer Tegeaticus. V 1, 102: ales -icus [= Mercurius]. Sidon. carm. 7, 20 h.: Tegeaticus ales [sic Bitsch, Mohr, *archas* codd., *Arcas* Luetj.]. (*Tēgēaeus Verg., al., Stat. saepius, S. I 5, 4: volucer Tegeaeae; Tēgēātes, ae Cic. div. I 37, alii; Tegeatis v. infra; volucer Cyllenius Th. II 89; similia.)

Thēbāīcus S. IV 9, 26 φ.: Thebaicae [sc. palmulae]. (Vitr. VIII 2, 6. Petron. 40, 3. 8, alii; v. Thebaeus.)

¹⁾ Praeterea in codd. BSM legitur Th. IX 709: *iuga per Teumesia*; cod. P tradit *Teumesi e vertice* (cf. Th. VIII 344), quae verba recipienda sunt.

6. -iācus (-ιακός).

Adiectivis hoc suffixo formatis quod Statius imprimis in silvis usus est, casui deberi puto. Ea poetae in deliciis fuisse, eo intellegitur, quod 10 iam ab aliis usurpata et 7 nova apud eum occurrunt.

* *Amphrṽsiācus* S. I 4, 105: Amphrysiaco . . . de gramine. (Amphrṽsius Verg. Aen. VI 398. Anson. 396, 15 h.)

Byzantiācus S. IV 9, 13 φ.: Byzantiacos . . . lacertos. (Byzantius Cic., Hor., al.; Byzantīnus Tert. Scap. 3, Claud., Sidon., al.)

Caspīācus S. IV 4, 64: metuenda . . . portae limina Caspiacae. Exc. lat. barb. p. 270, 17 et 272, 15 Frick: Caspiacas portas [= τῶν Κασπιακῶν πυλῶν]. (Caspīus Verg., al., Stat. ter *Caspia limina*; *Caspīādae Val. VI 107; Caspiani Mela I 12; *Caspicus Ravenn. p. 323, 10.)

Isthmiācus Th. VI 557 (535): in Isthmiaca . . . harena. IX 401: -iaco . . . portu. XII 131: ab -iaco . . . sepulcro; S. II 1, 179: in -iacos . . . portus. II 2, 68: ab -iacis favillis. Sil. XIV 341: -iacis . . . colonis. XIV 642: -iacis . . . tectis [= Syracusanis]. Claud. III 252 h.: -iaca pinu. VIII 464 h.: -iaci . . . litoris exul. Sidon. carm. 11, 6 h.: in -iacum pelagus. (Isthmius Hor., al., Stat.; Isthmicus Val. Max. IV 8, 5. Mela II 48.)

* *Lemmiācus* Th. III 274: Lemniacae . . . catenae; S. III 1, 132: ab antris -iacis. Mart. V 7, 7 h. et Sidon. carm. 11, 33 h.: -iacis . . . catenis. Sidon. carm. 23, 290 φ.: catenas . . . iacas. (Lemnius Plant., al., Stat. septies; Lemnias Ov., Stat. quater, alii; Lemniensis Plaut. Cist. 100 sept.)

* *Sestiācus* S. I 3, 27: Sestiacos . . . sinus. Anson. 325, 23 h.: Sestiaca . . . de turre; Mos. 287 h.: -iacum pelagus. (Ov. epist. XVII 2: *Sesta puella [*Sesti* Ehwald]; Sestias v. infra.)

* *Telphūsiācus* Th. IX 847: Telphusiacae . . . phalanges.

7. -us (-ος).

Poetae nonnumquam metro adiectiva usitata a nominibus propriis derivata respuente ita nova fingeant, ut simplicem exitum -us, -a, -um nominibus ipsis in -us vel -a cadentibus

accommodarent. Hac ratione Statius novavit non modo Graeca adiectiva, sed etiam Latina, quae infra enumerabuntur. Graeca compluribus receptis habet haec:

Dācus*¹⁾ S. I 2, 180: Dacas . . . exuvias. IV 2, 66: Daca [cod. *flaca*] . . . proelia. Mart. I 22, 6 p.: -us . . . puer. IX 35, 5 h.: ducis -i. Inv. IV 111: vulturibus . . . -is. Treb. Claud. 15: -os exercitus. C. J. L. VII 944: cives Dacus. (Dācius* epiced. Drusi 387, alii; *Dācius* Plin. epist. VIII 4, 1, alii; **Daciscus* Aurelian apud Vopisc. Aurelian. 38, 4, alii; *Daciscianus* Gallien apud Treb. Claud. 17, 3.)

**Euboicus* S. V 3, 137: plebes Euboea [= Neapolitana]. (*Eubōicus* Plant., al., Stat. undecies; *Euboenses* Sol. 2, 16; *Eubois* v. infra.)

**Īnāchus* Th. I 619: Inacha pubes [sic. P; *plebes* B Muel.]. VIII 363: Inacha pubes. III 249: -a tecta. (*Īnāchius* Verg., al., Stat. persaepe; *Ināchis* Ov., al., Stat. Th. XII 107. 303; *Ināchidēs* Ov., Stat. persaepe.)

8. -ides (-ιδης).

Graeca patronymica, quae scriptores solutae orationis vitare solebant voce filii vel filiae usurpata, in carminibus, imprimis herois, usitatissima erant.²⁾ Itaque etiam poetae Neapolitano in deliciis fuerunt, nam 29, quae in -ides exeunt, receptis 13 nova addidit in Thebaide.³⁾

¹⁾ In illo Horatii *Daci Cotisonis* (carm. III 8, 18) *Daci* substantivum esse potest.

²⁾ Cf. van Royen, De vocabulis patronymicis et ethnicis a poetis Latinis per metonymiam nominum propriorum loco positis, diss. Halens. 1900.

³⁾ Martialis 4 tantum receptis nullam novavit; Valerius Flaccus novavit haec: *Aenidae* [= *Cyziceni*], *Caspiadae*, *Crethides*, *Haemonides*, *Hagniades*, *Hyperionides*, *Naubolides*, *Olenides*, *Phasiades*, *Porthaonides*, *Thespiades* (*Aethalides* I 347 est nomen proprium). Nescio an etiam his vocabulis a Stephano omissis Valerius Flaccus primus usus sit: *Genetaeus*; *Lyrceius*, *Perseius* [ad Persam nympham pertinens]; *Erymantheus*, *Perseus* [a Persa nympa ductum]; *Percosius*; *Iasia* virgo [= *Io*], *Pangaeus*, *Piresius* [*Πειρεσια* oppidum Thessaliae], *Solymus* (etiam Stat.), *Thespius*, *Tisaea* Diana, *Tyndareus*; *Acherusis*, *Harpyiae* *Typhonides*. Georges et de Vit quidem haec vocabula apud scriptorem Valerio Flacco vetustiore legi negant.

* *Alcētīdēs* [= Alcetae filius] Th. XII 744: Alcetidas fratres [= Phylea, Helopa, Japyga].

* *Āōnīdēs*¹⁾ Th. II 697: quisquis es Aonidum. X 195: Aonidum legio. IX 95 Aonides [= Eteocles]. (Āōnīus Ov., al., Stat. saepe; Aōnīdēs, um Ov., al., Stat. quater; Th. VI 17: tellus Aonis.)

* *Ātālantiādēs* Th. IX 789: trux Atalantiades [= Parthenopaeus]. (Atalantēus Manil. V 179. Stat. Th. IV 309. VII 267.)

* *Ēphyrēīādes* Th. VI 652 (630): tres Ephyreidae. (Ēphyrāeus Ov. ars I 335, alii; Ephyrēus Prop. II 6, 1. Lucan. VI 17. Stat.²⁾ ter; *Ēphyrēīus Verg. georg. II 464. Rut. Nam. I 319 h.; *Ēphyrēīācus Petron. 119, 9 h.; *Ēphyrēīas Claud. XXVI 629 h. Sidon. carm. 15, 146 h.)

*Haemōnīdes*³⁾ Th. II 692: Haemonides . . . Maeon. III 42: Haemonides.

Hippāsīdes Th. VII 355: Naubolus Hippasides.

* *Īālmēnīdes* Th. X 510: pronus⁴⁾ Ialmenides.

Īāsōnīdes Th. VI 340 (318): Iasonidae iuvenes [= Thoas et Euneos]. cf. Mythogr. I 199: Iasonides, filius Iasonis et Hypsipyles. (Īāsōnīus Ov. ex Pont. III 1, 1. Prop. II 24, 45. Stat. Ach. I 65.)

Lētōīdes Th. I 663 et 695: Letoiden [= Phoebum]. Auson. 244, 2 p.: laesi [scil. Niobe] numina Letoidum. Claud. carm. min. app. 2, 61 h.: efferat aetherium, quantum volit, orbis in axem Latoidas verosque probet sua fabula divos. Serv. gramm. IV 430, 2: inveniuntur [scil. patronymica] et a matre ducta, ut Thetideius

¹⁾ Thes. ling. Lat. affert etiam Nux 110 p.; hoc loco traditum est in codd. F et L *Aonium*, in C *adonium*. Baehrens et Wilamowitz receperunt *Aonium*, sed mavult Baehr. *Argolicum*, quod certe reiciendum est. Quis *Aonidum* scribat, nescio.

²⁾ *Ephyreus*, non *Ephyraeus*, legitur in codd. Muellero auctore. Mutare opus non est.

³⁾ Nomen proprium, non iam patronymicum est *Haemonides* Verg. Aen. X 537. [cf. Serv. ad h. l.] **Haemōnīdes* [= incola Haemoniae] legitur apud Val. Fl.

⁴⁾ Lectio cod. B, non P recipienda est, quod Ialmenus quattuor syllabas complet; cf. X 305.

et Letoides. Mart. Cap. III 223: Latoïdes. Prisc. gramm. II 63, 12: Latoïdes *Λητοῦς*, id est Latonae filius Apollo. Gloss. V 463, 14: Letoides, Apollo filius Latonae. (Latonigena Ov. met. VI 160. Sen. Agam. 324 dim. anap.; *Lātōius (Letoius) Ov.; Lātōus Ov., Sen., Stat. S. I 2, 220; Lātōnius Verg., al., Stat. octies; Lātōis Ov., Stat. Th. IX 834.)¹⁾

**Oedīpōdīōnīdes* [= Polynices vel Eteocles] Th. I 313: Oedipodionides. IV 491 et VI 426 (404): -iden. Th. VII 216: -idas. Anson. 139, 2 p.: -idae. (*Oedīpōdīōnius Ps. Ov. met. XV 429. Lucan. VIII 407. Stat. Th. II 505. X 801: Oedipodionii . . . fratres.)

**Ōgŷgīdes* Th. II 586: Ogygidae [= Thebani]. (Ōgŷgius Acc. trag. 273, alii, Stat. saepe.)

Tālāiōnīdes Th. II 141: senior Talaionides [= Adrastus]. V 18: dux -ides. (*Tālāiōnius Ov. ars III 13: Talaioniae Eriphylae.)

*Thespīādes*²⁾ Th. II 629 et III 14: Thespiadae [= Periphas et frater, filii Ides]. IX 293: -iaden [= Thebanum quendam, fratrem Panemi]. Sil. XI 19: -iadum . . . nepotes [= Crotoniates]. XII 364: agmine -iadum. Hyg. fab. 162 p. 16, 3: duodecim Thespiadae, quos ex Thespii regis filiabus procreavit. (Thespiadēs [fem. plur.] Sen. Herc. O. 369 sen.)

9. -is, -idis (-ις, -ιδος).

Huius modi vocabula Papinius 43 recepit et 10 novavit.

**Adrastis* Th. XII 678: viduam . . . Adrastida. (Adrastēus v. supra.)

**Bacchēis* S. II 2, 34: Ephyres Baccheidos altum culmen. (Bacchiādae Ov. met. V 407, alii.)

Eubōis S. I 2, 263: tellus Eubois [= Neapolitana]; Ach. I 414: ora Eubois. (Euboens v. supra.)

**Eumēlis* S. IV 8, 49: felix Eumelis [= Parthenope, Eumeli filia].

¹⁾ Cogn. vir. C. J. L. II 88: Marius Letoides. — Ad municipium *Latonium* pertinet *pleps Latoniensis* [= Ossigitana] C. J. L. II 3351.

²⁾ Thespiades = incola Thespiarum urbis Val. Fl.

Hömöläides scil. *πύλαι Θηβῶν* Th. VII 252: per ingentes Homoloidas. VIII 354: celsas Homoloidas.

Mārāthōnis Th. XI 644: Marathonide silva. XII 730: quercum -ida. Sidon. carm. 5, 193 h.: -ide quercu. Carm. epigr. 467, 9 h.: Marathonis . . . aedon. (v. supra Marathonus.)

**Scyṛēis* Ach. I 821: Scyreides. (*Scyrias Ov. ars I 682: Scyrias . . . puella. Stat. Ach. I 367: turba piarum Scyriadum; Scyrius Verg., al., Stat. Ach. quater; *Scyreticus Plin. nat. XXXI 29; *Scyricus Plin. nat. XXXIII 159 et 160 [codd. *stiricus*].)

Tēgēātis Th. IX 571: mater Tegeatis [= Atalanta]. Sil. XIII 329: caesa Tegeatide capra. (v. supra Tegeaticus.)

Thōantis Th. V 650: Thoantis [= Hypsipyle]. 700: -ida. (Thōantias Ov. epist. VI 163 h.; Thōantēus¹⁾ Ov. Ib. 384 p. Val. Fl. VIII 208. Sil. IV 769. XIV 260.)

**Tīthōnis* S. V 1, 34: Tithonida. (*Tīthōnēus [non *Tithonaeus*] Avien. orb. terr. 368 h.: Memnon . . . Tithoneus; Tīthōnēus Avien. Arat. 1025 h.: Tithoneo . . . profundo; *Tīthōnius Ov. fast. bis, Stat. sexies.)

10. -ias, -iadis (-ιάς, -ιάδος).

Patronymica suffixo -ias formata non tot exstabant quot suffixo -is formata. Apud Statium 5 recepta atque 3 nova leguntur.

*Actias*²⁾ [ad Actium promunturium pertinens] S. III 2, 120: Actias Ausonias fugit Cleopatra catenas. (Actius Verg., al.; Actiācus Ov., al.)

**Ērŷmanthias* Th. IV 329: Erymanthiadum . . . nympharum. (Ērŷmanthis Ov., Stat. Th. IX 594; *Ērŷmanthēus Val. Fl. I 374; Ērŷmanthius Cic. poet., Stat. Th. V 665. XII 805.)

Sestias Th. VI 547 (525): Sestias. Serv. georg. III 258: Leander et Hero, Abydenus et Sestias. Sidon. carm. 2, 506 h.: Abydeni . . . sinus et Sestias ora. 11, 71 h.: Sestias. (v. supra Sestiacus.)

¹⁾ *Θοάντειος* non legitur, nisi *Θοάντειον* promunturium Carpathi insulae et ora Rhodi a Thoante quodam derivata esse putantur.

²⁾ *Ακτιάς* de *Ακτῆ* derivatum et *Atheniensis* significans Verg. georg. IV 463.

XI 14, 3 a. 397]: -or horreorum. I 55, 10 a. 441: -oribus sacri nostri oraculi. Sedul. op. pasch. II 1: praecepti -or. Faust. Rei. epist. 5 p. 194, 8: sacri concilii -or. Alc. Avit. carm. 1, 319: -or [sc. legis]. Engipp. Sev. 12, 5: sancti operis -or atque contemptor. Inst. Inst. IV 18, 4: -ores alienarum nuptiarum. Conc. Aruern. a. 535 c. 10: episcopus canonum -or. Cassiod. var. VII 42, 3: si iussionis nostrae, cuius executor esse debuit, temerator exstiterit. VIII 25, 4: egregiae voluntatis nostrae invidus -or. IX 13, 3: iussionum nostrarum improbus -or. IX 14, 6: saluberrimi constituti -or. Avell. p. 584, 3. p. 582, 16: sacrorum -or. Iulian. epit. novell. 74, 5. Drac. Romul. V 237 h.: sacrilegus -or. X 34 h.: pelagi -or primus Iason; Orest. 951 h.: quis -or erit caelestia iura movere? Gloss. III 465, 24 et 481, 38: temerator *παραβάτης*. IV 291, 14: temerator: litigator, violator. II 196, 18: temeratores *προπετεῖς*. (violator Ov., al.; corruptor Plaut., al.)

Alterutra forma iam exstabat horum nominum:

nūtritor Th. X 228: volucrum nutritor equorum; Ach. I 276. Mart. VIII 28, 5 h.: Tartesiacus stabuli -or Hiberi Baetis. Quint. I 4, 28: quaedam verba appellationibus similia, ut *fraudator*, *nutritor*. Suet. gramm. 7: a -ore suo manumissus. Scaev. dig. XXXIII 7, 27 pr. Hyg. fab. 173 p. 147, 1: Perseus . . . funebres Polydectae nutritori suo [sc. fecit]. Cod. Iust. VI 59, 10 (a. 294): -oribus defertur hereditas. Frg. Vat. 27. Iul. Val. I 7 p. 12, 24 Kuebl.: paedagogus atque -or. Lampr. Alex. 13, 4; Heliog. 13, 8: -ores.¹⁾ Char. gramm. I 44, 7: nutritor, nutritrix, quamquam in usu nutrix dicatur. (cf. ars anon. Bern. = anecd. Helv. p. 75, 13.) Pelagon. 267: -orem equorum. Vopisc. Tac. 6, 6. Optat. I 15: -ores [scil. scismatis]. Claud. XVIII 104 h.: dotalem genero nutritoremque puellae tradidit. VIII 503 h. XXVIII 81 h.; rapt. Pros. III 373 h.: Apollinei nemoris -or Orontes. Serv. Aen. XI 33. Petr. Chrys. serm. 62. Cassian. c. Nest. VII 31, 4: mementote . . . doctoris vestri ac -oris. Ps. Genn. vir. ill. 100. Arnob. in psalm. 23 p. 355 D. Avell. p. 495, 10: verae pacis -orem. p. 496, 17: -orem pacis et rectae fidei certatorem. Drac. laud. dei. I 685 h.: sub -ore Tonante. II 2 h.: omnipotens aeterne deus, fons auctor

¹⁾ Stephani l. l. p. 37 affert etiam Firm. math. V 8: *equorum nutritores*; sed haec verba sunt ex interpolationibus Aldinae.

origo inventor genitor nutritor rector amator; Orest. 353 h. 374 h. 460 h. 639 h. Ruric. epist. II 40, 4: a -ore domino. Ennod. dict. 7, 3 p. 444, 2; opusc. c. 3, 134 p. 365, 23. c. 3 p. 339, 3; epist. VII 31, 2 p. 197, 23: parentem et -orem tuum; carm. I 7 praef.: imbrem fructuum -orem. Cassiod. var. X 30, 5. Greg. Tur. Franc. III 18: separata a pueris et -oribus suis. VIII 22. Ven. Fort. carm. IX 16, 9 h.: te tutorem alii -oremque fatentur. Greg. M. epist. VII 23; dial. III 13. Isid. orig. X 189: nutritor quasi nutu eruditor. Lex Visig. IV 4, 2. C. J. L. III 14261¹. V 4241. 4347. 4400. 7188. VI 8425. IX 1090. 3252. X 189. 295. 482. 648. XIV 2540. 2828. Inscr. Ztschr. f. d. Altert.-wiss. 1846 p. 511: Syllectio et Ennoea nutritores¹⁾ [= nutrices]. Gloss. τροφείης nutritor (sexies). II 460, 14: τροφείης nutritor, educator, altor, nutricius. (nutrix Ter., al.; nutricius adi. Varro rust. II 1, 9, alii; subst. Caes., al.; altor et educator Cic. nat. deor. II 86; altor Ov., al.)

pöpülātrix S. III 2, 86: Siculi populatrix virgo profundi [= Scylla]. Mart. XIII 104, 1 h.: populatrix Hymetti . . . apis. Auson. Mos. 241 h.: scrutatur toto populatrix²⁾ turba profundo. Claud. rapt. Pros. III 167 h.: -trices . . . catervae. (populator Ov., al.)

praedātrix S. I 5, 22: Herculei praedatrix . . . alumni [= Dryope]. Amm. XXVI 6, 10: -trix bestia. XIV 2, 1: feris -tricibus obiecti sunt. Eustath. Bas. hex. VIII 6 p. 952 A: -tricum avium mores. (praedator Ov., al., Stat. Th. IV 316: praedatoris equi. XII 342. — raptrix Hier., al.)

turbātrix Th. IV 369: adcumulat crebros turbatrix fama pavores. Prud. psych. 668 h.: tempestas placidae turbatrix invida Pacis. (turbator Liv., al. — perturbatrix Cic. leg. I 39.)

In carminibus primum occurrunt:

cunctātor Th. III 79: non cunctator iniqui.³⁾ (Cael. in Cic. ep., al.) Auson. 210, 12 p.: nec cunctator erat. Drac. Orest. 580 h.:

¹⁾ Alia vocabula huius modi loco femininorum posita collegit Neue I⁸ p. 908 sqq.

²⁾ De adiectivo usu cf. Neue II⁸ p. 35 sqq.

³⁾ *Cunctator* scribit Kohlm. etiam Th. VI 766 (741), ubi cod. P exhibet *cunctatur*, cod. B *cunctatus*, quod Muell. recepit.

non cunctator amicus. (dīlātor Hor. ars 172. — cunctatrix Ambr. epist. 67, 5.)

expugnātor Th. IV 363: pecoris lupus expugnator opimi. (Cic., al. — expugnatrix eccl.)

sālūtātor S. II 4, 29: salutator regum [sc. psittacus]. (Q. Cic., al.) Mart. I 70, 18 p. III 58, 33 chol. VIII 44, 4 chol. X 10, 2 p. X 74, 2 chol. XIV 74, 1 h. (salutatrix Mart. VII 87, 6 p. IX 99, 2 p. Iuv. V 21.)

Novam significationem exhibet:

*simūlātrix*¹⁾ Th. IV 551: Aeaco simulatrix litore Circe [= quae homines et alia transfigurat]. Anth. 528, 2 h.: a speculo simulatrix umbra resultat. (Fest. p. 213: piatrix dicebatur sacerdos, quae expiare erat solita, quam quidem simulatricem, alii sagam, alii expiatricem vocant.)

2. -tio, -sio.

Substantivorum verbalium in -tio exeuntium²⁾, quod imprimis in sermone cotidiano in usu erant³⁾, a comicis et lyricis poetis magnus numerus usurpabatur, sed epici ea vitabant.⁴⁾ Dactylici poetae etiam metro coacti, quod syllaba -o finalis longa erat, ea effugiebant. Qua de causa factum est, ut Pauckero⁵⁾ auctore neque Lucretius neque alius poeta, qui post eum erat, voces eius modi novaret. Staius quamquam illa necessitate liberatus erat littera o finali correpta, tamen priores poetas secutus haec vocabula repudiavit; novum enim non habet, recepta in legendo 7 annotavi; primus inter poetas utitur tribus eisque in lyrico versu, in quo vocabula eius modi iam antea usitata erant.

¹⁾ Plant most. 219, quem locum Quich. affert, *stimulatricem* legitur.

²⁾ Collecta sunt a Pauckero, Melet. I 33 sqq. et Kuhns Ztschr. XXIII 152 adn. De vocibus ipsis disseruit Leo Meyer in Orient und Occident II 587 sqq.

³⁾ Cf. Cooper l. l. p. 3 sq.

⁴⁾ Cf. H. Ploen, De copiae verborum differentiis inter varia poesis Romanae antiquioris genera intercedentibus, diss. Argent. vol. 7 p. 24 et 41.

⁵⁾ Kuhns Ztschr. XXIII 153.

*nāvīgātio*¹⁾ S. IV 3, 31 φ. (Cic., al. — *nāvīgium* Ps. Lucr. V 993 (1006).)

*oscītātio*¹⁾ S. IV 9, 20 φ. [transl.]: Bruti senis oscitationes . . . donas. (Cels., al.) Mart. II 6, 4 φ.: longas trahis oscitationes.

sparsiō S. I 6, 66 φ. (Sen., al.)

3. -tus, -sus.

Supra diximus substantiva verbalia in -tio exentia a sublimiore poesi repudiata esse. Atque cum etiam vocabula in -tas cadentia, quae ab adiectivis originem ducebant, magis tragicorum poetarum quam epicorum propria essent²⁾, qua de causa Statius 23 modo eius generis vocabula recepisse videtur, epici ad appellationes, quae nunc dicimus abstracta, formandas suffixum -tus adhibebant.³⁾ Eius modi vocum felicissimus opifex erat Statius, nam 12 novavit, quarum plurimae in locum vocabulorum in -tio desinentium et iam antea usurpatorum successerunt, duabus novam vim subiecit, sex in poeticam linguam introduxit. Per singula carmina sic dispersae sunt: leguntur 6 vocabula generis a in ep., 2 et in ep. et in silv. h., praeterea in silv. h. 4; generis b 1 in ep., 1 in silv. h.; 4 generis c in ep., 1 in silv. h., 1 in φ.

*accubitus*⁴⁾ = actio accubandi Th. I 714: Megaera . . . Phlegyan subter cava saxa iacentem aeterno premit accubito; Ach. I 110: quem quisque [scil. divum] sacravit accubitu genioque locum. — = locus, pars tori Iuvenc. IV 58: ad cubito primo cenae. — = lectus Prud. apoth. 713 h.: centenos simul accubitus

¹⁾ De vocibus huius modi saepe in fine hendecasyllabi collocatis cf. Stephani l. l. p. 39 adn. 1.

²⁾ Cf. Ploen l. l. p. 21 et 39.

³⁾ Cf. Ploen l. l. p. 28 et 43. De fatiis harum vocum cf. Paucker, Vorarb. II p. 10 et Cooper l. l. p. 17 sqq.

⁴⁾ Cum iam in thes. ling. Lat. exempla summa cum diligentia collecta et digesta sint, supervacaneum est, illa exscribere; poetarum autem locos afferre utile esse mihi videtur. Exemplis in thes. allatis addi possunt: Itala cod. c. Marc. 12, 39: volunt . . . primos accubitus habere in coenis (vulg. discubitus). Itala cod. Ambros. II Macc. 4, 21: propter primos accubitos Ptolemei regis illius Philometoris (vulg. propter primates). Canon Migne LVI 718A: non oportet in Dominicis vel in ecclesiis . . . accubitus sternere.

iniere sodales. (accubitio Cic., al. — cf. cubitus Plant., al.; concubitus Cic., Verg., al.; excubitus bell. Hisp. 6, 3; incubitus Plin., al.; secubitus Cat., al.)

- *adplausus* Th. II 515: terribili adplausu circum hospita surgeret ora [sc. Sphinx].¹⁾

certātus S. III 1, 153: ridet . . . gentile sacrum nudosque virorum certatus. Jord. Rom. 219: crebris . . . certatibus exercitus caesus. (certatio Enn., al.; certamen.)

dictus Th. IV 145: quis numerum ferri gentisque et robora dictu [sic P, dicto B] aequarit. Comm. apol. 81: spero, reus non est, qui Caesaris dictus [dictos cod.] obaudit. Priscill. tract. 10, 133: si dictus verborum formis et rerum parabolis adproparet. Ps. Aur. Vict. epit. 14, 7: acer . . . referre carmen carmini, dictum dictui. Gloss. II 461, 24: τῶ λέγεσθαι dictu. (dictum; dictio Ter., al.)

dīgestus S. III 3, 87: iam creditur uni sanctarum digestus opum. Ambr. in psalm. 118 serm. 12, 8: caelo annus labitur per dies ac menses et tempora autumnii atque hiemis, veris quoque et purae digestus aestatis. — = concoctio Tert. anim. 10: quod [scil. deus] modicis animalibus sine necessariis membris nihilominus vivere instruxerit salvo etiam visu sine oculis et esu sine denticulis et digestu sine alveis. Carm. de Jona 103 h.: inter semesas carnes resolutaque putri corpora digestu.²⁾ (digestio Cic., al. — cf. adgestus Sen., al.; congestus Cic., Lucr. VI 724, alii; egestus et suggestus v. infra.)

distinctus S. I 5, 41: viridis cum regula longo Synnada distinctu variat. Tac. ann. VI 28: animal et ore et distinctu pinnarum a ceteris avibus diversum. (distinctio Cic., al.)

nātātus S. I 3, 73: vitreas . . . natatu plaudit aquas. I 5, 25: exceptura -tus Virgo. III 2, 18: litora tranquillo certatim ambite -tu; Ach. I 628: quaerisne meos . . . -tus. Apul. met. V 28: marino -tu. Jul. Val. II 27: -tu; ad -tus. Pallad. I 17, 2: -tu. Anson. Mos. 77 h.: obliquatos . . . -tus. 90 h.: celeri . . . -tu.

¹⁾ Firm. math. II 10 et VI 13, ubi *applausus* legitur, inter Aldinae interpolationes sunt.

²⁾ Non ausus sum supra afferre Macr. sat. VII 4, 3: quaero . . . utrum simplex an multiplex cibus digestu sit facillior. Equidem *digestu* pro supino habeo.

94 h.: liberior laxos exerces . . . -tus. 275 h.: stolido . . . -tu.
 344 h.: -tu. Claud. VIII 348 h.: fluvios . . . scinde -tu; rapt. Pros.
 III 333 h.: flumen . . . quod . . . pulchro . . . secat . . . -tu; carm.
 min. 49, 3 h.: segni . . . -tu. Amm. XIV 1, 5 et XXIII 6, 52 et
 XXV 7, 3: -tu. Cod. Theod. VII 1, 13 (a. 391): vagos -tus . . .
 exercent. Symm. epist. VIII, 23: iuvenum procaces -tus. Serv.
 georg. III 258: -tu. Aug. serm. 126, 2, 3: -tus [acc. plur.] piscium;
 c. Jul. op. imperf. IV 38: quae [scil. genera] demersit -tus. Paul.
 Nol. carm. 17, 120 adon.: lascivo . . . -tu. Prud. perist. VII 29
 glyc.: miris . . . -tibus. X 1054 sen.: orientis . . . -tibus; cath.
 V 143 asclep. min.: languidulis . . . -tibus; apoth. 684 h.: puro
 . . . -tu; psych. 656 h.: -tum. Rut. Nam. I 247 h.: in Euboicis
 captiva natatibus unda sustinet alterno brachia lenta sinu. Cypr.
 Gall. exod. 57: plausibiles . . . captat laeta -tus. Paul. Petric.
 Mart. VI 391: -tu. Sidon. carm. 5, 423 h.: turpi . . . -tu. 7, 236 h.
 et epist. III 3, 2: -tu. Drac. laud. dei I 239 h.: pisces luserunt
 fluido . . . -tu; Romul. X 43 h.: -tu. Alc. Avit. carm. 4, 504: facili
 portante -tu. 4, 538: -tu. 5, 139: vincto . . . -tu. Ennod. epist.
 I 6, 6 p. 15, 2: ad -tum. Ven. Fort. carm. IX 7, 26 sapph. min.
 et X 6, 61 h.: -tu. Schol. Hor. carm. III 4, 30: -tu.¹⁾ (natatio
 Cic., al.)

prēcātus Th. VIII 332: des . . . precatus nosse tuos. X 71:
 sed nec periisse precatus tantaque dona velit. XI 103: blandam
 . . . precatu Antigone; Ach. I 144: humili . . . deos infringe -tu;
 S. V 2, 81: merito . . . -tu. Anson. 153, 58 h. (= Paul. Nol.
 carm. 5, 58): da, pater, haec nostro fieri rata vota -tu. 154, 3
 dim.: satis numquam reis fiat precatu numinis. 417, 114 h.: nostro
 . . . -tu. Amm. XXIV 6, 5: concordi -tu. Symm. epist. 9, 3: meo
 -tu. 9, 25: nimio -tu. Ps. Rufin. in Joel 2, 15: populi efficaces
 -tus. Paul. Nol. epist. 29, 1: peccatoribus et precatu deplorationis
 et habitu indigentibus; carm. 10, 111 h.: steriles . . . -tus. 21, 33 h.:
 inpenso . . . -tu; carm. app. 3, 151 h.: -tu. Cypr. Gall. num. 105:
 -tu. Sedul. carm. pasch. IV 174 h.: facili -tu. Claud. Mam. epist. 2:
 -tu. Paul. Petric. Mart. III 39: crebro . . . -tu. Sidon. epist. II 4, 2:
 -tu nostrae intercessionis. III 3, 9: nostratium -tibus. IV 2, 3: -tu.
 VI 1, 6: -tu tuo. IX 3, 4: -tibus efficacissimis. Drac. Orest. 885 h.:

¹⁾ Non recte Georges attulit Fulg. myth. 1 praef. p. 14 M.

-tu. Ennod. opusc. 3, 99 p. 356, 15: -tu suo. 3, 121 p. 362, 9: -tu illius faciente. 9, 8 p. 418, 4: ad cuius -tum; carm. I 8, 9 h.: Phaethonteo . . . dare regna -tu. Ven. Fort. Mart. IV 34 h.: -tum; carm. II 4, 32 h.: ara precatu. Eugen. Tolet. hex. praef. 8 h.: -tu. (precatio Cic., al.; preces Plant., al.)

*prōflātus*¹⁾ Th. X 320: proflatu terrebat equos. (cf. flatus Cic., Verg., al., Stat.; adflatus Cic., Ov., al., Stat.; efflatus Sen., al.; inflatus Cic.; reflatus Cic., al.)

*rēlātus*²⁾ Th. VIII 514: quis tanta relatu aequet? Ach. I 400: facinus . . . relatu asperat Iliacum. Tac. Germ. 3: carmina, quorum -tu . . . accendunt animos; hist. I 30: neque -tu virtutum . . . opus est.³⁾ Heges. III 21, 1: opinio quovis maior -tu. Auson. 468: rerum gestarum -tu. 157, 33 h.: vario . . . trahant eventa -tu. Amm. XX 8, 4: comperisse . . . tu Decentii.⁴⁾ Claud. III 249 h.: -tu. Symm. epist. IV 55: aliorum potius -tu quam litteris tuis comperi. V 64: cognovit suorum -tu; ceteris Symmachi locis *relatus* = *remuneratio*: epist. IX 71: ut expetitas amicitias relatu gratiae intellegar munerari. III 71: ad scribendum me -tu vicissitudinis incitasti. VII 72: ut mea cura de vobis -tu piaie vicissitudinis mitigetur. IV 10: amicitiam scriptorum celebra -tu [ex coni. Seeck]. Oros. hist. I 1, 13: vel tenuissimo testari -tu. III 14, 8: -tu tristiore. III 20, 5 et V 7, 6: in -tu. VII 36, 12: sub tantorum miraculorum -tu.⁵⁾ Hyd. praef. chron. II p. 14: partim ex studio scriptorum, partim ex certo aliquantum -tu. Paul. Nol. carm. 18, 216 h.: levi dicentem magna -tu. 28, 61 h.: celeri narrabo -tu. Cypr. Gall. num. 638: -tu. Sedul. carm. pasch. I 96 h.: audaci . . . -tu. Paul. Pell. 39 h.: -tu adsiduo illorum. Ennod. carm. I 5, 7 h.: torrida ieiuno vix stillant verba relatu. I 8, 31 h.: cuius destillent

¹⁾ Colum. V 9, 7 *perflatu* scribendum est.

²⁾ Lexica afferunt Sen. nat. VII 16, 1: *incredibilia relatu*. Sed hic *relatu* pro supino habendum est.

³⁾ Participium, non accusativus nominis videtur esse *relatum* Tac. ann. XV 22: *abnudentibus consulibus de ea re relatum*.

⁴⁾ Amm. XVI 10, 15: *contextus . . . nec relatu effabiles nec rursus mortalibus adpetendos*; nescio utrum *relatu* supinum an ablativus nominis putandus sit.

⁵⁾ Supinum in illis esse puto: Oros. hist. I 3, 5: *relatu digna*. II 6, 8: *vix credibilis relatu firmitas*. Ennod. epist. I 13 p. 23, 20: *relatu digniora*.

verba -tu. Arator act. II 328 h.: canam . . . relatu. Coripp. Joh. VI 464: manifesta -tu . . . vox. Ven. Fort. carm. I 15, 11 h.: cuius primitiae tanto placuere -tu [= celebritate]. IV 18, 7 h.: pio . . . -tu. VII 10, 9 h.: iuredico in primis pollens torrente -tu. VII 11, 1 h.: prosaico . . . direxi scripta -tu. VII 12, 99 h.: -tu; carm. app. 12, 5 h.: dubio . . . -tu; spur. app. 1, 231 h.: angelico . . . -tu.¹⁾ (relatio Cic., al.)

rōtātus Ach. II 131: didici, quo Paeones arma rotatu . . . citent. Chalc. transl. 36 c. et comm. 58 et 94: eidem et simili illi circumactioni virtute pontificioque rotatus dato. Auson. 191, 27 h.: praecipitante -tu; Mos. 362 h.: praecipiti torquens cerealia saxa -tu. Claud. XVII 77 h.: rapido caeli . . . -tu. Hier. in Zach. 9, 15 sq. p. 868: fundarum -tibus. Paul. Nol. carm. 14, 32 h.: tremuli capitum . . . -tu. 19, 282 h.: lento . . . -tu; carm. app. 1, 5 anacr.: celeri . . . -tu. Mar. Victor. aleth. II 264 h.: praecipiti -tu. Orient. comm. I 55 h.: prima [sc. vita] . . . celeri fertur per prona -tu. II 161 h.: longo -tu. Sidon. carm. 23, 270 φ.: -tu. Paul. Petr. Mart. II 312: celeri . . . -tu. IV 92: continuo titulorum impulsa -tu gloria. Fulg. Virg. cont. p. 157, 6: cassis fundae -tu stridulo perforata. Alc. Avit. carm. 5, 379: rapido meditantur bella -tu [sc. clipeorum]. 6, 129: alternantem commutant fata rotatum. Jord. Get. 11, 70 -tu caeli. Greg. Tur. glor. conf. 3: inergumini . . . -tu valido per totam ecclesiam debacchantes. Ven. Fort. carm. III 10, 7 h.: meliore -tu. VIII 21, 1 h.: falerata -tu . . . pagina. XI 10, 7 h.: vitreo scutella -tu; carm. app. 23, 3 h.: celeri mutantur cuncta -tu; Mart. I 13 h.: cecinit . . . prosaico digesta situ, commune -tu. IV 45 h.: tenero proscindere verba -tu. IV 160 h. et 228 h.: -tu. Gloss. V 480, 32: rotatus rotunditas. (rotatio Vitr., al.)

spūmātus S. I 4, 103 h.; quo . . . anguis abundat spumatu. (spuma Cic., Verg., al.; spumatio Caec. Aur. acut. III 2, 8.)

Vocabula generis b.

*nuptus*²⁾ = nuptiae S. V 1, 45: illa . . . nuptum [*nuptu* cod., Vollm.] . . . prior taedasque marito passa alio. Cod. Just.

¹⁾ Cogn. vir. *Relatus*, i C. J. L. II 5168. IX 350.

²⁾ Colum. IV, 3, 6 auctore cod. Sang. *nuptum collocasse* scribendum est. Georges affert Gell.: *dies nuptus*. Quem ad locum spectet nescio.

V 14, 3 (a. 239). VIII 56, 2, 1 (a. 239). VI 40, 1 (a. 241). V 6, 5 (a. 245). Hyg. fab. 257: nuptui collocare.¹⁾ Vir. ill. 59, 2: nuptui filias locabant. Hier. adv. Jovin. II 16 et vulg. Matth. 24, 38: nuptui tradere. Itin. Anton. Plac. 34: in ipsa nocte nuptus sui mortuus est sponsus eius. Eugen. Tolet. carm. 42, 1 h.: haec sunt ambigena, quae nuptu dispare constant. Carm. epigr. 613, 4 h.: prope nupptum myserae defunctae sunt. (nuptus = opertio Varro linq. V 72.)

tortus = iaculatio Ach. II 135: didici . . . quo suspensa trahens libraret vulnera tortu. (= flexio Cic. poet., al.)

Vocabula generis c.

attritus Th. VI 271 (249): anhelantem duro Tirynthius angens pectoris attritu sua frangit in ossa leonem; Ach. I 435: tenuant umentia saxa attritu [sc. mucronum]. (Sen., Plin., al.) Ser. Samm. 252: [pilae] huius et attritu taetrum mulcebitur ulcus. Nemes. cyn. 216 h.: castorea attritu silicis lentescere cogens. Sidon. carm. 11, 49 h.: coeperat attritu florum descendere cervix. 23, 295 φ.: feram repanda tela attritu adsiduo cacuminantem.

coeptus Th. XII 644: dignas insumite [sic B, con- P] mentes coeptibus. (Cic. fin. IV 41.) Cypr. Gall. exod. 161 h.: praetrepidus coeptu.

conquestus Ach. I 399: supplice regum conquestu. (Liv. VIII 7, 21.) Sil. X 290: vano . . . conquestu.

ēgestus S. IV 3, 42 φ.: alto egestu penitus cavare terras. (Sen. nat. III 30, 4.)

instinctus Th. V 104: instinctu superum meritique doloris. XI 673: horruit instinctu rabido. (Cic., al.) Prud. c. Symm. II 669 h.: illius instinctu.

suggestus S. I 2, 114: celsae procul aspice frontis honores suggestumque comae. (Cato, al.) Carm. de Sod. 124 h.: ex sese suggestu vulnera complet.

Num de II 24 cogitat, ubi codd. PR pro *nuptiis* mendose *nuptus* exhibent et Gronovius in adn. verbis *dies nuptus* utitur?

¹⁾ In illo *nuptum dare, locare, collocare* Plaut., al. *nuptum supinum* est.

4. -men.

Ut vocabula suffixi -mentum ope formata scriptorum solutae orationis propria erant¹⁾, ita etiam a tenuioris dicendi generis poetis usurpabantur, cum tragici atque epici brevior formam -men praeferrent.²⁾ Quam ob rem Statius paucis vocibus exceptis tum modo vocabulis in plenius suffixum cadentibus usus est, cum nulla in -men desinentia exstabant. Novum occurrit unum in Thebaide.

lītāmen Th. X 610: audite . . . extrema litamina divum. Prud. ham. praef. 50 sen.: cuius litamen sordet et terram sapit. Gloss. V 307, 33: litamen libatum. (litatio Plaut., al.)

5. -ētum³⁾.

Praeter duo recepta vocabula Statius exhibet unum novum, non ab ipso fictum.

nūcētum S. I 6, 12 φ.: Ponticis nucetis. Tert. adv. Val. 20: in caelestibus nuceta praesumpsit.

6. Vocabula deminutiva⁴⁾.

Vocabulorum deminutivorum usus, quod sermonis vulgaris et cotidiani proprius erat⁵⁾, in tenuiore poesi late patebat⁶⁾, tragici autem atque epici poetae eis abstinebant. Qua de causa Statius in carminibus epicis voces, quarum deminutiva vis

¹⁾ Cf. Stolz l. l. p. 498 sq. Cooper l. l. p. 84 sqq.

²⁾ Cf. Ploen l. l. p. 27 et 42. Cf. praeterea Corssen, Krit. Beitr. p. 126 sqq. Paucker, Laterculi nominum in -men et -mentum exeuntium, in Melet. p. 23 sqq.; Vorarb. II 13. G. Bordellé, De linq. Lat. nominibus -men et -mento suffixorum ope formatis, Progr. Gross Glogau, 1879. M. Roediger, Die Bedeutung des Suffixes -ment, diss. Berol. 1904, p. 1—21.

³⁾ Cf. G. Bordellé, De linq. Lat. adiectivis suffixo -to a nominibus derivatis, Duesseldorfae 1873, p. 54—57. Paucker, Vorarb. I 43 adn. Cooper l. l. p. 77 sqq.

⁴⁾ Cf. L. Schwabe, De deminutivis Graecis et Latinis, Gissae 1859. G. Mueller, De lingua Latinae deminutivis, diss. Lips. 1865. Stolz l. l. p. 574 sqq.

⁵⁾ Cf. Cooper l. l. p. 164 sqq.

⁶⁾ Cf. Ploen l. l. p. 67 sqq.

sentiebatur, nullas fere usurpavit; etiam in silvis, in quibus maior numerus exspectetur, perpaucae earumque pleraeque in \varnothing . occurrunt. Unum novum, quod poeta non ipse finxit, legitur in \varnothing .

*gāiōlus*¹⁾ S. I 6, 17 \varnothing .: molles gaioli lucuntulique.

7. Cetera substantiva.

a) primae declinationis.

Nova significatione instructa sunt haec:

exequiae meton. = reliquiae, funus Th. V 651: laceras comitata Thoantis advenit²⁾ exequias. (Cf. Th. VI 36: laceras . . . reliquias.) S. III 5, 52: sic certe cineres umbramque priorem quaeris adhuc, sic exequias amplexa canori coniugis ingentes iterasti pectore planctus. V 1, 40: diligis umbram et colis exequias. Eutr. VII 18: ut . . . exequias Neronis quae humiliter sepultae fuerant honoraret. IX 2: exequias Romam revexit. Ruf. Fest. 22: exsequias eius Romam . . . deduxerunt. Alc. Avit. hom. 4: quodammodo de ventre mortis vincas funere, putredine relaxatas, fetentes tempore, iussione viventes retraxit exequias. Eugipp. Sev. 46, 2: Neapolitano populo exequiis reverentibus occurrente.

laetitia = venustas, pulchritudo Th. VI 572 (550): effulsere artus, membrorumque omnis aperta est laetitia. Tac. dial. 20: vulgus . . . adsistentium . . . adsuevit iam exigere laetitiam et pulchritudinem orationis. 21: laetitiam nitoremque nostrorum temporum exprimeret. (= fertilitas Colum., al.)

rēvērentīa passive = maiestas, venustas. Th. V 27: ad-flicto spirat reverentia vultu. Ach. I 810: ut me olim tacitum reverentia tangit! is decor et formae species permixta virili. Capitol. Opil. 7, 7: polluisse sacrati nominis reverentiam. Symm. epist. II 36: priusquam reverentiam sublimis sacerdotii aut longae aetatis usum vel condicionem temporis praesentis expenderent. Claud. carm. min. 30, 140 h.: prisca puellares reverentia transilit annos. Ennod. opusc. III p. 360, 20: reverentia personae suae atque dulcedine sic largientis temperabat animum. Greg. M. epist. XIII 29: ut nihil in se habere episcopalis genii vel reverentiae

¹⁾ Cogn. *Gaiolus* C. J. L. V 5360.

²⁾ Quid in cod. P legatur, dubium est, cum Muellero auctore P *advenit*, B *advehit*, sed Kohlm. auctore et P et B *advehit* exhibeant.

iudicetur. — meton. de viro reverendo dictum: tua, vestra reverentia Symm. epist. 8, 25. Hier. epist. 134, 1. 143, 1. Avell. Oros. Ennod. Cassiod. Greg. M. alii. Symm. epist. 8, 24: ad eius reverentiam. Priscill. tract. II 50: sacerdotalis reverentia. Qros. comm. 4: venerabilis reverentia sanctitatis tuae. Ennod. opusc. 1, 11 p. 264, 23: principalis reverentia. similia aliis locis.¹⁾

In versibus primum leguntur duae voces.

admissūra S. V 2, 24: cuius [equi] de stemmate longo felix demeritos habet admissura parentes. (Varro, al.)

hālīca S. IV 9, 31 φ.: lenes halicae. (Cato, al.) Mart. II 37, 6 φ. XIII 9, 2 p. XII 81, 3 chol. XIII 6, 1 h. Cypr. Gall. exod. 317.

b) alterius declinationis.

veternus = vetustas Th. VI 94 (87): stat sacra senectae numine, nec solos hominum transgressa veterno fertur avos, nymphas etiam mutasse superstes Faunorumque greges. Paul. Nol. carm. 21, 745 h.: qua fuerat longo prius interrupta [sc. forma aquae ductus] veterno. — adi. *veternus*, a, um Prud. cath. 9, 68 sept.: *veterna* . . . silentia. Fulg. myth. 1 praef. p. 7, 21 dim. troch.:

¹⁾ Sescentis locis diiudicare difficillimum est, utrum reverentia *Ehrfurcht*, *Achtung an Hoheit*, *Verehrungswürdigkeit* interpretanda sit, quod utraque sententia satis bona est. Ut Georg. et Forcell. vim *Verehrungswürdigkeit* subiciunt illis: Vopisc. Prob. 12, 8: *decerno . . . nomen Augustum, addo proconsulare imperium, patris patriae reverentiam, pontificatum* etc. et Gallican. Avid. 4, 6: *dicens, evenire potuisse, ut essent insidiae ac periret Romani imperii reverentia*. At mea quidem sententia interpretatio *Ehrfurcht* ferri potest. — Nonnumquam inde a primi saeculi fine *reverentia* absolute positum significat non honorem, quo ego alium prosequor, sed quo ego ab aliis afficior, auctoritatem, qua floreo. Plin. paneg. 93: *nec defunctos nos et quasi dimissos consulatu, sed quasi astrictos et devinctos putemus eundemque locum laboris et curae quam reverentiae dignitatisque teneamus*. 60: *vis constare reverentiam magistratibus, legibus auctoritatem, modestiam postulantis?* 4. 8. 18. 19. alii. Treb. Gall. 14, 2: *eā . . . apud cunctos reverentiā, ut iuste dignus videretur imperio*. Boeth. cons. III 9, 40: *atqui illud quoque per eadem necessarium est sufficientiae, potentiae, claritudinis, reverentiae, iucunditatis nomina quidem esse diversa, nullo modo vero discrepare substantiam*. III 2, 68: *per haec sibi sufficientiam, reverentiam, potentiam, celebritatem, laetitiam credunt esse venturam*. III 10, 115. 11, 14. 10, 98 saepius, alii.

veterna rupe. Prisc. gramm. II 81, 10: *vetus* praeterea *veternus* facit, non solum *veteranus*, sed diversas habent significationes. Ennod. opusc. I p. 275, 5: conscientias veterno errore possessas; dict. 16 p. 470, 12: veternis Erebi legibus; carm. I 13, 9 dim.: intrat veterno pectora eviscerata nubilo. Ven. Fort. carm. V 5, 39 h.: Gloss. IV 469, 22: veternum antiquum, vetus, vetere, priscum. al.¹⁾)

pānārĭum S. I 6, 31 φ.: panaria. (Varro linq. V 105, alii; *pānārĭōlum* Mart. V 49, 10 φ.)

c) tertiae declinationis.

*libellĭo*²⁾) = librarius (Cat. 14, 17 φ., alii), bibliopola (Mart., al.) S. IV 9, 21 φ.: de capsula miseri libellionis emptum. Gloss. II 257, 39: βιβλιοπώλης libellio. (libellio = scriba, tabellio Varro Men. 256.)

abnēpos S. IV 3, 148 φ.: ordo saeculorum, natis longior abnepotibusque. (Sen. apocal. 10, alii.) Prud. perist. X 179 sen.: natos, nepotes, abnepotes editos.

lītĭcen S. IV 7, 19 sapph. min.: desides Baiae liticenve notus Hectoris armis. (Cato or. frg. 69, alii.)

marcor Th. VIII 265: nimio voces marcore superbae. X 269: expositas turpi marcore cohortes. (Cels., al.)

B. Adiectiva.

I. Adiectiva simplicia.

1. in -āris vel -ālis cadentia³⁾).

Adiectiva huius modi, quamquam apud Lucretium Ploenio auctore⁴⁾) complura occurrunt, tamen tragicis poetis epicisque non

¹⁾ Apul. met. IX 13 legitur *veterno*, quae est appellatio, et Mar. Victorin. gramm. VI 26, 8 *veteranis*.

²⁾ De his vocibus sermonis vulgaris propriis disseruerunt R. Fisch, Die lat. Nomina personalia auf -o, -onis, Berl. 1890. W. Meyer, Arch. f. Lex. V 223 sqq. Cf. praeterea Zimmermann, Die lat. Personennamen auf -o, -onis, Arch. f. Lex. XIII 225 sqq. Cooper l. l. 53 sqq.

³⁾ Cf. Paucker, Die nomina derivativa auf -alis (-aris) und -arius, Kuhns Ztschr. XXVII 113 sqq.

⁴⁾ L. l. p. 47 et 54.

videntur placuisse.¹⁾ Magis tenuioris sermonis poetis in deliciis erant; certe Martialis 13 vocabulis aut omnino aut inter poetas primus usus est. Quam ob rem mirum non est, quod apud Statium, quamquam plus quinquaginta recepta sunt, nova non nisi duo leguntur eaque in oratione soluta et in φ .; praeterea uni adiectivo nova vis subiecta est, et duo primum in versu usurpata sunt.

ollāris S. IV 9, 42 φ .: ollares . . . uvas. Mart. VII 20, 9 chol.: ollares uvae. Marcell. med. 35, 23: oesypi ollaris. (ollarius Plin. XXXIV 98: quae [sc. temperatura aeris] vocatur ollaria, vase hoc nomen dante; alii.)

pālāris S. IV praef.: et sphaeromachias spectamus et palaris lusio admittit. Ulp. dig. VII 1, 9, 7 (= frg. Vat. 70): nisi forte salicti ei vel silvae palaris vel harundineti usus fructus sit legatus. Char. gramm. I, 34, 4 (= exc. Bob. gramm. I p. 550, 11) et Gloss. V 547, 47: haec palaria, cum milites ad palos exercentur. Gloss. II 388, 38: ὅταν οἱ στρατιῶται μεθ' ὀπλων γυμνάζωνται: haec palaria singularia non habet.

fūnālis = *σειραφόρος ἵππος* Th. VI 462 (440): funalem . . . Thoen [sic B, Mnell.; *fumantem* P, Kohlm.]. Suet. Tib. 6: currum Augusti comitatus est sinisteriore funali equo. Hyg. fab. 183 p. 36, 2: hi funales sunt mares.²⁾ (Gran. Lic. p. 2, 8 Flem.: *σειραλους* equos habent. — funalis cereus Val. Max. III 6, 4. Amm. XV 4, 4: mediam [sc. paludem] velut funali intersecat libramento [sc. amnis]. Prud. psych. 293 h.: dextera funali torsit stridore lapillum; funale Verg., al.)

grēgālis S. I 6, 74 φ .: gregale sulphur. (Cic., al.) Prud. perist. V 391 dim.: plebs gregalis.

turmālis Th. IV 10: turmale fremit; S. V 2, 18: non sanguine cretus turmali. (Cic., al.) Claud. XV 447 h.: excitet incestos turmalis bucina somnos.

¹⁾ Cf. Paucker, Vorarb. II 24.

²⁾ Auson. 252, 10 p. legitur: *laevus Arion funis eat*.

2. in -ānus (-iānus) exeuntia ¹⁾.

Horum adiectivorum, quae a solutae orationis scriptoribus maxime usurpabantur, non multa in carminibus epicis occurrere consentaneum est, cum plerique epici Graecas res, non Romanas narraverint. Huc accedit, quod multa dactylico metro apta non erant. Qua de causa factum est, ut Statius duo adiectiva in lyrico versu novaret et illorum trium, quae primus in carmina introduxit, primum in φ ., alterum et in φ . et in h., tertium in h. poneret.

Mantūānus S. IV 7, 27 sapph. min.: Mantuanae gaudia famae [= Vergiliana]. Suet. vita Verg. p. 54, 7: P. Vergilius Maro Mantuanus. Apul. apol. 10 et Sidon. epist. V 17, 7: -anus poeta. Min. Fel. 19, 2: -anus Maro. Sol. 16, 4: carminibus -ania. Opt. Porf. epist. 4 et Const. epist. Opt. Porf. missa 1 et Symm. epist. III 45 et Macr. sat. I 24, 2. V 1, 4 et Sidon. epist. IV 24, 1; carm. 23, 146 φ . et Ennod. carm. 1, 6 et Cassiod. var. V 42, 11 et Jord. Get. 9 et Ravenn. p. 443, 6: Mantuanus [= Vergilius]. Hier. quaest. hebr. in gen. p. 1, 8 et Mart. Cap. II 212 et Fulg. Virg. cont. p. 85, 11 et Cassiod. var. V 21, 3: -anus vates. Max. Aug. epist. 16, 4: -ani rhetoris. Macr. sat. I 16, 43: Homerus vester -anus. Ps. Veg. mil. I 6: -anus auctor. Sidon. epist. V 13, 3 et Greg. Tur. stell. 12: Publius Mantuanus. Sidon. epist. I 5, 5: Tityo -ano. — universe ad Mantuam pertinens Macr. sat. V 2, 1: a rure -ano poetam. Serv. ecl. I 12. III 93. IX 5. 28; auct. ecl. IX 7. 10 et Prob. Verg. ecl. praef. 327, 21 et C. J. L. V 5036: -ani. Serv. Aen. I prooem. et auct. ecl. IX 1. 7. 28: agri -ani.

Mārōniānus S. II 7, 74 φ .: Culicis Maroniani. Claud. Mam. anim. p. 108, 4: -ianum illud. Sidon. carm. 9, 220 φ .: busto . . . -iano; epist. IV 11, 6: illud -ianum. V 5, 2: post ferulas lectionis -iana. VIII 11, 3 vers. 23 φ .: stilus -ianus. Schol. Hor. epist. I 10, 18: -ianum illud. (Cf. supra Maronēus; Vergilianus Plin., al.)

¹⁾ Cf. Schnorr v. Carolsfeld, Das lat. Suffix -ānus, Arch. f. Lex. I 177 sqq. Wackernagel, Zu d. lat. Ethnika, Arch. f. Lex. XIV 13 sqq. Huebner, Quaest. onomatol. Lat., in Ephem. epigr. II 25 sqq. Robert S. Radfort, Use of the suffixes -ānus and -Inus in forming possessive adjectives from names of persons, in Studies in Honor of Basil Gildersleeve, Baltimore 1902, p. 95—111.

Gāiānus S. IV 9, 22 φ.: emptum plus minus asse Gaiano. (Sen., al.)

Gaurānus Th. VIII 545: Gaurano de monte; S. IV 3, 25 φ.: Gauranos . . . sinus. (Plin., al.) Juv. VIII 86: ostrea . . . -ana. Auson. Mos. 157 h.: -anum . . . iugum. Sidon. carm. 18, 5 h.: -anis . . . fluentis.

Pompēiānus [de urbe Pompeiis derivatum] S. I 2, 265: Pompeiani . . . otia Sarni. (Cic., al. — Colum. X 135: Pompēia palus.)

3. in -īnus desinentia¹⁾.

Ea adiectiva, quae quidem a nominibus propriis derivata sint, aequae ac suffixi -anus ope formata in carminibus epicis non frequenter occurrere facile intellegitur. Itaque omnia, quae Statius recepit, in silvis leguntur; quibus unum novum atque unum a prioribus poetis nondum usurpatum addidit.

Vēsūvīnus S. II 6, 62 et V 3, 205: Vesuvina incendia. III 5, 72: -inus apex. Sil. XII 152: -ina iuga. C. J. L. IV 2558 et 2559: Vesuvini. 2557: Vesvini [sc. vini].²⁾ (Vesvius, a, um Colum. X 133; subst. Val. Fl. III 209, Stat. S. IV 4, 79, alii; Vesevinae [sc. aquae] Cael. Aur. chron. II 1, 48.)

Pollentīnus S. II 6, 63: Pollentinos . . . saltus. (Plin. nat. III 111: Urbesalvia Pollentini.) Claud. XXVIII 127 h.: -ini . . . campi. Prud. c. Symm. II 720 h.: -inos . . . agros.

4. in -īcus cadentia³⁾.

Haec quoque adiectiva ab epicis carminibus aliena sunt. Statium autem ea etiam in silvis paene prorsus repudiasse miramur. Perpauca enim mutuatus novavit unum ac duobus primus inter poetas usus est.

Caelīcus [de Caelio monte derivatum] S. II 3, 14: Caelica tesca [cod. tecta].

¹⁾ Cf. Radford l. l. Cooper l. l. p. 139 sqq. Stolz l. l. p. 485 sqq.

²⁾ Cogn. mul. *Vesvina* C. J. L. IV 2512.

³⁾ Cf. Stolz l. l. p. 517 sqq.

Baeticus S. II 7, 29 φ.: Baetica [sc. provincia]. (Col., al.) Mart. V 37, 7 chol.: -ici gregis. VI 71, 1 h.: -ica crusmata. XII 65, 5 chol.: -icarum . . . lanarum. Juv. XII 42: -icus . . . aer. Ser. Samm. 1105: sal niveum . . . Beticum quem nomine dicunt. Ven. Fort. carm. VI 5, 349 h.: -icus axis. Carm. epigr. 479, 3: Baetica.¹⁾

Lucānicus S. IV 9, 35 φ.: lucanica [= farciminis genus]. (Cic. ep., al.) Mart. IV 46, 8 φ. XIII 35, 1 h.

5. in -ēus exeuntia²⁾.

Haec adiectiva quae dicuntur materialia in libris et scriptorum et poetarum usitatissima sunt. Itaque ad 60 apud Statium leguntur, sed duo modo nova exhibet. His adiectivis etiam substantivum eiusdem suffixi ope formatum addo, quod Papinius primus in versu posuit.

īlīcēus Th. VI 101 (94): ornique iliceaeque trabes metuedaque suco taxus. Sil. Flacc. grom. p. 138, 21: palos pro terminis observant, alii iliceos, alii oleagineos, alii vero iuniperos. Amm. XXIII 4, 4: axes duo quernei vel ilicei. Prisc. gramm. II 70, 12: *iligneus* tamen et *iliceus* dicitur [laudatur Stat.]. Grom. p. 349, 15: palos iliceos picatos. Coripp. Just. IV 40: iliceaeque trabes fortes. (iligneus Cato, al.; ilignus Caecil. com. 269, Hor., al.)

taxēus S. V 5, 29: taxea marcet silva comis. Flor. epit. II 33 (IV 12), 50: venenoque, quod ibi volgo ex arboribus taxeis³⁾ exprimitur.

mustācēus S. I 6, 19 φ. (Cato, al.) Juv. VI 202: mustacea. Vespa 49 h.: mustucia.

¹⁾ Cogn. vir. *Baeticus* Mart. III 77, 1 h. 10 p. III 81, 1 h. 4 p. Sil. XVI 469: *subit* . . . *Baeticus*; hoc dederat puero cognomen ab amne Corduba.

²⁾ Collecta sunt haec adiectiva a Pauckero, Vorarb. I 105 sqq.

³⁾ Sic scribit Rossbach secutus cod. N. Jahn et Halm coniecerunt volgo *taxeo* secuti cod. B qui ex arboribus *taxeo* exhibet. Georges *taxeus* alteram formam vocis *taxi* esse dicit. Equidem Halmio assentiri malim iudicans *taxeo* neutrum genus adiectivi et interpretans *folia capillacea taxi*.

6. suffixi -ātus ope a nominibus derivata¹⁾.

Adiectiva huius generis, quae in sermone cotidiano usitatissima erant²⁾ et tenuiori poesi valde placebant, epicis non nimis in deliciis erant. Quamquam hi illa non plane evitabant, ut verbi causa Statius circiter 20 recepit, tamen adiectiva composita, quae in -fer et -ger cadunt, et nonnumquam adiectiva materialia in -eus exeuntia praeferebant. Vis subest illis „mit etwas versehen, ausgestattet“, nonnumquam „einer Sache ähnlich, nach Art einer Sache“. Hanc significationem Statius uni vocabulo, quod illa priore vi iam pridem praeditum erat, subiecit; praeterea unum ex oratione soluta ascivit. Utrumque vocabulum legitur in φ .

fulminātus S. II 7, 94 φ .: sic natum Nasamonii Tonantis post ortus obitusque fulminatos angusto Babylon premit sepulcro [= tam celeres quam fulmen est]. (legio XII fulminata C. J. L. III 504. 507. 509, alibi.)

marmorātus S. IV 3, 96 φ .: se levarat ingenti plaga marmorata dorso. (Varro, al.; marmorēus Cic., Verg., al.)

7. in -bilis exeuntia.

Haec adiectiva a verbis imprimis inferiore aetate³⁾ derivata, quamquam in sermone cotidiano et plebeio usitatissima erant⁴⁾, tamen etiam epicis, quod maxime ad versus dactylicos componendos idonea erant, valde placebant.⁵⁾ Statius autem etsi multa recepit, tamen nulla excepto uno novavit; alterum primus in linguam poeticam ascivit.

indubitabilis v. infra.

inlaudabilis v. infra.

¹⁾ Cf. G. Bordellé, De linq. Lat. adiectivis suffixo -to a nominibus derivatis, diss. Uratisl. 1873.

²⁾ Cf. Cooper l. l. p. 134 sqq.

³⁾ E 1082 adiectivis, quae Paucker, Die Verbaladjektiva auf -bilis, Vorarb. I p. 46 sqq. enumerat, 281 apud scriptores Hadriano vetustiores leguntur.

⁴⁾ Cf. Cooper l. l. p. 96 sqq.

⁵⁾ Cf. Ploen l. l. p. 49 et 54. — De vi his adiectivis subiecta cf. Fr. Hanssen, Die Aktivbedeutung der Adjektiva auf -bilis im arch. Lat., Philolog. N. F. I 274 sqq.

spēcūlābīlis Th. XII 624: *linquitur Eois longe speculabile*¹⁾
proris Sunion. (aspectabilis Cic. Tim. 13; conspicuus Ov., al.)

expugnābīlis Th. IV 836: *nulli ruis expugnabilis astro*
 [sc. fluvius]. VI 103 (96): *situ non expugnabile robur.* (Liv., al.)

8. in -īdus desinentia²⁾.

Adiectivis suffixi -do ope formati priores elatioris dicendi generis poetas saepe usos esse Ploenius³⁾ docet. Statius autem nullum novavit, sed unum in poeticum sermonem introduxit et uni novam vim subiecit.

marcidus active = *marcidum* reddens S. I 6, 33 φ.: *illi marcida vina largiuntur.* Claud. VII 40 h.: *non tibi desidias molles nec marcida*⁴⁾ *luxu otia nec somnos genitor permisit inertes.* (v. infra *marcens*; cf. *sobria* . . . *pocula* Tib. I 6, 28. Stat. S. V I, 121; *sobria lymphā* Tib. II 1, 46.)

torpidus Th. II 3: *undique pigrae ire vetant nubes, et torpidus* [ex con. Baehr.; *turbidus* codd., Muell.] *implicat aer.* (Liv., al.) Auson. Mos. 264 h. Cypr. Gall. gen. 165. Alc. Avit. carm. 5, 480.

9. in -ōrus cadentia.

Ne huius quidem generis novum adiectivum apud Papinium legitur; duo autem nova significatione ornata sunt.

hōnōrus passive = *honoratus* (Cic., Ov., al.) Th. V 40: *maiorque et honora videri.* Auson. 206, 15 h.: *dives opum doctoque ibi Caesare honorus.* Paul. Nol. carm. 10, 310 h.: *inter honora volans sanctorum milia caelo.* Sidon. carm. 7, 458 h.: *in consilium seniorum venit honora pauperies.* Coripp. Just. III 128: *nomen honorum . . . laudibus adtollunt.* (active = *honorificus* Ov., al., Stat.)

¹⁾ Ut hoc adiectivum, ita cetera, quibus ante -bilis longa vocalis est, perpaucis exceptis in quinta hexametri sede Statius posuit. De eodem Ovidii usu cf. Polle in *Fleckeisens Jahrb.* CXVII (1878) p. 639 sq.

²⁾ Cf. Stolz l. l. p. 563 sq.

³⁾ L. l. p. 55.

⁴⁾ Hoc loco dubitare licet, utrum sensus passivus an activus sit; ut per translationem poeticam dictum est illud Sidonii (carm. V 498 h.): *rotat enthea thyrsū Bassaris et maculis Erythraeae nebridos horrens excitat Odrysios ad marcida tympana mystas.*

inhonorus v. infra.

ōdōrus = male olens¹⁾ Th. IV 417: odori sulphuris aura. Symm. epist. III 23: aprorum odora vestigia. Claud. XXVIII 324 h.: lustralem tum rite facem, cui lumen odorum sulphure caeruleo nigro bitumine fumat. I 256 h.: nar vitiatus odoro sulphure. (= bene olens Ov., al., Stat. S. II 7, 16 φ.)

10. suffixi -us ope formata.

A verbis compositis derivata sunt haec:

*dēflūus*²⁾ Th. IX 325: seu defluus ille, sive obliquus eat; S. I 3, 54: splendor ab alto defluus. Apul. met. III 3: vasculo . . . graciliter fistulato ac per hoc guttatim defluo infusa aqua. Chalc. comm. 204: circuitus . . . ut torrenti rapido defluoque obligati. Prud. perist. XIII 30 archil. maior: deflua caesaries conpescitur ad breves capillos. Sidon. epist. II 2, 16: lacus in Eurum defluus meat. Boeth. cons. I carm. 7, 16 adon.: quique vagatur montibus altis defluus amnis; cons. IV carm. 6, 29 dim. anap.: hiemem defluus inrigat imber; cons. V carm. 1, 10 p.: quos . . . ipsa vagos terrae declivia casus gurgitis et lapsi defluus ordo regit. (defluens Sall., al.)

*interflūus*²⁾ Th. IV 524: Styx discretis interflua manibus obstat. (Plin. nat. VI 121, alii.) Avien. ora 281 sen.: interfluo . . . separatus aequore. 325 sen.: interfluum . . . altrinsecus munit lacum. interfluum = fretum ibid. 312 sen.: interfluo . . . scinditur; orb. terr. 404 h.: medii . . . interflua ponti.

Deinde occurrunt duo nova adiectiva, derivata de stirpibus, quae iam antea ad nomina suffixo -a formanda adhibitae erant.

¹⁾ *Odor* significat gravem odorem iam apud Sall., al.

²⁾ In simplicibus adiectivis *defluus* et *interfluus* posui, quod non ex *de* vel *inter* et *fluus* nata sunt, sed a verbis compositis *defluendi* et *interfluendi* derivata. Nam plerisque adiectivorum huius modi, quae quidem ante Statium ficta sint, respondent verba composita, ut *diffluus* Mat. carm. frgm. 15; *refluus* Ov., al.; *circumfluus* Ov., al., Stat.; *profluus* Colum., al.; *praefluus* Plin. Quamquam etiam ante Papinium adiectiva occurrunt, quae sine dubio composita sunt, tamen sunt perpauca: *largifluus* Lucr. V 595 et *septemfluus* Ov. Postea autem haec formandi ratio increbruit.

Haec adiectiva Statius eo facilius fingere potuit, quod compositis iam dudum continebantur.

sāgus Th. VIII 204: sagis clangoribus; Ach. I 519: sagas adfatur aves. Ambr. hex. IV 8, 33: multi temptant ecclesiam, sed sagae artis ei carmina nocere non possunt. Prud. apoth. 298 h.: sago clangore loquax et stridula cornix. Paul. Nol. carm. app. 2, 40 dim.: sono devota sago corpora.¹⁾ (saga, ae Turpil. com. 8, alii; praesagus Verg., al. — vaticini furores Ov. met. II 640; fatidicus Cic., Verg., al.)

suādus Th. IV 453: suadum cruorem. Apul. met. XI 30: divini somnii suada maiestas. Auson. 210, 11 h.: vox suada. 407, 3: intellego, quam mellea res sit oratio, quam delinifica et quam suada facundia. Symm. epist. I 47: suada Circae pocula. III 6: delinifica et suada facundia. Mart. Cap. I 3: delenitum suadae coniugis amplexibus. Drac. laud. dei I 490 h.: linqūā sūāda mali. Ennod. epist. I 4, 2 p. 7, 11: suadae orationis sapore provocatus. IV 12, 3 p. 107, 23: suada oratio. (suada = *πειθω* Enn. ann. 308, alii; mälēsüādus Plant., al., Stat. Th. XI 656; benesuadus Apul. apol. 18. Paul. Nol. carm. app. 3, 142 p.)

His proximis nonnulla adiectiva addere liceat, quae quamquam a nominibus propriis aliorum suffixorum atque -a ope formatis derivata sunt, tamen eo illorum similia sunt, quod non peculiaribus suffixis ornata sunt, sed terminatio illorum nominum ipsa secundum genera diverse flectitur. Dico *Clitumnus* et *Liternus*. Adiectiva eius modi poetas saepe metri necessitate ducti formis longioribus praetulisse, iam supra (p. 225) dixi.²⁾ Etiam unum cognomen (*Domitianus*) et duo nomina gentilia (*Flavius* et *Molvius*) Statius sive omnino sive inter poetas primus loco adiectivorum usurpavit, id quod eo facilius fieri potuit, quod illa nomina origine ipsa adiectiva sunt.

Clitumnus S. I 4, 129: Clitumna novalia.³⁾

¹⁾ Forcell. affert etiam inscr. Maff. Mus. Ver. 170, 1: *saga manus*; qui liber mihi praesto non fuit.

²⁾ Cf. etiam Naegelsbach, Lat. Stilistik, 9. Aufl., 1905, p. 296.

³⁾ Ea inscriptio, ex qua de Vit *sacra Clitumnalia* affert, falsa est; cf. C. J. L. I 629*.

*Liternus*¹⁾ S. IV 3, 66 φ. et Sil. VII 278: Literna palus.

Domitianus = ad Domitianum pertinens S. IV praef. et IV 3 l.: via Domitiana. Suet. Dom. 13: Septembrem mensem et Octobrem ex appellationibus suis Germanicum Domitianumque transnominavit. Liber pontif. Silvest. 3. 33: iuxta thermas Domitianas qui cognominantur Traianas. Avell. p. 747, 3: aliquos... [sc. smaragdos] Neronianos vocant, aliquos Domitianos. p. 747, 17. C. J. L. XI 3286: Nymphis Domitianis.²⁾

Flāvius S. IV 3, 19 φ.: sancit lumina Flaviumque caelum. (Cic., al.) Mart. epigr. 33, 1 h. et IX 1, 8 chol.: Flavia gens. IX 3, 12 p. et 34, 2 p.: Flavia templa. Anson. 272, 1 h.: gens Flavia. (Flavianus Tac., al.; Flavialis Suet. Dom. 4, al.)

Molvius S. II 1, 176: Flaminio quae limite Molvius [*Mulvius* Vollm.] agger transvehit. (Cic., al.) Mart. III 14, 4 dim.: ponte Mulvio. IV 64, 23 φ.: Mulvius [sc. pons]. Claud. XXVIII 544 h. Prud. c. Symm. I 482 h. (Mulvianus Cic. Att. II 15, 4, alii.)

Denique huic verborum generi unum adiectivum insero, quod loco pristinae terminationis -is novo exitu -us instructum est.³⁾

reclīnus S. IV 3, 70 φ.: pontis Caesarei reclinus arcu. Ven. Fort. Mart. III 145 h.: reclini ante pedes sancti sternuntur. III 345 h.: nare reclina.⁴⁾ (reclinis⁵⁾ Ov., al., Stat. S. I 2, 161; reclinatus Hor. carm. II 3, 7, alii.)

11. Cetera adiectiva.

*pūmīlus*⁶⁾ subst. S. I 6, 57 φ.: audax... ordo pumilorum. Mart. XIV 212 l.: pumilus. XIV 197 l.: mulae pumilae. Suet. Aug. 83:

¹⁾ Cic. leg. agr. II 66 ab editoribus *Literninus* scribitur; codd. exhibent *Liternius* vel *Liternus*.

²⁾ In nonnullis titulis diiudicari non potest, utrum adiectivum *Domitianus* a *Domitiano* quodam an a *Domitio* derivatum sit. Adiectivo *Domitianus* ad *Domitium* pertinente utitur Caes.

³⁾ De aliis adiectivis et in -is et in -us exeuntibus cf. Stolz p. 412.

⁴⁾ Vopisc. Firm. 4, 3 *reclinis* legitur et Itin. Alex. 6 *relicinus* nunc scribitur.

⁵⁾ *Reclinis* utram vera compositione formatum an a verbo *reclinandi* derivatum sit, dubito. Viri docti dissentiunt.

⁶⁾ S. I 6, 64 φ. *pumilos* metri causa in *pugiles* mutandum est.

pumilos atque distortos . . . abhorrebat. Fulg. serm. ant. 17: Apuleius in asino aureo . . . dicit: *quovis puero pumiliorem*¹⁾ *et cucurbita glabriorem*. pumilos enim dicunt molles atque enerves. (pūmīlio²⁾ Lucr. IV 1154, alii; pumiles aves Colum. VIII 2, 14; pumilius Fulg. l. l. Gloss. V 511, 61. 548, 41.)³⁾

marcens = marcidum reddens⁴⁾ S. IV 6, 56: tenet haec [sc. manus] marcentia fratris [= Bacchi] pocula. Tac. Germ. 36: nimiam ac marcentem diu pacem inlaccessiti nutrierunt. Cypr. Gall. num. 360: nos illic sectile porrum pavit et expletos somno marcente refovit. Paul. Petric. Mart. V 9: excute marcentem depresso a pectore somnum. (cf. marcidus.)

dēdēcoris [dedecus]⁵⁾ Th. XI 760: dedecorem amplexi vitam. (Sall. hist. frgm. III 24.)⁶⁾

procīdūus [procidere] Th. III 128: prociduae super externosque suosque. (Plin., al.) Sidon. carm. 23, 415 φ.: prociduam . . . frontem.

¹⁾ Apul. met. V 9 legitur: *cucurbita calviorem et quovis puero pusillioem*. Ceterum illud *pumillioem* Fulgentii etiam a *pumilis* ductum esse potest.

²⁾ Haec vox, quippe quae a *pumilus* derivata sit, docet, *pumilus* iam ante Statium quondam existisse. Hinc efficitur, ut aut casui tribuendum sit, quod antea scriptum non invenitur, aut antiquissimis temporibus obsoleverit et Statii demum aetate rursus in usum receptam sit. Illud autem verisimilius est.

³⁾ Non supra attuli *exter* Th. XI 429, quod altera forma *exterus* aliquanto post (Comm. instr. II 17, 6; Cod. Iust. VIII 13, 21. I 9, 9) reperitur. Inde colligendum est, principalem formam *exter* fuisse. Exemplis a Georgesio et Neulo II³ p. 6 enumeratis addenda sunt haec.: Paul. Nol. carm. 26, 216 h. 20, 225 sen. Prisc. gramm. III 44, 10. Gloss. II 304, 51. 579, 13.

⁴⁾ Dubium est, ut Val. Max. illud *inertia . . . languore marcens* (II 6, 3) intellegi voluerit. — Participio modo, quod vim adiectivi habet, activa significatio videtur subfuisse; neque enim opus est eam cognoscere Claud. X 205 h.: *vos, pennata cohors, quocumque vocaverit usus, divisa properate manu neu marceat ulla segnities*.

⁵⁾ Qualis nominativi forma fuerit, ignoramus; nam et *dedecoris* (cf. *indecoris* Acc. trag. 199) et *dedecor* (cf. *bicorpor* Acc. trag. 307) ponere licet.

⁶⁾ Auson. 396, 5 h. emendatio Dousae *decolor* a Schenklio et Peipero recepta est.

II. Adiectiva composita ¹⁾.

Substantiva Statius non copulavit, quoniam id vocabulorum genus in lingua Latina omnino non frequens erat neque poetis valde placebat.²⁾ Neque enim vocabula qualia sunt *accubitus*, *adplausus*, al. in numero nominum compositorum habenda sunt, cum illa non ex *ad* et *cubitus* vel *plausus* coaluerint, sed ab *accumbendo* et *adplaudendo* derivata sint. Lexicographi autem, Kohlmann,³⁾ Stolz assignant Statio inventori vocem *ternoctis* Th. XII 301: *certe Iovis improba iussu Ter noctem Herculeam — veteres sed mitto querellas*. Equidem illis viris doctissimis non assentior; neque enim, cum oratio finita non sit, *ter* et *noctem* copulare aut opus est aut licet. Vox suppleta qualis *iunxisti*⁴⁾, *attulisti* satis bonam sententiam praebet. Vocabulum compositum *abnepotis*, quod apud Statium primum in versu occurrit, iam supra afferre malui.

Alia ratio adiectivorum compositorum est, quae poetae epici⁵⁾ ornatus causa in deliciis habebant. Sed postquam Vergilius et Ovidius linguam poeticam excoluerunt, epici primi p. Chr. n. saeculi haud multa novaverunt, sed suppellectile ab illis supeditata usi sunt.⁶⁾ Itaque etiam in Statii carminibus non maior copia novatorum legitur. Finxit enim 22 generis a, quorum 11 in ep., 3 et in ep. et in silv. h., 6 in silv. h., 2 in \varnothing . occurrunt; nova significatione instructa sunt in ep. 4, in silv. h. 1, in \varnothing . 1; praeterea Statius in ep. 6, e quibus unum etiam in silv. h. legitur,

¹⁾ De nominibus compositis cf. L. Schröder, Über die formelle Unterscheidung d. Redeteile im Griech. u. Lat., Leipz. 1874, p. 190 sqq. F. Stolz, Die lat. Nominalcomposition, Oeniponti 1877; Histor. Gramm. p. 365 sqq. F. Skutsch, De nominum Lat. compositione quaest. sel., diss. Urat. 1888.

²⁾ Cf. Ploen l. l. p. 59. Stephani l. l. p. 70.

³⁾ In *corrigendis et addendis*.

⁴⁾ Cf. S. IV 6, 17: o bona nox iunctaque utinam Tiryntia luna!

⁵⁾ Cf. Ploen p. 60 sqq. Stephani p. 72 sqq. O. Weise, Charakteristik d. lat. Sprache², Leipz. 1899, p. 99 sq. Eug. Lehmann, De adi. comp., quorum priore parte particula continetur, apud Cat., Tib., Prop., Verg., Ov., Hor. occurrentibus, diss. Regimont. 1867. G. Wilbertz, De adi. poetarum Latin. usque ad Cat. compositis, diss. Marb. 1884.

⁶⁾ Cf. Fr. Seitz, De adiectivis poetarum Lat. comp., diss. Bonn 1878.

et in silv. h. alterum adiectivum compositum generis c in usum suum vocavit.

1. Adiectiva composita in -fer cadentia ¹⁾.

Hoc vocabulorum genus poetis epicis, quod metro aptissimum erat, in deliciis erat²⁾, et eo saepe ibi utebantur, ubi scriptoribus adiectiva aliis suffixis formata usui erant. Qua de causa mirandum non est, Statium circiter 32 receptis sex novasse, uni novam vim subiecisse, unum primum in versu usurpasse.

mētallifer S. IV 4, 23: metalliferae . . . moenia Lunae. Sil. XV 498: argenti pondera et auri parta metalliferis longo discrimine terris.

ōlōrifer Th. IV 227: oloriferi [sic P, *oliviferi* B] Eurotae. Claud. carm. min. 31, 12 p.: cygnus oloriferi vexit ab amne Padi.

peltifer Th. XII 761: non cum peltiferis . . . haec tibi pugna puellis [= Amazonibus]. (*peltatus* Ov., al.)

*ūvifer*³⁾ S. IV 3, 64 φ.: Massicus uvifer.⁴⁾ Sil. VII 207: -ris . . . florebat Massicus arvis. VII 263: Massicus -ris addebat nomina glebis. Poeta Mar. Victorin. gramm. VI 78, 1 sotad.: rumpunt teneras -rae comas lagei. Drac. laud. dei I 629 h.: pampinus -rae vitis sarmenta revestit; Romul. VI 68 h.: Liber . . . -ros vibrat super agmina thyrsos. Ven. Fort. carm. VI 6, 4 p.: praebet et -ris frondea tecta comis [sc. pampinus]. VII 4, 7 h.: super -ri Mosellae . . . amnem. Anth. 570, 3 h.: -ro autumnō. (v. vitifer.)

vāpōrifer Th. VI 716 (694): vaporifera . . . ab Aetna; S. I 3, 45: vaporiferis . . . fornacibus. III 5, 96: vaporiferas . . .

¹⁾ Cf. Paucker, Spicilegium add. lex. lat., Mitaviae 1875, p. 212 sq. Deipser, Über d. Bildung u. Bedeutung der lat. Adj. auf -fer u. -ger, Progr. Bromberg 1886. Stolz, Zur Bildung der lat. Komp. auf -fer u. -ger, Arch. f. Lex. IV 316 sq.

²⁾ Cf. Ploen l. l. p. 62 sq.

³⁾ *Spumifer*, quod Th. V 56. IX 438; Ach. I 59 legitur, etiamsi Ov. am. III 6, 46 et met. XI 140 et Prop. IV 7, 81 in optimis codd. traditum non est, tamen Becherto auctore Manil. V 74 scribendum est.

⁴⁾ Kohlm. codicis P pr. m. secutus scribit etiam Th. IV 655: *uvifera* . . . *umbra*. At recipiendum est, quod in B traditum est: *Icaria* . . . *umbra*.

Baias. Anson. Mos. 210 h.: -ri . . . vineta Vesevi. Prud. apoth. 134 h.: -ros ridens intersecat ignes. Schol. Iuv. IX 57: -ros specus habet [sc. Gaurus]. Max. Taur. c. pag. p. 789^B: ipse solis vaporiferos [sequitur lacuna]. Ennod. epist. V 8, 6 vers. p. 132, 18 p.: corpora desiccans rore -ro; carm. I 7, 5 h.: fonte -rum pariunt tua verba calorem. I 8, 5 h.: uda -ros cohibent dum lora quadrigas. Ven. Fort. carm. VI 10, 5 h.: -rum sitiens canis exerit astrum. (cf. vaporosus Apul.; vaporus Nem. ecl. 4, 64 h., alii.)

vōtifer S. IV 4, 92: votifera . . . meas suspendit ab arbore vittas. Claud. carm. min. app. 5, 15 h.: mollia -ro dempsisti vellera ferro. Anth. 95, 3 h.: congrua votiferae submittit pabula flammae. (votiger Claud. carm. min. app. 5, 59 h., al.)

lābōrifer = laborem afferens Th. VI 25: laboriferos caelo Tithonia currus extulerat. Auson. 322, 7 h.: Graio schola nomine dicta est, iusta laboriferis tribuantur ut otia musis. [= laborem perferens Ov., Stat. S. IV 6, 26.)

vītifer S. IV 2, 36: vitifero sub palmite. (Plin., al.) Sil. IV 347: -ri . . . vertice montis. Mart. XIII 107, 1 h.: -ra . . . Vienna. Avien. orb. terr. 995 h.: -rae Molus iuga proserit arcis. Auson. 417, 92 h.: -ri . . . colles. Ennod. carm. II 45, 8 p.: -fer . . . deus. II 139, 1 h.: vitifer [sc. princeps].

2. Adiectiva composita, quorum altera pars -ger continet ¹⁾).

Huius modi adiectiva non tam frequentia erant quam proxima; quam ob rem Papinius nova non exhibet nisi duo.

astriger Th. VIII 315: astrigerum [sic P, -ferum B] domos Atlanta supernas ferre laborantem. X 828: cominus astrigeros Capaneus tollendus in axes.²⁾ (astrifer Lucan., al., Stat. Th. II 400. VIII 83; stellifer Cic. rep. VI 18, Sen. Phaedr. 785 ascl. min., alii; stelliger Varro Men. 465 sen., alii, Stat. Th. XII 565; S. III 3, 77; stellātus Verg., al., Stat. Th. VI 277 [255].)

¹⁾ Cf. Paucker, Verzeichnis von zusammengesetzten Adj. auf -ger, Vorarb. I 71.

²⁾ Cetera permulta exempla collecta sunt in thes. linq. Lat. Hoc adiectivum poetarum proprium semper fere in h. vel p. legitur, semel in asclep. min. (Mart. Cap. I 91), semel in dim. anap. (Boeth. cons. IV carm. 6, 17).

frēniger S. V 1, 98: quisnam frenigeræ signum dare dignior alae? (frenatus Verg., al.)

3. Adiectiva composita, quorum prior pars nominis vel adverbii stirpem praebet.

Afferenda sunt tria nova atque unum nova significatione praeditum.

*multisōnus*¹⁾ Th. VIII 25: multisonas exertat Poena catenas; S. III 2, 103: multisono . . . sistro. Mart. I 53, 9 h.: multisona . . . Atthide [= Philomela]. Querol. p. 31, 10: -no cuncti latratu fremunt. Claud. Mam. anim. II 3 p. 105, 2: geminae primum Graeciae classicum multisona Pythagoreorum tuba et lituum Platonis exaudiat nec tumescat sola vanitate nominum, sed pinguescat multimoda veritate rationum. Boeth. categ. I p. 181^C: si quis dicat flammiger vel multisonus vel fluctivagus. (multisonorus Claud. carm. min. 18, 18 p.)

fluctivāgus Th. I 271: fluctivaga . . . unda. IX 305: cum fluctivagó Ergíno. IX 360: -gam . . . domum madidosque penates Alcyone deserta gemit; S. II 1, 95: -gus volucrum comebat Persea Dictys. III 1, 84: -gos nautas scrutatoresque profundí. Avien. Arat. 664 h.: aspera nautis . . . freta -gis. Prud. cath. III 46 tetr. dact. c.: per aequora -gos texta greges sinuosa trahunt. Sedul. carm. pasch. V 395 h.: pendula -gam traxerunt retia praedam. Drac. Orest. 43 h.: -gi tendebant carbasa venti. Prisc. gramm. II 27, 19: fluctus fluctivagus. Boeth. cath. I p. 181^C: (v. multisonus). Arator act. II 1088 h.: -gae . . . puppi. Coripp. Iust. II 328: -gum pelagus. Ven. Fort. carm. VII 4, 5 h.: prope -gi . . . litora Rheni. VII 25, 5 h.: vela . . . -gum [sc. me] traherent; Mart. IV 1 h.: mare -gum. Eugen. Tolet. carm. 45, 2 p.: -gi . . . unda sali. (undivagus Drac. Orest. 363 h., alii.)

bivertex Th. I 628: summa . . . biverticis umbra Parnasi residens. Sidon. carm. 22, 233 h.: Nysa, vale Bromio, Phoebó

¹⁾ Hoc loco lexicographis obloqui mihi liceat, qui Th. VII 261 *Dionaeis* . . . *avibus circumsona Thisbe* in adiectivo *circumsonus* passivam vim inesse dicunt. At *circumsonus* aequae atque *circumsonare* et *personus*, al. a personis ad locum translatum est. Eodem modo dictum est S. V 1, 91. Avien. Arat. 109 h. Paul. Nol. carm. 21, 406 h.

Parnase bivertex; epist. IX 15 vers. 27 sen.: montem . . . victor isse per biverticem. (Parnasus biceps Ov. met. II 221. Pers. prol. 2 chol.; bicorni . . . ingo Stat. Th. I 62.)

semicrudus = is qui cibi dimidiam partem concoxit S. IV 9, 48 φ.: cum bene mane semicrudus inlatam tibi dixero salutem. (= semicoctus Colum., al.)

4. Adiectiva, quae e praepositione et adiectivo coaluerunt.

Vocabulis huius generis fingendis, quamquam cum omnino frequentia erant tum nominum aetate argentea compositorum maiorem numerum explent¹⁾, tamen Statius operam non dedit; duobus enim adiectivis praepositionem *prae* annexit et unum eiusdem modi in sermonem poeticum introduxit.

*praecultus*²⁾ = cultissimus Th. II 298: Argia . . . viles . . . sororis ornatus sacro praeculta supervenit auro. Quint. inst. XI 1, 31: nam neque tam plenum et erectum aut audax et praecultum [sc. eloquentiae genus] senibus conveniret. Aug. epist. 138, 1: si auriculis eorum minus pietate fidei praecultis sermo iste non sufficit. (percultus = part. perf. Ps. Plaut. Poen. 232.)

praedoctus = doctissimus S. V 3, 3: genitor praedocte. Coripp. Iust. IV 56: roboribus flexis teretes curvaverat arcus artificum praedocta manus. (perdoctus Plaut. mil. 258 sept.)

*praeceler*³⁾ Th. VI 551 (529): viros . . . cursu praeceleres. (Plin.) Iuvenc. IV 22: praeceleri cecidit sub acumine mortis.

5. Adiectiva, quae e particula negativa in- et adiectivo vel participio composita sunt⁴⁾.

Horum adiectivorum compositorum, quippe quae apud omnes poetas usitatissima fuerint, etiam Papinius magnum numerum

¹⁾ Cf. Paucker, Vorarb. II 41 sqq.

²⁾ De praefixo *prae-* vim adiectivi augente cf. Woelfflin, Latein. u. roman. Komparation, Erlangen 1879, p. 27.

³⁾ Mendose Th. VI 700 (678) in B *praegravidus* pro *praevalidus* traditum est.

⁴⁾ Cf. F. L. Vicol, Die Negation im Latein., Progr. des gr.-or. Obergymn. in Suczawa 1890. (Cf. Stolz, Z. f. österr. Gymn. XLII 558 sq.) Vogel, In-privativum, Arch. f. Lex. IV 320 sqq.

novorum exhibet; novavit enim 9, e quibus 5 aliis locis non leguntur; quattuor novam vim subiecit; praeterea quinque antea a scriptoribus solutae orationis usurpata in usum suum vocavit.

inabruptus S. V 1, 44: vos collato pectore mixtos iunxit inabrupta Concordia longa catena. (inrupta copula Hor. carm. I 13, 18; non abruptus Stat. Th. I 353; S. I 3, 63: vincula in-resoluta Ov. Pont. I 2, 22.)

inaspectus Th. I 50: illum . . . imae . . . recessu sedis in-aspectos caelo radiisque penates servantem. IV 428: inaspectae luco stridere sagittae. VIII 241: semper inaspectum diraque in sede latentem Oedipoden. (invisus Cato, al.)

indecerptus Th. VIII 87: extincto . . . indecerptus [ex coni. Barthii; codd. *interceptus*] in ore augurii perdurat honos.

indubitable Th. XI 64: Elysiis signum indubitabile regnis. Quint. inst. IV 1, 55: in genere causae . . . indubitabili. IV 5, 13: si modo -bile est. Ps. Quint. decl. mai. IX 22: -bile saeculi decus et fictis maius. Arnob. nat. II 60: solum esse -bilem, solum verum et de quo nullus ambigere nisi amens possit et desperationis insanae. II 72: -bile istud et verum. II 74: amittat res fidem quae generibus virtutum tantis et potestatum indubitabilis esse monstrata est. V 44: cognitione -bili crederetis. V 36: -bili . . . sermone rectoque. V 37: cunctis indubitabiliter notum est. VI 10: cum . . . -bili luminum contemplatione videamus. VII 35: -bili adseveratione iuramus. Ulp. dig. XXVIII 5, 9, 8: si quis nomen heredis quidem non dixerit, sed -bili signo eum demonstraverit. Chalc. comm. 341: eritque eorum -bilis veritas. Amm. XXI 1, 12: rata fides et indubitabilis. Avell. p. 293, 26: synodi iudicio -biliter inimicum. Salv. eccl. III 72: habes . . . -bilem futurae retributionis securitatem. Patric. conf. 14: qui mihi ostendit ut -bilem eum sine fine crederem. Alc. Avit. hom. 12, 2 p. 122, 24: -bili veritate. Boeth. categ. I p. 194^B: -bile et verum est. Vigil. pap. epist. (XIII) ad Aurel. Arel.: unam . . . fidei credulitatem -biliter exhiberi; pro damn. trium cap. 8: ad huius . . . -biliter ostendendae negationis augmentum. Virg. gramm. epist. I p. 114, 14: -bili affirmatione testabatur. 2 p. 122, 17: multa auctorum lectione -bilium. — active = non dubitans Serv. Aen. V 2: certus: aut indubitabiliter pergens. Cassian. conl. IX 34, 9: super his tantum

plenam nos et -bilem iussit exauditionis habere fiduciam. Ven. Fort. epist. (carm. X 3) 4: -biliter intimamus. (cf. infra indubitatus; indubius Quint. inst. V 13, 24, alii; indubitandus Aug. epist. 82, 7; indubitanter Ulp. dig. XXXVII 11, 2, 7, alii.)

inexplicitus Th. II 511: si quis concurrere dictis hospes inexplicitis . . . audeat. Mart. IX 47, 1 h.: inexplicitos . . . Platones. Prud. cath. III 153 tetr. dact. c.: tractibus anguis inexplicitis. (in-explicatus Arnob. nat. VII 12; inexplicabilis Cic., al.; inexploratus Liv., al.)

inlaudabilis S. V 5, 33: inlaudabile carmen. Gell. II 6, 17: *inlaudatus* autem est, quasi inlaudabilis, qui neque mentione aut memoria ulla dignus neque umquam nominandus est. Serv. geog. III 5: unde *inlaudati* participium est pro nomine, ut sit inlaudabilis, non qui laudatus non sit, sed qui laudari non meruit. (cf. Isid. orig. X 131.) Serv. Aen. VII 11: ergo *inaccessus* ad quos nullus debeat accedere, ut *aut inlaudati . . . aras*, hoc est inlaudabilis. (illaudandus Tert., al.)

insatiatus Th. VI 305 (283): insatiatus eundi ardor. VII 12: arma tubasque insatiatus avet. Prud. psych. 478 h.: nec parcit propriis amor insatiatus habendi pigneribus. Petr. Chrys. serm. 163 p. 629^B: avem . . . amicam belli, furoris sociam, insatiam sanguine. Fulg. myth. II 1: ornatui petax, habendi insatiata, rapiendi cauta [sc. humanitatis vita]. Gloss. IV 355, 46: insatiata avida. (insatiabilis Lucr., al., Stat. XI 87; insaturabilis Cic., al.; Stat. Th. I 214: nec [= et non] exsaturabile Diris ingenium.)

insērenus S. I 6, 21 φ.: non tantis Hyas inserena nimbis terras obruit.

insiccatus Th. III 364: vulnera . . . ista ferens putri insiccata cruore. VIII 246: insiccatum . . . cruorem deiecisse genis.¹⁾

Novam significationem induerunt haec adiectiva:

indepressus = invictus²⁾ Th. VI 565 (542): quis Maenaliae Atalantes nesciat egregium decus et vestigia cunctis indepressa procis? (= non visus Verg. Aen. V 591, alii.)

¹⁾ Not. Tir. 80, 89^a legitur *insiccat*, quod verbum idem valere videtur, quod *exsiccat* Not. Tir. 80, 89 et *consiccat* ibid. 90.

²⁾ Haec interpretatio, qua iam schol. Barthii utitur, mihi magis placet quam lexicorum *non visus*.

inrēvōcātus = irrevocabilis (Lucr., al., Stat. Th. IX 198) Th. VII 773: me . . . mors inrevocata veretur. Iuvenc. II 629: -tis suppliciiis nunc et semper torrebitur ignis. Carm. adv. Marc. I 65 h.: -ta dei sententia. [= non iussus Hor. epist. II 1, 223. Stat. Ach. I 791.] (inrevocandus Claud. XXIII 123 h.)

inlīcītus active Th. X 470: qui tremor inlicita¹⁾ caeli de lampade tactis [= quae res a se ictas tangi vetat].

immemor = immemorem reddens²⁾ S. V 2, 96: immemorem . . . tuis citius dare manibus amnem [= Lethen]. Sil. XVI 477: potator aquae sub nomine Lethes quae fluit, immemori perstringens gurgite ripas.

E libris solutae orationis sumpta sunt:

indēfensus Th. XI 177: Tegee . . . indefensa. (Liv., al.) Sil. VI 652: Campania . . . bellum . . . sinu indefensa recepit. Coripp. Ioh. VI 132: si nostrae iniuria caedis indefensa manens latum referatur in orbem.

indīvīsus Th. VIII 312: o rerum media indivisaque magnis fratribus [sc. terra]. XII 335: indivisa potestas. (Cato, al.) Sil. VIII 9: -sus honos. Maxim. eleg. 2, 3 h.: post multos quibus -si viximus annos. (individuus Cic., Manil. I 128, al.)

indūbītātus Ach. I 695: magis indubitata magisque Scyros erat. I 747: cubilia praedae indubitata tenens. (Sen., al.) Sil. XIII 769: gloria . . . -ta. Iuvenc. II 693: vocibus -ta fides comitabitur istis. Anson. 93, 6 p.: victoria . . . -ta. Prud. psych. 621 h. et Ennod. carm. II 37, 2 p.: -ta fides.

inhōnōrus Th. III 66: inhonoraе munera lucis. III 567: abiecta . . . inhonorus fronde sacerdos. XI 399: aut armis inhonorus; S. V 2, 15: series -ra parentum. = turpis visu Th. VII 151: lacrimis lapsoque -rus amictu. X 8: -ra cohors laceris insignibus. (Plin., al.) Sil. X 390: heu rebus facies -ra sinistris! XIV 632: tumulos -raque busta. Claud. XV 99 h.: ille diu miles

¹⁾ Sic in optimis codd. traditum est. Kobl. scribit *elicitā*. At *elicitā* supervacaneum est; deinde si Statius *elicitā* scripsisset, eum *caelo*, non *caeli*, scripturum fuisse puto. *Inlicita* autem bonam sententiam praebet neque a Statii sermone alienum est, quippe qui etiam *Lethen immemorem, vina marcida*, sim. dixerit.

²⁾ Sen. Herc. O. 936 *immemor* nunc a voce *Lethe* separatur.

populus . . . nunc -rus egens. Orient. comm. I 70 p.: quae rara homines vel pretiosa putant, ante deum . . . ut sordes, sic -ra iacent. Drac. Romul. VII 4 h.: non -rus . . . sed laude redemptus. (inhonoratus Cic., Ov., al.; inhonestus Ter., al.; inglorius Cic., Verg., al., Stat. Th. IX 109.)

inpēnētrābilis Th. III 15: nec . . . meis . . . impenetrabilis armis.¹⁾ (Liv., al.) Sil. VI 413: patet -bilis ille luctibus et numquam summissus colla dolori. VII 561: mens -bilis irae. Prud. Psych. 365 h.: dans -bile tegmen pectoribus lotis. 516 h.: nostro -bilis auro. Alc. Avit. carm. IV 509: mens -bilis.

C. Adverbia.

Ea adverbia, quae ab adiectivis e dicendi legibus derivata sunt, ut *incompte* (S. V 5, 34), *tumide* (Ach. I 155) conquirere, operae pretium non fuit²⁾, quod ex illis de Statio verborum inventore coniectura facienda non est. Neque autem omittenda sunt duo adverbia, quae Statius e cotidiano sermone sumpsit et quorum alterum atque id compositum omnino, alterum in versu primus exhibet.

insēmēl S. I 6, 36 φ.: orbem, qua melior severiorque est, et gentes alis insemel togatas. Flor. epit. I praef. 3: si pariter atque insemel universam magnitudinem eius ostendero. I 35, 1: relictas regis hereditatibus opes et tota insemel regna veniebant. Gaius dig. XVIII 1, 35, 7: nec interest, unum pretium omnium centum metretarum in semel dictum sit an in singulos eos. Iren. V 12, 6: hoc . . . et insemel totum sanum et integrum redintegravit hominem. (cf. adsemel Greg. Tur. Franc. IV 31; de semel Itala Jes. 66, 8 apud Rufin. Orig. in exod. X 3.)

*grēgātīm*³⁾ [sic P, *gregati* B] Th. VIII 667. (Cic., al. — cātervātīm Lucr., al.)

¹⁾ *Caput impenetrabile Nili* scribit Vollm. S. III 5, 21, ubi cod. exhibet *ut penetrabile*. Klotz scribit *haut penetrabile*. — *nulli penetrabilis* Th. X 85.

²⁾ Cum autem lexica formam *erecte* usquam inveniri negent, eam S. V 1, 205 legi annotare mihi liceat. — Stephanium effugit *anguste* Mart. XI 51, 5 (Cic., al.) Stat. Th. XI 683.

³⁾ Cf. A. Funck, Die lat. Adv. auf *-im*, ihre Bedeutung und ihre Geschichte, Arch. f. Lex. VIII 78 sqq.

D. Verba.

I. Verba a poeta novata.

a) Verba simplicia.

In verbis simplicibus fingendis Statius parcus fuit. Quamquam nova verba desiderativa non occurrere consentaneum est, tamen novis incohativis eum abstinnisse miramur, cum illa epicis valde in deliciis fuerint.¹⁾ Novavit autem nonnulla

1. Verba denominativa²⁾.

Quamquam inter poetas imprimis tragici et epici illud verborum genus amplectebantur³⁾, tamen Statius non plus tria nova atque eorum duo in -are, unum in -ire cadentia exhibet; quae ut fingeret, etiam illa re incitatus est, quod duo verba in compositis iam diu inerant et a tertii verbi stirpe iam antea adiectivum formatum erat, quod participii perfecti passivi speciem prae se ferebat.

amicāre Th. III 470: Oeclides solitum [-ta cod B, Kohlm.] prece numen amicat. Insc. christ. Rossi I 355 a. 385: omnibus amicatus vixit. Itala (?) ind. 5, 30 apud Verec. in cant. 9, 53: amicantes amici in caput viri spolia (LXX cod. Alex.: *φιλιάζων φίλοις εἰς κεφαλὴν κτλ.*; in vulg. plane alia lectio.) Prisc. gramm. II 438, 18: amico, amicas, inimico. Eutyech. gramm. V 457, 27: amicus, amico, amicas. Verec. in cant. 9, 53: amicantes amici: quam plurimi videntur quidem amici, sed non amicantur, quia labiis amicitias, non simplici retinent caritate. Gloss. V 439, 29: amicantur: amicitia sociantur. (conciliare Plaut., al.; cf. inimicare Hor. carm. IV 15, 20, Stat. Th. II 419, al.)

grēgare Ach. I 373: Idaliae volucres . . . iam longum caeloque domoque gregatae. Paul. Nol. carm. 17, 207 sapph.:

¹⁾ Cf. Ploen l. l. p. 79.

²⁾ Cf. Paucker, Verborum denom. a subst. declin. in -are breviarium, in Anhang z. Beitr. etc., Dorpat 1875, p. 1 sqq.; idem, Die verba denom. auf -are, Kuhns Ztschr. XXVI 261 sqq. 415 sqq. L. Job, Le présent et ses dérivés dans la conjugaison latine, Paris 1893. Stolz, Hist. Gramm. p. 588 sq. Cooper l. l. p. 225 sqq. Thurneisen, Über die Herkunft und Bildung der lat. Verba auf -io, diss. Lips. 1879.

³⁾ Cf. Ploen l. l. p. 80.

nunc oves facti duce te gregantur pacis in aulam. Sulp. Sev. chron. I 19, 6: multis tamen increpitos Levitas ad se gregavit. Vopisc. Tac. 13, 3: Meotidae ita se gregabant. Macr. exc. gramm. V 600, 8: ita *facior* et *grego* non dicuntur, *conficior* vero et *afficior* et *congrego* probe dicuntur; gramm. V 636, 33: cum *grego* latinum non sit, *segrego*, *congrego*, *adgrego* suavissime dicitur. Prisc. gramm. II 431, 25: a grege *grego*. Gloss. II 34, 59: gregat ἀγελίζει, ἀθροίζει. (congrego Cic., Lucr., al., Stat.; adgrego Cic., al. — segrego Plant., al., Stat. Th. XII 184.)

crinire Th. IV 217: frondenti crinitur cassis oliva; S. IV 5, 10 hendec. Alc.: cuncta veris frondibus annuis crinitur arbos. [crinitus Enn. trag. 29, alii, Stat.]

2. Verba frequentativa ¹⁾.

Haec verba et vetustioribus et posterioribus linguae Latinae temporibus multo saepius occurrunt quam aetatibus quae vocantur aurea et argentea, et cotidiana orationis magis quam sermonis accurati et politi propria erant. Ut autem elatioris dicendi generis poetae eis prorsus abstinerent, fieri non potuit, immo epici iis tum uti solebant, cum nativa verba metrum respuebat. Statio vero magis placuisse quam ceteris epicis videntur, nam plura nova aequalibus finxit. Huc accedit, quod nonnullis locis metro non coactus novavit, et quod nonnumquam ²⁾ vis frequentativi imminuta est. Affero quinque verba, quorum tria in Thebaide sola, unum in silv. h., unum et in Th. et in silv. h. occurrunt.

abnatate v. p. 297.

adcantare v. p. 297.

degrassari v. p. 300.

¹⁾ Cf. Paucker, Die verba frequ., in Kuhns Ztschr. XXVI 243 sqq. 409 sqq. Woelfflin, Die verba frequ. et intensiva, Arch. f. Lex. IV 197 sqq. J. Rozwadowski, Über die lat. verba denominativa auf -tare, Anzeiger d. Akad. in Krakau, 1892, p. 268 sqq. Job l. l. Stolz, Hist. Gr. p. 603 sqq. Cooper l. l. p. 205 sqq.

²⁾ Cf. e. g. irreptare Th. XI 732.

*excursare*¹⁾ [excurrere] Th. II 550: quos ubi plures . . . videt excursare latebris.

impēditare [impedire] Th. II 590: impeditant numero seque ipsa vicissim arma premunt.

incessare [incedere] Th. XI 361: agnovit . . . iaculis et voce superba tecta incessantem.²⁾ Gloss. IV 247, 44: incessant accusant, provocant. Gloss. Plac. V 76, 13: incessant [cod. *in-censant*] accusant [cod. *accusent*]. Cf. Gloss. Plac. V 27, 4.

inreptare [irrepere] Th. IV 386: pampineum . . . iubes nemus inreptare Lycurgo; S. III 1, 178: grex . . . protervus nunc umeris inreptet avi. — transitive Th. XI 732: vis Argos eat hostilesque Mycenas squalidus inreptet? (irrepere intrans. Pompon. Atell. 141, al., Stat.; trans. Tac. ann. IV 2.)

quēritari S. I 2, 122: queritor [cod. *queritur*] iam Seras avaros augustum spoliare nemus. Plin. paneg. 29, 3: perituraeque in horreis messes nequicquam queritantibus³⁾ sociis auferuntur. Tac. ann. XVI 34: flentes queritantesque. Arnob. nat. IV 11: hoscine a nobis deos violari et neglegi sacrilego clamitatis queritamineque contemptu? Paul. Nol. carm. 10, 147 h.: quare gratandum magis est tibi quam queritandum. Gloss. V 238, 4: queritatur qui assidue clamosus est.

¹⁾ Statio non tribuendum est *deiectare* Th. IV 381. Muellero auctore [Kohlm. variam lectionem non exhibet] in P et apud schol. Bamb. *disiectat* legitur, cum in codd. BM *deiectat* traditum sit. Illud verbum recipiendum est, non modo quod cod. P codici B praeferendus est, sed etiam quod contextus sermonis notionem disciendi poscit. — Verbum *deiectandi* repperi Theod. Mops. in Tim. I 3, 7 et Not. Tir. 12, 104.

²⁾ Ita legit Eutyech. gramm. V 483, 4. In cod. T traditum est *incessante*, cum PBM *incessentem* exhibeant. Frequentativum *incessandi* in litteris Latinis exstitisse, glossaria testimonio sunt. Etiam aliud simile verbum legitur Gloss. IV 269, 17: *praecessant* [cod. *praessant*] saepe praecedunt. Staius Antigonem fratrem identidem muros agredientem vidisse dicere voluit, et cum *incessere* iterationem parum ei significare videretur, *incessare* novavit. Itaque quin hoc verbum poetae sit, non dubito.

³⁾ Cur hoc verbum in codd. traditum in *quiritantibus* mutetur, non intellego.

b) Verba composita ¹⁾).

Ut Statius novis verbis simplicibus fingendis non magnam operam dedit, ita composita valde ei placuerunt et novatis aequales longe superat.²⁾ Aliis autem cum partibus nisi cum praepositionibus verba non copulavit et inter praepositiones *circum, con, sub, super* repudiavit; ne *re-* quidem particulam ad nova formanda adhibuit. Horum autem verborum quin Statius ipse maximam partem finxerit, dubium non est, cum multa apud alios scriptores non reperiantur. Hoc verborum genere sermo carminum epicorum et silvarum inter se maxime differunt; in silvis enim, quae brevi tempore condendae erant, verba trita poeta in usum suum vocavit, in epicis autem loco verborum usitatorum nova ponere studuit. Hac re factum est, ut illorum 53 novatorum 44 in ep., 3 et in ep. et in silv. h., sed in silv. h. 4 modo, in lyr. 2 uteretur.

abnātare Ach. I 383: *excepta freto . . . abnatat.* Gloss. II 4, 13: *abnatate ἐκκολυμβῆσαι.* (cf.³⁾ *adnatate* [annare], *de-*, *enatare* [enare], *innatare* [innare], *prae-*, *supernatare* [supernare Macr.], *supere-*, *tranatare* [tranare].)

ādaestūare Th. V 517: [serpens] saepe super fluvios geminae iacet aggere ripae continuus, squamisque incisus adaestuat amnis. (cf. *ex-*, *inaestuare*.)

*adcantare*⁴⁾ S. IV 4, 55: *Maronei . . . sedens in margine templi sumo animum et magni tumulis adcanto magistri.* (cf.

¹⁾ Cf. Paucker, Die mit Präp. zusammengesetzten Verba, in Vorarb. I 1 sqq. Cooper l. l. p. 258 sqq. Uhdolph, Über d. Zusammensetzung der Verba in d. lat. Sprache, Progr. Leobschütz, 1877.

²⁾ Cf. Stephani l. l. p. 80.

³⁾ Affero propterea cetera composita ante Statium ficta, quod poeta audacior vocum opifex vocandus est, si similia composita ei exemplo non fuerunt quam si fuerunt.

⁴⁾ Quamquam *accanere* legitur apud Varr. linq. VI 75, tamen *adcantare* verbis compositis propterea inserere malui, quod Statii aetate *accinere*, non *accanere* dictum est, id quod ea re cognoscitur, quod *accentus* (Paul. Fest. p. 259, Quint., al.) ab illo verbo derivatum est. Si igitur *accantare* ab *accinendo* derivatum esset, *accentare* dicendum fuit. (cf. *occentare* Plant., al. [occantare Apul.], *praecentare* Cic., *concentare* Pacuv. trag. 73 ex conl. Ribb.) Sane Statium aequae atque *affrangere* etiam *accanere* dicere potuisse concedendum est.

decantare [decanere Prob. cath. gramm. V 42, 23], ex-, incantare [incinere], praecantare [praecinere et -canere], recantare [recinere et -canere].)

*aderrare*¹⁾ S. II 2, 120: blandi scopulis delphines aderrant. (cf. ab-, circum-, de-, in-, ob-, pererrare.)

adfrangere Th. V 150: plenis . . . adfrangere parvos uberibus. X 47: duris adfrangunt postibus ungues [sc. lupi]; S. V 1, 36: fatiscet mater [= Thetis pro mari] Achilleis hiemes adfrangere bustis. Sidon. epist. II 2, 17: qui [sc. fluvius] salebratim saxorum obicibus affractus spumoso canescit impulsu. (cf. anfractus, a, um; con-, de-, dif-, ef-, in-, inter-, of-, per-, prae-, re-, suffringere.)

*adgemere*²⁾ Th. VI 112 (105): migrantibus adgemit illis silva. XI 247: uterque loquenti adgemit. (cf. circum-, con-, in-, regemere.)

adnarrare Th. VIII 619: [hirundines] stantque super nidos veterisque exordia fati adnarrant tectis. (cf. de-, e-, prae-, renarrare.)

adnubilare S. V 1, 149: obvia puppi invidet et velis adnubilat aura secundis.³⁾

adsibulare Th. V 578: [serpens] magno tellurem pondere mensus inplorantem animam dominis adsibilat aris. — intrans. Auson. Mos. 258 h.: aura crepat motoque adsibilat aere ventus. Claud. rapt. Pros. II 225 h.: Gorgoneisque premens adsibilat hydris [sc. Minerva]; carm. X 68 h.: populeo suspirat populus ictu et platani platanis alnoque adsibilat alnus. (cf. ex-, insibilare.)

*adsociare*⁴⁾ Th. III 454: Melampus adsociat passus. Ser. Samm. 337: prosunt et pelagi latices, quos . . . dulcibus adsocias

¹⁾ Th. IX 178 *oberrat* legendum est.

²⁾ Ov. trist. I 4, 10 *ingemit* et fast. V 400 *et gemit* traditum est.

³⁾ Amm. XXVII 6, 15 *obnubilarunt* scribendum est.

⁴⁾ Multa exempla scriptorum solutae orationis non attuli, quod iam in thes. linq. Lat. collecta sunt. Illis addi possunt: Vincent. Ler. 4: quicumque . . . universis mundi ecclesiis adsociati sunt. Lex Visig. III 2, 7: quos sub nomine ingenuitatis antedictis personis repperiuntur adsociasse. III 6, 1: mulierem ingenuam a viro suo repudiatam nullus sibi in coniugio adsociare presumat. VI 2, 1: ingenui . . . cum rebus omnibus fisco servituri adsociantur; Erv. XII 3, 4: res eius fisco adsociande sunt.

lymphis. Iuven. II 721: *adsociat septem similes glomerando furores [sibi daemon].* Pallad. 14, 74 p.: *mala . . . externis adsociata comis.* Claud. XV 482 h.: *vela legunt et cornua summis adsociant malis.* (sociare Cic., Verg., al., Stat.; consociare Plant.; cf. praeterea dissociare.)

adstrīdere Th. XI 494: [Tisiphone] *ora reducentem premit adstridentibus hydris intentatque faces.* (adstrepere Sen. Phaedr. 1026, al.; cf. in- [Sil.], perstridere.)

adtrēmēre Th. III 309: *cui [Iovi] modo . . . terras caelumque fretumque adtremerē oranti . . . vidi.* VIII 81: *illi iam dudum regia tristis attremit oranti.* Sidon. epist. VI 1, 3: *cum censurae tuae adtremat etiam turba collegii.* (cf. con-, intremere.)

adverbērare Th. IX 686: *auratis adverberat unguibus armos [sc. equi pellis tigridis].* Sidon. carm. 11, 58 h.: *libratos per inane pedes adverberat alis [sc. Amor].* (cf. con-, de-, di-, e-, re-, transverberare.)

adverrēre Th. IV 203: *incultos aris adverrere [sic Eutyeb., averrere P, advertere cet. codd.] crines.¹⁾* (cf. a-, con-, de-, e-, prae- (?), per- (?), reverrere.)

advīvēre²⁾ Th. XII 424: *tenuem nigris etiamnum advivere lucem roboribus . . . videre.* Carm. epigr. 504, 3 h.: *natos . . . quos super atvivet vitanque miserrima ducet.* 1231, 3 h.: [septem annis et septem mensibus], *quos super atvixsit septemque decemque diebus.* Lux. anth. 354, 3 h.: *qui puer ad iuvenes dum non advixeris annos.* (cf. con-, per-, revivere.)

dēfervēre³⁾ Th. III 314: *me sanguinco late defervere campo res super Argolicas . . . videbis [transl. = furenter*

¹⁾ Th. IV 712 in cod. B legitur *adverrens*, quod verbum Muell. recepit; at cum etiam *advolvens* codicis P sententiam satis bonam praebet, optimum codicem sequor.

²⁾ Exempla scriptorum solutae orationis collecta sunt in thes. ling. Lat. Praeterea *advivere* legitur: Cod. Theod. V 1, 1 (a 321): *dum advixerint.* Lex Burg. lib. const. 24, 1 et Greg. Tur. Franc. 9, 20: *dum advivit.* Greg. Tur. glor. mart. 75: *dum advixero.* Lex Visig. Erv. V 2, 4. XII 3, 13.

³⁾ Quod *circum asperare* Th. VI 246 (224), *circum cumulare* Th. X 655, *circum mugire* VII 573, *circum pulsare* Ps. Stat. Th. VI 228 copulentur, non est.

irruere in]. (defervēre¹⁾ Apic. III 65. Serv. Aen. X 809. Cassian. inst. XL 7. Cypr. Gall. gen. 130; exod. 1333. Cassiod. var. XII 4, 5. Greg. M. epist. XI 56^a p. 340, 24. — defervescēre Cato, Ter., al. — cf. effervēre, qua sola forma etiam Statius usus esse videtur; sed solum fervēre me legisse memini.)

*dēgrassari*²⁾ Ach. I 406: quid maneat populos, ubi tanta iniuria primos degrassata duces?³⁾ — intrans. Apul. Socr. 10: veluti ad fetum edendum deorsus degrassantur [sc. nubes].

*dēire*⁴⁾ Th. II 551: ridet . . . hos deire [sic P, schol. G m. sec., *prodire* B, cet. codd.] iugis. (cf. ab-, ad-, amb-, ante-, circum-, co-, deper-, disper-, ex-, in-, inter-, intro-, ob-, per-, pertrans-, prae-, praeter-, prod-, red-, retro-, sub-, trans-, transabire.)

dēlambēre Th. II 681: molliaque eiecta delambit vellera linqua. Cypr. Gall. gen. 560: flamma . . . caesarum pecudum visa est delambere carnes. (adlambere Ps. Quint. decl. mai. X 4, alii; elambere Mar. Victorin. gramm. VI 158, 28. Iord. Get. 42, 219. — Cf. circum-, praelambere.)

dēserpēre Th. VI 586 (564): deserpit . . . genis nec se lanugo fatetur intonsae sub nube comae. Apul. apol. 63: ut decenter utrimque lanugo malis deserpat. (cf. dis-, proserpere.)

dēvesci Th. I 604: dira lues . . . animasque a stirpe recentes abripere altricum gremiis morsuque cruento devesci. (depassi Lucr., al.; devorare Plaut., al.)

diffībūlare Th. VI 570 (548): torto chlamydem diffibulat auro. Sidon. epist. III 3, 5: alii de concavo tibi cassidis exituro

¹⁾ Dubium est, utrum Vitruv. VII 2, 1 et Plin. XIV 85 et Chiron. 158 *defervēre* an *defervēre* legendum sit.

²⁾ Hoc verbum ut compositum, non derivatum, iudicem, non tam forma quam significatione, quam Statius ei subiecit, commoveor.

³⁾ Quamquam *degrassari* transitive usurpatum est, tamen Th. VIII 570 videntur mihi recte Kohlmann et Wilk. secuti P m. sec. in inseruisse. Quint. decl. mai. VIII 19 est *totum corpus* non accus., ut Forcellinio videtur, sed nom., et Aur. Vict. Caes. 33, 5 nudus accus. propterea perferri potest, quod urbs dicitur, non incolae.

⁴⁾ Hoc verbum a multis metri causa reiectum recte defenditur a Vollmann. (silv. edit. p. 557). Sall. hist. frg. III 96 *deuntibus* in *re-deuntibus* mutandum est. Perperam afferunt Quicheron et Forcell. carm. epigr. 1111, 19 h., ubi non *deit*, sed *Delphin* legitur.

flexilium lamminarum vincla diffibulant. Alc. Avit. carm. 4, 386: pallia blattarum spreto diffibulat auro. (Mart. IX 27, 12 chol.: refibulavit turgidum faber penem. Prud. psych. 633 h.: avulsis exhibulat ilia zonis. — cf. infibulare.)

effulgurare Ach. I 231: monstrat iter totoque effulgurat orbe Cynthia. Alc. Avit. epist. 46 p. 75, 19: occiduis partibus in rege non novi iubaris lumen effulgurat. Ennod. opusc. 3 p. 356, 8: tota civitas quasi rogos effulgurat. p. 366, 16: quis quaerat noctis lampadam, ubi solis iubar effulgurat; epist. I 8, 1 p. 17, 12: in quibus [sc. commerciis litterarum] ad unguem politi sermonis splendor effulgorat; dict. 22, 10 p. 496, 15: non latet caelestis illa permixtio, et quamvis humanae fragilitatis tunica vestiatur, effulgorat. (effulgere Verg., al., Stat. Ach. I 295. — cf. prae-fulgurare.)

*ēmanere*¹⁾ Th. VII 650 vetitus quibus [sc. lucis] emansisse sacerdos. Ulp. dig. XXI 1, 17, 4: eum esse fugitivum, qui nocte aliqua sine voluntate domini emansisset. Mod. dig. XLIX 16, 3, 4: qui exploratione emanet hostibus insistentibus. ibid. 16, 3, 7: perinde in eum statuendum est, ac si emansisset vel deseruisset. Gloss. II 60, 4: emansit *διέμεινεν*. II 60, 11: emanet *διαμένει, παννυχέυει*. II 60, 56: emanens *ἀπόκοιτος, ληστής*. II 290, 49: *ἐκκοιτῶ* emaneo. IV 335, 45: emanet excubat. (cf. inter-, per-, remanere.)

excursare v. p. 296.

exerrare Th. VI 444 (422): non cohibente magistro spargitur in gyros dexterque exerrat Arion. transl. Cypr. epist. 70, 2: ne quis exorbitans et a via veritatis exerrans; unit. eccl. 23: a via veri itineris exerrans. Sulp. Sev. epist. app. 1, 2: scriptum enim est: iusto, in qua die exerraverit, iustitiam non profuturam. Itala Reg. Tob. 5, 19: adorabant ibi mecum et non exerraverunt; cod. Lugd. deut. 4, 19: ne . . . exerrantes adoretis eis [*πλανηθεὶς προσκυνήσεως*]; Exech. 33, 12 (Cypr. Fort. 8 et patient 13): iustitia iusti non liberabit eum in quacumque die exerraverit (vulg. peccaverit); apoc. 18, 23 (Primas): quia in maleficiis tuis exerraverunt omnes gentes [vulg. erraverunt]. Vulg. sap. 12, 2:

¹⁾ Non necessarium esse mihi videtur Sen. epist. 54, 6 *emansit* pro *remansit* scribere.

eos qui exerrant partibus corripis [= τοῖς παραλίπτοντας κατ' ὀλίγον ἐλέγχεις]; II Macc. 2, 2: ut non exerrarent mentibus [= ἀποπλανηθῶσιν ταῖς διανοαῖς]. Lux. anth. 304, 22 p.: iussit fata manus telo nec vulnera sensit exerrans anima iam pereunte cruor. Anth. 383, 1 h.: stat domus exerrans constructa lymphis et ulva. Hist. Apoll. rec. A 1: in qua [sc. filia] nihil rerum natura exerraverat, nisi quod mortalem statuerat. Coripp. Ioh. VI 274: sitiens calidis exerrat harenis Afer anhelus. (cf. supra aderrare.)

*inglömērare*¹⁾ Th. I 351: plurimus Auster inglomerat noctem. (glomerare Cic., Verg., al., Stat. Th. II 585; agglomerare Verg., al.; conglomerare Enn. trag. 307, alii.)

inluctari Th. IV 790: teneris meditans verba inluctantia labris. (velut eluctantium verborum Tac. ann. IV 31. — cf. col-, de-, e-, ob-, reluctari.)

inmutescere Th. V 542: attonito moriens vagitus in auras excidit et ruptis inmutuit ore querellis. VI 185 (170): abruptis . . . inmutuit ore querellis. Quint. inst. X 3, 16: immutescamus alioqui, si nihil dicendum videatur. (obmutescere Cic., Verg., al.)

inrādīare Th. VI 64: Tyrio . . . attollitur ostro molle supercilium, teretes hoc undique gemmae inradiant. Ps. Quint. decl. mai. III^b 8: nemo . . . patrum potest inradiari fulgoribus. Claud. XVII 85 h.: Graiorum obscuras Romanis floribus artes -dias. Symm. epist. I 94: ut eorum merita in occulto sita testimonii splendor -diet. Mart. Cap. VIII 810: quo candore luminis propinquantis plures -diati refulsere divi. Eustath. Bas. hex. II 1 p. 879^A: ut elegantia suae pulchritudinis oculos nostrae mentis irradiet. Avell. p. 611, 28: quos idem regnum continet eiusdemque fidei cultus -diat. Ennod. epist. IX 18, 2: nisi forte quod vos supra claritatem seniorum sanctae viduitatis in vobis fulgor -diat; dict. 5, 9 p. 439, 22: nos . . . inter sacerdotalis tituli auspicia sole conversationis -dia; opusc. 1, 89 p. 285, 19: quando regii vultus purpura ostrum dignitatis -diat; opusc. 6, 16 p. 407, 24: nobilia germina ex nobis fusa orbem totum sole clarae perfectionis

¹⁾ S. V 5, 85, loco corrupto, Vollm. *exsopire* coniecit; sed cum haec coniectura dubia sit, illud verbum, quod aliis locis non occurrit, supra non inserui.

-diant; epist. IX 30, 9 p. 254, 4: novos splendore inopinati fulgoris -diat; epist. VII 21, 1 p. 189, 5: quam [sc. fidem] per aevi praeiudicium observantia honestatis -diat. Cassiod. var. VIII 19, 1: licet coetus vester genuino splendore semper -diatur. Ravenn. Guid. p. 527, 20: Ephesus, quam sanctus Iohannes . . . inradiatur. — intrans. Ambr. apol. Dav. I 8, 45: non una infusione velleris statim pretiosus fucus -diat; hex. VI 9, 67: cur . . . hic [Inoifer] matutinus -diat. Prud. cath. III 8 tetr. dact. c.: fronte serenus et -dia. Mar. Victorin. aleth. II 20 h.: nunc honor ille sacri nemoris maiore sereno -diat. Sedul. carm. pasch. V 316 h.: coeperat interea post tristia sabbata felix -diare dies. Avell. p. 320, 16: puriore luce tamquam aliquod sidus -diat. p. 334, 4: vestris . . . oraculis catholicae professionis lumen -diat. p. 616, 12: fides splendore catholico semper -dians. Ennod. dict. 3, 2 p. 434, 1: thesaurus cordis -diat in egestate verborum. Cassiod. var. III 6, 2: maxime serenitatis nostrae luminibus Deciorum sanguis -diat. Rust. Help. benef. 71 h.: claro sidere mundus -dians. Iord. Get. 57, 291: fama vestrae pietatis -diat. (v. infra illuminare. — cf. praeradiare.)

inreptare v. p. 296.

inrūbescere Th. IX 647: inrubit caeli plaga sidere mixto; S. V 3, 32: tuus ut mihi vultibus ignis inrubit. Ps. Stat. Th. VI 231: nec sanguine ferrum inrubit. Sol. 5, 27: haemachates sanguine maculis inrubescit. Ps. Ambr. laps. virg. 8, 35: pallescat facies, quae quondam irrubit impudice. Sidon. epist. IV 23, 1: ad haec ille confusus inrubit. Boeth. cons. II carm. 3, 6 glyc.: cum nemus flatu zephyri tepentis vernis inrubit rosis; in Porph. dial. 2 p. 55^D: si forte casu aliquo cuiquam facies irrubuerit. Alc. Avit. hom. 20 p. 133, 30: rosae . . . sero pudore vultus inrubit.¹⁾ (ērubescere Plaut., al.)

inrūgare Th. IV 266: undantem . . . sinum nodis inrugat Hiberis. Gell. XII 1, 8: ne aequor . . . ventris inrugetur. Pacian. epist. 3, 4 p. 53: haereticus . . . vestem domini, ecclesiam Christi, scindit, intercipit, vitiat, irrugat. Hier. in Gal. 5, 22 p. 512: potest bonitas esse tristior et fronte severis moribus irrugata; hom. Orig.

¹⁾ Sittl, Arch. f. Lex. I 474 affert etiam Auson. 133, 30, quem locum non repperi.

in cant. 2 p. 519: meretricum ubera laxis pellibus irrugantur. (corrugare Hor. epist. I 5, 23, alii; rugare trans. Plin. IX 102, alii. — cf. erugare.)

inserpere Th. I 340: iam Somnus amaris inserpit¹⁾ [sic B, inrepsit P] curis pronusque ex aethere nutat. Apul. met. VII 5: ei commodum lanugo malis inserpebat. Claud. rapt. Pros. I 258 h.: credas . . . raucum bibulis inserpere murmur harenis. Gest. collat. Carth. I 10: ut . . . in eliciendae veritatis examen non inserpat aliquatenus calumniosa suspicio. Merob. carm. 4, 8 φ.: laureis . . . sertis inserpunt hederae. (cf. supra deserpere.)

inservare Th. VI 935 (910): piget inservare [sc. fata]. VIII 194: Elysias dedit inservare volucres. X 886: gemit inservante noverca Liber.²⁾ (asservare Plant., Cat., al.; observare Plant., al.; servare Plant., al., Stat. — cf. con-, reservare.)

*interfurere*³⁾ Ach. I 395: alternum Mavors interfurit orbem. (v. infra perfurere.)

interligare Th. VII 571: alterno maculas [sc. tigrinum] interligat ostro.⁴⁾ (cf. al-, adal-, circum-, col-, de-, il-, ob-, prae-, re-, sub-, superde-, superilligare.)

internigrare Th. VI 336 (314): maculis internigrantibus albae [sc. equae]. Claud. carm. min. 9, 14 h.: spatiis internigrantibus. (cf. denigrare.)

interplicare Th. II 282: varias pestes raptumque interplicat atro Tisiphones de crino ducem. IV 218: alba . . . puniceas interplicat infula cristas. (implicare Cic., Cat., al.; Verg. Aen. VII 816: ut fibula crinem auro internectat; Stat. Th. VIII 168. — cf. ap-, circum-, com-, ex-, replicare.)

¹⁾ Lectio cod. B propterea praefenda est, quod tempus praesens sequitur.

²⁾ *Inservat* pro *inservit* scribit Keller Schol. Hor. serm. I 5, 18, quam coniecturam reicio.

³⁾ *Intepere* Th. II 377 Statius a prioribus mutuatus est. Neque enim Prop. IV 1, 124 mutandum est, et praeter hunc locum illud verbum Pers. 6, 7 legitur.

⁴⁾ Rut. Nam. I 539 h.: *interrigat* mea quidem sententia mutandum non est. Certe *interligat* reiciendum est.

interrapere (tmesi divisum ¹⁾) Th. IV 765: dixit et orantis media inter anhelitus ardens verba rapit. (interrumpere Plaut., al. — cf. ab-, ar-, cor-, de-, di-, e-, prae-, pro-, surripere.)

intersōnare Th. V 344: Oeagrius . . . mediis intersonat Orpheus remigiis. Cassian. inst. II 10, 1: in qua [sc. oratione] non sputus emittitur, non excreatio obstrepit, non tussis intersonat. Ps. Rufin. in Ioel 3, 4 sqq.: ut . . . per excessus [= eventus] interdum vaticinio congruentes ea intersonent, quae futuris etiam possint convenire mysteriis. (cf. as-, circum-, con-, dis-, ex-, in-, ob-, per-, prae-, resonare.)

intervirere Th. IV 98: anguis . . . laetis . . . minax interviret herbis. Sol. 52, 61: eximii [sc. berylli] intervirente glauci et caerulei temperamento. Claud. rapt. Pros. II 100 h.: semita discretis interviret umida nimbis. Sidon. carm. 5, 39 h.: post caute Laconum marmoris herbosi radians interviret ordo. (intervirescere Avell. p. 751, 7: hic . . . lapis hanc habet speciem: sub smaragdo est intervirescens sed obtusior etc. — cf. revirere.)

obardescere Th. IX 856: torva clipei metuendus obarsit luce Dryas. (cf. ex-, in-, redardescere.)

*peramare*²⁾ S. IV 5, 24 decas. Alc.: mea carmina regina bellorum virago Caesareo peramavit auro. (adi. *peramans* Cic. Att. IV 8, 3: homo peramans semper nostri fuit; adv. *peramanter* Cic. epist. IX 20, 3. — cf. ad-, de-, redamare.)

permērere S. I 4, 74: mox innumeris exercita castris occiduas primasque domos et sole sub omni permeruit iurata manus. (permilitare Ulp. dig. XXVII 1, 9. — cf. com-, de-, e-, promerere.)

praecēlērare Th. II 497: calle latenti praecelerant. IV 799: praecelerant . . . ducem. Gloss. IV 155, 9. 269, 1. 378, 58.

¹⁾ Hoc verbum copulandum esse propterea censeo, quod aliter satis bene interpretari non possum. Nam adverbium *inter* idem significaret quod *media*, cum vis prioris partis verbi compositi imminuta minus offensionem sit. Huc accedit, id quod gravissimum est, quod Statius *inter* adverbii loco posuisse non videtur; tmesi autem nonnumquam usus est, ut S. V 1, 122: *exemplum ad erile monet*; S. II 6, 67: *qua tibi cumque*, al.

²⁾ De significationibus praefixi *per-* cf. Stolz, *per und Anhang*, Arch. f. Lex. II 497 sqq.

552, 10: praecelerat antecedit. V 474, 49: praecelerat ante venit praecursor. (praecurrere Plaut., al.; praevenire Ov., al. — cf. accelerare.)

praefūrere Th. II 420: torvus et illum mente gerens, ceu saepta novus iam moenia laxet fossor et hostiles inimicent classica turmas, praefuris. (cf. supra interfurere.)

praelibare Th. IV 464: exceptum pateris praelibat sanguinem; S. III 4, 60: praelibare verendum nectar. Tert. resurr. 2: Christo . . . servabatur, omnia retro occulta nudare, dubitata dirigere, praelibata [= Unvollständige] supplere eqs. Treb. trig. tyr. 13, 1: multa de hoc in patris imperio -bata sunt [= breviter attacta]. Vopisc. Tac. 16, 7: haec . . . in aliorum vita de Probo credidi -banda.¹⁾ Symm. epist. V 73: ut ingressi iter -libent primitias scriptionis. IX 22: haec interim pro tempore -bamus. I 74: -bo . . . salutationem. VI 68: sume . . . -batam salutationem. Macr. somn. I 3, 1: his -bātis antequam ipsa somnii verba tractemus. I 20, 19: unde his -batis ad tractatum mensurarum . . . oratio revertatur. Paul. Nol. epist. 23, 32: sanguinem . . . calicis . . . osculis suggestibus -bavit. Cassian. conl. II 26, 2: uno paxamatio -bato. VII 6, 4: qui . . . eam [sc. plenitudinem] adhuc in hoc saeculo positus -barit; c. Nest. VII 2, 1: priusquam de his rebus loqui incipio quas necdum libris superioribus -bavi. Fav. Eul. p. 2, 8: primum illud existimo -bandum. Mart. Cap. I 2: nec liquet Hymenaeo -bante disposita [sc. carmina] nuptias resultare? Claud. Mam. anim. praef.: [liber] quippiam ex geometricis . . . philosophomenon regulis modeste ac moderate et quam potuit parciter -bavit. II 12: iuxta -batam tacita discussione rationem . . . videamus. Paul. Petr. Mart. IV 606: vix -batum cupiens laxare rigorem rursus in amplexus nuptorum. Sidon. carm. 7, 223 h.: te paulatim -bat sensibus imis atque animis. Fulg. Virg. cont. p. 86, 16: de nostro torrentis ingenii impetu brevior urnulam -babo. Boeth. in Porph. dial. I p. 16^C: haec . . . nisi -bata generis specieiue cognitione sciri non possunt. I p. 14^B: -bat . . . nos Porphyrius ad horum verissimam cognitionem hoc de generibus . . . tractatu. Ps. Boeth. geom. p. 400, 28:

¹⁾ Forcell. affert Ambros. de dignit. sacerdot. 5 et Boeth. Topic. Cic. 5 p. 823; ad quos locos spectet, nescio.

haec . . . brevi introductione -bantes. Alc. Avit. c. Eutyech. 2 p. 24, 6: utrum -baverit . . . sermonem. Ennod. epist. IX 23, 2 p. 245, 9: epistularis angustiae lege contentus satis modicum de illa meritorum messe -bo. Avell. p. 665, 20: non gravat -bare dicendo. Ven. Fort. carm. V 5 praef. 1: etsi non aliqua compte, saltim comiter -bare; Mart. I 30 h.: rhetorici exiguum -bans gurgitis haustum. Greg. Tur. Mart. I 4: qui erat ei in commissis prumptuariis -batus [= praeter ceteros degustatus, = probatus]. Ravenn. p. 3, 16: ut -batum est [= supra dictum]. Gloss. IV 552, 41 et V 322, 47: praelibaret praegustaret. IV 269, 15: praelibando praegustando. IV 155, 24: praelibat leviter tingit. IV 268, 47: praelibavimus aliqua contulimus, aliqua diximus. V 323, 32: praelibantes promittentes. (praegustare Ov. am. I 4, 33, alii; dēlibare Cic., Lucr., al.; prolibare Plin.)

praesolidare Th. I 353: sicco quos [sc. imbres] asper hiatu praesolidat Boreas. (consolidare Vitruv. II 8, 7, alii; ob-solidare Vitruv. II 3, 2.)

praesūdare Th. VI 4: quo [sc. ludo] Martia bellis praesūdare paret seseque accendere virtus. Claud. rapt. Pros. II 120 h.: dum matutinis praesudat solibus aer. (cf. circum-, con-, de-, ex-, in-, resudare.)

prōcurvare Th. VI 852 (827): celsum procurvat Agyllea Tydeus. Cypr. Gall. gen. 14: pomiferi . . . simul procurvant brachia rami. 608: vitulus tumida procurvans cornua fronte. (cf. con-, in-, recurvare.)

prōfringēre Th. X 512: quanta pariter cervice gementes profringunt inarata diu Pangaea iuveni. (cf. supra adfrangere.)

prōnectēre S. IV 3, 146 φ.: vidi quam seriem merentis aevi pronectant tibi candidae sorores. (cf. an-, con-, in-, inter-, ob-, subnectere.)

*transfumare*¹⁾ Th. VI 399 (377): compressae transfumat anhelitus irae. Sidon. carm. 23, 333 φ.: illi [equi] ad claustra

¹⁾ Recte mea quidem sententia in editionibus *subter anhelare* (S. I 1, 57) et *subter volare* (Th. III 670) copulata non sunt. (Eadem verborum collocatio, quae est Th. III 670, est etiam III 427. IV 412. VI 941 (916).) Ne *super fulgere* quidem S. I 1, 33 coaluisse iudicare cogimur, cum Statius persaepe praepositionem post nomen posuerit.

fremunt repagulisque incumbunt simul ac per obscuratas trans-
fumant tabulas. (cf. infumatus, effumare.)

transūmere Th. III 292: hastam laeva transumit. II 242:
mutatos . . . velint transumere cultus. Boeth. anal. pr. I 21: erit
syllogismus transsumpta propositione. I 23: in omnibus his . . .
syllogismus . . . fit ad transsumptum. I 30: in aliis . . . syllogis-
mis quicumque sunt ex hypothesi, ut quicumque secundum trans-
sumptionem aut secundum qualitatem in subiectis, non in prioribus,
sed in transsumptis erit consideratio. I 36: transsumptis quae iis
sunt secundum habitudines, non erit syllogismus. II 4: quotquot
modis aliter possibile est transumere propositiones; top. Arist. I 6
p. 914^D: quod . . . verum sit, . . . ex transsumentibus nuncupa-
tiones maxime quis discat; saepe enim praecipientes nomine
vocare aliquem sedentium, transsumimus, quando forte is non
intelligit, cui praeceptum facimus. (cf. ab-, as-, con-, de-, in-,
prae-, resumere.)

II. Verba, quae nova vi praedita sunt.

Quam cupidus novandi Statius fuerit, etiam ex iis verbis
cognoscitur, quibus nova significatio subiecta est. Sed quamquam
maior illorum numerus poetae ipsi debetur, tamen quin nonnulla
e sermone cotidiano deprompta sint, dubium non est. 57 verba,

(Cf. Moerner, De P. Pap. Statii Thebaide quaest. crit., gramm., metr.,
diss. Regimon. 1890, p. 54 sqq.) Huc accedit quod etiam in cod. verbum
distractum est. Certe *superfulgere* Porph. Hor. carm. II 17, 22 coniectura
restitutum est. — Deinde Vollmer pauca de S. III 3, 68 annotans voca-
bula *superinfensus* Th. II 660 et *supervincere* S. III 3, 68 et Th. IX 497
tmesi divisa esse dicit. At dubito censere Statium haec verba a se
novata distraxisse, quod periculum erat, ut legentes verborum structuram
intellegerent. Illa autem verba sermone trita fuisse verisimile non est.
Quam ob causam Vollmero non assentiamur, si illa verba aliter inter-
pretari potuerimus, et interpretari posse mihi videor. Th. II 660 *super*
non ad *infensus*, sed ad *prosequitur* spectat et idem valet quod *insuper*.
Th. IX 497 autem *super* intellegendum est *desuper*; fraxinus *desuper*
vincitur, quod Hippomedon superiorem eius partem, ramos,prehendit
ac detrahit. Difficilius est S. III 3, 68 interpretari, sed mihi etiam hic
super insuper intellegi posse videtur. Tiberius patri Etrusci non modo
aulam pandit, sed praeter illum honorem etiam libertate donavit.

quae notarentur, digna putavi. Plura quam pro versuum numero exspectantur, in silvis leguntur; occurrunt enim in ep. 36, et in ep. et in silv. h. 6, in silv. h. 12, in lyr. 1, in pr. 2 verba.

a) Verba, quae antea intransitive dicta erant, apud Statium autem transitiva vi instructa sunt.¹⁾

1. Verba, quae causativam vim induerunt.

• *flagrare* = inflammare, incendere S. V 2, 120: Ascanius miseram patri flagrabat Elissam. Tert. apol. 46: in quantum odium flagrat veritas, in tantum qui eam ex fide praestat offendit. Avien. Arat. 1128 h.: cum flagratas emittunt marmora chelas. — Greg. Tur. Franc. VII 31: cum . . . Burdegalensis civitas maximo flagraretur incendio. Gloss. II 72, 29: flagro flagratus sum *καίομαι*. (alio cum sensu Prop. I 13, 23 verbo flagrandi acc. adiunctus est: *caelestem flagrans amor Herculis Heben*; sequ. infin. Stat. Th. X 221. III 118, alibi.)

nigrare = nigrum reddere S. II 6, 83: non saevius atros nigrasset planctu genetrix tibi saeva lacertos. Tert. adv. Marc. IV 8: nigrati ignorantiae tenebris. Comm. instr. II carm. 24 v. 10: ille nigratus [sic cod. C, *ingratus* BA; = nigra veste indutus] oppressus usuris deplorat factus egenus. Marcell. med. 71: capillo nigrando et incrispando. Prob. app. gramm. IV 202, 7: inter *nigro* et *migro* hoc interest, quod *nigro* nigrum facio significat, *migro* autem loci demutationem demonstrat; cf. Isid. diff. I 393. Gloss. II 366, 43: *μελαίνω* infusco, nigro.

2. Verba, quorum accusativus argumentum verbi vel consilium declarat.

Nonnulla verba transitiva facta sunt accusativo, qui argumentum verbi vel consilium declarat, addito; quae verba prope ad

¹⁾ Liceat autem mihi, huic capiti occasione data nonnulla quoque verba inserere, quae iam antea accusativum, sed alia cum significatione, asciverant.

figuram quam dicunt etymologicam accedunt.¹⁾ Permultis receptis Statius quinque in ep. et unum in silv. h. addidit.

aestuare S. I 3, 8: Pisaeum . . . domus non aestuat annum. Prud. cath. VII 156 sen.: Coos aestuantem murices laenam; perist. II 250 dim.: sitem . . . honoris aestuans. Sedul. op. pasch. 3, 19: aestuantis undae fervores. — *aestuari* Tert. adv. Marc. II 18: ut sic improbitas aestuata cessaret. Vulg. Sirach 51, 6: in medio ignis non sum aestuatus. Aug. loc. hept. I 203 ad gen. 48, 1: pater tuus turbatur: aliqui codices habent *vexatur* aliqui *aestuatur* et aliud alii. Cassiod. inst. div. 8: inter has sollicitudines graviter aestuatus. Gloss. III 150, 41/42: *καυματίζομαι* aestuor. III 150, 43/44: *καυματίζει* aestuatur.²⁾

fumare alqd. = fumum alicuius rei emittere Th. VIII 400: obnixa acies pariter suspiria fumant. Paul. Nol. epist. 31, 3: ara simulacri pecudum busta fumabat. — = fumigare Non. p. 548: inpluviatus color, quasi fumato [= fumi colorem referente] stili-cidio inplutus.³⁾ Claud. XXII 350 h.: spumis fumantem [sic codd., Birt, *fucantem* ς, Koch] Serica frena sanguineis . . . equum. Gloss. III 184, 21: *καπνιστά* fumata. V 203, 18: fumata fumo plena. II 338, 39: *καπνίζω* fumo, fumigo.

liqui alqd. = lacrimare alqd. = manare alqd. Th. V 270: nubilus indignumque oculis liquentibus imbrem adloquitur.

mugire Th. VI 120 (113): signum luctus cornu grave mugit adunco tibia. — alia significatione Mart. III 46, 8 p.⁴⁾: tibi

¹⁾ Neglexi autem ea permulta verba, quae accusativum adiectivi generis neutrius loco adverbii asciverunt, qualia sunt: Th. VII 762: *altum rubet*; Th. I 330: *molle sedens*; IV 816: *lene virens* (cf. Vollmer ad S. III 1, 40); qui dicendi usus magis ad syntaxim quam ad novas significationes pertinet.

²⁾ Non attuli ea exempla, in quibus verbum aestuandi infinitivus vel coniunctio sequitur. Delego eos qui legunt ad thes. ling. Lat.

³⁾ Forcell. affert etiam Garg. Mart. pom. (A. Mai. class. auct. 3 p. 426) 26: *carbonibus fumata*. At Rose scribit Garg. Mart. med. p. 206: *carbonibus fumigati*.

⁴⁾ Mea quidem sententia etiam tum verbum transitive dictum est, eum non accusativus sequitur, sed pro obiecto sunt verba ipsa, quae ab aliqua persona proferuntur. Eadem de causa *incohare* Th. VIII 622. XI 121; Ach. II 95 (praeterea Iuvenc. I 64 et Claud. I 235 h.) et *iterare* Th. V 132. XII 93; Ach. I 796 intransitive usurpata esse nego, quamquam inde a Taciti aetate *incohare* saepius intransitive dictum est.

tergeminum mugiet ille sophos. Sil. XII 328: cum . . . mugiret Phoebus iam intrata sacerdos: „Solvite . . .“ Claud. carm. min. 3, 2 h.: quidquid Castalio de gurgite Phoebus anhelat, quidquid fatidico mugit cortina recessu, carmina sunt.

Alia cum vi antea haec verba transitive usurpata erant:

*plangere*¹⁾ Th. III 505: vides . . . ut nulla . . . ales fugiens placabile planxerit omen. Paul. Petr. Mart. V 771: ruptaque singultu adsiduo suspiria flentum plangunt consimilem vicina morte querellam.

salire Th. IV 409: deos non larga caede iuvenum, non alacri pinna aut verum salientibus [sic P pr. m., Petav. schol. Gudian.; *spirantibus* P sec. m., B, schol. Gudian., cet. codd.] [= saliendo monstrantibus] extis . . . patuisse refert. Avell. p. 613, 2: ut illud gaudium salias, quo . . . David . . . exultabat.

3. Verba, quae motum corporis, affectionem animi, sonum significant.

Haec verba ut obiectum acciperent, maxime alia verba eiusdem vel similis significationis effecerunt.

reptare locum = per locum Th. V 581: Nemees reptatus ager. Avien. orb. terr. 894 h.: nec vagus orbem undique reptavi. Paneg. XII 4: geminis Delos reptata numinibus. Claud. V 180 h.: tenero . . . amnis reptatus Achilli. VIII 134 h.: Creta . . . se iactat tenero reptata Tonanti. Merob. poet. 122 h.: prima . . . reptatis nivibus vestigia fixit. Sidon. epist. III 3, 2: istius tibi reptatas caespitis glaebas. III 5, 3: rem parentum . . . inter lactantis infantiae rudimenta reptatam.²⁾ (cf. Verg. Aen. I 67: navigat aequor; Ov. ars I 48: natantur aquae; cf. Stat. Th. IV 239; S. V 2, 133; Ov. fast. IV 573: erratas . . . terras; sim.)

¹⁾ Non attuli Th. VI 6: *hunc . . . certavit honorem*; quod hic sermo non separandus est ab illo Volcac. carm. 1, 1 sen.: *multos . . . certare hanc rem vidimus, palmam . . . cui deferant*.

²⁾ Non attuli supra Paul. Nol. epist. 4, 3: *rege . . . parvulum incerta reptantem et tuis gressibus ingredi doce*, quod incerta pro adverbio dictum esse censeo.

undare alqd. = inundare (Cic., Verg., al.) Ach. I 87: Aeacides tepido modo sanguine Teucros undabit campos.¹⁾

lacrimare alqd.²⁾ Th. IX 100: ne non maerentibus Argos exsequiis lacrimandus eat; S. V 2, 93: satis haec lacrimandaque nobis ultio. Hyg. astr. II 4: obitum domini -mare. Capitol. Pert. 4, 10: cum . . . casum . . . Commodi -masset. Vopisc. Tac. 6, 7: quae plus quam -manda tolerantibus extiterunt. Avien. Arat. 592 h.: [Electram] . . . detestatam germanoque choro subolis lacrimare [ex con. Grotii; *lacerata ruinis* cod.] ruinas. Rufin. Orig. in num. 24, 2: vota -manda persolvit. Prisc. gramm. III 275, 18: funebria quoque verba ad accusativum feruntur, ut *lugeo te, ploro, lacrimo, plango, queror te*. Ven. Fort. carm. VI 5, 273 h.: vehitur tristi -mata feretro. Eugen. Tol. carm. 21, 2 p.: res -manda. (lacrimari = defluere Ov. fast. I 339: lacrimatas cortice murras; alii.)

*obstupescere*³⁾ alqd. Th. III 520: canentem obstipuere duces; S. III 1, 42: qualem [sc. Herculem] vagae post crimina noctis Thespis obstupuit. Ps. Quint. decl. min. 252 p. 383, 20: milites . . . portas clausas obstipuisse. Tert. carn. 9: Christum hominem obstupescebant. Rufin. Adamant. II 18. Amm. XXV 3, 13. Claud. XX 285 h.: obstipuere truces omen Corybantes. Cassian. conl. XII 12, 3. XIV 7, 2: cuius tam evidentem gratiam senex non mediocriter admiratus eoque amplius obstupescens quod . . .⁴⁾ Mar. Victorin. ad Iust. 1: admirans . . . et obstupescens pertinax

¹⁾ Drac. laud. dei III 108 h. unus cod. V exhibet *lacrimis undando genas*, ceteri codd. *udando*. — Perperam Vollm. dicit, Statium *redundare alqd.* (S. IV 3, 71 φ. = dicere) novasse. Iam Ovidius hoc verbo transitive utitur: fast. VI 402: *amne redundatis . . . aquis*; trist. III 10, 52. Praeterea hoc verbum transitive usurpatum est Drac. laud. dei I 535 h. et Iord. Get. 60, 307; his locis idem valet quod *referre, reicere ad*; Schol. Hor. carm. I 2, 18 habet vim *inundandi*.

²⁾ Ter. Eun. 829: *num id lacrimat?* est *id* ut saepe paene particula facta et significat *ob id, propterea*; cf. Don. ad. h. l. Idem sentiendum est de illo Ter. Phorm. 991: *quid obstipuisti?*

³⁾ Varro sent. 74 Riese codicum lectione *obstupenda* relecta scribit *obstupescenda*, quam coniecturam probare vereor. — De accusativo e verbis incohativis pendente cf. Sittl, Arch. f. Lex. I 499 sqq.

⁴⁾ Intransitive mea quidem sententia dictum est Cassian. conl. I 15, 1.

tuum consilium. Paul. Petr. Mart. V 684: obstipuere suum monachorum gaudia votum. Cassiod. var. I 45, 2. II 39, 11. V 22, 3. I 45, 5: quod obstupescant homines evenisse; or. frg. p. 481, 7: en corusca sedes, quam dives India miretur, Persis gemmata concelebret, Hispania nobilis obstupescat; in psalm. 91, 5. Greg. Tur. Franc. V 36 p. 229, 18. Greg. M. mor. 2, 41: humanitatis infirmitas obstupescenda. 27, 59¹⁾; dial. III 13. Drac. Romul. I 15 sept. (stupere alqd. Verg., al., Stat. saepe.)

pāvescēre Th. XII 222: nil corde nec ore pavescens. Sil. II 335: quin . . . manes umbrasque pavescat Dardanias. XIII 634: ne bella -scas ulla. XV 6. XVI 127: ne . . . laeta pavescere prodigia. Tac. hist. IV 7: iudicium magistratum -scerent. IV 14: inania legionum nomina ne -scerent. IV 84. ann. I 4. I 59. XIV 30. Plin. med. III 10: pavescantibus²⁾ aquam. Iuven. II 488: illum . . . cordis secreta pavescant. Hymn. Ambr. II 61, 18 dim.: quem editum ex virgine pavescit omnis anima. Prosp. epigr. 19, 5 h.: calles, quos mundi vana pavescunt. 52, 3 h.: ferre pavescens indocti iniustum iudicium populi. Aug. c. Iul. op. imperf. 4, 25.³⁾ Petron. Chrys. serm. 79 p. 422^C. 101 p. 481^B. 103 p. 487^C: hoc gentes mirentur, Iudaei stupeant, mundus pavescat. Leo M. serm. 9, 2. 55, 5. Claud. Mam. anim. II 9. Paul. Petr. Mart. II 386: ne vim timeat neve arma pavescat. V 49: trepida pondus cervice -sco. V 63: se conferre -scit. V 714: miseris irato rege pavescit interitum. VI 497: altores . . . favos concors natura -scit. Sidon. epist. VII 6, 6: regem . . . non tam Romanis moenibus quam legibus Christianis insidiaturum -sco. Drac. Romul. VI 94 h.: Virginitas pudibunda fugit gratumque -scens fletibus ora rigat. Ennod. epist. I 18, 1 p. 29, 14. Lux. anth. 291, 3 sept.: nec manum fugit vocatus nec -scit regiam. Cassiod. var. VI 20, 4. VII 1, 3: signa tua abactores timeant, fures -scant. IX 3, 5. XI 40, 6. XII 7, 2: chlamydes non -scant, qui arma timuerunt. XII 24, 2; in psalm. 48, 17: ne terrarum divites pertimescant, quoniam bene generaliter pecuniosus pavescitur. Coripp. Ioh. IV 386: vividus

¹⁾ Sittl l. l. p. 510 affert etiam mor. 26, 14, 32. 28, 22, 42, quos locos non repperi.

²⁾ Sittl l. l. p. 513 *expavescantibus* scribi iubet.

³⁾ Non repperi Aug. de spirit. et an. 59, quem locum Sittl l. l. p. 514 affert.

ore canis leporem damamque -scat? Greg. Tur. Franc. II 34 et III praef.: paviscere; vit. patr. V 3: oportet te . . . nihil de illius dolositate pavescere. Ven. Fort. carm. X 19, 11 h.: arma -scat; Mart. I 295 h.: avidae flammae sua nutrimenta -scunt. Isid. synonym. I 61: quid amplius formidas? quid amplius -scis? I 50; praef. test. 97. (intrans. Sall., al. — expavescere trans. Hor., al., Stat.; pavēre trans. Hor., al., Stat.)

consonare Th. III 494: omnis in astris consonet arcana volucris bona murmura lingua. Hier. c. Lucif. 18: ab universis consonatum est: „anathema sit“. Boeth. mus. IV 8: consonabit symphoniam. (sonare alqd.)

dētōnare S. II 7, 66 φ.: albos ossibus Italis Philippos et Pharsalica bella detonabis, quod fulmen ducis inter arma divi eqs. Sil. XVII 201 et Cypr. Gall. exod. 164. 1034: haec ubi detonuit dominus. (tonare alqd. Verg., al., Stat. S. IV 9, 15 φ.; intonare Ov., al., Stat. Th. II 668. XII 771; S. V 3, 97.)

immurmurare Th. XI 63: [Tisiphone] terrae immurmurat absens nomen. Sil. VII 146: iamque dolore furens ita secum immurmurat irae: „Obvia si . . .“. Cod. Theod. IX 38, 6 a. 381: qui noxiis quaesita graminibus et diris inmurmurata secretis mentis et corporis venena composuit. Macr. sat. VI 7, 1: ipse publicato nobis quod inmurmurat. Aug. catech. rud. 10, 15: decurtata et mutilata verba inmurmurare. Avell. p. 737, 21: vox . . . illa auribus meis indesinenter inmurmurat, quia „nemo . . . aptus est regno dei“. Cassiod. var. VIII 32, 3: nescio quid inmurmurat.

4. Verba, quae infinitivus sequitur.

Non accusativum, sed infinitivum septem verba assumpserunt. Alia autem, quamquam apud Statium primum vel solum cum infinitivo conexas sunt, neglexi, aut cum iam antea ea accusativus vel loco accusativi enuntiatum secundarium secutum esset aut cum infinitivi usus, quod non accusativi vice, sed enuntiationis finalis vel supini fungebatur, ad syntaxim pertineret.¹⁾

¹⁾ In animo mihi sunt verba qualia sunt Th. I 500: *indulgens reparare animum*, saepius; Th. IX 505: *victus . . . fateri*; S. I 2, 254: *ambissent laudare diem*; Th. I 225: *punire . . . descendo*; Th. IX 188: *tela*

calere Th. IV 261: arma, tubas audire calens et pulvere belli flaventem sordere comam captoque referri hostis equo. Tert. scorp. 1: calentes et ipsi offendere, figere, occidere. Claud. X 287 h.: calet obvius ire; carm. min. 22, 29 h.: leones quae stravisse calent [sic codd. V et A, Koch; *valent* cet. codd., Birt]. (cf. ardere seq. inf. Verg., al.; flagrare c. inf. Th. III 118. X 221; sudant claustra remoliri Th. X 526.)

distare Ach. I 343: dicit et admoto non distat [sic P, *cessat* ω] comere tactu. (desistere seq. inf. Cic., al.; absistere Verg., al.)

*gliscere*¹⁾ Th. III 73: pellere leges et consanguineo gliscis [sic B, *gestis* P] regnare superbus exule.

imminere Th. IV 195: dona viro mutare velit, spoliisque tantis imminet Argiae raptoque excellere²⁾ cultu.³⁾ — enuntia-secundarium sequitur Greg. M. epist. VIII 22: vestrae exitiae me scripsisse et saepius inminuisse [= admonuisse], revidere festinet; dial. IV 38: vidit tetros et nigerrimos coram se assistentes et vehementer imminere, ut ad inferni claustra eum raperent. (studere seq. inf. Plaut., al.)

*rubere*⁴⁾ Ach. I 863: timido . . . rubet [sc. leo] servire [sic ex con. Krohnii; *iuvet* servire P; alii aliud tradunt] magistro. (erubescere seq. inf. Verg., al., Stat. S. I 4, 5. II 6, 85.)

superbire Th. VIII 587: praeterit haut dubium fati et spoliare superbit. (spernere, contemnere, dedignari seq. inf.; S. I 2, 105: non aspernata rogari.)

coniugibus servant . . . ostendere. — De infinitivi usu apud Statium cf. Fr. Lohrii diss. Marb. 1876.

¹⁾ Lectionem cod. B praefero, quod a Statii studio a sermone usitato recedendi minime abhorret. Illud inusitatum *gliscis* facillime in *gestis* corrumpi potuit, cum *gestire* inde ab antiquissimis temporibus cum infinitivo conexum esset. *Gliscere* praeterea legitur Th. I 107. VIII 755. XII 639.

²⁾ Displicet mihi Gl. ms. apud Barthium, quae *excellere scil. velit* intellegit.

³⁾ Subiecti vice infinitivus postea saepius functus est.

⁴⁾ Alia vi *rubere alqd.* instructum est Lucan. V 549: *luna . . . nec duxit recto tenuata cacumina cornu ventorumque notam rubuit, tum lurida pallens ora tulit voltu sub nubem tristis ituro.*

*tumere*¹⁾ S. II 5, 13: hoc licuisse nefas placidi tumere [sic ex con. Baehr., *timuere* cod.] leones; Ach. I 348: sparsos . . . tumet [ex con. Gron., *timet* P] componere crines. — Sil. X 176: antiqua tumentem nomina saxificae monstrosa e stirpe Medusae.

**5. Verba composita,
quorum prior pars praepositio est accusativo iuncta.**

Quod quattuor verba composita, quorum prior pars praepositio est, quae cum accusativo iungebatur, accusativum ipsum praepositione non iterata asciverunt, mirum non est.

adsilire Th. V 56: quas [sc. insulas] spumifer adsilit Aegon. (cf. alludere S. III 5, 84). VI 777 (752): hostem . . . ultro . . . intratque et obumbrat et alte adsilit. X 456: adsilit aethera magnum clamor. III 77: te series orbarum excisa domorum planctibus adsiduis, te diro horrore volantes quinquaginta animae circum noctesque diesque adsilient. Amm. XXXI 8, 9: tribunum castra ponentem -liunt. Lex. Sal. 13 add. 5: si quis foeminam . . . adsalierit et vim illi inferre praesumpserit. 14, 4 (in 3 β E): hominem . . . adsallire. 17 add. 2: si quis alterum in via adsallierit. 42, 1: si . . . hominem . . . in domo suo adsallierit et ibi eum occiderit. 14, 5. 14, 6. 14 add. 1. 13 add. 4. 31 add. 1.

adsultare Th. VII 384: quam [urbem] . . . hostis indigena adsultat. XI 244: frater muris circum omnibus instat portarumque moras frenis adsultat et hastis. Tac. ann. I 51: hostes . . . latera et frontem modice adsultantes. Auson. 332, 32 h.: qua . . . Getes . . . Histrum adsultabat.

perfurere Th. IV 389: tumidum Gangen aut claustra novissima rubrae Tethyos Eoasque domos flagrante triumpho perfuris. (intrans. Lucr., al., Stat. Th. IV 823.)

supernatare S. III 2, 47: summas . . . supernatet²⁾ undas. Avien. Arat. 1412 h.: terram . . . supernatat omnem. — intrans.

¹⁾ Sen. Thyest. 267 et Val. Fl. II 103, quos locos lexica afferunt, transitiva vis verbi tumendi nunc emendatione remota est.

²⁾ Vollm. divisit. Ita Statium scribere potuisse concedo; sed cum etiam in cod. coaluisse videatur et intransitive dictum saepius occurrat, Klotzio assentiri malo.

(Col., al.) Paul. Nol. carm. 24, 179 sen.: tabulis adhuc supernatabat extimis operta navis gurgite. Carm. de pond. 106 h.: ne totus sedeat totusve supernatet undis.

6. Verba composita, quae cum accusativo coniuncta sunt secuta sive simplicia sive alia verba eiusdem significationis.

absilire alqd. = relinquere Th. VI 98 (91): fugere ferae nidosque tepentes absiliunt (metus urget) aves.

dēcertare alqd. = superare, debellare (Verg., al., Stat.): Th. I 2: alterna . . . regna profanis decertata odiis. I 479: ventis ut decertata residunt aequora. (cf. Sil. XVII 337: certatus . . . orbis.) — = pugnam, rem ad finem perducere Gell. X 18, 6: ad eas laudes decertandas venisse dicuntur. Anson. 385, 34 p.: gladiatores funebria proelia notum decertasse foro. Claud. XXI 21 h.: gelidam Thracen decertatosque labores Hebro teste canam? Cassian. inst. VI 5 et VIII 5: agonem spiritalem . . . legitime decertare. X 5: Christi verus athleta, qui agonem perfectionis cupit legitime decertare.¹⁾

extare alqm. = superare S. I 2, 116: quantum Latonia nymphas virgo premit quantumque egomet Nereidas exto.

praeludere S. I praef.: nec quisquam est inlustrium poetarum, qui non aliquid operibus suis stilo remissiore praeluserit. Iul. Val. II 6: interitum nostrum molitur civitatisque -dit exitium. Avien. orb. terr. 1365 h.: discursu . . . sacro -dit praelia Liber. Claud. XXII 337 h.: hic ego promissam subolem sperataque mundo pignora praelusi. Rut. Nam. I 257 h.: ut solet [sc. taurus] excussis pugnam praeludere glebis. Sedul. op. pasch. III 8: cuius vita motu corporis carens funeream praeludebat imaginem.

refulgere alqd. = refringere (Plin. nat. II 150) Th. VI 666 (644): qualis Bistoniis clipeus Mavortis in arvis luce mala Pangaea ferit solemque refulgens territat. Aug. serm. ed. Mai. 163, 1: si lumine privatus oculorum, intrare Domini non potuit nisi refusa luce convivium. (lumen repercussum Verg.)

¹⁾ *decertari* = dep. Ven. Fort. carm. VI 1, 109 h. Lex Visig. Nov. V 7, 19,

introgredi alqd. = intrare Th. III 345: *introgressus portas*. Heges. IV 25, 3: *Idumaei de templo urbem -gressi*. Vulg. I reg. 23, 7: *-gressus urbem*; act. 19, 8: *-gressus synagogam*.

b) Verba transitiva,
quae apud Statium intransitive usurpata sunt.

1. Verba, quae reflexivam vim induerunt ¹⁾.

Verba eius modi imprimis sermonis vulgaris et castrensis propria erant et maxime posterioribus temporibus vigeabant. Sed magnus numerus non modo ab optimis aureae aetatis scriptoribus usurpabatur, verum etiam poetae et multa recipiebant et ipsi novabant. Saepe verba huius generis in participio tantum praesentis occurrunt. Statius multis receptis addidit in silvis unum; alterum vocabulum etsi non reflexive, tamen certe intransitive dictum est; tertium novum legitur in Thebaide.

fuscare = nigrum fieri S. III 4, 66: *ne . . . pulchrae fuscaret gratia formae*.

miscere = se miscere Th. IV 416: *mersum Ismeni subter confinia ponto miscentis [= immiscentis se ponto]*. Coripp. Ioh. VII 177: *dulcia consertis strinxissem pectora palmis miscuissemque* [sic T, Petsch., *mersa essem* Partsch] *simul corpus complexa mariti*. Iord. Get. 24, 121: *dum . . . eorum complexibus in coitu miscuissent*.

*infitiari*²⁾ = negare S. III 5, 31: *cum Capitolia nostrae infitiata lyrae*.

2. Nonnulla verba composita a Statio sive solo sive primo absolute posita.

circumflare Th. XI 42: *circumflantibus austris alternus procumbit ager*. Boeth. cons. I 3, 35: *si in hoc vitae salo circumflantibus agitemur procellis*. (circumflari Cic. Verr. III 98.)

¹⁾ Cf. Elter, Rhein. Mus. XLI 538 sqq. Woelfflin, Der reflexive Gebrauch der verba transitiva, Arch. f. Lex. X 1 sqq.

²⁾ Vollmer *revocare* S. III 3, 151 *repeti* significare censet. At illo loco *hunc* etiam cum *revocante* iungendum est. Neque Muellero Th. VI 744 (719) *locavit* reflexive usurpatum esse dicenti assentiri cogor.

praefulgurare Th. VII 502: multo . . . latus praefulgurat ense. (trans. Val. Fl. III 222.)

intermicare Th. XII 252: cernis ut . . . e speculis moriens intermicet ignis? Lact. inst. VI 20, 7: intermicantibus astrorum luminibus.¹⁾ Claud. I 26 h.: Plaustro iam rara intermicat Arctos; rapt. Pros. I 185 h.: rutilum squamis intermicat aurum. Aug. c. Iul. op. imperf. I 39: virtus . . . in operibus quidem imaginis Dei, id est humanae animae pro creaturae ipsius modo et viribus -cat. Salv. eccl. II 48: aulas gemmis -cantibus expolitas. Cypr. Gall. exod. 1100: iaspis . . . viget fulvoque -cat auro. Avell. p. 750, 20: regalis [i. e. sapphiri species] auri punctis -cans; p. 752, 16: in quibus [lapidibus] sunt veluti notae -cantes. Coripp. Iust. IV 150: lilia cana ferunt mediumque -cat aurum. Ven. Fort. carm. VI 1, 108 h.: aurum si -cet ostro. (trans. Val. Fl. IV 262 h.: tenebras nimbosque -cat ignis.)

transabire Th. VI 510 (488): hunc . . . praeter . . . iacentem . . . transabiere fuga. VII 369: transabiere duces. Sil. XII 264: transabiit non hunc sitiens gravis hasta cruorem. Apul. met. VII 8: per medias acies infesti militis transabivi. (trans. Val. Fl. IV 511. Stat. Th. VI 713 (691), alii; = perfodere Verg. Aen. IX 432. Stat. Th. II 9. IX 126, alii.)

c) Cetera verba, quibus nova vis subiecta est.

augurari S. I 4, 120: dum . . . assiduus nunc aure vigil nunc lumine cuncta auguror [= observo, contemplor; *aucupor* coni. Heins., Klotz]. — S. III 5, 13: quod Euboicos . . . remeare penates auguror [= in animo habeo].

clamare = clamore implere Th. V 462: non speratis clamatur Lemnos alumnis; S. IV 8, 16: dulcis tremit ecce tumultus, tot dominis clamata domus. (cf. ululatus.)

crūdescēre = iuvenescere, renovari Th. XI 323: exsanguis crudescunt luctibus anni.²⁾

¹⁾ Georges affert etiam Amm.: *caelum subtextum caligine cernebatur obscura et . . . ad usque meridiem intermicabant iugiter stellae*; qui locus ei animo obversetur, nescio.

²⁾ Aliam significationem in lexicis omissam exhibet Heges. V 24, 2: *post biduanum ieiunium si quid avidius sumseris, statim crudescit* [= crudum manet, non concoquitur].

defensare = prohibere S. V 2, 105: defensare metus adversaque tela subisti pelleri. Gell. VII 16, 11: propulsabat invidiam et defensabat invidiam. Iul. Val. I 39: cuius supplicii merita cum a sese barbari defensarent ac ius legationis intemeratum sibi vellent. (defendere alqd. Verg., al., Stat.)

ēvigilare = expergisci Th. X 121: zonis lucentibus icta evigilat domus. S. V 3, 128: mediis miser evigilavit in undis. Quint. inst. IX 4, 12: cum -lassent. Ps. Quint. decl. mai. II 19: prima sunt -lantium praesidia clamores. Plin. epist. I 5, 9. IX 36, 1: -lo cum libuit, plerumque circa horam primam. Suet. Aug. 78: si . . . maturius -landum esset; Claud. 33: ante mediam noctem plerumque -labat; Galba 4; Vesp. 21: maturius semper ac de nocte -labat. Apul. met. IV 18: si qui de familia forte -lassent [ex coni.; codd. *vigilassent*]. VIII 12: relictis somnolentis tenebris ad aliam poenalem -la caliginem. Tert. anim. 43: cum -laverit corpus; adv. Marc. III 24. Lact. opif. 18, 4: rursus ardescit et quasi -lat [sc. ignis]. Iuvenc. II 35: illum . . . -lare rogant. Hier. in eccles. 12 p. 490: ad lenem sonum -lat. Vulg. Gen. 9, 24: -lans . . . ex vino; Indith 14, 9: inquietudinem arte moliebantur, ut non ab excitantibus, sed a sonantibus Holofernes -laret; Luc. 9, 32: -lantes viderunt. Sulp. Sev. chron. I 43, 7: ut somno . . . -let. Claud. Mam. anim. III 3: -la paulisper. Ps. Theod. Prisc. add. p. 308, 13. Alc. Avit. hom. 6 p. 112, 20: ut, qui securus iacebat, -let; hom. 6 p. 112, 29: quocirca si non diximus Christo: „Vigila nobiscum“, saltim dicamus: „evigila propter nos“. Ven. Fort. Mart. IV 11 h.: surgam -lansque oculis detergam pollice somnum. Gloss. IV 440, 43: -lavit expersit [= experrexit].

excludere = claudere, finire S. II praef.: excludit volumen genethliacon Lucani.

expugnare = oppugnare Th. VI 779 (754): furentem circuit expugnans. Quint. inst. V 14, 20: aut . . . expugnatur intentio aut adsumptio aut conclusio, nonnumquam omnia. Intentio expugnatur . . . , expugnatur adsumptio . . . Cod. Theod. XVI 4, 4 a. 404: qui sacrilego animo auctoritatem nostri numinis ausi fuerint expugnare. Cod. Iust. III 28, 37, 1 f. a. 531: ut neque eorum testamenta de inofficioso querella expugnentur. Ven. Fort. epist. (carm. III 1) 2: quoniam . . . qui se parvulum inter homines

vult videri magnificum se elatus respiciet in supernis, unusquisque qualiter desiderat et expugnat [= strenue expetit].

insumere = sumere, assumere¹⁾ Th. XI 627: paulatim insumpserat [sic P, *sumpserat* cet. codd.] iras mortis. Tac. ann. XIV 44: creditisne, servum interficiendi domini animum insumpserat? [sic cod. M, Halm.]

intrare = instare, aggredi Th. VI 776 (751): hostem . . . audax animis intratque [*instat* Kohlm.] et obumbrat et alte adsilit.

*plorata*²⁾ cupressus [= ad quam ploratur] Th. IV 460 et S. V 5, 30.

praecinere alqd. = cantu edere, carmen canere S. V 3, 59: praecinerem gemitum. Vulg. I par. 15, 22: ad praecinendam melodiam. Paul. Nol. carm. 25, 200 p.: ipse praecinat hymnisonis cantica sancta choris. Mart. Cap. IX 901: praecineret nuptiale carmen.

praeferre = afferre alqd. priusquam alqd. fit Th. VI 476 (454): ruit . . . Thoas nec praetulit [sic codd., *pertulit* Baehr., Kohlm.] ullam frater opem.³⁾

praerumpere, prae- spectat ad tempus Th. II 72: dies noto signata Tonantis fulmine, praerupti [= immaturi] cum te, tener Euhie, partus transmisere patri.

¹⁾ Mihi videtur valde dubium esse an haec vis verbo *insumendi* numquam fuerit. Nam et hoc loco et Taciti facillime littera *m* antecedente *sumere* in *insumere* corrumpi potuit. Ceteris Statianis locis verbo *insumendi* ea significatio est, in qua natum est excepto Th. II 39; at hic versus Statii non est. Postea hoc verbum vim *consumendi, concoquendi* assumpsit: Cassian. conl. II 26, 2 [= vesci]. Cael. Aur. salut. praec. 41; chron. III 2, 20. V 11, 132. V 11, 137. II 1, 60. acut. II 37, 213. III 17, 151. Cass. Fel. 47.

²⁾ *Lamentata* Th. XII 224: passiva significatione instructum esse nego; translatum est.

³⁾ Idem quod *praefari* valet *praeferre* Ennod. epist. V 14 p. 137, 21: superest salutatione praelata, ut . . . VI 9: praelato debitae salutationis obsequio precor. VII 18. VII 29 p. 195, 11. III 24 p. 90, 2: hoc ad defensionem integram quod praetuli computabo. VIII 33. *praelatus* = *supra dictus* Ravenn. p. 8, 11. 39, 19. 240, 15. 242, 13. Vis *praedicandi* subest Comm. apolog. 295. Fulg. act. mund. p. 130, 23. 168, 25. Eugipp. Sev. 32, 2. Ven. Fort. carm. VII 16, 11 h. IX 1, 15.

*protegere*¹⁾ = prohibere S. III 1, 121: coquitur pars umida terrae protectura hiemes atque exclusura pruinas.

recinere = irritum reddere, revocare (Ov., al.): Th. VI 923 (898): dirae recinebant [sic P, *retinebant* B] omina Parcae [*parrae* conl. Muell.]. Apul. Socr. 19: prius . . . quam increpitu indignatum Amorem recinendo placasset. (recantare Hor. carm. I 16, 27.)

recludere = claudere, occludere S. III 4, 98: speculum reclusit imagine rapta. III 1, 8: tunc ille reclusi [= reconditi, exigui] liminis et parvae custos inglorius arae? Marcell. dig. VIII 2, 10: ut non penitus lumen -datur. Paul. dig. XLVII 2, 21, 6: rebus moventibus in horreo -sis. Ulp. dig. XLII 1, 15, 12: pecuniam . . . depositam . . . vel in arcam -sam. Min. Fel. 25, 12: pullos cavea -sos. Tert. idol. 17: neminem vinciat, neminem -dat aut torqueat. Iren. IV 11, 3: eos . . . in tenebras . . . -det. Comm. apol. v. 516: alterum . . . iussit decollari -sum. Porph. Hor. carm. II 19, 14: Pentheus vinctum -serat; carm. II 14, 26: quae [sc. vina] hic magnopere servaverat -sa. Inst. I 9, 16: singulae [paelices] separatim -dantur. XXVI 1, 7: in carcerem -duntur. Pallad. IV 10, 33: ficus recentes . . . in novo vase fictili . . . -dunt. Iul. Ruf. rhet. 1: *ἐλκωνεῖα* . . . exprimitur cum aliud in pectore -sum aliud in lingua promptum habemus. Lucif. non parc. 18 p. 248, 3: -debantur apostoli in carcerem. 32 p. 278, 4: torquere proscibere . . . -dere carcere eqs. Chiron. 659: ut venas omnes -das [= praeccludas]. 302: recludes eos [= equos]. 982. Amm. XVI 10, 1: quasi -so Iani templo. Hier. in Matth. 5, 25 p. 28: cum et anima et caro pariter -dendae [sc. in carcerem] sint . . . nequaquam in carcerem -dendi. Vulg. num. 15, 34: -serunt eum in carcerem; sap. 5, 12: divisus aer continuo in se -sus est. Sedul. carm. pasch. V 390 h.: nebula . . . -dens omnia. Alc. Avit. carm. 6, 580: facinus . . . -sum pandere. Conc. Aurel. a. 533 c. 13: abbates, martyriarii, reclusi [= monachi] vel presbyteri. Inst. Inst. III 2, 7: quod satis absurdum erat, quod cognatis a praetore apertum est, hoc adgnatis esse -sum

¹⁾ Voci *praetermittendi* S. III 2, 84 non significatio *transmittendi*, *transvehendi* subiecta est, id quod lexica dicunt, sed aeque atque Cic. epist. XI 21, 1 idem valet quod *praeterire sinere*.

[= praecclusum]. Iulian. epit. novell. 73, 3: in decanicis ecclesiarum -datur. Coripp. Ioh. III 118: praedam exhaustis rapiunt raptamque recludunt. Iord. Get. 26, 136: in alia parte socios . . . -sos. 31, 162: a Galliis . . . fugientes Spanias se -serunt. Itin. Anton. Plac. 20 rec. A: post reclusa cruce ultra non apparebit stella. 20 rec. B. Greg. Tur. Franc. II 37 p. 100, 21: erat . . . reclusus in monasterio suo. V 10. VI 6 p. 249, 24. p. 250, 18. VI 29 p. 268, 19. p. 268, 22. IX 40 p. 398, 16. VIII 34. Ven. Fort. epist. (carm. III 2) 1: quem . . . intra pectoris habitaculum retineo conditum et reclusum; carm. VIII 9 l.: cum se reclauderet. Gloss. IV 385, 20: recludit inpellit [*repellit* b] vel denuo claudit. IV 560, 45 et V 328, 1: reclusum apertum vel inclusum.¹⁾

superimminere = denuo succedere Th. IV 529: in speculis Mors atra sedet dominique silentes adnumerat populos; maior superimminet [sic B, *supereminet* P] ordo.

III. Verba, quae primum in carminibus occurrunt.

Verborum antea a scriptoribus solutae orationis solis usurpatorum Statius in silvis maiorem quam expectatur numerum in usum suum vocavit. Nam 12 verba huius generis leguntur in ep., 1 et in ep. et in silv. h., praeter hoc in silv. h. 7, in φ . 4.

adnuntiare Th. VII 457: alios [sic P] pluresque adnuntiat hostes maioresque timor. (Sen., al.) Prud. cath. 12, 69 dim.: regem deumque adnuntiant thesaurus et fragrans odor turis Sabaei. Ven. Fort. carm. spur. app. 7, 7 dim.: Esaias quae cecinit completa sunt in virgine annuntiavit angelus.

aestivare Th. V 16: [grues] nudo iuvat aestivare sub Haemo; S. IV 4, 22: Latiis aestivat in oris? (Varro, al.)

¹⁾ *Excludendi* vis subest Apul. Plat. 25: ceteris non reclusis ianua. Cod. Inst. VI 51, 1 pr. a. 534: et nomen et materiam caducorum . . . ab orbe Romano -dere. VI 58, 14, 3 a. 531: germana . . . ab eadem successione -ditur. VII 31, 1 pr. a. 531: satis inutile est usucapionem in Italicis quidem solis rebus admittere, in provincialibus autem -dere. — *Aperire* significare *excludere* numquam desit et saepe scriptores per parvo spatio intermisso et hac et illa significatione usi sunt.

*circumplecti*¹⁾ S. I 5, 44: stupet ipse beatas circumplexus opes et parcus imperat ignis. (Cic., al.) Avien. orb. terr. 95 h.: caeruleo loca circumplectitur aestu. 1138 h.: plurima . . . circumplectitur . . . oram Arabum. 1202 h.: tellus quae circumplectitur urbem.

dēculcare Th. I 623: hi trabibus duris . . . proterere exanimos artus asprosque molares deculcare genis. (Plin. nat. XVII 61, alii.) Avien. Arat. 193 h.: impressio plantae tempora deculcat maculosi prona draconis. (proculcare Verg., al., Stat. Th. VIII 661. X 741.)

dēiungere Th. IX 424: vetitam currus deiungere [sic P, *disiungere* cet. codd.] Phoeben. (Varro rust. II 6, 4. 7, 12, alii.)

*dēplere*²⁾ Ach. I 8: si veterem [fontem] digno deplevimus hanstu. (Cato, al.)

dēsācrare Th. IX 586: Triviae quam [sc. quercum] desacraverat. (Vitr. I 1, 5 ex con. Plin. XXVIII 112: desecratus, alii. — consecrare Cat., al.)

dētumescere Th. III 259: stagna lacusque sonori detumuere. V 468: detumuere animi maris. (Petr., al.) Prud. perist. X 145 sen.: trecenta insignia, quibus tumetis moxque detumescitis.

efflorescere Th. X 807: novis proavum tellus effloruit armis. (Cic., al.)

*exōlescere*³⁾ S. I 6, 99 φ.: quam nullo sacer exolescet aevo! (Liv., al.; exoletus Plaut., al.; *äbölescere* Verg. Aen. VII 232.)

inluminare Th. X 603: patrias . . . inluminat umbras. XII 275: rupto . . . vias inluminat igni. (Cic., al.) Avien. ora 670 sen.: dies at illos clara tunc inluminat; orb. terr. 63 h.: vix hebes has oras ardor Titanus adflat, vix evecta dies illuminat. Carm. epigr. 111, 5 sen.: patriam senatum coniugemque inluminas. Hil. hymn. 1, 12 dim. (ed. Daniel, thes. hymn. I p. 1): interna nostri pectoris illuminans praecordia. Hymn. Ambr. I 5, 1 dim.: illuminans altissimus micantium astrorum globos. Claud. rapt.

¹⁾ Verg. Aen. V 312 *circum amplexitur* scribitur. Activa forma *circumplectere* legitur Plaut. asin. 696.

²⁾ Manil. IV 13 *deplere* scribitur.

³⁾ Plaut. Bacch. 1135 legitur *exsolvere*.

Pros. II 227 h.: [fraxinus] illuminat obvia currus. Prud. c. Symm. II 599 h.: quas [terras] . . . roseo . . . aurora illuminat ortu. (illustrare Hor., al., Stat. Ach. I 740.)

intercīdere Th. II 184: non fugeret diras lux intercisa Mycenae. VI 45: interciso . . . tumultu. (Cic., al.) Anson. 292, 4 h.: praecipitis Rhodani sic intercisa fluentis [Arelate]. Claud. I 172 h.: ante Thyesteis iterum conterrita mensis intercisa dies refugos vertetur in ortus. Prud. psych. 257 h.: quam [sc. foveam] callida . . . fraus interciso suffoderat aequore. Paul. Petric. Mart. II 223: nec tempore saltem intercisa brevi virtutum stemmata cessant.

intersecare S. III 5, 9: non intersectas [*interfectas* cod.] commenta retexere telas. (Vitr., al.) Avien. ora 614 sen.: huius [sc. Rhodani] alveo Hiberna tellus adque Ligyes asperi intersecantur. 639 sen.: arva Gallici soli intersecantur scrupeo fastigio; orb. terr. 940 h.: nusquam terras intersecat amnis? Prud. apoth. 134 h.: additus unus ecce vaporiferos ridens intersecat ignes.

interstinguere S. III 5, 90: innumeris spatia interstincta columnis. (Plin., al.)

perlibrare Ach. I 762: vultus ac pectora Ulixes perlibrat visu. (Vitr.) Sil. II 190: saevam bipennem perlibrans mediae fronti. V 321: hastam perlibrat. XII 404. XV 695: coeptantem Arabum . . . iaculum a tergo perlibrat ad ossa.

praeludere Ach. I 19: te longo necdum fidente paratu molimur magnusque tibi praeludit Achilles. (Plin. nat. XXXVII 19, alii.) Claud. XXVIII 68 h.: parvum . . . triumphis imbuit et magnis docuit praeludere fati [= ea lusu antecapere].

praemētere S. III 4, 11: forsitan et ipse comae numquam labentis honorem praemetet. (Paul. Fest. p. 235: praemetium, quod praelibationis causa ante praemetitur. — praecerpere Cat., al., Stat.)

*praevalere*¹⁾ Th. XI 111: neu mitis Adrastus praevaleat; Ach. I 797: praevalet arcu. (Liv., al.) Anson. 342, 2 h.: praevalet imperio mas [scil. sexus]. 348, 21 h.: praevaluit postquam [sc. litteram K] Gammae vice functa prius, C. Paul. Nol. carm. 24, 93 sen.: praevalebat omnium sententia auctore Christo fortior.

¹⁾ Phaedr. I 13, 13 alieni est.

Cypr. Gall. exod. 581: quae [sc. causa] tristior esse praevaleat. Alc. Avit. carm. IV 358: -luit pro pace metus. Ven. Fort. carm. V 5, 4 p.: sine quo nullum praevalet [= valet] esse bonum.

replicare S. IV 9, 29 φ .: replicatae bulborum tunicae. (Cato, al.) Ser. Samm. 977: subito -cantur corpora morbo. Avien. Arat 1107 h.: nixus genibus -cato crure residens poplite. Auson. 348, 22 h.: alium pro se titulum -cata dedit G. 396, 48 ascl. min.: fac campum -ces, Musa, papyrium. 416, 27 h.: donec consimilis ligni -cetur in orbem. Prud. perist. 11, 4 p.: difficile est, ut -care queam; apoth. 232 h.: ut rursus Patris in gremium -cata reportet mortua quae fuerant. Mart. Cap. VII 802 h.: in veterem cultum -cantur abollae. Sidon. carm. 7, 417 h.: otia si -co priscae bene nota quietis. Alc. Avit. carm. 5, 710: luctificos -cat tenuis dum pagina lapsus. 6, 412: quid totum -cem? 6, 381: antiquus mundi -cans exordia vates. 6, 539: dum spatium -cans geminos sol ungeret annos.

subministrare S. II 7, 128 φ .: solacia vana subministrat vultus. (Cic., al.) Comm. instr. II carm. 36 v. 6: subministra magis, quod amplius quaeris abuti, infimo pauperulo.

supergrredi S. V 3, 114: ora supergressus Pylii gregis ora-que regis Dulichii speciemque. (Curt., al.) Auson. 372, 11 h.: cuncta supergrediens Saturni septima lux est. Ven. Fort. Mart. II 434 h.: alta supergrediens, mente ultra nubila tendens, liber ab humanis intrabat sidera civis.

*superingerere*¹⁾ S. I 1, 59: crepido, quae superingesti [cod. *super ingesti*] portaret culmina montis. (Plin. XVIII 308.) Sil. XIV 411: superingestis . . . -telis. Prud. cath. 4, 87 φ .: inlapsae superingeruntur escae.

transerere S. II 1, 101: vidi ego transertos alieno in robore ramos altius ire suis. (Cato agr. 133, 3.)

transfigurare S. II 778 φ : qui corpora prima transfigurat [= Ovidius]. (Sen., al. — detransfigurare Comm. apol. 110.)

¹⁾ Moret. 99 *super ingerit* ab editoribus scribitur. Mea quidem sententia etiam apud Statium a codicis ratione scribendi recedere necessarium non est. — Non *superinponere* [in cod. divisum est] S. I 1, 1 attuli. Quod verbum cum saepe occurrat, etiam Verg. Aen. IV 497. Ov. met. IX 100. XV 400. Sen. Agam. 343 compositum esse putare licet, quamquam editores distrahunt.

Quaestione ad finem perducta restat, ut paucis comprehendamus quae effecerimus.

E vocabulis generis a, si ea, quae in pluribus carminum generibus leguntur, in singulis semel numerantur, occurrunt 142 in ep., 61 in silv. h., 18 in lyr., 10 in pr. Quodsi illi numeri spectantur, sequitur, ut Statius in silvis pro versuum numero paulo plura novaverit quam in carminibus epicis. Alia autem ratio erit, si eas voces solas respexerimus, quas poeta Neapolitanus ipse finxit. Vocabula Graeca, quae Papinius litterarum Latinarum civitate donavit, non magni momenti sunt. Inter substantiva et adiectiva simplicia Latina multa e sermone cotidiano sumpta sunt; adiectivorum autem compositorum et verborum pleraque Statius ipse novavit, atque haec paucis exceptis in carminibus epicis leguntur. Sed copiosius de novatis disseramus. Apud Statium solum occurrunt 46 adiectiva Graeca a nominibus propriis derivata, 7 simplicia substantiva et adiectiva Latina, 7 adiectiva composita, 29 verba quae omnia quattuor exceptis composita sunt. Ex quo intellegitur, quantopere Papinio voces compositae placuerint et quantopere sermo Statii a Martialis differat; apud hunc enim inter adiectiva composita et verba quaterna modo inveniuntur, quae sunt *ἅπαζ λεγόμενα*. Praeterea Statius 3 substantivis Graecis et 18 adiectivis Graecis a nominibus propriis derivatis inter Romanos primus usus est et 10 simplicia substantiva et adiectiva Latina, 8 adiectiva composita, 3 verba simplicia, 21 verba composita ipse novasse videtur. Utrum 8 adiectiva Graeca a nominibus propriis derivata et 20 vocabula Latina Statio inventori attribuenda sint necne, dubito. Ceteras voces Papinius a sermone cotidiano petivit.

Nova significatione instruxit Statius 55 vocabula in ep., 22 in silv. h., 5 in lyr., 4 in pr. Horum multo maiorem partem efficiunt verba, e quibus 42 in ep., 18 in silv. h., 1 in lyr., 2 in pr. leguntur. Apud Statium solum 28 vocabula illa nova vi ornata sunt; praeterea 20 vocibus poetam ipsum novam significationem attribuisse censere licet; de 14 dubito. Sed totam aestimationem certam non esse et alios saepe aliter iudicatueros esse admoneo.

Inter poetas Statius primus usus est 42 vocabulis in ep., 25 in silv. h., 26 in lyr. Quod in tam paucis lyricis versibus tot nova vocabula usurpata sunt, id eo declaratur, quod id poesis genus antea non tantopere cultum erat quantopere carmina epica.

Iam vero videamus, quid hic libellus ad Statii imitatores cognoscendos adiuvet.

Cognoscimus Statii imitatores praeter eas sententias, quas a Papinio petitas esse iam antea viri doctissimi demonstraverunt, etiam singulares voces a poeta Neapolitano novatas mutuatas esse. Qua de causa omnia verba, quae apud Statii imitatores leguntur, enumerabo et ea quae de Statii carminibus deprompta sunt, asterisco notabo. Idem autem signum iis quoque addam, quae quamquam ea Statio ipsi posteriores debere verisimile non est, tamen rari usus sunt. Quin etiam eas voces colligere, quae Statio cum Silio Martialeque communes sunt, non inutile esse mihi videtur. Occurrunt apud

Silium:

trieteris; *Peleius; *Dicarcheus; *Phaethontius, Ithacesius; *Isthmiacus; *Thespiades; *Tegeatis; iactator; Vesuvinus; *Liternus; *metallifer, *uvifer, vitifer; *immemor, indefensus, indivisus, indubitatus, inhonorus, impenetrabilis; mugire [alia vi]; pavescere, *detonare, immurmurare; timere [alia vi]; transabire; perlibrare, superingerere.

Martialem:

*soteria; *caryotides, cottana, aphronitrum, opobalsama; colossus; synthesis, statera; crystallia; Batrachomachia (l), cestos, trieteris; *Celaenaens; *Lemniacus; Dacus; nutritor, *populatrix, salutator; oscitatio; halica; ollaris; Baeticus; Flavius, Mulvius; pumilus (l); vitifer; *multisonus; *inexplicitus; mugire [alia vi].

Apuleius¹⁾ exhibet haec:

crustallum; natatus; Mantuanus; *defluus [alia vi], *suadus; *degrassari [alia vi], *deserpere, *inserpere; transabire; evigilare, recinere.

Nemesianus

nullum vocabulum quod memoretur dignum exhibet.

¹⁾ De Apuleio Statii imitatore nemo quod quidem sciam scripsit. Mihi persuasum est, Apuleium *deserpere* et *inserpere* Statio debere.

Iuuenus¹⁾:

Hebraeus; accubitus; praeceler; *inrevocatus, indubitatus; adsociare; pavescere; evigilare.

Ausonius:

*epicedion (pr.), epithalamion (l), egloga (l); colossus; trieteris; *Sipyleius; *Anthedonius; *Sestiacus; *Letoides, *Oedipodionides; *populatrix, cunctator; natatus, precatus, relatus, rotatus; Gauranus; torpidus; *honorus; suadus, Flavius; *vaporifer, *laborifer, vitifer; astriger; indubitatus; *adsibilare [alia vi]; adsultare; decertare [alia vi]; intercidere, praevalere, replicare, supergredi.

Paulinus Nolanus²⁾:

epithalamion (l); *trichorus (pr.); trieteris; natatus, precatus, relatus, rotatus; *veternus; *honorus; *sagus; *gregare; queritari; praelibare (pr.); *fumare (pr.); supernatare [alia vi]; praecinere; praevalere.

Prudentius³⁾:

*gymnas; Hebraeus; *turbatrix; accubitus, natatus, instinctus; *litamen; veternus, a, um; abnepos; gregalis; Pollentinus; *defluus, *sagus, Mulvius; *vaporifer; *fluctivagus; *inexplicitus; *insatiatus, indubitatus, impenetrabilis; inradiare [alia vi]; *aestuare; adnuntiare, detumescere, illuminare, intercidere, intersecare, replicare, superingerere.

¹⁾ Huemer in Iuveni editione confert: Iuven. praef. 18 et Th. VIII 759; I 64 et Ov. met. I 386 et Stat. Th. XI 121; I 96 et Th. VII 379; I 165 et Th. X 555; I 175 et Th. X 210; I 213 et Th. I 351; I 759 et Verg. Aen. VI 288 et Stat. Th. VI 790 (765); II 2 et Th. 527 et S. I 6, 85; II 220 et S. III 5, 56; III 230 et Th. VII 810; III 315 et Verg. Aen. VIII 507 et Stat. Th. II 109; III 631 et Th. V 315; IV 353 et S. IV 6, 104 et Lucr. VI 1208; IV 442 et Th. 260 et 535; IV 611 et Th. X 580.

²⁾ In indice auctorum et imitatorum, qui Paulini Nolani editioni ab Hartelio paratae adiunctus est, hi loci conferuntur: Paul. Nol. carm. 6, 141 et Th. XI 427; cf. etiam Rut. Nam. I 3; 10, 116 et Catull. 64, 59 et Ach. I 960; 12, 2 et 26, 346 et Th. VI 153 (146); 18, 454 et Th. V 728; 20, 348 et Th. X 822; 31, 481 et Th. 537; cf. Verg. Aen. VI 748.

³⁾ Cf. G. Lafaye, Quelques notes sur les silvae de Stace premier livre, Paris 1896, p. 27 — qui liber mihi praesto non erat.

Claudianus:

epithalamion (1); crystallae; cestos; *Celaenaeus, Thebaeus; *Capaneius; *Edonius, *Palaemonius; *Isthmiacus; *Latoides; iactator, *populatrix; natatus, relatus, rotatus; reverentia; turmalis; Pollentinus; *marcidus; *odorus; Mulvius; *olorifer, votifer; astriger; inhonorus; *adsibilare [alia vi], adsociare, inradiare, *inserpere, *internigrare, *intervirere, *praesudare; fumare [alia vi], mugire [alia vi]; *reptare; obstupescere; *calere; decertare [alia vi]; praeludere; intermicare; illuminare, intercidere.

Marii Victoris¹⁾

perpauca vocabula digna non sunt quae afferantur.

Apollinaris Sidonius:

epithalamion (1), ode (pr.), *propempticon (1), egloga; opobalsama; *gymnas, *pale, trieteris; *Pentheius; *Dicarcheus; *Labdacius, Ithacesius; *Tegeaticus; *Isthmiacus, *Lemniacus; *Marathonis; *Sestias; natatus, precatus, rotatus, attritus; Mantuanus, *Maronianus, Gauranus; honorus; *defluus (pr.); prociduus; *bivertex; *adfrangere (pr.), *adtremere (pr.), *adverberare, *diffibulare, inrubescere (pr.), *intervirere, praelibare, *transfumare; reptare (pr.); pavescere (pr.); replicare.

Cyprianus Gallus²⁾:

Hebraeus; natatus, precatus, relatus, coeptus; halica; torpidus; *marcens; astriger; *delambere, *procurvare; detonare; intermicare; praevalere.

¹⁾ Cf. Schenkl, Victoris edit. p. 483 et Manitius, Wochenschr. f. kl. Phil. 1888, p. 1166.

²⁾ Peiper comparat in Cypriani auctorum imitatorum indice: Gen. 20 et Th. III 463; cf. etiam Ov. met. XI 341 et Sil. XII 94 et Claud. 8, 544. Gen. 216 et Th. V 668; Gen. 560 et Th. II 681; Gen. 665 et Verg. Aen. X 270 et Th. XII 431; Gen. 787 et S. III 4, 26; Gen. 1127 et Th. VI 540 (518); exod. 375 et exod. 285 et S. IV 6, 1; exod. 861 et Th. VI 267 (245) et Claud. rapt. Pros. I 129; exod. 950 et S. I 2, 202; num. 530 et Th. XII 536.

Dracontius:

epithalamion (l); *Capaneus; reparator, temerator, nutritor, cunctator; natatus; suadus; *uvifer; astriger; fluctivagus; inhonorus; obstupescere, pavescere.

Ennodius¹⁾:

epithalamion (l); crystalla; reparator, nutritor (pr.); natatus (pr.), precatus, relatus; reverentia; veterinus, a, um; Mantuanus (pr.); suadus (pr.); *vaporifer, vitifer; astriger; indubitatus; ad-sociare (pr.); *effulgurare (pr.), inradiare (pr.), praelibare (pr.); pavescere (pr.).

Venantius Fortunatus²⁾:

statera; crystalla; Hebraeus; nutritor; natatus, precatus, relatus, rotatus; veterinus, a, um; Baetica; *reclinus; *uvifer, vaporifer; astriger; fluctivagus; indubitabilis (pr.); praelibare; lacrimare, pavescere; intermicare; evigilare; expugnare (pr.), recludere (pr.); praevalere, supergredi.

Corippus:

reparator; relatus; *iliceus; *honorus; fluctivagus; praedoctus; indefensus; exerrare; pavescere; *miscere; intermicare; recludere.

Anthologiae complures poetae:

epithalamion (l), ode; trieteris; *Maroneus; mustaceus (cf. Vespa); *uvifer, *votifer; astriger; advivere, exerrare; pavescere.

Non est, quod ceterorum poetarum omnia vocabula enumerem, cum quod quidem sciam, et eos Statium imitatos esse adhuc nemo probaverit neque illa verba Statii ipsi debeantur. Itaque satis habeo, nonnulla vocabula rarioris usus afferre. Occurrunt apud Commodianum: dictus, nigrare; apud Avienum³⁾: astriger, fluctivagus,

¹⁾ Vogel et Hartel comparant Th. I 3 et Ennod. carm. 187, 5; Vollmer S. III 4, 26 et Ennod. epith. 31; Manitius (Z. f. österr. Gymn. XXXVII 409) Th. X 828 et Ennod. carm. I 1, 1.

²⁾ Cf. Manitius, Philol. LII (N. F. VI) p. 539; exempla autem ibi allata certa non sunt; cf. Arator act. II 47: Petron. 119, 20.

³⁾ Loci quos Kulla, Quaest. Stat., diss. Uratisl. 1881 p. 9 affert non ei esse mihi videntur, quibus Statii imitatio appareat.

reptare, supernatare, praeludere; apud Rutilium Namatianum: praeludere; apud PaulinumPELLAEUM: eucharisticos (pr.); apud Martianum Capellam: Edonius (pr.), Phaethontius, Latoides (pr.), suadus; apud Merobaudem: inserpere; apud Sedulium: ode, fluctivagus, aestuare, praeludere (pr.); apud Paulinum Petricordiensem: marcens, plangere; apud Alcimum Avitum: exequiae, diffibulare, effulgurare, inrubescere; apud Boethium¹⁾: defluus, fluctivagus (pr.), multisonus (pr.), inrubescere, transsumere (pr.), consonare (pr.), circumflare; in carminibus epigraphicis: Marathonis.

¹⁾ Quamquam Boethium Statii Thebaidem cognovisse ex eo intellegitur, quod mus. I 1 Th. VI 120 (113) affert, tamen illa verba a Statio ipso petita esse non censeo.

Index vocabulorum.

Ea verba, quibus Statius solus usus est, cruce, ea, quae Statio inventori attribnere licere iudico, asterisco, ea de quibus dubito, utrum Statius finxerit necne, signo interrogationis notabo.

†Abantius 252.
*abnatare 297.
abnepos 274.
†absilire 317.
?accubitus 265.
†Actias 259.
†adaestuare 297.
†adcantare 297.
†aderrare 298.
*adfrangere 298.
†adgemere 298.
admissura 273.
†adnarrare 298.
†adnubilare 298.
adnuntiare 323.
†adplansus 266.
†Adrasteus 250.
†Adrastis 258.
*adsibilare 298.
*adsilire 316.
?adsociare 298.
†adstridere 299.
adsultare 316.
*adtremere 299.
*adverberare 299.
†adverrere 299.
?advivere 299.
†Aepytius 252.
aestivare 323.
*aestuare 310.
†Alalcomenaeus 247.
†Alcotides 257. | *amicare 294.
†Amphrysiacus 255.
*Anthedonius 252.
†Aonides 257.
aphronitrum 241.
artemo 244.
†Asopius 252.
asarotos 242.
*astriger 287.
†Atalantiades 257.
attritus 270.
†augurari 319.
†Baccheis 258.
Baeticus 278.
Batrachomachia 244.
*bivertex 288.
†Byzantiacus 255.
†Caelicus 277.
*calere 315.
*Capaneus 249.
†Capaneus 250.
caryotides 241.
*Caspicus 255.
?Celaenaeus 247.
*Cenchreus 250.
*certatus 266.
cestos 244.
†Charopeius 249.
*circumflare 318.
circumplecti 324.
†clamare 319. | †Clitumnus 282.
†Clymeneus 250.
coeptus 270.
colossus 243.
conquestus 270.
*consonare 314.
cottana 241.
†crinire 295.
†crudescere 319.
crystallata 243.
cunctator 263.
Dacus 256.
†decertare 317.
deculcare 324.
dedecoris 284.
defensare 320.
†defervere 299.
?defluus 281.
*degrassari 300.
†deire 300.
deiungere 324.
*delambere 300.
deplere 324.
desacrare 324.
*deserpere 300.
?detonare 314.
detumescere 324.
†devesci 300.
diaeta 242.
?Dicarcheus 251.
*dictus 266. |
|--|--|--|

Didymaeus 248.
 *diffibulare 300.
 *digestus 266.
 †distare 315.
 distinctus 266.
 Domitianus 283.

Edonius 252.
 efflorescere 324.
 *effulgurare 301.
 egestus 270.
 egloga 240.
 ?emanere 301.
 enlychnion 243.
 †Ephyreides 257.
 epicedion 239.
 epithalamion 239.
 epitrapezios 242.
 †Eriphyleus 251.
 †Erymanthias 259.
 †Euboicus 256.
 †Euboicus 258.
 eucharisticon 240.
 †Eumelis 258.
 †Eurystheus 251.
 evigilare 320.
 †excludere 320.
 †excursare 296.
 *exerrare 301.
 ?exequiae 272.
 exolescere 324.
 expugnabilis 280.
 expugnare 320.
 expugnator 264.
 †exstare 317.

?flagrare 309.
 Flavius 283.
 *fluctivagus 288.
 †freniger 288.
 †fulminatus 279.
 *fumare 310.
 funalis 275.
 †fuscare 318.

Gaianus 277.
 †gaiolus 272.

Gargettius 254.
 Gauranus 277.
 †gliscere 315.
 gomfus 244.
 gregalis 275.
 *gregare 294.
 gregatim 293.
 *gymnas 245.

†Haemonides 257.
 halica 273.
 Hebraeus 247.
 †Hecataeus 248.
 †Hippasides 257.
 †Homoloides 259.
 *honorus 280.
 hypocauston 242.

lactator 261.
 †Ialmenides 257.
 *Iasonides 257.
 iliceus 278.
 ?immemor 292.
 *imminere 315.
 ?immurmurare 314.
 †impeditare 296.
 †inabruptus 290.
 †Inachus 256.
 †inaspectus 290.
 *incessare 296.
 †indecerptus 290.
 indefensus 292.
 †indeprensus 291.
 indivisus 292.
 indubitabilis 290.
 indubitatus 292.
 ?inexplicitus 291.
 †infitiari 318.
 †inglomerare 302.
 inhonorus 292.
 ?inlaudabilis 291.
 †inlicitus 292.
 †inluctari 302.
 inluminare 324.
 inmutescere 302.
 impenetrabilis 293.

?inradiare 302.
 †inreptare 296.
 *inrevocatus 292.
 ?inrubescere 303.
 *inrugare 303.
 *insatiatus 291.
 insemel 293.
 †inserenus 291.
 *inserpere 304.
 †inservare 304.
 †insiccatus 291.
 instinctus 270.
 insumere 321.
 intercidere 325.
 interfluis 281.
 †interfurere 304.
 †interligare 304.
 ?intermicare 319.
 *internigrare 304.
 †interplicare 304.
 †interrapere 305.
 intersecare 325.
 *intersonare 305.
 interstinguere 325.
 *intervirere 305.
 †intrare 321.
 ?introgredi 318.
 ?Isthmiacus 255.
 Ithacesius 254.
 †Itonaeus 248.
 *Labdacius 253.
 *laborifer 287.
 ?lacrimare 312.
 laetitia 272.
 ?Lemniacus 255.
 *Letoides 257.
 libellio 274.
 †Licymnius 253.
 †liqui 310.
 *litamen 271.
 ?Liternus 283.
 liticen 274.
 Lucanicus 278.
 Mantuanus 276.
 *Marathonis 259.

Marathonius 254.
 marcens 284.
 *marcidus 280.
 marcor 274.
 marmoratus 279.
 *Maroneus 251.
 *Maronianus 276.
 †Megareius 249.
 *Meleagrius 253.
 †Menoceus 251.
 ?metallifer 286.
 *miscere 318.
 Molvius 283.
 mugire 310.
 ?multisonus 288.
 mustaceus 278.
 †Mycalesius 253.

natatus 266.
 navigatio 265.
 Neroneus 252.
 ?nigrare 309.
 nucetum 271.
 ?nuptus 269.
 nutritor 262.

†obardescere 305.
 obstupescere 312.
 ode 240.
 ?odorus 281.
 *Oedipodionides 258.
 †Oeneius 249.
 †Ogygides 258.
 ollaris 275.
 *olorifer 286.
 opobalsamum 242.
 oscitatio 265.
 oxyporus 241.

*Palaemonius 253.
 palaris 275.
 *pale 245.
 panarium 274.
 pavescere 313.
 ?Peleius 249.
 †Peleus 251.

†peltifer 286.
 *Pentheius 249.
 †peramare 305.
 †perfurere 316.
 perlibrare 325.
 †permerere 305.
 ?Phaethontius 253.
 †Phoroneus 251.
 *plangere 311.
 †ploratus, a, um 321.
 Pollentinus 277.
 Pompeianus 277.
 ?populatrix 263.
 praeceler 269.
 *praecelerare 305.
 ?praecinere 321.
 praecultus 289.
 ?praedatrix 263.
 *praedoctus 289.
 †praeferre 321.
 †praefulgurare 319.
 †praefurere 306.
 ?praelibare 306.
 ?praeludere 317. 325.
 praemetere 325.
 †praerumpere 321.
 †praesolidare 307.
 *praesudare 307.
 praevalere 325.
 ?precatuſ 267.
 prociduus 284.
 *procurvare 307.
 †proflatus 268.
 †profringere 307.
 †pronectere 307.
 propempticon 240.
 †protegere 322.
 pumilus 283.
 Pyrrhaeus 248.

queritari 296.

recinere 322.
 *reclinus 283.
 recludere 322.
 *refulgere 317.

relatus 268.
 ?reparator 261.
 replicare 326.
 *reptare 311.
 ?reverentia 272.
 *rotator 261.
 ?rotatus 269.
 †rubere 315.

*sagus 282.
 *salire 311.
 salutator 264.
 Sangarius 254.
 †Scyreis 259.
 †Semeleus 251.
 †semicrudus 289.
 *Sestiacus 255.
 *Sestias 259.
 *simulatrix 264.
 *Sipyleius 249.
 soteria 240.
 sparsio 265.
 †speculabilis 280.
 †spumatus 269.
 statera 243.
 suadus 282.
 subministrare 326.
 suggestus 270.
 †superbire 315.
 supergredi 326.
 †superimminere 323.
 superingerere 326.
 *supernatare 316.
 synthesis 243.

†Talaionides 258.
 Tanagraeus 248.
 taxeus 276.
 ?Tegeatis 259.
 *Tegeaticus 254.
 †Telphusiacus 255.
 ?temerator 261.
 †Teumesius 254.
 Thebaeus 248.
 Thebaicus 254.
 ?Thespiadae 258.

† Thoantis 259.
 * thyrsa 244.
 † Tibereius 249.
 † Tithonis 259.
 torpidus 280.
 † tortus 270.
 transabire 319.
 transerere 326.

transfigurare 326.
 * transfumare 307.
 * transumere 306.
 trichora 242.
 trieteris 245.
 * turbatrix 263.
 * tumere 316.
 turmalis 275.

† undare 312.
 ? uvifer 286.
 * vaporifer 286.
 Vesuvinus 277.
 * veteris 273.
 vitifer 287.
 * votifer 287.

Aetatis nostrae est de maximo quoque viro atque praecipue de scriptoribus illustrissimis id primum interrogare, utrum, quae ediderint, exquisiverint ipsi an aliunde sumpserint. De Cicerone igitur si verum et, quod rationi huic nostrorum temporum conveniat, iudicium volumus profiteri, maxime est necessarium de fontibus librorum eius disquisitionem instituere accuratiorem. Accedunt aliae causae maximae: neque enim de Ciceronis ipsius sententiis neque de philosophis, quorum disciplinas memoriae prodidit, Graecis satis certe possumus iudicare, antequam diligentissime distinxerimus, quae partes librorum ipsius propriae sint, quae ex fontibus haustae.

Quibus adducti causis permulti opera Ciceronis perlustraverunt, in primis libros ad philosophiam pertinentes, quo in numero sunt Hirzelius, Schwenkius, Hoyer, Schichius, Schmekelius, alii complures. Horum vero ex commentationibus, quamquam non id, quod inde sumam, ipsum ostendere sibi proposuerunt neque de omnibus locis prorsus liquidum constat iudicium, haec mihi videntur consequi: pauca aut nihil fere Ciceronis propria esse, librorum quidem post discordias civiles editorum; itaque perdifficile esse ex eis argumenta eruere de sententiis opinionibusque sive ipsius sive illorum temporum, neque de religionibus neque de aliis quibuscunque rebus.

Non suus est Cicero in his libris plerumque, sed aliorum refert sententias, etiam tum cum suus esse vult. Philosophia, ut ita dicam, in animum eius non descendit neque in naturam ipsam penetravit, intimos Ciceronis sensus et opiniones non tetigit neque mutavit. Liceat id uno ex perpaucis locis illustrare, unde ipsius elucet opinio. De nat. deor. III §§ 5 sq. Cotta, qui Ciceronis gerit personam, haec profitetur: *Ego vero eas defendam semper semperque defendi* (sc. *opiniones, quas a maioribus accepimus de dis immortalibus, sacra, caerimonias religionesque*),

nec me ex ea opinione, quam a maioribus accepi de cultu deorum immortalium, ullius umquam oratio aut docti aut indocti movebit. Sed cum de religione agitur, Ti. Coruncanium, P. Scipionem, P. Scaevolam, pontifices maximos, non Zenonem aut Cleanthem aut Chrysippum sequor habeoque C. Laelium augurem eundemque sapientem, quem potius audiam dicentem de religione in illa oratione nobili quam quemquam principem Stoicorum. Cumque omnis populi Romani religio in sacra et in auspicia divisa sit, tertium adiunctum sit, si quid praedictionis causa ex portentis et monstris Sibyllae interpretes haruspicesve monuerunt, harum ego religionum nullam umquam contemnendam putavi mihi que ita persuasi, Romulum auspiciis, Numam sacris constitutis fundamenta iecisse nostrae civitatis, quae numquam profecto sine summa placatione deorum immortalium tanta esse potuisset . . . A te enim philosopho rationem accipere debeo religionis, maioribus autem nostris etiam nulla ratione reddita credere . . . § 9: Mihi enim unum sat erat, ita nobis maiores nostros tradidisse. Mansit igitur Cicero civis Romanus, studiosissimus sane artium ingenuarum et discendi cupidissimus, sed semper quasi hospes et discipulus in scholis philosophorum Graecorum, in universa ratione et sentiendi et dicendi orator. Quod proverbio dicitur: docendo discimus, optime quadrat in philosophas eius exercitationes. Ipse de nat. deor. I § 9 animi se aegritudine commotum non modo ad legendos libros, sed etiam ad totam philosophiam pertractandam se dedisse confessus pergit: omnes autem eius partes atque omnia membra tum facillime noscuntur, cum totae quaestiones scribendo explicantur . . . Qui autem requirunt, quid quaque de re ipsi sentiamus, curiosius id faciunt, quam necesse est. In Tusculanis autem disputationibus (I §§ 1 sqq.), ubi litteras Latinas cum Graecis confert, postquam priores reprehendit libros Latinos inconsiderate scriptos, quod sibi ipse proposuerit, sic describit: Quare si aliquid oratoriae laudis nostra attulimus industria, multo studiosius philosophiae fontes aperiemus, e quibus etiam illa manabant.¹⁾

Quoniam autem etiamnunc de Cicerone philosopho valde discrepant sententiae, ego eis assentior, qui defendunt eum ab

¹⁾ Cf. etiam de fin. I §§ 1 sqq., ut locos in ea re maxime tritos afferam omnes.

reprehensionibus inde ductis, quod nusquam propriam protulerit philosophiam: nempe ipse non solum in ep. ad Att. XII 52, 3, ubi modestius loquitur, sed etiam in prooemiis operum in vulgus editorum se nihil aliud petivisse confitetur, nisi ut *copiose et ornate* (Tusc. disp. I § 7), *quae summis ingeniis exquisitaque doctrina philosophi Graeco sermone tractavissent, ea Latinis litteris mandaret* (de fin. I § 1). Non ea igitur primaria quaestio esse debet, quid ipse senserit, sed qua ratione libros Graecos descripserit, num eos recte intellexerit et tradiderit. Tum sane id quoque par est interrogare, num omnino in numero philosophorum sit habendus, qui nihil fecerit nisi aliorum compilare sententias. Non dubium est, quin iniuria Zeller in historia philosophiae Graecorum Ciceroni tot paginas concesserit: inter fontes historiae philosophorum numerandus est, non inter ipsos philosophos: is ipse Romanis esse volebat, is debet nobis esse.

Quae disserui, ad eum quoque libellum, qui est de fato, spectare per se est veri simillimum, sed ut coniecturae omnes non communibus ratiocinationibus, sed rebus ipsis probandum. Ut vero, qualem libelli nostri esse inveni, ratio melius perspiciatur, eam breviter iam hic liceat adumbrare. Descripsit igitur, si quid video, Cicero argumenta longe plurima et ordinem fere totum ex disputatione quadam Antiochi Ascalonitae. Intra contextum autem huius de fato disputationis sua sponte nonnullas interiecit partes exiguas aliunde depromptas, sed ita, ut plerumque aliquo modo significetur digressionem fieri et deinceps ad ipsam quaestionem rediri; unde apparet, quod conicio. Primum igitur eae partes, quas aut ipse Cicero profitetur a se ipso adiunctas esse aut aliis indiciis cognoscere potui non ex eo fonte, unde cetera, haustas, rursus seiungendae erant simulque, quantum hoc fieri potuit, illius Antiochi disputationis ordo restituendus: sic de auctore quoque illius certius iudicare licebat. De ratione vero et fide, qua Cicero fontem secutus esset, mirabili quodam casu factum est, ut possem firmiorem proferre sententiam. Ostendi verbis Ciceronis expectatione maiorem deberi fidem: difficultate enim rei coactus est, ut multis locis verbum ex verbo transferret, ubi vero primum liberius disserere conatus est, in permagnos incidit errores.

De compositione et fonte libri Ciceronis de fato inscripti fusius egerunt Meineckius, Schmekelius, Stuevius; fontis quaestionem breviter Gerckius et Hoyer attigerunt. Conducet Gerckii, qui primus de fonte libelli nostri sententiam vulgavit, coniecturam postea cum Schmekelii sententia conferre et a Meineckii¹⁾ commentatione initium facere, qui de fonte quidem censuit (pag. 14) per omnem fere librum nostrum Ciceroni Posidonii *περὶ εἰμαρμένης* opus praesto fuisse, nonnulla, inprimis exempla Romana, ab ipso esse addita. At Posidonium scimus (de div. I §§ 125 sqq.) Stoicorum more defendisse fato omnia fieri, id quod libello nostro verum esse negatur; posita autem haec opinio est in §§ 5—7, ex quibus ipsis elucet hunc quidem locum (§§ 5—6) ex Posidonio esse sumptum, sed deinceps ad alium auctorem Ciceronem reverti. Quae vero de singulis partibus Meineckius observavit, etsi nonnulla probanda sunt, tamen omnia fere erroribus sunt permixta; de compositione denique totius disputationis et conexione argumentorum, quae esset, interrogare plane omisit. Quod exemplis Romanis usus est ad discernendas partes Ciceronis proprias et e fonte repetitas, neglexit multa eorum pro Graecis introducta esse, unde sequitur incerta esse haec indicia.

Gerckius²⁾ autem ex nonnullis locis posterioris partis libri de fato coniecit Antiochum Ascalonitam libri a Cicerone descripti auctorem fuisse: non solum inde a § 31 Carneadis auctoritatem advocari tamquam philosophi victoris, sed etiam § 44 adversariorum sententias ita comparari aliamque alii ita accommodari, ut conclusio fieret *verbis eos, non re dissidere*: quod utrumque Antiochi esset. Demonstrabo Gerckium de illis paragraphis recte sensisse; sed difficultas rei postulabat, ut locos illos amplius tractaret et

¹⁾ De fontibus, quos Cicero in libello de fato secutus esse videatur. Progr. Marienwerder 1887.

²⁾ Ann. philol. suppl. XIV (1885) p. 693.

accuratius doceret omnem disputationem nostram Antiochi genus philosophandi prae se ferre, verbis illis hoc clarissime agnosci. Quod si fecisset, vix puto fieri potuisse, ut Schmekelius¹⁾ inde, quod in §§ 23 et 31 sqq. nomen Carneadis identidem commemoratur, suspicaretur hunc vel Clitomachum, quem magistri sententias memoriae prodidisse constat,²⁾ a Cicerone adhibitum esse, qua cum coniectura § 44 et verba illa et omnis argumentandi ratio nullo modo concinunt. Quod autem Schmekelius per se stare confidit (p. 167), quoniam in libris de natura deorum et de divinatione editis Cicero Academiam sectatus sit, ad hunc quoque libellum Clitomachum eum assumpsisse, probabilitate non caret et optime adiuvatur suspicione Schmekelii, in secundo de divinatione libro ideo non responderi ad argumenta Stoicorum a fato repetita, quod Cicero eam partem operis Clitomachi ad nostrum libellum conscribendum reposuerit. At pondus § 44 hac ratione nequaquam tollitur. Itaque Stuevius³⁾ §§ 41—45 Antiochi esse indicavit Gerckium secutus, cetera Carneadi reliquit, Schmekelii ductus auctoritate. De dispositione autem et argumentatione singularum partium raro ausus est propriam profiteri sententiam, quaeque nova protulit, parvi vel nullius sunt momenti; sed singulos locos diligentissime perlustravit et illustravit. Sunt autem, quae Schmekelius de compositione universa et de partibus singulis indicavit, tot tantisque plena erroribus, ut maxime necessarium videatur esse in hanc quoque rem denuo inquirere, praesertim cum Hoyer⁴⁾ neque errores hos Schmekelii perspexerit neque nova ad probandam Gerckii sententiam argumenta attulerit. Videtur autem mihi vir acutissimus in hos errores ideo delapsus esse, quod ab ea parte libri orsus est inquirere, quae periit: plerumque enim incertum est ex fragmentis apud alios scriptores servatis de libris ipsis, unde illa hausta sunt, iudicare. Itaque praestabit primum ea tractare, quae integra ad nos venerunt; de parte deperdita postremo fundamentis solidius iactis caute, quae ex fragmentis duci possint, exponemus.

¹⁾ Philosophie der mittleren Stoa (Berol. 1892) p. 155 sqq.

²⁾ Ac. II § 102.

³⁾ Ad Ciceronis de fato librum observat. variae, diss. Kil. 1895.

⁴⁾ Mus. Rhen. LIII 1898 p. 64 sq.

Ciceronis de fato opusculum in codicibus semper una cum libris de natura deorum et de divinatione traditur. Hoc summo iure fit: nam et eodem anno certe quo libri de divinatione conscriptum atque editum est et cum illis maxima rei tractatae similitudine coniunctum.

Atque de tempore quidem quo prodierit ex § 2 prooemii discimus aliquanto post interitum Caesaris librum nostrum conscriptum et vulgatum esse, idque non multo post Idus Martias, quoniam in § 2 eodem fere modo atque in de div. II § 7 de illo casu ut de nova re dicitur, maxime vero quod libellus noster ad Hirtium scriptus est (§§ 2 et 8): quo enim consilio ductus Cicero id fecerit, ex epist. ad Attic. XIV 20 et 21 et XV 1 sqq. cognoscitur: sic videlicet *hominem ad optimates traducere parabat* (XIV 21, 4). Sed intercesserunt inter Caesaris necem libellique nostri editionem et colloquia illa in Puteolano facta, quae re vera habita esse, si non de fato, at certe de re publica, ex consensu § 2 et epistularum apparet, et secundi de divinatione libri confectio (de div. II § 3).¹⁾

Artissime autem coniunctam esse disputationem de fato cum libris de divinatione Cicero ipse dicit (de div. II § 3): . . . *de divinatione ingressi sumus his libris scribere; quibus, ut est in animo, de fato si adiunxerimus, erit abunde satis factum toti huic quaestioni*. Ergo quam de fato suscepturus erat quaestionem, ea Ciceroni quasi pars videbatur esse totius de divinatione quaestionis.²⁾ Quin etiam ex I § 127 et II § 19 licet sumere operibus ad libros de divinatione conscribendos lectis omnino Ciceronem adductum esse, ut de fato scribere consilium caperet.

Tota vero illa de divinatione quaestio Ciceroni quam maxime curae fuit³⁾: nam cum secundo de natura deorum libro de suo

¹⁾ Exordium libri prioris ante Idus Martias scriptum esse collato exordio secundi libri perspicuum est; utrum I § 119 postea confecto libro addita an tota posterior huius libri pars post interitum Caesaris orta sit, diludicare non possumus: ego quidem illud probabilius puto.

²⁾ Conferas iam hic de fato § 11.

³⁾ Quae res cum per se accommodatior erat Romanorum naturae et institutis quam subtilior et remotior de fato disputatio, tum temporibus Ciceronis convenientior, quoniam *inter ipsos augures*, utrum esset divinatio necne, *magna tum dissensio* erat (de leg. II § 32); cf. Wissowa, Rel. u. Kult. d. R. pag. 460. Itaque Ciceronem de divinatione scripsisse

complura de divinatione inseruit (§§ 7—12),¹⁾ extra rem egressus, item secundo de legibus (§§ 32—33),²⁾ eandemque quaestionem in libellum nostrum inculcavit (§ 11, §§ 15—16), tum in nullo eorum, quae annis 46—44 edidit, operum ad philosophiam pertinentium tot et tantae inveniuntur partes, quas aut totas aut magna ex parte ipse, nullius auctoris ordinem secutus aut verba exprimens, composuit, quot in libro de divinatione utroque, maxime secundo. Neque parcus fuit Cicero in evolvendis auctoribus Graecis, qui de hac materia scripserunt, inprimis Stoicis: ad secundum enim librum non modo Clitomachum sed etiam Panaetium arcessivit (§ 97),³⁾

non mirabile est, quam maxime vero per se mirum, quod de fato librum conscripsit eumque cum libris de divinatione cohaerere dicit.

¹⁾ Schmekel l. c. p. 96.

²⁾ Reitzenstein, *Drei Vermutungen* (Festschrift f. Mommsen, 1893) p. 28 sq. hunc locum cum de div. I §§ 87 sqq., 31, II 75, aliis contulit et inde, quod exempla diversis illius libri locis longius exposita eadem hic quasi breviter coguntur, conclusit §§ 32—33, postquam libri de div. conscripti essent, intra contextum secundi libri iam prius compositum interiectas esse. Ut idem iudicem, etiam similitudine tertii loci, de n. d. II §§ 7 et 9, adducor. Horum omnium fontem, initium (fortasse primi) Posidonii de divinatione libri, optime reddit de div. I §§ 87 sqq.; primum Cicero illum locum evolverat, cum de nat. deor. II §§ 7 sqq. conscriberet, ubi eodem modo atque de leg. II § 33 Graeca et Romana exempla coniunxit. Accedunt alia documenta, quibus maxime confirmatur coniectura Reitzensteinii: quae §§ 32—33 exponuntur, sunt quasi summa librorum de div. I et de nat. deor. II. Nam quod dicitur (§ 32): *Si enim deos esse concedimus eorumque mente mundum regi et eosdem hominum consulere generi*, nihil aliud est nisi dispositio secundi libri de nat. deor. (cf. § 3). Omnis vero structura argumentationis: *Si enim deos esse concedimus . . . et posse nobis signa rerum futurarum ostendere, non video, cur esse divinationem negem; non sunt autem ea, quae posui; ex quibus id quod volumus efficitur et cogitur* respicit in de div. I §§ 82—83 similesque locos; *omnia regna omnesque populi cunctaque gentes* notissima sunt Stoicorum argumenta a Cicerone prius de div. I § 12 et §§ 87 sqq. atque de nat. deor. II § 12 longius tractata.

³⁾ Quae Schiche (de fontibus libr. Cic., qui sunt de div., diss. Jen. 1875) et Hartfelder (Die Quellen von Ciceros zwei Büchern de divinatione, Progr. Freiburg i. B. 1878) de eo libro statuerunt, omnino probanda sunt, §§ 87—97 ex Panaetio, cetera ex Clitomacho esse sumpta; sed necesse mihi videtur accuratius distinguere inter eas partes, quae ita ex Clitomacho haustae sunt, ut in scribendo etiam singulas eius paginas verbaque ante oculos haberet, certe argumentorum ordinem sequeretur — sic sentio de §§ 9—25 et 110 (aut 119) — 134, 142—147,

ad priorem praeter Posidonium Chrysippi de somniis et de oraculis libros et, ut mihi quidem persuasum est, Cratippi opus.¹⁾ Satis igitur apertum est, quantum studii et operae Cicero huic quaestioni dederit. Hoc autem studio, quoniam Posidonius a fato omnem vim rationemque divinandi repetiverat (de div. I § 125), incitatus constituit, eadem ratione atque de divinatione etiam de fato *in utramque partem perpetuam explicare orationem* (de fato § 1). Id ipsum Ciceronem in animo habuisse inde colligo, quod de div. I § 127, ubi Stoicorum refertur sententia, dicitur: ... *cum fato omnia fiant, id quod alio loco ostendetur* ... Hoc vix aliter intellegi potest atque sic: uno tum libro Ciceronem, quomodo Stoici demonstrarent omnia fato fieri, voluisse exponere. In secundo deinde libro ei opponendum erat, qua ratione Academici id negarent et refutarent: in hanc partem prospicit de div. II § 19: *anile sane et plenum superstitionis fati*

exceptis sane Latinis exemplis —, et eas, quibus subsunt quidem sententiae Carneadis, sed ita, ut a Cicerone ipso dispositae et ex memoria sicut in prooemiis (velut I § 1 sqq.) proprio arbitrio usurpatae et compositae sint; id censeo de §§ 26—87, 97—109, 135—142.

¹⁾ Chrysippi eorum librorum, quos commemoravi, Ciceronem quaedam legisse testimonia sunt I § 37 et § 39, II § 134 et § 144 (de libris eius de divinatione duobus nullum iudicium praesto est): at verisimillimum puto, quae inde a § 39 afferuntur exempla Graeca, certe pleraque non ex Chrysippo ipso sed ex Cratippo Peripatetico (I § 5) descripta esse. Ut in ea re assentiar Hoyerō (Mus. Rhen. LIII 1898 p. 56), adducor primum §§ 70 sq., quas ex epistulis aut sermonibus cum Cratippo habitis Ciceronem memoriter adiunxisse (Schiche l. c. p. 24) tamdiu non possum accipere, quam licet opinari Ciceronem libro ab illo conscripto usum esse, tum consensu partitionis in § 5 de Cratippo traditae cum § 34 verbis, quae eandem prae se ferunt: ... *quod et somniantibus saepe contingit et non numquam vaticinantibus per furorem* atque cum § 71 his: ... *expositis exemplis verarum vaticinationum et somniorum*: quibus verbis quasi comprehenditur et concluditur ea libri pars, qua §§ 39 sqq. *verorum somniorum* exempla exponuntur — quae vera existimavit et propter auctoritatem virorum gravissima, ex Chrysippo elegisse videtur, non omnia credidisse vera (cf. § 39) —, §§ 65—66 *furor* definitur, de quo postea §§ 80 sqq. nonnulla disseruntur, sane perturbate. Denique omnis ratio huius partis Peripateticum passim sapere videtur, velut §§ 46 sqq., 52—54, 60 sq., 80 sq.

Posidonio autem tribuendae sunt §§ 63—64 (ubi novum eum introduci manifestum est, non minus certum, quae subsequuntur, non iam eiusdem esse), 87—131, II §§ 33—34.

nomen ipsum; sed tamen apud Stoicos de isto fato multa dicuntur; de quo alias . . . Sed post mortem Caesaris seu negotiis publicis seu alio quocunque casu prohibitus consilio mutato uno libro rem absolvit; consilium vero mutatum ipsum resipere videntur prooemii verba (§ 1): Quod autem in aliis libris feci, qui sunt de natura deorum, itemque in iis, quos de divinatione edidi, ut in utramque partem perpetua explicaretur oratio, quo facilius id a quoque probaretur, quod cuique maxime probabile videretur, id in hac disputatione de fato casus quidam ne facerem impedivit.

Initium libelli nostri, sicut consuetudo Ciceronis est, prooemio fit (§§ 1—4), cuius prima verba desunt: multa perisse vix credibile est; fortasse accidit ita, ut margo folii superior corrumperetur. Etiam de extrema prooemii parte nonnulla exciderunt. Praefatur Cicero breviter de re, quam tractaturus sit, et singulas disputationis partes disponit. Insequuntur de ratione disputandi ea quae modo exscripsi verba; eodem spectant, quae, postquam colloquium, quod sibi cum Hirtio in Puteolano fuisse Cicero fingit, introductum est, in § 4 dicuntur: *Sed quoniam . . . hanc Academicam contra propositum disputandi consuetudinem indicant te suscepisse Tusculanae disputationes,¹⁾ ponere aliquid, ad quod audiam, si tibi non molestum est, volo* — qui locus illustratur §§ 20 sqq.

Inter § 4 et § 5 maior intercedit lacuna: complura intercidisse ex eis ipsis, quae deinceps servata sunt, apparet; quantum autem perierit, ignoramus neque pro certo ex adnotatione in margine codicis Leidensis Vossiani 86 posita, cuius auctoritas maxima habetur, possumus sumere (cf. Christium in editione Orelliana altera a Baitero et Halmio adornata vol. IV p. 568): *abhinc retroversus XXIV foliis sequitur de eiusdem corpore orationis sed omissis in medio pluribus*: insequuntur, quae in §§ 5 sqq. legimus. Refert addere brevi post in eodem codice apud *non* aliam reperiri adnotationem,²⁾ unde apparet in archetypo ordinem foliorum turbatum fuisse. Christius inde et ex § 40 (*in assensionibus, quas prima oratione tractavi*) atque § 42 (*quam*

¹⁾ Tusc. disp. I § 7.

²⁾ *Hic interpositum est, quod in primo libro de natura deorum dimissum est, ubi de secundo libro divinationis est interpositum . . .*

dudum diximus) conclusit plures intercidisse paginas. Interest statuere scribam quoque codicis Leidensis, quae de lacuna ipsa dicit, ex §§ 5—6 coniecisse, neque ullum exstare vestigium certum, quanta pars aut quot paginae interierint. De fragmentis vero in editione C. F. W. Muelleri collectis supra iudicavimus melius esse postea quaerere.

Cum igitur progredimur ad § 5, in ipsam disputationem mediam intramus. Necesse videtur esse de dispositione et compositione totius libri nonnulla praemonere. Sed quoniam de ea omnino fere a ceteris dissentio et opus est argumentis, quae ego sentio, confirmare atque quodam modo singulas deinceps expedire difficultates, praestare arbitror ea tantum afferre, quae primo visu agnoscantur: primam disputationis partem § 11 confici, inde usque ad § 20 alteram pertinere, tertiam complecti §§ 20^b—38, de quarta denique parte nunc quidem non liquere, utrum cum ea §§ 46—48 coniungendae an peroratio totius disputationis existimandae sint. Hi fere partium fines; argumentorum incertissimi sunt. Quae vero Cicero de eis ipse in § 1 explicavit, nunc quidem nihil proficiunt.

De §§ 5 et 6 Schmekelius ex § 7: *Sed Posidonium, sicut aequum est, cum bona gratia dimittamus,*¹⁾ *ad Chrysippi laqueos revertamur* recte conclusit Ciceronem extra rem egressum sua sponte partem antecedentem ex Posidonio adiunxisse, neque procul abest suspicio, quoniam comperimus (p. 344) ei libros illius philosophi de divinatione tum ad manus fuisse, illinc hoc ἔμβλημα fluxisse: unde sequitur, quae contra Posidonium dicuntur, a Cicerone inventa vel composita esse. Atque in § 5 verba: *naturae contagio . . . quam ego non tollo* revocant consimilem de div. II § 33 locum: *Ut enim iam sit aliqua in natura rerum contagio, quam esse concedo.* Quae deinde insequuntur, aut communes vulgi reddunt opiniones aut *causis fortuito antegressis*, quae in § 19 commemorantur, nituntur. Ea vero quae tum usque ad § 6 disseruntur, tantopere praese ferunt oratoris artes, ut de auctore dubitatio iam esse non possit. Satis sit notare incredibilem levitatem sententiae huius: *Quaero igitur (atque*

¹⁾ Cf. § 5: *quaedam etiam Posidonius (pace magistri dixerim) comminisci videtur.*

hoc late patebit), si fati omnino nullum nomen, nulla natura, nulla vis esset et forte temere casu aut pleraque fierent aut omnia, num aliter, ac nunc eveniunt, evenirent. Quid ergo attinet inculcare fatum, cum sine fato ratio omnium rerum ad naturam fortunamve referatur?

Ceterum de Posidonio ipso pauca addere necesse est. Cum enim ad locum nostrum melius intellegendum ex libris de divinatione quae eodem pertinere videntur partes confero, de div. I §§ 139—131 et II §§ 33 sq., miror, quod Augustinus, ubi ad locum nostrum respicit (de civ. Dei V 2), Posidonium nominat *Stoicum multum astrologiae deditum*. Posidonium nimium credidisse arti astrologorum probabile est, at exempla nostra non minus quam loci illi modo allati id mihi ostendere videntur, non de astrologia eum egisse, sed de contagione naturae, quam Graeci *συμπάθειαν* vocabant. Ut philosophus vere Stoicus docuit universum mundum coniunctum esse, omnes res inter se cohaerere: ex hac autem *coniunctione naturae et quasi concentu atque consensu* (de div. II § 34) duxit homines quoque aliqua ratione cum astris esse coniunctos, ergo illis *affici*¹⁾ posse. Erravit igitur, quod non dubitavit commenticiis astrologorum artibus confidere exemplisque usus est illinc repetitis; sed ea ad contagionem naturae rettulit atque inde demum *vim fatalem* (de fato § 5 in.) deduxit.²⁾

Quoniam, quae ex Posidonio assumpsit Cicero, intra eam partem inseruit, qua de contagione rerum disputabatur (§ 7), nunc facilius perspicitur, quo modo id fieri potuerit. Reversus igitur, ut dicit, *ad Chrysippi laqueos*, pollicetur *primum* responsum iri *de ipsa contagione rerum*, ad *reliqua* deinceps. Inde colligitur antea, scilicet ante digressionem, de qua modo egimus, Chrysippi de ea sententiam propositam fuisse, atque ita, ut inde conclusio fieret *fato omnia effici*. Huc aliquo modo Cicero Posidonii exempla annexuit. In eo autem libro, ad cuius ordinem nunc rediri manifestum est, propositam Chrysippi sententiam ilico hoc responsum subsecutum erat: neque enim dubium est, quin hic

¹⁾ Cf. § 8: *astrorum affectio*.

²⁾ Cf. de div. I §§ 125—128 (cum alia, tum haec § 126: *ex quo intellegitur, ut fatum sit non id, quod superstitiose, sed id quod physice dicitur...*); totus fere locus ad verbum conversus est.

initium fiat refutationis. Illum aliqua ratione docuisse necesse est esse quandam omnium rerum inter se coniunctionem et contagionem; inde sequi, ut dissimilitudines necessitate naturae fierent cum ceterae tum differentiae ingeniorum humanorum; differre ingenia hominum convenienter cum naturis locorum. Tota vero haec conclusio eo erat intenta, ut omnia fato fieri demonstraretur. Respondetur differre sane loca velut caelum Athenarum et Thebarum et esse alicuius momenti, ut Athenienses acutiores sint quam Thebani: sed *ut aut Zenonem quis aut Arcesilam aut Theophrastum audiat*, nequaquam caelo effici. Haec de ipsa contagione rerum (§ 7); deinde (§§ 8—10) de dissimilitudinibus, quae sint in naturis hominum, agitur. Has quoque esse conceditur; cum autem conclusisset Chrysippus eas ex differentibus causis natas esse,¹⁾ eum parum vidisse, qua de re ageretur et in quo causa consisteret: non immutabiles illas esse; vinci posse causas naturales, esse aliquid in potestate nostra, voluntates nostras appetitionesque illa conexione causarum liberatas esse. Quod postquam compluribus gravissimorum virorum exemplis comprobavit, hanc primam disputationis partem cum ardore quodam sic concludit (§ 11): *Sed haec ex naturalibus causis vitia nasci possunt, extirpari autem et funditus tolli, ut is ipse, qui ad ea propensus fuerit, a tantis vitiis avocetur, non est id positum in naturalibus causis, sed in voluntate, studio, disciplina.* Cum enim philosophus noster anonymus ad hanc voluntatis libertatem iterum atque iterum refugiat, hanc sibi a principio quam firmissime stabiliendam esse debebat existimare. Eo manifesto spectat et fervor copiaque verborum et gravitas exemplorum.

Ad mores haec pertinere planum est: ergo in hanc partem prospiciunt prima, quae de prooemio conservata sunt, verba: *quia pertinet ad mores, quod ἠθoς illi vocant; nos eam partem philosophiae de moribus appellare solemus, sed decet linguam Latinam augentem nominare moralem.*

Schmekelius hanc primam partem, quacum alteram (§§ 11 sqq.—20) coniunxit, censuit ad astrologiam spectare. De altera brevi post inquiram: in hac, quam pertractavimus, unum inesse videtur illius sententiae documentum, quod adhuc praetermisimus. In § 8 enim invenitur: *ut igitur ad quasdam res natura loci*

¹⁾ Subest: ergo fato eas effici.

pertinet aliquid, ad quasdam autem nihil, sic astrorum affectio valeat, si vis, ad quasdam res, ad omnes certe non valebit. Sed hoc nullum potest esse; primum enim neminem effugiat, quantum haec non consentiant cum universo contextu, quem supra descripsimus: antea et postea de naturis locorum et omnino de causis naturalibus disputatio fit, certe nusquam de astrologia; deinde ea parum eleganter agglutinata esse facillime sentitur; quae vero proxime antecedunt, esse a scriptore Latino adiecta non opus est demonstrare; denique quandoquidem statuimus §§ 5 et 6 a Cicerone ultro adiunctas esse, manifestum est eundem, ut illam partem cum ceteris artius conecteret, haec quoque intexuisse. Ne id quidem neglegas, hoc loco solo ad colloquium descendi, idque saepius familiariusque. Seiunctis autem eis, quae notavimus (*Diungete — non valebit*), quae subsequuntur, ad § 7 optime quadrant, immo multo expeditior argumentatio redditur.

De fonte igitur, unde §§ 7—11 haustae sunt, id satis constat, nullum esse documentum de astrologia ibi disputationem factam fuisse. Quid vero de Posidonio iudicem, supra ostendi.

Alteram libri de fato partem diximus a § 11 usque ad § 20 patere: de hac certa constituere multo est difficilins: nam quamquam iniquitate temporum laesa non est, tamen paene graviolem perpessa est calamitatem: eum, qui tradidit, ipsum non perspexisse, quae tradidit, mox apparebit. Cicero confitetur ipse *obscuram esse hanc quaestionem, quam περί δυνατῶν philosophi appellant* (§ 1); pergit eodem loco: *totaque est λογική, quam rationem disserendi voco.* Conducat memoriam horum ipsius verborum retinere. Atque id quidem facile concedatur, dummodo non ex primis vocabulis, quid haec pars sibi velit, indagare conemur, non de divinatione ipsa haberi interrogationem, id quod illa videntur significare, neque de vi vaticinationum aut de arte astrologorum, sed haec nomina omnia breviter tangi et praeteriri, certe non ipsa tractari: re vera de illa Chrysippi et Diodori contentione περί δυνατῶν agi mox ex § 17 cognoscitur, ubi dicitur: *Sed ad illam Diodori contentionem, quam περί δυνατῶν appellant, revertamur: quem locum hanc quaestionem attingere* (§ 17) auctor libri censuit, quo Cicero usus est: nempe Ciceronem ipsum hunc locum attulisse brevi nemo opinabitur. Si vero

licet accuratam horum verborum sententiam excutere, id ea prodere puto, suo ductum consilio illum hanc contentionem quaestioni suae de fato institutae intexuisse. Cur id fecerit, postea perscrutabimur: nunc id quodam iure interrogaverim, quam ratione contentio illa de eis, quae fieri possint, ad disputationem de fato possit referri. Mentio fit huius contentionis etiam apud Plutarchum de Stoicor. rep. c. 46, qui recte iudicat, Diodori sententiam multo magis quam Chrysippi consentire cum necessitate fati, quam Stoici professi sint. Id vero manifestum est, a Stoicis illinc argumentum ad fatum probandum non esse deductum; omnino hanc *περὶ δυνατῶν* quaestionem cum illa de fato coniunxisse non videntur. Veri simile hac ratione fit iure Ciceronem dicere quaestionem *περὶ δυνατῶν totam λογικὴν* esse (§ 1).

Sed unicuique licet ad sententiam suam probandam argumenta undecunque afferre: ita philosophus noster praesidium ex logica petivit, non ignorans per se illud placitum a quaestione sua alienum esse, et ita intellegendum est: *Qui locus attingit hanc quaestionem.* Atque sensit recte Stuevius p. 38 sq. augeri et amplificari Diodori *ἀξίωμα*¹⁾ et aliquatenus commutari, scilicet sententiae philosophi nostri ostentandae et declarandae causa; ducit illinc, quod argumentationi suae concinnum est. At cui argumentationi? Sine dubio cum dicitur: *qui locus attingit hanc quaestionem*, quoniam nulla accedit appositio, qua quaenam haec sit quaestio significetur, hic in media sumus argumentatione. Quae igitur ea est? Necessse videtur esse, ut id cognoscamus, ea quae antecedunt accuratius percensere.

Ut vero certa reperiamus, vix alia fieri poterit via atque rursus ab illo § 17 *revertamur* initium faciendo. Nescio, cur Schmekelius, quo in § 7 usus est duce, eundem hic aspernatus sit. Legimus igitur in § 17: *Sed ad illam Diodori contentionem, quam περὶ δυνατῶν appellant, revertamur, in qua, quid valeat id quod fieri possit, anquiritur* (§ 7). Inde digressae erant §§ 15 et 16; unde ordiatur digressio, facillime

¹⁾ Totum continetur (conferas etiam § 13 et Plut. l. c.) verbis: *Placet igitur Diodoro id solum fieri posse, quod aut verum sit aut verum futurum sit.* Hoc multo simplicius et brevius esse, quam quae deinceps explanantur, manifestum est.

sentitur, a verbis videlicet: *Hoc loco Chrysippus . . .* Quoniam autem §§ 5 et 6 constituimus a Cicerone interpositas esse, verisimillimum sit, eundem haec quoque aliunde adiecisse, praesertim cum ad rem nihil afferant: immo distinentur iis § 14 et § 17, et Cicero non vidit ex §§ 13 et 14 conclusionem ipsa § 17 fieri. In contentione *περὶ δυνάτων* Diodori sententiam philosophus noster probat, Chrysippi improbat, idque tantopere, ut studeat demonstrare, si Chrysippus, quae ex praedictis divinis ab eo comprobatis consequantur, recte colligat, necessarium esse eum Diodoro assentiri (§§ 13 et 14). Sic conciliatis inimicis sententiis vel unitis et in eandem coactis, videlicet Diodori, huic summo iure Diodori solum indit nomen et ex hac sola pergit concludere in § 17: *Placet igitur Diodoro . . .* Vix credibile est, quoniam se contentione illa introducta extra rem egressum esse philosophus noster non ignorabat, eundem iterum intra hanc digressionem aliam minime necessariam interiecisse. Ergo Ciceronis propriae sunt §§ 15 et 16; at unde ortae? Nam ipsum excogitasse hanc Chrysippi refutationem ego quidem non concedo. Qua de causa non ex ipsis Chrysippi libris, quos eum legisse certum est, sed aut ex Clitomacho aut ex Panaetio fluxerunt. Ego veri similis puto Panaetium esse fontem, ex quo de div. II §§ 87—97 Cicero exscripserat. Nonnulla ipse addidit, inprimis ea, quibus Chrysippus illuditur (§ 15: *O licentiam iocularem* [v. § 38]! *ne ipse incidat in Diodorum,*¹⁾ *docet Chaldaeos, quo pacto eos exponere percepta oporteat*). Eodem vero etiam quae in § 11 *de perceptis artis* scripta sunt, quae Graeca *θεωρήματα dicantur*, respiciunt; quanta pars § 12 inde sumpta sit, non audeo diiudicare. Certum hoc est Ciceronem similitudine exempli adductum, quem meminerat se legisse, consimilem locum denuo evolvisse et huc inseruisse; ad verbum autem haec descripta non sunt, certe non § 12, si quidem illinc orta est.

At haec paragraphus quid sibi vellet, mihi confitendum est me parum perspexisse. Id persuasum habeo, ex eodem fonte, unde §§ 13—14, hanc descriptam non esse. Apud Ciceronem enim hic est ordo argumentationis: a principio inducitur exemplis (§ 13), tum demum inimicae sibi opponuntur sententiae (§ 13),

¹⁾ Hoc quam maxime absurdum est.

Diodori quidem per se sola, Chrysippi admixtis exemplis. Deinde demonstratur, quoniam comprobet divina praedicta, eo Chrysippum cogi, ut assentiatur Diodori sententiae. Et nunc idem exemplum, quod iam bis in § 12 legimus, primum sine certo nomine, tum Fabii illustratum, tertium reperimus, atque sic ut statim sentiamus hic suo loco stare: nempe hic tantum quo spectet perspicuum est. Ut breviter dicam: hic ordo totus satis ineptus est, et nomina divinationis ceteraque permixta et iterata exempla eademque exposita, antequam, in quo causa consisteret, constitueretur: minime vero possum perspicere, quid disceptatio inter esse et *natum esse* instituta ad quaestionem nostram attineat: de qua voluptati fuisse Ciceroni suspicor, discipuli instar, quae paulo ante didicerat,¹⁾ usurpare. Puerilis aut, ne severius reprehendam, oratoria et a philosophorum more aliena etiam ratio admonendi est, qua Chrysippum ut caveat alloquitur. Tandem id haud levissimum ducam veri vestigium, remotis salebris sine vi et artibus talem sua sponte remanere aut renasci structuram argumentationis, qualis desideratur.

Est fere haec: primum sibi oppositae erant Diodori et Chrysippi sententiae de eo, quod fieri posset; Chrysippi sententia fieri potest ut in fonte paulo longius aut alio modo exposita fuerit, a Cicerone paulum perturbata vel contracta sit, id quod locis a Stuevio p. 33 sqq. collatis²⁾ probabile fit, neque vero valde corrupta, cum, quid ille docuerit, etiam sic satis perspicuum sit. Deinde conciliatio facta erat inimicarum sententiarum Chrysippi de divinatione doctrina adhibita: quam insecutum erat exemplum et ad illustrandam et ad conficiendam argumentationem adiectum.³⁾ Vicit sententia Diodori, ergo sola deinceps nominabatur: in hac victrice, quae insequuntur (§§ 17—20), sunt posita.

Constat igitur, quae § 17 antecedunt, omnia pertinere ad contentionem *περὶ δυνατῶν*. Suscepimus ea examinare, ut intellexeremus, quae esset illa quaestio, quam locus *περὶ δυνατῶν* attingeret. Nihil invenimus. An universam de fato? Sine dubio, sed interrogamus: qua ratione, quam partem quaestionis? primam?

¹⁾ Tuscul. disp. I §§ 12 sqq.

²⁾ Qui Gerckium (pag. 726) secutus est.

³⁾ Et rationem hanc argumentandi et hoc exemplum trita fuisse e consensu Plut. de Stoic. rep. c. 46 agnoscitur.

id fieri non potest. Aliud nihil relinquitur. Ergo nescimus, quo respiciant illa verba: *Qui locus attingit hanc quaestionem*. Tamquam caput deest corpori, imprimis postquam quid de §§ 11—12 censendum sit constituimus easque ex fonte quasi exstinximus.

Quae porro in §§ 17—20 explicantur, omnia sunt plana et dilucida: habemus integrum et sincerum fontis contextum. At in extrema parte Schmekelius complura de contextu libri Carneadis consulto a Cicerone omissa esse, deinceps autem (§§ 20—28) re vera eandem continuari argumentationem ex consensu §§ 18—20 cum §§ 21 sqq. atque ex verbis: *Sed haec hactenus; alia videamus* conclusit (p. 175). Concinnant sane hi loci, sed post § 20 aliquid desiderari non sentio neque, qui argumentatio nostra §§ 21—28 continetur et compleatur. Verba vero illa sine dubio indicant aliquid a Cicerone mutatum esse; quid autem et quo modo immutaverit, non certe declarant. Denique de ratione, quae inter §§ 20—28 et 18—20 intercedat, me ita iudicare postea ostendam, ut non possim accipere, quod Schmekelius coniecit.¹⁾

Omnino igitur minus de extrema parte dubius sum quam, quo sit tota annectenda: caput dixi corpori deesse. Estne decisum a Cicerone? At cur? An intercidit Cicero partes? Quaerendum est, quo alteram condiderit. An ex alio libro ipse suo arbitrio haec omnia assumpsit omissa ea parte, quam desideramus? Hoc tertium minime probabile est et propter difficultatem rei et propter consensum, qui inter §§ 18 et 19 atque §§ 21—23 intercedit: si modo restituimus pristinum ordinem, omnia tam concinna sunt et cum quaestione instituta adeo hic locus convenit, ut demi non possit. Habeo enim persuasum intercisa illa esse, pro certo partem nostram, quae apud Ciceronem secunda numeranda est, in fonte §§ 21 et 22 esse insecutam: nam ibi de atomis earumque declinatione ita agitur eaeque tam copiose explanantur et declarantur, ut illo loco eas primum commemorari atque induci appareat; § 18 autem nititur hac scientia. Id maximum duco et satis firmum documentum; itaque alia nunc quidem praetermitto (cf. p. 358).

Ergo §§ 13—14, 17—20, si eum contextum volumus restituere, qui in libro descripto fuerat, aut post Ciceronis partem

¹⁾ Quae p. 176 inde conclusit, iam p. 344 sq. docti irrita esse.

tertiam reponendae sunt aut aliquo modo cum illa coniungendae; certum est eas §§ 21 et 22 non debere antecedere. Miror quod, nescio qua ratione, cum hac sententia ordo prooemii libelli nostri (§ 1) convenit, ubi haec *περὶ δυνατῶν* quaestio post eam demum enumeratur partem, qua se *vim rationemque enumerationum, quas Graeci ἀξιώματα* vocent, promittit explicaturum esse.

Restat, ut quaeramus, cur Cicero ordinem fontis mutaverit. Sine dubio eo disturbavit et depravavit argumentationem auctoris libri eius, quo utebatur. Luce clarius est eum nihil fuisse immutaturum, si illam perspexisset. At mutavit. Causam fortasse ipsius verba (§ 1) patefaciunt: *quae de re futura, cum aliquid dicunt, deque eo, quod possit fieri aut non possit, quam vim habeant, obscura quaestio est, quam περὶ δυνατῶν philosophi appellant, totaque est λογική, quam rationem disserendi voco.* Inde colligi potest *obscuram*, quam vocat, *quaestionem* permagnas ei exhibuisse difficultates: quas fortasse facilius se superaturum esse opinabatur, si rem per se solam et ex aliis argumentis, quae ipsa difficilia erant perspectu, resolutam tractaret. Sed etiam id elucet, Ciceronem putavisse hac parte *de re futura et de eo, quod possit fieri aut non possit per se ipsis agi, quam vim haberent.* Hoc errore et § 13 ductus initio huius partis (§ 11) de divinatione verba facit. Quo modo vero haec quaestio cum disputatione de fato coniuncta esset, non intellexit et hac de causa licere arbitrabatur, quae sibi liberet, mutare.¹⁾

Ad initium tertiae libri nostri partis (§§ 20—38) referri possunt, quae in § 4 legimus: *Sed quoniam... hanc Academicorum contra propositum disputandi consuetudinem indicant te suscepisse Tusculanae disputationes, ponere aliquid, ad quod audiam, ... volo.* Veri simile est statim primam disputationis partem a tali *proposito* esse exorsam, contra quod in §§ 7—11 pugnatur, idque fuisse eiusdem modi, atque quod in § 20 exstat. *Proponitur* igitur Chrysippi conclusio, quam sic

¹⁾ Licere autem ordinem disputationis adhibitae commutare Ciceronem ideo potissimum suspicor opinatum esse, quod omnis adversariorum comparatio quodam modo a *proposito* ordiebatur (§ 13), id quod signum putavit (§ 4) novam incipi partem.

liceat referre: Omnem enuntiationem aut veram aut falsam esse: id inde sequi, quod omnia habeant causas efficientes, neque stare posse, si non omnia causas efficientes habeant: stare autem oportere, ergo omnia effici causis antegressis, nullum motum sine causa esse: fato igitur fieri, quaecumque fiant. Contra eam philosophus noster, quem nihil magis defendere scimus, quam libertatem voluntatis nostrae, tam acriter disputat, ut profiteatur potius se Epicuri — quem maxime odisse eum etiam ex § 38 cognoscitur — sententiam plane contrariam accepturum esse negantis aut veram aut falsam debere esse enuntiationem omnem: hanc *habere aliquid disputationis*, illam *non esse tolerabilem*. Conferuntur deinde adversarii: Chrysippum omnes contendere nervos, ut persuadeat aut verum esse aut falsum enuntiatum omne, ea impulsu opinione se hoc probato id quoque confirmavisse, omnia fato et ex aeternis causis fieri, Epicurum illud negare nulla alia incitatum causa, nisi ut fati vitet necessitatem: ideo *induxisse tertium motum extra pondus et plagam*, atomorum sine causa declinationem: quem, quoniam sine causa fiat, non probabilem esse, et Democritum iure maluisse omnia fieri fato quam ab individuis corporibus naturales avellere motus. Ergo neque Chrysippo assentitur philosophus neque Epicuri spinas probat. Laudat igitur Carneadem, qui docuerit sine hac commenticia declinatione Epicureos causam suam sustinere posse: id solum defenderent et confirmarent *esse quendam animi voluntarium motum*, concederent esse causas motus animorum, non concederent esse causas externas et antecedentes. Apertum est hanc Carneadis sententiam non modo plura aestimari ab auctore disputationis nostrae quam ceteras, quoniam pergit: *Acutius Carneades, qui . . . sed ideo laudari, quod ipse idem sentit: quo fit, ut in § 24 statim, ad directam tantum reversus orationem, progrediatur: Communi igitur consuetudine . . .* Premere autem necesse est orationem diversam § 23 atque §§ 24 et 25. Schmekelius enim ea neglecta ex hoc loco collegit Carneadem vel Clitomachum esse auctorem disputationis a Cicerone redditae. Itaque Schmekelio iudicandum esset aut Ciceronem corrupisse rem, quoniam oratione distinxisset, quae eiusdem essent auctoris neque distingui deberent, aut §§ 24 et 25 Ciceronis proprias esse: hoc vix quisquam obtinebit, illud credo eo refelli, quod § 25 Carneadis esse non

potest: ad Stoicorum enim *naturam* respicit;¹⁾ neque Academici huius audacissimi et doctissimi id sit vereri, *ne omnes physici se irrideant*, id quod timidum ostentat vel praecautum genus philosophandi.²⁾

De re pauca addenda mihi sunt. In § 24 eadem ratione atque de fin. V § 39 sermonis communis afferuntur exempla et ad philosophiam explanandam probandamque intenduntur.³⁾ Ultra Carneadem iam haec, multo amplius § 25 procedit: ille negaverat⁴⁾ *voluntatis nostrae externas causas esse*, § 25 confirmatur *natura ipsa ut in mundo atomos ita in nobis animos moveri, et illas et hos ipsos naturam eam in se continere*.

Facile cognoscitur ad finem quendam quaestionem pervenisse: contra Chrysippum Epicuri auxilium arcessitum est ad liberam voluntatem obtinendam, Epicuro nihil proficienti submissus Carneades, ita vincit libertas voluntatis, repelluntur causae externae, conceditur esse causas, sed inesse in natura animorum, non extrinsecus accedere.

Itaque non mirum est, quod in § 26 denuo incipitur, sed valde miror, quod tam communibus inanibusque verbis initium fit: *Quod cum ita sit, quid est, cur ...* At neglegendum id esset, nisi aliis augetur offensionibus. Desideratur nomen Chrysippi post § 21 nusquam commemoratum, eo magis, quod ne sententia quidem eius interim repetita est. Multo autem vehementius offendor rebus ipsis, quae hic docentur. Nonne ipse Chrysippus defenderat omnem enuntiationem aut veram esse aut falsam? Mihi confitendum est me ea, quae in § 26 dicuntur, neque singula neque, qua ratione argumentatio progrediatur, intellegere; nam sensu carent neque inter se satis conexas sunt neque ad ea quadrant, quae antea (§§ 23 sqq.) disceptata sunt. Recte vidit Stuevius (p. 5) de *futuris* hic agi, iterum atque iterum legimus eam vocem; qui vero id factum esset, quamquam §§ 26 sqq. cognovit ab antecedentibus disiungendas esse, non satis

¹⁾ Probari potest, quae in § 25 docentur, ex ipso Chrysippo ducta esse: v. §§ 42—43 (*suapte natura* § 42, *suapte vi et natura* § 43).

²⁾ Ciceronem notum est physicos parvi putavisse aut illusisse (velut ac. II § 30).

³⁾ Antiochum Ascalonitam ad eum librum adhibitum esse constat.

⁴⁾ Cf. etiam § 31.

perspexit.¹⁾ Denique hic reperimus illam Chrysippi allocutionem, quam nusquam nisi in § 12 invenimus et a Cicerone adiectam esse demonstravimus. Eandem vero rationem §§ 27—28 prae se ferunt: non more philosophorum demonstratur et concluditur, sed oratoris ritu interrogatur, et sic, ut non respondeatur, sane quia pueri esset respondere, non philosophi. Compluribus tandem § 28 offensionibus, ubi imprimis magna difficultas est, qua ratione verba *Nec nos impedit . . .* cum parte antecedente coniungenda sint, Stuevius studuit mederi. Neque vero eius parvulis remediis his difficultatibus satis subveniri posse arbitror, sed, ut breviter dicam, haec omnia signa sunt §§ 26—28 a Cicerone ipso esse elaboratas.

Hoc ut iudicem non tam offensionibus modo commemoratis adducor quam similitudine huius loci cum §§ 17—20. Nam cum opus esset ad haec perspicenda et interpretanda alios libelli nostri locos conferre, illas maxime coepi cum nostris comparare paragraphis. Ita permagna mihi occurrit similitudo vel quasi affinitas utriusque loci: utrimque in primo exemplo Scipionis nomen reperitur; respondent: *veniet in senatum Cato et descendet²⁾ in Academiam Carneades*; quin etiam totarum periodorum eadem est constructio, §§ 18—20: *nec, cum haec ita sint, est causa, cur Epicurus fatum extimescat . . . nec³⁾ ii, qui dicunt immutabilia esse, quae futura sint . . . fati necessitatem confirmant . . .*: § 28: *nec, si omne enuntiatum . . . sequitur illico esse causas immutabiles . . . nec ob eam causam fatum aut necessitas extimescenda est*. Sine dubio non casu accidit, quod praeter totam structuram etiam singula consentiunt vocabula; maius est documentum res quam maxime consimiles esse aut easdem fere.

¹⁾ Cf. p. 354 et p. 358 sq. — Schmekelius hunc locum ad quaestionem *περὶ δυνάτων* pertinere acute sensit (p. 169), id quod Stuevius (p. 5) negat; singula vero argumenta a Schmekelio detorta esse probabiliter reprehendit Stuevius.

²⁾ Sic est scribendum; nempe futurum postulatur. Vix enim probabile est Ciceronem, ut (§ 1) opinabatur hac parte de futuris tantum agi, ita etiam proprium exemplum in futuro posuisse, quamquam antea (§ 19) ex fonte praesens converterat tempus.

³⁾ Fieri potest, ut id *nec* ipsum scriptum sit secundum fontis *οὐτε* in § 28 (*Nec nos impedit*) traditum: v. p. 359.

Quibus causis omnibus satis mihi videtur probari alterum locum de industria ad exemplum prioris esse effectum. Cicero, postquam priorem conscripsit, ipse illum¹⁾ imitatus est.

Quaerimus, cur hoc fecerit. Mirabiliter conveniunt observationes, quas supra de libelli Ciceroniani altera parte fecimus, cum eis, quae hic occurrunt. Sine dubio Cicero illam partem *περὶ δυνατόων* ex hoc ipso contextu abstulerat. Tum autem in disputatione huc progressus necesse animadvertit esse eam partem, quae verbis: *Nec nos impedit* incohatur, cum ea, quae apud ipsum antecedebat (§§ 20—25), conectere.

Ergo reponamus in suum locum §§ 13 et 14, 17—20, post § 25. Num aliqua, certe non multa, in principio (§ 13) supplenda sint, quaeque ea sint, parvi ponderis est. Per digressionem igitur quandam copulantur inter se sententiae Chrysippi et Diodori (v. p. 352), tum ad quaestionem ipsam reditur verbis illis: *Qui locus attingit hanc quaestionem*. Quaestio autem haec, in qua media versamur, ea est, quae a § 20 et proposita illa Chrysippi conclusione exorditur. Ita expedita et perspicua rerum coniunctio et progressio argumentorum renascitur. Manifesto enim §§ 18 sqq., quamquam proficiscuntur a quaestione *περὶ δυνατόων*, ad nostram spectant partem, cum iis fundamentum conclusionis Chrysippi defendatur, *omne enuntiatum aut verum aut falsum esse* (cf. § 19 in.). Contenditur hoc non minus de futuris quam de factis valere: ex sententia Diodori, *nihil fieri, quod non necesse fuerit, et quidquid fieri possit, id aut esse iam aut futurum esse*, id quoque sequi, ex veris in falsa non magis commutari posse ea, quae futura, quam ea, quae facta sint, in utrisque eandem apparere immutabilitatem.

Sed sic defenso illo Chrysippi principio novum impendet periculum, ne eo simul fati necessitas adiuvetur. Propterea sic pergitur: non necesse esse, cum haec ita sint, fatum extimescere aut praesidium petere ab declinatione atomorum Epicuri, quod nullum esse possit: sed fieri posse, ut et illud principium obtineatur et tamen negetur inde effici omnia fato

¹⁾ Latinum scilicet, id quod verborum similitudine ostenditur. — Ceterum tale quid fieri potuisse video iam Schmekelium (p. 175 adn. 2) esse suspicatum.

fieri (§ 19). Postquam enim §§ 23—25 *animorum motus voluntarios* servavit,¹⁾ hic in aliud videtur intentus esse argumentum. Concessit philosophus noster (§§ 24 sq.) neque hic infitatur nihil fieri sine causis; ultra quod hic progreditur, cum distinctionem inducit inter *causas aeternas naturae necessitate manantes* et *causas fortuito antegressas*;²⁾ quod enim enuntietur: *Descendet in Academiam Carneades, non id esse verum aeternis causis, nec tamen sine causis, sed causis fortuito antegressis niti. Ita utrumque stare: et semper verum fuisse: Morietur Epicurus . . . archoute Pytharato, neque tamen fuisse causas fatales.*

De § 20, maxime de verbis: *At qui introducunt causarum seriem sempiternam, ii mentem hominis voluntate libera spoliata necessitate fati devinciunt* haesito, utrum Ciceronis propria sint an fontis: illud eo mihi videtur probabilius, quod maxima cum levitate censetur ad *verborum tantum vim interpretandam* quaedam pertinere, et quod extrema verba ad libertatem voluntatis, de qua hic non agitur, revertuntur: non procul abest suspicari Ciceronem ea, postquam hanc partem ex contextu pristino resolvit, addidisse,³⁾ ut conclusionem ea pars haberet consimilem primae (§ 11) et tertiae (§ 38). Tandem, quae in § 28 insequuntur et huc annectenda sunt, optime ad § 19 quadrant, quae rerum conexio in primis illa posteriore § 20 particula impeditur. Praeterea nihil novi afferunt. His causis adducor, ut in fonte § 19 ilico § 28 successisse arbitrer.

Nam quod Stuevius §§ 28—31 ignavam tractari rationem eamque partem aliunde ut alienum membrum a Cicerone intra fontis contextum insertam esse putat (p. 8 sqq. et 12), minime comprobo. Immo et gravissima insunt signa, quibus philosophi nostri ratio ostentetur, et cum universa quaestione hic locus artissime est coniunctus. Tale signum in primis § 29 existimo

¹⁾ Primum id demonstravit, convenienter cum parte totius disputationis prima.

²⁾ Refert annotare complura a philosopho usurpari nomina causarum aeternarum, vocantur *naturae necessitate manantes* aut *causae cohibentes in se efficientiam naturalem*, etiam *causae fatales*; pro *causis fortuito antegressis* postea dicitur aliquid *serie certa* (?) *causarum ita casurum fuisse, ut ceciderit*; unde cognoscitur, quantae curae ei haec disceptatio fuerit.

³⁾ Quod dicitur: *causarum seriem sempiternam*, v. de div. I § 125.

offerre, locum dico, ubi de *aeternitate causarum* agitur. Dubium non potest esse, quin hic plane eadem fiat distinctio causarum atque in § 19, eademque etiam in §§ 32 et 33 atque 37, et quin huic notioni *aeternitatis* idem attribuaturs pondus his locis omnibus. Non temere in § 29 immutatur notio, sed id contenditur, non contra nomen fati sed contra aeternitatem causarum pugnari. De argumento igitur, quod hoc loco tractetur, Stuevius erravit¹⁾: neque enim praeter prima verba quicquam ad *ignavam* puto *rationem* pertinere. Magis coniectendi et praetereundi causa illa videtur commemorari. Nam quae apud Ciceronem scripta sunt: *appellatur enim quidam a philosophis — quibusnam? nonne Epicureis? — ἀργὸς λόγος, cui si pareamus, nihil omnino agamus in vita*, ineptissimam ipsius annotationem esse manifestum est; non intellexit per ludibrium nomen esse inditum. Eundem in § 29 intromisisse: *Recte genus hoc interrogationis ignavum atque iners nominatum est, quod eadem ratione omnis e vita tollitur actio*, veri simillum fit et consensu cum loco modo vituperato et discrepantia a § 31: *nec ullam adhibebat calumniam*, et eo, quod ac. II § 39 collata credibile est Ciceronem ipsum e memoria talia adiungere potuisse. In fonte igitur, quae in § 28 leguntur, ita fere coepta erant: οἱδ' ἡμᾶς κωλύσει ἐκεῖνος ὁ λεγόμενος ἀργὸς λόγος. Ἐρωτῶσι γὰρ οὕτως· εἰ εἰμαρμένον σοὶ ἐστι . . . et in hanc periodum statim erat insecutum: Ἐνδέχεται δὲ καὶ μεταλλάξαι, ὥστε . . .

Nomen igitur *ignavae*, quae dicebatur, *rationis* commemoratur, quod eo clarissime et brevissime significatur abhinc ad eam procedi Stoicorum sententiam, qua omnia necessitate effici doceant aeternitate manante eaque caeca et tam immutabili, ut nullo studio et labore evitari vel vinci possit. Aliquid liberius Chrysippum censuisse, qui inter *simplicia* et *copulata* distinxisset, quae *confatalia* nominavisset. Opponitur prorsus eadem ratione atque in § 23 Carneades, cuius conclusio continetur § 31. Evidentissime finitur laude § 32: *Hoc artius astringi ratio non potest; nam*

¹⁾ Quamquam idem (p. 10) in §§ 31 sqq. inde a verbis: *si omnia nihil iam ad illam attinere sagaciter observavit*, unde, quod coniecit collegit. Schmekelius (p. 166 et 169) neque id perspexit et nomine illo universam Stoicorum sententiam hic significari videtur sensisse.

si quis velit idem referre, . . . nihil dicat. Postea denuo nominatur atque planum est hoc ideo fieri, quod nova eius repetitur sententia: non casu fit, quod ea per orationem obliquam inducitur (§ 32: *Itaque dicebat Carneades . . . § 33: . . . censebat . . .*). Quae tam copiose disserere non necesse esset, nisi Schmekelius hic quoque ea neglexisset. Nemo iam credat Ciceronem ex Carneade vel Clitomacho ita hausisse, ut reliqua per orationem directam, ipsius sententias, idque et in § 23 et nostro loco iteratim, per obliquam reddidisset. Sed aut ipse totam hanc partem conscripsit et Chrysippi et Carneadis sententiis ex ipsis collectis, aut si non ipse collegit, etiam Carneadis conclusiones ex alio scriptore sumpsit.

Arcessitur igitur a philosopho nostro contra *totum illud genus*, imprimis contra Chrysippum, Carneadis conclusio, maxima et gravissima videlicet ut in summo discrimine: quem iudicavisse *nimis inconsiderate conclusam esse* illam naturalem omnium rerum colligationem illisque respondisse: si omnia fierent causis antecedentibus, potestati nostrae nullum restare spatium; esse autem aliquid in potestate nostra, ergo non omnia fieri causis antecedentibus: eo refelli necessitatem fati.

Haec conclusio plana et dilucida est, minus quae § 32 inde consequi dicuntur. Coniungi videtur cum hac Carneadis conclusione Diodori *περὶ δυνατόων* sententia: iure Carneadem de veritate futurorum nihil conclusisse, nempe non dixisse: *si omne futurum ex aeternitate verum est*, sed sic: *si omnia antecedentibus causis fiunt: hoc effici omnia colligatione naturali conserte contextequae fieri*, ergo fatum confirmari, illo non ita: multum enim differre, utrum aeternae causae (naturali colligatione) efficiant futura vera, an etiam sine ea causarum aeternitate futura possint vera esse. Difficilis est perspectu is locus propter notiones aeternitatis et naturalium causarum promiscue usurpatas. Et tenetur sententia Diodori aut, quod inde duxit philosophus noster, etiam futura aut vera aut falsa esse, et probatur Carneadis naturalis vel aeternae causarum colligationis refutatio. Ita, non aliter,¹⁾

¹⁾ Loco nostro Schmekelium (p. 170) complura falso interpretatum esse recte reprehendit Stuevius. De hac vero distinctione optime sic censuit (p. 13): „Re vera enim differentia non tam in eo posita est,

interpretandum esse affirmatur § 33, maxime his: *erat hoc quidem verum ex aeternitate, sed causas id efficientes non habebat.*

Sibi nobisque persuadere vult philosophus — id quod verum non esse luce clarius est — Carneadem idem voluisse ostendere conclusione sua, quod ipse illinc sumpsisset; testimonium esse, quae de praedictis Appollinis iudicavisset.

Quae in § 33 subsequuntur: *Quocirca, si Stoicis, qui omnia fato fieri dicunt, consentaneum est huius modi oracula ceteraque, quae a divinatione ducuntur, comprobare, iis autem, qui, quae futura sunt, ea vera esse ex aeternitate dicunt, non idem dicendum est, vide, ne non eadem sit illorum causa et Stoicorum; hi enim urgentur angustius, illorum ratio soluta ac libera est, similia eis, quae ex § 20 Ciceronis propria esse supra suspicati sumus, compluribus adducor causis, ne ex fonte putem hausta esse. Primum enim his dirimitur et disturbatur series argumentorum, cum initium § 34 multo aptius accedat ad ea, quae haec verba antecedunt. Tum haec ipsa parum exhibent sagacitatis atque iudicii. Deinde nusquam adhuc in fonte invenimus Stoicos generatim nominatos, contra Chrysippum passim intenta erat disputatio solum, etiam in § 31, quae § 30 succedit. Postremo ne id quidem omitto, quamquam, quae ad rem pertinent, de praedictis Apollinis antea breviter et, quantum satis sit, exposita sunt, hic tamen ad divinationem omnem respici: vix addere opus est maximam esse suspicionem id a Cicerone esse ortum.¹⁾*

Veri simile igitur existimo in fonte, quae §§ 31—33 explicata erant, sic fere aut simili modo conclusa simulque argumentationem productam fuisse: *Quodsi concedatur nihil posse evenire sine causa antecedente, quid proficiatur, si ea causa non ex aeternis causis apta dicatur?*

Ad haec vero extemplo accesserunt (§ 36): *Nondum enim ulcerato serpentis morsu Philocteta quae causa in rerum natura*

utrum omnia necessitate fiant necne, sed ea, quae vera sint, utrum ex aeterna serie causarum pendeant an sine hoc causarum nexu ex aeternitate vera esse possint intellegi.“

¹⁾ Et verba et omnis ratio huius loci § 44 videntur imitari, imprimis verba: *vide, ne idem dicant.*

continebatur, fore ut is in insula Lemno linqueretur? et quae insequuntur usque ad § 38. Sed, quod dico, mihi demonstrandum est. Maxime igitur miror, quod hic tandem, non multo prius, quid sit causa, definitur; atque nimis communis et vulgaris ea definitio est, cum non iam de causis omnino, sed de causis aeternis agatur: nempe nusquam reprehenduntur adversarii, quod neglexerint, quid re vera esset causa. Etiam distinctione § 36 admodum pueriliter facta offendor: discipulum primis labris, ut dicitur, philosophiam gustantem talem instituere decet,¹⁾ abhorret a quaestione tam provecta subtilique; nam, quae de Hecuba disseruntur, ceteraque satis sunt vulgaria. Id vero nemo opinetur philosophum hac arte quasi σοφιστικῶς rem perturbare et adversarios opprimere voluisse. Denique verba § 36 modo exscripta multo melius ad illa § 34 quadrant quam ad ea, quae nunc apud Ciceronem antecedunt. Quae argumenta augentur eo, quod eandem reperimus definitionem in Ciceronis topic. §§ 58—61, id quod Stuevius p. 45 sq. recte monuit²⁾: unde ille locus ortus sit,³⁾ nihil attinet ad nostram quaestionem; satis est scire, Ciceronem eum undecunque ad librum illum conscribendum repetivisse, cum, quae ex studiis philosophis cognita habebat, intra praecepta rhetorica insereret. Atque quoniam haec fundamenta sunt διαλεκτικῆς (top. § 57), mirum esset, si ea non didicisset. Sed interest locum illum accuratius cum nostro conferre. Nam non modo ibi manifesto ad nostrum locum respicitur,⁴⁾ sed etiam apparet utrumque ex eodem fonte fluxisse: habemus eandem causarum distinctionem, in topicis latius expositam, hic pluribus exemplis illustratam, cetera pro ratione utriusque libri. Quod vero non iudico, illum locum ex nostro haustum esse, sed utrumque ex libro tertio,⁵⁾ cum aliis ducor signis tum § 61, ubi Argus exemplo brevius quam hic comme-

¹⁾ Velut in top. § 60.

²⁾ Gerckium (l. c. p. 745) secutus.

³⁾ Antiochum Ascalonitam suspicantur; sed de hoc loco ego non ausus sim certa confirmare, nempe admodum communia sunt praecepta: causarum quidem eandem distinctionem iam apud Platonem (Phaedo p. 99 B) legimus.

⁴⁾ Maxime § 59: *Ex hoc genere causarum ex aeternitate pendendum fatum a Stoicis nectitur.*

⁵⁾ Ciceronem librum de fato rursus evolvisse non nego, sed ex eo solo illum locum haustum esse improbabile est.

morato pergitur: *At cum in Aiakis navim crispisulcans igneum fulmen iniectum est, inflammatur navis necessario.* Nemo infitias ibit Graecum exemplum fontis Graeci indicium esse; atque qui sic, ut eo loco fit, causas tractavit, ei tali quoque exemplo opus erat: idem vero, cum Ciceroni videretur cum reliquis, quae nostro contextu docentur, male convenire, in libro de fato omittere constituit. Nobis autem inde colligendum est Ciceronem alium habuisse librum, unde hanc causarum definitionem afferret. Quod vero de nostro loco conicio, eo probabilius fit, si ille topicorum locus e memoria¹⁾ conscriptus est (quoniam inde sequeretur Ciceroni optime notam fuisse hanc definitionem). Ergo in disputatione philosophi nostri de fato instituta hanc causarum definitionem non fuisse persuasum habeo.

Restat, ut de §§ 37 et 38 addamus his ad finem perducere, quam saepius explicavimus, philosophi nostri disceptationem. Propulsato exspectatione acrius Epicuro tota haec pars illa ipsa disceptatione concluditur (§ 38): *Tenebitur igitur id, quod a Chrysippo defenditur, omnem enuntiationem aut veram aut falsam esse; ratio ipsa coget et ex aeternitate quaedam esse vera et ea non esse nexa causis aeternis et a fati necessitate esse libera.*

Sic philosophus ipse, quae voluerit demonstrare, partitur et comprehendit; nos hanc eius alteram partem ita dividere possumus, ut priore usque ad § 25 omnino motus voluntarios animorum defendi statuamus, altera longiore et difficiliore (§§ 13—14, 17—19, 28—33, 34, 36—38) simul obtineri Chrysippi de enuntiationibus sententiam (§§ 13—14, 17—18) et repudiari aeternitatem causarum sive necessitatem fati (§§ 19, 28—38). In utraque autem summam Carneades habet auctoritatem, qui quasi socius ad decertandum advocatur, priore ad defendendos motus voluntarios, posteriore ad reiciendas causas aeternas.

§§ 39—45 ad mores pertinere censuit Schmekelius (p. 166 et 180 sq.). Sed postquam primam partem eo spectare vidimus

¹⁾ Cf. top. § 5: de hac parte (§§ 58 sqq.) equidem id crediderim, non minus de §§ 34—36 libri nostri de fato, ipsorum horum locorum et similitudine et dissimilitudine commotus.

eodemque referendas esse §§ 21—25, a principio vix concesseris etiam hac parte universa eandem rem tractari. Atque quae huius partis servata sunt, nil tale indicant; de perditis vero nisi ex eis, quae exstant, non licet iudicare. Mores enim nusquam tanguntur nisi intra conclusionem § 40 relatam, ubi non sua causa eos commemorari sed, ut conclusio, quam integram describere necesse erat, plena sit, inde apparet, quod ad hanc conclusionis partem postea nusquam respicitur.¹⁾ Sed haec assensionum tantum causa introducitur, de quibus in § 41sq. agi manifestum est: cae vero ipsae non per se tractantur, sed ideo adhibentur, ut earum ope conciliatio fiat inter adversarios. Cum enim de his talia Chrysippus docuisset, ut posset videri quodammodo studuisse fati vitare necessitatem, quamquam non omnino fatum esse negaverat, philosophus Chrysippo *tanquam arbitro honorario* utitur (§ 39): nempe hunc, *cum veterum philosophorum alteri sensissent omnia ita fato fieri, ut id fatum vim necessitatis afferret, alteris sine ullo fato esse animorum motus voluntarii visi essent, tanquam arbitrum honorarium medium ferire voluisse, sed applicare se ad eos potius, qui necessitate motus animorum liberatos velint . . .* Pergitur (§ 40): *Atque hoc, si placet, quale sit, videamus in assensionibus . . . Eas enim veteres illi . . . Qui autem ab iis dissentiebant . . .* Sine dubio hic annuntiatur, quid huic parti propositum sit. Et ilico incipitur collatio et comparatio adversariorum, qui sibi opponuntur eo consilio, ut adhibita Chrysippi de assensionibus sententia paulatim placentur demonstrando (§ 44) *utrosque patefacta atque explicata sententia ad eundem venire exitum: ergo verbis eos non re dissidere.*

Inde pro certo id sequitur, fieri non posse, quod Stuevius (p. 56) voluit, ut §§ 41—45 alius auctoris concedamus esse atque §§ 39 et 40: artissime cohaeret tota haec pars, atque si §§ 41—45 Antiochi Ascalonitae prae se ferunt rationem, de §§ 39 et 40 idem censendum est. Id vero recte Stuevius sensit nullo modo fieri posse, ut hanc partem ex Carneade vel Clitomacho haustam

¹⁾ Ceterum nihil proficiat, quae Schmekelius (p. 177 sqq.) complura de hac parte magis de suo confinxit quam inde explicavit, singillatim refutare. Id solum notandum est brevius quam debebat ab eo (p. 180 ann. 3) sententiam Gerckii (cf. p. 340 sq.) attingi et repudiari.

esse assentiamur Schmeckelio. Nam etiamsi nonnulla ex § 44, inprimis illa verba, quae Antiochum indicant, ut a Cicerone adiecta, demi possent, id quod nequaquam concedo, tamen relinquatur omnis philosophandi ratio huius partis: ea vero talis est, ut illis verbis id tantum breviter significetur et comprimatur, quod hac parte tota efficitur. Ut notos homines ex habitu solo et figura vultu oculisque non conspectis procul agnoscimus, ita omnis ratio huius partis Antiochum sapit; illa vero verba: *verbis eos, non re dissidere* quasi oculi philosophi¹⁾ putandi sunt; vix minus certum sunt indicium quam nomen eius ipsum.

Sed insuper alia afferre possumus documenta: nam maximi ponderis est consensus sententiarum quam plenissimus inter hanc partem et ac. II §§ 37—39 (et § 30) intercedens:²⁾ ea Antiochi esse nemo infitiatur: ergo haec quoque Antiochi esse necesse est. Omnino autem dici potest Ciceronem Antiochi libros non minus saepe ad conscribendos suos assumpsisse quam Clitomachi. Postremo nulla alia coniectura declarari possit auctorem huius disputationis et Carneadem et Chrysippum sequi³⁾ atque venerari. Nam nos, quoniam partes antecedentes ex Carneade non fluxisse ostendimus, nihil impedit, quominus eidem reddamus Antiocho, una quidem sublata difficultate: primo enim admiratione afficimur, quod, postquam antea quasi pugnatum est in Chrysippum, idem subito *arbiter honorarius* nominatur: quae inter se pugnare philosophus ipse videtur sensisse et ob eam causam in § 39 haec interposuisse: *dum autem verbis utitur suis, delabitur in eas difficultates, ut necessitatem fati confirmet invitus*: haec, nisi ea ratione scripta esse intelleguntur, absurda sunt; sic vero ea ipsa signa putem, quae antecedunt, partes ab eodem auctore compositas esse atque hanc postremam.⁴⁾ Et

¹⁾ Cf. ac. I § 17 et de fin. IV, unde orta sunt ac. II § 15 et de nat. deor. I § 16.

²⁾ Eadem nituntur sententia de fin. V § 36 et 39: huius quoque loci auctor Antiochus est.

³⁾ Cf. etiam ea, quae supra de § 25 suspicatus sum (p. 356 adn. 1).

⁴⁾ Meminisse oportet, ubi vehementius in Chrysippum incurritur, id a Cicerone ipso fieri (§ 7 [*laquei* = de or. I § 43] § 12 §§ 15—16); § 21 autem cum § 38 comparanda est. Omnino vero ab Antiocho ipso lenius et placabilius dimicatur: passim (inprimis §§ 31 et 38) probat, quae probare potest.

nunc ne id quidem praetermiserim, in § 39 verba quaedam videri respicere ad singula nomina prius usurpata et fortasse etiam ad quasdam partes, *voluntarios dico motus animorum*, et postea: *qui necessitate motus animorum liberatos volunt ad §§ 23—25, ad §§ 28 sqq.: qui censerent omnia ita fato fieri, ut id fatum vim necessitatis afferret*. Idem tandem quam maxime videtur confirmari consensu nominum et argumentorum § 9 cum §§ 41 sqq.

Qui vero factum sit, ut in prooemio Cicero huius partis mentionem non faceret, complures cogitari possunt causae: quarum una est eum, cum illud conscriberet, in fonte perlegendo nondum usque eo progressum fuisse: prooemium videlicet ante hanc partem compositam exaratum esse inde sumo, quod tum nondum sciebat se quaestionem *περὶ δυνατῶν* ante enuntiationes, ut dicit ipse, esse tractaturum. Aut Cicero, cum partes disputationis enumeraret, eas tantum ratus est partes esse, quae a proposito exordirentur (§ 4): nempe quaestionem *περὶ δυνατῶν*, cuius initium quodam modo fit proposito (§ 13), ut partem propriam numerat; nostra vero caret eiusmodi proposito.

Utcunque autem haec res se habet, certe omnes eae difficultates facilius possunt tolli quam concedi ipsum Ciceronem hanc partem aliunde assumpsisse: nam et ratione argumentandi et rebus optime cum antecedentibus concinit, atque si non ex eodem libro esset sumpta, necesse esset conicere, in altero illo libro omnino talia antea esse exposita, qualia partibus nostris prioribus disseruntur, quoniam aliter haec pars non potest intellegi.

Atque de ratione quidem argumentandi id facile animadvertitur, §§ 41 sqq. ab Antiocho Chrysippi conclusiones prorsus eodem modo explanari et recenseri et inde, quae ipse sentiat, duci atque §§ 17 sq., 23 sq., 31 sqq., maxime vero consimiles esse §§ 13 et 14 atque §§ 44 et 45, quin etiam universam argumentationum compositionem concinere.

Ad sententiarum autem consensum probandum nonnullos ex §§ 39—45 locos exscribam. In § 40 conclusione, fortasse Carneadis, relata dicitur: *Quod cum vitiosum sit, probabiliter concludi putant non omnia fato fieri, quaecunque fiant*. Pergitur ilico (§ 41): *Chrysippus autem, cum et necessitatem*

improbaret et nihil vellet sine praepositis causis evenire, causarum genera distinguit, ut et necessitatem effugiat et retineat fatum. Miramur primo, quod illa conclusio non eadem ratione atque in § 32 (et § 23) collaudatur: sed huic parti aliud subest consilium; ea igitur neque probata neque improbata Chrysippi apponitur sententia, ne ea quidem inimice opponitur, deinceps huius conclusio maxima cum benevolentia disseritur aut defenditur, sed ita, ut simul satis multum illi, qua fatum esse negatur, concedatur: § 42 *Quam ob rem, qui ita fatum introducunt, ut necessitatem adiungant, in eos valebit illa conclusio; qui autem causas antecedentes non dicent perfectas neque principales, in eos nihil valebit.* Tum relata argumentatione Chrysippi in § 44 ostenditur exceptis eis, qui negent assensiones anteire visa, ceteros re consentire, etiamsi fati nomine differant: nam utrosque concedere *non fieri assensiones sine praecursione visorum*; Chrysippum dixisse *assensionis proximam et continentem causam esse in viso positam*, non dixisse *eam causam ad adsentendum necessariam esse*, ergo si dicat *omnia fato fieri*, non dicere velle *omnia causis necessariis fieri*; illis quoniam concedant *nihil fieri sine praegressione causae*, si hoc idem sit atque *omnia fato fieri*, confitendum esse fato omnia effici. Confecta est haec sententiarum disceptatio et conciliatio § 44; quantum quidem cum assensionibus coniungitur, deinde breviter (§ 45) *omnino ad casus vitae prospicitur et eadem ratione sententiae inimicae conferuntur et comparantur.* Dubium non est, quin non multa perierint,¹⁾ certe non de ipso argumento. Habemus, quae Antiochus ipse sensit, ea sane, quae Chrysippo et adversariis communia esse dicit, *nihil fieri sine causis antecedentibus, eas autem non esse necessarias* (§ 44); *quibusdam in rebus causis antegressis in nostra tamen esse potestate, ut illa aliter eveniant, quorum causae fuerint* (§ 45). Hac disceptatione ipsius philosophi continetur sententia, si concedimus eum consilio et voluntate, quae legimus, conscripsisse. Illi, quorum conclusionem in § 40 rettulerat, *negabant fato assensionibus adhibito necessitatem ab his posse removeri*, ipse docuit, Chrysippi ope, hoc fieri posse.

¹⁾ Signum id quoque sit, quod § 45 de potestate nostra agitur; satis demonstratum est liberam voluntatem totius disputationis quasi fundamentum, principium et finem esse (cf. etiam ac. II § 39).

Facile cognoscitur hic nomine fati simili ratione neglecto eodem consilio contra necessitatem pugnari, quo antea contra aeternitatem causarum. Deinde id perspicuum esse puto, huic parti toti eandem subesse distinctionem atque §§ 9, 19, 23 sqq., 31 sqq.: nihil posse evenire nisi causa antecedente, interesse autem inter causas aeternas naturae necessitate manantes (§ 19) vel principales et fortuito antegressas vel proximas¹⁾ causas.

Ut igitur haec tertia et sine dubio postrema pars eius disputationis sit, cuius primam et alteram supra perlustravimus, ea mihi ab illarum universa ratione nequaquam abhorrere, immo optime concinere videtur, maxime cum altera parte et § 38. Partes vero omnes rationem Antiochi Ascalonitae clarissime prae se ferunt; omnes in idem intentae sunt consilium argumentationis eandemque exhibent quaestionis disceptationem.

At restat, ut de §§ 46—48 pauca addam, quas adhuc reposui, quia non ex Antiocho haustae sunt, sed a Cicerone adiunctae: hoc loco §§ 21—23 simili ratione imitatus est atque paragraphis 26—28 paragraphos 17—19. Eisdem fere plenae sunt offensionibus, inprimis § 46, cuius paene singulae voces discipulum et oratorem ostentant, non philosophi gravitatem et breviter. Quam puerilia et iocularia haec sunt: *aut num sortiuntur inter se, quae declinet, quae non? aut cur minimo declinent intervallo, maiore non? aut cur declinent uno minimo, non declinent duobus aut tribus? optare hoc quidem est, non disputare.* Ad ea vero, quae proxime antecedunt: *aliam enim quandam vim motus habebant a Democrito impulsione, quam plagam ille appellat, a te, Epicure, gravitatis et ponderis, conferas § 22: Sed Epicurus declinatione atomi vitari necessitatem fati putat. Itaque tertius quidam motus oritur extra pondus et plagam . . ., momenta scilicet Democriti! Erravit Cicero prorsus oblitus argumentationis §§ 22 sq. et 18! Non aliter de § 47 et 48 iudices: omnia ex altero repetita sunt loco, partim dilatata, partim aucta, velut haec: in § 23 dicitur: *etiamsi sit atomus eaque declinet*, in § 48 scripsit Cicero: *nam ut essent atomi, quas quidem esse mihi probari nullo modo potest.**

¹⁾ Nomina causarum § 19 omnia ad Chrysippum accommodata sunt.

Interrogatur, cur Cicero hanc partem adiunxerit. Equidem ita sentio: orator perorationem desideravit verbosam; aptissima occurrit in Epicurum invectiva,¹⁾ quam omni ornavit arte rhetorica. Ergo post § 48, quae perierunt pauca, non iam ex fonte erant orta. Nam quaestionem ipsam absolutam esse primis § 46 verbis ipse dicit: *hoc modo hanc causam disceptari oportet*. Nescio an inde quoque, quod hic quodammodo indicat se ad finem fontis pervenisse, argumentum possit sumi, cum in § 39 eiusmodi nihil inveniatur, Ciceronem ibi eundem atque antea secutum esse auctorem.

Constat igitur, quantum quidem adhuc repperimus, disputationem Antiochi tres habuisse partes: quas restituere conati sumus et, quantum fieri potuit, a Ciceronis interpolationibus, ut ita dicam, purgare et ostendimus, quae qua ratione mutavisset aut corrupisset. Sed nondum plane confecta res est, quoniam initium disputationis Ciceronianae mutilatum est: interrogare oportet, quae de parte amissa possint conici. Atque unum quidem vestigium eius intra ipsum libellum nostrum relictum est, in § 40, ubi dicitur: . . . *videamus in assensionibus, quas prima oratione tractavi*, eodemque videtur respicere § 42: . . . *hanc habet rationem, . . . quam dudum diximus*. Inquirendum est, utrum Ciceronis illa pars et haec verba propria sint an ex fonte hausta. Priusquam id diiudicemus, alia necesse est colligere vestigia.

Traduntur enim apud posteriores scriptores complura ex illa deperdita nostri libelli parte fragmenta, composita post alios a C. F. W. Muellero. Quorum manifestum est ad locum a Cicerone ex Posidonio assumptum ea pertinere, quae apud Aug. de civ. Dei V 2 ex libro de fato citantur: eis, quamquam satis pauca sunt, supplentur et declarantur §§ 5 et 6. Versus quoque ibidem V 8 ex Cicerone repetiti, quia clarissime rationem primae partis prae se ferunt, quae est de contagione rerum, de dissimilitudinibus ipsarum *mentium hominum* ex causis naturalibus factarum,²⁾ huc referri possunt: sed id non licet decernere, num ex fonte sint hausti,³⁾

¹⁾ In quem iam prius de nat. deor. I §§ 67 sqq. invectus erat.

²⁾ In primis ex locorum natura et caelo (§§ 7 sq.) = *quali . . . Iuppiter . . . lustravit lumine terras*.

³⁾ Chrysippum versus ita adhibuisse constat; videri potest ex locis a Gerckio (Chrysippea p. 714 sqq.) collectis.

quod fieri certe potuit,¹⁾ quamquam in disputatione reliqua nusquam versus invenimus. Sed quod Schmekelius, qui (p. 163) hos attulit versus, etiam initio cap. IX Augustinum ad nostrum libellum respicere suspicatus est, non adstipulor: soli enim nominantur libri de divinatione et de natura deorum, et verbis ipsis a Schmekelio adhibitis²⁾ suam Augustinus profert sententiam, quo consilio ductum Ciceronem hos libros conscripsisse censeat. Itaque ad recuperandam nostri libelli partem amissam inde nihil sumi potest; aptissima vero sunt, quae deinceps ab Augustino disseruntur, argumenta ad quaestionem nostram universam melius perspiciendam, quoniam ille de eadem re acutissime et diligentissime disputat. Ad ipsum vero contextum de fato libri ultima eiusdem capituli (V 9) verba spectant, ubi denuo, ut passim ubi doctissimi viri, qui habetur, sententiae commemorantur, nomen Ciceronis appellatur (*nam et illud, quod idem Cicero concedit . . .*), qui quidem locus ideo nihil novi affert, quod illa pars libelli ipsa superstes est.

Progrediamur ad locum a Servio ad Verg. Aen. III 376 traditum. Chrysippi eo contineri fati definitionem mihi persuasum est: hoc, cum apertum sit eam Antiochi non esse, a principio e ratione opusculi nostri probabile est; nam eius non erat, ut prioris libri de divinatione, Stoicorum sententiam per se ipsam ita et ea mente describere, ut postea, libro altero, refutaretur; itaque non concedam Ciceronem ipsum, quae ex Posidonio (de div. I 125 sqq.) didicisset, hic mutatis verbis reddidisse; sed, quoniam in Chrysippum intenta est omnis disputatio, prioris certe quaestionis, necesse est huius relatam fuisse definitionem. Fieri autem potuisse, ut tam breviter referretur, inde apparet, quod Cicero (§ 4) dicit *contra propositum disputari* (v. p. 354). Sed ut tanta fiducia, quod conicio, obtineam, similitudine horum verborum

¹⁾ Nam aptiores sunt quam versus in libros de div. magna vi infersi. Fortasse eis Chrysippi sententia illustrata erat. Etiam §§ 7 sqq. de naturis hominum disputatur.

²⁾ *Hos Cicero ita redarguere nititur, ut non existimet aliquid se adversus eos valere. nisi auferat divinationem et postea: In libris vero de divinatione . . . oppugnat praescientiam futurorum. Hoc autem totum facere videtur, ne fatum esse consentiat . . . Putat enim concessa scientia futurorum ita esse consequens fatum, ut negari non possit.*

cum definitione a Gellio tradita adducor, qui VII 2 dicit: *Fatum est, inquit (scilicet Chrysippus), sempiterna quaedam et indeclinabilis series rerum et catena volvens semet ipsa sese et implicans per aeternos consequentiae ordines, ex quibus apta nexaque est. Ipsa autem verba Chrysippi, quantum valui memoria, ascripsi, ut, si cui meum istud interpretamentum videbitur esse obscurius, ad ipsius verba animadvertat. In libro enim περὶ προνοίας quarto εἰμαρμένην esse dicit φυσικὴν τινα σύνταξιν τῶν ὅλων ἐξ αἰδίου τῶν ἐτέρων τοῖς ἐτέροις ἐπακολουθούντων καὶ μεταπολουμένων¹⁾ ἀπαραβάτου οὔσης τῆς τοιαύτης ἐπιπλοκῆς. Sine dubio utriusque, et Gellii et Antiochi, intererat vulgarem tritamque definitionem Chrysippi afferre; talis haec fuisse videtur. Cum prima autem, quam habemus, libri de fato parte, quoniam ad *conexionem* vel (de fato § 7) *contagionem rerum* pertinet, haud male convenit, quod hac definitione fatum describitur esse *φυσικὴν τινα σύνταξιν τῶν ὅλων*: quasi sentiens se voce *conexionis* usurpata *τάξεως* notionem omisisse Cicero addidit: *quae suo ordine et lege variatur.*²⁾ Ciceronis verbis *per aeternitatem* redditur ἐξ αἰδίου, extremis: *ita tamen, ut ipsa varietas habeat aeternitatem* exprimuntur ἀπαραβάτου οὔσης τῆς τοιαύτης ἐπιπλοκῆς; reliquis denique verbis: *se invicem tenens, quae . . . variatur* nemo iam infitias ibit Ciceronem transtulisse Chrysippi τῶν ἐτέρων τοῖς ἐτέροις ἐπακολουθούντων καὶ μεταπολουμένων. Id vero, quam difficile sit Graeca illa in Latina convertere verba, optime cognoscitur collato Gellii, quod supra attuli, *interpretamento*. Maximi tandem ponderis id quoque censeo esse, quod et haec definitio et, quam ex §§ 7 sqq. novimus, refutatio bipertitae sunt: nempe concinit cum priore definitionis parte (*εἶναι φυσικὴν τινα σύνταξιν τῶν ὅλων*) quod § 7 dicitur: *primum de ipsa contagione rerum respondeamus*; atque ea, quae §§ 8—10*

¹⁾ Traditum ΜΕΑΠΟΑΥΜΕΝΩΝ ita emendavit Kumanudes; Zeller ἐπιπλεκομένων, Usener μὴ ἀπολυομένων (cf. Hertz ed. mai. Gell. I p. 379; Gercke, Chrysippea p. 714).

²⁾ Id quod eo maioris debet momenti esse, quod ex locis a Stuevio (p. 16) collectis, imprimis de nat. deor. II § 19 et de div. II § 19, apparet Ciceronem vocem *ordinis* in convertendis nominibus Graecis alibi non consuevisse adhibere.

demonstrantur vel refutantur, multo certius continentur verbis Graecis: ἀπαραβάτου οὔσης τῆς τοιαύτης ἐπιπλοκῆς¹⁾ quam incertissimis Latinis: *reliqua postea persequemur*; ubi Cicero, quia libere Graecum propositum transtulerat, ipsa suae definitionis verba non potuit repetere.

Quae vero idem Gellius brevi post (VII 2, 15) ex libro nostro affert: *Chrysippus aestuans laboransque, quonam pacto explicet et fato omnia fieri et esse aliquid in nobis, intricatur hoc modo Ciceronis esse verba puto vehementius Chrysippum vituperantis; parum concinunt cum §§ 39 sqq. Probabilius quam cum loco modo tractato haec coniungenda sint cum § 40 assensionibus. Quoniam hoc loco legitur assensiones prima oratione tractatas esse, necesse est hoc quaestionis initium perisse; neque vero credo initio disputationis Antiochi id factum fuisse: nam de assensionibus, quantum quidem ad disputationem suam referre potuit,²⁾ admodum copiose agit §§ 39 sqq. Vix potest cogitari de eisdem ab illo iam antea accuratius esse disputatum, scilicet non de ipsis, sed ita, ut ad hanc quaestionem relatae essent; nam id nemo opinetur, de notione et natura earum initio esse actum et hic tandem eas cum quaestione ipsa coniungi. Quid enim esset assensio, definire neque huius quaestionis erat et ab Antiocho in eo libro erat expositum, ex quo Ciceronis ac. II § 30 et §§ 37—39 haustae sunt. Accedit, quod equidem nullo modo possum concedere eam partem, qua fundamentum totius disputationis libera voluntate quam acerrime confirmata iacitur, aliam antegressam esse, minime de assensionibus, de quibus agere nisi re satis patefacta et demonstrata hominis vere philosophi non potuit esse. Ergo Cicero sive quae ex ipsis §§ 39 sqq. cognoverat, sive ea sola, quae ex illa altera Antiochi disputatione, unde academica exscripserat, non multo antea didicerat, aliquo modo prima oratione tractavit, simili modo, quo de div. I §§ 1 sqq. quaedam occupavit, quae ipse ex libris postea accuratius exscriptis collegerat, aut quo modo saepius postea ad argumenta libris de natura deorum explanata respexit. Fortasse igitur verba illa a Gellio tradita omnino prima fuerunt disputationis de fato, tum assensiones*

¹⁾ Cf. p. 348.

²⁾ Cf. Plut. de Stoic. rep. cap. 47 et ac. II 37—39.

erant tractatae, et sic ad primam Antiochi partem pervenit, cuius initium illud propositum erat, quo quid sit fatum describitur, quocum aliqua ratione versus Homerici erant iuncti. Universam de fato sententiam Chrysippi etsi breviter comprehensam initio disputationis expositam fuisse, ut Schmekelius (p. 165) iudicavit, equidem non credo. Quae denique Macrobius Saturn. III 16, 3 sq. narrat, quomodo cum quaestione de fato ipsa cohaereant, ego non possum videre. Quoniam autem vix dubium est, quin ea re vera ex Ciceronis de fato libello exscripta sint, aut prooemii initium fuisse suspicor, aut, id quod multo veri similis puto, alicubi primae orationis stetisse: erat fortasse iucunda hac narratiuncula in quaestionem introductum (simili via atque exempli gratia de invent. II, 1 sqq.); simul ita Hirtii elegantissime captabat benevolentiam, *viri sibi amicissimi et his studiis, in quibus Cicero a pueritia vixerat, dediti* (§ 2), et ostendere poterat, quaestionem, quam suscepissent, *obscurissimam et implicatissimam* (Gellius VII 2, 15) *paucorum hominum esse*.

Haec fere de fragmentis mihi erant dicenda: mea igitur sententia multo plurimum ad quaestionem nostram fati illa definitio Chrysippea affert, quam Servius exscripsit: quam ad primam disputationis, quae exstat, partem referendam esse supra exposui, nec minus versus Homericos ab Augustino traditos; de Aug. V 2 idem per se consentaneum est. Ex ceteris id sumam, Ciceronem prima oratione de difficultate et obscuritate rei (cf. de nat. deor. I 1) verba fecisse, inprimis etiam de Chrysippo, quem nihil expedivisse ostendit, cum simul aliquo modo assensiones tractaret: utrum nonnulla ¹⁾ aut ex prooemio qualicumque, quod Antiochum disputationi suae praeposuisse probabile est, adhibuerit, ²⁾ aut a Carneade argumenta contra Chrysippum repetiverit, an plane suus fuerit, pro certo diiudicare non iam licet.

Perisse igitur constat praeter initium primae, quam vocavimus, partis disputationis introductionem illam Ciceronis descriptionemque et explicationem assensionum; quae quanta fuerit ignoramus. Alias partes excidisse nulla adsunt testimonia, ne suspiciones quidem: quoniam enim minime probabile est in disputatione Antiochi

¹⁾ Certe non omnia; nam quae Gellius tradit, consentiunt cum § 7, § 12, §§ 15—16 (*aestuans* § 15), minime cum § 39.

²⁾ Cf. ac. II §§ 13—18.

primam illam de moribus et libertate voluntatis partem aliam antegressam esse, qua de fato ipso quaereretur,¹⁾ neque postea ad refutandum Chrysippum aut Stoicos a Cicerone aliunde argumenta addita sunt ad ipsum fatum pertinentia neque scimus ex libris eius²⁾ locum praeter ac. II §§ 37—39 ad quaestionem nostram spectantem, qui ei in memoriam redire potuerit, nulla cogimur causa, ut id suspicemur.³⁾

Itaque de Antiochi disputatione perpauca, de exordio Ciceronis nonnulla amissa esse censeo. Num ea sufficiant, quibus complures compleantur paginae, ego non audeo decernere.

Quae adhuc de fonte et compositione libri de fato invenimus, cum valde dispersa sint, breviter comprehendam. De fonte demonstravimus librum Antiochi Ciceronem secutum esse, atque ita, ut non solum singula argumenta inde sumeret, sed universam describeret argumentationem ordine totius disputationis servato; quod semel ordinem vitiose mutavit, eo non infirmatur, quod dicimus, immo quam maxime fulcitur, quoniam, quae eo ortae sunt, discrepantiae a Cicerone non sublatae sunt. Intra contextum autem huius disputationis e fontibus, unde brevi antea hauserat libros de divinatione, nonnullos locos interiecit, plerumque parum apte, ex Posidonio ea, quae § 7 antecedunt, ex Panaetio (vel Clitomacho) §§ 15—16 et nonnulla ex §§ 11—12. Postremo, quae ipse elaboravit, enumero: ut veri simillimum duco, exordium, certe perorationem disputationis (§§ 46 sqq.), quam ad §§ 22—23 adaptavit, et §§ 26—28, quibus §§ 18 sqq. imitatus est, denique §§ 34—36 e memoria videtur inseruisse. De compositione vero, quae apparuerint, et ordine argumentorum cum complecti volumus, praestet non iterum Ciceronis partes, sed Antiochi enumerare, quoniam de illius partibus propriis satis dictum est. Tres partes continebat Antiochi disputatio: primae propositum erat Chrysippi illa definitio fati de conexione

¹⁾ Ne concedam de diversis philosophorum, qui ante Antiochum fuerunt, sententiis antea actum fuisse, prohibeor § 39.

²⁾ Conscriptis et editis scilicet, non propositis tantum (ut de div. II 19): ceterum Carneadis refutatio ipsi disputationi nostrae inest.

³⁾ Quamquam de Cicerone ipso, cum notum sit, quantas ambages et digressiones facere consueverit, non plane liquet.

vel contagione rerum: ex aeternitate omnia naturalibus causis inter se conexas esse et immutabilem esse hunc ordinem causarum aeternarum; respondebatur primum de contagione rerum ipsa (§ 7), tum de immutabilitate causarum (§§ 8 sqq.), neque vero in universum disputatio fiebat, sed ad dissimilitudines solum spectabatur, quae essent in naturis hominum: nasci sane homines natura dissimiles et alios ad alia propensiores propter causas naturales et antecedentes, at nostrarum voluntatum atque appetitionum causas naturales et antecedentes non esse, immo in nostra potestate esse, quae ex naturalibus causis innata essent, vitia vincere et extirpare. Cum haec ad mores (*ἦθος*) spectaret, altera pars plane *λογική* erat; ei proposita erat Chrysippi de enuntiationibus conclusio: iure Chrysippum defendisse omnem enuntiationem aut veram aut falsam esse; sed quod inde sequi docuisset omnia fato fieri, non posse probari; neque vero Epicurum rectam invenisse viam, qua ex his angustiis posset effugi, cum sine causa atomos declinare dixisset: nullum sine causa motum esse. Ergo non ab Epicuro praesidium petendum esse in Chrysippum, sed a Carneade, qui recte id tantum defendisset — hoc loco pars altera prima nititur — voluntatis nostrae non esse causas externas et antecedentes; non omnino sine causa, at sua tantum natura moveri animos nostros (§§ 21—25). Ita decertato Chrysippi et Epicureorum certamine, neutro illorum omnino probato, Epicuro plane improbato, Carneade ad auxilium advocato, primum obtinebatur Chrysippi de enuntiationibus sententia, etiam de futuris (§§ 13—14, 17—18), tum vero propulsabatur, quam ille inde concluderat, necessitas fati aut aeternitas causarum: concedendum esse nihil sine causis fieri, at interesse inter causas aeternas naturae necessitate manantes et inter causas fortuito antegressas: illa causarum aeternitate homines libera voluntate spoliari et necessitate fati devinci: ergo aeternitatem causarum tollendam esse; ita omnes enuntiationes, eas quoque, quae in futura prospicerent, veras quidem esse ex aeternitate, causas vero non habere ex aeternitate manantes (§§ 18—19, 28—38). Tertia denique parte pro consuetudine sua adversarios inter se conciliare conabatur Antiochus¹⁾: nitebatur haec quoque partibus

¹⁾ De hac parte non opus est singula repetere argumenta (cf. p. 367 sq.).

antecedentibus; nam sine illa distinctione neque stare neque intelligi potest utrumque posse teneri et nihil fieri sine causis et esse aliquid in potestate nostra: sic quoniam omnes et nominum et sententiarum reliquas differentias neglegebat, iudicare ei licebat: *verbis eos, non re dissidere.*

Haec est dispositio partium. Nunc etiam rationem, qua tota argumentatio instituta et constructa sit, quippe qua clarissime universum Antiochi philosophandi genus contineatur, breviter adumbrabo. Et in prima et in altera parte quaestionis initium a conclusionibus Chrysippi factum est: tum contra eas disputabatur, sed ita, ut rursus aliorum opponerentur philosophorum sententiae; discernebatur deinde, quae ex singulis probanda essent, quae improbanda, etiam ex Chrysippo. Apertum enim est, non ideo maxime susceptam esse disputationem, ut Chrysippus propulsaretur et refelleretur, quamquam, cum Antiochus ipse liberam esse voluntatem sentiret, in eius conclusiones intendenda erat, sed ut inveniretur, quid re vera de fato esset iudicandum. Id autem fiebat disceptando: modo probando, modo reiciendo ex omnibus sententiis aut potius ex Carneadis et Chrysippi contrariis, suam eligebat et concinnabat. Ita ei obtigit, ut conclusionem illam plane absurdam conglutinaret, esse quaedam vera ex aeternitate, causas vero ex aeternitate manantes non habere, priore parte Chrysippi defendens de enuntiationibus sententiam, posteriore Carneadem secutus. In § 25 utramque sententiam consortam et commixtam esse supra (p. 355) ostendi. Quoniam vero neutram plane improbavit, neutri prorsus assensus est, ad rem absolvendam opus ei esse videbatur demonstrare etiam ipsos adversarios nominibus tantum differre, re congruere. Talis philosophi est potius aliorum interpretari¹⁾ et versare sententias, interdum etiam, si opus erat, vi torquere et mutilare, quam audere de suo suam profiteri: de §§ 39 sqq. nihil necesse est addere; eadem ratione §§ 32 sq. Carneadem ad suam sententiam deducit, simili § 17

¹⁾ Etiam de § 8: *quoniam igitur, inquit, tantum natura a natura distat . . .* § 9: *Haec disserens, qua de re agatur . . . non videt nunc dubium non sit, quin his non impediatur, quo minus primae parti illa brevis conclusio Chrysippi proposita fuerit: explicatur ab Antiocho et dilatatur (conferas §§ 41 et 42).*

Diodorum; sic in Carneadis sententiam naturam Stoicorum infundit; eadem sollertia contentionem Diodori et Chrysippi composuit, cum, quia in hunc locum (§ 13) convenit, divinis praedictis ipsa contraria ratione usus est atque in § 33, ubi aptum erat Carneadi astipulari illis diffidenti. Nunc non iam mireris, quod in § 25 cavet, *ne omnes se physici irrideant*, quod (§§ 43—44) Carneadem et Chrysippum, quasi patronos et fontes suae sententiae, idem sentire docet, quod denique audet suam rationem Chrysippo quoque imputare (§ 39): nam ipse id perficere studet, quod illum voluisse censet, *tamquam arbiter honorarius medium ferire*.

Haec ratio non est philosophi audacis neque sagacis neque acerbitatem veri amantis, immo mitioris et tanquam senilis.

Quoniam usque ad ipsum Antiochi librum progressi sumus, quasi ante limen philosophi stamus intrare cupientes, quae ipse re vera sentiat, accuratius non modo in universum sed singillatim accepturi. Quaestio est, qua ratione Cicero non solum ordinem universum et partitionem, sed etiam singula verba et sententias reddiderit. Duplex videtur esse haec quaestio. Cum enim Antiochus saepius aliorum, videlicet ad verbum, exscripsisset conclusiones, etiam Ciceroni eae verbo tenus convertendae erant; interrogatur, quam diligentia et fide id fecerit. Adest definitio fati primae parti ex Chrysippo proposita: manifestum censeo esse verba Graeca magis eleganter quam sollerter et accurate a Cicerone esse conversa, at id quoque elucet, satis eum operae impertivisse, ut et recte et dilucide transferret. Porro cum conferimus locos genuinos et eos, quos invenimus ad illorum exemplum compositos esse, §§ 26—28 cum §§ 18 sqq. et §§ 46—48 cum §§ 22 sqq., statim apparet, ut locis genuinis errores vitarentur, non aliter fieri potuisse nisi ita, ut Cicero verba libri descripti sequeretur. Nondum dico ad verbum eum passim illius contextum transtulisse, id solum contendo, eum semper ad illius verba respexisse, illa ei semper in scribendo ad manus et ante oculos fuisse: nam exempli gratia in § 7, quae scripsit: *reliqua postea persequemur* verisimile puto ab eo mutata esse convenienter cum sua fati definitione, in fonte clarius fuisse dictum, postea quaeri, num ἀπαράβατος sit ἡ τοιαύτη ἐπιπλοκή. Sed hoc nihil fere

valet, gravius est, quod non semper dubitatione caremus, num passim nomina ab Antiocho proprie indita,¹⁾ inprimis nomina causarum religiose reddiderit: de difficillima § 32 incertum hoc puto et miror, quod in tertia parte variantur: in universum autem id, quod Antiochus dicere volebat, recte tradidisse videtur. Complures denique locos eius modi credo esse, ut primo visu cognoscatur ad verbum eos esse conversos, velut in § 21: *Hic primum si mihi libeat assentiri Epicuro . . . eam plagam potius accipiam quam fato omnia fieri comprobem; illa enim sententia habet aliquid disputationis, haec vero non est tolerabilis*, et quae sequuntur usque ad § 25: non necesse est repetere, quae supra (p. 356) de § 25: *ne omnes physici irrideant nos* et de commutata oratione §§ 23 et 24, p. 369 de § 23: *etiamsi sit atomus eaque declinet* ostendimus. Hic etiam verba illa, quae apud Ciceronem absurda sunt, opus est commemorare (§ 17): *Qui locus attingit hanc quaestionem*. In § 13 nonnulla commutata esse probabile est, etiam apostrophe ad Chrysippum facta Ciceronis esse videtur. Cetera huius partis et universae fere prima et tertia partes verbo tenus translatae videntur.

Nec absona sunt ab hac ratione Ciceronis ipsius testimonia. Profitetur ipse ac. I § 14: *Quid est enim, quod malim quam ex Antiocho iam pridem audita recordari et simul videre, satis ne ea commode dici possint Latine*, ubi premere iuvat, quod de ipso Antiocho haec verba fiunt, et annotare, paucis locis exceptis, qui facillime discernuntur (§ 8, §§ 25—26, § 33, § 35), a § 15—§ 42 omnia videri simili modo translata esse atque libellum de fato. Illa vero non solum de vocibus quibusdam et nominibus Latina lingua novandis dici sed de tota, quae sequitur, oratione etiam inde apparet, quod, ubi opus esse videtur, idem denuo suo loco monetur velut ac. I §§ 24—26, II 15. 17. 18. 22. 26. 27. 31 etc. Alterum autem locum, de fin. III § 15, quamquam ad Stoicorum potissimum respicit rationem, quae *difficilius quiddam et obscurius habere* narratur, tamen ad nostram quoque quaestionem referre possumus, quoniam hanc quoque obscuram appellat Cicero (§ 1 et Gellius VII 2, 15): *Nec tamen exprimi verbum e verbo necesse erit, ut interpretes indiserti solent*,

¹⁾ Id quod hic minoris est momenti quam in ac. II §§ 19 sqq.

cum sit verbum, quod idem declaret, magis usitatum. Equidem soleo etiam, quod uno Graeci, si aliter non possum, idem pluribus verbis exponere. Quo loco confirmatur Ciceronem convertere voluisse — fugit hic verbum convertendi, sed id ipsum significari ex consimili loco de opt. gen. or. § 14 cognoscitur: Converti enim ex Atticis . . . orationes . . .; nec converti ut interpretes sed ut orator, sententiis iisdem et earum formis tamquam figuris, verbis ad nostram consuetudinem aptis, in quibus non verbum pro verbo necesse habui reddere, sed genus omne verborum vimque servavi — et simul inde discimus, qua ratione Cicero converterit.

Postremo id quoque cupimus scire, ex quo opere Antiochi haec disputatio de fato sumpta sit, quale et quantum fuerit. De libris vero ab Antiocho editis adhuc id tantum compertum habemus,¹⁾ contra Philonem magistrum ab eo librum vulgatum esse, qui Sosus inscribatur (Cic. ac. II 11 sq.), ad Q. Lucilium Balbum eum misisse librum ad ἡθός spectantem (de nat. deor. I 16),²⁾ denique *κωνονικά* eum conscripsisse, ex quorum libro secundo Sextus Empiricus duos locos exscripsit (VII, 162 et 201) ad *αἰσθησεις* pertinentes, quales essent et qua via orerentur. Quaeritur, num ex his libris apud Ciceronem — nam certa nusquam alibi habemus vestigia praeter Sexti Empirici locos modo commemoratos — aliquid exstet. Pro certo id posse dici de Soso putaverim, unde ac. II §§ 40—60 fluxisse videntur.³⁾ Ut vero

¹⁾ Cf. Susemihl, Griech. Litteraturgesch. II p. 290.

²⁾ Hirzel, Philos. Unters. III 273 sq. recte ex ipsis huius loci verbis conclusit, hunc librum sine dubio non esse Sosum, id quod Krischius et Zeller suspicati erant, sed eum librum, ex quo de fin. libr. IV et V hausti essent. Mihi tamen verba haec ad libr. de fin. IV solum videntur respicere; quem, cum de ambitu librorum Antiochi a ceteris dissentiam et hac de causa alterum tantum eorum censeam ad Balbum missum esse, ad philosophum Stoicorum disciplinae deditum verisimilius existimo directum fuisse quam de fin. V.

³⁾ Hirzel (ibid. III p. 251) comprobavit sententiam Krischii, omnia a § 13 ad § 60 ex Soso orta esse. At ipse exposuit (254 sqq.), cum prior disputationis pars usque ad § 39 optime inter se conexas et dispositas esset, ordine praeclaro et ita, ut refutatio Academicorum § 39 absoluta esset et nihil ultro desideraretur, tamen pergit, et alienissimum

ac. II §§ 13—39 ex canonicis exscriptae sint, fieri posse non prorsus nego, quamquam me quidem hoc non probare

esse, quod hic tandem (§§ 40 sqq.), quae iam antea propulsata esset, doctrina Academicorum explicaretur, ad ea vero, quae antegressa essent, non responderetur: quem ordinem ineptissimum esse ipse iudicavit, alias dispositionis offensiones accedere (p. 258 sq.). His autem difficultatibus omnibus sperat subveniri posse, cum coniciatur Sosum illum fuisse dialogum. Quae ad eam coniecturam probandam deinceps attulit, quia nullius ponderis sunt, omitto. Hirzelius ipse obicit illa aetate philosophos non fere conscripsisse dialogos. Etiam id debebat interrogare, num, quod in oratione perpetua reprehensione maxima dignum est, in dialogo liceret, et cur intra §§ 13—39 optimus inveniretur ordo, postea non ita, tandem cur Cicero, qui alias, ubi in fonte non erat, dialogum introduxit, hic, si fons praebebat, dialogum exstincturus fuisset. Addendum est, quod identidem de eisdem rebus iterum agitur et sic, ut nulla voce significetur iam antea eandem rem esse tactam. Iure Schwenke (Bursians Jahresber. XXXV 79) respondit — de §§ 13—39 quidem — non in Philonem pugnari et (Philol. Rundsch. IV 1864 p. 878 sq.), quoniam ex § 49 Hirzel duxisset, per complures dies dialogum fieri, male convenire, quod Sosus unus liber fuisse traditur.

Posita est illa coniectura in § 12: *Tum et illa dixit Antiochus . . . et alia plura, nec se tenuit, quin contra suum doctorem librum etiam ederet, qui Sosus inscribitur.* Pergitur complures dies Heraclitum Tyrium Alexandriae contra Antiochum disseruisse, hunc contra Academicos, tum dicitur: *multum temporis in ista una disputatione consumpsimus. Sed ea pars, quae contra Philonem erat, praetermittenda est . . . Ad Arcesilam Carneademque veniamus.* Quid aliud haec sibi volunt, nisi Sosum non esse fontem insequentis disputationis? Qui autem cum ea coniectura conciliari potest universa § 17 ratio? Deinde, quoniam in § 11 Antiochus, homo natura lenissimus, stomachari coepisse dicitur, in §§ 19—39 stomachantis nihil est, defendit et confirmat, quod ipse sentit, non offendit aut aggreditur adversarios. Longe vero diversa ratio §§ 40 sqq., maxime §§ 53—55 et § 60: manifestissimum esse puto, haec ex Soso sumpta esse, illa non indidem. Aut quomodo fieri potest, ut in § 49 dicatur: *Ad has omnes visiones inanes Antiochus quidem et permulta dicebat et erat de hac una re unius diei disputatio: mihi autem non idem faciendum puto, sed ipsa capita dicenda,* si iam antea non modo capita, sed universam fere orationem Cicero exscripserat? At omnes difficultates componuntur, si Cicero duobus libris Antiochi diversis usus est, altero ad conscribendas §§ 13—39, Soso ad §§ 40—60. Initio igitur Sosi sententiae adversariorum breviter adumbratae erant (§§ 40 sqq.), unius diei disputatio (§ 49) ficta est ad unum Sosi librum, Cicero capita tantum excerpserat, et quod iam alium antea exscripserat Antiochi librum

confiteor.¹⁾ Nihil impedit, quominus de fin. IV §§ 14 sqq. librum illum ad Balbum missum contineant. At quid de disputatione *περὶ εἰμαρμένης* censendum est? Quantus hic liber et qualis fuit? Atque primum quidem id certum est, libello nostro de fato et ac. II §§ 13—39, item ac. II §§ 40—60, quae adhibitae sunt disputationes Antiochi, totas fere exhaustas esse: in his Cicero bis annotat se capita tantum referre, ac. II § 49 et II § 30 (§ 37 respicitur ad omissam partem), unde veri simile fit cetera integra et plena reddi, non excerpti. Pleniores vero aut prorsus incolumes habemus eas disputationes, unde librorum Ciceronis de fin. V §§ 15—72 atque de fin. IV §§ 14 sqq. conversae sunt, item ac. I §§ 15—42. Hae disputationes non eadem omnes amplitudine sunt, at certe simili: non est causa, cur dubitemus, quin genuinae Antiochi disputationes aut consimilis aut eiusdem fuerint ambitus, paene parvae aut mediocres, certe non permagnae. Omnes vero eo consentiunt, quod intra certos fines de certa re breviter et summatim, at plene et quantum opus est disputatur, quaestio suscepta tota conficitur. Omnes vulgarem quandam prae se ferunt rationem, quasi ad usum discipulorum compositae. Quoniam autem satis constat multos Romanos Antiochi auditores fuisse et secundum testimonium de nat. deor. I 16 *liber Antiochi nostri, qui ab eo nuper ad hunc Balbum missus est, Balbo dedicatus fuerit liber ab Antiocho ipso,*²⁾ non procul abest suspicio, eorum potissimum causa has disputationes conscriptas et sic compositas esse. Erant tanquam orationes coram discipulis habitae, tum litteris mandatae et in vulgus editae (cf. ac. I § 14), minus

et quod spinosas philosophorum argumentationes oderat aut contemnebat; voluptati vero oratori erat, quod stomachabatur Antiochus; simul §§ 40 sqq. brevissime conclusae erant Academicorum sententiae.

¹⁾ Non veri simile id esse inde sumo, quod, quae eo loco explicantur, in libro primo erant tractanda, et quod, cum satis conficiatur quaestio suscepta intra hanc disputationem, vix credibile est alium antecessisse aut insecutum esse de eadem re librum; postremo subtiliora sunt, quae Sextus illinc tradit, et remota ab omni ratione huius orationis satis vulgaris. Plane autem diiudicari haec res ideo non potest, quod partem eam, qua *ἀλοθῆσεις* expositae erant, Cicero (§ 30) brevissime excerptit.

²⁾ Schoemann ad h. l.

contra philosophos intentae, praeter Sosum et, meo quidem iudicio, κανονικά. Ipsa quoque indoles Antiochi magis ad usum vitae inclinabat: aptissimus igitur erat, qui adeo accommodata naturae Romanorum conscriberet, quale de fin. IV.

Quas disputationes ab Antiocho ipso in vulgus editas esse nemo iam infitiatur, etsi inscriptiones earum nusquam traduntur: habemus Ciceronis cum testimonium de libro ad Balbum misso tum ipsos libros conversos, pro nominibus res. Quarum una erat περί είμαρμένης. Fortasse aliquo modo cohaerebat cum ea disputatione, quae (ac. II §§ 37—39) mirum quantum in eandem prospicit de libertate voluntatis nostrae sententiam; cum hac autem sine dubio coniuncta est quaestio περί τέλους (ac. II 29).¹⁾ Ratio vero disceptandi eadem atque in libro de fato reperitur in eo, ex quo Cicero quartum suum de finibus exhaustit; eodem tempore, quae ac. I §§ 15 sqq. docentur, videntur conscripta esse.

De Cicerone philosopho quae ex quaestione mea consequantur, sic breviter complectar:

1. Omnes partes eius propriae oratoris rationem et consuetudinem prae se ferunt; non potuit Cicero scribere, libros certe in vulgus edendos, nisi relapsus in quaestiones rhetoricas et copiam verborum ceterasque artes oratorias. Itaque eius modi signa vestigia possunt existimari, tales locos ab ipso esse conscriptos.

2. Ad rem de suo nihil attulit in disputatione nostra et ea, quae aliunde adsumpsit, plerumque extra rem digrediuntur.

3. Et ratio tota, qua ex fonte hausit, et partes ab ipso ad exemplum genuinarum factae et errores mutati ordinis testantur Ciceronem non perspexisse neque intellexisse neque universam compositionem neque singula argumenta disputationis Antiochi, certe non alterius partis, quae quidem difficilis est ad intellegendum: neque vero satis strenue elaborabat, sed primo aspectu cum pars ea, quae est περί δυνατῶν, a proposito videretur incipere, in prooemio eam tertiam enumeravit totius disputationis partem, de parte insequenti omnino tacuit. Atque etiam tota haec singularum

¹⁾ = de fin. V.

partium dispositio (§ 1) notionibus nimis communibus et inanibus inducitur.

Ergo quantum convertit, laudandus, quantum ipse conatus est suo arbitrio fontis ordinem mutare, reprehendendus est, quoniam nihil profecit, immo corrumpit argumentationem auctoris. Liber de fato fons est sententiae Antiochi, Cicero propriam non profitetur,¹⁾ nisi credimus quaestione illa § 6 verbosa²⁾ eam contineri: quae quidem verba oratoris sunt, sententia autem vulgi est vel levissimi cuiusque hominis, non philosophi de conexione causarum et de fato physice dicto (de div. I § 125) inquirentis; Cicero ne tum quidem, postquam libros de divinatione conscripsit et in disputatione Antiochi versari coepit, animadverterat, in quo causa consisteret. Nomen igitur et universam disciplinam Antiochi sectatus est, quem senserat cum doctrina Academicorum congruere negantium fatum esse: quibus de causis et qua ratione id esse negaret, Ciceroni magnae curae non erat; satis habebat negare aut dubitare, ut Academicus videretur.

¹⁾ Hoc ausus sum iudicium proferre, quamquam initium disputationis deest, ubi suam Cicero solet sententiam exponere: num in hoc libro id copiosius fecerit, nescimus: si fecit, tamen, quae dixi, vera esse certus sum.

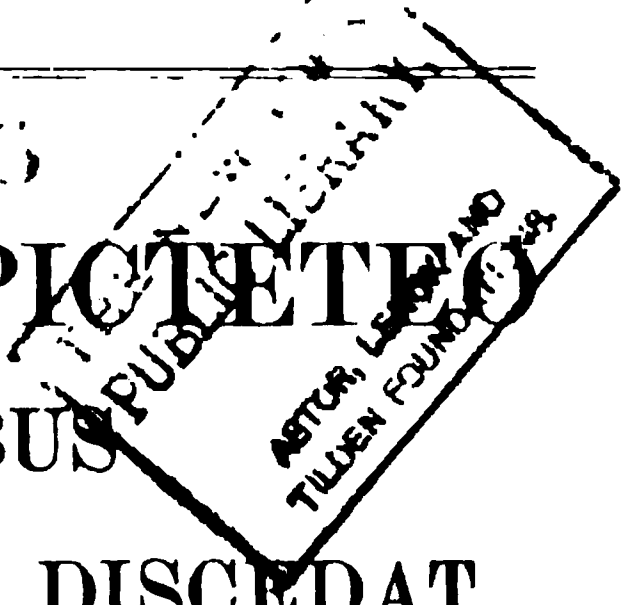
²⁾ Cf. p. 346 sq.

23 1906

DISSERTATIONES PHILOLOGICAE HALENSES

VOL. XVII PARS 1

DE SERMONE EPICURETAE
QUIBUS REBUS
AB ATTICA REGULA DISCEDAT

SCRIPSIT

PAULUS MELCHER

1906 / 27

LL

HALIS SAXONUM
MAX NIEMEYER
MCMVI

Dissertationes philologicae Halenses cum praefatione Henrici Keilii.
Vol. I—XVI, pars I/II. 1873—1904. 8. *№* 132,60

— Vol. I. 1873. IV, 334 S. *№* 6,—

Inhalt: M. Kleemann, Reliquiarum dialecti creticae pars I. glossae creticae cum commentariolo de universa creticae dialecti indole. — G. O. Gutsche, Quaestiones de Homeric hymno in Cererem. — E. Walter, De Taciti studiis rhetoricis. — W. O. Friedel, De sophistarum studiis Homericis. — E. Schinck, De interiectionum epiphonematumque vi atque usu apud Aristophanem. — R. Kohlmann, De verbi graeci temporibus. — K. Zacher, De prioris nominum compositorum graecorum partis formatione.

— Vol. II. 1876. 305 S. *№* 5,—

Inhalt: Ad. Weingärtner, De Horatio Lucretii imitatore. — G. Votsch, Quaestiones de infinitivi usu Plautino. — Jo. Schmidt, De Herodot a quae fertur vita Homeri. — Aem. Doberentz, De scholiis in Thucydidem. — E. Matthias, de scholiis in Juvenalem.

— Vol. III. pars I. 1877. Pag. 1—280. *№* 6,—

Inhalt: Konradus Zacher, De nominibus graecis in *αιος, αια, αιωρ*.

— — pars II. 1878. Pag. 281—319. *№* 1,—

Inhalt: Aemilius Neidhardt, De Euripide poetarum maxime tragico.

— Vol. IV. pars I. 1877. Pag. 1—110. *№* 2,40

Inhalt: Richardus Hendess, Oracula graeca quae apud scriptores graecos romanosque exstant, collegit paucasque observationes selectas praemisit.

— — pars II. 1880. Pag. 111—434. *№* 6,60

Inhalt: B. Huebner, De temporum qua Aeschylus utitur praesentis praecipue et aoristi varietate. — Franciscus Voelker, De Graecorum fabularum actoribus. — E. Lange, Quid cum de ingenio et litteris tum de poetis Graecorum Cicero senserit. — J. Segebade, Observationes grammaticae et criticae in Petronium. — L. Hollaender, De militum coloniis ab Augusto in Italia deductis. — H. Karbe, De centurionibus Romanorum quaestiones epigraphicae.

— Vol. V. pars I. 1878. VII u. Pag. 1—132. *№* 4,—

Inhalt: J. Schmidt, De seviris Augustalibus. Adjecta est tabula.

— — pars II. 1883. Pag. 133—364. *№* 4,—

Inhalt: M. Baege, De Ptolemaeo Ascalonita. — Henricus Jungblut, Quaestionum de paroemiographis pars prior: De Zenobio. — H. Koob, De mutis quae vocantur personis in Graecorum tragoediis. — R. Zimmermann, Quibus auctoribus Strabo in libro tertio geographicorum conscribendo usus sit, quaeritur. Pars prior.

Dissertationes philologicae Halenses:

- Vol. VI. pars I. 1885. Pag. 1—232. *N.* 6,—
Inhalt: C. Roos, De Theodoro Clementis et Eusebii compilatore. Accedit epimetrum de Platonis codicibus. — H. Karbaum, De auctoritate ac fide grammaticorum latinorum in constituenda lectione Ciceronis orationum in Verrem. — E. Th. Schulze, De Q. Aurelii Symmachi vocabulorum formationibus ad sermonem vulgarem pertinentibus.
- — pars II. 1886. Pag. 233—478. *N.* 4,—
Inhalt: Oscarus Hausehild, De sermonis proprietatibus, quae in Philippicis Ciceronis orationibus inveniuntur. — Theodorus Voigt, De Atrei et Thyestae fabula.
- Vol. VII. 1886. 396 S. *N.* 10,—
Inhalt: Paulus Graetzel, De pactioum inter graecas civitates factarum ad bellum pacemque pertinentium appellationibus formulis, ratione. — Adolfus Brinck, Inscriptiones graecae ad choregiam pertinentes. — Eduardus Roellig, De codicibus Strabonianis, qui libros I—IX continent.
- Vol. VIII. 1887. 292 S. *N.* 7,—
Inhalt: P. Roellig, Quae ratio inter Photii et Suidae lexica intercedat. — Augustus Nebe, De mysteriorum eleusiniarum tempore et administratione publica. — G. Kalkoff, De codicibus epitomes Harpocratiarum. — Ernestus Herforth, De dialecto cretica.
- Vol. IX. 1888. 312 S. *N.* 8,—
Inhalt: Guilelmus Reinecke, De scholiis Callimacheis. — Ioannes Rosenboom, Quaestiones de Orphei Argonauticorum elocutione. — Wolframus Kausche, Mythologumena Aeschylea.
- Vol. X. 1889. 306 S. *N.* 8,—
Inhalt: O. Liermann, Analecta epigraphica et agonistica. — G. Keil, De Flavio Capro grammatico quaestionum capita II.
- Vol. XI. 1890. 402 S. *N.* 9,—
Inhalt: Aug. Hildebrand, De verbis et intransitive et causative apud Homerum usurpatis. — Hermannus Pusch, Quaestiones Zenodoteae. — Guilelmus Meiners, Quaestiones ad scholia Aristophanea historica pertinentes.
- Vol. XII. pars I. 1891. Pag. 1—176. *N.* 4,80
Inhalt: Ricardus Walther, De Apollonii Rhodii Argonauticorum rebus geographicis. — Hubertus Schmidt, Observationes archaeologicae in carmina Hesiodica.
- — pars II. 1894. Pag. 177—387. *N.* 5,20
Inhalt: Arthurus Gerstenhauer, De Alcaei et Sapphonis copia vocabulorum. — Henricus Anz, Subsidia ad cognoscendum Graecorum sermonem vulgarem e Pentateuchi versione Alexandrina repetita.

Dissertationes philologicae Halenses:

- Vol. XIII. pars I. 1895. Pag. 1—104. *M* 2,80
 Inhalt: Bruno Kaiser, Quaestiones de elocutione Demosthenica.
- — pars II. Pag. 105—160. *M* 2,—
 Inhalt: G. Haupt, Commentationes archaeologicae in Aeschylum.
 Cum 3 tabulis.
- — pars III. 1896. Pag. 161—216. *M* 1,60
 Inhalt: Harro Wulf, De fabellis cum collegii septem sapientium
 memoria conjunctis quaestiones criticae.
- — pars IV. 1897. Pag. 217—294. *M* 2,—
 Inhalt: Conradus Haym, De puerorum in re scaenica grae-
 corum partibus.
- Vol. XIV. pars I. 1898. Pag. 1—116. *M* 2,80
 Inhalt: Henricus Reinhold, De graecitate patrum apostolicorum
 librorumque apocryphorum novi testamenti quaestiones grammaticae.
- — pars II. 1898. Pag. 117—186. *M* 1,60
 Inhalt: Georgius Schwandke, De Aristophanis nubibus pri-
 oribus.
- — pars III. 1900. Pag. 187—284. *M* 2,40
 Inhalt: Gustavus Körtge, In Suetonii de viris illustribus
 libros inquisitionum capita tria.
- Vol. XIV. pars IV. 1901. Pag. 285—415. *M* 2,—
 Inhalt: Rudolfus Ritter, De Varrone Vergilii in narrandis
 urbium populorumque Italiae originibus auctore.
- Vol. XV. pars I. 1901. Pag. 1—104. *M* 3,—
 Inhalt: Ernestus Lippelt, Quae fuerint Justini Martyri.
ἀπομνημονεύματα quaque ratione cum forma evangeliorum syro-
 latina cohaeserint.
- — pars II. 1903. Pag. 105—184. *M* 2,—
 Inhalt: Henricus Trueber, De hymno in Venerem Homericum
- — pars III. 1903. Pag. 185—304. *M* 3,—
 Inhalt: Rudolfus Ebeling, De tragicorum poetarum grae-
 corum canticis solutis.
- — pars IV. 1905. Pag. 305—466. *M* 4,—
 Inhalt: Richardus Lohmann, Nova studia Euripidea.
- Vol. XVI. pars I. 1902. Pag. 1—88. *M* 2,40
 Inhalt: Seth K. Gifford, Pauli epistolas qua forma legerit
 Joannes Chrysostomus.
- — pars II. 1904. Pag. 89—250. *M* 4,—
 Inhalt: Eduardus Turner, Quaestiones criticae in Platonis
 Lachetem. — Leopoldus Sadée, De Boeotiae titulorum dialecto.

WUEALV
COR. LE
M
DISSE

DISSERTATIONES PHILOLOGICAE HALENSES

VOL. XVII PARS 2

DE PLATONIS ✓
EPISTULA SEPTIMA

SCRIPSIT

IOANNES BERTHEAU

HALIS SAXONUM
MAX NIEMEYER

MCMVII

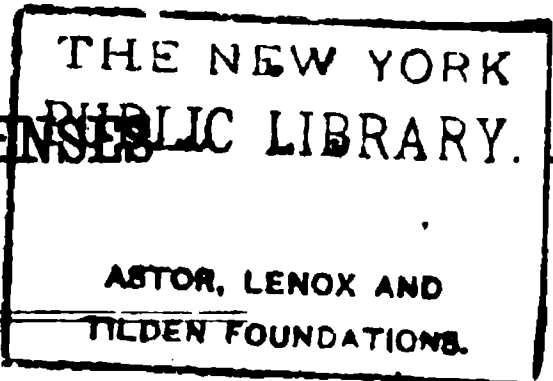
Dissertationes philologicae Halenses cum praefatione Henrici Keilii. 8.

- Vol. I. 1873. IV, 334 S. M 6,—
 Inhalt: M. Kleemann, Reliquiarum dialecti creticae pars I. glossae creticae cum commentariolo de universa creticae dialecti indole. — G. O. Gutsche, Quaestiones de Homeric hymno in Cererem. — E. Walter, De Taciti studiis rhetoricis. — W. O. Friedel, De sophistarum studiis Homericis. — E. Schinck, De interiectionum epiphonematumque vi atque usu apud Aristophanem. — R. Kohlmann, De verbi graeci temporibus. — K. Zacher, De prioris nominum compositorum graecorum partis formatione.
- Vol. II. 1876. 305 S. M 5,—
 Inhalt: Ad. Weingärtner, De Horatio Lucretii imitatore. — G. Votsch, Quaestiones de infinitivi usu Plautino. — Jo. Schmidt, De Herodotea quae fertur vita Homeri. — Aem. Doberentz, De scholiis in Thucydidem. — E. Matthias, de scholiis in Juvenalem.
- Vol. III. pars I. 1877. Pag. 1—280. M 6,—
 Inhalt: Konradus Zacher, De nominibus graecis in *αιος, αια, αιον*.
- — pars II. 1878. Pag. 281—319. M 1,—
 Inhalt: Aemilius Neidhardt, De Euripide poetarum maxime tragico.
- Vol. IV. pars I. 1877. Pag. 1—110. M 2,40
 Inhalt: Richardus Hendess, Oracula graeca quae apud scriptores graecos romanosque exstant, collegit paucasque observationes selectas praemisit.
- — pars II. 1880. Pag. 111—434. M 6,60
 Inhalt: B. Huebner, De temporum qua Aeschylus utitur praesentis praecipue et aoristi varietate. — Franciscus Voelker, De Graecorum fabularum actoribus. — E. Lange, Quid cum de ingenio et litteris tum de poetis Graecorum Cicero senserit. — J. Segebade, Observationes grammaticae et criticae in Petronium. — L. Hollaender, De militum coloniis ab Augusto in Italia deductis. — H. Karbe, De centurionibus Romanorum quaestiones epigraphicae.
- Vol. V. pars I. 1878. VII n. Pag. 1—132. M 4,—
 Inhalt: J. Schmidt, De seviris Augustalibus. Adjecta est tabula.
- — pars II. 1883. Pag. 133—364. M 4,—
 Inhalt: M. Baege, De Ptolemaeo Ascalonita. — Henricus Jungblut, Quaestionum de paroemiographis pars prior: De Zenobio. — H. Koob, De mutis quae vocantur personis in Graecorum tragoediis. — R. Zimmermann, Quibus auctoribus Strabo in libro tertio geographicorum conscribendo usus sit, quaeritur. Pars prior.
- Vol. VI. pars I. 1885. Pag. 1—232. M 6,—
 Inhalt: C. Roos, De Theodoreto Clementis et Eusebii compilatore. Accedit epimetrum de Platonis codicibus. — H. Karbaum, De auctoritate ac fide grammaticorum latinorum in constituenda lectione Ciceronis orationum in Verrem. — E. Th. Schulze, De Q. Aurelii Symmachi vocabulorum formationibus ad sermonem vulgarem pertinentibus.

Fortsetzung siehe dritte und vierte Umschlagseite.

DISSERTATIONES PHILOLOGICAE HALENSIS

VOL. XVII PARS 3

DE P. PAPINIO STATIO
VERBORUM NOVATORE

L

SCRIPSI

MAXIMILIANUS SCHAMBERGER

HALIS SAXONUM
MAX NIEMEYER

MCMVII

Dissertationes philologicae Halenses cum praefatione Henrici Keilii. 8.

- Vol. I. 1873. IV, 334 S. N 6,—
 Inhalt: M. Kleemann, Reliquiarum dialecti creticae pars I. glossae creticae cum commentariolo de universa creticae dialecti indole. — G. O. Gutsche, Quaestiones de Homeric hymno in Cererem. — E. Walter, De Taciti studiis rhetoricis. — W. O. Friedel, De sophistarum studiis Homericis. — E. Schinck, De interiectionum epiphonematumque vi atque usu apud Aristophanem. — R. Kohlmann, De verbi graeci temporibus. — K. Zacher, De prioris nominum compositorum graecorum partis formatione.
- Vol. II. 1876. 305 S. N 5,—
 Inhalt: Ad. Weingärtner, De Horatio Lucretii imitatore. — G. Votsch, Quaestiones de infinitivi usu Plautino. — Jo. Schmidt, De Herodotea quae fertur vita Homeri. — Aem. Doberentz, De scholiis in Thucydidem. — E. Matthias, de scholiis in Juvenalem.
- Vol. III. pars I. 1877. Pag. 1—280. N 6,—
 Inhalt: Konradus Zacher, De nominibus graecis in *αιος, αια, αιον*.
- — pars II. 1878. Pag. 281—319. N 1,—
 Inhalt: Aemilius Neidhardt, De Euripide poetarum maxime tragico.
- Vol. IV. pars I. 1877. Pag. 1—110. N 2,40
 Inhalt: Richardus Hendess, Oracula graeca quae apud scriptores graecos romanosque exstant, collegit paucasque observationes selectas praemisit.
- — pars II. 1880. Pag. 111—434. N 6,60
 Inhalt: B. Huebner, De temporum qua Aeschylus utitur praesentis praecipue et aoristi varietate. — Franciscus Voelker, De Graecorum fabularum actoribus. — E. Lange, Quid cum de ingenio et litteris tum de poetis Graecorum Cicero senserit. — J. Segebade, Observationes grammaticae et criticae in Petronium. — L. Hollaender, De militum coloniis ab Augusto in Italia deductis. — H. Karbe, De centurionibus Romanorum quaestiones epigraphicae.
- Vol. V. pars I. 1878. VII u. Pag. 1—132. N 4,—
 Inhalt: J. Schmidt, De seviris Augustalibus. Adjecta est tabula.
- — pars II. 1883. Pag. 133—364. N 4,—
 Inhalt: M. Baege, De Ptolemaeo Ascalonita. — Henricus Jungblut, Quaestionum de paroemiographis pars prior: De Zenobio. — H. Koob, De mutis quae vocantur personis in Graecorum tragoediis. — R. Zimmermann, Quibus auctoribus Strabo in libro tertio geographicorum conscribendo usus sit, quaeritur. Pars prior.
- Vol. VI. pars I. 1885. Pag. 1—232. N 6,—
 Inhalt: C. Roos, De Theodoreto Clementis et Eusebii compilatore. Accedit epimetrum de Platonis codicibus. — H. Karbaum, De auctoritate ac fide grammaticorum latinorum in constituenda lectione Ciceronis orationum in Verrem. — E. Th. Schulze, De Q. Aurelii Symmachi vocabulorum formationibus ad sermonem vulgarem pertinentibus.

Fortsetzung siehe dritte und vierte Umschlagseite.

12
12
DISSERTATIONES PHILOLOGICAE HALENSES

VOL. XVII PARS 4

THE NEW YORK
PUBLIC LIBRARY.

ASTOR, LENOX AND
TILDEN FOUNDATIONS.

DE COMPOSITIONE ET FONTE
LIBRI CICERONIS
QUI EST DE FATO

SCRIPSIT

ADOLPHUS LOERCHER

HALIS SAXONUM

MAX NIEMEYER

MCMVII

Dissertationes philologicae Halenses:

- Vol. XIV. pars I. 1898. Pag. 1—116. *M.* 2,80
Inhalt: Henricus Reinhold, De graecitate patrum apostolicorum librorumque apocryphorum novi testamenti quaestiones grammaticae.
- — pars II. 1898. Pag. 117—186. *M.* 1,60
Inhalt: Georgius Schwandke, De Aristophanis nubibus prioribus.
- — pars III. 1900. Pag. 187—284. *M.* 2,40
Inhalt: Gustavus Körtge, In Suetonii de viris illustribus libros inquisitionum capita tria.
- — pars IV. 1901. Pag. 285—415. *M.* 2,—
Inhalt: Rudolfus Ritter, De Varrone Vergilii in narrandis urbium populorumque Italiae originibus auctore.
- Vol. XV. pars I. 1901. Pag. 1—104. *M.* 3,—
Inhalt: Ernestus Lippelt, Quae fuerint Justini Martyris ἀπομνημονεύματα quaque ratione cum forma evangeliorum syro-latina cohaeserint.
- — pars II. 1903. Pag. 105—184. *M.* 2,—
Inhalt: Henricus Trueber, De hymno in Venerem Homericum
- — pars III. 1903. Pag. 185—304. *M.* 3,—
Inhalt: Rudolfus Ebeling, De tragicorum poetarum graecorum canticis solutis.
- — pars IV. 1905. Pag. 305—466. *M.* 4,—
Inhalt: Richardus Lohmann, Nova studia Euripidea.
- Vol. XVI. pars I. 1902. Pag. 1—88. *M.* 2,40
Inhalt: Seth K. Gifford, Pauli epistolas qua forma legerit Joannes Chrysostomus.
- — pars II. 1904. Pag. 89—250. *M.* 4,—
Inhalt: Eduardus Turner, Quaestiones criticae in Platonis Lachetem. — Leopoldus Sadée, De Boeotiae titulorum dialecto.
- — pars III. 1906. Pag. 253—340. *M.* 2,40
Inhalt: Rudolfus Richter, De ratione codicum Laur. Plut. 69, 2 et Vatic. 126 in extrema Thucydidis historiarum parte.
- Vol. XVII. pars I. 1906. Pag. 1—113 *M.* 2,80
Inhalt: Paulus Melcher, De sermone Epicteteo quibus rebus ab attica regula discedat.
- — pars II. 1907. Pag. 115—230. *M.* 3,—
Inhalt: Ioannes Bertheau, De Platonis epistula septima.
- — pars III. 1907. Pag. 231—336. *M.* 3,—
Inhalt: Maximilianus Schamberger, De P. Papinio Statio verborum novatore.
- — pars IV. 1907. Pag. 337—384. *M.* 1,20
Inhalt: Adolphus Loercher, De compositione et fonte libri Ciceronis, qui est de fato.

